

Journal of Modern Learning Development

ISSN 2673-074X (Print)

ISSN 2697-455X (Online)

ปีที่ 7 ฉบับที่ 5 มิถุนายน 2565

Vol.7 No.5 June 2022

Journal of Modern Learning Development

ISSN 2673-074X (Print)

ISSN 2697-455X (Online)

ปีที่ 7 ฉบับที่ 5 ประจำเดือนมิถุนายน 2565

วัตถุประสงค์

Journal of Modern Learning Development เป็นวารสารวิชาการราย 1 เดือน มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ และนักศึกษา ด้านศาสนา ปรัชญา นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่นๆ

บทความที่ได้รับการพิจารณาให้ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) อย่างน้อย 2 ท่าน พิจารณาตีพิมพ์บทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ Journal of Modern Learning Development ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนะของกองบรรณาธิการ Journal of Modern Learning Development ไม่สงวนลิขสิทธิ์การคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

กำหนดการเผยแพร่ 11 ฉบับ (ปี 2565)

ฉบับที่ 1 มกราคม – กุมภาพันธ์ (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 28 กุมภาพันธ์)

ฉบับที่ 2 มีนาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 มีนาคม)

ฉบับที่ 3 เมษายน (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 เมษายน)

ฉบับที่ 4 พฤษภาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 พฤษภาคม)

ฉบับที่ 5 มิถุนายน (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 มิถุนายน)

ฉบับที่ 6 กรกฎาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 กรกฎาคม)

ฉบับที่ 7 สิงหาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 สิงหาคม)

ฉบับที่ 8 กันยายน (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 กันยายน)

ฉบับที่ 9 ตุลาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 ตุลาคม)

ฉบับที่ 10 พฤศจิกายน (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 พฤศจิกายน)

ฉบับที่ 11 ธันวาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 ธันวาคม)

เกณฑ์การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) จำนวน 2 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบข้อมูลของผู้เขียนบทความ เช่น ชื่อหรือประวัติการทำงาน และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double-Blind Peer Review)

บทความที่ส่งมาขอเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความของวารสาร และต้องให้เป็นไปตามรูปแบบที่กำหนดไว้

ทัศนคติและความคิดเห็นของผู้เขียนบทความ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือทัศนคติความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

เจ้าของ

ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่

บก.พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่

เลขที่ 141 หมู่ 6 ตำบลบ้านชัย อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี 41190

<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jomld/index>

E-mail: journal1990jmsd@gmail.com

บรรณาธิการ

ดร.ธีรดนัย กัปโก

ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่

กองบรรณาธิการ

รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ

รศ.ดร.รัตน์ ปัญญาภา

รศ.ดร.ภาสกร ดอกจันทร์

พระปลัดสมชาย ปโยโค,ดร.

ผศ.ดร.หอมหวล บัวระภา

ผศ.ดร.ธีระพงษ์ มีไธสง

ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดช

ผศ.ดร.ประมุข ศรีชัยวงษ์

ดร.สมพงษ์ เกษานุช

ว่าที่ร้อยตรี ดร. สุริยะ หาญพิชัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยมหาสารคามราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review)

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก

รศ.ดร.รัตน์ ปัญญาภา

รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ

รศ.ดร.ภาสกร ดอกจันทร์

รศ.ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ

รศ.ดร.ศิวัช ศรีโสภากุล

รศ.ดร.พรชัย เจดามาน

รศ.ดร.โชติ บดีรัฐ

รศ.ดร.สุรพงษ์ คงสัตย์

ผศ.ดร.วิเชียร แสนมี

ผศ.ดร.ธีระพงษ์ มีไธสง

ผศ.ดร.กุลจิรา รักนนคร

ผศ.ดร.อภิวัฒน์ โพธิ์सान

ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดช

ผศ.ดร.ประมุข ศรีชัยวงษ์

ผศ.ดร.เสกสรรค์ สนวน

ผศ.ดร.ภูมิภักดิ์ ภูมิพงศ์คชศร

ผศ.ดร.ธีรทัศน์ ไรจน์กิจจากุล

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยมหาสารคามราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

นักวิชาการอิสระ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผศ.ดร.อรรถ อภินันท์ธีระศักดิ์ดา
ผศ. ดิษยพรรณ ศรีบุญเรือง
พระปลัดสมชาย ปโยโค,ดร.
พระมหาพิสิฐ วิสิฐฐปณโณ,ดร.
ดร.เกษสุดา โภคานิตย์
ดร.อินทุราภรณ์ อินทรประจบ
ดร.สมพงษ์ เกษานุช
ดร.สมควร นามสีฐาน
ดร.รัชดา ภักดิ์ยิ่ง
ดร.ลักขณา อินทร์บึง
ว่าที่ร้อยตรี ดร. สุริยะ หาญพิชัย
ดร.ดำเนิน หมายดี
ดร.เกษภา ผาทอง
ดร.สาคร มหาหิงค์
ดร.อดิสร หนั่นคำจรร
ดร.กิตติพงษ์ พิพิธกุล

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาลัยพิษณุพนธ์
นักวิชาการอิสระ
นักวิชาการอิสระ

ผู้จัดการวารสาร

นางสาวนัยนา กบโ

ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่

สารบัญ

บทความวิจัย

- ➔ ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านงานธุรการ สังกัดสำนักงาน
อัยการสูงสุด ในเขตพื้นที่ภาค 6 1
กาญจนาพร วงศ์อาจ และ โชติ บดีรัฐ
- ➔ การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการตูน เพื่อพัฒนาทักษะ
การเขียนเพื่อการสื่อสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 15
นัทธิดา ลิ้มทอง และ กฤตยากาญจน์ โตพิทักษ์
- ➔ การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนัก
บริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 32
ช่อทิพย์ มงคลธวัช และ ณิชดา เวชญาติลักษณ์
- ➔ การพัฒนาความสามารถด้านการเขียนสะกดคำ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมอง
เป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับVARK Model ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 50
ปัญญาพร สอนศรี และ ทรงภพ ขุนมธุรส
- ➔ กรอบการประเมินการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะของหน่วยงานภาครัฐในประเทศไทย 63
อุเทน บัวแสง และ ศุภวัฒน์กร วงศ์ธนวุธ
- ➔ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยาชี ตำบลเนินปอ 80
อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร
บุญยพร อิงชาติเจริญ และ โชติ บดีรัฐ
- ➔ การมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด : 92
กรณีศึกษาตำบลลำประดา อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร
กัมพล เพ็ชรล้อมทอง และ ธนัสถา โรจนตระกูล
- ➔ การศึกษาบทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ 105
การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2
สมศรี ทาสุทะ และ ณิชดา เวชญาติลักษณ์
- ➔ การเปรียบเทียบการจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ 124
การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 1
นริศรา ประศาสตร์ศิลป์ และ อุดุลย์ วังศรีคุณ

- ➔ ความผูกพันของข้าราชการรัฐการที่มีต่อสำนักงานอัยการภาค 6 140
ศิริวรรณ บัวโชติ และ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์
- ➔ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ เทศบาลตำบลบ้านเกาะ 153
อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์
ภัทราวดี อ่ำคุณ และ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์
- ➔ การศึกษาความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมของการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ในเขตตำบล 166
ท่าเยี่ยม อำเภอสาทเหล็ก จังหวัดพิจิตร
กนกวรรณ ศรีมณี และ โชติ บดีรัฐ
- ➔ การจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัด 179
พิจิตร
พีรพงษ์ แสงแก้ว และ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์
- ➔ การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน กรณีศึกษาองค์การบริหาร 193
ส่วนตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก
นเรศ คนหลัก และ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์
- ➔ ศักยภาพและแนวโน้มการจัดการธุรกิจค้าปลีกในเขตอำเภอชุมขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ 207
รพีพร ไสยากุล และ ณัฐพรกรณ์ สีหะวงษ์สกุล
- ➔ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับมือปัญหาอุทกภัย ในพื้นที่ตำบลปากแคว อำเภอเมือง 216
สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย
ศุภวิชญ์ มีศิริพันธุ์ และ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์
- ➔ ประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบล 229
มหาชัย อำเภอไทรยางม จังหวัดกำแพงเพชร
ญาณิศา ยอดสิน และ โชติ บดีรัฐ
- ➔ การบริหารงานวิชาการตามหลักสัจจวัตถุ 4 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขต 243
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5
ปณิศา แพงदान, พระฮอนด้า วาทุสโท และ สมบัติ รัตนคร
- ➔ การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน 255
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัยในช่วงสถานการณ์ การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโค
โรนา 2019 (COVID-19)
หทัยชนก สิงห์คำ และ ณิรดา เวชญาลักษณ์

➔ คุณภาพการให้บริการสวนสาธารณะของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 271

ธนวรรณ พงษ์แดง และ ธนัสถา ไรจนตระกูล

➔ การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนร่วมกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ 284

อนุรักษ์ นวลศรี และ อ้อมธจิต เป้นศรี

➔ คุณภาพของการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของสำนักทะเบียนท้องถิ่น เทศบาลนครพิษณุโลก 301

บุษกร รังษิโกโนตร และ ธนัสถา ไรจนตระกูล

➔ การบริหารจัดการน้ำโครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน เพื่อการเกษตรแบบมีส่วนร่วมในเขตตำบลบ้านยาง อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก 314

นัชชา เกิดอินทร์ และ โชติ บดีรัฐ

➔ บทบาทของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองนาคำ ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นในอำเภอเมือง อุตรธานีจังหวัดอุตรธานี 326

บุญเหลือ บุญพามาลา

➔ การพัฒนาเมืองคาร์บอนต่ำผ่านระบบการจัดการเมืองอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษา การบริหารจัดการขยะเทศบาลนครขอนแก่น 342

อำนาจ โอกระโทก และ ศุภวัฒนากร วงศ์ชนวสุ

➔ การพัฒนาจริยธรรมนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู 355

พลศักดิ์ พรหมมน, สมบัติ รัตนคร และ สุนทร สายคำ

บทความวิชาการ

➔ แรงจูงใจที่เปลี่ยนผู้ปฏิบัติงานเป็นสมาชิกในองค์กร 366

วรพงศ์ แสงผัด และ เพ็ญศรี ฉิรินัง

บทความปริทรรศน์

➔ บทวิจารณ์หนังสือ : BOOK REVIEW เรื่อง “ทศพิธราชธรรม” 375

พระกุศล เกียนด็ก และ สมเดช นามเกตุ

➔บทวิจารณ์หนังสือ : **BOOK REVIEW** เรื่อง “ภาวนาทีปนี” 391
พระมหายศิศักดิ์ เตชปญโญ และ สมเดช นามเกต

➔บทวิจารณ์หนังสือ : **BOOK REVIEW** เรื่อง : ทุกข์ไม่ไปหรือเราไม่ปล่อย 401
พระสุรเชษฐ์ อธิติเตโช และ พระครูพิศาลสารบัณฑิต

ภาคผนวก 414

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านงานธุรการ
สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด ในเขตพื้นที่ภาค 6

**Factors Affecting the Work Efficiency of Personnel in Administrative
Work at Office of the Attorney General in the Area of Region 6**

กาญจนาพร วงศ์อาจ และ โชติ บดีรัฐ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Kanjanaphorn Wongarj and Chot Bodeerat

Pibulsongkram Rajabhat University

Corresponding Author, E-mail : Kanjanaphorn2534@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านงานธุรการสังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านงานธุรการสังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด และ 3) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนางานด้านธุรการของบุคลากรสังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ จากการแจกแบบสอบถามกับข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการสูงสุดที่ปฏิบัติงานในเขตพื้นที่ภาค 6 รวมทั้งสิ้น 396 คน โดยเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ เพื่อหา ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ด้วยการคัดเลือกตัวแปรอิสระแบบ Enter Method

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านงานธุรการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมากที่สุด คือ ด้านลักษณะของงานที่ทำ ด้านความรับผิดชอบ และด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ส่วนด้านอื่นไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร 3) ปัญหา อุปสรรค คือ เครื่องมือเครื่องใช้และอุปกรณ์สำนักงานมีปริมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการของบุคลากรในการปฏิบัติงาน และที่มีอยู่ก็ไม่ทันสมัย ไม่เอื้ออำนวยต่อความสะดวกในการปฏิบัติงาน รวมทั้งบุคลากรบางท่านขาดความรู้ด้านกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ แนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน ข้อเสนอแนะ คือ ควรจัดสรรเครื่องมือเครื่องใช้และอุปกรณ์สำนักงานให้มีปริมาณเพียงพอต่อความต้องการของบุคลากรในการปฏิบัติงาน และมีความทันสมัยเอื้ออำนวยต่อความสะดวกในการปฏิบัติงาน รวมทั้งควรจัดโครงการอบรม และพัฒนาบุคลากรให้ความรู้ด้านกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ แนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน

คำสำคัญ : ปัจจัยที่ส่งผล; ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน; งานธุรการ

Abstracts

The objectives of this research were 1) to study the level of the work efficiency of the personnel in the administrative work at Office of the Attorney General, 2) to study the factor affecting the work efficiency of the personnel in the administrative work at Office of the Attorney General, and 3) to study the problems, obstacles and suggestions for the development of personnel in the administrative work at Office of the Attorney General. This research applied the Quantitative Research with the Survey Research by collecting the questionnaires from 396 personnel in Administrative Work at Office of the Attorney General in the Area of Region 6. The statistics used frequency, percentage, mean, standard deviation, and Multiple Regression Analysis with Enter Method.

Results of the Research 1) overall, the level of the work efficiency of the personnel in the administrative work at Office of the Attorney General was at the high level. 2) The factor affecting the work efficiency of the personnel at the most was the job description it was the responsibility and getting the respect. The other factors did not affect the work efficiency of the personnel. 3) The problems and obstacles were that the instruments in the office had no enough to the demand of the personnel in working, were out-of-date and did not facilitate in work. Moreover, some personnel had the lack of the knowledge on the law, rules and regulation in working. The suggestions were that the administrators should provide the instruments enough to the demand of the personnel in working, up-to-date and facilitating in work. The administrators should provide the project for training and developing the personnel for the knowledge on the law, rules and regulation in working.

Keywords : Factors Affecting; Work Efficiency; Attorney General

บทนำ

ปัจจุบันการบริหารทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญเพิ่มมากขึ้นทั้งในภาคธุรกิจเอกชนหรือแม้กระทั่งในหน่วยงานราชการ เพราะไม่ว่าองค์กรจะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใดย่อมต้องเกี่ยวข้องกับตัวบุคคลทั้งสิ้น การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในองค์กรนั้นสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งในระดับบุคคล หรือองค์การ โดยการเปลี่ยนแปลงองค์การให้มีประสิทธิภาพและให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดขององค์การได้นั้น คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development) ซึ่งเป็นการทำให้มนุษย์มีคุณค่ายิ่งขึ้นด้วยวิธีการต่างๆ และถือได้ว่าเป็นอีกกลยุทธ์หนึ่งที่น่าสนใจในการพัฒนาองค์การเพราะทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยขับเคลื่อนหลัก อันนำไปสู่ความสำเร็จต่อไปในอนาคตได้ ตลอดจนการดำเนินงานขององค์การย่อมขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานในองค์กรนั้น เพราะ “คน” มีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวต่อการดำเนินงานขององค์การ กล่าวคือ ถ้าองค์กรมีบุคลากรที่มีประสิทธิภาพมากเท่าใด ยิ่งจะทำให้การดำเนินงานขององค์การบรรลุวัตถุประสงค์มากเท่านั้น และในการปฏิบัติงานด้วยดีหรือไม่ดีนั้น ผู้ปฏิบัติงานจะต้องได้รับการตอบสนองความต้องการทั้งภายนอกและภายใน (อุทัย กนกวุฒิพงศ์, 2547 : 22) ทั้งนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 หมวด 13 ว่าด้วยองค์กรอัยการ มาตรา 248 บัญญัติว่า องค์กรอัยการมีหน้าที่และอำนาจตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมายพนักงานอัยการมีอิสระในการพิจารณาสั่งคดีและการ

ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปโดยรวดเร็วเที่ยงธรรมและปราศจากอคติทั้งปวงและไม่ให้ถือว่าเป็นคำสั่งทางปกครอง และให้การบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่นขององค์กรอัยการให้มีความอิสระ โดยให้มีระบบเงินเดือนและค่าตอบแทนเป็นการเฉพาะตามความเหมาะสม จากบทบัญญัติข้างต้น สนับสนุนให้องค์กรอัยการมีอิสระในการบริหารบุคคลซึ่งอาจเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากร เพราะหากองค์กรมีระบบการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลที่ดีและเหมาะสมจะเป็นการเตรียมความพร้อมให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มศักยภาพ ส่งผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์ของสำนักงานอัยการสูงสุดได้

สำนักงานอัยการสูงสุดได้ตระหนักและมุ่งมั่นพัฒนาปรับปรุงองค์กรด้านการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของสำนักงานอัยการสูงสุดอย่างต่อเนื่อง จึงได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปองค์การสำนักงานอัยการสูงสุด ขึ้นมาโดยคณะกรรมการชุดดังกล่าวได้ดำเนินการทบทวนและวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งขององค์กรในมิติต่าง ๆ พบว่ามีประเด็นปัญหาที่เกี่ยวกับหัวข้อวิจัยนี้ คือ ด้านทรัพยากรมนุษย์ อัตรากำลังไม่สัมพันธ์กับลักษณะงาน และภาระงาน บุคลากรส่วนใหญ่ยึดติดกับรูปแบบการทำงานในรูปแบบเดิม ๆ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อเพิ่มความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานในแต่ละชั้น ระดับ หรือตำแหน่ง ขาดความต่อเนื่อง (สำนักงานอัยการสูงสุด, 2562 : 13)

จากประเด็นปัญหาดังกล่าวอาจส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะจัดทำวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านงานธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด ในเขตพื้นที่ภาค 6 โดยงานธุรการ ซึ่งเป็นงานที่สนับสนุนการดำเนินคดีของพนักงานอัยการ ถึงแม้ไม่ใช่งานหลัก แต่ก็มีความสำคัญ เพราะนับว่าเป็นด่านหน้าในการเริ่มกระบวนการทำงาน และด่านสุดท้ายในการนำผลผลิต หรือผลลัพธ์ ออกจากสำนักงานอัยการสูงสุดไปยังผู้รับบริการ ซึ่งงานธุรการเปรียบเสมือนฟันเฟืองเล็ก ๆ ในการขับเคลื่อนพันธกิจของสำนักงานอัยการสูงสุดให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าประสงค์และยุทธศาสตร์ของสำนักงานอัยการสูงสุด ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการบริหารองค์กรให้ประสบผลสำเร็จและนำไปสู่การเป็นองค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูง ตามแผนยุทธศาสตร์ สำนักงานอัยการสูงสุด พ.ศ. 2563 - 2566 ได้ในที่สุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านงานธุรการสังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด ในเขตพื้นที่ภาค 6
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านงานธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด ในเขตพื้นที่ภาค 6
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนางานด้านธุรการของบุคลากร สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด ในเขตพื้นที่ภาค 6

ระเบียบวิธีวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ จากการแจกแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ประชากร

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการสูงสุดที่ปฏิบัติงานในเขตพื้นที่ภาค 6 รวม 9 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดสุโขทัย จังหวัดตาก จังหวัดอุดรธานี จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดพิจิตร จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดเพชรบูรณ์ และจังหวัดอุทัยธานี มีข้าราชการธุรการทั้งสิ้น 396 คน โดยเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด (สำนักงานอัยการสูงสุดภาค 6, 2564 : 20)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม เป็น 4 ตอน คือ **ตอนที่ 1** ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามประเภทตรวจสอบรายการ (Check list) **ตอนที่ 2** แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยเชิงจิตที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านงานธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด ในเขตพื้นที่ภาค 6 คือ **ตอนที่ 3** แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านงานธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด ในเขตพื้นที่ภาค 6 ทั้งตอนที่ 2 และตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ **ตอนที่ 4** แบบสอบถามเกี่ยวกับ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนางานด้านธุรการของบุคลากร สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด ในเขตพื้นที่ภาค 6 ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended)

2.2 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ คือ ศึกษาเอกสาร แนวคิด หลักการ และทฤษฎี กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย ดำเนินการสร้างและปรับแบบสอบถาม นำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาคุณภาพความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.913

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขอนหนังสือจากคณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยต่ออธิบดีอัยการ ภาค 6 เพื่อขอเก็บข้อมูลกับข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการสูงสุด ที่ปฏิบัติงานในสำนักงานที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ภาค 6

3.2 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปสำรวจกับข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการสูงสุด ที่ปฏิบัติงานในสำนักงานที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ภาค 6 จำนวน 396 คน ชี้แจงให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.3 นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

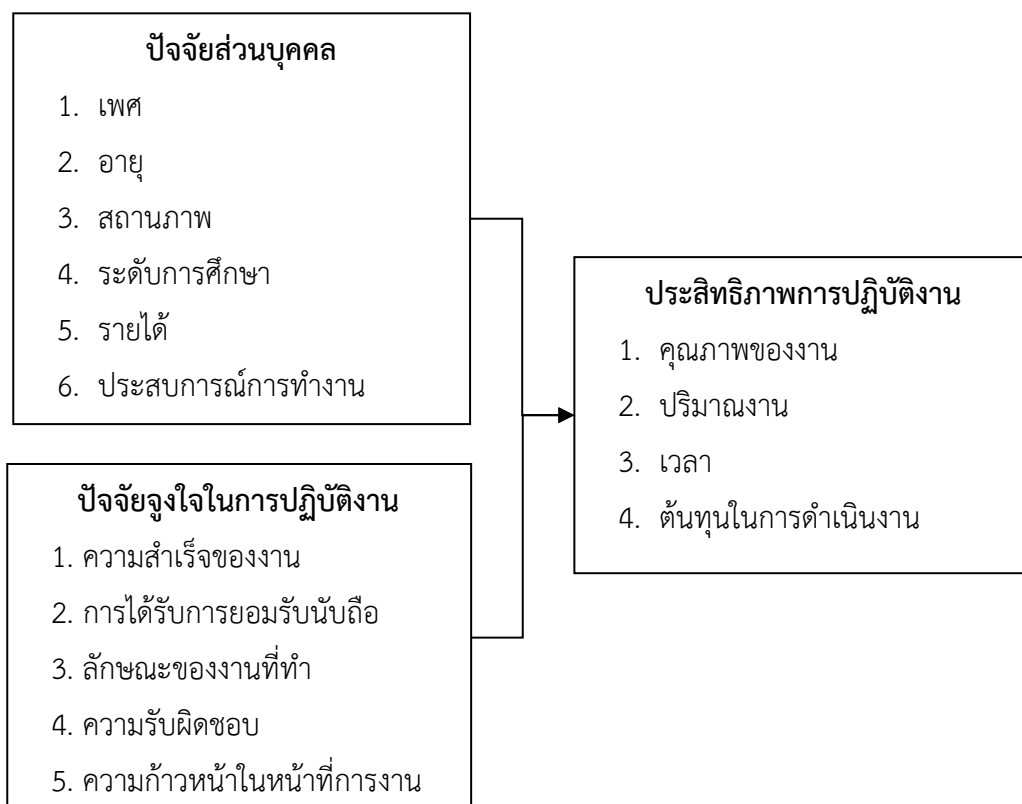
4.1 สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) คือ ค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.2 สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) คือ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยการคัดเลือกตัวแปรอิสระแบบ Enter Method

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ประกอบบริบท นำเสนอเป็นความเรียงประกอบตาราง โดยการแจกแจงความถี่ของผู้ตอบคำถามปลายเปิด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้ศึกษาใช้เป็นแนวทางกำหนดกรอบแนวคิด คือ ศึกษาจากทฤษฎีการจูงใจของเฮริชเบิร์ก (Herzberg อ้างใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2542 : 105-109) แนวคิดของปีเตอร์สัน และ พลาวแมน (Peterson & Plawman, 1953 : 50) ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้
วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านงานธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด ในเขตพื้นที่ภาค 6

1. ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านงานธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด ในเขตพื้นที่ภาค 6

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านงานธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด ในเขตพื้นที่ภาค 6 โดยภาพรวม

ลำดับ	ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร	ระดับความคิดเห็น		
		μ	σ	แปลผล
1	ด้านคุณภาพของงาน	3.85	0.517	มาก
2	ด้านปริมาณงาน	3.89	0.624	มาก
3	ด้านเวลา	3.77	0.614	มาก
4	ด้านต้นทุนในการดำเนินงาน	3.94	0.548	มาก
ภาพรวม		3.86	0.399	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านงานธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุดในเขตพื้นที่ภาค 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.86$, $\sigma = 0.399$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านต้นทุนในการดำเนินงาน รองลงมา คือ ด้านปริมาณงาน ด้านคุณภาพของงาน และด้านเวลา ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านงานธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด ในเขตพื้นที่ภาค 6

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านงานธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด ในเขตพื้นที่ภาค 6 โดยภาพรวม

ลำดับ	ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านงานธุรการ	ระดับความคิดเห็น		
		μ	σ	แปลผล
1	ด้านความสำเร็จของงาน	4.01	0.622	มาก
2	ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ	3.97	0.632	มาก

3	ด้านลักษณะของงานที่ทำ	3.82	0.543	มาก
4	ด้านความรับผิดชอบ	4.00	0.578	มาก
5	ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน	3.84	0.687	มาก
ภาพรวม		3.93	0.437	มาก

จากตาราง 2 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านงานธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด ในเขตพื้นที่ภาค 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.93, \sigma = 0.437$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสำเร็จของงาน รองลงมา คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และด้านลักษณะของงานที่ทำ ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การทดสอบปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านงานธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด ในเขตพื้นที่ภาค 6

ตาราง 3 วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยการคัดเลือกตัวแปรอิสระแบบ Enter Method

ตัวพยากรณ์	B	Std.Error	Beta	t	Sig.
ด้านความสำเร็จของงาน	-.036	.040	-.056	-.906	.365
ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ	.080	.035	.127	2.291*	.023
ด้านลักษณะของงานที่ทำ	.224	.038	.304	5.816**	.000
ด้านความรับผิดชอบ	.164	.041	.237	3.990**	.000
ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน	.005	.031	.009	.173	.862
ค่าคงที่	2.156	.164		13.117	.000
R = .481 R ² = .232 SEE = .352					
F = 23.522** Sig = .000					

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 พบว่า ปัจจัยมุ่งในการปฏิบัติงาน คือ ด้านความสำเร็จของงาน และด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงานไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านงานธุรการ ส่วนด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านงานธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด ในเขตพื้นที่ภาค 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และลักษณะของงานที่ทำ ความรับผิดชอบ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านงานธุรการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.487 และสามารถพยากรณ์ความสัมพันธ์ได้ว่าปัจจัยดังกล่าว

ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านงานธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด ในเขตพื้นที่ภาค 6 (R^2) ร้อยละ 23.2 และมีความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์ 0.352 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Beta) ของตัวแปรอิสระแต่ละตัวที่นำมาใช้ในการพยากรณ์ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านงานธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด ในเขตพื้นที่ภาค 6 มากที่สุด คือ ด้านลักษณะของงานที่ทำ (Beta = 0.304) รองลงมา คือ ด้านความรับผิดชอบ (Beta = 0.237) และด้านการได้รับการยอมรับนับถือ (Beta = 0.127) ส่วนด้านอื่นไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านงานธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด ในเขตพื้นที่ภาค 6

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนางานด้านธุรการของบุคลากร สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด ในเขตพื้นที่ภาค 6

ตาราง 4 ปัญหา อุปสรรคในการพัฒนางานด้านธุรการของบุคลากร สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด ในเขตพื้นที่ภาค 6

ปัญหา อุปสรรค	ความถี่ (f)
เครื่องมือเครื่องใช้และอุปกรณ์สำนักงานมีปริมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการของบุคลากรในการปฏิบัติงาน	142
เทคโนโลยีที่ใช้ในการปฏิบัติงานมีการประมวลผลที่ล่าช้า และที่มีอยู่ก็ไม่ทันสมัยไม่เอื้ออำนวยต่อความสะดวกในการปฏิบัติงาน	85
บุคลากรบางท่านขาดความรู้ด้านกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ แนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน	64

จากตาราง 4 ปัญหา อุปสรรคในการพัฒนางานด้านธุรการของบุคลากร สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด ในเขตพื้นที่ภาค 6 พบว่า เครื่องมือเครื่องใช้และอุปกรณ์สำนักงานมีปริมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการของบุคลากรในการปฏิบัติงาน และที่มีอยู่ก็ไม่ทันสมัย ไม่เอื้ออำนวยต่อความสะดวกในการปฏิบัติงาน รวมทั้งบุคลากรบางท่านขาดความรู้ด้านกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ แนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน

ตาราง 5 ข้อเสนอแนะในการพัฒนางานด้านธุรการของบุคลากร สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด ในเขตพื้นที่ภาค 6

ข้อเสนอแนะ	ความถี่ (f)
ควรจัดสรรเครื่องมือเครื่องใช้และอุปกรณ์สำนักงานให้เพียงพอต่อความต้องการของบุคลากร	134
ควรนำเทคโนโลยีที่สมัยใหม่มาใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อเอื้ออำนวยต่อความสะดวกในการปฏิบัติงาน	86
ควรจัดโครงการอบรม และพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ด้านกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ แนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน	61

จากตาราง 5 ข้อเสนอแนะในการพัฒนางานด้านธุรการของบุคลากร สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด ในเขตพื้นที่ภาค 6 พบว่า ควรจัดสรรเครื่องมือเครื่องใช้และอุปกรณ์สำนักงานให้มีปริมาณเพียงพอต่อความต้องการของบุคลากรในการปฏิบัติงาน และมีความทันสมัยเอื้ออำนวยต่อความสะดวกในการปฏิบัติงาน รวมทั้งควรจัดโครงการอบรม และพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ด้านกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ แนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน

อภิปรายผลการวิจัย

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านงานธุรการสังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านต้นทุนในการดำเนินงาน รองลงมา คือ ด้านปริมาณงาน ด้านคุณภาพของงาน และด้านเวลา ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า มีการลดขั้นตอนในปฏิบัติงานเพื่อให้งานมีคุณภาพก่อให้เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานเป็นอย่างดี หน่วยงานมอบหมายภาระงานให้กับบุคลากรทุกคนอย่างทั่วถึง เหมาะสมกับปริมาณงานของหน่วยงานซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชลดา อักษรศิริวิทยา (2559 : 54) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายการเดินรถ องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการให้บริการอย่างรวดเร็วและทันเวลา รองลงมาด้านการให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า และด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ ส่วนปัจจัยส่งเสริมการปฏิบัติงาน พบว่า ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ (1) ด้านโครงสร้างด้านระบบการจัดการ และด้านการเพิ่มมูลค่างาน ด้านกลยุทธ์ ด้านบุคลากร ด้านทักษะการบริหาร และด้านสไตล์การบริหาร

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านงานธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด ในเขตพื้นที่ภาค 6

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านงานธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสำเร็จของงาน รองลงมา คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และด้านลักษณะของงานที่ทำ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐกฤตา อุ่มสาพล (2562 : 32) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการทหาร : กรณีศึกษากรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกลาโหม สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม ซึ่งผลการวิจัยพบว่าปัจจัยส่วนบุคคลของข้าราชการทหาร กรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกลาโหม ที่มีระดับการศึกษาและตำแหน่งงานแตกต่างกันส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน ส่วนเพศ อายุ อายุราชการ ที่แตกต่างกันส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้จากการศึกษาพบว่าไม่มีปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานจากทั้งหมด 6 ด้าน คือ ด้านรายได้หรือค่าตอบแทนด้านความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านตำแหน่งหน้าที่ ด้านความต้องการเข้าหมู่คณะ ด้านความต้องการแสดงความจงรักภักดี ความเป็นเพื่อนและความรักใคร่

ปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงาน คือ ด้านความสำเร็จของงาน และด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงานไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านงานธุรการ ส่วนด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านงานธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด ในเขตพื้นที่ภาค 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และลักษณะของงานที่ทำ ความรับผิดชอบส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านงานธุรการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.487 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชลดา อักษรศิริวิทยา (2559 : 54) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า พนักงานฝ่ายการเดินรถองค์กรขนส่งมวลชนกรุงเทพมหานครที่มีอายุและประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพนักงานที่มีอายุมากกว่ามีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานสูงกว่าพนักงานที่มีอายุน้อยกว่า และประสบการณ์ในการทำงาน พบว่าพนักงานที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่ามีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานสูงกว่าพนักงานที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า ในขณะที่พนักงานที่มีเพศ ระดับการศึกษา สถานภาพ รายได้ต่อเดือนและสมาชิกครอบครัวต่างกันมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน และผลการทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่งเสริมการปฏิบัติงานกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน พบว่า ด้านกลยุทธ์ ด้านโครงสร้างองค์กร ด้านระบบการจัดการ ด้านสไตล์การบริหาร ด้านทักษะการบริหาร ด้านบุคลากร และด้านการเพิ่มมูลค่างานมีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับสูงกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน อย่างมีนัยสำคัญ 0.01

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนางานด้านธุรการของบุคลากร สังกัดสำนักงาน
อัยการสูงสุด พบว่า ในด้านปัญหา อุปสรรคในการพัฒนางานด้านธุรการของบุคลากร เครื่องมือเครื่องใช้และ
อุปกรณ์สำนักงานมีปริมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการของบุคลากรในการปฏิบัติงาน และที่มีอยู่ก็ไม่ทันสมัย
ไม่เอื้ออำนวยต่อความสะดวกในการปฏิบัติงาน รวมทั้งบุคลากรบางท่านขาดความรู้ด้านกฎหมาย ระเบียบ
ข้อบังคับ แนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานข้อเสนอแนะในการพัฒนางานด้านธุรการของบุคลากร
พบว่า ควรจัดสรรเครื่องมือเครื่องใช้และอุปกรณ์สำนักงานให้มีปริมาณเพียงพอต่อความต้องการของบุคลากร
ในการปฏิบัติงาน และมีความทันสมัยเอื้ออำนวยต่อความสะดวกในการปฏิบัติงาน รวมทั้งควรจัดโครงการ
อบรม และพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ด้านกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ แนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการ
ปฏิบัติงานซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพลธิสิทธิ์ อุทุม (2559 : 22) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพในการ
ปฏิบัติงานของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัยพบว่า (ก) ปัญหาและอุปสรรคด้าน
คุณภาพของงาน พบว่า ข้าราชการในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้วส่วนมากเพิ่งบรรจุใหม่ยังขาด
ประสบการณ์ในการทำงานส่งผลให้ยังขาดความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ขาดความรอบคอบทำให้
คุณภาพของงานหรือการตรวจรับงานไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด นอกจากนี้ลำดับขั้นบังคับบัญชาใน
การสั่งการในองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้วมีค่อนข้างมาก ทำให้การสื่อสารไม่มีความชัดเจนคุณภาพของ
งานจึงออกมาไม่ดีเท่าที่ควรตลอดจนการปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้วนั้น มีกฎหมาย
ระเบียบปฏิบัติที่เข้มงวด ส่งผลให้คุณภาพของงานมีขีดจำกัด (ข) ปัญหาและอุปสรรคด้านปริมาณของงาน
พบว่า ปริมาณงานของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้วนั้นมีมากกว่าจำนวนของข้าราชการที่มี
อยู่ โดยภารกิจงานที่มีมากนั้นมีการถ่ายโอนเข้ามายังองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว ส่งผลให้งานมีล้นมือ
เสร็จไม่ทันตามกำหนดเวลา (ค) ปัญหาและอุปสรรคด้านเวลา พบว่า ในการทำงานของข้าราชการองค์การ
บริหารส่วนจังหวัดสระแก้วนั้น มีระเบียบ ขั้นตอนปฏิบัติที่ค่อนข้างเยอะ ทำให้งานเสร็จไม่ตรงตามกำหนดเวลา
รวมทั้งปริมาณงานมีมากกว่าระยะเวลาที่ผู้บังคับบัญชากำหนดไว้ และ (ง) ปัญหาและอุปสรรคด้านค่าใช้จ่าย
พบว่า งบประมาณที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้วได้รับในการดำเนินโครงการต่างๆ มีจำนวนจำกัดไม่
เหมาะสมกับจำนวนภารกิจที่ได้รับอีกทั้งการตั้งงบประมาณขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้วนั้นไม่ตรง
กับความต้องการของประชาชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรจัดสรรเครื่องมือเครื่องใช้และอุปกรณ์สำนักงานให้เพียงพอต่อความต้องการของบุคลากร
2. ควรนำเทคโนโลยีที่สมัยใหม่มาใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อเอื้ออำนวยต่อความสะดวกในการปฏิบัติงาน
3. ควรจัดโครงการอบรม และพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ด้านกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ แนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานอัยการสูงสุดในพื้นที่ภาค 6 และเขตพื้นที่อื่น
2. ควรศึกษาความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านงานธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุดในพื้นที่ภาค 6 และเขตพื้นที่อื่น
3. ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรด้านงานธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุดในเขตพื้นที่ภาค 6 และเขตพื้นที่อื่น

เอกสารอ้างอิง

- ชลดา อักษรศิริวิทยา. (2559). *ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายการเดินรถ องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ*. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการองค์การ. บัณฑิตวิทยา: มหาวิทยาลัยเกริก.
- ณัฐกฤตา อุ่มสาพล. (2562). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการทหาร : กรณีศึกษากรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกลาโหม สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม*. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พฤติสิทธิ์ อุทุม. (2559). *ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว*. งานนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป. วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2542). *พฤติกรรมองค์กร*. กรุงเทพมหานคร: อีระฟิล์มและไซเท็กซ์.
- สำนักงานอัยการภาค 6. (2563). ประวัติสำนักงาน. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ วันที่ 20 มิถุนายน 2564. แหล่งที่มา: <http://www.region6.go.th/index.php/download?start=20>.

สำนักงานอัยการสูงสุด. (2562). *แผนปฏิรูปองค์การสำนักงานอัยการสูงสุด พ.ศ. 2562-2566*. กรุงเทพมหานคร:
สำนักงานอัยการสูงสุด.

อุทัย กนกภูมิพงศ์. (2547). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจในการรับบริการแบบศูนย์บริการจุดเดียว
เบ็ดเสร็จของประชาชนที่มาใช้บริการ ณ สำนักงานเขตยานนาวากรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราช
ภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

Peterson, E. & Plowman, G.E. (1953). *Business Organization and Management*. (3rd ed). Ill : Irwin.

การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการ์ตูน เพื่อพัฒนา
ทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

**The Cooperative Group Learning Management on TAI Technical Group
with Cooperation of Cartoon Lessons for Development of Writing
Skills on Communication of Prathomsuksa 3 Students**

นัทธิดา ลิ้มทอง และ กฤตยากาญจน์ โตพิทักษ์

มหาวิทยาลัยนเรศวร

Nutthicha Limthong and Krittayakan Topithak

Naresuan University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: Natthicha.lim31@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) เพื่อสร้างและหาค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการ์ตูน เพื่อพัฒนาการเขียนเพื่อการสื่อสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสาร ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการ์ตูน เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อวิชาภาษาไทยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการ์ตูน เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2564 กลุ่มโรงเรียนสายรุ่ง จำนวน 143 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนหนองบัวเขาดิน จำนวน 11 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) บทเรียนการ์ตูน จำนวน 1 เล่ม 2) แผนการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการ์ตูน 3) แบบวัดทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสาร และ 4) แบบประเมินความพึงพอใจต่อวิชาภาษาไทยที่ได้รับหลังการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการ์ตูน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ t-test dependent

ผลการวิจัยพบว่า 1) พบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการ์ตูน เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเท่ากับ 0.5015 ซึ่งแสดงว่านักเรียนมีทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสารเพิ่มขึ้น 0.5015 หรือคิดเป็นร้อยละ 50.15 2) ทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสารหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ .05 และ 3) ความพึงพอใจต่อวิชาภาษาไทยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการ์ตูน เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.76$, S.D. = 0.21)

คำสำคัญ: การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการ์ตูน; ทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสาร

Abstracts

This research aimed 1) to create and find a value of efficiency index of collaborative learning management using TAI technique together with a cartoon lesson in order to improve communicative writing among Prathomsuksa 3 students, 2) to compare a communicative writing skill between pre- and post-learning management by employing collaborative learning management using TAI technique with a cartoon lesson to enhance a communicative writing skill among Prathomsuksa 3 students, and 3) to study satisfactions towards Thai subject obtained from collaborative learning management using TAI technique along with a cartoon lesson in order to enhance communicative writing among Prathomsuksa 3 students. The population was 143 Prathomsuksa 3 students in academic year 2021 of Sairung School. The sampling group was 11 Prathomsuksa 3 students in academic year 2021 of Nong Bua Khao Din School selected by purposive sampling. The research instruments were 1) a book of cartoon lesson, 2) a collaborative learning management plan using TAI technique, 3) a competency test of communicative writing skill, and 4) a satisfaction assessment towards Thai subject obtained from post- collaborative learning management using TAI technique together with a cartoon lesson. The statistics used in data analysis were mean, standard deviation, and dependent t-test.

The findings revealed that 1) the values of efficiency index of collaborative learning management using TAI technique together with a cartoon lesson in order to improve communicative writing skill among Prathomsuksa 3 students was 0.5015, representing that the students gained a communicative writing skill increased at 0.5015 or 50.15 percent, 2) a communicative writing skill of post-learning management was statistically significantly greater than that of pre-learning management at .05, and 3) overall satisfactions among the students towards Thai subject obtained from collaborative learning management using TAI technique together with a cartoon lesson in order to improve a communicative writing skill were at the highest level ($\bar{x} = 4.76$, S.D. = 0.21).

Keywords: Cooperative group learning management between TAI technique and cartoon lessons; Written communication skill

บทนำ

ในสังคมของมนุษย์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้กระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์เป็นไปอย่างมีระบบ โดยการศึกษาจะเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยส่งผ่านความรู้ ทักษะ วัฒนธรรม และ ประเพณี ให้ดำรงอยู่ ปัจจุบันมีการแบ่งระดับชั้นทางการศึกษาออกเป็นชั้น ๆ คือ การศึกษาปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา โดยในแต่ละชั้นจะมีการเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ แตกต่าง กันออกไปตามสาขาวิชา แต่วิชาภาษาไทย ซึ่งเป็นภาษามาตรฐานจะถูกจัดให้มีการเรียนการสอนในทุก ระดับชั้น เพื่อพัฒนาทักษะให้การสื่อสารเป็นไปอย่างมีคุณภาพ

ภาษาไทยเป็นทั้งวัฒนธรรม เอกลักษณ์ และความภูมิใจของคนไทย เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอัน ก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ และเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย ทั้งยังเป็นเครื่องมือใน การติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจ เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง ภาษาจึงมี ความสำคัญอย่างยิ่งดังที่ กำชัย ทองหล่อ (2525 : 1) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า ภาษาแปลตามรูปศัพท์ว่าคำพูด หรือถ้อยคำ แปลว่า เครื่องสื่อความหมายระหว่างมนุษย์ให้กำหนดรู้ความประสงค์ของกันและกันได้ โดยมี ระเบียบคำ หรือจังหวะเสียงเป็นเครื่องกำหนด และ จันทร์เพ็ญ ศิริพันธุ์ (2551 : 2) ได้ให้ความหมายของภาษา ว่า ภาษาเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อความหมายเพื่อให้เกิดความเข้าใจ ความรู้สึก และความต้องการซึ่งกันและ กัน จึงกล่าวสรุปได้ว่า ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อสารที่สำคัญที่สุดของมนุษย์ เพราะสามารถถ่ายทอดความรู้สึก และความต้องการให้แก่กันได้ ทั้งด้านการพูดและการเขียน

สนธิ ตั้งทวี (2529 : 118) กล่าวว่า “การเขียนเป็นเครื่องมือสำคัญทางวัฒนธรรมที่ใช้สำหรับถ่ายทอด มรดกทางด้านสติปัญญา ความรู้ ความคิด ความรู้สึกของมนุษย์ และเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารตั้งแต่ อดีต ปัจจุบัน และอนาคตให้มีความต่อเนื่องกัน” ดังนั้น การเขียนจึงถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการสื่อสาร เพราะการเขียนสามารถเชื่อมโยง ความรู้ ความคิด และความต้องการของผู้เขียนให้ไปสู่ผู้อ่านได้โดยตรง แต่ ปัจจุบันเด็กไทยส่วนใหญ่ใช้ภาษาไทยได้ไม่ถูกต้อง เนื่องจากการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมากเกินไปจนความจำเป็น มีการ ใช้ภาษาสื่อสารทางอินเทอร์เน็ต หรือการส่งข้อความ มีการตัดทอนคำ สะกดคำผิด ใช้ภาษาผิดจากความหมาย เดิม รวมถึงการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตค้นคว้าข้อมูล ทำให้ภาษาเขียนบกพร่อง เช่น คำศัพท์ การสะกดคำ การเขียน ผิดไวยากรณ์

จากการศึกษาปัญหา พบว่า นักเรียนไม่สามารถเขียนสื่อสารได้ โดยสังเกตจากการสอบระดับชาติ หรือ National Test (NT) คือ การทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ เป็นการทดสอบเพื่อ วัดความรู้ และความคิดรวบยอดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ข้อมูล สารสนเทศของผู้เรียน คือ ความสามารถด้านภาษา (Literacy) และ ความสามารถด้านคำนวณ (Numeracy) พบว่า นักเรียนโรงเรียนหนองบัวเขาดินมีผลการทดสอบอยู่ในระดับที่ไม่สูงมาก เนื่องจาก การเรียนรู้ที่แตกต่าง ของนักเรียนแต่ละคน ทั้งในด้านความสามารถด้านภาษาและความสามารถด้านคำนวณ แต่ที่พบว่าเป็นปัญหา

มากที่สุด คือ ปัญหาด้านการเขียนของนักเรียน ทั้งการเขียนตามจินตนาการ ที่จะต้องเขียนเป็นเรื่องราวที่มีความยาวตามที่กำหนด การเขียนจดหมายส่วนตัวที่นักเรียนบางคนยังมีความสับสนในเรื่องของการใช้ภาษา ใช้ภาษาไม่สละสลวย หรือเป็นภาษาที่ไม่ใช่ภาษาระดับทางการ การศึกษาข้อมูลเหล่านี้จะช่วยให้ผู้สอนรู้ถึงข้อบกพร่องของผู้เรียนและของตนเองว่ายังมีปัญหาในเรื่องใดบ้างและเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนเต็มตามศักยภาพต่อไป

ผลการสอบระดับชาติหรือ NT ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหนองบัวเขาดิน พบว่าด้านความสามารถด้านภาษาไทย มาตรฐาน ท 2.1 การใช้กระบวนการเขียนเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ มีคะแนนร้อยละ 29.90 อยู่ในระดับ ปรับปรุง และจะเห็นว่า ในเรื่องการเขียนตามจินตนาการ มีคะแนนร้อยละ 25.00 อยู่ในระดับ ปรับปรุง ซึ่งเป็นปัญหาที่ผู้สอนและผู้เรียนจะต้องนำมาพัฒนาและแก้ไขร่วมกันต่อไป โดยการใช้สื่อที่เป็นบทเรียนสำเร็จรูป ที่อยู่ในรูปแบบของบทเรียนการ์ตูน โดยบทเรียนการ์ตูนหรือการ์ตูน คือ ภาพวาดง่าย ๆ ที่มีรูปร่างล้อเลียนของจริง มีจุดมุ่งหมายเพื่อสื่อความหมายแทนตัวหนังสือหรือสื่อความหมายให้ผู้อ่านมีอารมณ์คล้อยตามและเกิดความสนุกสนานสอดแทรกด้วยเนื้อหาสาระเกี่ยวกับบันเทิงและสารคดี ซึ่งการ์ตูนสามารถทำให้นักเรียนเกิดความสนใจ กระตือรือร้นในการเรียน ผ่อนคลายความเครียดทำให้เกิดความสนุกสนานในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และทำให้นักเรียนอ่านได้ง่ายขึ้น ซึ่งจะสามารถส่งผลให้ผลการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ ศิริวรรณ อธิราช (2552 : 4) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง คำนาม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้บทเรียนการ์ตูนประกอบ การจัดกิจกรรมด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ STAD พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่อง คำนาม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้บทเรียนการ์ตูนประกอบการจัดกิจกรรมด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ STAD ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 86.62/85.60 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 และค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง เท่ากับ 0.7436 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียน คิดเป็นร้อยละ 74.36 และมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องด้วยนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 นั้น ชอบอ่านการ์ตูนหรือหนังสืออ่านนอกเวลาเป็นอย่างมาก เมื่อมีเวลาว่างจากการเรียน นักเรียนมักจะนำหนังสือเหล่านี้มาอ่านให้เพื่อน ๆ ฟัง หรือช่วยกันสะกดคำยากให้เพื่อนฟัง บทเรียนการ์ตูนจึงเหมาะสมกับการนำมาใช้ และนอกจากความชอบของผู้เรียนแล้ว ความพร้อมทางด้านสื่ออื่น ๆ ของนักเรียนนั้น มีความพร้อมน้อยมาก เพราะนักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในชนบทห่างไกล นักเรียนส่วนมากไม่มีอินเทอร์เน็ต สื่อออนไลน์จึงไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ และเครื่องคอมพิวเตอร์ของโรงเรียนมีจำนวนน้อย ไม่เพียงพอต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน บทเรียนการ์ตูนจึงเป็นสื่อที่น่าสนใจอย่างมากที่จะนำมาใช้ โดยใช้ร่วมกับเทคนิคหรือรูปแบบการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งขึ้น

เทคนิคหรือรูปแบบการจัดการเรียนการสอน คือ กลวิธีต่าง ๆ ที่ใช้เสริมกระบวนการสอน ขั้นตอนการสอน วิธีการสอน หรือการดำเนินการทางการสอนใด ๆ เพื่อช่วยให้การสอนมีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น การเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI (Team Assisted Individualization) เป็นวิธีการสอนที่ผสมผสานระหว่างการเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning) และการสอนรายบุคคล (Individualization Instruction) เข้าด้วยกัน โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือทำกิจกรรมในการเรียนได้ด้วยตนเองตามความสามารถของตน และส่งเสริมความร่วมมือภายในกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้และปฏิสัมพันธ์ทางสังคม โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือทำกิจกรรมในการเรียนได้ด้วยตนเอง ตามความสามารถของตนและส่งเสริมความร่วมมือภายในกลุ่ม โดยให้นักเรียนที่มีความสามารถต่างกัน มาทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ โดยผลการทดสอบของนักเรียนจะถูกแบ่งเป็น 2 ตอน คือ เป็นคะแนนค่าเฉลี่ยของทั้งกลุ่มและเป็นคะแนนสอบรายบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิริกาญจน์ เปี้ยทอง พรจิตร นาคนาม และวชิระ วิชชวรนนท์ (2561 : 65) ได้ศึกษาเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง คำราชาศัพท์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียน เท่ากับ 10.41 / 17.41 คะแนน โดยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยหลังการจัดการเรียนรู้ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด

จากปัญหาที่พบ ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาทักษะการเรียนรู้ เรื่อง การเขียนเพื่อการสื่อสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการ์ตูน เพื่อพัฒนาทักษะด้านการเขียนเพื่อการสื่อสารและยกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการสอบวัดผลให้มีระดับที่ดีขึ้น เพราะการจัดการเรียนการสอนเทคนิค TAI นั้น เป็นการจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนได้รวมกลุ่มกันอย่างหลากหลาย และได้ใช้ความร่วมมือหรือกระบวนการกลุ่ม และได้กระตุ้นความสนใจของผู้เรียนด้วยบทเรียนการ์ตูน ที่ให้เนื้อหาสาระที่สนุกสนานและเข้าใจง่าย นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนเทคนิค TAI ยังเป็นเทคนิคการสอนที่ต้องอาศัยสื่อการสอนมาใช้ประกอบการเรียนการสอน โดยในที่นี้จะใช้บทเรียนการ์ตูนเป็นสื่อสำหรับเพิ่มความเข้าใจของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันได้เป็นอย่างดี ในสภาวะแวดล้อมหรือบริบทที่นักเรียนนั้น ยังไม่มีความพร้อมในด้านของการใช้สื่ออื่น ๆ การเลือกใช้เทคนิคการสอนและสื่อการสอนจึงมีความสำคัญต่อผู้เรียนอย่างมาก และส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ผลที่ดีมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการตูน เพื่อพัฒนาการเขียนเพื่อการสื่อสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสาร ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการตูน เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อวิชาภาษาไทยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการตูน เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2564 กลุ่มโรงเรียนสายรุ้ง จำนวน 143 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนหนองบัวเขาดิน จำนวน 11 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งมีปัญหาด้านทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสาร

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัยโดยมีรายละเอียดดังนี้

- 3.1 บทเรียนการตูน จำนวน 1 เล่ม
- 3.2 แผนการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการตูน
- 3.3 แบบวัดทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสาร
- 3.4 แบบประเมินความพึงพอใจต่อวิชาภาษาไทยที่ได้รับหลังการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการตูน

เครื่องมือและการพัฒนาเครื่องมือ

1. บทเรียนการตูน

- 1.1 ศึกษา แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับหลักการและวิธีการสร้างบทเรียนการตูนจาก เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการจัดเนื้อหาและสร้างบทเรียนการตูน
- 1.2 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ในเรื่องของเนื้อหากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียนเพื่อการสื่อสาร เขียนเรียงความย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ ตัวชี้วัด ท 2.1 ป.3/4 การเขียนจดหมายลาครู และ ท 2.1 ป.3/5 การเขียนเรื่องตามจินตนาการ

1.3 ศึกษาหลักสูตรของสถานศึกษาของโรงเรียนหนองบัวเขาดิน อำเภอศรีมหาสาร จังหวัดสุโขทัย ในเรื่องของเนื้อหาสาระ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เพื่อนำมาใช้ในการ กำหนดขอบเขตของเนื้อหาบทเรียน

1.4 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำโครงสร้างกิจกรรมการเรียนรู้

1.5 สร้างเป็นบทเรียนการตูน ซึ่งในแต่ละตอนจะประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

1.5.1 คำแนะนำในการใช้บทเรียนการตูน

1.5.2 จุดประสงค์การเรียนรู้

1.5.3 กิจกรรมสำหรับให้นักเรียนปฏิบัติ

1.6 สร้างแบบประเมินบทเรียนการตูน โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินเป็นแบบมาตราส่วน ประเมินค่า 5 ระดับ (Rating scale) ตามแบบประเมินของลิเคิร์ท (Likert)

1.7 นำบทเรียนการตูนที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องก่อนแล้วเสนอ ต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องเกี่ยวกับบทเรียนการตูนด้านรูปแบบ เนื้อหาความถูกต้อง และเหมาะสม เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข

1.8 นำบทเรียนการตูนที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองไปทดลองใช้ร่วมกับแผนการสอน

2. แผนการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการตูน

2.1 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ในเรื่องของเนื้อหาหลักสูตรสาระ การเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียนเพื่อการสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้า อย่างมีประสิทธิภาพ ตัวชี้วัด ท 2.1 ป.3/4 การเขียนจดหมายลาครู และ ท 2.1 ป.3/5 การเขียนเรื่องตาม จินตนาการ พร้อมทั้งเนื้อหาและจุดมุ่งหมายจากหนังสือแบบเรียนและคู่มือครูสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

2.2 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TAI วิธีการสร้าง แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการตูน จากงานวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

2.3 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 12 ชั่วโมง กำหนดขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบเทคนิค TAI 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่1 นำเข้าสู่บทเรียน ขั้นที่ 2 การ เรียนรู้กลุ่มย่อย ขั้นที่ 3 การทดสอบรายบุคคลในกลุ่มย่อย และขั้นที่ 4 การจัดลำดับกลุ่ม

2.4 เสนอแผนการจัดการเรียนรู้ต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของแผนการ จัดการเรียนรู้ และความสัมพันธ์ระหว่างจุดประสงค์ ขั้นตอน กระบวนการจัดการเรียนรู้ การใช้ภาษา และ เนื้อหา และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

2.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TAI เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพ แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ย โดยใช้เกณฑ์ การให้คะแนนเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบประเมินของลิเคิร์ต (Likert)

2.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TAI ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปทดลองจัดการเรียนรู้ร่วมกับบทเรียนการคูณกับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านใหม่เจริญผล อำเภอศรีมามาศ จังหวัดสุโขทัย ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาหาค่าดัชนีประสิทธิผล

2.7 นำแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการคูณที่ปรับปรุงและแก้ไขข้อบกพร่องแล้วไปใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหนองบัวเขาดิน อำเภอศรีมามาศ จังหวัดสุโขทัย จำนวน 11 คน ซึ่งเป็นนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

3. แบบวัดทักษะในการเขียนเพื่อการสื่อสาร

3.1 ศึกษาหนังสือ และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคการเขียนข้อสอบและวิธีการสร้างข้อสอบ อัตนัย การวัดและประเมินผลของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

3.2 ศึกษาขอบเขตเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามโครงสร้างหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เรื่อง การเขียนเพื่อการสื่อสาร

3.3 สร้างแบบวัดทักษะด้านการเขียนเพื่อการสื่อสาร เป็นข้อสอบแบบอัตนัย 6 ข้อ นำไปใช้จริง 3 ข้อ โดยให้ครอบคลุมเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้

3.4 สร้างเกณฑ์การให้คะแนนในการตรวจแบบวัดทักษะในการเขียนเพื่อการสื่อสาร

3.5 นำแบบวัดทักษะในการเขียนเพื่อการสื่อสารและเกณฑ์ในการตรวจแบบวัดทักษะในการเขียนเพื่อการสื่อสาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบ ขอคำแนะนำ และนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3.6 นำแบบวัดทักษะในการเขียนเพื่อการสื่อสาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ปรับปรุงแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index Of Item Objective Congruence : IOC) ถ้าข้อคำถามใดมีค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่า 0.5 ข้อคำถามนั้นจะถูกตัดทิ้งหรือนำมาปรับปรุง

3.7 นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยข้อสอบต้องมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

3.8 นำแบบวัดทักษะในการเขียนเพื่อการสื่อสาร ที่ปรับปรุงแล้วจำนวน 3 ข้อ ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหนองบัวเขาดิน ปีการศึกษา 2564 จำนวน 21 คน จากนั้นนำผลการวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบวัดทักษะในการเขียนเพื่อการสื่อสาร โดยพิจารณาเกณฑ์

คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากระหว่าง 0.2 - 0.8 พิจารณาเกณฑ์ในการเลือกที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป ได้แบบวัดทักษะในการเขียนเพื่อการสื่อสาร คัดเลือกโดยยึดจากตารางวิเคราะห์ข้อสอบ จากการพิจารณาเลือกข้อสอบข้อที่มีค่าความยากและอำนาจจำแนกที่มีค่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อนำไปใช้ในการทดลอง จำนวน 3 ข้อ และหาค่าความเที่ยง โดยนำแบบวัดทักษะในการเขียนเพื่อการสื่อสาร ทั้ง 3 ข้อ มาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงของแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach)

3.9 นำแบบวัดทักษะในการเขียนเพื่อการสื่อสาร มาจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหนองบัวเขาดิน อำเภอศรีราชา จังหวัดสุโขทัย จำนวน 11 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง

4. แบบประเมินความพึงพอใจต่อวิชาภาษาไทยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการ์ตูน

4.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบประเมินความพึงพอใจต่อวิชาภาษาไทยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการ์ตูน เพื่อนำมากำหนดขอบเขตและเนื้อหาของแบบสอบถาม

4.2 นำข้อมูลที่ได้ศึกษามาสร้างแบบประเมินความพึงพอใจต่อวิชาภาษาไทยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการ์ตูน จำนวน 10 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert)

4.3 นำแบบประเมินความพึงพอใจต่อวิชาภาษาไทยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการ์ตูน เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาและตรวจสอบด้านเนื้อหา ความถูกต้อง และความสอดคล้องครอบคลุมของเนื้อหากับประเด็นคำถาม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

4.4 นำแบบประเมินความพึงพอใจต่อวิชาภาษาไทยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการ์ตูนที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา

4.5 นำแบบประเมินความพึงพอใจต่อวิชาภาษาไทยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการ์ตูน มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและนำไปใช้กับกลุ่มทดลอง แล้วจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บข้อมูลต่อไป

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบแผนการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง แบบกลุ่มเดียวสอบก่อนและสอบหลัง (The one-group pretest-posttest design) ในการวัดทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสาร

ตารางที่ 1 แบบแผนการวิจัยเชิงทดลอง

แบบทดสอบก่อนเรียน	การจัดกระทำ	ทดสอบหลังเรียน
T ₁	X	T ₂

เมื่อ	T ₁	หมายถึง	การทำแบบทดสอบก่อนเรียน
	X	หมายถึง	การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียน การ์ตูน
	T ₂	หมายถึง	การทำแบบทดสอบหลังเรียน

ขั้นตอนดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยทำการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ภายในระยะเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งหมดเป็นจำนวน 12 ชั่วโมง ระหว่างเดือน กุมภาพันธ์ - มีนาคม ภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2564 โดยดำเนินการขั้นตอนดังนี้

1. ทดสอบความรู้ก่อนการจัดการเรียนรู้ (Pretest) โดยการใช้แบบวัดความสามารถด้านการเขียนเพื่อการสื่อสาร จำนวน 3 ข้อ ใช้เวลา 1 คาบ
2. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการ์ตูน เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 5 กิจกรรม รวมเวลา 10 คาบ
3. ทดสอบหลังเรียน (Posttest) ด้วยแบบวัดความสามารถด้านการเขียนเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้แบบวัดความสามารถชุดเดิม จำนวน 3 ข้อ ใช้เวลา 1 คาบ
4. นำคำตอบของนักเรียนมาตรวจให้คะแนน
5. นำผลการตรวจไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมุติฐาน สรุป และอภิปรายผล

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

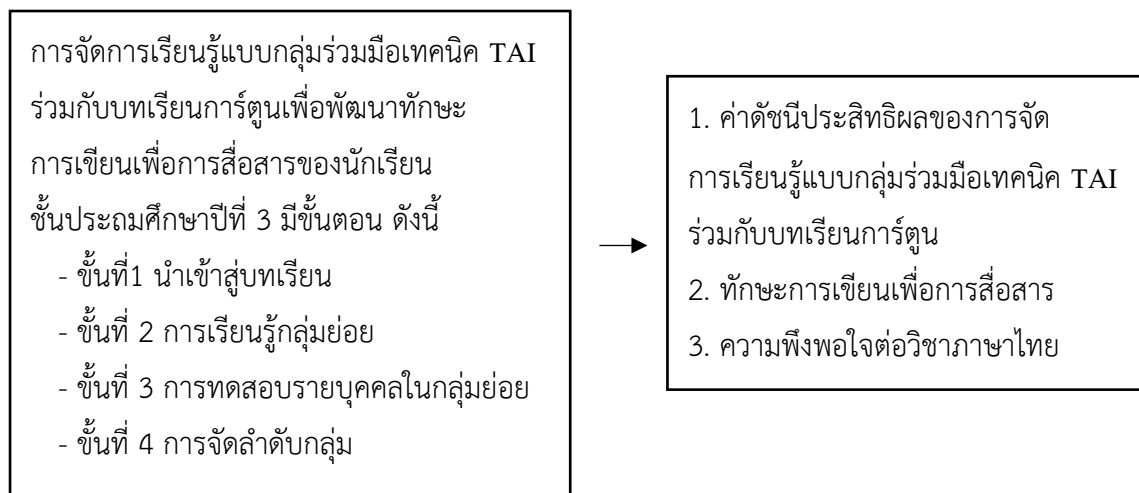
6.1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสร้างและหาค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการ์ตูน เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการนำผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดค่าเฉลี่ยไว้ 5 ระดับ และหาค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้

แบบร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการ์ตูน เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้สูตร E.I.

6.2. การวิเคราะห์ข้อมูลของคะแนนแบบวัดทักษะในการเขียนเพื่อการสื่อสาร ก่อนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการ์ตูน เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้สถิติทดสอบ t-test แบบ Dependent

6.3. การวิเคราะห์ข้อมูลของแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อวิชาภาษาไทยหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการ์ตูน เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยใช้สถิติ คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ t-test แบบกลุ่มเดียว

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการตูนเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยนี้

ตารางที่ 2 แสดงผลการพิจารณาความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการตูน เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน

แผนการจัดการเรียนรู้	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
แผนที่ 1 เรื่อง จินตนาการของฉัน	4.52	0.41	มากที่สุด
แผนที่ 2 เรื่อง สร้างสรรประโยค	4.52	0.48	มากที่สุด
แผนที่ 3 เรื่อง โลกแห่งการเขียน	4.52	0.48	มากที่สุด
แผนที่ 4 เรื่อง เรียนรู้จดหมาย	4.49	0.51	มากที่สุด
แผนที่ 5 เรื่อง ขึ้นต้นลงท้ายได้ถูกต้อง	4.51	0.47	มากที่สุด
ผลรวมการพิจารณาความเหมาะสม	4.51	0.47	มากที่สุด

จากตาราง 2 พบว่า ผลรวมการพิจารณาความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการตูน เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน มีผลรวมการพิจารณาความเหมาะสมระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.51$, S.D. = 0.47)

ตาราง 3 แสดงผลการวิเคราะห์หาค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการตูน เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	ผลรวมคะแนน		ค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.)
		ทดสอบก่อนเรียน	ทดสอบหลังเรียน	
18	40	393	557	0.5015

จากตาราง 3 พบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการ์ตูน เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเท่ากับ 0.5015 ซึ่งแสดงว่านักเรียนมีทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสารเพิ่มขึ้น 0.5015 หรือคิดเป็นร้อยละ 50.15

ตารางที่ 4 แสดงผลการเปรียบเทียบทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสาร ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการ์ตูน เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{D}$	S.D. _D	t	Sig.(2-tailed)
ก่อนเรียน	11	40	21.55	2.42	10.45	1.13	30.74*	0.0000
หลังเรียน	11	40	32.00	1.95				

*มีนัยความสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

จากตาราง 4 พบว่า การทดสอบก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการ์ตูน เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 21.55 คะแนน และ 32.00 คะแนน ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ พบว่า คะแนนสอบหลังการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 แสดงผลการศึกษาความพึงพอใจต่อวิชาภาษาไทยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการ์ตูน เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. ด้านบรรยากาศในการเรียน	4.95	0.10	มากที่สุด
2. ด้านการจัดการเรียนการสอน	4.82	0.25	มากที่สุด
3. ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.50	0.27	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.76	0.21	มากที่สุด

จากตาราง 5 พบว่า ความพึงพอใจต่อวิชาภาษาไทยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการ์ตูน เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.76$, S.D. = 0.21) และเมื่อแยกเป็นรายด้าน โดยเรียงจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านบรรยากาศในการเรียน ($\bar{x} = 4.95$, S.D. = 0.10) ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{x} = 4.82$, S.D. = 0.25) และด้านประโยชน์ที่ได้รับ ($\bar{x} = 4.50$, S.D. = 0.27) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการสร้างและหาค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการ์ตูน เพื่อพัฒนาการเขียนเพื่อการสื่อสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า

ผลการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการ์ตูน เพื่อพัฒนาการเขียนเพื่อการสื่อสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้ผ่านการพิจารณาความเหมาะสมขององค์ประกอบต่าง ๆ ของแผนการจัดการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พบว่า มีผลรวมการพิจารณาความเหมาะสมเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.51$, S.D. = 0.47)

ผลการหาค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการ์ตูน เพื่อพัฒนาการเขียนเพื่อการสื่อสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เมื่อนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านใหม่เจริญผล จำนวน 18 คน พบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการ์ตูน เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเท่ากับ 0.5015 ซึ่งแสดงว่านักเรียนมีทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสารเพิ่มขึ้น 0.5015 หรือคิดเป็นร้อยละ 50.15 ทั้งนี้ เนื่องจาก การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการ์ตูน เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเริ่มจากการสร้างบทเรียนการ์ตูนเพื่อใช้ประกอบกับแผนการจัดการเรียนรู้ โดยศึกษา แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับหลักการและวิธีการสร้างบทเรียนการ์ตูนจาก เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการจัดเนื้อหาและสร้างบทเรียนการ์ตูน ศึกษาหลักสูตรของสถานศึกษาของโรงเรียนหนองบัวเขาดิน เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดขอบเขตของเนื้อหาบทเรียน จากนั้นดำเนินการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการ์ตูน โดยศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ในเรื่องของเนื้อหากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TAI จนนำไปสู่การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการ์ตูน แล้วจึงดำเนินการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ ปรับปรุง และแก้ไขข้อบกพร่องตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งสอดคล้องกับความสำคัญของการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TAI ของ ระวีวรรณ ศรีศรีรัมย์ (2549 : 178) กล่าวว่า

การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TAI เป็นรูปแบบของการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งเป็นการผสมผสานกันระหว่างการเรียนแบบเอกัตถภาพและการเรียนในลักษณะกลุ่ม มีลักษณะเช่นเดียวกับการสอนแบบกลุ่มที่เน้นการเรียนรู้ตามเอกัตถภาพ โดยใช้อุปกรณ์การสอนต่าง เพื่อเพิ่มความเข้าใจและเรียนรู้การทำงานร่วมกัน ประกอบกับผู้วิจัยได้ทำการหาดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้ทดลอง แก้ไข และปรับปรุงข้อบกพร่องของการจัดการเรียนรู้ จนทำให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ

2. ผลเปรียบเทียบทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสาร ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการ์ตูน เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า คะแนนสอบหลังการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการ์ตูน เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้ดำเนินการคัดเลือกเนื้อหาที่เข้าใจง่าย มีการใช้การ์ตูนในการนำเรื่อง เพื่อให้นักเรียนเกิดความสนุกสนานและสนใจในบทเรียน ทั้งยังใช้การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกัน มีการช่วยเหลือกันภายในกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับความสำคัญของการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TAI ของ ทิศนา ขัมมณี (2554 : 64) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TAI เป็นวิธีสอนที่ผสมผสานระหว่างการเรียนแบบร่วมมือและการสอนรายบุคคลเข้าด้วยกัน เป็นวิธีการเรียนรู้ที่สนองความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยให้นักเรียนลงมือทำกิจกรรมการเปลี่ยน ประสพการณ์ การเรียนรู้และปฏิสัมพันธ์ทางสังคม กำหนดให้นักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันมาทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ โดยจะมีนักเรียนเก่ง นักเรียนปานกลาง และนักเรียนอ่อน โดยนักเรียนที่เรียนเก่งจะช่วยนักเรียนที่เรียนอ่อนเพื่อให้คะแนนกลุ่มดีขึ้น และสอดคล้องกับบุษบา ชูคำ (2550 : 34) กล่าวว่า ประโยชน์ของการ์ตูน คือ ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจ กระตือรือร้นในการเรียน ผ่อนคลายความเครียดทำให้เกิดความสนุกสนานในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และทำให้นักเรียนอ่านได้ง่ายขึ้น ซึ่งจะสามารถส่งผลให้ผลการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้น และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิริกาญจน์ เปี้ยทอง พรจิตร นาคนาม และวชิระ วิชชวรนนท์ (2561 : 65) ได้ศึกษาเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง คำราชาศัพท์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง คำราชาศัพท์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค TAI ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีค่าเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียน เท่ากับ 10.41 / 17.41 คะแนนโดยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค TAI เรื่อง คำราชาศัพท์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน เรื่อง คำราชาศัพท์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค TAI ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 ค่า S.D. เท่ากับ 0.21 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด และ

ผลการวิจัยของ ศิริวรรณ อธิราช (2552 : 4) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง คำนาม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้บทเรียนการบูรณาการองค์ประกอบการจัดกิจกรรมด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ STAD พบว่า 1) แผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่อง คำนาม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้บทเรียนการบูรณาการองค์ประกอบการจัดกิจกรรมด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ STAD ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 86.62/85.60 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 2) ค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง คำนาม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้บทเรียนการบูรณาการองค์ประกอบการจัดกิจกรรมด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ STAD เท่ากับ 0.7436 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียน คิดเป็นร้อยละ 74.36 3) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่อง คำนาม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้บทเรียนการบูรณาการองค์ประกอบการจัดกิจกรรมด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ STAD อยู่ในระดับมาก

3. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อวิชาภาษาไทยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการบูรณาการ เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจต่อวิชาภาษาไทยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการบูรณาการ เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.76$, S.D. = 0.21) ทั้งนี้เป็นผลมาจากระดับความรู้สึกละเอียดของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการบูรณาการ โดยนักเรียนสามารถเรียนรู้ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับ อภัยพร สิลารักษ์ (2562 : 6) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกชอบที่มีต่อสิ่งที่ทำอยู่ หรืออาจหมายถึงระดับความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนทางทั้งด้านบวกและด้านลบ โดยใช้แบบวัดที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเขียน ครูควรให้นักเรียนฝึกเขียนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อฝึกการใช้คำให้ถูกต้อง
2. ครูสามารถนำแผนการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการบูรณาการ เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปปรับใช้กับระดับชั้นอื่น ๆ ได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการบูรณาการในทักษะอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กำชัย ทองหล่อ. (2525). *หลักภาษาไทย*. กรุงเทพมหานคร: บำรุงสาส์น.
- จันทร์เพ็ญ ศิริพันธุ์. (2551). *การใช้ภาษาไทย*. ชุมพร: สถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตชุมพร.
- ทิตนา แคมณี. (2547). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.
- บุษบา ชูคำ. (2550). *การใช้บทเรียนการตูนคณิตศาสตร์แบบ E-Book เรื่อง โจทย์ปัญหาสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจในวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. วิทยานิพนธ์ ปริญญา กศ.ม., บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ระวีวรรณ ศรีคร้ามครัน. (2549). *เทคนิคการสอน = Teaching Techniques*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง: กรุงเทพมหานคร.
- ศิริวรรณ อธิราช. (2552). *การจัดการเรียนรู้อาษาไทย เรื่อง คำนาม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้บทเรียนการตูนประกอบการจัดกิจกรรมด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ STAD*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม., บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สนิท ตั้งทวี. (2529). *การใช้ภาษาเชิงปฏิบัติการ*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- สิริกาญจน์ เปี้ยทอง พรจิตร นาคนาม และวชิระ วิชชวรนนท์. (2561). *ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง คำราชาศัพท์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ค.ม., บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- อภัยพร สิลารักษ์. (2562). *การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ SQ4R เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. การค้นคว้าอิสระ กศ.ม., บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงาน

การศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

**A Study of the State of Academic Administration and Guidelines in Schools
Under the Special Education Bureau Under the Office of the
Basic Education Commission**

ช่อทิพย์ มงคลธวัช และ นิรดา เวชญาลักษณ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Chothip Mongkolthawat and Nirada Wechayaluck

Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author , E-mail : Joymongkol.Za4693@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ ศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ สถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 176 แห่ง กลุ่มตัวอย่างคือ สถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 123 แห่ง เลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 246 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผู้วิจัยเลือกประเด็นสภาพการบริหารงานวิชาการด้านที่ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับต่ำสุด และรายชื่อในแต่ละด้านที่มีค่าเฉลี่ยในระดับต่ำสุด มาเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์ เพื่อหาแนวทางการบริหารงานวิชาการ โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การนิเทศภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก 2) แนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาจัดอบรม นิเทศ กำกับติดตามและประเมินผล กำหนดกรอบกิจกรรม ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการปรับปรุงเนื้อหาในหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน อบรมผู้สอน ผู้ปกครองให้มีความรู้ความเข้าใจ การจัดสภาพห้องเรียนให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา และเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้านการวัดผลและประเมินผล วิเคราะห์

* วันที่รับบทความ: 4 มีนาคม 2565; วันที่แก้ไขบทความ 30 มีนาคม 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 31 มีนาคม 2565

Received: March 4, 2022; Revised: March 30, 2022; Accepted: March 30, 2022

ผู้เรียน วิเคราะห์ระดับความสามารถ มีวิธีการประเมินที่หลากหลาย ประเมินผลตามสภาพจริง ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา ทุกคนมีส่วนร่วมในกระบวนการนิเทศ สร้างความเข้าใจ ความตระหนัก สร้างแนวทางการนิเทศแบบกัลยาณมิตร ด้านการวิจัยในชั้นเรียน สร้างความเข้าใจ ปรับเปลี่ยนทัศนคติ ในขั้นตอนกระบวนการวิจัยที่ถูกต้อง ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการศึกษา การจัดหาสื่อสิ่งพิมพ์ เทคโนโลยีให้เพียงพอ ปรับปรุงคู่มือสื่อฯ ให้ความรู้ครู ผู้ปกครอง ชุมชน ประดิษฐ์ ดัดแปลงสื่อที่มีอยู่แล้ว หรือประยุกต์ใช้สื่อออนไลน์ให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนแต่ละบุคคล

คำสำคัญ: บริหารงานวิชาการ; แนวทางบริหาร; การบริหาร; สภาพการบริหาร; การศึกษาพิเศษ

Abstracts

The purpose of this research were to study the condition and guidelines in academic administration development of school under Special Education Bureau, Office the basic Education Commission. The population was 176 schools, the samples were 123 schools. Informants totaling 246 people. The research instrument was five-point rating scale questionnaires. The statistics for data analysis were mean ($\bar{X}$), Standard Deviation (S.D.). To study guidelines in academic administration development, the data were information derived from interviewing 7 specialists, and were analyzed by using content analysis.

The result revealed that the condition and guidelines in academic administration development of school under Special Education Bureau, Office the basic Education Commission in overall was in high level. When considering by aspects, the highest average level was teaching and learning management and the lowest average level was Internal supervision. The guidelines in academic administration development of school under Special Education Bureau, Office the basic Education Commission were as follows. In curriculum development, there should be organize training, supervision, monitoring and evaluation, set frame activities, and teachers are involved in improving the course content. In teaching and learning management, there should be train teachers and parents to have a better understanding the arrangement of classroom conditions to suit the context of the educational institution and conducive to the learning of the learners. In measuring and evaluation, there should be analyze learners, analyze proficiency level, have a variety of assessment methods, and assess based on actual conditions. In internal supervision, everyone is involved in the supervision process, create understanding, awareness, and create a guidance for guidance in a good way. In classroom research, there should be create understanding, change attitude in the correct research process. In development of media, innovation and educational technology; there should be enough supply print media and technology, update the media manual, give knowledge for teachers, parents, and communities, inventing and modifying existing media or apply online media to suit the context of each individual learners.

Keywords: Academic administration; Management approach; Administration administrative condition; Special education

บทนำ

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคที่มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วตลอดเวลา จึงต้องมีการเรียนรู้เพื่อปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น คุณภาพของคนจึงเป็นปัจจัยสำคัญของการเผชิญความท้าทายจากกระแสโลก ทุกประเทศจึงให้ความสนใจคุณภาพการศึกษาอย่างจริงจัง รวมถึงประเทศไทยที่มีการปฏิรูปการศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างบุคลากรที่มีศักยภาพเพียงพอต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 7) ได้ระบุไว้ในหมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 10 การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ การศึกษาสำหรับคนพิการ ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษ ต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น

พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 3) ได้กล่าวถึง สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษาไว้ในมาตรา 5 คนพิการมีสิทธิทางการศึกษา ดังนี้ ได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิต พร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา เลือกบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น ได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษา ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภทและบุคคล สถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานภายใต้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีภารกิจในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพต้องอาศัยการบริหารงานในสถานศึกษาต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารงานวิชาการซึ่งถือเป็นงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนโดยตรงต่อผู้เรียน เป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษา และมีความสำคัญอย่างยิ่ง คุณภาพของการจัดการศึกษาของสถานศึกษาจะบรรลุเป้าหมายได้เมื่อการบริหารงานวิชาการมีความเข้มแข็ง ประสบผลสำเร็จ และจัดได้ตามมาตรฐานการศึกษา กล่าวได้ว่าการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาต้องทราบและเข้าใจจุดประสงค์ ขอบข่าย ความสำคัญของงานวิชาการ และมีความรอบรู้ในด้านการบริหารมีศาสตร์และศิลป์ในการดำเนินงาน ติดตามดูแล เพื่อให้ภาระงานต่าง ๆ ดำเนินไปได้ด้วยความเรียบร้อย

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีภารกิจในการสนับสนุน ส่งเสริมเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการและเด็กด้อยโอกาสผ่านการให้บริการ จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเด็กพิการและผู้ด้อยโอกาสทั้งระบบ เพื่อให้เด็กพิการและผู้ด้อยโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพ มีทักษะชีวิตที่ดีสำหรับพึ่งตนเองได้ อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีศักดิ์ศรี มีคุณภาพชีวิตที่ดี พร้อมรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2563 : 1) จึงได้กำหนดทิศทางการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2560 – 2564) เพื่อให้คนพิการได้รับโอกาสและบริการทางการศึกษาสำหรับคนพิการอย่างทั่วถึง มีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีสามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข และประกอบอาชีพพึ่งตนเองได้ โดยการเข้าถึงบริการทางการศึกษาสำหรับคนพิการที่มีคุณภาพ ด้วยรูปแบบที่หลากหลาย โดยเน้นความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน และองค์กรภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ ในการจัดบริการทางการศึกษาสำหรับคนพิการได้อย่างมีมาตรฐาน และสนับสนุนให้องค์กรด้านคนพิการ และเครือข่ายมีบทบาท ซึ่งกำหนดทิศทางการพัฒนาการศึกษาสำหรับคนพิการตามวิสัยทัศน์ คือ คนพิการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีด้วยวิถีพอเพียง พันธกิจได้แก่ พันธกิจที่ 1 เสริมสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเสมอภาค พันธกิจที่ 2 สร้างคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระบบ พันธกิจที่ 3 ปรับระบบบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลที่เป็นมาตรฐานและธรรมาภิบาล พันธกิจที่ 4 พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาพิเศษ และเป้าประสงค์ คือคนพิการได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างมีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล และมีทักษะการดำรงชีวิต สามารถประกอบอาชีพพึ่งตนเองได้อย่างมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์บนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2563 : 29) และทิศทางการจัดการศึกษาสงเคราะห์ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2560 – 2564)

แผนพัฒนาการศึกษาการศึกษาสงเคราะห์ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2560-2564) ของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์การพัฒนาเพื่อให้เด็กด้อยโอกาสได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ สอดคล้องกับอัตลักษณ์แห่งตน ดังต่อไปนี้ วิสัยทัศน์คือ เด็กด้อยโอกาสในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์เข้าถึงการศึกษาอย่างมีคุณภาพ และสามารถดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับอัตลักษณ์แห่งตนพร้อมก้าวเข้าสู่สากล พันธกิจได้แก่ สร้างเสริมความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา พัฒนาประสิทธิภาพผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา พัฒนาคุณภาพการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสให้ได้รับการศึกษาอย่างเหมาะสมตามลักษณะแห่งตนด้วยรูปแบบที่หลากหลาย ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน และเป้าประสงค์ คือ เด็กด้อยโอกาสในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีทักษะชีวิต ทักษะวิชาการ ทักษะวิชาชีพและสามารถนำทักษะไปประกอบอาชีพ หรือเป็นแนวทางในการศึกษาต่อเพื่อการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง ที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์แห่งตน ตามศตวรรษที่ 21 (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2563 : 35 - 36)

จากวิสัยทัศน์ พันธกิจและการกำหนดเป้าประสงค์ในการดำเนินงาน ถือได้ว่าการดำเนินกิจกรรมทุกอย่างในสถานศึกษา เพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสอดคล้องกับปณิธาน วงศ์อนุตรโรจน์ (2544 : 21) ได้กล่าวถึงในเรื่องของการจัดกิจกรรมทุกอย่างในสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนหรือการบริหารงานวิชาการนั้น ควรดำเนินการอย่างเร่งด่วน โดยผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้สูงขึ้นในทุก ๆ ด้าน ดังนั้น การบริหารสถานศึกษาหัวใจสำคัญ จึงอยู่ที่งานวิชาการ อันประกอบด้วย งานด้านหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน การจัดบุคลากรที่เกี่ยวข้อง การจัดส่งเสริมด้านวิชาการ การวัดผลประเมินผล ขั้นตอนการดำเนินงานด้านวิชาการ จะมีขั้นตอนวางแผนงาน ขั้นตอนจัดการและดำเนินการ และขั้นส่งเสริมและติดตามผล หลักการบริหารงานวิชาการคือ หลักแห่งประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

จากความเป็นมาและความสำคัญดังที่กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อนำข้อมูลจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นแนวทาง ปรับปรุง และพัฒนาการบริหารงานวิชาการในด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการบริหารงานด้านวิชาการ ทั้งพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารงานวิชาการและการปฏิบัติงานวิชาการของผู้สอน ที่จะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพ และศักยภาพของผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ระเบียบวิธีวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ประชากร ได้แก่ สถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ แบ่งออกเป็น โรงเรียนเฉพาะความพิการจำนวน 48 แห่ง โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จำนวน 51 แห่งและศูนย์การศึกษาพิเศษจำนวน 77 แห่ง รวมทั้งหมด 176 แห่ง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 123 แห่ง โดยใช้เกณฑ์การกำหนดจำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1986, pp 607-610 as cited in Srisaard, 2002 : 43) จากนั้นดำเนินการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โรงเรียนเฉพาะความ

พิการจำนวน 36 แห่ง โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จำนวน 33 แห่ง และศูนย์การศึกษาพิเศษจำนวน 54 แห่ง โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูวิชาการ รวมเป็นผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 246 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ซึ่งแบ่งเป็น 6 ด้าน ได้แก่

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. การจัดการเรียนการสอน
3. การวัดผลและประเมินผล
4. การนิเทศภายในสถานศึกษา
5. การวิจัยในชั้นเรียน
6. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการศึกษา

โดยกำหนดลักษณะคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยกำหนดเกณฑ์การให้ค่าคะแนนแต่ละระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554 : 72) ดังนี้

5 หมายถึง สภาพการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับ	มากที่สุด
4 หมายถึง สภาพการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับ	มาก
3 หมายถึง สภาพการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับ	ปานกลาง
2 หมายถึง สภาพการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับ	น้อย
1 หมายถึง สภาพการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับ	น้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและทางไปรษณีย์จำนวน 246 ฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ สภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ทำการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

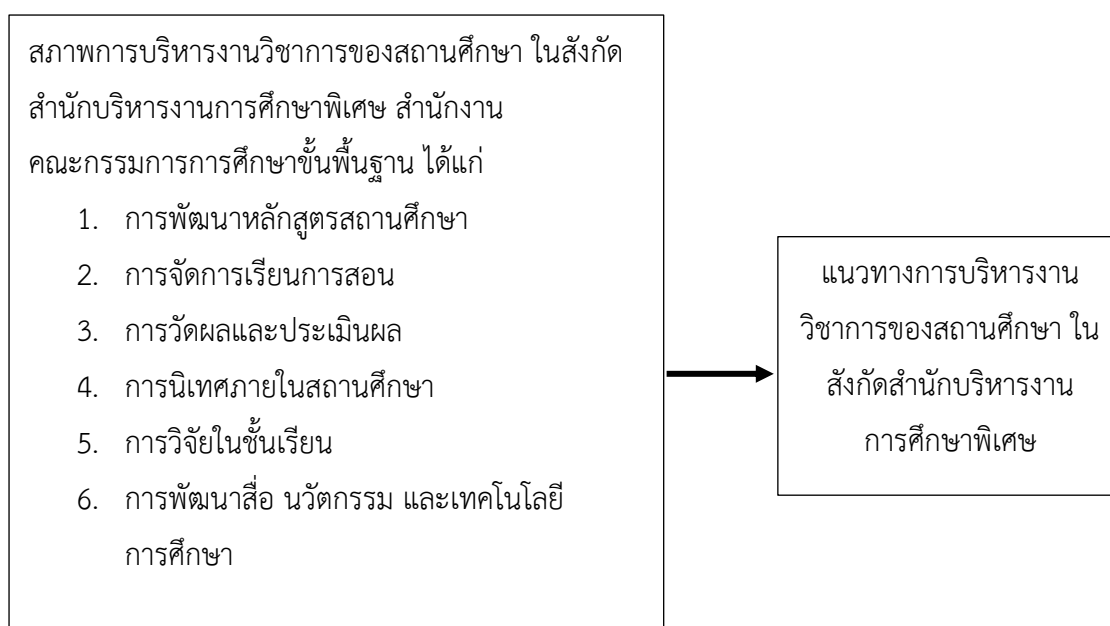
กลุ่มผู้ให้ข้อมูล เลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งได้รับรางวัลด้านวิชาการในระดับชาติ มีประสบการณ์ในด้านการบริหารงานวิชาการ หรือการดำเนินงานวิชาการตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป มีคุณวุฒิการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาโททางการศึกษา โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมทั้งสิ้น 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยัง คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เสนอผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัด สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ตามประเด็นในแต่ละด้าน มาวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นำเสนอเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตารางที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
1. ผู้บริหารสถานศึกษา	123	50
2. ครูวิชาการ	123	50
รวม	246	100

จากตารางที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีสถานภาพเป็นผู้บริหารสถานศึกษา และครูวิชาการมีจำนวนเท่ากัน คือ จำนวน 123 คน รวมทั้งสองสถานภาพเป็นจำนวน 246 คน

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวม

ด้าน	สภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ สภาพ	ลำดับ
1	การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.50	0.44	มาก	3
2	การจัดการเรียนการสอน	4.52	0.44	มากที่สุด	1
3	การวัดผลและประเมินผล	4.48	0.44	มาก	4
4	การนิเทศภายในสถานศึกษา	4.39	0.51	มาก	6
5	การวิจัยในชั้นเรียน	4.51	0.49	มากที่สุด	2
6	การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการศึกษา	4.41	0.51	มาก	5
รวม		4.47	0.41	มาก	

จากตารางที่ 2 สภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านที่ 2 การจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านที่ 4 การนิเทศภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.39$)

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานด้านการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจาก ขั้นตอนที่ 1 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และรายชื่อในแต่ละด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำสุด สร้างประเด็นในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์การงานในการบริหารสถานศึกษาเพื่อเป็นแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 ท่าน ผลการสัมภาษณ์ปรากฏดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์แนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ด้านที่ 4 การนิเทศภายในสถานศึกษา

ผู้ทรงคุณวุฒิ	ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์	แนวทางการพัฒนา
1	การปรับโครงสร้างการบริหารของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยให้มีการจัดตั้งหน่วยศึกษานิเทศให้ความรู้ ดูแลช่วยเหลือ รวมทั้งกำกับ ติดตาม และประเมินผล รวมทั้งการจัดทำคู่มือหรือแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษาให้กับสถานศึกษาในสังกัด เพื่อเป็นแนวทางเดียวกันในการปฏิบัติ	1. ปรับโครงสร้างการบริหารของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยให้มีการจัดตั้งหน่วยศึกษานิเทศให้ความรู้ ดูแลช่วยเหลือ รวมทั้งกำกับ ติดตาม และประเมินผล 2. สร้างและพัฒนาระบบการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีความชัดเจนและต่อเนื่อง
2	จัดทำคู่มือการนิเทศภายในให้กับสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติเดียวกัน	3. จัดทำคู่มือหรือแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษาให้กับสถานศึกษาในสังกัด เพื่อเป็นแนวทางเดียวกันในการปฏิบัติ
3	สร้างและพัฒนาระบบการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีความชัดเจน จัดให้มีแกนนำหรือครูต้นแบบ ครูพี่เลี้ยง และจัดทำ PLC	4. ประชุมทำข้อตกลงร่วมกันในประเด็นหัวข้อการนิเทศ

ผู้ทรงคุณวุฒิ	ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์	แนวทางการพัฒนา
	ในเรื่องของการนิเทศให้มีประสิทธิภาพ และสร้างเครือข่ายจากศึกษานิเทศก์จากเขตพื้นที่และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพื่อเป็นที่ปรึกษาเกี่ยวกับการนิเทศ	5. จัดให้มีแกนนำ หรือครูต้นแบบครูพี่เลี้ยง และจัดทำ PLC ในเรื่องของการนิเทศให้มีประสิทธิภาพ 6. สร้างเครือข่ายจากศึกษานิเทศก์จากเขตพื้นที่และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อเป็นที่ปรึกษาเกี่ยวกับการนิเทศ
4	ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการนิเทศภายในสถานศึกษา และดำเนินการนิเทศอย่างเป็นระบบ การเลือกผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศให้มีความเชี่ยวชาญตรงตามสายงาน ตรงตามความสามารถ	7. กำหนดรายการ ตัวชี้วัดให้ชัดเจน มีปฏิทินการนิเทศที่ชัดเจนเพื่อเป็นกรอบระยะเวลาในการนิเทศและนิเทศอย่างต่อเนื่อง
5	พัฒนาระบบการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีความชัดเจน และต่อเนื่อง มีการกำหนดรายการ ตัวชี้วัดให้ชัดเจนจัดทำปฏิทินการนิเทศที่ชัดเจนและนิเทศอย่างต่อเนื่อง	8. นำผลการนิเทศมาสะท้อนกลับ และอาจสอดแทรกในการประชุมประจำเดือน เพื่อให้การนิเทศนั้นเกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล
6	สร้างความเข้าใจกับครูหรือผู้รับการนิเทศ ผู้ที่เกี่ยวข้อง ให้เห็นถึงความสำคัญของการนิเทศไปในทิศทางเดียวกัน และมีแผนการนิเทศชัดเจน เพื่อดำเนินการนิเทศอย่างจริงจัง และนำผลการนิเทศในการพัฒนางานวิชาการ	
7	ประชุมทำข้อตกลงร่วมกันในประเด็นหัวข้อการนิเทศ จัดทำปฏิทินการนิเทศอย่างชัดเจน เพื่อเป็นกรอบระยะเวลาในการนิเทศ นำผลการนิเทศมาสะท้อนกลับ และอาจสอดแทรกในการประชุมประจำเดือน เพื่อให้การนิเทศนั้นเกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล	

สรุปประเด็นการสัมภาษณ์ในภาพรวม พบว่า แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาปรับโครงสร้างการบริหารของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยให้มีการจัดตั้งหน่วยศึกษานิเทศให้มีความรู้ ดูแลช่วยเหลือ รวมทั้งกำกับ ติดตาม และประเมินผล สร้างและพัฒนาระบบการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีความชัดเจน และต่อเนื่อง จัดทำคู่มือหรือแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษาให้กับสถานศึกษาในสังกัด เพื่อเป็นแนวทางเดียวกันในการปฏิบัติ ประชุมทำข้อตกลงร่วมกันในประเด็นหัวข้อการนิเทศ จัดให้มีแกนนำ หรือครูต้นแบบ ครูพี่เลี้ยง และจัดทำ PLC ในเรื่องของ การนิเทศให้มีประสิทธิภาพ สร้างเครือข่ายจากศึกษานิเทศก์จากเขตพื้นที่และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อเป็นที่ปรึกษาเกี่ยวกับการนิเทศ กำหนดรายการ ตัวชี้วัดให้ชัดเจน มีปฏิทินการนิเทศที่ชัดเจนเพื่อเป็นกรอบระยะเวลาในการนิเทศและนิเทศอย่างต่อเนื่อง นำผลการนิเทศมาสะท้อนกลับ และอาจสอดแทรกในการประชุม ประจำเดือน เพื่อให้การนิเทศนั้นเกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

อภิปรายผลการวิจัย

ตอนที่ 1 สภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากผลการวิจัยสภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก สถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้เล็งเห็นว่างานด้านการวิจัยในชั้นเรียน เป็นสิ่งสำคัญ สถานศึกษามีกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนอย่างเป็นระบบ ใช้การวิจัยในชั้นเรียนเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการแก้ปัญหาในชั้นเรียนที่ดีจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาประสบผลสำเร็จ ซึ่งถือว่างานวิชาการเป็นงานหลักและหัวใจสำคัญในการบริหารงานของสถานศึกษา

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก สถานศึกษายังมิได้จัดทำคู่มือหรือแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษาเพื่อเป็นแนวทางเดียวกันในการปฏิบัติ สถานศึกษาอาจประชุมทำข้อตกลงร่วมกันในประเด็นหัวข้อการนิเทศ ให้มีความชัดเจน และต่อเนื่อง และนำผลการนิเทศมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่างผู้นิเทศและคณะครู สอดคล้องกับปิยะนาล ไชยวุฒิ (2562 : 27) ได้ศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคเหนือ พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคเหนือ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการนิเทศการศึกษา

ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่าในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษากำหนดโครงสร้างหลักสูตรและเนื้อหาหลักสูตรการบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเตรียมความพร้อมของคนพิการ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรสถานศึกษา สำหรับเด็กที่มีความ

ต้องการจำเป็นพิเศษ หลักสูตรรายบุคคลและตรงตามความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียนน้อย การปรับปรุงหลักสูตรตามนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด แต่ไม่ได้ปรับปรุงตามบริบทของชุมชนโดยรอบ

ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่าในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สถานศึกษาจัดห้องศูนย์ควบคุมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ตามขีดความสามารถของตนเอง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูอาจยังมีความรู้ความเข้าใจในการจัดสภาพห้องเรียนที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียนในทิศทางเดียวกันน้อย ขาดการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครู ผู้ปกครอง และนักสหวิชาชีพในจัดประสบการณ์ในแต่ละด้านให้กับผู้เรียน และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ นายสุพล พรเพ็ญ (2561 : 76) ที่พบว่า โรงเรียนมีการจัดการพิเศษแก่เด็กเรียนร่วม อยู่ในระดับปานกลาง

ด้านการวัดผลและประเมินผล พบว่าในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สถานศึกษาดำเนินการประเมินผลการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนให้กับผู้เรียนสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก เครื่องมือการวัดผลประเมินการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษมีความแตกต่างเฉพาะบุคคล ครูผู้สอนต้องปรับการสร้างเครื่องมือวัดผล และประเมินผลให้เข้ากับบริบทของสถานศึกษาและความสามารถพื้นฐานของผู้เรียน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ

ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา พบว่าในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือสถานศึกษามีการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ แบบแผนอย่างต่อเนื่อง และสถานศึกษาสร้างขั้นตอนความร่วมมือระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศเน้นการให้ความช่วยเหลือ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก สถานศึกษายังไม่มีการจัดระบบการนิเทศอย่างเป็นแบบแผนและต่อเนื่อง รวมทั้งครูผู้สอนขาดความตระหนัก ความเข้าใจถึงบทบาท หน้าที่เกี่ยวกับกระบวนการนิเทศ และไม่มีการนำผลการนิเทศ มาร่วมปรึกษา การนิเทศแบบกัลยาณมิตร เน้นการช่วยเหลือเพื่อหาแนวทางมาประยุกต์ใช้กับรูปแบบการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ด้านการวิจัยในชั้นเรียน พบว่าในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด สถานศึกษาสนับสนุนให้ครูผู้สอนดำเนินการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก สถานศึกษาขาดการสร้างความรู้ความเข้าใจ การปรับเปลี่ยนทัศนคติ สร้างแรงจูงใจให้ครูผู้สอนในทางที่ถูกต้องเกี่ยวกับการวิจัยให้เป็นการแก้ปัญหาในชั้นเรียน ไม่ได้จัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมต่อการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน ขาดเอกสาร ตำรา หนังสือทางวิชาการเพื่ออ้างอิงในการจัดทำวิจัย

ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการศึกษา พบว่าในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด สถานศึกษาจัดสื่อสิ่งพิมพ์ เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ และเหมาะสม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก สถานศึกษายังขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณที่เพียงพอในการดำเนินการจัดหาสื่อสิ่งพิมพ์ เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอนให้เพียงพอกับความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียน

ตอนที่ 2 แนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ภาพรวมประเด็น ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา จากจากสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนวทาง ดังนี้ 1) ปรับโครงสร้างการบริหารของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยให้มีการจัดตั้งหน่วยศึกษานิเทศให้ ความรู้ คู่มือช่วยเหลือ รวมทั้งกำกับ ติดตาม และประเมินผล 2) สร้างและพัฒนาระบบการนิเทศภายใน สถานศึกษาให้มีความชัดเจน และต่อเนื่อง 3) จัดทำคู่มือหรือแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษาให้กับ สถานศึกษาในสังกัด เพื่อเป็นแนวทางเดียวกันในการปฏิบัติ 4) ประชุมทำข้อตกลงร่วมกันในประเด็นหัวข้อการ นิเทศ 5) จัดให้มีแกนนำ หรือครูต้นแบบ ครูพี่เลี้ยง และจัดทำ PLC ในเรื่องของการนิเทศให้มีประสิทธิภาพ 6) สร้างเครือข่ายจากศึกษานิเทศก์จากเขตพื้นที่และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อเป็นที่ปรึกษา เกี่ยวกับการนิเทศ 7) กำหนดรายการ ตัวชี้วัดให้ชัดเจน มีปฏิทินการนิเทศที่ชัดเจนเพื่อเป็นกรอบระยะเวลาใน การนิเทศและนิเทศอย่างต่อเนื่อง 8) นำผลการนิเทศมาสะท้อนกลับ และอาจสอดแทรกในการประชุม ประจำเดือน เพื่อให้การนิเทศนั้นเกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ข้อลัดดา สิมมา (2562 : 478) ได้ทำการศึกษา การศึกษาบทบาทการนิเทศภายในและแนวทางการส่งเสริมบทบาทการ นิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ตามทัศนะ ของครูผู้สอน พบว่าแนวทางการส่งเสริมการนิเทศภายในสถานศึกษา พบว่าแนวทางคือ สร้างความเข้าใจ ขจัด ความขัดแย้ง เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เลือกรับรู้ความรู้และความสามารถ สนับสนุนการพัฒนาครู สร้างความตระหนัก ความรู้ความเข้าใจ ส่งเสริมสนับสนุนการจัดระบบ โครงสร้าง วางแผนและดำเนินงานตามแผน เน้นการทำงานเป็นทีมประสานความร่วมมือจากทุกฝ่าย พร้อมทั้งกำกับ ติดตาม อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปรายผลดังนี้

ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ประเด็นสัมภาษณ์ สถานศึกษากำหนดโครงสร้างหลักสูตร และเนื้อหาหลักสูตรการบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเตรียมความพร้อมของคพิการ ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอ แนวทางคือ 1) อบรมปฏิบัติการเกี่ยวกับการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็ก ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ หลักสูตรรายบุคคลและตรงตามความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียน 2) ผู้บริหารต้องเข้าใจในเรื่องของการบริหารหลักสูตร มีความชัดเจน โดยยึดจากการประกาศใช้อย่างถูกต้องต้อง และมีความต่อเนื่องเป็นรูปธรรม 3) สถานศึกษามีการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลการบริหารหลักสูตร สถานศึกษาทุกปีการศึกษา 4) หลักสูตรต้องเปิดกว้างให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรในระดับสถานศึกษาเพื่อ สอดคล้องกับสถานศึกษาแต่ละที่ มีหลักสูตรสถานศึกษาเฉพาะประเภทความพิการ/โครงสร้างที่สามารถนำไป ปฏิบัติได้ 5) กำหนดกรอบกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์กับประเภทความพิการกับความแตกต่างเฉพาะบุคคล 6) ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการปรับปรุงเนื้อหาในหลักสูตรเพื่อให้ตรงกับผู้เรียนอย่างแท้จริง และมีผู้รับผิดชอบใน ด้านหลักสูตรเฉพาะด้าน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การจัดทำโครงสร้างหลักสูตรและเนื้อหาหลักสูตรการบริหาร ช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเพื่อเตรียมความพร้อมของเด็กพิเศษ ต้องมีการประชุมวางแผนร่วมกับผู้ปกครอง และ

ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุก เพื่อให้ได้หลักสูตรเหมาะสมกับเด็กพิเศษแต่ละประเภท สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ภัทราภรณ์ แจ่มบุรี (2559 : 63) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 พบว่า แนวทางด้านหลักสูตรสถานศึกษา 1) การประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา (1) สถานศึกษามีการจัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาให้ทราบโดยทั่วกัน (2) สถานศึกษามีการวางแผนงานในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยผ่านมติในที่ประชุมคือ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง (3) คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องร่วมระดมความคิดเห็น หรือเสนอแนวทางในการแก้ปัญหา เพื่อจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 2) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม (1) สถานศึกษาออกคำสั่งแต่งตั้งผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมกันจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา (2) สถานศึกษา คณะครูและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมวิพากษ์ในหลักสูตรสถานศึกษาพร้อมจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยหลักสูตรต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษา (3) สถานศึกษา คณะครูและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษาและสภาพของชุมชนเพื่อร่วมกันจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 3) การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากการนำหลักสูตรไปใช้เพื่อนำมาปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา (1) สถานศึกษามีการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง (2) สถานศึกษานำผลที่ได้จากการประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษามาวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย เพื่อปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา (3) สถานศึกษา คณะครูและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากการนำหลักสูตรสถานศึกษามาใช้เพื่อทำการปรับปรุงให้ทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงตามบริบทของสถานศึกษา

ด้านการจัดการเรียนการสอน ประเด็นสัมภาษณ์คือ สถานศึกษาจัดห้องศูนย์ควบคุมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ตามขีดความสามารถของตนเอง ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนวทางคือ 1) ควรมีการจัดห้องศูนย์ควบคุมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และปรับให้เหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษา ภายใต้งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และการบริหารจัดการที่เหมาะสม 2) การจัดสภาพห้องเรียนให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา และเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน 3) จัดอบรมผู้สอน ผู้ปกครองให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดสภาพห้องเรียนที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียนเพื่อเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน 4) นำหลักการจัดห้องเรียนคุณภาพ และเชื่อมโยงทุกสถานที่ในสถานศึกษาสามารถบูรณาการเป็นห้องเรียนที่พร้อมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ 5) การจัดการเรียนการสอนต้องมุ่งเน้นในการนำไปใช้ประโยชน์ที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียน 6) การนำสื่อภูมิปัญญามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน 7) ผู้บริหารส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องตามสถานการณ์จริง 8) สร้างความเข้าใจกับผู้สอนและผู้ปกครองในจัดประสบการณ์ในแต่ละด้านให้กับผู้เรียน และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน 9) วิเคราะห์ผู้เรียนออกเป็นรายบุคคล ตามศักยภาพ หรือความสามารถของผู้เรียนให้เห็นเด่นชัด และจัดกลุ่มนักเรียนตามความเหมาะสมของระดับความสามารถของนักเรียน แล้วจัดครูผู้สอนรับผิดชอบฝึกและพัฒนาให้เหมาะสมกับ

กลุ่มนั้นๆ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ตามขีดความสามารถของตนเอง ตามบริบทของนักเรียนแต่ละบุคคลครูผู้สอน ผู้ปกครองต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และกิจกรรมการเรียนรู้ไปในทิศทางเดียวกัน และมีการจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลาย สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เบญจภรณ์ จิตรุ (2559 : 60) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด พบว่า แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้คือ ควรมีการพัฒนาครูให้มีความรู้ ความสามารถตรงกับภาระงานที่ได้รับมอบหมาย สนับสนุนการไปศึกษาดูงานในโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จ สนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียนให้ครูทุกคนจัดทำคู่มือการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมชุมชน หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งการสร้างแรงจูงใจให้แก่ครูที่ปฏิบัติงาน ซึ่งจะส่งผลต่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพด้วย เนื่องจากผู้สอนต้องศึกษาหาความรู้ และทักษะเพิ่มเติมเกี่ยวกับเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและสภาพความเป็นอยู่ของผู้เรียน สนองตอบความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

ด้านการวัดผลและประเมินผล ประเด็นสัมภาษณ์ สถานศึกษาดำเนินการประเมินผลการอ่าน คิด วิเคราะห์และเขียนให้กับผู้เรียนสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียน ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนวทางคือ 1) ควรคำนึงถึงจุดหมายโครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยมุ่งให้เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษมีพัฒนาการเต็มตามศักยภาพ และมีความพร้อมในการเรียนรู้ 2) การวัดผลประเมินผลต้องปรับให้เข้ากับบริบทของสถานศึกษาและตัวผู้เรียน ประเมินความสามารถพื้นฐานให้สอดคล้องกับผู้เรียน 3) การวัดผลประเมินผลต้องกำหนดให้ตรงกับความสามารถของผู้เรียน ครูต้องวิเคราะห์ผู้เรียน วิเคราะห์ระดับความสามารถของผู้เรียนและมีความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน เพื่อให้การวัดผลประเมินผลมีประสิทธิภาพสูงสุด 4) กำหนดสื่อทั้งเป้าหมายให้เหมาะสมกับความสามารถของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ 5) จัดกิจกรรมให้มีความเหมาะสมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินความสามารถของตนเอง 6) ลดความคาดหวังที่สูงเกินไปและเลือกวิธีการประเมินที่หลากหลาย 7) การวางแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล และประเมินคัดกรองผู้เรียน 8) ส่งเสริม ประเมินตามจริง ตามศักยภาพผู้เรียนให้ตรงเป้าหมายของผู้เรียนในหลายๆ เหตุการณ์ 9) หาวิธีการปรับเปลี่ยนที่เหมาะสมในการประเมินหรือการช่วยเหลือเล็กๆ น้อยๆ กับผู้เรียน ให้เหมาะสมกับมาตรฐานหลักสูตร และความต้องการจำเป็นพิเศษ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การวัดผลและประเมินผลผู้เรียนต้องมีความสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียน ผู้สอนต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการ ขั้นตอน และเครื่องมือวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย ตรงตามสภาพจริงของผู้เรียน

ด้านกานนิเทศภายในสถานศึกษา ประเด็นสัมภาษณ์ สถานศึกษามีการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ แบบแผนอย่างต่อเนื่อง และสถานศึกษาสร้างขั้นตอนความร่วมมือระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศเน้นการให้ความช่วยเหลือ ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนวทางคือ 1) สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญในเรื่องของการนิเทศภายในอย่างจริงจัง สร้างความเข้าใจ ความตระหนัก บทบาทและหน้าที่ โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมใน

กระบวนการนิเทศทุกขั้นตอน 2) การนิเทศภายในสถานศึกษาควรสร้างข้อตกลง สร้างความเข้าใจ ความตระหนักถึงบทบาทหน้าที่โดยให้ทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในกระบวนการนิเทศ เลือกผู้นิเทศให้เหมาะสมกับผู้รับการนิเทศ 3) ผู้บริหารสร้างแนวทางการนิเทศแบบกัลยาณมิตร เป็นการระบบการช่วยเหลือ พุดคุย สอบถาม 4) สร้างครูแกนนำ ครูต้นแบบในสถานศึกษาให้เป็นที่ยอมรับ และเปิดใจ 5) จัดลำดับในเรื่องของการนิเทศ ตามความสำคัญในแต่ละหัวข้อให้เฉพาะเจาะจงลงไปว่าการนิเทศเรื่องใดเป็นลำดับแรก 6) พัฒนาระบบการนิเทศอย่างเป็นระบบ จัดทำปฏิทินการนิเทศอย่างชัดเจนเพื่อเป็นกรอบระยะเวลาในการนิเทศ 7) สร้างองค์ความรู้ใหม่ให้กับผู้นิเทศ นำผลการนิเทศ มาร่วมปรึกษา หาแนวทางเพื่อให้การนิเทศมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 8) นำผลการนิเทศมาสะท้อนกลับ และอาจสอดแทรกในการประชุมประจำเดือน เพื่อให้การนิเทศนั้นเกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ไม่มีฝ่ายศึกษานิเทศก์ดูแลโดยตรง แต่ใช้การสร้างเครือข่ายภายในจังหวัดเพื่อดูแล และให้คำแนะนำ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปิยะนาถ ไชยวุฒิ (2562 : 52) ได้ศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคเหนือ พบว่า แนวทางการพัฒนาด้านการนิเทศการศึกษา คือ ให้ความสำคัญการสร้างเครือข่าย ในการเรียนการสอนโดยการสร้างเครือข่ายในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ได้แลกเปลี่ยนกันสร้างบุคลากรของเราที่มีความรู้ ที่มีความเชี่ยวชาญที่อยู่ในองค์กรเดียวกัน มาช่วยแนะนำ และติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ เช่น เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยจัดให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างครูต่างโรงเรียนกัน เพื่อเปิดมุมมองใหม่ ๆ ดึงเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น การติดต่อกันผ่านทางอินเทอร์เน็ต การส่งข้อมูล การแชร์ความรู้ของแต่ละคน เพื่อความสะดวก รวดเร็ว

ด้านการวิจัยในชั้นเรียน ประเด็นสัมภาษณ์ สถานศึกษาสนับสนุนให้ครูผู้สอนดำเนินการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนวทางคือ 1) สร้างความเข้าใจ ปรับเปลี่ยนทัศนคติ และสร้างแรงจูงใจในทางที่ถูกต้องเกี่ยวกับการวิจัยให้เป็นการแก้ปัญหาในชั้นเรียน 2) จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ สร้างความเข้าใจในขั้นตอนกระบวนการวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการวิจัยในชั้นเรียน 3) สร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอผลงานวิจัยในชั้นเรียนภายในสถานศึกษาเพื่อสร้างความตระหนักและให้เกิดการเรียนรู้ว่างานวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานสอนของครู 4) จัดศูนย์การเรียนรู้ในการสืบค้นงานวิจัย ส่งเสริมให้บุคลากรมีการค้นคว้าความรู้วรรณกรรมและผลวิจัย การเข้าถึงข้อมูลด้านงานวิจัยเพื่อนำมาปรับหรือสร้างงานวิจัยในชั้นเรียน 5) การวัดผลประเมินผลผู้เรียนให้เป็นอันเดียวกับงานวิจัย เพื่อไม่เพิ่มภาระงานให้กับครู ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูยังมีทัศนคติ ความเข้าใจ และแรงจูงใจเกี่ยววิจัยในชั้นเรียนไม่ถูกต้อง การทำวิจัยที่ครบถ้วนและถูกต้องตามระเบียบวิธีวิจัยนั้น ถือเป็นภาระของครูและใช้เวลามาก

ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการศึกษา ประเด็นสัมภาษณ์ สถานศึกษาจัดสื่อสิ่งพิมพ์ เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ และเหมาะสม ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนวทางคือ 1) มีงบประมาณที่เพียงพอในการดำเนินการจัดหาสื่อสิ่งพิมพ์ เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอนให้เพียงพอ 2) ปรับปรุงคู่มือสื่อฯ ระบบคู่มือทางการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ อย่างหลากหลาย และตรงตามความต้องการของผู้เรียน 3) ให้ความรู้ครู ผู้ปกครอง

ชุมชนมีส่วนร่วมในประติมากรรม ดัดแปลงสื่อที่มีอยู่แล้ว สื่อภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสมกับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ 4) ประยุกต์ใช้สื่อออนไลน์ให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนแต่ละบุคคล 5) การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆในระดับที่สูงกว่าหน่วยงานนั้น เช่น ประสานนายอำเภอ ผู้ว่าฯ ข้าราชการการเมือง 6) ให้การสนับสนุนด้านองค์ความรู้ทั้งศาสตร์การสอนทางการศึกษาพิเศษ และเปิดโอกาสให้ครูได้มีการประกวดสื่อ นวัตกรรมทางการศึกษาพิเศษภายในโรงเรียน หรือการจัดตลาดวิชาการ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการศึกษาในปัจจุบันมีมากมาย การเลือกสื่อให้เหมาะสมกับพัฒนาการ วัย และศักยภาพของผู้เรียนมีความสำคัญมาก อีกทั้งการที่ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการผลิต พัฒนาสื่อการเรียนการสอนก็จะทำให้เพิ่มประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถานศึกษาควรสนับสนุน ส่งเสริมให้บุคลากรได้เข้าร่วมประชุม อบรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานวิชาการทุกด้านแก่คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
2. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการวางแผนการนิเทศภายในสถานศึกษาให้เป็นระบบ มีความต่อเนื่อง มีเทคนิคที่หลากหลาย เป็นปัจจุบัน สร้างเครื่องมือการนิเทศให้มีคุณภาพ และให้ความช่วยเหลือครูในด้านต่าง ๆ
3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างครู ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมากยิ่งขึ้น เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่องานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ควรศึกษาแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา บริบทของท้องถิ่นที่สามารถตอบสนองความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียนตามสภาพปัญหาจริงของผู้เรียน
3. ควรศึกษาแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนแบบบูรณาการที่ทำให้เกิดความสัมพันธภาพ เชื่อมโยงถ่ายโอนความรู้ซึ่งผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตจริง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545*. กรุงเทพมหานคร: CURS.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: CURS.
- ชลัดดา สิมมา. (2562). การศึกษาบทบาทการนิเทศภายในและแนวทางการส่งเสริมบทบาทการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ตามทัศนะของครูผู้สอน. *การประชุมวิชาการระดับชาติ ณ วิทยาลัยนครราชสีมา ครั้งที่ 6 ประจำปี พ.ศ.2562*.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- เบญจภรณ์ จิตรู. (2559). ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา. *นิพนธ์หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา*.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2544). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพมหานคร.
- ปิยะนาถ ไชยวุฒิ. (2562). *ศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคเหนือ*. สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ภัทราภรณ์ แจ่มบุรี. (2559). *แนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2563). *คู่มือสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กลุ่มพัฒนาระบบบริหารการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการและ ผู้ด้อยโอกาส. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2563). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2563 ของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (1970). Determining sample size for research activities. *Education and Psychological Measurement*, 30 (3), 607-610.

การพัฒนาความสามารถด้านการเขียนสะกดคำ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด
สมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับ VARK Model

ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

**The Development of Spelling Activity with Brain Based Learning and Vark
Model for Prathomsuksa 1 Students**

ปณยาพร สอนศรี และ ทรงภพ ขุนมธุรส

มหาวิทยาลัยนเรศวร

Punyaporn Sonsri and Songphop Khunmathurot

Naresuan University, Thailand

Corresponding Author E-mail: punyapornso63@nu.ac.th

บทคัดย่อ

การพัฒนาความสามารถด้านการเขียนสะกดคำ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับ VARK Model ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 การวิจัยนี้มีจุดประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับ VARK Model เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเขียนสะกดคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับ VARK Model ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองมะคัง (จำงอนสุรณ) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ของ จำนวน 9 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการจัดการเรียนการสอน โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับ VARK Model 2) แบบวัดความสามารถในการเขียนสะกดคำ และ 3) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ t-test dependent

ผลการวิจัยพบว่า 1) แผนการจัดการจัดการเรียนการสอน โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับ VARK Model มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.68$, S.D. = 0.53) 2) ความสามารถด้านการเขียนสะกดคำหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.5 และ 3) นักเรียนมีความพึง

* วันที่รับบทความ: 8 มีนาคม 2565; วันที่แก้ไขบทความ 5 เมษายน 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 6 เมษายน 2565

Received: March 8, 2022; Revised: April 5, 2022; Accepted: April 6, 2022

พอใจหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับ VARK Model อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 2.88$, S.D. = 0.06)

คำสำคัญ: การเขียนสะกดคำ; สมองเป็นฐาน; VARK Model

Abstracts

The objectives of this research are 1) to develop a Brain-Based learning management plan along with the VARK Model to improve spelling abilities. for Grade 1 students 2) to compare the spelling skill of Grade 1 students by using Brain-Based Learning along with VARK Model during pre-study and post-study and 3) to study the satisfaction of students towards learning management. The target group is Grade 1 students at Ban Nong Makang School. (Jang Anusorn) Phitsanulok Education Area District Office 3, studying in the second semester of the academic year 2021. Nine students were obtained by selecting specific target groups. The research tools are 1) Brain-Based Learning Learning Management Plan along with VARK Model 2) Spelling Ability Test and 3) Student Satisfaction Scale towards learning management, the statistics used in the data analysis are mean, percentage, standard deviation, and t-test dependent.

The results show that 1) the Brain-Based learning management plan along with VARK Model is appropriate at the highest level ($\bar{x}=4.68$, S.D.=0.53) 2) The spelling skill of post-study is significantly higher than pre-study at 0.5 3) the students give the highest level of satisfaction after the learning management based on Brain-Based Learning along with VARK Model($\bar{x} = 2.88$, S.D.=0.06)

Keywords: Spelling; Brain-Based Learning; VARK Model

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดองค์ความรู้ ทักษะ หรือ กระบวนการเรียนรู้ โดยสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างเป็นพื้นฐาน ความคิด และเป็นกลยุทธ์ในการแก้ปัญหา และวิกฤติของชาติ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา คือ การเขียนเป็นการสื่อสาร การเขียนจึงเป็นทักษะที่สำคัญ การเขียนสะกดคำให้ถูกต้องจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพราะเป็น หลักฐานที่แสดงความรู้ความสามารถของผู้เขียนตลอดจนใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงได้

จากความสำคัญของการเขียนสะกดคำข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการเขียนสะกดคำสำคัญมาก ภาษาไทย นั้นล้วนมีความยากการเขียนสะกดคำ เนื่องจากคำสะกดคำไม่ถูกต้องจะส่งผลทำให้ความหมายของคำผิด ไม่สามารถสื่อสารได้ ฉะนั้นการเขียนสะกดคำจึงควรฝึกฝน จากการศึกษาปัญหาพบว่า นักเรียนมีปัญหาด้านการ เขียนสะกดคำ จากผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ปีการศึกษา 2564 โดยสถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ เมื่อพิจารณามาตรฐานตัวชี้วัดเขียนสะกดคำและบอกความหมายของคำ พบว่า สาระที่ 4 การเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้นมีคะแนนเฉลี่ย 28.57 อยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน

จากประเด็นปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีการสอนที่ช่วยพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถด้านการเขียนสะกดคำ พบว่ามีหลากหลายวิธีการสอน เช่น วิธีสอนด้วยเทคนิค SQ4R, วิธีสอนด้วยเทคนิคสมองเป็นฐาน , วิธีสอนด้วยเทคนิค 5W1H เป็นต้น สำหรับชั้นประถมศึกษาการพัฒนาความสามารถด้านการเขียนสะกดคำ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับ VARK Model ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเขียนสะกดคำ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ของ กุสุมา คำผาง (2559 : 86) ผลการจัดการเรียนการสอนเขียนสะกดคำภาษาไทยโดยใช้สมองเป็นฐานที่มีต่อทักษะการเขียนสะกดคำของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถนำมาพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ได้เป็นอย่างดีที่สำคัญนักเรียนมีความผ่อนคลายมีความมั่นใจในการตอบคำถามและแสดงความคิดเห็นและอีกทั้งยังมีพฤติกรรมในการเรียนรู้ที่ดีขึ้น

การจัดการเรียนรู้ที่นำเสนอแนวทางการเรียนรู้เพื่อปรับเนื้อหาที่เหมาะสมกับผู้เรียนตามความสามารถในการเรียนรู้รายบุคคลโดยมีรูปแบบการเรียนรู้ ที่ตอบสนองในด้านความคิดและความรู้สึกที่ผู้เรียนใช้ในการรับรู้ ตอบสนองและมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมอย่างค่อนข้างคงที่ซึ่งมีความสำคัญที่จะส่งผลต่อแรงจูงใจในการเรียน และประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังที่ อรุณข และมนต์ชัย (2560 : 4) กล่าวว่า รูปแบบการเรียนรู้เพื่อนำมาสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้โดยจำแนกผู้เรียน โดยการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ VARK ซึ่งเป็นวิธีการที่เหมาะสมกับการนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาสื่อการสอน กิจกรรม และสภาพแวดล้อม ให้เหมาะสมกับความถนัดในการเรียนรู้ของผู้เรียน

ด้วยความสำคัญและความเป็นมาของปัญหาดังกล่าว ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นครูผู้สอนในรายวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จึงสนใจที่จะพัฒนาความสามารถด้านการพัฒนาทักษะความสามารถด้านการเขียนสะกดคำ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับ VARK Model ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพราะการจัดการเรียนรู้แบบนี้จะทำให้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และตอบสนองการเรียนรู้ของผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อสนับสนุนการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ในชั้นเรียนผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคน ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้เกิดความสามารถในการเขียนสะกดคำที่สูงยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับ VARK Model เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเขียนสะกดคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับ VARK Model ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับ VARK Model

ระเบียบวิธีวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองมะคัง (จำงอนุสรณ์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ของ จำนวน 9 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัยโดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับ VARK Model เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเขียนสะกดคำ จำนวน 8 แผน เวลา 16 ชั่วโมง

2.2 แบบวัดความสามารถในการเขียนสะกดคำ โดยเป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ แบบทดสอบเขียนตามคำบอก 10 คำ

2.3 แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับ VARK Model

1. เครื่องมือและการพัฒนาเครื่องมือ

1. แผนการจัดการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับ VARK Model

1.1 ศึกษามาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

1.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎี หลักการเกี่ยวกับการจัดการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับ VARK Model

1.3 กำหนดเนื้อหาที่จะใช้ในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับ VARK Model สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

1.4 สักเคราะห์รูปแบบและแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับ VARK Model

1.5 ดำเนินการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้โดยคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงวัย ซึ่งบทเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จะมีเนื้อหาที่พัฒนาทักษะการเขียนและกระบวนการคิด รวมทั้งส่งเสริมทักษะการปรับตัวและความคิดสร้างสรรค์

1.6 ดำเนินการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับ VARK Model สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 8 เรื่อง จำนวน 16 ชั่วโมง ดังนี้

1.6.1 เรื่องที่ 1 แม่กงน่ารู้	จำนวน 2 ชั่วโมง
1.6.2 เรื่องที่ 2 ตามดูแม่มกม	จำนวน 2 ชั่วโมง
1.6.3 เรื่องที่ 3 ขึ้นชมแม่เกย	จำนวน 2 ชั่วโมง
1.6.4 เรื่องที่ 4 คั่นเคยแม่เกอว	จำนวน 2 ชั่วโมง
1.6.5 เรื่องที่ 5 หาเจอแม่มกน	จำนวน 2 ชั่วโมง
1.6.6 เรื่องที่ 6 หายสับสนแม่มก	จำนวน 2 ชั่วโมง
1.6.7 เรื่องที่ 7 แสนตลกแม่มกบ	จำนวน 2 ชั่วโมง
1.6.8 เรื่องที่ 8 เพียรค้นพบแม่มกด	จำนวน 2 ชั่วโมง

1.7 นำแผนการจัดการเรียนรู้ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอคำแนะนำในส่วนที่ยังบกพร่องและนำมาปรับปรุงแก้ไข

1.8 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมในองค์ประกอบต่าง ๆ ตามแบบประเมินความเหมาะสม ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert, 1967 : 90-95)

1.9 ปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับ VARK Model สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในส่วนที่บกพร่องตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

1.10 ปรับปรุงและแก้ไขข้อบกพร่องของผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับ VARK Model สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และจัดพิมพ์เป็นเอกสารฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2. แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

2.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนบ้านหนองมะคัง (จำเริญสุรณ) ระดับชั้นประถมศึกษา

2.2 ศึกษาขอบเขตเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามโครงสร้างหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เรื่อง การเขียนสะกดคำ

2.3 สร้างแบบวัดความสามารถด้านการเขียนสะกดคำ เป็นข้อสอบแบบปรนัย จำนวน 40 ข้อ นำไปใช้จริง จำนวน 20 ข้อ และเป็นข้อสอบแบบอัตนัยเขียนตามคำบอก 20 ข้อ นำไปใช้จริง จำนวน 10 ข้อ

2.4 สร้างเกณฑ์การให้คะแนนในการตรวจแบบวัดความสามารถด้านการเขียนสะกดคำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบ และขอคำแนะนำและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

2.5 นำแบบวัดการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ปรับปรุงแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index Of Item Objective Congruence : IOC)

2.6 นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยข้อสอบต้องมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

2.7 นำแบบวัดความสามารถด้านการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 20 ข้อ ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เคยเรียนเกี่ยวกับการเขียนสะกดคำแล้ว จากนั้นนำผลการวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบวัดความสามารถในการเขียนสะกดคำ ดังนี้

2.7.1 หาความยาก (P) โดยใช้วิธีของวิทนีและซาเบอร์

2.7.2 ค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดความสามารถในการเขียนสะกดคำ เพื่อนำไปใช้ในการทดลอง จำนวน 20 ข้อ

2.7.3 ค่าความเชื่อมั่น โดยนำแบบวัดความสามารถด้านการเขียนสะกดคำทั้ง 20 ข้อ มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นและแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยใช้วิธีการของโลเวต (Lovett)

2.8 นำแบบวัดความสามารถด้านการเขียนสะกดคำมาจัดพิมพ์แบบวัดเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ทดสอบก่อนและหลังเรียนกับกลุ่มเป้าหมาย

3. แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับ VARK Model

3.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน ทั้งรูปแบบ วิธีการและขั้นตอนในการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจ

3.2 กำหนดประเด็นเนื้อหาที่ต้องการประเมินความพึงพอใจ

3.3 สร้างแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับ VARK Model เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเขียนสะกดคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเป็นแบบสอบถามประมาณค่า 3 ระดับ จำนวน 15 ข้อ โดยแบ่งเนื้อหาเป็น 3 ด้าน คือ ด้านบรรยากาศในการเรียน ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านประโยชน์ที่ได้รับ และนำแบบประเมินความพึงพอใจเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและให้คำแนะนำ

3.4 ปรับปรุงแบบประเมินความพึงพอใจตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC)

3.5 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจแล้วมาพิจารณาเหลือ 12 ข้อ และคัดเลือกข้อคำถามที่เหมาะสมและปรับแก้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3.6 นำแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับ VARK Model เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเขียนสะกดคำ ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขสมบูรณ์แล้วนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบแผนการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง แบบกลุ่มเดียวสอบก่อนและสอบหลัง (The one-group pretest-posttest design) ในการวัดความสามารถการเขียนสะกดคำ

ตารางที่ 1 แบบแผนการวิจัยเชิงทดลอง

แบบทดสอบก่อนเรียน	การจัดกระทำ	ทดสอบหลังเรียน
T ₁	X	T ₂

เมื่อ T₁ หมายถึง การทำแบบทดสอบก่อนเรียน
X หมายถึง การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับ VARK Model
T₂ หมายถึง การทำแบบทดสอบหลังเรียน

ขั้นตอนดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยทำการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ภายในระยะเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง รวมทั้งหมดเป็นจำนวน 18 ชั่วโมง ระหว่างเดือน มกราคม - กุมภาพันธ์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โดยดำเนินการขั้นตอนดังนี้

1. ปฐมนิเทศนักเรียนที่จะทำการทดลองเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับ VARK Model เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเขียนสะกดคำ
2. นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน ด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการเขียนสะกดคำ จำนวน 20 ข้อ และแบบทดสอบเขียนตามคำบอก 10 ข้อ จากนั้นตรวจให้คะแนนและบันทึกเก็บไว้เป็นคะแนนทดสอบก่อนเรียน
3. ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง โดยทำการทดลองตามแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับ VARK Model จำนวน 8 แผน รวม 16 ชั่วโมง
4. ทำการทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถด้านเขียนสะกดคำ จำนวน 20 ข้อ และแบบทดสอบเขียนตามคำบอก 10 ข้อ จากนั้นตรวจให้คะแนนและบันทึกเก็บไว้เป็นคะแนนทดสอบหลังเรียน
5. นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้จำนวน 20 ข้อ และแบบทดสอบเขียนตามคำบอก 10 ข้อ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
6. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมุติฐาน สรุป และอภิปรายผล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

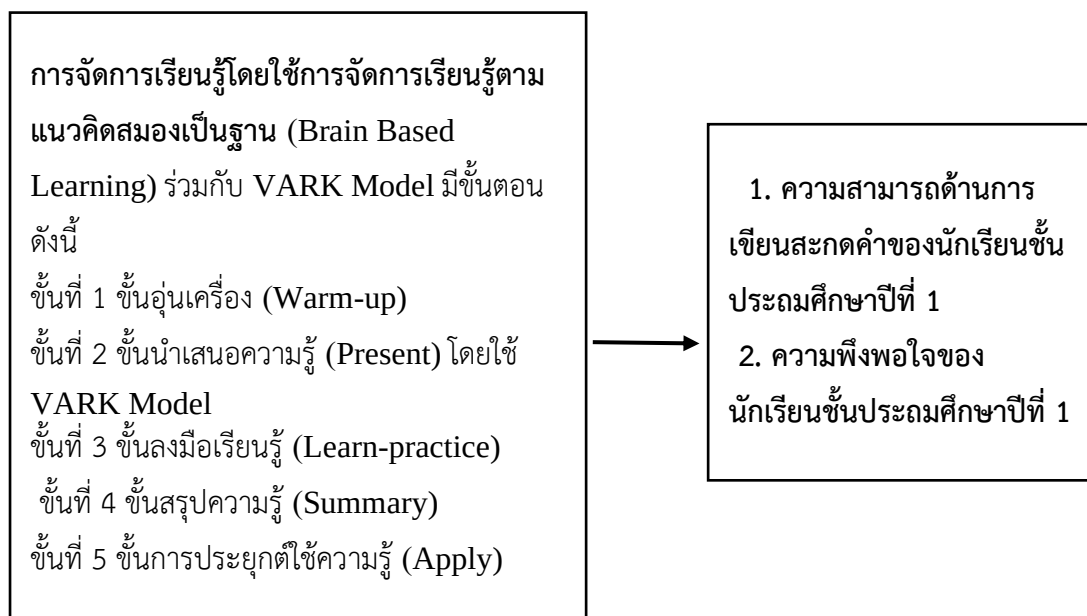
5.1. วิเคราะห์ข้อมูลจากการสร้างของแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับ VARK Model สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลังจากนั้นนำผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดค่าเฉลี่ยไว้ 3 ระดับ และแปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์

5.2 เปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนสะกดคำก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับ VARK Model สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้สถิติทดสอบ t-test แบบ Dependent

5.3 ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับ VARK Model สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยนำแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (Brain Based

Learning) ร่วมกับ VARK Model สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มาตรวจให้คะแนน 3 ระดับ และนำผลการให้คะแนนมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วนำมาเทียบกับเกณฑ์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

เรื่อง การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับ VARK Model เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเขียนสะกดคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาผลการวิจัย 3 ประการ คือ 1 . ความเหมาะสมในองค์ประกอบของแผนจัดการเรียนรู้ 2. เปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนสะกดคำก่อนและหลังเรียน 3. ความพึงพอใจของนักเรียน ได้สรุปผลการวิจัยนี้

ตารางที่ 2 แสดงผลรวมการพิจารณาความเหมาะสมในองค์ประกอบของแผนจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับ VARK Model เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน

แผนการจัดการเรียนรู้	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
แม่กงนำรู้	4.66	0.60	มากที่สุด
ตามดูแม่กม	4.69	0.47	มากที่สุด
ขึ้นชมแม่เกย	4.72	0.54	มากที่สุด
คั่นเคยแม่เกอว	4.71	0.47	มากที่สุด
หาเจอแม่กน	4.68	0.50	มากที่สุด
หายสับสนแม่แมกก	4.69	0.51	มากที่สุด
แสนตลกแม่กบ	4.68	0.58	มากที่สุด
เพียรค้นพบแม่กต	4.69	0.51	มากที่สุด
ผลรวมการพิจารณาความเหมาะสม	4.68	0.53	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลรวมการพิจารณาความเหมาะสมในองค์ประกอบของแผนจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับ VARK Model เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน มีผลรวมการพิจารณาความเหมาะสมระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.68$, S.D. = 0.53)

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนสะกดคำก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับ VARK Model เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{D}$	S.D. _D	t	Sig.(2-tailed)
ก่อนเรียน	9	30	14.22	4.94	12.11	2.15	16.92*	0.0000
หลังเรียน	9	30	26.33	3.16				

*มีนัยความสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

จากตาราง 3 พบว่า การทดสอบก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 14.22 คะแนน และ 26.33 คะแนน ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้พบว่า คะแนนสอบหลังการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 แสดงผลความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับ VARK Model เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเขียนสะกดคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. ด้านบรรยากาศในการเรียน	2.89	0.13	มาก
2. ด้านการจัดการเรียนการสอน	2.81	0.17	มาก
3. ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	2.94	0.11	มาก
รวมเฉลี่ย	2.88	0.06	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับ VARK Model เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเขียนสะกดคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 2.88$, S.D. = 0.06) ด้านที่มีค่ามากที่สุด คือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ($\bar{x} = 2.94$, S.D. = 0.11) รองลงมาคือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{x} = 2.89$, S.D. = 0.13) สำหรับด้านที่นักเรียนมีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ ด้านบรรยากาศในการเรียน ($\bar{x} = 2.81$, S.D. = 0.17)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผล ดังนี้

1. การพิจารณาความเหมาะสมในองค์ประกอบของแผนจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับ VARK Model เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเขียนสะกดคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน มีผลรวมการพิจารณาความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 8 แผนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.68$, S.D. = 0.53) ทั้งนี้เพราะแผนจัดการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.68$, S.D. = 0.53) จำนวน 8 เรื่อง ได้แก่ แม่กงน่ารู้ ตามดูแม่กม ชื่นชมแม่เกย คูนเคยแม่เกอว หาเจอแม่กนหายสับสนแม่กก แสนตลกแม่กบ และเพียรค้นพบแม่กต ซึ่งแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบต่าง ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ สารสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ สารการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้

และกระบวนการวัดประเมินผลที่ดี น่าสนใจ นอกจากนี้ยังมีตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับ VARK Model เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเขียนสะกดคำ ซึ่งสามารถพัฒนาความสามารถด้านการเขียนสะกดคำของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

2. ความสามารถด้านการเขียนสะกดคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับ VARK Model หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า นักเรียนได้รับการพัฒนาความสามารถด้านการเขียนสะกดคำจากสื่ออย่างหลากหลาย มีกลวิธีการสอนโดยให้นักเรียนได้รับการฝึกฝนและเรียนรู้ให้ตรงกับความถนัดในการเรียนรู้ของตนเอง และมาทำกิจกรรมการเขียนสะกดคำในห้องเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับ VARK Model ซึ่งสามารถพัฒนาความสามารถด้านการเขียนสะกดคำของนักเรียนได้สูงขึ้นกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ได้ดี สามารถนำมาพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ได้เป็นอย่างดีที่สำคัญนักเรียนมีความผ่อนคลายมีความมั่นใจในการตอบคำถามและแสดงความคิดเห็นและอีกทั้งยังมีพฤติกรรมในการเรียนรู้ที่ดีขึ้น

3. ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับ VARK Model เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเขียนสะกดคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านบรรยากาศในการเรียน ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านประโยชน์ที่ได้รับ พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 2.88$, S.D. = 0.06) เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับ VARK Model เป็นการพัฒนาความสามารถด้านการเขียนสะกดคำ ที่ทำให้นักเรียนได้รับการฝึกฝนและเรียนรู้ให้ตรงกับความถนัดในการเรียนรู้ของตนเอง และมาทำกิจกรรมการเขียนสะกดคำในห้องเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับ VARK Model นักเรียนทุกคนจึงมีพื้นฐานความรู้ในเนื้อหาที่จะเรียนเท่ากัน ทำให้ผู้เรียนผ่อนคลาย และสามารถทำกิจกรรมการเขียนสะกดคำได้อย่างสนุกสนาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะมีนักเรียนบางกลุ่มใช้เวลาในการทำกิจกรรมนานกว่าที่กำหนด ครูควรยืดหยุ่นเวลาในการทำกิจกรรมให้เหมาะสม
2. ครูผู้สอนควรจัดสถานที่การเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนจัดการเรียนรู้ เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ และสามารถอำนวยความสะดวกในการศึกษาค้นคว้าให้กับผู้เรียนในขณะที่ทำกิจกรรมได้
3. ครูผู้สอนควรจัดสรรเวลาในการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมที่จัดให้กับผู้เรียน

4. ครูผู้สอนควรปรับปรุงสื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมหรือสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับ VARK Model มาทดลองกับนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเขียนสะกดคำ

2. ควรนำการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับ VARK Model ไปศึกษากับตัวแปรอื่น ๆ เช่น ความสามารถในการเขียนคำ, การเขียนเรียงความ, การเขียนอย่างสร้างสรรค์ เป็นต้น

3. ควรศึกษาเปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนสะกดคำกับวิธีการจัดการเรียนรู้แบบอื่น เช่น การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC, เทคนิค โมเดลชิปปา, เทคนิค Jigsaw เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กุสุมา คำผาง.(2559).ผลของการจัดการเรียนการสอนเขียนสะกดคำภาษาไทยโดยใช้สมองเป็นฐานที่มีต่อทักษะการเขียนสะกดคำของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรนุช พันโท และมนต์ชัย เทียนทอง .(2560). การสังเคราะห์โมเดล การเรียนรู้ด้วยอีเลิร์นนิ่งแบบปรับเหมาะที่มีระบบพีเลี่ยนอีเล็ทรอนิกส์โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ VARK ที่วิเคราะห์ด้วยวิธีเหมืองข้อมูล.กศ.ด., สารสนเทศ บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

Likert, Rensis. (1967). “The Method of Constructing and Attitude Scale”. In Reading in Fishbein, M (Ed.), Attitude Theory and Measurement (pp. 90-95). New York: Wiley & Son.

กรอบการประเมินการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะของหน่วยงานภาครัฐในประเทศไทย

Framework for Evaluation for Open Data of Government Agencies in Thailand

อุเทน บัวแสง และ ศุภวัฒน์กร วงศ์ธนวาส

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Uthen Buasang and Supawatanakorn Wongthanasu

Khon Kaen University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: utheba@kku.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหน่วยงานภาครัฐของประเทศไทยที่นำกรอบการประเมินการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ มาใช้ในหน่วยงาน ผู้วิจัยพบว่าประเทศไทยมีการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะอยู่ในระดับที่สูง มีตัวชี้วัดที่ครอบคลุมทุกกระบวนการทำงาน แต่การเข้าถึงข้อมูลสาธารณะของประชาชน และการสนับสนุนจากรัฐบาลในการนำข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ กลับอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าที่ควรจะเป็น แม้กรอบการประเมินการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะของประเทศไทยจะเป็นกรอบที่ปรับปรุงมาจากกรอบตัวชี้วัดของต่างประเทศมีความเป็นนานาชาติสูง แต่กลับได้รับการจัดอันดับดัชนีความโปร่งใส จากองค์กรเพื่อความโปร่งใสระดับนานาชาติ ตามดัชนีวัดภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (Corruption Perception Index) ในปี พ.ศ. 2563 ให้อยู่ในอันดับที่ 104 จากทั้งหมด 180 ประเทศทั่วโลก โดยได้คะแนนเพียง 36 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน อยู่ในลำดับที่ 5 ของอาเซียน แม้คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบให้หน่วยงานภาครัฐทุกหน่วยงานต้องเข้ารับการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 โดยต้องทำการประเมินตนเอง ตามที่เกณฑ์ที่กำหนดออกมาสู่สาธารณะผ่านช่องทางเว็บไซต์หรือช่องทางการสื่อสารของหน่วยงาน แต่ผลการประเมินในระดับนานาชาติยังม้ผลการประเมินยังไม่เป็นที่พอใจเท่าที่ควร ซึ่งในปัจจุบันมีหน่วยงานภาครัฐทั่วประเทศ 8,197 หน่วยงาน ต้องทำการประเมินตนเองตามกรอบที่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) เป็นผู้กำหนด

คำสำคัญ: การเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ; การประเมินคุณธรรม; ความโปร่งใส

Abstracts

This research had the objective to study government agencies in Thailand which applied the evaluation framework for transparency of public databases (Open Data). The researcher found that Thailand has a “high” level of Open Data for public information, and there are indicators of transparency for all the major processes in program implementation. However, accessing this information and government support for applying these data is at a “low” level or, at least, lower than it should be. The evaluation framework for Open Data in Thailand has been adjusted and improved to include indicators based on international experience. However, the ranking of countries for transparency using the Corruption Perception Index indicates that, in 2020, Thailand ranked as low as 104 among 180 countries around the world (with a score of 36 out of a potential top score of 100). In that same year, Thailand ranked 5th for transparency of public data among member countries of ASEAN. In 2016, the Thai Cabinet approved a resolution that all government agencies must conduct a self-assessment on integrity and transparency in program operations, in accordance with the criteria announced through the public website and the communication channel of each government agency. However, the international assessment results still find that Thailand is under-performing compared to the family of nations. At the time of this research, there were 8,197 Thai government agencies which were expected to do the Open Data self-assessment according to the framework set by the Office of the National Anti-Corruption Commission.

Keywords: Open Data; Integrity Assessment; Transparency

บทนำ

ข้อมูลสาธารณะ (OPEN DATA) คือ ชุดข้อมูลที่ทุกคนสามารถเข้าถึงและนำไปใช้ได้อย่างมีอิสระ ข้อมูลที่นำมาเผยแพร่เป็นข้อมูลที่ต้องผ่านการตรวจสอบความถูกต้อง สามารถนำมาอ้างอิงได้ แต่ก่อนการที่คนทั่วไปจะทราบข้อมูลการดำเนินงานในแต่ละด้านของหน่วยงานภาครัฐ ถือว่าเป็นเรื่องที่ยุ่งยาก ผู้ที่จะขอทราบข้อมูลได้นั้นต้องเป็นคนที่มีความรู้ความเข้าใจในระบบราชการในการจัดทำหนังสือขอข้อมูล ถึงจะมีการจัดทำหนังสือขอข้อมูลเข้ามาอย่างถูกต้อง ในบางครั้งหน่วยงานภาครัฐก็สามารถที่จะปฏิเสธการให้ข้อมูล ก็สามารถกระทำได้โดยไม่เป็นการผิดกฎหมาย ซึ่งเป็นการบริหารงานภาครัฐยุคดั้งเดิม ช่วงต้นศตวรรษที่ 19 ให้ความสำคัญไปที่การจัดการแบบระบบราชการ (Bureaucracy) ตามทฤษฎีของแม็ก เวเบอร์ (Weberian Bureaucracy) ที่มองว่ากระบวนการจัดทำ ข้อมูลและเอกสารรายละเอียดการบริหารงาน ของหน่วยงาน ภาครัฐจะต้องอยู่ที่สำนักงาน (office) เพียงอย่างเดียวเท่านั้น ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อประสานงาน การร้องเรียน การให้บริการสาธารณะ การยื่นคำขอบริการต่าง ๆ ต้องดำเนินการแบบ (desk to desk) แบบแผนการบริหารงานของระบบราชการในอดีตจึงทำให้สำนักงานหรือหน่วยงานราชการ (official office) เปรียบเสมือนโกดังหรือคลัง เก็บเอกสารและข้อมูลการดำเนินงานต่าง ๆ (repository) ที่ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงได้ หรือเข้าถึงได้ยาก หากต้องการข้อมูลต้องไป ดำเนินการที่สำนักงานเพียงอย่างเดียว จนกระทั่งเมื่อ วันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2559 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบให้หน่วยงานภาครัฐทุกหน่วยงาน ต้องเข้ารับการ

ประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ทำให้หน่วยงานภาครัฐจำเป็นต้องมีการเปิดเผยข้อมูลในการดำเนินการของหน่วยงานในด้านต่าง ๆ ตามที่เกณฑ์ที่กำหนดเผยแพร่สู่สาธารณะผ่านช่องทางเว็บไซต์หรือช่องทางการสื่อสารของหน่วยงานที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย

การที่หน่วยงานภาครัฐต้องทำการเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานออกสู่สาธารณะชนนั้นถือว่าเป็นการปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานไปอย่างสิ้นเชิงเป็นผลโดยตรงมาจากการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยในปัจจุบัน จากแต่เดิมประชาชนอยู่ในฐานะที่ไม่ได้รับรู้ถึง ข้อมูลทั่วไปของหน่วยงาน ไม่ว่าจะเป็น ข้อมูลผู้บริหาร ข้อมูลอำนาจหน้าที่ ข้อมูลโครงสร้างการบริหารมีการแบ่งส่วนงานเป็นอย่างไร ข้อมูลงบประมาณที่ได้รับในแต่ละปีเป็นจำนวนเงินเท่าไร บางหน่วยงานคนทั่วไปอาจมองว่าเป็นหน่วยงานเล็ก ๆ แต่เมื่อมีการเปิดเผยข้อมูลด้านงบประมาณออกมาทำให้คนทั่วไปอาจเกิดความสงสัยว่า หน่วยงานเล็ก ๆ เช่นนั้นจึงได้รับงบประมาณสนับสนุนในปริมาณค่อนข้างมาก ผลการดำเนินงานในแต่ละปีที่ออกมาเป็นอย่างไร งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนและงบประมาณที่ใช้ไปนั้นคุ้มค่าหรือไม่ มีการตรวจสอบการดำเนินงานตามแผนที่ได้วางไว้ที่ดีหรือยัง และมีกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างที่โปร่งใสสามารถตรวจสอบได้หรือไม่ ใครเป็นผู้ที่ได้รับสัมปทานโครงการต่าง ๆ ซึ่งข้อมูลที่หน่วยงานจะต้องเผยแพร่ต้องสามารถดาวน์โหลดฟรีผ่านอินเทอร์เน็ตได้ทุกที่ทุกเวลา (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) (สพร.)) โดยข้อมูลชุดดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนทั่วไปที่ต้องการตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ อาจจะถือได้ว่าเป็นส่วนที่จะช่วยสร้างความโปร่งใสในการดำเนินงานของรัฐ ในการตรวจผลการดำเนินงานต่าง ๆ ที่หน่วยงานได้รับไว้ในแผนการดำเนินงานในแต่ละปี ทำให้ประชาชนรู้สึกถึงการเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร อันถือเป็นการลดช่องว่างระหว่างหน่วยงานรัฐกับประชาชน เป็นช่องทางให้ประชาชนได้มีโอกาสร่วมแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของภาครัฐ จะเป็นโอกาสให้เกิดมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารและประชาชน เพื่อให้ผู้บริหารได้รับทราบปัญหา เป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์กับประชาชนมากขึ้น ซึ่งข้อมูลที่เปิดเผยนั้นจะทำให้ผู้ที่ต้องการที่จะอาสาเพื่อที่จะเข้าไปทำงานในหน่วยงานต่าง ๆ สามารถนำข้อมูลปัญหาและความต้องการไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายหากต้องการอาสาทำงานด้านการเมืองได้ในอนาคต

สำหรับประเทศไทยได้มีการเริ่มนำกรอบวัดการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะมาใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552-2553 โดยองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International หรือ TI) โดยได้อ้างอิงเกณฑ์การประเมินจากกรอบของ OPEN DATA Barometer (ODB) ซึ่งจัดทำโดย World Wide Web Foundation ซึ่งเป็นองค์กรไม่แสวงกำไรเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ตที่มีชื่อเสียงและอิทธิพลระดับโลก โดยคะแนน ODB แบ่งออกเป็น 3 ด้านใหญ่ ๆ ได้แก่ ด้านที่ 1 ความพร้อม (Readiness) คือ ความพร้อมของหน่วยงานภาครัฐ ประชาชน และเอกชนที่จะได้ประโยชน์จากข้อมูลแบบเปิด ด้านที่ 2 การลงมือปฏิบัติ (Implementation) จำแนกออกเป็น 3 ข้อย่อยได้แก่ 1) นวัตกรรม หมายถึง ข้อมูลที่จะสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อก่อให้เกิดมูลค่า สามารถนำมาต่อยอดเพื่อเกิดการคาดการณ์อนาคตได้ 2) นโยบายสังคม คือ ข้อมูลที่จะสามารถใช้ได้ในการวางแผนที่มีผลต่อสังคม เช่น การนำข้อมูลมาวางนโยบายสาธารณะ การ

สาธารณะสุข สิ่งแวดล้อม 3) ความรับผิดชอบ คือ ข้อมูลที่จำเป็นที่ต้องมีการเผยแพร่ออกมาเพื่อให้ประชาชนทั่วไปสามารถตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานได้ เช่น การใช้งบประมาณและ 3) ผลลัพธ์ (Impact) คือ ผลลัพธ์ที่เกิดจากการเผยแพร่ข้อมูล

ผลการประเมินในปี พ.ศ. 2558 ประเทศไทยได้คะแนนเพียง 18.19 จาก 100 คะแนน จัดอยู่ในอันดับที่ 57 จากทั้งหมด 86 ประเทศที่ได้รับการประเมิน ตกลงไปถึง 26 อันดับ จากการประเมินในปี พ.ศ. 2556 ซึ่งเคยอยู่อันดับที่ 31 จากทั้งหมด 77 ประเทศ เนื่องจากในปี พ.ศ. 2558 ประเทศไทยมีคะแนนการประเมินน้อยลงทุกด้าน ยกเว้นเรื่อง ความพร้อมของผู้ประกอบการและธุรกิจ (ในการใช้ประโยชน์จากข้อมูลเปิด) (สฤณี อาชวานันทกุล, 2560 : ออนไลน์) และต่อมาในปี พ.ศ. 2563 ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับดัชนีความโปร่งใส จากองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติตามดัชนีวัดภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (Corruption Perception Index) อยู่ในอันดับที่ 104 จากทั้งหมด 180 ประเทศทั่วโลก โดยได้คะแนน 36 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน และอยู่ในลำดับที่ 5 ของอาเซียน (อิทธิพร สิงห์ลอ, 2564 : ออนไลน์)

จากผลคะแนนและอันดับที่ถูกจัดโดยหน่วยงานนานาชาติดังกล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงการบริหารงานของหน่วยงานภาครัฐ ที่ยังมีกระบวนการทำงานที่ค่อนข้างไม่มีความโปร่งใส อีกทั้งยังตรวจสอบการทำงานได้ยาก อันเป็นผลมาจากกระบวนการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐยังไม่มีคามเข้มแข็ง ถึงแม้ว่าทางรัฐบาลเองจะพยายามที่จะผลักดันศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ (Open Government Data) ผ่านทางเว็บไซต์ <https://data.go.th/> เพื่อที่จะให้เป็นศูนย์กลางในการเข้าถึงข้อมูลภาครัฐสำหรับประชาชนทั่วไปที่สนใจข้อมูลการบริหารงานภาครัฐในรูปแบบไฟล์ข้อมูลต่าง ๆ ที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย ถึงแม้กรอบตัววัดจะใช้เป็นรูปแบบที่ถอดแบบมาจากต่างประเทศ แต่เมื่อเราได้เข้าไปดูข้อมูลภายในเว็บไซต์จะเห็นว่าข้อมูลที่หน่วยงานภาครัฐ ได้นำมาเผยแพร่มีการอธิบายข้อมูลได้ไม่ดีเท่าที่ควร ทำให้กลายเป็นเว็บไซต์ OPEN DATA ที่ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการสารสนเทศ ขาดหลักการลงรายการตามลักษณะงานห้องสมุดที่ควรจะเป็น แต่กระบวนการดังกล่าวก็นับได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของ OPEN DATA ซึ่ง OPEN DATA ถือว่าเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะช่วยในการเผยแพร่ข้อมูลทางสถิติต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลการจราจร ปริมาณน้ำฝน ข้อมูลทางเศรษฐกิจ การทำงานด้านอื่นของหน่วยงานภาครัฐที่ผ่านกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลเหล่านั้น ก่อนที่จะเผยแพร่สู่สาธารณะเพื่อให้ประชาชนทั่วไปสามารถนำเอาข้อมูลเหล่านั้นไปต่อยอดใช้ประโยชน์ในการวางแผนอนาคต หรือการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่โดยไม่ต้องไปติดต่อกับหน่วยงานภาครัฐโดยตรง ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายหรือหากมีค่าใช้จ่ายก็อยู่ในอัตราที่ไม่สูงนัก รวมทั้งเป็นข้อมูลที่สามารถเข้าถึงได้ทุกที่ผ่านทุกช่องทาง แม้จะมีการเชื่อมต่อกับแหล่งข้อมูล ซึ่งข้อมูลผู้ที่เผยแพร่จำเป็นต้องเป็นข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องมาแล้วจากหน่วยงาน และสามารถที่นำมาใช้ในการอ้างอิงได้ ซึ่งข้อมูลเหล่านั้นยังสามารถเป็นตัวบ่งชี้ความโปร่งใสในการดำเนินงานของภาครัฐได้

นอกจากความสำคัญของการเปิดเผยข้อมูลดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว OPEN DATA ยังสามารถใช้เป็นข้อมูลสำหรับคนที่สนใจนำไปปรับใช้ในการประกอบธุรกิจหรือนำข้อมูลเพื่อเสริมสร้างรายได้ในการหาเลี้ยงครอบครัว ถ้าข้อมูลที่ได้รับการเปิดเผยออกมานั้นเป็นข้อมูลที่ได้รับการอัปเดตอย่างสม่ำเสมอ ก็สามารถต่อยอดเป็นการพัฒนาเสริมสร้างเศรษฐกิจได้ในอนาคต ซึ่งในปัจจุบันเป็นยุคของการแข่งขันในเรื่องของข้อมูล ถ้าใครมีข้อมูลย่อมได้เปรียบคู่แข่งเสมอทั้งในทางธุรกิจหรือแม้แต่ในการบริหารภาครัฐ OPEN DATA ยังเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะสามารถเชื่อมโยงประชาชนทั่วไปเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับภาคประชาชน เมื่อประชาชนได้ให้ความสำคัญกับข้อมูลที่มีการเผยแพร่ออกมาแล้ว ก็จะเป็นการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐอีกทางหนึ่งซึ่งจะนำไปสู่ความโปร่งใสในการทำงานมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐของประเทศไทยที่นำกรอบการประเมินการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ มาใช้ในหน่วยงาน

ระเบียบวิธีวิจัย

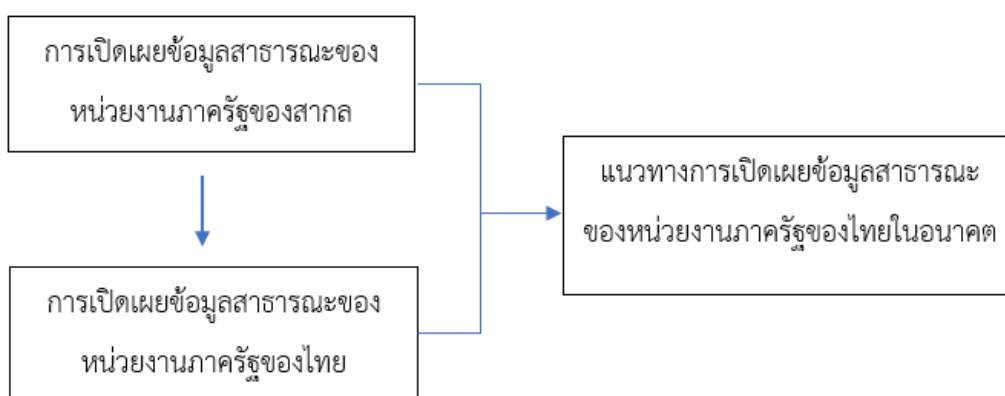
งานวิจัยนี้ใช้ข้อมูลจากเอกสารทุติยภูมิ (Secondary data) ผู้เขียนเอกสารได้ศึกษาปริทัศน์ (Review) ผลงานทางวิชาการของผู้วิจัยท่านอื่นที่เคยทำการศึกษามาก่อน โดยการรวบรวมข้อมูลและศึกษาจากเอกสาร งานวิจัย แผนการปฏิบัติงาน เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ วารสารสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับ OPEN DATA และกรอบการประเมินการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ แล้วนำเสนอเป็นผลงานทางวิชาการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่วิเคราะห์ได้ถูกรวบรวมโดยจัดสร้างรหัสอ้างอิงประเด็นที่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา มาทำการจัดแจกแยกประเภท จัดเรียงตามลำดับช่วงเวลา จึงทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) วิเคราะห์เนื้อความ เพื่อทำความเข้าใจในเอกสารและตีความเพื่อค้นหาความหมายของสิ่งที่ต้องการศึกษาจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ที่มีการเผยแพร่ไว้ในระดับสาธารณชน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาตัวแบบการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะของประเทศที่เป็นตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จในต่างประเทศ ด้านการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ เช่น เกาหลีใต้ อิตาลี สหรัฐอเมริกา มาเปรียบเทียบกับกรอบการเปิดเผยข้อมูลของประเทศไทย และเปรียบเทียบกับผลการดำเนินงานการเปิดเผยข้อมูลของประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลผลการจัดอันดับขององค์กรนานาชาติ เพื่อนำเสนอถึงแนวทางในการพัฒนาเพื่อยกระดับการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ที่มา : อุเทน บัวแสง และ ศุภวัฒน์กร วงศ์ธนวุธ

ผลการวิจัย

1. การเปิดเผยข้อมูลสาธารณะในต่างประเทศ

ในต่างประเทศ เช่น อิตาลี อินเดีย เกาหลีใต้ อเมริกาและอังกฤษได้มีการพัฒนาระบบสารสนเทศในการเผยแพร่ข้อมูลมาอย่างยาวนานซึ่งมีตัวอย่างอย่างในหลาย ๆ ประเทศที่มีการเปิดเผยข้อมูลที่มีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ ในปี ค.ศ. 2011 รัฐบาลอิตาลีได้เข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกเครือข่ายรัฐบาลแบบเปิด (Open Government Partnership) ซึ่งมีผลทำให้รัฐบาลอิตาลีได้มุ่งมั่นพัฒนาระบบ การเปิดเผยข้อมูลสาธารณะของภาครัฐอย่างจริงจัง โดยรัฐบาลอิตาลีได้นำเอาหลักของการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะที่ปรากฏในกฎบัตรสากลว่าด้วยข้อมูลสาธารณะ (International Open data Charter) ในเรื่อง การเปิดเผยข้อมูลเป็นค่าตั้งต้น (Open by default) มากำหนดไว้ในมาตรา 52 ของระเบียบว่าด้วยการบริหารงานในระบบดิจิทัล มาเป็นแนวทางในการยกระดับและพัฒนาคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (กรณีศึกษาต่างประเทศ : OPEN Administration) DATA ข้อมูลสาธารณะเพื่อยกระดับการประเมิน

คุณธรรมและความโปร่งใสของประเทศไทย) ในปี 2012 (ศุภวัฒน์กร วงศ์ธนวิสุ และสุริยานนท์ พลสิม, 2562 : 30)

ในปี ค.ศ. 2012 สาธารณรัฐอินเดียได้ดำเนินการพัฒนาระบบการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ อย่างจริงจัง มาตั้งแต่ โดยกระทรวงเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ของอินเดีย ได้ออกนโยบายแห่งชาติว่าด้วยการ เผยแพร่ ข้อมูลและการเข้าถึงข้อมูล (National Data Sharing and Accessibility Policy: NDSAP) (ศุภวัฒน์กร วงศ์ธนวิสุ และสุริยานนท์ พลสิม, 2562: 34) โดยได้นำเอาหลักการขององค์การสหประชาชาติว่าด้วย สิ่งแวดล้อม และการพัฒนา (United Nations Declaration on Environment and Development) มา เป็นกรอบในการพัฒนา นโยบายการเปิดเผยและเข้าถึงข้อมูลสาธารณะ

ในสาธารณรัฐเกาหลี มีการพัฒนาระบบการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ และการพัฒนาขีดความสามารถ ในการบริหารงานของภาครัฐให้มีความโปร่งใส (transparency) จนทำให้สาธารณรัฐเกาหลีได้รับการยอมรับ ในระดับนานาชาติค่อนข้างสูง ไม่ว่าจะเป็นการจัดอันดับ Corruption Perception Index (CPI) แม้กระทั่ง ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะโลก (Global Open data Index) Open data Barometer (ODB) หรือ การประเมินดัชนีการเปิดเผย ข้อมูลของ OECD OUR data Index ก็ถือได้ว่า สาธารณรัฐเกาหลีเป็นหนึ่งใน ประเทศชั้นนำที่มีความโปร่งใสและมีระบบการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะที่มีประสิทธิภาพสูงติดอันดับต้น ๆ ของ โลก (ศุภวัฒน์กร วงศ์ธนวิสุ และสุริยานนท์ พลสิม, 2562 : 38)

การเปิดเผยข้อมูลสาธารณะของเมืองชิคาโก รัฐอิลลินอยส์ ประเทศ สหรัฐอเมริกา (City of Chicago) เมืองชิคาโก (City of Chicago) เป็นอีกหนึ่งเมืองที่มีชื่อเสียงในเรื่องของคุณภาพและประสิทธิภาพ การเผยแพร่ข้อมูลสาธารณะซึ่งได้รับการพัฒนาระบบมาเป็นอย่างดี ครอบคลุมบริการสาธารณะหลายด้าน พร้อมกับมีนโยบายและกฎหมายรองรับ ผลักดันการบูรณาการเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาเมืองและความโปร่งใส อย่างเป็น รูปธรรม โดยการปฏิบัติงานของเมืองชิคาโก ในเรื่องของการเสริมสร้างความ โปร่งใสและพัฒนา ระบบการเปิดเผย ข้อมูลสาธารณะนั้น มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลัก ๆ ซึ่งเป็น กฎหมายท้องถิ่น (ระดับมลรัฐ) ที่ ได้ ประกาศใช้มาเพื่อรับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลของรัฐและเสริมสร้างการบริหารงาน ของ ภาครัฐให้มีความมีประสิทธิภาพและโปร่งใส มากขึ้น ดังจะเห็นได้จาก กฎหมายว่าด้วยการ เปิดเผยข้อมูลการ ประชุม (Open Meeting Act) และกฎหมายว่าด้วยเสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร (ศุภวัฒน์กร วงศ์ธน วิสุ และสุริยานนท์ พลสิม, 2562: 44)

การเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ ของกรุงลอนดอนสหราชอาณาจักร ได้ดำเนินการตามกฎหมาย ว่าด้วย สิทธิในการเข้าถึงข้อมูลของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Government (Access to Information) Act) ที่มีการประกาศใช้มาตั้งแต่ปี 1985 โดยกฎหมายฉบับนี้ได้ให้การรับรอง สิทธิ ของประชาชนในการเข้าถึง ข้อมูลจากการประชุมรายงาน และจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานขององค์กร ปกครองส่วน ท้องถิ่น ทั้งยังกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารดังกล่าวต่อ สาธารณะอย่างจริงจังด้วย (ศุภวัฒน์กร วงศ์ธนวิสุ และสุริยานนท์ พลสิม, 2562 : 54)

การเปิดเผยข้อมูลสาธารณะในประเทศไทยในปัจจุบัน

สำหรับประเทศไทยถึงแม้จะมีการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะอยู่ในระดับที่สูงมีตัวชี้วัดที่ครอบคลุมทุกกระบวนการทำงาน แต่การเข้าถึงข้อมูลสาธารณะของประชาชน และการสนับสนุนจากรัฐบาลในการนำข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ กลับอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าที่ควรจะเป็นจึงทำให้ข้อมูลสาธารณะที่หน่วยงานภาครัฐนำมา เผยแพร่สู่สาธารณะนั้นไม่เกิดประโยชน์เท่าที่ควรจะเป็นและเป็นประโยชน์เป็นเพียงแค่การรายงานไปเพื่อให้แสดงให้เห็นถึงการได้ทำเพียงเท่านั้น แม้ประเทศไทยจะได้เริ่มมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลเปิดภาครัฐมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 จาก พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ที่ผ่านมาการเปิดเผยข้อมูลของภาครัฐในรูปแบบที่คอมพิวเตอร์อ่านได้สะดวกยังมีน้อย การเข้าถึงข้อมูลโดยตรงในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐสำหรับประชาชน เป็นเรื่องที่เข้าถึงได้ยาก ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นข้อมูลในระบบปิดมีการเผยแพร่สู่สาธารณะค่อนข้างน้อย การเข้าถึงเอกสารข้อมูลต่าง ๆ จำเป็นต้องมีการทำหนังสือขออนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรไปยังหน่วยงานโดยตรงซึ่งมีขั้นตอนที่ยุ่งยากซับซ้อน บุคคลทั่วไปที่ไม่มีประสบการณ์การทำเอกสารก็จะไม่มีความเข้าใจในวิธีการทำหนังสือราชการ บางครั้งเราอาจจะไม่ได้ข้อมูลตามที่ต้องการครบทั้งหมด จึงทำให้ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลที่จำเป็นได้โดยง่าย ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้ตระหนักถึงความสำคัญกับข้อมูลการดำเนินงานของภาครัฐเท่าที่ควร จึงทำให้ไม่มีความเข้าใจกระบวนการทำงานในระบบราชการ

ในปัจจุบันประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ของรัฐได้ง่ายขึ้น อันเป็นผลมาจากการพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสาร การเข้าถึงข้อมูลโดยง่ายนับว่าเป็นการพัฒนาประชาธิปไตยทางอ้อมอีกรูปแบบหนึ่งที่ประชาชนทุกเพศทุกวัยสามารถมีส่วนร่วมได้ เป็นผลมาจากพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ.2562 ที่ได้ให้คำนิยามของข้อมูลเปิดภาครัฐว่า หมายถึง ข้อมูลที่หน่วยงานของรัฐต้องเปิดเผยต่อสาธารณะตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการในรูปแบบข้อมูลดิจิทัลที่สามารถเข้าถึงและใช้ได้อย่างเสรีไม่จำกัดแพลตฟอร์ม ไม่เสียค่าใช้จ่าย เผยแพร่ ทำซ้ำ หรือใช้ประโยชน์ได้โดยไม่จำกัดวัตถุประสงค์ (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) (สพร.). 2564 : 1) จึงเป็นแนวทางเพื่อเปิดเผยข้อมูลที่สำคัญของภาครัฐเพื่อให้เป็นสาธารณะสืบค้นได้ง่ายผ่านช่องทางดิจิทัล แสดงให้เห็นถึงความโปร่งใสของดำเนินงาน ประชาชนสามารถตรวจสอบได้โดยง่ายไม่ยุ่งยากเหมือนดังอดีต ซึ่งในต่างประเทศมีกระบวนการบริหารจัดการข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ ให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลเหล่านี้ได้โดยง่ายมาก่อนประเทศไทย หน่วยงานรัฐในประเทศไทยเพิ่งจะเริ่มมีความตระหนักและให้ความสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะอย่างจริงจังเมื่อไม่นานมานี้

การเผยแพร่ข้อมูลสาธารณะเป็นกลไกที่ทำให้เกิดการตรวจสอบความถูกต้องของการดำเนินงาน โดยประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้โดยง่าย ซึ่งถือเป็นการส่งเสริมถึงความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และสร้างความเชื่อมั่นต่อประชาชนผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการดำเนินงานของภาครัฐ ไม่ว่าจะเป็นการเสียภาษี การจัดซื้อจัดจ้างต่าง ๆ การดำเนินโครงการ อันจะส่งผลให้หน่วยงานรัฐและประชาชนมีความเชื่อมโยงที่ดีต่อ

กัน ทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นว่าการดำเนินงานของภาครัฐมีประสิทธิภาพ โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ซึ่งกลไกเหล่านี้เป็นตัวชี้วัดในการสร้างเสถียรภาพในการทำงานของภาครัฐ ดังนั้น การเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะจะทำให้ประชาชนไว้วางใจการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ ดังนั้นการนำข้อมูลที่สำคัญต่าง ๆ มาเผยแพร่ในรูปแบบไฟล์ดิจิทัลเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลได้ทุกที่ทุกเวลา ทุกเมื่อตามที่ประชาชนต้องการ ควรได้รับการพัฒนาให้เป็นวัฒนธรรมขององค์กรภาครัฐ

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าประเทศไทยจะได้เริ่มมีการนำเอาการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะ มาปรับใช้ในหน่วยงานภาครัฐแล้วในปัจจุบัน แต่บุคลากรของหน่วยงานภาครัฐส่วนใหญ่ที่มีหน้าที่ในการเผยแพร่ข้อมูลยังขาดความเข้าใจในหลักเกณฑ์อย่างถูกต้อง หน่วยงานส่วนใหญ่ยังขาดบุคลากรที่มีความเข้าใจในเกณฑ์การเปิดเผยข้อมูลทำให้การดำเนินงานด้านการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะของประเทศไทยดำเนินการไปเชิงซ้ำหึ่งที่การเปิดเผยข้อมูลสาธารณะควรมีการคำนึงถึงเป็นอย่างแรกของหน่วยงาน การเผยแพร่ข้อมูลต่อสาธารณะจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกหน่วยงาน ต้องคำนึงถึงเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน ซึ่งหนึ่งในเครื่องมือของการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ได้กำหนดให้มีการประเมิน “การเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ” ของหน่วยงานภาครัฐ ผ่านเครื่องมือแบบการตรวจการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ แล้วก็ตาม แต่การดำเนินการดังกล่าวถือเป็นเพียงจุดเริ่มต้น ของการพัฒนาระบบการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะของหน่วยงานภาครัฐของประเทศไทย (ศุภวัฒนากร วงศ์ธนวสุ, และคณะ, 2563 : 87)

ในปัจจุบันรัฐมีความพยายามที่จะนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการข้อมูลที่มีมากมายมหาศาลเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในรูปแบบระบบฐานข้อมูล (Database System) (สาครรัตน์ นักปราชญ์, 2559 : 553-583) ส่งผลให้ปัจจุบันประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ต่าง ๆ ได้อย่างง่ายดายอันเป็นผลจากการพัฒนาเทคโนโลยีที่มีความก้าวหน้าในยุคปัจจุบัน ส่งผลให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ตลอดทุกที่ทุกเวลา ทำให้ประชาชนทราบข้อมูลการบริหารงานด้านต่าง ๆ ของหน่วยงานได้โดยง่าย ภาครัฐได้สร้างบริการเข้าถึงข้อมูล เช่น API จำนวนมาก โดยไม่ต้องลงทุนสูง ช่วยเพิ่มโอกาสและ ช่องทางการเข้าถึงข้อมูลเปิดภาครัฐให้แก่ประชาชน ผ่าน Social Media และ App ต่าง ๆ ที่เรียกใช้ข้อมูล (มารุต บุณรัช, 2561 : 1)

2. กรอบในการประเมินการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะของหน่วยงานภาครัฐประเทศไทย

หน่วยงานภาครัฐในประเทศไทย ได้มีกรอบการประเมินความโปร่งใสใน 5 ตัวชี้วัดหลัก 43 ตัวชี้วัดย่อย ได้แก่ 1) ข้อมูลพื้นฐาน จำนวน 6 ตัวชี้วัดย่อย 2) การบริหารงาน จำนวน 11 ตัวชี้วัดย่อย 3) การบริหารงบประมาณ จำนวน 7 ตัวชี้วัดย่อย 4) การบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคล จำนวน 4 ตัวชี้วัดย่อย และ 5) การส่งเสริมความโปร่งใส จำนวน 15 ตัวชี้วัดย่อย ดังนี้

ตารางที่ 1 กรอบในการประเมินการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะของหน่วยงานภาครัฐประเทศไทย

ข้อ	ข้อมูล	รายละเอียดข้อมูลที่ต้องเผยแพร่
1. ข้อมูลพื้นฐาน		
01	โครงสร้างหน่วยงาน	แสดงแผนผังแสดงโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการของหน่วยงาน (Organization charts)
02	ข้อมูลผู้บริหาร	แสดงรายนามของผู้บริหารของหน่วยงาน
03	อำนาจหน้าที่	อำนาจหน้าที่ หมายถึง ข้อมูลเกี่ยวกับ อำนาจหน้าที่หรือภารกิจของหน่วยงานนั้น ๆ
04	แผนยุทธศาสตร์	แผนยุทธศาสตร์หรือแผนพัฒนาของหน่วยงาน
05	ข้อมูลการติดต่อ	ข้อมูลการติดต่อของหน่วยงาน
06	กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	ข้อมูลกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานของหน่วยงาน
2. การบริหารงาน		
07	ข่าวประชาสัมพันธ์	ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่
08	Q&A	แสดงช่องทางที่บุคคลภายนอกสามารถสอบถามข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงาน
09	Social Network	แสดงเครือข่ายสังคมออนไลน์ของหน่วยงาน เช่น Facebook, Twitter, Instagram, YouTube เป็นต้น
10	แผนปฏิบัติราชการประจำปี	แสดงแผนปฏิบัติราชการประจำปีของหน่วยงาน
11	รายงานการกำกับติดตามการดำเนินงาน	แสดงความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการประจำปี ที่เข้ารับการประเมิน
12	รายงานผลการดำเนินงานประจำปี	แสดงผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการ

ข้อ	ข้อมูล	รายละเอียดข้อมูลที่ต้องเผยแพร่
13	คู่มือหรือมาตรฐานการปฏิบัติงาน (ของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน)	ข้อมูลเกี่ยวกับคู่มือหรือมาตรฐานการปฏิบัติงานตามภารกิจ
14	คู่มือหรือมาตรฐานการให้บริการ (ของประชาชนผู้มารับบริการ)	คู่มือหลักการให้บริการหรือมาตรฐานการให้บริการ จะต้องมียุทธศาสตร์เกี่ยวกับ คู่มือหรือมาตรฐานการให้บริการตามอำนาจหน้าที่
15	ข้อมูลเชิงสถิติการให้บริการ	ข้อมูลเชิงสถิติการให้บริการ จะต้องมี สถิติการให้บริการตามอำนาจหน้าที่หรือภารกิจ
16	รายงานผลการสำรวจความพึงพอใจการให้บริการ	รายงานผลการสำรวจความพึงพอใจการให้บริการ จะต้องมียุทธศาสตร์ผลการสำรวจความพึงพอใจการให้บริการตามอำนาจหน้าที่
17	E-Service	E-Service จะต้องมียุทธศาสตร์ที่ผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถขอรับบริการตามอำนาจหน้าที่หรือภารกิจของหน่วยงาน
3. การบริหารงบประมาณ		
18	แผนการใช้จ่ายงบประมาณประจำปี	ข้อมูลเกี่ยวกับแผนการใช้จ่ายงบประมาณประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 พร้อมรายละเอียด
19	รายงานการกำกับติดตามการใช้จ่ายงบประมาณ	แสดงความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามแผนการใช้จ่ายงบประมาณประจำปี
20	รายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณประจำปี	แสดงผลการดำเนินงานตามแผนการใช้จ่ายงบประมาณประจำปี
21	แผนการจัดซื้อจัดจ้างหรือแผนการจัดหาพัสดุ	แสดงแผนการจัดซื้อจัดจ้างหรือแผนการจัดหาพัสดุตามที่หน่วยงานจะต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ในปีทำการประเมิน

ข้อ	ข้อมูล	รายละเอียดข้อมูลที่ต้องเผยแพร่
22	ประกาศต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างหรือการจัดหาพัสดุ	แสดงประกาศตามที่สำนักงานเขตจะต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 เช่น ประกาศเชิญชวน ประกาศผลการจัดซื้อจัดจ้าง เป็นต้น เป็น ข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้าง ในปีที่ผ่านมา
23	สรุปผลการจัดซื้อจัดจ้างหรือการจัดหาพัสดुरายเดือน	รายละเอียดผลการจัดซื้อจัดจ้าง เช่น งานที่ซื้อหรือจ้าง วงเงินที่ซื้อหรือจ้าง ราคากลาง วิธีการซื้อหรือจ้าง รายชื่อผู้เสนอราคา ราคาที่เสนอ ผู้ได้รับการคัดเลือกและราคาที่ตกลง เหตุผลที่คัดเลือกโดยสรุป เลขที่ วันที่ของสัญญา/ข้อตกลงในการซื้อหรือจ้าง เป็นต้น
24	รายงานผลการจัดซื้อจัดจ้างหรือการจัดหาพัสดุประจำปี	รายงานผลการจัดซื้อจัดจ้างหรือการจัดหาพัสดุประจำปีจะต้องมีข้อมูลสรุปผลการจัดซื้อจัดจ้างหรือการจัดหาพัสดุในปีงบประมาณที่ผ่านมา
4. การบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคล		
25	นโยบายการบริหารทรัพยากรบุคคล	นโยบายด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล ได้แก่ การบรรจุแต่งตั้ง (ลูกจ้าง) การโยกย้าย (ข้าราชการ / ลูกจ้าง) การพิจารณาความดีความชอบ (ข้าราชการ/ลูกจ้าง) ฯลฯ
26	การดำเนินการตามนโยบายการบริหารทรัพยากรบุคคล	การดำเนินการตามนโยบายการบริหารทรัพยากรบุคคลตามที่ได้ประกาศตามข้อ 25
27	หลักเกณฑ์การบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคล	การประกาศหลักเกณฑ์ การบริหารทรัพยากรบุคคล และการพัฒนาทรัพยากรบุคคล ซึ่งเป็นไปตามกฎระเบียบ และข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง
28	รายงานผลการบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคลประจำปี	มีการเผยแพร่รายงานผลการบริหารทรัพยากรบุคคล และผลการพัฒนาทรัพยากรบุคคล
5. การส่งเสริมความโปร่งใส		

ข้อ	ข้อมูล	รายละเอียดข้อมูลที่ต้องเผยแพร่
29	แนวปฏิบัติการจัดการเรื่องร้องเรียนการทุจริต	แสดงคู่มือหรือแนวทางการดำเนินการต่อเรื่องร้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตและประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน
30	ช่องทางแจ้งเรื่องร้องเรียนการทุจริต	แสดงช่องทางที่บุคคลภายนอกสามารถแจ้งเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการทุจริตและประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน
31	ข้อมูลเชิงสถิติเรื่องร้องเรียนการทุจริตประจำปี	แสดงข้อมูลสถิติเรื่องร้องเรียนการทุจริตและประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน
32	ช่องทางการรับฟังความคิดเห็น	แสดงช่องทางที่บุคคลภายนอกสามารถแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่หรือภารกิจของหน่วยงาน
33	การเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วม	แสดงการดำเนินการหรือกิจกรรมที่แสดงถึงการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามภารกิจของสำนักงานเขต เช่น ร่วมรับฟังร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือร่วมติดตามประเมินผล เป็นต้น
34	เจตจำนงสุจริตของผู้บริหาร	เจตจำนงสุจริตของผู้บริหารจะต้องมีการแสดงเจตนารมณ์หรือคำมั่นของหัวหน้าหน่วยงาน คนปัจจุบัน ว่าจะปฏิบัติหน้าที่ และบริหารหน่วยงานอย่างซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใสและเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล
35	การมีส่วนร่วมของผู้บริหาร	การมีส่วนร่วมของผู้บริหาร จะต้องมีการดำเนินการหรือกิจกรรมที่แสดงถึงการมีส่วนร่วมของหัวหน้าส่วนงาน คนปัจจุบันในการให้ความสำคัญกับการปรับปรุงพัฒนาหน่วยงานด้านคุณธรรมและความโปร่งใส และจะต้องเป็นข้อมูลภายใน
36	การประเมินความเสี่ยง การทุจริตประจำปี	การประเมินความเสี่ยงการทุจริตประจำปีงบประมาณ จะต้องมีการประเมินความเสี่ยงของการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริต หรือการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน กับผลประโยชน์ส่วนรวม

ข้อ	ข้อมูล	รายละเอียดข้อมูลที่ต้องเผยแพร่
37	การดำเนินการเพื่อจัดการความเสี่ยงการทุจริต	แสดงการดำเนินการหรือกิจกรรมที่แสดงถึงการจัดการความเสี่ยงในกรณีที่น่าจะก่อให้เกิดการทุจริตหรือก่อให้เกิดการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวมของหน่วยงาน
38	การเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กร	การเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กร จะต้องมีการดำเนินการหรือกิจกรรมที่แสดงถึงการเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้ ข้าราชการลูกจ้าง ในสำนักงานเขตมีทัศนคติ ค่านิยม ในการปฏิบัติงานอย่างซื่อสัตย์สุจริต
39	แผนปฏิบัติการป้องกัน การทุจริตประจำปี	แผนปฏิบัติการป้องกันการทุจริตประจำปีจะต้องมีข้อมูลแผนปฏิบัติการป้องกันการทุจริตของแต่ละฝ่าย
40	รายงานการกำกับติดตามการดำเนินการป้องกันการทุจริต	แสดงความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการป้องกันการทุจริต
41	รายงานผลการดำเนินการป้องกันการทุจริตประจำปี	แสดงผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการป้องกันการทุจริต
42	มาตรการส่งเสริมคุณธรรมและความโปร่งใส ภายในหน่วยงาน	แ ส ด ง ก ร วิเคราะห์ผล การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงาน ของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA)
43	การดำเนินการตามมาตรการส่งเสริมคุณธรรมและความโปร่งใสภายในหน่วยงาน	แสดงผลการดำเนินการตามมาตรการ/กิจกรรม เพื่อส่งเสริมคุณธรรมและความโปร่งใสภายในหน่วยงาน

ที่มา: ศุภวัฒน์กร วงศ์ธนสุ และคณะ 2562

ตัวชี้วัดเหล่านี้เป็นตัวชี้วัดที่ได้ปรับปรุงมาจากเกณฑ์ของ OECD OUR data Index ซึ่งมีความเป็นนานาชาติและเป็นที่ยอมรับค่อนข้างสูงในด้านของตัวเกณฑ์ประเมิน ซึ่งหน่วยงานภาครัฐทุกหน่วยงานจำเป็นที่จะต้องแสดงผลการดำเนินงานให้ทุกด้านผ่านช่องทางเว็บไซต์ของหน่วยงาน เพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้เข้าถึงได้โดยง่าย นับว่าเป็นประชาธิปไตยทางตรง การเปิดเผยข้อมูลสาธารณะเหล่านี้ จะทำให้ทุกคนเห็นภาพเดียวกัน แต่ในความเป็นจริงการเข้าถึงข้อมูลของประชาชนยังค่อนข้างมีความซับซ้อน แต่ในความเป็นจริงประชาชนทั่วไปยังสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ค่อนข้างน้อย นำข้อมูลไปใช้ต่อยอดเพื่อให้เกิดประโยชน์ได้ดีตามคาดหวัง

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัย เรื่อง กรอบการประเมินการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะของหน่วยงานภาครัฐในประเทศไทย ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญในการอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. ผลจากการศึกษาการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะของประเทศไทยผู้วิจัยได้พบว่า ประเทศไทยมีการนำกรอบการประเมินการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะมาใช้เป็นครั้งแรกตั้งแต่ปี 2552-2553 ซึ่งเป็นความร่วมมือกับคณะกรรมการต่อต้านการทุจริตและสิทธิพลเมืองสาธารณรัฐเกาหลี (ACRC) ดำเนินการครั้งแรกใน 8 หน่วยงาน (ราชการส่วนกลาง) ต่อมาเพิ่มเป็น 259 หน่วยงานในปี พ.ศ.2557 และในปี พ.ศ. 2558 สำนักงาน ป.ป.ช. สำนักงาน ป.ป.ท. และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้ดำเนินการประเมินหน่วยงานภาครัฐทั่วประเทศอีก 8,197 หน่วยงาน จนวันที่ 5 มกราคม 2559 คณะรัฐมนตรีได้มีมติในการเห็นชอบกำหนดให้หน่วยงานภาครัฐทุกหน่วยงาน ต้องเข้ารับการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 – 2560 ทุกหน่วยงานจะต้องทำการประเมินตนเองผ่านโครงการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของ หน่วยงานภาครัฐตามกรอบการประเมินที่ได้กำหนดไว้ ผ่านช่องทางต่าง ๆ จัดเป็นมาตรการในด้านการป้องกันการทุจริต โดยที่กรอบที่นำมาใช้ในการประเมินเป็นกรอบที่ทำการศึกษามาแล้วจากผลการดำเนินงานในต่างประเทศที่ดำเนินการประสบความสำเร็จมาแล้ว เช่น ประเทศเกาหลีใต้ ซึ่งเป็นประเทศที่มีประสิทธิภาพด้านการพัฒนาระบบการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ (Open data) และการพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารงานของภาครัฐให้มีความโปร่งใส (transparency) ของสาธารณรัฐเกาหลีนั้น ได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติค่อนข้างสูงไม่ว่าจะเป็นการจัดอันดับ Corruption Perception Index (CPI) แม้กระทั่งดัชนีการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะโลก (Global Open data Index) Open data Barometer (ODB) หรือ การประเมินดัชนีการเปิดเผยข้อมูลของ OECD OUR data Index ก็ถือได้ว่าสาธารณรัฐเกาหลีเป็นหนึ่งในประเทศชั้นนำที่มีความโปร่งใสและมีระบบการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะมีประสิทธิภาพสูงติดอันดับต้น ๆ ของโลกและเอเชีย (ศุภวัฒนากร วงศ์ธนวสุ และ สุรียานนท์ พลสมิ, 2562 : 38)

2. ผลการวิจัยพบว่ารัฐบาลมีการผลักดันศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ (Open Government Data) ผ่านทางเว็บไซต์ <https://data.go.th/> เพื่อที่จะให้เป็นศูนย์กลางในการเข้าถึงข้อมูลภาครัฐสำหรับประชาชน สนใจข้อมูลการบริหารงานภาครัฐในรูปแบบไฟล์ข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเปิดของธนาคารโลก (World Bank Open Data) ซึ่งเป็นคลังข้อมูลขนาดใหญ่รวบรวมและให้บริการข้อมูลเพื่อการพัฒนาของทุกประเทศทั่วโลก ข้อมูลที่สำคัญคือ ดัชนีชี้วัด (Indicator) ที่จัดเป็นหมวดหมู่ตามเนื้อหา เช่น การเกษตรและพัฒนาชนบท การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เศรษฐกิจ การศึกษาสิ่งแวดล้อม หนี้ต่างประเทศ และการเงิน (สุภศรี กาหยี และคณะ, 2564 : 75-98)

3. การเข้าถึงข้อมูลสาธารณะของประชาชน และการสนับสนุนจากรัฐบาลในการนำข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ กลับอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าที่ควรจะเป็น ซึ่งมีความขัดแย้งกับ “สิทธิได้รู้” คือ สิทธิที่ประชาชนคนไทยควรที่จะได้รับการรับรองไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ หรือกล่าวให้เข้าใจโดยง่ายว่าเป็นสิทธิที่ไม่มีใครจะพรากไปได้หรือไม่มีกฎหมายฉบับใดมาจำกัดสิทธินี้ได้ ซึ่งเป็นไปตามปรัชญากฎหมายธรรมชาติ โดยเริ่มมีการบัญญัติไว้อย่างชัดเจนในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นต้นมา (วฤษฐ์ อินทร์มา, 2563 : 103-121)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานภาครัฐควรมุ่งเน้นในการศึกษากรอบการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะมีการใช้อยู่จะสามารถนำพาให้องค์กรให้บรรลุวิสัยทัศน์ได้หรือไม่
2. ควรมีวิธีการสู่หน่วยงานภาครัฐในทุกระดับเพื่อเป็น กลุ่มตัวอย่างของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อทำการประเมินถึงอัตราการนำกรอบนี้ไปใช้ในการปฏิบัติจริงภายในหน่วยงาน
3. การเปิดเผยข้อมูลของแต่ละหน่วยงานไม่ควรเป็นเพื่อรองรับประเมินหรือถูกกำกับติดตาม แต่ควรเป็นการร่วมกันพัฒนาร่วมกันระหว่างหน่วยงานและประชาชน เพื่อให้ได้ใช้ข้อมูลในการเรียนรู้และพัฒนาประเทศร่วมกัน
4. กรอบตัวชี้วัดที่ประเทศไทยเลือกใช้ในปัจจุบันมีความเป็นนานาชาติสูงเนื่องจากเป็นกรอบที่ได้ทำการปรับปรุงและทำการแปลมาจากกรอบการประเมินของต่างประเทศโดยตรง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ภาครัฐควรมีการปรับปรุงกรอบตัวชี้วัดเพื่อใหม่มีความทันสมัยอย่างสม่ำเสมอ ประชาชนสามารถตรวจสอบได้ เกณฑ์มีความเข้าใจได้ง่ายและเข้ากับบริบทของแต่ละหน่วยงาน
2. ควรจัดให้ความรู้อย่างสม่ำเสมอทั้งบุคลากรของหน่วยงานภาครัฐรวมถึงให้ความรู้แก่ประชาชนให้มีความเข้าใจให้เห็นถึงความสำคัญของการเปิดตัวชี้วัดการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ

เอกสารอ้างอิง

- อิทธิพร สิงห์หล่อ. (2564). อันดับความโปร่งใสปี 2563 ไทยได้คะแนน 36/100 และอยู่ที่อันดับ 104/180 ของโลก. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 18 ธันวาคม 2564 แหล่งที่มา: <https://www.sdgmove.com/2021/02/01/cpi2020-th-sdg16/>
- มารุต บุณณรัช. (2564). แนะนำระบบแพลตฟอร์มสร้าง API จากไฟล์ชุดข้อมูลเปิด Open Data Service Platform (Open-D) ขาดประเภทเอกสาร *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2564 แหล่งที่มา https://www.nectec.or.th/innovation/innovation-software/opendata_2.html
- วฤทธิ อินทร์มา. (2563). “เหตุอันเป็นข้อพิจารณาในการเปิดเผยหรือไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ ตามแนวคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารกรณีศึกษา การขอให้เปิดเผย การแข่งขัน การสอบคัดเลือก หรือการนำเสนอผลงานวิชาการ” *วารสารวิชาการนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ*. 8 (10). 103-121.
- ศุภวัฒน์กร วงศ์ธนวุธ และคณะ. (2562). *การยกระดับและพัฒนาองค์กรตามแนวทางการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (กรณีศึกษาต่างประเทศ : OPEN DATA ข้อมูลสาธารณะเพื่อยกระดับการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของประเทศไทย)* ขอนแก่น: วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น
- ศุภวัฒน์กร วงศ์ธนวุธ และสุริยานนท์ พลสมิ. (2562). *ระบบการประเมินคุณธรรม ความโปร่งใสและธรรมาภิบาลของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในสาธารณรัฐเกาหลี มาเลเซีย และสิงคโปร์*. ขอนแก่น: วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น.
- สฤณี อาชวานันทกุล. (2560). ยัง “ลึกลับลึกลับเปิด”? ไทยอยู่ตรงไหนใน Open Data Barometer. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2564 แหล่งที่มา https://thaipublica.org/2017/04/thailand-open-data-barometer/?fbclid=IwAR2NhjdGx_3A6R6gw4OfwQhZmOzGYzEyDH9yM6yIArTSIJXaqD47QdRhMeQ
- สาครรัตน์ นักปราชญ์ และ คัดนางค์ จามะริก. (2559). “การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐในรูปแบบ Business Intelligence (BI) ในยุค Big Data” *วารสาร กสทช*. 2559. ประจำปี 2559 หน้า 553-583.
- สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) (สพร.). (2564). *มาตรฐานและหลักเกณฑ์การเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐ* *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2564 แหล่งที่มา <https://www.dga.or.th/policy-standard/standard/dga-005/54063-2/>
- สุกศรี กาหิ, โฟโรจน์ เอี่ยมชัยมงคล, ธนพรอริกิจ. (2564) แหล่งสารสนเทศจากข้อมูลเปิด. *วารสารห้องสมุด*. 65 (1), 75-98.

ประสิทธิผลการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยายชี

ตำบลเนินปอ อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

Management Effectiveness of Bansayaichee Saving Group for Production Noenpor Sub-District, Samngam District, Phichit Province

บุญยพร อิงชาติเจริญ และ โชติ บดีรัฐ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Boonyaporn Ingchadjaroen and Chot Bodeerat
Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author, E-mail : Boonyaporn.i@psru.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยายชี 2) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยายชี และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยายชี เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ จากการแจกแบบสอบถาม กับสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยายชี จำนวน 316 คน ที่ได้จากสูตรของยามาเน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t-test และ F-test และการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 คน โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบ Small Group วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์โดยการสร้างข้อสรุป ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยายชี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบพบว่า สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่มี เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาอยู่ในกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยายชี ไม่แตกต่างกันทุกด้าน 3) แนวทางการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยายชี พบว่า 1) การปลูกฝังการออม 2) สร้างความเข้าใจความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกและการดำเนินงานของกลุ่ม 3) สร้างความรู้ความเข้าใจในการดำเนินธุรกิจเบื้องต้น 4) ส่งเสริมกิจกรรมเครือข่ายของกลุ่มออมทรัพย์ที่หลากหลายมากขึ้น และ 5) ควรส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่อาชีพ

คำสำคัญ : ประสิทธิภาพ; การบริหารจัดการ; กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

Abstracts

The objectives of this research were 1) to study the level of the management effectiveness of Bansayaichee Saving Group for Production 2) to compare the personal factors to the management of Bansayaichee Saving Group for Production and 3) to suggest the guidelines for the management of Bansayaichee Saving Group for Production. This research applied the Mixed Methods Research with the Quantitative Research by collecting the questionnaires from 316 members of Bansayaichee Saving Group for Production and the Qualitative Research by the in-depth interviews from 12 informants. The statistics used frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test. Results of the Research 1) Overall, the level of the management effectiveness of Bansayaichee Saving Group for Production was at the high level. 2) The comparison of the personal factors to the management of Bansayaichee Saving Group for Production found that the members having the different genders, ages, status, degrees of education, occupations, income and duration in the member had no the different opinion to the management effectiveness of Bansayaichee Saving Group for Production, Noenpor Sub-District, Samngam District, Phichit Province. 3) The guidelines for the management of Bansayaichee Saving Group for Production Province were 1) cultivating savings 2) creating the understanding in the good relationship between the members and the operation of the group 3) building the knowledge and understanding in the basic business operation 4) promoting the network activities of more diverse savings groups and 5) promoting the local wisdom as a career

Keywords : Effectiveness; Management; Sung's Production saving group

บทนำ

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต (Saving Group for Production) เป็นแผนงานที่สำคัญที่สุดแผนงานหนึ่งที่กรรมการพัฒนาชุมชน จะต้องดำเนินการตามพันธกิจที่ได้กำหนดไว้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ประชาชนในชนบทรวมตัวกันพัฒนาตนเอง พัฒนาชุมชน แก้ไขปัญหาขาดแคลนเงินทุน และปัจจัยต่างๆ ที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพด้วยตนเองโดยการฝึกฝนให้ประชาชนรู้จัก ประหยัด อดออมเก็บสะสมเงินทุนที่เหลือจากการใช้จ่ายมาฝากไว้กับกลุ่มเป็นประจำสม่ำเสมอ เพื่อเป็นทุนในการประกอบอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น โดยเริ่มดำเนินการทดลองครั้งแรก 2 แห่งที่ ตำบลขามเฒ่า อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ และตำบลละงู อำเภอละงู จังหวัดสตูล การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นการผสมผสานระหว่างแนวคิดของสหกรณ์เครดิตยูเนียนและสินเชื่อเพื่อการเกษตร โดยใช้เงินเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน ด้วยการให้สมาชิกฝากเงินเดือนละ 1 ครั้งๆ ละเท่าๆ กัน เป็นการฝึกสมาชิกให้เป็นคนตรงต่อเวลา เมื่อรวมเงินกองทุนของกลุ่มได้จำนวนมากแล้วก็เปิดโอกาสให้กู้ยืมไปลงทุน ประกอบอาชีพโดยคิดดอกเบี้ยต่ำมีเงินปันผล และเฉลี่ยคืน รวมทั้งบริหารงานในรูปคณะกรรมการที่เลือกมาจากสมาชิกกลุ่มๆ เป็นการส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของประชาชนในการพัฒนาตนเองและผู้อื่นด้วยการประหยัด เก็บออม ยึดหลักคุณธรรม 5 ประการได้แก่ ซื่อสัตย์ เสียสละ รับผิดชอบ เห็นอกเห็นใจและไว้วางใจซึ่งกันและกัน (กรมพัฒนาชุมชน, 2556 : 1-2)

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยายชี ตำบลเนินปอ อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร ได้จัดตั้งขึ้นเมื่อ วันที่ 28 กันยายน 2525 โดยได้รับการสนับสนุนจากกรมพัฒนาชุมชนที่ต้องการแก้ไขการขาดแคลนเงินทุนในชุมชนและเพื่อให้ประชาชนได้เข้าถึงแหล่งเงินทุนได้สะดวก ซึ่งแรกเริ่มมีสมาชิกจำนวน 74 คน มีเงินสะสมสะสมต่อเดือน 2,700 บาท การดำเนินงานสมัยจัดตั้งได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาชุมชนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เรื่อยมา จนในปัจจุบันกลุ่มออมทรัพย์มีสมาชิกจำนวน 1,497 คน มีเงินสะสมสะสมทั้งสิ้น 51,140,225 บาท ทางกลุ่มมีกระบวนการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ มีการดำเนินกิจกรรมการรับเงินออมสะสมจากสมาชิก กิจกรรมการปล่อยสินเชื่อ กิจกรรมจัดหาปัจจัยการผลิต(ตลาดลอยฟ้า) และทางกลุ่มยังได้นำเงินผลกำไรไปต่อยอดกิจกรรมเครือข่ายร่วมกับหน่วยงานภาครัฐเพื่อให้สามารถช่วยเหลือและแก้ปัญหาให้กับสมาชิกได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น โดยได้ดำเนินการศูนย์สาธิตการตลาดบ้านสระยายชี โรงสีสวัสดิการชุมชนตำบลเนินปอ ลานค้าชุมชน (ตลาดลาว) ศูนย์การเรียนรู้ผ้าขึ้นดินจากลาวครั้งบ้านสระยายชี จากการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่องมาโดยตลอดของกลุ่มออมทรัพย์บ้านสระยายชี จึงได้รับการคัดเลือกจากกรมพัฒนาชุมชนให้เป็น โรงเรียนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยายชี ซึ่งมีการถ่ายทอดการเรียนการสอนใน 3 หลักสูตร และรับผิดชอบในเขตโซนภาคเหนือตอนล่างครอบคลุม 10 จังหวัด (คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยายชี, 2563 : 10-13)จะเห็นได้ว่าการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยายชีมีการบริหารงานอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่องจนได้รับคัดเลือกจากการกรมพัฒนาชุมชนให้เป็นโรงเรียนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยายชี เพื่อศึกษาการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยายชีว่ามีกระบวนการบริหารงานอย่างไรจนประสบผลสำเร็จ ทั้งนี้เพื่อสรุปเป็นแนวทางการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยายชี เพื่อเป็นต้นแบบให้กับชุมชนอื่นนำไปเป็นแนวทางในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตของชุมชนตนเองต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยายชี ตำบลเนินปอ อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยายชี ตำบลเนินปอ อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร
3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยายชี ตำบลเนินปอ อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

ระเบียบวิธีวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ จากแบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 คน มีวิธีการดำเนินดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยาชี จำนวน 1,497 คน (คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยาชี, 2563 : 10-13)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยาชี จำนวน 316 คน ที่ได้จากสูตรของยามานะ (Yamane) ซึ่งใช้ระดับความเชื่อมั่นที่ 0.05

1.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบ Small Group จำนวน 12 คน โดยแบ่งออกเป็น สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยาชี จำนวน 3 คน คณะกรรมการดำเนินงาน จำนวน 3 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

1) แบบสอบถาม ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามประเภทตรวจสอบรายการ (Check list) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยาชี ตำบลเนินปอ อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร เป็นแบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ ตอนที่ 3 แนวทางการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยาชี ตำบลเนินปอ อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended)

2) แบบสัมภาษณ์ คือ สร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยาชี ตำบลเนินปอ อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

2.2 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ คือ ศึกษาเอกสาร แนวคิด หลักการ และทฤษฎี กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย ดำเนินการสร้างและปรับแบบสอบถาม นำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาคุณภาพความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ $= 0.934$

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แบบสอบถาม

1) ขอหนังสือจากคณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยต่อประธานกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสร้อยฟ้าเพื่อขอเก็บข้อมูลกับสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสร้อยฟ้า

2) นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปสำรวจกับสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสร้อยฟ้าที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 316 ชุด ชี้แจงให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3) นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

3.2 แบบสัมภาษณ์

1) ขอหนังสือจากคณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์

2) ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้

3) ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดนัดไว้ จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์

4) นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

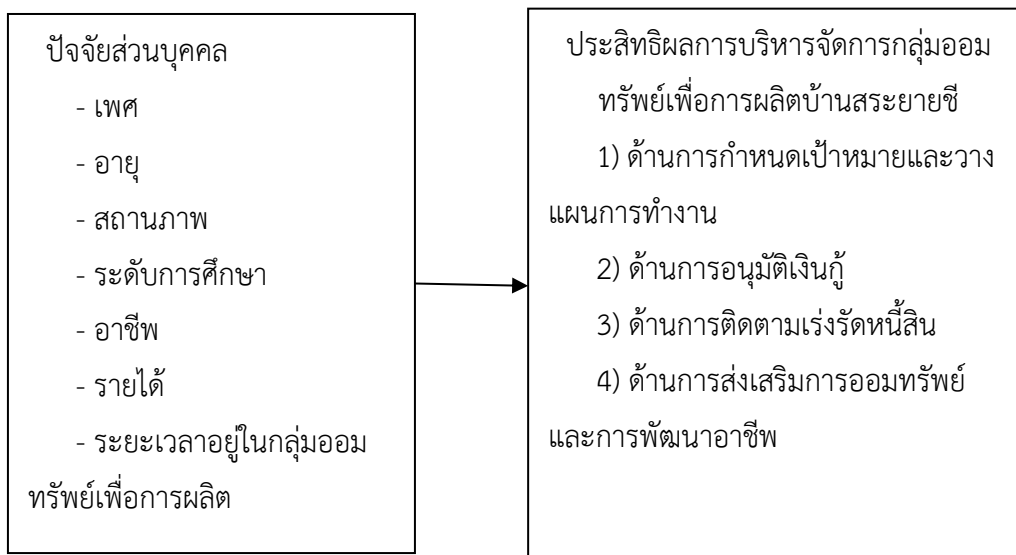
1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) คือ ค่าร้อยละ (%), ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inference Statistics) คือ ค่าสถิติทดสอบ t-test ค่าสถิติทดสอบ F-test วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance)

3. ข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากภาคสนามเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์โดยการสร้างข้อสรุป (Analysis Induction)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสร้อยชัย ตำบลเนินปอ อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประสิทธิผลการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสร้อยชัย ตำบลเนินปอ อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวม

(n=316)

ลำดับ	ประสิทธิผลการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านการกำหนดเป้าหมายและการวางแผนการทำงาน	4.14	0.755	มาก
2	ด้านการอนุมัติเงินกู้	4.07	0.680	มาก
3	ด้านการติดตามเร่งรัดหนี้สิน	4.05	0.685	มาก
4	ด้านการส่งเสริมการออมทรัพย์และการพัฒนาอาชีพ	4.09	0.728	มาก

ภาพรวม	4.09	0.627	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยายชี ตำบลเนินปอ อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.09$, S.D. = 0.627) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการกำหนดเป้าหมายและการวางแผนการทำงาน รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมการออมทรัพย์และการพัฒนาอาชีพ ด้านการอนุมัติเงินกู้ และด้านการติดตามเร่งรัดหนี้สินตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การทดสอบสมมติฐานการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยายชี ตำบลเนินปอ อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

ตาราง 2 ผลสรุปการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยายชี ตำบลเนินปอ อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า F	Sig	ผลการศึกษา	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
เพศ	การบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	0.391	-	0.696	-	✓
อายุ	การบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	-	0.507	0.678	-	✓
สถานภาพ	การบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	-	0.182	0.833	-	✓
การศึกษา	การบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	-	0.034	0.992	-	✓
อาชีพ	การบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	-	0.181	0.948	-	✓

รายได้	การบริหารจัดการ กลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิต	-	0.405	0.749	-	✓
ระยะเวลาที่อยู่ในกลุ่มออม ทรัพย์เพื่อการผลิต	การบริหารจัดการ กลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิต	-	0.426	0.734	-	✓

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 2 พบว่า สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่มี เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาอยู่ในกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยายชี ตำบลเนินปอ อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร ไม่แตกต่างกันทุกด้าน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยายชี ตำบลเนินปอ อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 12 คน ผู้วิจัยสรุปบทสัมภาษณ์เป็นแนวทางการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต “กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต” เป็นการรวมตัวกันของชาวบ้าน เพื่อช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันโดยการประหยัดทรัพย์ แล้วนำมาสะสมรวมกันที่ละเล็กละน้อยเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ เพื่อใช้เป็นทุนให้สมาชิกที่มีความจำเป็นเดือดร้อนกู้ยืมไปใช้ในการลงทุนประกอบอาชีพ หรือเพื่อสวัสดิการของตนเองและครอบครัว ดังนี้ 1) การปลูกฝังการออม 2) สร้างความเข้าใจความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกและการดำเนินงานของกลุ่ม 3) สร้างความรู้ความเข้าใจในการดำเนินธุรกิจเบื้องต้น 4) ส่งเสริมกิจกรรมเครือข่ายของกลุ่มออมทรัพย์ที่หลากหลายมากขึ้น และ 5) ควรส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่อาชีพ

อภิปรายผลการวิจัย

ประสิทธิผลการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยายชี ตำบลเนินปอ อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านการกำหนดเป้าหมายและการวางแผนการทำงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การคัดเลือกคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มได้คัดเลือกตัวแทนเพื่อเป็นคณะกรรมการในการวางแผนการดำเนินงานซึ่งเป็นไปตามกฎเกณฑ์ข้อบังคับของทางราชการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีการรับฟังความคิดเห็นของ

สมาชิกก่อนการตัดสินใจเพื่อการดำเนินการต่าง ๆ ของกลุ่มซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยวีระชัย โชคลาภานันต์ (2559 : 54) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ตัวแบบการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่มีประสิทธิผล : กรณีศึกษากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดอุดรดิตถ์ ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารจัดการของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ฯ จังหวัดอุดรดิตถ์ มีความสำเร็จในระดับมาก 2) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ฯ อุดรดิตถ์ มีประสิทธิภาพในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ฯ กับประสิทธิภาพการบริหารจัดการของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ฯ จังหวัดอุดรดิตถ์ อยู่ในระดับสูง 4) ตัวแบบการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์ฯ จังหวัดอุดรดิตถ์ที่มีประสิทธิผล ประกอบด้วย การปฏิบัติตามนโยบายการติดตามกำกับ การปฏิบัติตามระเบียบ และการบรรลุเป้าหมาย และ 5) ผู้วิจัยเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์ฯ ที่มีประสิทธิผล โดยให้คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบริหารจัดการตามตัวแบบที่ค้นพบ

ด้านการอนุมัติเงินกู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการจัดทำคำขอกู้ สัญญากู้ หลักประกันเงินกู้ ต้องลงรายการในคำขอกู้ สัญญากู้ หนังสือคำประกันให้ครบถ้วนถูกต้อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีการแจ้งเหตุผลที่ไม่อนุมัติเงินกู้ยืม หรือการปรับลดวงเงินกู้ยืมให้สมาชิกทราบซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย วีระชัย โชคลาภานันต์ (2559 : 54) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ตัวแบบการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่มีประสิทธิผล : กรณีศึกษากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดอุดรดิตถ์ ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารจัดการของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ฯ จังหวัดอุดรดิตถ์ มีความสำเร็จในระดับมาก 2) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ฯ อุดรดิตถ์ มีประสิทธิภาพในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ฯ กับประสิทธิภาพการบริหารจัดการของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ฯ จังหวัดอุดรดิตถ์ อยู่ในระดับสูง 4) ตัวแบบการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์ฯ จังหวัดอุดรดิตถ์ที่มีประสิทธิผลประกอบด้วย การปฏิบัติตามนโยบายการติดตามกำกับ การปฏิบัติตามระเบียบ และการบรรลุเป้าหมาย และ 5) ผู้วิจัยเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์ฯ ที่มีประสิทธิผล โดยให้คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบริหารจัดการตามตัวแบบที่ค้นพบ

ด้านการติดตามเร่งรัดหนี้สิน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สมาชิกชำระเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยภายในระยะเวลาที่กำหนด และครบตามจำนวน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า มีการเร่งรัดหนี้และการรับชำระหนี้กลุ่มออมทรัพย์ออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีการ จำแนกลูกหนี้ มีแผนปฏิบัติงานเร่งรัดหนี้ มีหลักฐานการรับชำระหนี้ครบถ้วน แยกบุคคลที่ทำหน้าที่สินเชื่อ บัญชี และการเงินอย่างชัดเจนเพื่อความรวดเร็วในการให้บริการซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยธนายุทธ อ่อนดี (2559 : 43) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตำบลหางสูง ตำบลหางสูงอำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตำบลหางสูง และเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตำบลหางสูงอำเภอหนองใหญ่

จังหวัดชลบุรีกลุ่มตัวอย่างเป็นสมาชิกสามัญกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตำบลหางสูงจำนวน 356 คนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามอยู่ที่ 0.922 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ร้อยละค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนผลการศึกษาพบว่ากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตำบลหางสูง มีความสำเร็จอยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านการส่งเสริมการออมทรัพย์และการพัฒนาอาชีพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจัดโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมศูนย์สาธิตการตลาดสามารถเป็น เครือข่ายเชื่อมโยงการจำหน่ายสินค้าอุปโภค บริโภคให้กับสมาชิกในราคาถูก เป็นต้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีสมาชิกและเงินฝาก ออมทรัพย์เพิ่มขึ้นและเพียงพอกับความต้องการเงินทุนไปประกอบอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยฤทธิชัย ขุนโยธา (2564 : 675) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่มีผลงานระดับดีในเขตพื้นที่อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์ฯ จำนวน 5 ปัจจัย อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ ด้านภาวะผู้นำของคณะกรรมการและด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ และด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของสมาชิกตามลำดับ

การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยายชี ตำบลเนินปอ อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร พบว่า สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่มี เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาอยู่ในกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยายชี ตำบลเนินปอ อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร ไม่แตกต่างกันทุก จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยฤทธิชัย ขุนโยธา (2564 : 675) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่มีผลงานระดับดีในเขตพื้นที่อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตกับความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่มีผลงานระดับดี พบว่าปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของสมาชิก ($Beta = 0.476$) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของคณะกรรมการ ($Beta = 0.385$) ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ ($Beta = 0.159$) และปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ($Beta = 0.138$) ตามลำดับส่งผลทางบวกต่อความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่มีผลงานระดับดี ในเขตพื้นที่อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สามารถพยากรณ์ความสัมพันธ์ได้ ร้อยละ 88.6 ($R^2 = .886$)

แนวทางการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยายชี ตำบลเนินปอ อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร พบว่า 1) การปลูกฝังการออม 2) สร้างความเข้าใจความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกและการดำเนินงานของกลุ่ม 3) สร้างความรู้ความเข้าใจในการดำเนินธุรกิจเบื้องต้น 4) ส่งเสริมกิจกรรมเครือข่ายของกลุ่มออมทรัพย์ที่หลากหลายมากขึ้น และ 5) ควรส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่อาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับ

งานวิจัยสุชา สิริจันทร์ขึ้น (2560 : 59) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาความสำเร็จของการบริหารงานกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยมีดังนี้ 1. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองโขน 1.1) กลยุทธ์สู่ความสำเร็จคือ มีการคัดกรองสมาชิกโดยเน้นคนในชุมชนเป็นหลัก การสร้างความศรัทธาด้วย คณะกรรมการต้องมีธรรมาภิบาล ไม่เลือกปฏิบัติ ยึดกติกาตามระเบียบข้อบังคับ 1.2) ปัญหา อุปสรรคของการดำเนินงาน คือ สมาชิกมีความเชื่อมั่นในคณะกรรมการชุดเดิมทำให้ไม่ค่อยมีการเปลี่ยนตัวคณะกรรมการ และขาดการทบทวน วิเคราะห์ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาเพื่อนำมาเป็นข้อมูล ในการปรับปรุงการทำงาน 1.3) แนวทางการพัฒนากลุ่มฯ คือ การพัฒนาองค์ความรู้หรือจัดเวทีทบทวนวิเคราะห์ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาให้แก่สมาชิกและคณะกรรมการเป็นประจำทุกปี 2. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระแก้ว 2.1) กลยุทธ์สู่ความสำเร็จคือ คณะกรรมการมาจากการเลือกตั้งที่ประชุมใหญ่ของสมาชิก มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ในการทำงาน 2.2) ปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานคือ สมาชิกไม่มีความต้องการจะเป็นคณะกรรมการ และสมาชิกไม่ค่อยแสดงความคิดเห็นในเวทีการประชุมแต่ละครั้ง 2.3) แนวทางการพัฒนากลุ่มฯ คือการสร้างคนรุ่นใหม่เพื่อสืบสานงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และ 3. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองแวงเรือ 3.1) กลยุทธ์สู่ความสำเร็จคือกฎระเบียบข้อบังคับมีการทบทวนปรับปรุงทุกปีเพื่อให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ความเป็นภาวะผู้นำของคณะกรรมการ กล้าคิดกล้าตัดสินใจ 3.2) ปัญหาอุปสรรค คือคณะกรรมการไม่แบ่งงานกันทำอย่างแท้จริง 3.3) แนวทางการพัฒนากลุ่มฯ คือ การประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตให้ทุกคนทุกฝ่ายได้รับทราบ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยายชีควรจัดกิจกรรม โครงการอบรมและพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการด้านการจัดทำบัญชีเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคณะกรรมการและสมาชิก
2. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยายชี ควรจัดทำแผนบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ในหลายประเด็น เช่น แผนการส่งเสริมเงินคืน แผนการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล เป็นต้น
3. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยายชีควรกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยายชี ตำบลเนินปอ อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร
2. ควรศึกษาความต้องการของสมาชิกต่อการจัดกิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยายชี ตำบลเนินปอ อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร
3. ควรศึกษารูปแบบการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยายชี ภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2556). *การปฏิบัติงานส่งเสริมการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตสำหรับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน.
- คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยายชี. (2563). *กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยายชี ตำบลเนินปอ อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร*. พิจิตร: วัลณภาพการพิมพ์.
- ธนายุทธ อ่อนดี. (2559). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตำบลห้างสูง ตำบลห้างสูงอำเภอหนองใหญ่จังหวัดชลบุรี*. งานนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน. วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ฤทธิชัย ขุนโยธา. (2564). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่มีผลงานระดับดีในเขตพื้นที่อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์*. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- วีระชัย โชคลาภานันต์. (2559). *ตัวแบบการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่มีประสิทธิผล : กรณีศึกษากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดอุดรธานี*. ดุษฎีนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.
- สุชา สิริจันทร์ชื่น และคณะ. (2560). *การศึกษาความสำเร็จของการบริหารงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น*. (รายงานการวิจัย). วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

การมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
: กรณีศึกษาตำบลลำประดา อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร

**Participation of People's Sector Network in Drug Prevention and Solution : A
Case Study of Lumprada Subdistrict, Bangmunnak District Phichit Province**

กัมพล เพ็ชรล้อมทอง และ ธนัสถา โรจนตระกูล

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Kumphon Phetlomthong and Tanastha Rojanatrakul

Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

Corresponding author, E-mail : porphonbangmunnak@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด 2) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด และ 3) เพื่อข้อเสนอแนะและแนวทางการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจจากการแจกแบบสอบถามกับเครือข่ายภาคประชาชน จำนวน 121 คน โดยเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด ใช้สถิติในการวิเคราะห์ คือ หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t-test และ F-test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One Way ANOVA ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด กรณีศึกษาตำบลลำประดา อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบ พบว่า เครือข่ายภาคประชาชนที่มี เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาอยู่ในพื้นที่ ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ไม่แตกต่างกัน 3) ข้อเสนอแนะและแนวทางการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พบว่า ภาครัฐต้องให้ความสำคัญและให้การสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายควบคู่ไปกับการดำเนินงานของภาครัฐโดยถือว่า “ภาคประชาสังคม คือ หน่วยงานที่ทำงานแก้ไขปัญหายาเสพติดแบบพลังชุมชนในแต่ละระดับควบคู่ไปกับภาครัฐ” รวมทั้งการพัฒนาแกนนำเครือข่ายเน้นการพึ่งพาตนเองเป็นหลักประสานเชื่อมโยงกับองค์กรภาครัฐและภาคเอกชนอยู่ตลอดเวลา และติดตามประเมินผลผู้ที่เข้ารับการบำบัดรักษาเสพติดอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหายาอย่างแท้จริง โดยการประสานกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม; เครือข่ายภาคประชาชน; การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

* วันที่รับบทความ: 6 มีนาคม 2565; วันแก้ไขบทความ 6 พฤษภาคม 2565; วันตอบรับบทความ: 10 พฤษภาคม 2565

Received: March 6, 2022; Revised: May 6, 2022; Accepted: May 10, 2022

Abstracts

The objectives of this research were 1) to study the level of the participation of the people sector network in the drug prevention and solution 2) to compare the personal factors affecting the participation of the people sector network in the drug prevention and solution and 3) to present the guidelines for the participation of the people sector network in the drug prevention and solution This research applied the Quantitative Research with the Survey Research. The sample was 121 people in the people sector network. The research instrument was the questionnaire. The statistics used frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test with One Way ANOVA. Results of the Research. 1) Overall, the level of the participation of the people sector network in the drug prevention and solution was at the high level. 2) The comparison of the personal factors affecting the participation of the people sector network in the drug prevention and solution found that the people in the people sector network having the different genders, ages, degrees of education, occupations, income and duration in living had no the different opinion to the participation of the people sector network in the drug prevention and solution. 3) The guidelines for the participation of the people sector network in the drug prevention and solution found that the public sector had to give the importance and support the working of the network and the working of the public sector as the civil society. The organization had to have the parallel drug solution, developing the mainstays of the network had to focus on self-reliance as the connector to the organizations in the public sector and the private sector, and follow and evaluate the druggies who were treated continuously for the drug solution with the coordination to the related organizations.

Keywords : Participation; People's Sector Network; Drug Prevention and Solution

บทนำ

การแพร่ระบาดของยาเสพติดก่อให้เกิดเป็นปัญหาสังคมอย่างมากต่อประชาชนซึ่งได้รับผลกระทบจากปัญหายาเสพติดทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม กล่าวคือ ผลกระทบต่อตัวบุคคล เนื่องจากประชาชนเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศชาติ ยาเสพติดทุกชนิดจะมีผลกระทบโดยตรงต่อร่างกายและจิตใจโดยเฉพาะด้านบุคลิกภาพสุขภาพอนามัย ชีวิตและทรัพย์สิน ผลกระทบต่อครอบครัวชุมชนและสังคม เนื่องจากครอบครัวที่มีผู้ติดยาเสพติดมักได้รับความเดือดร้อนจากผู้ติดยาเสพติดในทุกด้านจนนำไปสู่ความยุ่งยากขัดแย้งแตกแยกและความสิ้นเปลืองเงินทอง เมื่อเกิดปัญหาผู้ติดยา มักจะหาทางแก้ปัญหาโดยการเข้าไปเกี่ยวข้องกับแหล่งอบายมุข การลักเล็กขโมยน้อย การประทุษร้ายต่อชีวิตและทรัพย์สิน การพนันและอาชญากรรมต่าง ๆ สำหรับผู้ค้าหรือผู้เสพซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัว เมื่อถูกจับกุมและดำเนินการทางกฎหมายจะส่งผลกระทบให้สมาชิกภายในครอบครัวได้รับความเดือดร้อนในการดำรงชีวิตทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชนที่อยู่ภายใต้การปกครองจะต้องออกจากโรงเรียน ซึ่งเป็นการทำลายอนาคตของประเทศชาติ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2559 : 75) ในช่วงหลายปีชุมชนอยู่ในสภาพที่อ่อนแอ ความเข้มแข็งที่เคยพึ่งตนเองได้ พังพาทันเอง ได้ลดน้อยลง ต้องพึ่งพาและหวังพึ่งปัจจัยภายนอก ความอ่อนแอของชุมชน ความไม่มีภูมิคุ้มกันของชุมชนเป็นเหตุสำคัญให้ปัญหายาเสพติดเข้ามาแพร่

ระบาดในชุมชน หากพิจารณาปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน ปรากฏว่ามีหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีข่าวสารปัญหา ยาเสพติด ซึ่งตามนโยบายของรัฐบาลและนายกรัฐมนตรี ได้ประกาศอย่างชัดเจนที่จะสนับสนุนการมีส่วนร่วม ของภาคประชาสังคม และภาคชุมชนในการแก้ไขปัญหาสังคมในด้านต่างๆ โดยสร้างความเข้มแข็งให้ภาค ประชาสังคมและชุมชนให้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญที่ จะทำให้ปัญหา ยาเสพติดและปัญหาสังคมอื่นๆ ได้รับการแก้ไขอย่างแท้จริง โดยการเสริมปัจจัย ความเข้มแข็งให้กับหมู่บ้านชุมชน (สิงห์ ปานะชา, 2558 : 25)

องค์การบริหารส่วนตำบลลำประดา อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร ได้ดำเนินงานในการป้องกันและ แก้ไขปัญหา ยาเสพติด เพราะในพื้นที่นั้นมีผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับปัญหา ยาเสพติดและส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตของประชาชนในชุมชน เนื่องจากพื้นที่ตำบลลำประดา มีการแพร่ระบาดของปัญหาด้านยาเสพติด อยู่ ใน 2 กลุ่ม กลุ่มแรก คือ กลุ่มผู้ใช้แรงงาน เสพยาเสพติดโดยมีความเชื่อว่าสามารถทำงานได้นานขึ้น กลุ่มที่สอง คือ กลุ่มวัยรุ่นซึ่งมีพฤติกรรมเรียนแบบการเสพยา เนื่องมาจากความอยากลองหรือทำตามเพื่อน สภาพปัญหา การแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่มีแต่ส่วนน้อย ตั้งแต่ปี 2560-2563 เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ดำเนินการจับกุม ผู้กระทำความผิดและส่งเข้ารับการบำบัดรักษาที่เกี่ยวกับยาเสพติด จำนวน 24 ราย (องค์การบริหารส่วนตำบล ลำประดา, 2563 : 6) จากปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดที่เกิดขึ้นในตำบลลำประดานั้น ผู้วิจัยจึงมีความ สนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด กรณีศึกษาตำบลลำประดา อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร ว่าประชาชนในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการ แก้ไขปัญหา ยาเสพติดอย่างไรบ้าง ทั้งในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลทั้งนี้เพื่อที่จะได้นำผลการศึกษามา ปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในพื้นที่ให้ประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด กรณีศึกษาตำบลลำประดา อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันและ แก้ไขปัญหา ยาเสพติด กรณีศึกษาตำบลลำประดา อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะและแนวทางการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันและ แก้ไขปัญหา ยาเสพติด กรณีศึกษาตำบลลำประดา อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร

ระเบียบวิธีวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ จากการแจกแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ประชากร

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ ได้แก่ เครือประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลำประดา ซึ่งประกอบด้วย กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 121 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลลำประดา, 2563 : 7) ผู้วิจัยเก็บข้อมูลกับประชากรทั้งหมด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม เป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามประเภทตรวจสอบรายการ (Check list) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด กรณีศึกษาตำบลลำประดา อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร เป็นแบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะและแนวการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด กรณีศึกษาตำบลลำประดา อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended)

2.2 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ คือ ศึกษาเอกสาร แนวคิด หลักการ และทฤษฎี กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย ดำเนินการสร้างและปรับแบบสอบถาม นำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาคุณภาพความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.926

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขอนหนังสือจากคณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยนายกองค์การบริหารส่วนตำบลลำประดา อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร

3.2 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปสำรวจกับเครือข่ายภาคประชาชน จำนวน 121 ชุด ชี้แจงให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.3 นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

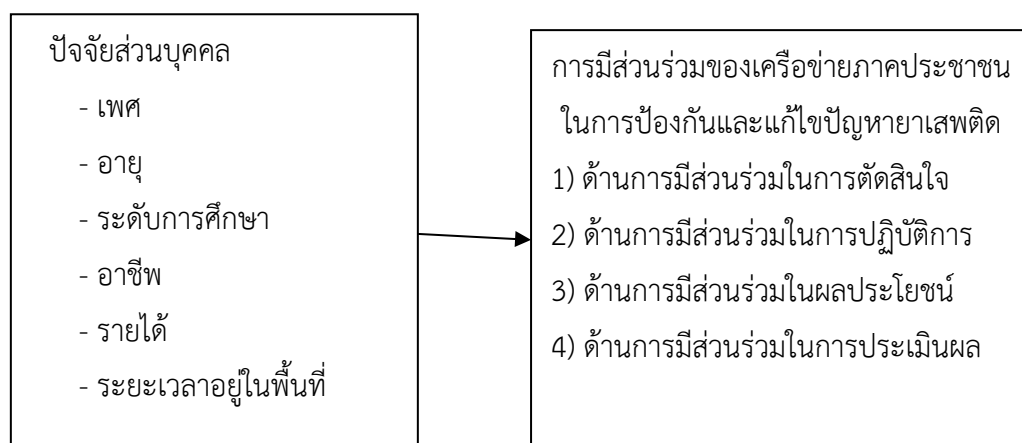
4.1 สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) คือ ค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.2 สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) คือ การทดสอบค่า t-test และการทดสอบค่า F-test (One Way ANOVA)

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด คือ วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ประกอบบริบท นำเสนอเป็นความเรียงประกอบตาราง โดยการแจกแจงความถี่ของผู้ตอบคำถามปลายเปิด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผู้วิจัยได้สรุปกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด กรณีศึกษาตำบลลำประดา อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด กรณีศึกษาตำบลลำประดา อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวม

ลำดับ	การมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด	ระดับความคิดเห็น		
		μ	σ	แปลผล
1.	ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.56	0.635	มาก
2.	ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ	3.73	0.579	มาก
3.	ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	3.77	0.460	มาก
4.	ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.68	0.614	มาก
ภาพรวม		3.68	0.421	มาก

จากตาราง 1 พบว่า การมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด กรณีศึกษาตำบลลำประดา อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.68$, $\sigma=0.421$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด กรณีศึกษาตำบลลำประดา อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร

ตาราง 2 ผลสรุปการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด กรณีศึกษาตำบลลำประดา อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า F	Sig	ผลการศึกษา	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
เพศ	การมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชน	0.246	-	0.806	-	✓

อายุ	การมีส่วนร่วมของ เครือข่ายภาคประชาชน	-	1.346	0.26 3	-	✓
การศึกษา	การมีส่วนร่วมของ เครือข่ายภาคประชาชน	-	1.404	0.25 0	-	✓
อาชีพ	การมีส่วนร่วมของ เครือข่ายภาคประชาชน	-	2.051	0.11 1	-	✓
รายได้	การมีส่วนร่วมของ เครือข่ายภาคประชาชน	-	1.732	0.16 4	-	✓
ระยะเวลาอยู่ในพื้นที่	การมีส่วนร่วมของ เครือข่ายภาคประชาชน	-	1.197	0.31 4	-	✓

จากตาราง 2 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เครือข่ายภาคประชาชนที่มี เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาอยู่ในพื้นที่ ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด กรณีศึกษาตำบลลำประดา อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ข้อเสนอแนะและแนวทางการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนในการ ป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด กรณีศึกษาตำบลลำประดา อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร

ตาราง 3 ข้อเสนอแนะและแนวทางการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด กรณีศึกษาตำบลลำประดา อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร

ที่	ข้อเสนอแนะและแนวทางการ	ความถี่(f)
1	ภาครัฐต้องให้ความสำคัญและให้การสนับสนุนการดำเนินงานของ เครือข่ายควบคู่ไปกับการดำเนินงานของภาครัฐในการป้องกันและ แก้ไขปัญหา ยาเสพติดโดยถือว่า “ภาคประชาสังคม คือ หน่วยงานที่ ทำงานแก้ไขปัญหา ยาเสพติดแบบพลังคู่ขนานในแต่ละระดับควบคู่ไป กับภาครัฐ”	35
2	การพัฒนาแกนนำเครือข่ายเน้นการพึ่งพาตนเองเป็นหลักประสาน เชื่อมโยงกับองค์กรภาครัฐและภาคเอกชนอยู่ตลอดเวลา	26
3	การติดตามประเมินผลผู้ที่เข้ารับการบำบัดรักษา ยาเสพติดอย่าง ต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหายาอย่างแท้จริง โดยการประสานกับ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง	18

จากตาราง 3 ข้อเสนอแนะและแนวทางการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด กรณีศึกษาตำบลลำประดา อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร พบว่า ภาครัฐต้องให้ความสำคัญและให้การสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายควบคู่ไปกับการดำเนินงานของภาครัฐโดยถือว่า “ภาคประชาสังคม คือ หน่วยงานที่ทำงานแก้ไขปัญหายาเสพติดแบบพลังชุมชนในแต่ละระดับควบคู่ไปกับภาครัฐ” รวมทั้งการพัฒนาแกนนำเครือข่ายเน้นการพึ่งพาตนเองเป็นหลักประสานเชื่อมโยงกับองค์กรภาครัฐและภาคเอกชนอยู่ตลอดเวลา และติดตามประเมินผลผู้ที่เข้ารับการบำบัดรักษาเสพติดอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหายาอย่างแท้จริง โดยการประสานกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

อภิปรายผลการวิจัย

การมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด กรณีศึกษาตำบลลำประดา อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เข้าร่วมประชุมในระดับหมู่บ้าน/ชุมชนเพื่อดำเนินกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เครือข่ายภาคประชาชนให้ความสำคัญและในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิระเดช กมลเพชร (2561 : 4) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของหมู่บ้าน ตามแนวชายแดน ด้านจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย (ศึกษาเฉพาะพื้นที่ชายแดนติดประเทศเมียนมา) ผลการวิจัยพบว่า สถานการณ์ยาเสพติดในพื้นที่ชายแดนด้านจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงรายมีความรุนแรง มาต่อเนื่องนับ 20 ปี โดยเฉพาะช่วงปี 2560 - 2561 นั้นถือว่ามีความรุนแรงมากขึ้นโดยรัฐบาลไทย ได้กำหนดให้การแก้ปัญหายาเสพติดเป็นวาระแห่งชาติ เพื่อให้นักกำลังทุกภาคส่วนให้ร่วมในการแก้ไขปัญหายา โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ที่สำคัญคือ การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนของตนเอง แต่อย่างไรก็ตาม จากการดำเนินการที่ผ่านมาพบว่าในหมู่บ้านชุมชนตามแนวชายแดน หลายหมู่บ้านก็ยังเป็นพื้นที่ที่มีปัญหายาเสพติดอยู่ในระดับสูง ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบทัศนคติของประชาชนที่มีต่อปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นกับหมู่บ้าน เพื่อทราบพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของประชาชนและเพื่อทราบรูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนซึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตในการวิจัยในเรื่องการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีพื้นที่ติดชายแดนประเทศเมียนมาเฉพาะพื้นที่อำเภอชายแดนของจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดเชียงราย เท่านั้นโดยใช้การวิจัยแบบผสมผสาน ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งจาก

ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนในพื้นที่ชายแดน ส่วนใหญ่ยังคงมีส่วนร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหายาเสพติดในรูปแบบต่างๆ แต่ก็ยังมี ข้อจำกัดหลายประการที่เป็นอุปสรรคต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติด อาทิเช่น ทักษะคติของประชาชน บางส่วน ที่ยังว่างเฉยหรือไม่อยากให้ความร่วมมือกับภาครัฐ, ความแตกต่างของภาษาในแต่ละท้องถิ่น ทำให้เป็นข้อจำกัดของการรับรู้ข่าวสาร สภาพภูมิประเทศที่ยากลำบาก รวมถึงข้อจำกัดของกลไกการ บริหารงานและตัวเจ้าหน้าที่ของภาครัฐด้วย

ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีส่วนร่วมในการสำรวจหรือให้ข้อมูลผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ฝ่ายปกครอง ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ตำรวจ ทหาร เป็นต้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เครือข่ายภาคประชาชนร่วมกันสอดส่องดูแลพฤติกรรมของคนในครอบครัว และในชุมชนเพื่อมิให้ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกรัตน์ หามนตรี (2561 : 434-451) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสำเร็จของชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดยาเสพติดในจังหวัดอ่างทอง พบว่า สถานการณ์พฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดยาเสพติดในกลุ่มเยาวชนใน จังหวัดอ่างทอง พบว่า อายุเฉลี่ยของเยาวชนน้อยลงระหว่าง 12-15 ปี มีแนวโน้มสูงขึ้น ยาเสพติดที่ระบาด คือ ยาบ้า กัญชา ยาไอซ์ และยาเสพติดประเภทใหม่ที่แพร่หลาย โดยใช้ยาแก้ปวด ผสมเครื่องดื่มทำให้เกิดอาการมึนเมา จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของชุมชนในการป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติดที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดยาเสพติดในจังหวัดอ่างทอง ประกอบด้วย ปัจจัยภายใน ได้แก่ เยาวชน ครอบครัว ชุมชน ผู้นำท้องถิ่น องค์กรภายในชุมชน ปัจจัยภายนอก ได้แก่ เครือข่ายชุมชนยาเสพติด องค์กรหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และแนวทางในการดำเนินงานของชุมชนให้ประสบความสำเร็จในการป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติดที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดยาเสพติดในจังหวัดอ่างทอง โดยใช้หลักการมีส่วนร่วม ได้แก่ ร่วมคิดตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับประโยชน์ และร่วมติดตาม ประเมินผล

ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ได้รับผลประโยชน์จากการแก้ไขปัญหายาเสพติดในเรื่องการป้องกันและรักษาทรัพย์สิน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การดำเนินกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ทำให้ปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนลดลงและเกิดประโยชน์โดยตรงกับประชาชนในชุมชนและหมู่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวรรณี เวาะมิ, สุไวยะห์ มะยาซิง, ชูไมยะห์ ลาเต๊ะ, อับดุลคอลิก อรรอฮีมีย, และสวัสดี ไหลภาภรณ์ (2563 : 64) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการปัญหายาเสพติดในชุมชน กรณีศึกษา : ชุมชนบาราเฮาะ ตำบลบาราเฮาะ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ผลการศึกษาพบว่า 1) ด้านผู้นำชุมชน มีการดำเนินงานแบบบูรณาการ 4 เสาหลักด้วยกัน คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อิหม่าม และผู้นำจิตวิญญาณในชุมชน 2) ด้านสมาชิกในชุมชน การที่กลุ่มประชาชนให้กระบวนการมีส่วนร่วม ร่วมของสมาชิกในชุมชนที่กระทำการออกมาในลักษณะของการทำงานร่วมกันที่แสดงให้เห็นถึงความต้องการร่วม กัน ความสนใจร่วมกัน มีความต้องการที่จะบรรลุถึงเป้าหมาย รับรู้ถึงปัญหาและความต้องการไปพร้อมกัน 3) ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมในชุมชนเป็นการสร้าง

สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการให้เด็กและเยาวชนที่มามีบาดแผลในศูนย์บำบัดกลับไปใช้ชีวิตได้ตามปกติโดยใช้ศาสนาบำบัดเพื่อให้เป็นพื้นที่ปลอดภัยเสพติด 4) ด้านเจ้าที่รัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการปัญหาเสพติดในชุมชน การให้ความรู้เกี่ยวกับโทษของยาเสพติดในชุมชนร่วมถึงการส่งเสริมป้องกันและ สนับสนุนให้เด็กเยาวชนได้เข้าร่วมโครงการ

ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีส่วนร่วมให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในการประเมินผลนั้นเครือข่ายภาคประชาชนมองเห็นความสำคัญจึงได้เสนอข้อคิดเห็นต่อการประเมินผล และติดตามข้อมูลในการดำเนินกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรณกฤต จิตธรรม (2563 : 32) การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนปุเย็น ยาคำ ยังอยู่ แขวงหลักสอง เขตบางแค กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าการทำงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนปุเย็น ยาคำ ยังอยู่ มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและจากการศึกษาพบว่ามีการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ กลุ่มต่าง ๆ ที่จัดขึ้น ได้แก่ คณะกรรมการชุมชนกองทุนแม่ของแผ่นดิน อาสาสมัครเฝ้าระวังภัยและยาเสพติด To be number one มีการประสานงานการทำงานกันอย่างใกล้ชิดมีความเข้มแข็งโดยภาพรวม ทุกกลุ่มที่กล่าวมามีกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและเน้นให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมทั้งเป็นผู้ร่วมกิจกรรมร่วมสมดำเนิงานร่วมสทบทุน เป็นต้น

การทดสอบการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด กรณีศึกษาตำบลลำประดา อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร พบว่าเครือข่ายภาคประชาชนที่มี เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาอยู่ในพื้นที่ ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด กรณีศึกษาตำบลลำประดา อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอริพงษ์ ต้นศิริ (2560 : 64) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดศึกษากรณีอำเภอกงหรา จังหวัดระยอง ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเขตอำเภอกงหรา จังหวัดระยอง จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และสถานะในครอบครัว พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และสถานะในครอบครัว ต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะและแนวทางการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันและแก้ไข
ปัญหา ยาเสพติด กรณีศึกษาตำบลลำประดา อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตรพบว่า ภาครัฐต้องให้ความสำคัญและให้การสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายควบคู่ไปกับการดำเนินงานของภาครัฐโดยถือว่า “ภาคประชาสังคม คือ หน่วยงานที่ทำงานแก้ไขปัญหายาเสพติดแบบพลังชุมชนในแต่ละระดับควบคู่ไปกับภาครัฐ” รวมทั้งการพัฒนาแกนนำเครือข่ายเน้นการพึ่งพาตนเองเป็นหลักประสานเชื่อมโยงกับองค์กรภาครัฐและภาคเอกชนอยู่ตลอดเวลา และติดตามประเมินผลผู้ที่เข้ารับการบำบัดรักษา ยาเสพติดอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหายาอย่างแท้จริง โดยการประสานกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธงชัย สิงอุดม, และพระมหาสมศักดิ์ สติสมปนโน (2563 : 53) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหา ยาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนใน จังหวัดเลย ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนต้นแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหา ยาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย ได้แก่ ชุมชนท่าดีหมี ตำบลปากตม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย มีการรวมกลุ่มในการป้องกันและ เฝ้าระวังปัญหา ยาเสพติด และการกำหนดกติกาและใช้มาตรการทางชุมชน เช่น มีมาตรการทางสังคม มีกติกาชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สร้างเครือข่ายแกนนำดูแลเฝ้าระวังในชุมชน การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหา ยาเสพติดของชุมชนต้นแบบตาม แนวชายแดนในจังหวัดเลย ได้แก่ 1) มาตรการชุมชน มีคณะกรรมการชุมชน เช่น ขรบ. อบพร. 2) มาตรการทางสังคม เช่น พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น การจุดชุมชนบำบัด และ3) มาตรการทาง กฎหมาย เช่น ร่วมกันกำหนดพื้นที่เป้าหมาย การมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนการใช้มาตรการดำเนินงาน แบบผสมผสาน พัฒนาการกิจกรรมร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานและองค์กรภาครัฐควรสนับสนุนส่งเสริม สรรหาบุคลากรเข้ามาดำเนินการและให้แกนนำในหมู่บ้านหรือชุมชนเข้ามามีการติดตามประเมินผลต่อการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่
2. หน่วยงานและองค์กรภาครัฐควรสนับสนุนส่งเสริมให้เครือข่ายภาคประชาชน สละเวลาและแรงกายเพื่อร่วมในการดำเนินการในการจัดกิจกรรมและควรส่งเสริมการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องยาเสพติด
3. เครือข่ายภาคประชาชนควรจัดทำกรรณายงานสรุปผลการดำเนินกิจกรรม/โครงการแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับหมู่บ้าน/ระดับตำบล และจัดทำความเห็นในมาตรการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้กับหน่วยงานราชการทราบ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด กรณีศึกษาตำบลลำประดา อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร

2. ควรศึกษาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของภาครัฐในการสร้างเครือข่ายการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

3. ควรศึกษาการสนับสนุน ส่งเสริม และพัฒนาเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

4. ควรศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เพื่อนำเสนอรูปแบบในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคประชาชนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จิระเดช กมลเพชร. (2561). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของหมู่บ้าน ตามแนวชายแดน ด้านจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย (ศึกษาเฉพาะพื้นที่ชายแดนติดประเทศเมียนมา). ผลงานการวิจัยหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 60 (ลักษณะวิชาสังคมจิตวิทยา). วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- ธงชัย สิงอุตม, และพระมหาสมศักดิ์ สติสมปนโน. (2563). การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหา ยาเสพติดตามแนวชายแดน ของชุมชนใน จังหวัดเลย. (รายงานการวิจัย). เลย : วิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รณกฤต จิตต์ธรรม. (2563). การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนปูเียน ย่าคำยังอยู่ แขวงหลักสอง เขตบางแค กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (สาขารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสยาม.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2559). รายงานผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดประจำปี 2559. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.
- สิงห์ ปานะชา. (2558). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- สุวรรณี เวาะมิ และคณะ. (2563). การจัดการปัญหายาเสพติดในชุมชน กรณีศึกษา : ชุมชนบาราเฮาะ ตำบลบาราเฮาะ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- องค์การบริหารส่วนตำบลลำประดา. (2563). แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2561-2565). เพชรบูรณ์ : องค์การบริหารส่วนตำบลลำประดา.

- อธิพงษ์ ต้นศิริ. (2560). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดศึกษากรณี
อำเภอแกลง จังหวัดระยอง. งานนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐ
และภาคเอกชน. วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เอกรัตน์ หามนตรี. (2561). ความสำเร็จของชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ที่มีพฤติกรรมเสี่ยง
ต่อการติดยาเสพติดในจังหวัดอ่างทอง. วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 5 (2), 434-451.

การศึกษบทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

**A Study of the Role in Teaching Art of Early Childhood Teachers Under
the Phitsanulok Primary Educational Service Area Office2**

สมศรี ทาสู่ทะ และ นิรดา เวชญาลักษณ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Somsri Tasuta Assoc.Prof.Dr.Nirada Wechayaluck

Phibulsongkram Phitsanulok, Thailand

Corresponding Author, Email: somstri.t@psru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษบทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) การเป็นต้นแบบที่ดี 2) การสร้างบรรยากาศ 3) การส่งเสริมสนับสนุน 4) การอำนวยความสะดวก 5) การเปิดโอกาสและให้อิสระ ประชากร คือ โรงเรียนที่เปิดสอนระดับปฐมวัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 จำนวน 122 แห่ง ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ได้จำนวน 97 แห่ง เลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง ประกอบด้วย ครูผู้สอนระดับปฐมวัย โรงเรียนละ 1 คน รวมจำนวน 97 คน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัยพบว่า จากการศึกษบทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการอำนวยความสะดวก ($\bar{X} = 4.67$) รองลงมา คือ ด้านการเปิดโอกาสและให้อิสระภาพ ($\bar{X} = 4.65$) ด้านการส่งเสริมสนับสนุน ($\bar{X} = 4.63$) และด้านการสร้างบรรยากาศที่ดี ($\bar{X} = 4.60$) ตามลำดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการเป็นต้นแบบที่ดี ($\bar{X} = 4.50$)

คำสำคัญ: การสอนศิลปะ; ครูปฐมวัย; ประถมศึกษา

Abstracts

This research is a survey research Its purpose is to study the Role in Teaching Art of Early Childhood Teachers Under the Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 2, it consists of 4 aspects: 1) being a good role model 2) creating an atmosphere 3) promoting support 4) facilitating 5) opening up opportunities and giving freedom. Teaching at the early childhood level under the Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 2, the number of 122 locations. using a ready-made table of Krejcie & Morgan obtained 97 schools and assigned a group of information providers to be one primary school teacher per school, totaling 97 students using a simple random sampling method. The instrument used in this research was a 5-level estimation scale questionnaire. The data were analyzed using mean and standard deviation.

The results showed that From the study of the role in teaching art of early childhood teachers in schools Under the Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 2, the overall picture was at the highest level ($\bar{X}$ = 4.61). Considering each aspect, it was found that the aspect with the highest average was convenience ($\bar{X}$ = 4.67), followed by Opportunity and freedom ($\bar{X}$ = 4.65), promotion ($\bar{X}$ = 4.63) and good atmosphere ($\bar{X}$ = 4.60), respectively. The aspect with the lowest mean was good role model ($\bar{X}$ = 4.50).

Keyword : Art Teaching; Early Childhood Teacher; Primary

บทนำ

เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่ร่างกายและสมองของเด็กกำลังเจริญเติบโต เด็กต้องการความรักความเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิดเด็กวัยนี้มีโอกาสเรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าได้สำรวจ เล่น ทดลองค้นพบด้วยตนเอง ได้มีโอกาสคิดแก้ปัญหา เลือกตัดสินใจ ใช้ภาษาสื่อความหมาย คิดริเริ่มสร้างสรรค์ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข โดยผู้ที่รับผิดชอบในการอบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์ให้เด็กได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ ส่งเสริมให้เด็กสังเกตสำรวจสร้างสรรค์ และยิ่งเด็กมีความกระตือรือร้นยิ่งทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ผู้รับผิดชอบจึงต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ความรัก ความเข้าใจ ความเอาใจใส่เด็กวัยนี้เป็นพิเศษเพราะจะเป็นพื้นฐานที่ช่วยเตรียมพร้อมให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียน และในชีวิตของเด็กต่อไป ดังนั้นการจัดการเรียนรู้จะต้องส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกประเภท ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชนสังคมและวัฒนธรรมไทยพัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่น และกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข และประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัวชุมชน และสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก (กรมวิชาการ. 2546 : 5)

ในการจัดการเรียนรู้ปฐมวัย สถานศึกษาทุกแห่งควรเน้นในเรื่องของการจัดกระบวนการเรียนรู้ หลักสูตรจึงเป็นสิ่งสำคัญของการจัดการศึกษา ซึ่งหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมีความสุข และเหมาะสมตามวัย มีทักษะชีวิต และปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัย และสำนึกความเป็นไทย โดยความร่วมมือ ระหว่างสถานศึกษาพ่อแม่ ครอบครัว ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 13) ความคิดเป็นทักษะที่จำเป็นต้องอาศัยระยะเวลาในการฝึกฝน เนื่องจากลักษณะการเรียนรู้ดังกล่าวต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์ ในการแก้ปัญหาและผลิตผลงานอย่างสร้างสรรค์ ความคิดสร้างสรรค์เป็นวิธีการคิดและทำงานของสมองอย่างเป็นขั้นตอนและสามารถคิดแก้ปัญหาได้ (อารี พันธุ์ณี, 2544 : 16) การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทำได้โดยการสอน การฝึกฝน และการปฏิบัติที่ถูกวิธี หากเด็กได้รับการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็กตั้งแต่เยาว์วัยได้มากเท่าใดยิ่งจะเป็นผลดีเท่านั้นเพราะสิ่งแวดล้อมในระยะเริ่มต้นของชีวิตมีความหมายอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการทางด้านสติปัญญาซึ่งกระบวนการพัฒนาในตอนนี้จะเป็นส่วนที่ถาวร และมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการทางด้านสติปัญญาในเวลาต่อมา แต่ถ้าไม่ได้รับการเอาใจใส่ตั้งแต่เยาว์วัย หรือไม่มีโอกาสฝึกฝนและขาดโอกาสที่จะแสดงออกความสามารถด้านนี้ ไม่พัฒนาหรืออาจจะหยุดชะงักได้เช่นกันจากสภาพและปัญหาที่ผ่านมาแสดงให้เห็นแล้วว่าเด็กปฐมวัยยังขาดโอกาสในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์ถือเป็นอาวุธสำคัญในการดำเนินชีวิต สามารถสร้างขึ้นได้ด้วยการส่งเสริมตั้งแต่วัยเด็ก เช่น มีความอยากรู้อยากเห็น มีความมั่นใจในตนเอง กล้าทดลอง สนุกสนานที่ได้สำรวจ สร้างสรรค์ คิด และทำสิ่งต่าง ๆ สามารถใช้ภาษาในการอธิบายเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ได้ดี แก้ไขปัญหาได้เหมาะสมกับวัย ชอบใช้คำถามที่ต้องการคำตอบที่เป็นเหตุเป็นผล ใช้ทักษะการจำแนกเปรียบเทียบได้ มีทักษะด้านมิติสัมพันธ์ ชอบความท้าทาย และมักคิดแตกต่างจากคนอื่น ๆ โดยครูจะต้องดึงพลังนั้นออกมาจากตัวเด็ก ด้วยการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมและนำไปให้ถูกทิศทาง แต่หากไม่ได้รับการพัฒนา ความคิดสร้างสรรค์จะหยุดชะงัก ไม่สามารถพัฒนาขึ้นได้ และลดลงในที่สุด ดังนั้นการจัดประสบการณ์ของครูส่งผลต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทั้งสิ้น (ปิ่นทอง นันทะลาด, 2560 : 23) ในปัจจุบันได้มีการค้นพบหลักการทางศิลปะที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการสอนในโรงเรียนและสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กในระดับปฐมวัย โดยครูปฐมวัยเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการนำเทคนิคกระบวนการทางศิลปะมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนกับเด็ก โดยบทบาทของครูที่สำคัญ คือ 1) การเป็นต้นแบบที่ดี 2) การสร้างบรรยากาศ 3) การส่งเสริมสนับสนุน 4) การอำนวยความสะดวก และ 5) การเปิดโอกาสและให้อิสระ ทั้งนี้เพื่อเป็นการกระตุ้นเด็กให้สร้างสรรค์งานหลากหลายรูปแบบ จะทำให้เด็กเกิดความสุขรักในการทำงานศิลปะ ความรู้ด้านศิลปะให้ประโยชน์กับครูปฐมวัยมากมาย ทั้งใช้เพื่อการผลิตสื่อการสอน ใช้เพื่อออกแบบการจัดสภาพแวดล้อม ใช้เป็นเครื่องมือในการดึงศักยภาพเด็กได้ในทุกด้าน ทำให้ครูเกิดสุนทรียภาพในการทำงาน และยังสามารถใช้ความรู้เพื่อแบ่งปันให้

ผู้อื่น เป็นการสร้างเครือข่ายในการทำงานอย่างกว้างขวาง และยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนด้วยการ

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยได้พยายามศึกษา ค้นคว้าหลักการ แนวคิดทฤษฎีที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาระบบการเรียนการสอน เพื่อจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัยเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาบทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในจังหวัดพิษณุโลก เพื่อเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพและเป็นประโยชน์สูงสุดแก่เด็กปฐมวัย ซึ่งจะเป็นแนวทางสำหรับครู นักวิชาการ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยได้นำไปประยุกต์ใช้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาบทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

ระเบียบวิธีวิจัย

การดำเนินโครงการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มุ่งศึกษาบทบาทที่ในการสอนศิลปะของครูปฐมวัย โดยรายละเอียดระเบียบวิธีวิจัยมีดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ โรงเรียนที่เปิดสอนระดับปฐมวัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 จำนวน 122 แห่ง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2, 2564 : ออนไลน์)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนที่เปิดสอนระดับปฐมวัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1986 อ้างอิงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 43) ได้จำนวน 97 แห่ง เลือกแบบเจาะจงกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ครูผู้สอนระดับปฐมวัยโรงเรียนละ 1 คน รวมจำนวน 97 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือคือ แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ประกอบด้วย 5 ด้าน มีคำถาม จำนวน 53 ข้อ คำถาม แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ท (Likert) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 121) ให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้

- 5 หมายถึง บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัย อยู่ในระดับ มากที่สุด
- 4 หมายถึง บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัย อยู่ในระดับ มาก
- 3 หมายถึง บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัย อยู่ในระดับ ปานกลาง
- 2 หมายถึง บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัย อยู่ในระดับ น้อย
- 1 หมายถึง บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัย อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 โดยมีขั้นตอนดังนี้

1) ศึกษาค้นคว้า แนวคิด หลักการและเอกสารเกี่ยวกับบทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 เพื่อจัดทำร่างเครื่องมือแบบสอบถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และขอบเขตการวิจัย และขอรับการพิจารณาจริยธรรมวิจัยในมนุษย์เลขที่โครงการวิจัย 2022/014

2) นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) พิจารณาข้อความในแบบสอบถามเป็นข้อคำถามที่ตรงกับสิ่งที่ต้องการศึกษาถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาเชิงทฤษฎีที่ได้ศึกษาวิเคราะห์และกำหนดไว้เป็นนิยามศัพท์เฉพาะ

3) นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา IOC (Index of item Objective Congruence) ซึ่งต้องมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 71) ผลการตรวจสอบ พบว่า มีค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00

4) นำแบบสอบถามมาปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-Out) กับครูปฐมวัย ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพด้านความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาสูตร สัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยจะต้องมีค่าความเชื่อมั่น ไม่ต่ำกว่า 0.70 (บุญชม ศรีสะอาด 2560 : 116) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.972

5) นำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามลำดับดังนี้

3.1 ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลถึงกลุ่มตัวอย่าง

3.2 ผู้วิจัยส่งและรับแบบสอบถามและเก็บข้อมูลด้วยตนเอง จำนวน 97 ฉบับ

3.3 ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามที่ตรวจสอบความสมบูรณ์ แล้วนำข้อมูลเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อหาค่าสถิติ แล้วดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยครั้งต่อไป

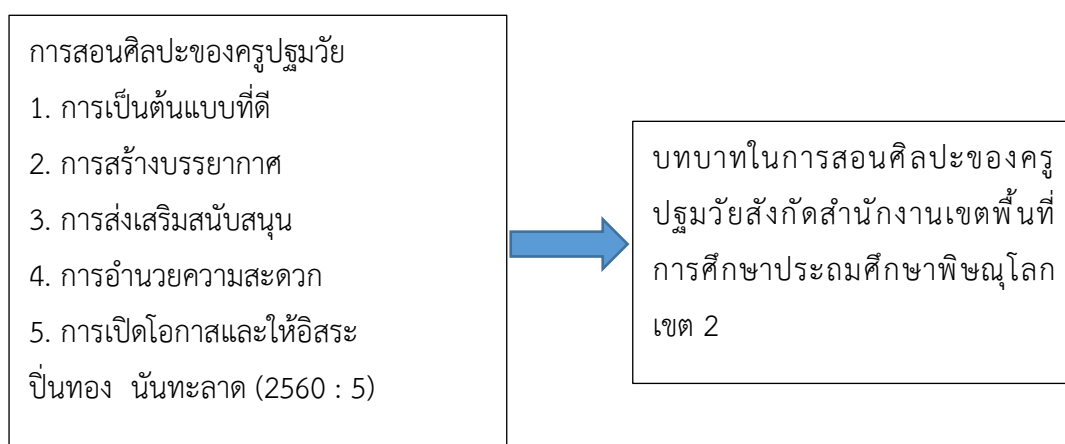
4. การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

- 4.1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามทำการวิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ
- 4.2 การศึกษาบทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 121) ดังนี้

- 4.51 - 5.00 หมายถึง บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยฯ อยู่ในระดับมากที่สุด
- 3.51 - 4.50 หมายถึง บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยฯ อยู่ในระดับมาก
- 2.51 - 3.50 หมายถึง บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยฯ อยู่ในระดับปานกลาง
- 1.51 - 2.50 หมายถึง บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยฯ อยู่ในระดับน้อย
- 1.00 - 1.50 หมายถึง บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยฯ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative) จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยใช้สถิติการ วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาบทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตาราง 1-6

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์บทบาทของครูที่สอนศิลปะระดับปฐมวัยในโรงเรียน ในภาพรวม

ด้าน	บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในโรงเรียน	n=97		ระดับ	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
1	การเป็นต้นแบบที่ดี	4.50	0.42	มาก	5
2	การสร้างบรรยากาศที่ดี	4.60	0.36	มากที่สุด	4
3	การส่งเสริมสนับสนุน	4.63	0.37	มากที่สุด	3
4	การอำนวยความสะดวก	4.67	0.32	มากที่สุด	1
5	การเปิดโอกาสและให้อิสระภาพ	4.65	0.36	มากที่สุด	2
รวม		4.61	0.33	มากที่สุด	

จากตาราง 1 พบว่า บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการอำนวยความสะดวก ($\bar{X} = 4.67$) รองลงมา คือ ด้านการเปิดโอกาสและให้อิสระภาพ ($\bar{X} = 4.65$) ด้านการส่งเสริมสนับสนุน ($\bar{X} = 4.63$) และด้านการสร้างบรรยากาศที่ดี ($\bar{X} = 4.60$) ตามลำดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการเป็นต้นแบบที่ดี ($\bar{X} = 4.50$)

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ด้านการเป็นต้นแบบที่ดี

ข้อ	บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในโรงเรียน	n=97		ระดับ	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ครูสอนอย่างมีลำดับขั้น ตามกระบวนการ	4.44	0.65	มาก	7
2	ครูเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก ทั้งในด้านการแสดงออกทางความคิด ทักษะคิด และการปฏิบัติ	4.56	0.63	มากที่สุด	6
3	ครูสาธิตวิธีการที่ถูกต้อง ไม่บังคับ ไม่ออกคำสั่ง	4.29	0.79	มาก	12
4	ครูสนับสนุนให้เด็กใช้ความคิดสร้างสรรค์ กล้าคิด กล้าตัดสินใจในการแก้ปัญหาอยู่เสมอ	4.64	0.54	มากที่สุด	3
5	ครูใช้แหล่งวิทยาการ และแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่	4.40	0.69	มาก	9

6	หลากหลาย ครูทำให้เด็กรู้สึกดีเกี่ยวกับความสามารถของตนเอง และพอใจ ภูมิใจในผลงานของตนเอง	4.64	0.53	มากที่สุด	2
7	ครูจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนให้มีความหลากหลาย ทางวัฒนธรรม	4.39	0.72	มาก	10
8	ครูสร้างบรรยากาศให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์	4.66	0.54	มากที่สุด	1
9	ครูจัดสภาพแวดล้อมและกิจกรรมส่งเสริมให้เด็ก เห็นว่ามีวิธีการแก้ปัญหาได้หลายวิธี	4.44	0.71	มาก	8
10	ครูใช้คำถามที่มีคำตอบได้หลาย ๆ ด้าน	4.38	0.68	มาก	11
11	ครูเลือกสื่อที่เป็นของจริง ให้ประสบการณ์จริงใน การพัฒนาความเข้าใจ	4.58	0.57	มากที่สุด	5
12	ครูกระตุ้นให้เด็กรู้จักแสวงหาวิธีการและทางเลือกที่ หลากหลายสำหรับกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำ	4.59	0.57	มากที่สุด	4
รวม		4.50	0.42	มาก	

จากตาราง 2 พบว่า บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ด้านการเป็นต้นแบบที่ดี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 8 ครูสร้างบรรยากาศให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.66$) รองลงมาคือ ข้อ 6 ครูทำให้เด็กรู้สึกดีเกี่ยวกับความสามารถของตนเอง และพอใจ ภูมิใจในผลงานของตนเอง และข้อ 4 ครูสนับสนุนให้เด็กใช้ความคิดสร้างสรรค์ กล้าคิด กล้าตัดสินใจในการแก้ปัญหาอยู่เสมอมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 4.64$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือข้อ 3 ครูสาธิตวิธีการที่ถูกต้อง ไม่บังคับ ไม่ออกคำสั่ง ($\bar{X} = 4.29$)

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ด้านการสร้างบรรยากาศที่ดี

ข้อ	บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยใน โรงเรียน	n=97		ระดับ	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ครูวางแผน เตรียมการในการจัดประสบการณ์ อย่างเป็นระบบ	4.62	0.53	มากที่สุด	6

2	ครูวางแผนการจัดประสบการณ์ ท้นต่อเหตุการณ์ ใน ปัจจุบัน	4.47	0.63	มาก	11
3	ครูวางแผนจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ไว้ล่วงหน้า	4.56	0.60	มากที่สุด	9
4	ครูจัดกิจกรรมที่หลากหลายอย่างน้อยวันละ 2 กิจกรรม	4.42	0.67	มาก	12
5	ครูส่งเสริมให้เด็กได้เลือกปฏิบัติกิจกรรมที่ สร้างสรรค์	4.59	0.54	มากที่สุด	7
6	ครูให้โอกาสเด็กอธิบายผลงาน และชื่นชมผลงาน ของตนเอง	4.57	0.59	มากที่สุด	8
7	ครูคำนึงถึงพัฒนาทางการทางศิลปะของแต่ละช่วง วัย	4.64	0.54	มากที่สุด	5
8	ครูคำนึงถึงความปลอดภัยของเด็กในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้	4.79	0.41	มากที่สุด	1
9	ครูทำให้เด็กมีความรู้สึกอบอุ่น มั่นใจ มีความสุข และความสนุกสนานที่จะเกิดขึ้นจากกิจกรรม	4.71	0.50	มากที่สุด	2
10	ครูจัดบรรยากาศภายในให้มีสภาพแวดล้อมที่ดี	4.65	0.52	มากที่สุด	3
11	ครูจัดบรรยากาศภายนอกห้องเรียนให้มี สภาพแวดล้อมที่ดี	4.53	0.65	มากที่สุด	10
12	ครูส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ตามธรรมชาติตามความ สนใจและสนุกสนาน	4.65	0.60	มากที่สุด	4
รวม		4.60	0.36	มากที่สุด	

จากตาราง 3 พบว่า บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ด้านการสร้างบรรยากาศที่ดี ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 8 ครูคำนึงถึงความปลอดภัยของเด็กในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.79$) รองลงมาคือ ข้อ 9 ครูทำให้เด็กมีความรู้สึกอบอุ่น มั่นใจ มีความสุขและความสนุกสนานที่จะเกิดขึ้นจากกิจกรรม ($\bar{X} = 4.71$) และข้อ ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูจัดกิจกรรมที่หลากหลายอย่างน้อยวันละ 2 กิจกรรม ($\bar{X} = 4.42$)

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ด้านการส่งเสริมสนับสนุน

ข้อ	บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในโรงเรียน	n=97		ระดับ	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ครูส่งเสริมการแสดงออกให้เป็นไปตามธรรมชาติ	4.62	0.55	มากที่สุด	6
2	ครูส่งเสริมการแสดงออกสัมพันธ์กับการเรียนรู้และรับรู้	4.52	0.56	มากที่สุด	9
3	ครูเปิดโอกาสให้เด็กทำงานศิลปะอย่างอิสระ	4.70	0.52	มากที่สุด	3
4	ครูสาธิตการทำกิจกรรมเพื่อสร้างความเข้าใจ	4.68	0.51	มากที่สุด	4
5	ครูให้คำปรึกษา แนะนำ ชี้แนะในการสร้างสรรค์งานศิลปะของเด็ก	4.63	0.53	มากที่สุด	5
6	ครูให้ความอบอุ่นและเป็นกันเอง	4.77	0.47	มากที่สุด	1
7	ครูจูงใจด้วยการพูดคุย ยั่วเย้า ส่งเสริม ทำท่าย	4.46	0.72	มาก	10
8	ครูให้กำลังใจเด็กด้วยการชมเชยผลงานทุกครั้ง	4.73	0.49	มากที่สุด	2
9	ครูจัดกิจกรรมศิลปะให้เด็กลงมือทำหลากหลายรูปแบบ	4.61	0.55	มากที่สุด	7
10	ครูออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนได้คิดประดิษฐ์ คิดค้น และผลิตผลงานด้วยตนเอง	4.60	0.62	มากที่สุด	8
รวม		4.63	0.37	มากที่สุด	

จากตาราง 4 พบว่า บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ด้านการส่งเสริมสนับสนุน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 6 ให้ความอบอุ่นและเป็นกันเอง ($\bar{X} = 4.77$) รองลงมาคือ ข้อ 8 ครูให้กำลังใจเด็กด้วยการชมเชยผลงานทุกครั้ง ($\bar{X} = 4.73$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ 7 ครูจูงใจด้วยการพูดคุย ยั่วเย้า ส่งเสริม ทำท่าย ($\bar{X} = 4.46$)

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ด้านการอำนวยความสะดวก

ข้อ	บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในโรงเรียน	n=97		ระดับ	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ครูอำนวยความสะดวกในการทำกิจกรรม	4.70	0.46	มากที่สุด	3
2	ครูจัดประสบการณ์ให้เด็กได้มีโอกาสเลือกตามความถนัด	4.60	0.59	มากที่สุด	11
3	ครูคอยชี้แนะแนวทางเมื่อเด็ก ๆ ต้องการความช่วยเหลือ	4.72	0.45	มากที่สุด	2
4	ครูฝึกให้เด็กลงมือทำ เรียนรู้จากประสาทสัมผัสทั้งห้า	4.77	0.42	มากที่สุด	1
5	ครูจัดเตรียมอุปกรณ์ เครื่องใช้ และของเล่นที่สะอาด	4.63	0.53	มากที่สุด	9
6	ครูจัดเตรียมอุปกรณ์ ของเล่นที่หลากหลาย	4.63	0.49	มากที่สุด	8
7	ครูจัดเตรียมอุปกรณ์ ของเล่นที่ปลอดภัย เหมาะสมกับเด็ก	4.69	0.49	มากที่สุด	4
8	ครูคอยให้ความช่วยเหลือเด็กในการทำกิจกรรมอย่างใกล้ชิด	4.60	0.55	มากที่สุด	10
9	ครูจัดสภาพแวดล้อมให้กับเด็กอย่างเหมาะสม	4.69	0.49	มากที่สุด	5
10	ครูจัดประสบการณ์ให้เด็กได้ทำกิจกรรมด้วยตัวเอง	4.69	0.51	มากที่สุด	6
11	ครูจัดกิจกรรมที่让孩子ได้ฝึกคิด ตัดสินใจ กล้าแสดงออก	4.66	0.50	มากที่สุด	7
รวม		4.67	0.32	มากที่สุด	

จากตาราง 5 พบว่า บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ด้านการอำนวยความสะดวก ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือข้อ 4 ครูฝึกให้เด็กลงมือทำ เรียนรู้จากประสาทสัมผัสทั้งห้า ($\bar{X} = 4.77$) รองลงมาคือ ข้อ 3 ครูคอยชี้แนะแนวทางเมื่อเด็ก ๆ ต้องการความช่วยเหลือ ($\bar{X} = 4.72$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 2 ครูจัดประสบการณ์ให้เด็กได้มีโอกาสเลือกตามความถนัด ($\bar{X} = 4.60$)

ตาราง 6 ผลการวิเคราะห์บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ด้านการเปิดโอกาสและให้อิสระภาพ

ข้อ	บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในโรงเรียน	n=97		ระดับ	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ครูให้ได้สร้างผลงานศิลปะได้อย่างไม่รีบร้อน	4.58	0.56	มากที่สุด	7
2	ครูไม่แทรกแซงหรือแก้ปัญหาค้นคว้าด้วยตนเอง ปัญหาที่ร้ายแรงเกินกว่าความสามารถของเด็ก	4.55	0.58	มากที่สุด	8
3	ครูส่งเสริมให้เด็กกล้าคิดกล้าทำและกล้าแสดงออก	4.71	0.50	มากที่สุด	2
4	ครูเปิดโอกาสเด็กในการเลือกกิจกรรมอย่าง เหมาะสม	4.69	0.51	มากที่สุด	3
5	ครูเปิดโอกาสทดลองค้นคว้าและสื่อสารกับผู้อื่น	4.58	0.54	มากที่สุด	6
6	ครูออกแบบกิจกรรมที่พัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก	4.67	0.49	มากที่สุด	4
7	ครูออกแบบกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างมือ กับตา	4.75	0.43	มากที่สุด	1
8	ครูให้อิสระพัฒนาทางสังคมจากกิจกรรมที่เด็กได้ เลือกเอง	4.64	0.52	มากที่สุด	5
รวม		4.65	0.36	มากที่สุด	

จากตาราง 6 พบว่า บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ด้านการเปิดโอกาสและให้อิสระภาพ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =
4.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 7 ครูออกแบบกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์
ระหว่างมือกับตา ($\bar{X}$ = 4.75) รองลงมาคือ ข้อ 3 ครูส่งเสริมให้เด็กกล้าคิดกล้าทำและกล้าแสดงออก ($\bar{X}$ =
4.71) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ 2 ครูไม่แทรกแซงหรือแก้ปัญหาค้นคว้าด้วยตนเองปัญหาที่ร้ายแรงเกิน
กว่าความสามารถของเด็ก ($\bar{X}$ = 4.55)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องศึกษาบทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 มีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปรายดังนี้

ด้านการเป็นต้นแบบที่ดี ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ครูสร้างบรรยากาศให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ อาจเนื่องมาจากความคิดสร้างสรรค์มีอยู่ในตัวเราทุกคน เป็นการคิดที่แปลกใหม่ สามารถเชื่อมโยงและขยายความคิดที่มีอยู่ให้สมบูรณ์มากขึ้น ครูปฐมวัยสามารถส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กได้ด้วยการมีพฤติกรรมสร้างสรรค์เป็นแบบอย่างให้กับเด็กใช้คำถามที่มีคำตอบได้หลาย ๆ ด้าน ให้เด็กตื่นตัวในการสังเกตสิ่งต่าง ๆ ได้ ใช้แหล่งวิทยาการ และแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการที่หลากหลาย สอดคล้องกับผลการวิจัย ญัฐชญา หอมจัด (2563 : 117) ได้ทำการวิจัย เรื่องการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ตามแนวคิดของ Williams 2 ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่ผ่านการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยการจัด กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ตามแนวคิดของ Williams มีความคิดสร้างสรรค์หลังจัด กิจกรรม ศิลปะสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 และ นักเรียนที่ได้รับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ตามแนวคิดของ Williams มีความพึงพอใจ โดยรวม อยู่ในระดับมากในข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูสาธิตวิธีการที่ถูกต้อง ไม่บังคับ ไม่ออกคำสั่ง อาจเนื่องมาจากครูอาจยังขาดทักษะ หรือความชำนาญในการใช้วิธีสอน เพื่อช่วยกระตุ้นความคิดนักเรียนเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ เพราะเด็กยังมีความคิดที่ละเอียดอ่อน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย ภาวิณี โตสำลี, และ ญัฐทิยาภรณ์ การะเกตุ (2564 : 53) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่องการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ด้วยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ผลการวิจัย พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ทั้งโดยรวมและรายด้าน พบว่า ทั้งด้านความคิดละเอียดลออ ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม และความคิดคล่องแคล่ว หลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ สูงกว่าก่อนการจัด กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การทดสอบก่อนทดลองและหลังทดลองของ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 15.75 คะแนน และ 44.64 คะแนน ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการทดลอง พบว่าคะแนนการทดสอบก่อนการทดลองและหลังการทดลองของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านการสร้างบรรยากาศที่ดี ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ครูคำนึงถึงความปลอดภัยของเด็กในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ อาจเนื่องมาจาก เด็กในวัยนี้เป็นวัยที่บาดเจ็บได้ง่าย และเด็กปฐมวัยยังไม่สามารถป้องกันตนเองจากสถานการณ์อันตรายได้ อีกทั้งเด็กในวัยนี้มีความอยากรู้อยากเห็นและความต้องการลงมือ กระทำ ด้วยตนเอง ดังนั้น เด็กปฐมวัยจึงเป็นวัยที่ต้องถูกสอนและได้ปฏิบัติซ้ำ ๆ ในเรื่องความปลอดภัย สอดคล้องกับ งานวิจัย ของพัชรา พานทองรักษ์ (2561 : 323-338) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างทักษะความปลอดภัย ของเด็กปฐมวัย พบว่า ปัญหาความปลอดภัยและการบาดเจ็บในเด็กปฐมวัย ความสำคัญของความปลอดภัย

ทักษะ ความปลอดภัยที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความสำคัญในการสอนให้เด็กรู้จักปฏิบัติตนให้ปลอดภัยจากสถานการณ์อันตรายเพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิดกับตัวเด็ก และการสอนโดยใช้เทคนิคละครมีส่วนช่วยกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ ความสนุกสนาน เพิ่มความเชื่อมั่นในตนเอง พัฒนาความจดจ่อ ทักษะการทำงานร่วมกัน และช่วยนำเด็กเข้าสู่เนื้อหาที่ต้องการเรียนรู้ได้ง่ายและรวดเร็ว ทำให้เด็กได้เรียนรู้แนวคิดใหม่ ๆ สร้างความเข้าใจและความหมายใหม่ผ่านการเล่น ละคร รวมทั้งช่วยให้เด็กได้เรียนรู้วิธีการป้องกันตนเองจากอันตราย ซึ่งเป็นการลดความเสี่ยงและ การบาดเจ็บของเด็กอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ การเรียนรู้เพื่อมีชีวิตที่ปลอดภัยเด็ก เด็กวัยอนุบาลจึงไม่เพียงต้องเรียนรู้ว่าสถานการณ์ใดไม่ปลอดภัย แต่ต้องเรียนรู้ว่าเมื่อใดและจะทำอย่างไร เพื่อให้สถานการณ์ไม่ปลอดภัยนั้นมีความรุนแรงน้อยลงเท่าที่ความสามารถของเด็กเป็นไปได้ การมีชีวิตที่ปลอดภัยจึงกลายเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นปัญหาที่ซับซ้อนของสังคม เพราะการแก้ปัญหาจาก ครอบครัวและชุมชนไม่สามารถทำได้ดีเพียงพอ ดังนั้นโรงเรียนจึงต้องมีที่ในการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กเพื่อให้มีชีวิตที่ปลอดภัย การศึกษาจึงเป็นความหวังเดียวที่จะช่วยลดโอกาสของอันตรายที่อาจเกิดขึ้น การสอนเรื่องความปลอดภัยในโรงเรียนจะช่วยให้เด็กวัยนี้เข้าใจความหมาย ของความปลอดภัย มีทัศนคติที่ดีต่อความปลอดภัย และเป็นแรงสนับสนุนที่สำคัญในการป้องกันการ เกิดอุบัติเหตุที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ครูจัดกิจกรรมที่หลากหลายอย่างน้อยวันละ 2 กิจกรรม อาจเนื่องมาจาก การให้เด็กได้ทำกิจกรรมซ้ำ ๆ ในแต่ละวัน ซึ่งอาจเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กได้แสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการโดยใช้ศิลปะ เช่น การเขียนภาพ การปั้น การฉีกปะ ตัดปะ การพิมพ์ภาพ การร้อย การประดิษฐ์ หรือวิธีการอื่น ๆ ที่เด็กได้คิดสร้างสรรค์ ได้รับรู้เกี่ยวกับความงาม และได้แสดงออกทางความรู้สึก และความสามารถของตนเอง การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ควรจัดให้เด็กทำทุกวันสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาภรณ์ บัณฑิตย์ และคณะ (2560 : 58) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง พบว่า ครูปฐมวัยมีสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ความคิดสร้างสรรค์ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยมีการดำเนินการในระดับน้อยที่สุดในด้านการใช้เทคนิคความคิดสร้างสรรค์ในการจัดประสบการณ์รองลงมา คือ ด้านการใช้วิธีการวัดและประเมินผลความคิดสร้างสรรค์อย่างหลากหลาย และด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะความคิดและความคิดสร้างสรรค์ ส่วนปัญหาในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ความคิดสร้างสรรค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีปัญหามากที่สุดในด้านขาดความเข้าใจในการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ในการจัดประสบการณ์ความคิดสร้างสรรค์ รองลงมาคือขาดความเข้าใจในการบูรณาการความคิดสร้างสรรค์ในการจัดประสบการณ์และ ขาดความเข้าใจและทักษะการใช้กระบวนการ/ขั้นตอน/วิธีการในการจัดประสบการณ์ความคิดสร้างสรรค์

ด้านการส่งเสริมสนับสนุน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูให้ความอบอุ่นและเป็นกันเอง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความอบอุ่นเป็นบรรยากาศทางด้านจิตใจ ซึ่งมีผลต่อความสำเร็จในการเรียน เมื่อครูมีความเข้าใจ เป็นมิตร ยอมรับให้ความช่วยเหลือนักเรียน ย่อมทำให้นักเรียนเกิดความอบอุ่น สบายใจ รักครู รักโรงเรียน และรักการมาเรียนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับบทความวิชาการของ พิมพาพิญ ทอกริ่ง (2563 : 55) ได้กล่าวว่า บรรยากาศชั้นเรียนเป็นสภาวะการณ์หรือสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวผู้เรียน บรรยากาศชั้นเรียนเชิงบวกหรือบรรยากาศชั้นเรียนที่ดี จะสามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้ อยากเรียนและเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากครูผู้สอน สามารถสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ดีย่อมช่วยให้ผู้เรียนทุกคนรู้สึกถึงความสำคัญของตนเอง มีกำลังใจที่จะพัฒนาตนเอง และรักการเรียนรู้ เป็นผู้พร้อมจะพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ดังนั้น บทบาทของครูในการจัดบรรยากาศชั้นเรียนเชิงบวกจึงเป็นสิ่งที่สำคัญต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นอย่างยิ่ง และยิ่งสอดคล้องผลการวิจัยของ ภัสราณัฐ โพธิอาสน์ และ ปณัฐชนน จารุชัยนิวัฒน์ (2563 : 482) ได้ทำการวิจัยเรื่องบทบาทครูอนุบาลในการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า การสร้างบรรยากาศในห้องเรียนที่เคารพและเข้าใจผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติในองค์ประกอบย่อยการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนอยู่ในระดับมาก

ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูจูงใจด้วยการพูดคุย ยั่วยุ ส่งเสริม ทำท่าย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูอาจยังขาดความชำนาญในการกระตุ้นความคิดนักเรียนเพื่อให้นักเรียนมีกำลังใจเรียนรู้แบบเชิงรุก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภารดี กำภู ณ อยุธยา และ ธรรมโชติ เอี่ยมทัศนะ (2563 : 7) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) เป็นวิธีการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพได้ โดยผู้เรียนจะมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงทักษะการฟัง พูด อ่านและเขียน รวมทั้งแสดงความคิดเห็นในขณะที่ทำกิจกรรม โดยใช้กระบวนการคิดขั้นสูง ทั้งการคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินการเรียนรู้ของตนเอง จนกระทั่งผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง

ด้านการอำนวยความสะดวก ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ครูฝึกให้เด็กลงมือทำ เรียนรู้จากประสบการณ์สัมผัสทั้งห้า รองลงมาคือ ครูคอยชี้แนะแนวทางเมื่อเด็ก ๆ ต้องการความช่วยเหลือ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือครูจัดประสบการณ์ให้เด็กได้มีโอกาสเลือกตามความถนัด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 2 ให้ความสำคัญกับการอำนวยความสะดวกให้เด็กแสดงออกทางศิลปะ เพราะกิจกรรมศิลปะมีคุณค่าต่อการพัฒนาเด็กในขอบเขตที่ครอบคลุมพัฒนาการทุกด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศิริณา คุ่มจั่น, ณัฏฐ์รดา ไชยอัคพงศ์, อุภิต ทรวงทองกลางและคณะ (2562 : 50) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยในยุคการศึกษา 4.0 พบว่า แนวทางสำคัญในการจัดประสบการณ์คือ ครูผู้สอนยึดหลักในกระบวนการอำนวยความสะดวก สังเกตผู้เรียนและใช้คำถามกระตุ้นอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับหลักในการส่งเสริมความคิดให้เด็กปฐมวัยปฏิบัติภายใต้การดูแล

ของครู จัดกิจกรรมประกอบเพื่อให้เด็กปฐมวัยเข้าใจสิ่งที่มุ่งสอนอย่างถูกต้องครบถ้วนและละเอียดลออ การจัดประสบการณ์ตามหลักสูตรนี้ เน้นบรรยากาศที่สนุกสนานสนใจมีกระบวนการที่เด็กปฐมวัยได้ปฏิบัติภายใต้การดูแลของครู และให้อิสระใน การคิด การแสดงความคิดเห็นแก่เด็กปฐมวัย

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สูงสุดคือ ครูฝึกให้เด็กลงมือทำ เรียนรู้จากประสาทสัมผัสทั้งห้า ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การให้เด็กลงมือทำงานศิลปะ จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากการลงมือทำและสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับ ภาวิณี โตสาธิต และ ญัฐทิยาภรณ์ การะเกตุ (2564 : 63) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ด้วยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ พบว่า ความสามารถทางของเด็กปฐมวัยที่เพิ่มขึ้นนั้น มีปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมคือการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ซึ่งทำให้เด็กมีโอกาสได้สร้างสรรค์ผลงานและเลือกวัสดุ อุปกรณ์ในการทำกิจกรรมที่หลากหลายอย่างอิสระ ตามความคิดและจินตนาการ เด็กได้เรียนรู้ ได้ลงมือปฏิบัติฝึกฝนและพัฒนางานศิลปะของเด็กที่ไม่ซ้ำแบบใคร ทำให้เกิดองค์ความรู้ด้วยตนเอง พร้อมทั้งนำประสบการณ์เดิมมาผสมผสานกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก จึงได้ผลงานที่ออกมามีความแปลกใหม่

ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คือครูจัดประสบการณ์ให้เด็กได้มีโอกาสเลือกตามความถนัด ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การให้เด็กได้มีโอกาสเลือกกิจกรรมตามความถนัดส่งผลให้เด็กแสดงออกตามศักยภาพของแต่ละบุคคล สอดคล้องกับ สดพร วรสินธุ์, จุมพล ราขวิจิตร, และ วชิรินทร์ ศรีรักษา (2558 : 151) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง ผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ สาระธรรมชาติรอบตัว โดยใช้รูปแบบการสอนแบบบทบาทสมมติ สำหรับนักเรียน ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านห่ม (ห่มประชานุเคราะห์) อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า ควรจัดกิจกรรมที่มีความง่าย เหมาะสมกับวัยและระดับชั้นของนักเรียนปริมาณของกิจกรรมรวมถึงชิ้นงานที่จัดให้นักเรียนสอดคล้อง เหมาะสมกับวัยและความถนัด ในการทำกิจกรรม สื่อที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เป็นสื่อที่ใกล้ตัวเด็กมากที่สุด เพราะเด็กมีความคุ้นเคยจะสามารถเข้าใจความหมายของสิ่งที่ครูนำเสนอ มีการเสริมแรงบวกให้กับเด็กอยู่ตลอดเวลา และอย่างสม่ำเสมอ

ด้านการเปิดโอกาสและให้อิสระภาพ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ ด้านการเปิดโอกาสและให้อิสระภาพ อาจเนื่องมาจาก สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ครูมีออกแบบกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา มีส่งเสริมให้เด็กกล้าคิดกล้าทำและกล้าแสดงออก มีการเปิดโอกาสเด็กในการเลือกกิจกรรมอย่างเหมาะสม มีการออกแบบกิจกรรมที่พัฒนากล้ามเนื้อใหญ่กล้ามเนื้อเล็กให้โอกาสพัฒนาทางสังคมจากกิจกรรมที่เด็กได้เลือกเอง มีการเปิดโอกาสทดลองค้นคว้าและสื่อสารกับผู้อื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีรภรณ์ ภักดี (2555 : 42) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาครูปฐมวัยต้นแบบด้านการสร้างชุดกิจกรรมศิลปะจากการเล่านิทานพื้นบ้านของผู้สูงอายุ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 2 อำเภอกุมภวาปี ที่ส่งเสริมพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย พบว่า บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยด้านการเปิดโอกาสและให้อิสระภาพ คือ กระตุ้นและให้โอกาส สำหรับการเริ่มต้นของความซาบซึ้งในสิ่งสวยงาม การสร้าง

สภาพแวดล้อมที่สร้างเสริมการเจริญเติบโตของเด็กจากการจัดกิจกรรมศิลปะ สนับสนุนให้เด็กมีการค้นพบกระบวนการทางศิลปะตนเอง ให้โอกาสได้ค้นคว้าอย่างกว้างขวาง โดยการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่หลากหลายให้กับเด็ก ครูสอนด้วยความรักและให้การยอมรับนับถือในความสามัคคีสุดฝีมืออย่างเปิดเผย คำนึงว่าจะเปิดโอกาสให้เด็กเป็นอิสระในการทดลองค้นคว้าและสามารถสื่อสารกับสิ่งที่เขาทดลองกับผู้อื่น นอกจากนี้ยังมีโอกาสพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่กล้ามเนื้อเล็ก สร้างความสัมพันธ์ระหว่างมือกับตาและยังได้มีโอกาสพัฒนาทางสังคมจากการแลกเปลี่ยนวัสดุอุปกรณ์ หมุนเวียนกันรับผิดชอบในการใช้และการเก็บอุปกรณ์ต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาบทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 จากการศึกษารoles บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 พบว่า บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยด้านการเปิดโอกาสและให้อิสระภาพ เรื่องครูไม่แทรกแซงหรือแก้ปัญหาแทนเด็กยกเว้นปัญหาที่ร้ายแรงเกินกว่าความสามารถของเด็ก ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ครูจึงไม่ควรแทรกแซงหรือแก้ปัญหาแทนเด็กยกเว้นปัญหาที่ร้ายแรงเกินกว่าความสามารถของเด็ก เพื่อให้เด็กสามารถที่จะแก้ไขปัญหาเองได้

1.2 ครูควรมีการพัฒนากิจกรรมให้เด็กอย่างน้อยวันละ 2 กิจกรรม และผู้บริหารโรงเรียนควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลาย เน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงฝึกคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา ซึ่งการจัดกิจกรรมดังกล่าวจะทำให้ผู้เรียนได้ค้นพบความถนัดและวิธีการของตนเอง และผู้เรียนสามารถนำไปแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันที่เกิดกับตนเองได้ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพที่ดีกับผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย
- 2.2 ควรศึกษาเทคนิคการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เกิดการเรียนรู้มากขึ้น
- 2.3 ควรศึกษาแนวทางในการพัฒนาบทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัย เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาครูปฐมวัยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2546). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการ และมาตรฐานการศึกษา.
- ณัฐชญา หอมจิต. (2563). *การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดของ Williams*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ธีรภณ ภัคดี. (2555). *การพัฒนาครูปฐมวัยต้นแบบด้านการสร้างชุดกิจกรรมศิลปะ จากการเล่านิทานพื้นบ้านของผู้สูงอายุสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 อำเภอกุมภวาปีส่งเสริมพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย*. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*. 14 (2), 35-45.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ปิ่นทอง นันทะลาด. (2560). *ศิลปะสำหรับครูปฐมวัย Arts for Early Childhood Teacher*. อุดรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- พัชรา พานทองรักษ์. (2561). *การเสริมสร้างทักษะความปลอดภัยของเด็กปฐมวัย*. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*. 20 (2), 323-338.
- พิมพ์พญ ทองกิ่ง. (2563). *บทบาทครูกับการจัดบรรยากาศชั้นเรียนเชิงบวกในศตวรรษที่ 21*. *ศึกษาศาสตร์สาร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. 4 (1), 50-58.
- ภัสราณัฐ โพธิาสัน และ ปณัฐชนน จารุชัยนิวัฒน์. (2563). *บทบาทครูอนุบาลในการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 2*. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*. 12 (2), 474-490.
- ภารดี คำภู ญ อยธูยา และ ธรรมโชติ เอี่ยมทัศนะ. (2563, มกราคม – เมษายน). *การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและบทบาทของครูในสังคมแห่งความรู้*. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์*. 15 (1), 50-58.
- ภาวิณี โตสำลี, และ ณัฐทิยาภรณ์ การะเกตุ. (2564). *การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 ด้วยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์*. *วารสารละคริมมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี*. 5 (1), 1-16.
- ศิริณา คุ่มจั่น และคณะ. (2562). *การพัฒนาหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยในยุคการศึกษา 4.0*. *วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*. 14 (1), 42-51.

- สตพร วรสินธุ์, จุมพล ราชวิจิตร, และ วชิรินทร์ ศรีรักษา. (2558). ผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สาระ
ธรรมชาติรอบตัว โดยใช้รูปแบบการสอนแบบบทบาทสมมุติ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2
โรงเรียนบ้านท่อม (ท่อมประชานุเคราะห์) อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับ
วิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 9 (2), 146-153.
- สุภาภรณ์ บัณฑิตย์ อดุลย์ วังศรีคุณ และ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2560). การศึกษาสภาพและปัญหาการจัด
ประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*. 11 (2), 58-68.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 2. (2564). ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ปี
การศึกษา 2564. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 5 กุมภาพันธ์ 2565. แหล่งที่มา: http://plk2.developsys.net/info/index.php?module=all_school. (
- อารี พันธุ์ณี. (2544). *การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สู่ความเป็นเลิศ*. กรุงเทพมหานคร: ธนัชการพิมพ์.

การเปรียบเทียบการจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 1

**A Comparison of Knowledge Management of Schools Administrators
under Sukhothai Primary Educational Service Area Office 1**

นริศรา ประศาสตร์ศิลป์ และ อุดุลย์ วังศรีคุณ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Naritsara Prasartsil and Adul Wangsrikoon

Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: krubow.nampu@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 1 จำนวน 97 แห่ง โดยผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 97 คน และ ครูผู้สอน จำนวน 97 คน รวมจำนวน 194 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า

1. การจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการแสวงหาความรู้และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการจัดเก็บความรู้
2. การเปรียบเทียบการจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ตามประสบการณ์ทำงาน พบว่า โดยรวมแตกต่างกัน ซึ่งเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการกำหนดความรู้ และการสร้างความรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. การเปรียบเทียบการจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ตามวุฒิการศึกษา พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการกำหนดความรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. การเปรียบเทียบการจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุโขทัย เขต 1 ตามขนาดโรงเรียน พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการสร้างความรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การเปรียบเทียบ; การจัดการความรู้; ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstracts

This study aimed to study and compare Knowledge Management of Schools Administrators under Sukhothai Primary Educational Service Area Office 1. Ninety-seven schools under Sukhothai Primary Educational Service Area Office 1 were attended in this study and 97 school administrators and 97 teacher (194 in total) were participated as key informants. Following statistic tools were used for analyzing data: Mean, Standard Deviation and One- way Anova.

Results showed that,

1. The Knowledge Management among schools under Sukhothai Primary Educational Service Area Office 1. Overall was at high level. By considering in each aspect, it found that the aspect of knowledge acquisition had the highest mean, whereas the aspect of knowledge storage had lowest mean.

2. The Comparison of Knowledge Management Management of Administrators among schools under Sukhothai Primary Educational Service Area Office 1 classified by work experience in overall and the individual aspect was statistically different when considering each aspect found knowledge identification and knowledge creation different at the .05 level.

3. The Comparison of Knowledge Management Management of Administrators among schools under Sukhothai Primary Educational Service Area Office 1 classified by work experience in overall and the individual aspect was not statistically different when considering each aspect found knowledge identification and different at the .05 level.

4. The Comparison of Knowledge Management Management of Administrators among schools under Sukhothai Primary Educational Service Area Office 1 classified by work experience in overall and the individual aspect was not statistically different when considering each aspect found knowledge creation and different at the .05 level.

Keywords: A Comparison; Knowledge Management; Administrators

บทนำ

ในปัจจุบันเป็นยุคของการพัฒนาในด้านต่างๆที่จำเป็นต่อประเทศซึ่งต้องมีการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆที่เกิดขึ้น การพัฒนาประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560- 2564) อยู่ในห้วงเวลาของการปฏิรูปประเทศเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานหลายด้านที่สั่งสมมานานท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดมากขึ้น การพัฒนาเทคโนโลยีจะมีการเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็วและจะกระทบชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมและการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างมาก ขณะที่ ประเทศไทยมีข้อจำกัดของปัจจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์เกือบทุกด้านและจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา ที่ชัดเจนขึ้น นับเป็นจังหวะเวลาที่ท้าทายอย่างมากที่ประเทศไทยต้องปรับตัว ขนานใหญ่ โดยจะต้องเร่งพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา และนวัตกรรมให้เป็นปัจจัยหลัก ในการขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกด้านเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยท่ามกลาง การแข่งขันในโลกที่รุนแรงขึ้นมาก ซึ่งได้กำหนดประเด็นการพัฒนา พร้อมทั้งแผนงาน/โครงการสำคัญที่ต้องดำเนินการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติเพื่อเตรียมความพร้อมคน สังคม และ ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560 : 1) ขณะเดียวกันควรให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนกระบวนการคิด การกำหนดแนวคิดก่อให้เกิดความรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้จริงตลอดจนมีการติดตามประเมินผลที่ชัดเจนเพื่อกำกับติดตามการพัฒนาเป็นไปอย่างมีทิศทางและเกิดประสิทธิภาพนำไปสู่การพัฒนาเพื่อประโยชน์สูงสุด

การจัดการศึกษาไทยต้องปรับเปลี่ยนให้เท่าทันตามกระแส และพัฒนาการของเทคโนโลยีที่ไปอย่างรวดเร็ว และต้องมุ่งพัฒนาให้คนมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีส่วนร่วมและสนับสนุนซึ่งกันและกัน เพราะทุกส่วนและทุกฝ่ายจะเป็นทั้งผู้ให้ความรู้และผู้รับความรู้สังคมก็จะเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ที่ต้องมีการใช้ความรู้เป็นฐานในการดำเนินงานการศึกษาจึงเป็นรากฐาน และเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการพัฒนาคน เศรษฐกิจและสังคมเพื่อสนองความต้องการของประเทศและนำไปสู่การพัฒนาประเทศให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกทุกประเทศทั่วโลกจึงมุ่งที่จะจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ กระบวนการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ จึงจำเป็นต้องมีการดำเนินงานที่เป็นแบบต่อเนื่องกันนับตั้งแต่การกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ การดำเนินการตามแผนการประเมินผลการดำเนินงานซึ่งในทุกขั้นตอนของการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจำเป็นต้องนำสารสนเทศทางการศึกษามาเป็นข้อมูลปรับปรุงนโยบายและวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้การศึกษาามีคุณภาพตามที่กำหนด(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553 : 4) มีทักษะและสมรรถนะการเรียนรู้ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ควบคู่กับการพัฒนาสมรรถนะข้าราชการ ครู และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อส่งต่อการพัฒนาทักษะที่จำเป็น ในการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ด้วยประสิทธิภาพระบบการบริหารจัดการศึกษาแบบบูรณาการ ในทุกพื้นที่ และระบบการปฏิบัติงานที่นำดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้ในการบริหารและบริการการศึกษา (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2563 : 267)โดยมีการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กร

แห่งการเรียนรู้ มีการส่งเสริมการสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และการยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

การบริหารงานทางการศึกษาเกิดการเรียนรู้ เรื่องความสูญเสียความรู้ขององค์กรไปพร้อมๆ กับการที่บุคลากรลาออก หรือเกษียณอายุราชการ นับเป็นการสูญเสียที่ยิ่งใหญ่ เนื่องจากความรู้เป็นสินทรัพย์ทางปัญญาอันส่งผลต่อการปฏิบัติงาน (ชมสุภักดิ์ ครุฑทะ, 2562 : 54) ส่วนการที่จะใช้ความรู้ และประสบการณ์ที่มีอยู่ในตัวบุคคลเป็นสิ่งที่ยากที่สุด ที่ทุกคนจะยินยอมพร้อมใจกันแบ่งปันความรู้ และเรียนรู้ร่วมกันในองค์กร เพื่อประโยชน์สูงสุดขององค์กร จำเป็นจะต้องดำเนินการจัดการความรู้เพื่อให้องค์กรสามารถดำรงอยู่ได้โดยไม่ต้องขึ้นอยู่กับบุคคลเพียงบางกลุ่ม

การจัดการความรู้ในบริบททางการศึกษา ในยุคสมัยปัจจุบันหากจะพัฒนาอะไร คงต้องอาศัยระบบการจัดการความรู้ ทั้งนี้ก็เพราะองค์ความรู้ที่เกิดในโลกนี้มีมากมาย หลากหลาย ประสบการณ์โดยตรงและสิ่งที่เป็นวิทยากรใหม่ๆ ซึ่งมีการเปิดโอกาสให้โรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่ หรือองค์กรใดๆ มีโอกาสในการที่จะคิดวิธีหลากหลาย เพื่อไปสู่เป้าหมายที่ตกลงร่วมกันเพราะฉะนั้นการจัดการความรู้จึงเป็นกระบวนการบริหารจัดการที่สำคัญยิ่ง ที่จะต้องคิดวิธีการที่หลากหลาย จะต้องแสวงหาทางเลือกใหม่ๆ ซึ่งทางเลือกนี้ส่วนหนึ่งก็อาจจะได้มาจากประสบการณ์เดิม แต่มีสิ่งที่มีคุณค่ามากมายที่อาจจะเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่นหรือองค์ความรู้ของผู้อื่น โดยที่ไม่ต้องมาลองผิด ลองถูก การจัดการความรู้จะเป็นกลไกที่ช่วยให้การเรียนรู้จากประสบการณ์ที่หลากหลายนี้ ซึ่งสามารถที่จะถอดบทเรียนและนำมาประยุกต์ใช้ และทำให้เรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถต่อยอดประสบการณ์ของตนเองให้เกิดผลอย่างชัดเจน (กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา, 2550 : 1) ในทางกลับกันจะสามารถนำไปใช้ในสถานศึกษาซึ่งผู้บริหารควรมีการพัฒนา ปรับปรุง กำหนดขอบเขต วิธีการปฏิบัติงานต่างๆ ที่สอดคล้องกับบริบทและความแตกต่างระหว่างบุคคล ในการพัฒนาความรู้ผ่านกระบวนการคิดอย่างสร้างสรรค์ อย่างเป็นระบบ และนำเทคโนโลยีมาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการความรู้ ได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ รวดเร็ว และสามารถเข้าถึงได้ง่ายต่อการปฏิบัติงาน

การจัดการความรู้จึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญสำหรับการบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นบุคคลสำคัญที่ต้องมีความรู้ มีความเข้าใจ และรู้จักเลือกแนวทางในการบริหารงานที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา มีการใช้รูปแบบการจัดการที่มีระบบ เพื่อนำความรู้เหล่านั้นมาถ่ายทอด และนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้เกิดความรู้ ทักษะ และมีความสามารถอย่างเต็มศักยภาพปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด ซึ่งส่งผลให้สถานศึกษาเกิดประสิทธิผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ยังทำให้ สถานศึกษาสามารถเกิดการพัฒนาให้เหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และ เทคโนโลยี บุคลากรทางการศึกษาสามารถนำความรู้และประสบการณ์ รูปแบบการจัดการความรู้ที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนและแบ่งปันความรู้ มาวิเคราะห์และเลือกใช้ จนสามารถพัฒนาความรู้ ได้อย่างรวดเร็วและต่อเนื่องในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการจัดการความรู้ของผู้บริหารศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้ยกระดับความรู้ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรทางการศึกษา ยกระดับคุณภาพการทำงาน ซึ่งจะทำให้สถานศึกษามีศักยภาพในการแข่งขัน และเกิดเป็นกระบวนการที่มีประสิทธิภาพช่วยพัฒนาคน พัฒนางาน และยกระดับองค์กร สถานศึกษาแห่งการเรียนรู้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบการจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน วุฒิการศึกษาสูงสุด และตามขนาดของสถานศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเปรียบเทียบการจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ซึ่งมีวิธีการวิจัยโดยใช้ตารางการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1986 : 345 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 43) และสุ่มโดยวิธีการแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ที่อยู่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 เป็นฐานเทียบสัดส่วนประมาณกลุ่มตัวอย่างเพื่อทำการสุ่มอย่างง่าย และกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละ 1 คน จำนวน 97 คน และครูผู้สอนแต่ละ 1 คน จำนวน 97 คน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 รวมทั้งสิ้น 194 คน โดยมีขอบเขตของการวิจัยดังนี้ มีขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการจัดการความรู้ของผู้บริหารศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยมีขอบเขตด้านเนื้อหาที่ได้จากการสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการจัดการความรู้ ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) การกำหนดความรู้ 2) การแสวงหาความรู้ 3) การสร้างความรู้ 4) การจัดเก็บความรู้ 5) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ 6) การประยุกต์ใช้ความรู้

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 จำนวน 129 แห่ง

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 1 จำนวน 97 แห่ง โดยใช้ตารางการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1986 : 345 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 43) และสุ่มโดยวิธีการแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยจำแนกตามขนาดโรงเรียน ทำการสุ่มอย่างง่าย และกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละ 1 คน จำนวน 97 คน และครูผู้สอนแต่ละ 1 คน จำนวน 97 คน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 รวมจำนวนทั้งสิ้น 194 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

3.1 ตัวแปรต้นประกอบด้วย

3.1.1 ประสบการณ์ทำงาน

3.1.1.1 น้อยกว่า 3 ปี

3.1.1.2 3-8 ปี

3.1.1.3 9-13 ปี

3.1.1.4 มากกว่า13 ปี

3.1.2 วุฒิการศึกษา

3.1.2.1ปริญญาตรี

3.1.2.2 ปริญญาโท

3.1.2.3 ปริญญาเอก

3.1.3 ขนาดของสถานศึกษา

3.1.3.1 ขนาดเล็ก

3.1.3.2 ขนาดกลาง

3.1.3.3 ขนาดใหญ่

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การจัดการความรู้ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้

3.2.1 การกำหนดความรู้

3.2.2 การแสวงหาความรู้

3.2.3 การสร้างความรู้

3.2.4 การจัดเก็บความรู้

3.2.5 การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้

3.2.6 การประยุกต์ใช้ความรู้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 121) นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับค่า IOC (Index of item Objective Congruence) ซึ่งได้ค่าความสอดคล้องตั้งแต่ 0.80 -1.00 การทดลองใช้ (Try-Out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 จำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพด้านความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาสูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยค่าความเชื่อมั่น 0.991

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยกำหนดแนวทางการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์จากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ในการตอบแบบสอบถามของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 จำนวน 97 แห่ง
2. ส่งแบบสอบถามสำหรับกลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหารและครูกลุ่มตัวอย่าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 จำนวน 97 แห่ง
3. การเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ผู้วิจัยจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองหรือเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้รูปแบบออนไลน์ (Google Form) โดยส่งแบบสอบถามจำนวน 194 ฉบับ และมีการตอบกลับของแบบสอบถามจำนวน 194 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100
4. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล เพื่อเตรียมใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative) จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยมีเกณฑ์การแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 121) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง การจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง การจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง การจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง การจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย

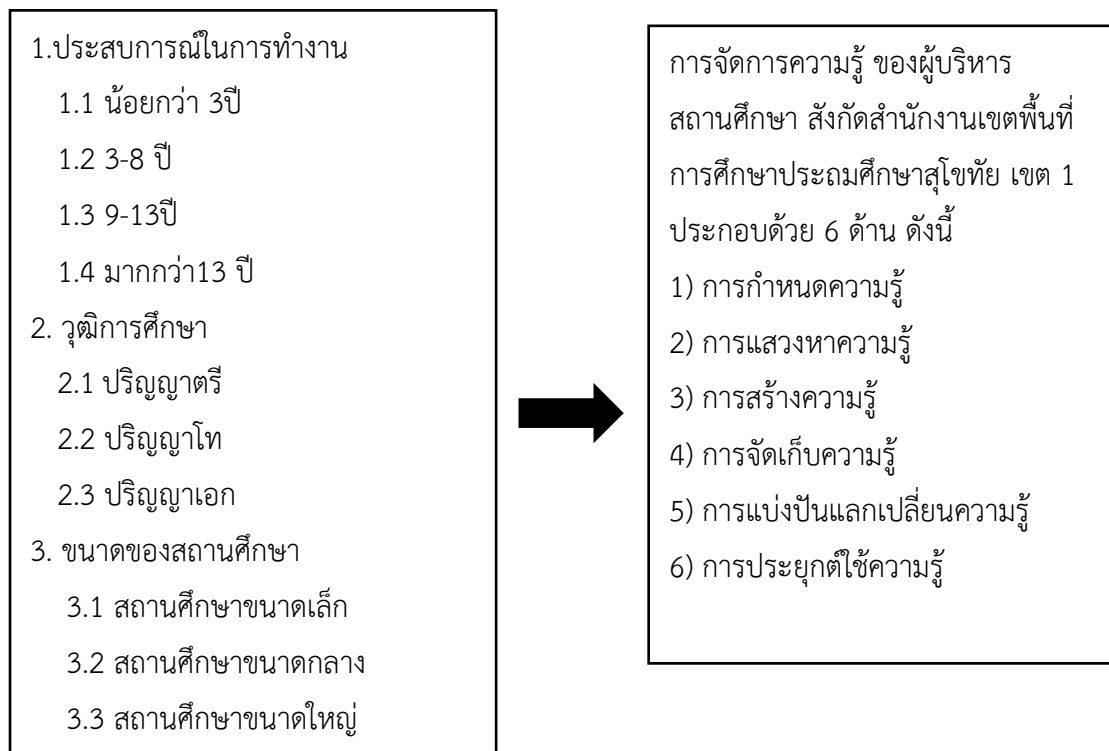
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง การจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ใน ระดับน้อยที่สุด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดเกี่ยวกับจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังภาพ

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของ การจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ในภาพรวม

ด้าน	การจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา	($\bar{X}$)	S.D.	ระดับ สภาพ	ลำดับ
1	การกำหนดความรู้	4.40	0.44	มาก	4
2	การแสวงหาความรู้	4.49	0.42	มาก	1
3	การสร้างความรู้	4.43	0.44	มาก	2
4	การจัดเก็บความรู้	4.35	0.46	มาก	6
5	การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้	4.42	0.45	มาก	3
6	การประยุกต์ใช้ความรู้	4.39	0.48	มาก	5
	รวม	4.41	0.41	มาก	

จากตาราง 1 พบว่า การจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านการแสวงหาความรู้ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการจัดเก็บความรู้ ($\bar{X} = 4.35$)

ตาราง 2 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบการจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุโขทัย เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

การจัดการความรู้	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. ด้านการกำหนด ความรู้	ระหว่างกลุ่ม	2.46	3	0.82	4.40*	0.01
	ภายในกลุ่ม	35.42	190	0.19		
	รวม	37.88	193			
2. การแสวงหาความรู้	ระหว่างกลุ่ม	1.08	3	0.36	2.10	0.10
	ภายในกลุ่ม	32.85	190	0.17		
	รวม	33.93	193			
3. การสร้างความรู้	ระหว่างกลุ่ม	2.04	3	0.68	3.66*	0.01
	ภายในกลุ่ม	35.33	190	0.19		
	รวม	37.37	193			
4. การจัดเก็บความรู้	ระหว่างกลุ่ม	1.13	3	0.38	1.82	0.14
	ภายในกลุ่ม	39.10	190	0.21		
	รวม	40.21	193			
5. การแบ่งปัน แลกเปลี่ยนความรู้	ระหว่างกลุ่ม	0.98	3	0.33	1.61	0.19
	ภายในกลุ่ม	38.69	190	0.20		
	รวม	39.67	193			
6.การประยุกต์ใช้ความรู้	ระหว่างกลุ่ม	1.80	3	0.60	2.69*	0.05
	ภายในกลุ่ม	42.45	190	0.22		
	รวม	44.25	193			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	1.41	3	0.47	1.99*	0.04
	ภายในกลุ่ม	30.71	190	0.16		
	รวม	32.12	193			

*p < .05

จากตาราง 2 การเปรียบเทียบการจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา สุโขทัย เขต 1 พบว่า โดยรวมแตกต่างกัน ซึ่งเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการ กำหนดความรู้ ด้านการประยุกต์ใช้ความรู้ และการสร้างความรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05

ตาราง 3 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบการจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุโขทัย เขต 1 จำแนกตามระดับวุฒิการศึกษา

การจัดการความรู้	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. ด้านการกำหนดความรู้	ระหว่างกลุ่ม	1.24	2	0.62	3.23*	0.04
	ภายในกลุ่ม	36.64	191	0.19		
	รวม	37.88	193			
2. การแสวงหาความรู้	ระหว่างกลุ่ม	0.47	2	0.24	1.35	0.26
	ภายในกลุ่ม	33.56	191	0.18		
	รวม	34.04	193			
3. การสร้างความรู้	ระหว่างกลุ่ม	0.93	2	0.47	2.42	0.09
	ภายในกลุ่ม	36.75	191	0.19		
	รวม	37.68	193			
4. การจัดเก็บความรู้	ระหว่างกลุ่ม	0.51	2	0.25	1.22	0.30
	ภายในกลุ่ม	39.71	191	0.21		
	รวม	40.21	193			
5. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้	ระหว่างกลุ่ม	0.68	2	0.34	1.65	0.19
	ภายในกลุ่ม	39.00	191	0.20		
	รวม	39.67	193			
6.การประยุกต์ใช้ความรู้	ระหว่างกลุ่ม	0.43	2	0.22	0.94	0.39
	ภายในกลุ่ม	43.98	191	0.23		
	รวม	44.41	193			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	0.66	2	0.33	1.99	0.14
	ภายในกลุ่ม	31.57	191	0.17		
	รวม	32.23	193			

*p < .05

จากตาราง 3 การเปรียบเทียบการจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุโขทัย เขต 1 พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการกำหนดความรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 4 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบการจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุโขทัย เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน

การจัดการความรู้	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. ด้านการกำหนดความรู้	ระหว่างกลุ่ม	0.35	2	0.18	0.90	0.41
	ภายในกลุ่ม	37.53	191	0.20		
	รวม	37.88	193			
2. การแสวงหาความรู้	ระหว่างกลุ่ม	0.51	2	0.26	1.45	0.24
	ภายในกลุ่ม	33.53	191	0.18		
	รวม	34.04	193			
3. การสร้างความรู้	ระหว่างกลุ่ม	1.56	2	0.78	4.12*	0.02
	ภายในกลุ่ม	36.12	191	0.19		
	รวม	37.68	193			
4. การจัดเก็บความรู้	ระหว่างกลุ่ม	1.18	2	0.59	2.89	0.06
	ภายในกลุ่ม	39.03	191	0.20		
	รวม	40.21	193			
5. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้	ระหว่างกลุ่ม	0.34	2	0.17	0.83	0.44
	ภายในกลุ่ม	39.33	191	0.21		
	รวม	39.67	193			
6.การประยุกต์ใช้ความรู้	ระหว่างกลุ่ม	0.53	2	0.26	1.15	0.32
	ภายในกลุ่ม	43.89	191	0.23		
	รวม	44.41	193			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	0.66	2	0.33	2.00	0.14
	ภายในกลุ่ม	31.58	191	0.17		
	รวม	32.23	193			

*p < .05

จากตาราง 4 การเปรียบเทียบการจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุโขทัย เขต 1 พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการสร้างความรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษากการเปรียบเทียบการจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

ขั้นตอนที่ 1 ผลการศึกษากการการจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

จากการวิจัยเรื่อง การจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาได้ให้ความสำคัญในการผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนการเรียนรู้ โดยการปฏิบัติงานจริงในสถานศึกษาสนับสนุนกิจกรรมที่สามารถดำเนินการเพื่อกำหนดการสร้างความรู้เปิดโอกาสให้บุคลากรในการสืบเสาะหาความรู้ส่งเสริมในการฝึกอบรม การสัมมนาและการพัฒนาความสามารถของบุคลากรในสถานศึกษา มีการส่งเสริมให้บุคลากรสามารถนำความรู้ที่ได้มาใช้งานได้ง่ายและรวดเร็วมีการจัดเก็บความรู้ต่างๆที่ทันสมัยและมีความเป็นปัจจุบัน เปิดโอกาสให้บุคลากรในจัดและเข้าร่วมงานสัมมนาแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันในการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้และนำมาขยายผลการยกระดับความรู้ความสามารถอย่างเหมาะสมการนำความรู้มาประยุกต์ให้เกิดความเที่ยงตรงของความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสุจิตรา ธนาคันธ์ (2553 : 33-34) ได้กล่าวถึงการจัดการความรู้ดังต่อไปนี้ 1. การจัดการความรู้ประกอบด้วยการรวบรวม การกำหนดโครงสร้างการจัดเก็บและการเข้าถึงข้อมูลหรือสารสนเทศ เพื่อนำไปสร้างความรู้และนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสมเทคโนโลยีสารสนเทศและคอมพิวเตอร์เท่านั้นสามารถทำหน้าที่ในการจัดการความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่โดยตัวของเทคโนโลยีเองนั้นไม่ใช่การจัดการความรู้2. การจัดการความรู้ต้องประกอบด้วยการแบ่งปันความรู้ (ถ้าปราศจากการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ความพยายามในการจัดการความรู้ก็จะล้มเหลว) วัฒนธรรมองค์กร พลวัตและการปฏิบัติต่าง ๆ เช่น ระบบให้รางวัล มุมมองทางด้านวัฒนธรรม และสังคม เป็นสิ่งที่ส่งผลอย่างมากต่อการแบ่งปันความรู้3. การจัดการความรู้ต้องอาศัยคนที่มีความรู้ สามารถแปลความหมายและใช้สารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ องค์กรต้องการคนที่คิดในทางสร้างสรรค์ และนำทางคนอื่น ๆ ได้ ดังนั้นต้องพิจารณาว่าจะสามารถดึงดูด พัฒนา ติดตาม และรักษาคนที่มีความรู้ไว้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการความรู้และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรพิมล ธรรมกริชมัยโชค (2554 : 66-72) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพการจัดการความรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขตภูมิภาคตะวันตก พบว่า การจัดการความรู้ สามารถสรุปได้ดังนี้ 1) ภาพรวมของสภาพการจัดการความรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตภูมิภาค

ตะวันตก มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ภาพรวมของสภาพองค์ประกอบการจัดการความรู้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากได้แก่ด้านบุคคล ด้านองค์กร ด้านการเรียนรู้ และด้านเทคโนโลยี ตามลำดับ และภาพรวมของสภาพขั้นตอนการจัดการความรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ส่วนในแต่ละขั้นตอน พบว่าเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การนำความรู้ไปใช้ การกำหนดความรู้ การติดตามและประเมินผล สำหรับปัญหาของการจัดการความรู้สามารถสรุปได้ว่าเกิดจากปัจจัย 5 ด้าน ได้แก่ 1) คน 2) การจัดการความรู้ 3) องค์กร 4) การเรียนรู้ และ 5) เทคโนโลยี และแนวทางการแก้ไขปัญหการจัดการความรู้คือ 1) ด้านองค์กร ควรมีการสนับสนุนในต่างต่าง ๆ เช่น งบประมาณ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 2) ด้านการจัดการความรู้ควรมีการพัฒนากระบวนการจัดการความรู้เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้และจัดทำเป็นคู่มือการปฏิบัติงาน 3) ด้านการเรียนรู้ควรมีการส่งเสริมให้เกิดรูปแบบการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และ 4) ด้านคนควรให้ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนด้านการจัดการความรู้ในโรงเรียน

ขั้นตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

การเปรียบเทียบการจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ทำงานโดยรวมแตกต่างกัน ซึ่งเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการกำหนดความรู้ และการสร้างความรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเนื่องมาจากประสบการณ์ทำงานในแต่ละช่วงของสถานศึกษาในสังกัดเดียวกันมีขอบเขตและแนวทางการดำเนินงานที่ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งสังกัด จึงทำให้การจัดการความรู้ในระดับต่างกันและสอดคล้องกับงานวิจัยของสุชาติ หวังดี (2560 : 67-71) ได้ทำวิจัยเรื่องการจัดการความรู้ของครูในโรงเรียนกลุ่มศูนย์ภัทรบุรพา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราดผลการวิจัยพบว่า เปรียบเทียบการจัดการความรู้ของครูในโรงเรียนกลุ่มศูนย์ภัทรบุรพา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาตราด จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการจัดเก็บความรู้แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

การเปรียบเทียบการจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษาโดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการกำหนดความรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเนื่องมาจากระดับวุฒิการศึกษาในสังกัดเดียวกันมีขอบเขตและแนวทางการจัดการความรู้เป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งสังกัด จึงทำให้การจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับไม่ต่างกันและสอดคล้องกับงานวิจัยของพวงพรรณ แสงนาโก (2559 : 77-71) ได้ทำวิจัยเรื่องการจัดการความรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเขาสมิงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ผลการวิจัยพบว่าเปรียบเทียบการจัดการความรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเขาสมิงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

การเปรียบเทียบการจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการสร้างความรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของอังคณา รักษ์ บุตรสุวรรณ (2558 : 211-219) ได้ศึกษา สภาพ ปัญหา ผลสำเร็จของการจัดการความรู้ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า ผลการเปรียบเทียบสภาพของการ จัดการความรู้ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ตามความคิดเห็น ของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานการจัดการความรู้ในโรงเรียนและครูผู้สอน ปฏิบัติงานในโรงเรียน ขนาดต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลการศึกษาค้นคว้าหาการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ในภาพรวมพบว่าด้านที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการนิเทศติดตาม ผู้วิจัยมี ข้อเสนอแนะดังนี้

ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการส่งเสริมโดยการสังเกตการสอนของครู ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา ยอมรับฟังปัญหา แนวทางแก้ปัญหาของครูในการจัดการเรียนรู้ ให้ครูวิเคราะห์ปัญหาและหาสาเหตุในการ จัดการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า

1. ควรศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการจัดการความรู้ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1
2. ควรศึกษาปัจจัยที่มีส่งผลต่อการจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

เอกสารอ้างอิง

- เกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา. (2550). *การพัฒนาการจัดการความรู้ (KM cognitive coaching)*. เอกสารคำบรรยายการประชุมปฏิบัติการสำหรับทีมแกนนำจัดการความรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร.
- ชมสุภัค ครุฑทะ. (2562). *หลักการการจัดการความรู้*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พรพิมล ธรรมชาติกร. (2554). *การจัดการความรู้ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตภูมิภาคตะวันตก*. ศึกษาศาสตร์ และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พวงพรรณ แสงนาโก. (2559). *การจัดการความรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเขาสมิง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด*. หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สุวีริยาสาส์น จำกัด.
- สุชาติ หวังดี. (2560). *การจัดการความรู้ของครูในโรงเรียนกลุ่มศูนย์ภักดีบูรพา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด*. การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุจิตรา ธนาค. (2553). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: ทีพีเอ็นเพรส.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553*. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564*. กรุงเทพมหานคร: สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 – 2565*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อังคนารักษ์ บุตรสุวรรณ. (2558). *สภาพ ปัญหา และผลสำเร็จของการจัดการความรู้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1*. ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ความผูกพันของข้าราชการธุรการที่มีต่อสำนักงานอัยการภาค 6

The Relationship of Administrative Officials in the Office of Public Prosecution Region 6

ศิริวรรณ บัวโชติ และ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Siriwan Buachote and Kampanart Wongwatthanaphong

Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail : Priow.sb@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับความผูกพันของข้าราชการธุรการที่มีต่อสำนักงานอัยการภาค 6 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันของข้าราชการธุรการที่มีต่อสำนักงานอัยการภาค 6 และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมความผูกพันของข้าราชการธุรการ สำนักงานอัยการภาค 6 ดำเนินการตามระเบียบการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ จากแบบสอบถามกับข้าราชการธุรการของสำนักงานอัยการภาค 6 จำนวน 254 คน โดยศึกษาจากประชากรทั้งหมด และการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยการคัดเลือกตัวแปรอิสระแบบ Enter Method ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับความผูกพันของข้าราชการธุรการที่มีต่อสำนักงานอัยการภาค 6 พบว่า ความผูกพันของข้าราชการธุรการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันของข้าราชการธุรการที่มีต่อสำนักงานอัยการภาค 6 พบว่า ปัจจัยด้านลักษณะงาน คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความสำเร็จในงานของบุคคล ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน คือ ด้านเงินเดือนและผลประโยชน์ ด้านนโยบายบริหารงาน ส่งผลต่อความผูกพันของข้าราชการธุรการที่มีต่อสำนักงานอัยการภาค 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.611 3. แนวทางในการส่งเสริมความผูกพันของข้าราชการธุรการ สำนักงานอัยการภาค 6 พบว่า จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สรุปได้ 2 ประเด็นหลัก คือ 1) ด้านการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร 2) ด้านแรงจูงใจ

คำสำคัญ : ความผูกพัน; ข้าราชการธุรการ; สำนักงานอัยการภาค 6

Abstracts

The objectives of this research were 1) to study the level of administrative officials' commitment to the Public Prosecutor's Office Region 6 2) to study the factors affecting the engagement of administrative officials to the Public Prosecutor's Office Region 6 and 3) to Study the guidelines for promoting the engagement of administrative officials. The District Attorney's Office 6 operates in accordance with the integrated research methodology. during quantitative research Use an exploratory research study From a questionnaire with 254 administrative officials of the Public Prosecutor's Office, Region 6, the total population was studied. and qualitative research accompanying in-depth interviews with 9 key informants. Data were analyzed by using statistics, i.e. frequency, percentage, mean, standard deviation. and multiple regression analysis by selecting independent variables using Enter Method. The results showed that 1. The level of administrative officials' engagement with the Public Prosecutor's Office Region 6 found that the engagement of administrative officials The overall picture was at a high level. The success of the person's work The aspect of being respected and the factor of working environment is salary and benefits management policy Affects the engagement of administrative officials with the Public Prosecutor's Office Region 6 with a statistical significance of .01 level with a multiple correlation coefficient (R) of 0.611. The Public Prosecutor's Office Region 6 found that from interviews with key informants, 2 main issues were summarized: 1) perception of organizational support 2) motivation aspect.

Keywords : Relationship; Administrative Officials; Public Prosecution Region 6

บทนำ

ทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ มีหลายองค์การส่งเสริมทรัพยากรมนุษย์ของตนทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ แต่การที่องค์กรจะมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้และความสามารถได้ตามที่องค์กรต้องการนั้น ยังไม่สามารถทำให้เกิดการพัฒนาประเทศอย่างสมบูรณ์ เนื่องจากมีปัญหาคritical ที่บั่นทอนความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สังคม และมีผลต่อการพัฒนาประเทศ นั่นคือ ปัญหาการหยุดงาน การเปลี่ยนงาน หรือปัญหาการลาออกจากงาน อันเนื่องมาจากปัจจัยที่มีอิทธิพลทำให้ผู้ทำงานมีทัศนคติไม่ดีต่อองค์กร หรือต่องาน เช่น งานนั้นขาดความก้าวหน้า งานไม่มั่นคง รายได้ไม่เพียงพอ หรือมีสาเหตุมาจากสัมพันธภาพในองค์การนโยบายการบริหารงานไม่ส่งเสริมให้บุคลากรเกิดความผูกพันต่อองค์กร ปัญหานี้เกิดขึ้นได้กับทุกองค์กร ซึ่งถ้าหากองค์กรใดเกิดปัญหาการลาออกของบุคลากรมาก และมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มมากขึ้นทุกปี อาจส่งผลให้องค์กรนั้นไม่เกิดประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ด้วยเหตุนี้การรักษาบุคลากรให้อยู่กับองค์กรนานๆ และปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ เต็มกำลังความรู้ความสามารถเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง (สุวรรณ พูนพะนော်, 2552 : 1)

ความผูกพันต่อองค์กรเป็นสิ่งสำคัญมากที่จะทำให้บุคลากรปฏิบัติงานและร่วมกันทำงานกับองค์กร ความผูกพันจะเติบโตอย่างช้า แต่มีความมั่นคง เนื่องจากบุคลากรที่ปฏิบัติงานมานานจะเกิดความรู้สึกผูกพันมากขึ้น และเป็นแรงผลักดันและแรงจูงใจให้กับบุคลากรให้เกิดการอุทิศเวลาให้กับองค์กรรวมถึงการทำกิจกรรมภายในองค์กรดำเนินผ่านไปได้อย่างดี และส่งผลให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีต่อองค์กร ในทางตรงกันข้ามหาก

บุคลากรเกิดความอึดอัด ไม่สบายใจในการทำงาน หรือไม่พอใจกับงานที่ตนได้รับมอบหมาย บุคลากรจะขาดความจงรักภักดี และส่งผลให้เกิดการโยกย้าย เปลี่ยนตำแหน่ง หรือลาออกตามมา ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจะทำให้งานราชการที่ต้องดำเนินต่อเกิดความล่าช้าและขาดความต่อเนื่อง (เสริมศักดิ์ สรวณรัมย์, 2556 : 79)

ข้าราชการธการถือว่าเป็นบุคลากรที่คอยขับเคลื่อนงานให้เป็นตามวิสัยทัศน์และตามเป้าหมายของสำนักงานอัยการสูงสุด คือวิสัยทัศน์ (Vision)"องค์กรอัยการเป็นสถาบันที่มีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปโดยเที่ยงธรรม และเป็นที่เชื่อมั่นของประชาชน" และพันธกิจ (Mission) 1) เสริมสร้างการอำนวยความสะดวกทางอาญา การบังคับใช้กฎหมายในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนด้วยความเที่ยงธรรม 2) อารงรักษาและพัฒนาระบบและกลไกในการรักษาผลประโยชน์ของรัฐและประชาชน 3) พัฒนางานด้านสิทธิมนุษยชนและการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนชาวไทย ทั้งในและนอกประเทศตามหลักกฎหมายสากล 4) สร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางกฎหมายและทางอาญากับองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ 5) พัฒนากฎหมาย พัฒนางานวิจัย และพัฒนาการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพ 6) ส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรบุคคลทุกระดับ ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีขีดสมรรถนะสูง โดยมีเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมสำหรับการบริหารองค์กรด้วยหลักธรรมาภิบาล (สำนักงานอัยการสูงสุด, 2564 : ออนไลน์) สำนักงานอัยการภาค 6ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด 9 จังหวัด คือ จังหวัดพิษณุโลกจังหวัดสุโขทัย จังหวัดตาก จังหวัดอุดรดิษฐ์ จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดพิจิตร จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดเพชรบูรณ์ และจังหวัดอุทัยธานี จากที่ผ่านมาในทุกปีข้าราชการได้มีการยื่นคำประสงค์ขอย้ายไปต่างสำนักงานเนื่องจากบุคลากรมีความต้องการย้ายกลับภูมิลำเนาเพื่อดูแลครอบครัวมีปัญหาด้านสุขภาพต้องเดินทางเพื่อรักษาตัว ต้องการหาประสบการณ์การทำงานใหม่ ๆ เพิ่มเติม และเกิดปัญหาความเบื่อหน่ายในการทำงานตำแหน่งหน้าที่เดิม หรือมีปัญหาขัดแย้งกับผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน ทำให้บุคลากรเกิดความอึดอัดใจและขาดความจงรักภักดีต่อองค์กร ส่งผลให้เกิดข้าราชการเกิดการโยกย้ายไปปฏิบัติงานสำนักงานอื่น หรือลาออกจากราชการ ส่งผลให้การปฏิบัติงานราชการขาดความต่อเนื่อง และการทำงานล่าช้าเนื่องจากต้องมีการสอนงานให้กับบุคลากรที่ย้ายมาศึกษางานใหม่ แต่ก็มีจำนวนน้อยที่เกิดปัญหาเพราะข้าราชการส่วนใหญ่มีความผูกพันต่อองค์กร ทั้งนี้เพราะสำนักงานอัยการภาค 6เห็นถึงความสำคัญของข้าราชการธการจึงได้จัดโครงการต่างๆเช่น กิจกรรมกีฬาเพื่อสานสัมพันธ์รวมทั้งกิจกรรมต่างๆ สิ่งจูงใจ และแรงจูงใจในการทำงานให้กับข้าราชการ เช่น การปรับขึ้นเงินเดือน และปรับค่าตอบแทนตามระยะเวลาการปฏิบัติงานจะเห็นได้ว่าจากที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่องความผูกพันของข้าราชการธการที่มีต่อสำนักงานอัยการภาค 6ว่าข้าราชการมีความผูกพันต่อองค์กรในระดับใด รวมทั้งปัจจัยอะไรที่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันของข้าราชการธการที่มีต่อสำนักงานอัยการภาค 6 รวมทั้งผู้วิจัยจะได้แนวทางในการส่งเสริมความผูกพันของข้าราชการธการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อสำนักงานอัยการภาค 6 ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความผูกพันของข้าราชการธุรการที่มีต่อสำนักงานอัยการภาค 6
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันของข้าราชการธุรการที่มีต่อสำนักงานอัยการภาค 6
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมความผูกพันของข้าราชการธุรการ สำนักงานอัยการภาค 6

ระเบียบวิธีวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ จากแบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน มีวิธีการดำเนินดังนี้

1. ประชากร และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ประชากร คือ ข้าราชการธุรการของสำนักงานอัยการภาค 6 จำนวน 254 คน โดยเก็บข้อมูลกับประชากรทั้งหมด (สำนักงานอัยการภาค 6, 2564 : ออนไลน์) แบ่งออกเป็นจังหวัดได้ดังนี้

1.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม จำนวน 9 คน คือ กลุ่มผู้บริหารระดับสูง จำนวน 3 คน กลุ่มหัวหน้าสำนักงาน จำนวน 3 คน และกลุ่มข้าราชการธุรการ จำนวน 3 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

1) แบบสอบถาม ประกอบด้วย ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล โดยมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันของข้าราชการธุรการที่มีต่อสำนักงานอัยการภาค 6 ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความผูกพันของข้าราชการธุรการที่มีต่อสำนักงานอัยการภาค 6 ทั้งนี้ตอนที่ 2 และตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

2) แบบสัมภาษณ์ คือ สร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางในการส่งเสริมความผูกพันของข้าราชการธุรการ สำนักงานอัยการภาค 6

2.2 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ คือ ศึกษาเอกสาร แนวคิด หลักการ และทฤษฎี กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย ดำเนินการสร้างและปรับแบบสอบถาม นำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาคุณภาพความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ = 0.920

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แบบสอบถาม

1) ขอหนังสือจากคณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยต่ออธิบดีการภาค 6 เพื่อขอเก็บข้อมูลกับข้าราชการธุรการในกำกับ

2) นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปสำรวจกับข้าราชการธุรการในกำกับสำนักอัยการภาค 6 รวมทั้งสิ้น 254 คนชี้แจงให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3) นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

3.2 แบบสัมภาษณ์

1) ขอหนังสือจากคณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์

2) ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้

3) ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดนัดไว้ จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์

4) นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

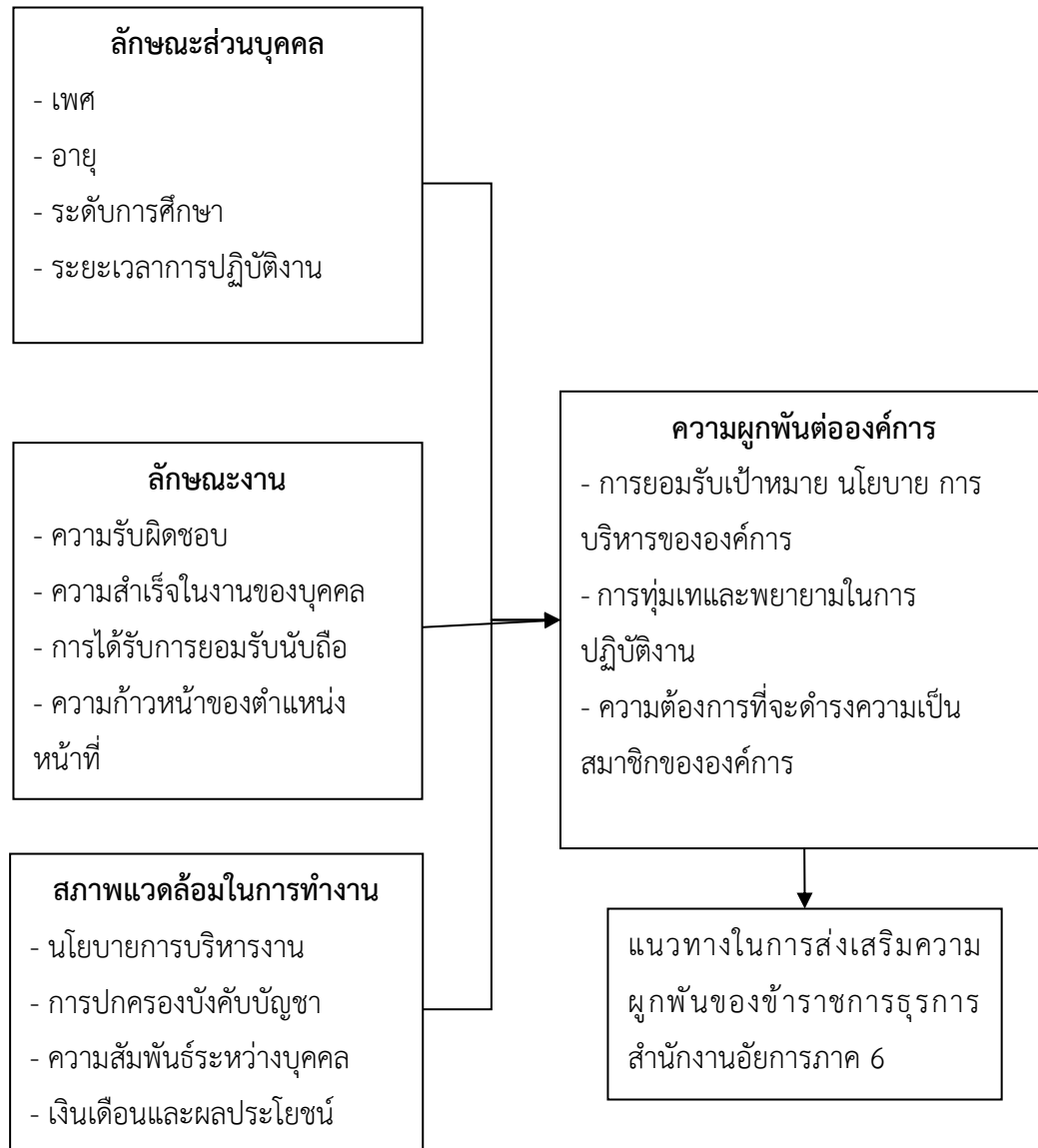
4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) คือ ค่าร้อยละ (%), ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inference Statistics) คือ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยการคัดเลือกตัวแปรอิสระแบบ Enter Method

3. ข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากภาคสนามเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์โดยการสร้างข้อสรุป (Analysis Induction)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับความผูกพันของข้าราชการธุรการที่มีต่อสำนักงานอัยการภาค 6

การวิเคราะห์ความผูกพันของข้าราชการธุรการที่มีต่อสำนักงานอัยการภาค 6 ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ความผูกพันของข้าราชการธุรการที่มีต่อสำนักงานอัยการภาค 6

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความผูกพันของข้าราชการธุรการที่มีต่อสำนักงานอัยการภาค 6 โดยภาพรวม

ลำดับ	ความผูกพันของข้าราชการธุรการที่มีต่อ สำนักงานอัยการภาค 6	ระดับความคิดเห็น		
		μ	σ	แปลผล
1	การยอมรับเป้าหมาย นโยบายการบริหารขององค์กร	3.98	0.697	มาก
2	การทุ่มเทและพยายามในการปฏิบัติงาน	3.87	0.604	มาก
3	ความต้องการที่จะดำรงความเป็นสมาชิกขององค์กร	4.06	0.630	มาก
ภาพรวม		3.97	0.435	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ความผูกพันของข้าราชการธุรการที่มีต่อสำนักงานอัยการภาค 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.97$, $\sigma = 0.435$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความต้องการที่จะดำรงความเป็นสมาชิกขององค์กร รองลงมา คือ การยอมรับเป้าหมาย นโยบายการบริหารขององค์กร และการทุ่มเทและพยายามในการปฏิบัติงานตามลำดับ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันของข้าราชการธุรการที่มีต่อสำนักงานอัยการภาค 6

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันของข้าราชการธุรการที่มีต่อสำนักงานอัยการภาค 6 โดยภาพรวม

ลำดับ	ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันของข้าราชการ ธุรการที่มีต่อสำนักงานอัยการภาค 6	ระดับความคิดเห็น		
		μ	σ	แปลผล
1	ด้านความรับผิดชอบ	4.15	0.577	มาก
2	ด้านความสำเร็จในงานของบุคคล	4.21	0.605	มาก
3	ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ	4.16	0.637	มาก
4	ด้านความก้าวหน้าของตำแหน่งหน้าที่	4.02	0.617	มาก
5	ด้านนโยบายบริหารงาน	4.04	0.602	มาก
6	ด้านปกครองบังคับบัญชา	4.11	0.603	มาก

7	ด้านสัมพันธระหว่างบุคคล	4.18	0.621	มาก
8	ด้านเงินเดือนและผลประโยชน์	4.10	0.638	มาก
ภาพรวม		4.12	0.393	มาก

จากตาราง 2 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันของข้าราชการธุรการที่มีต่อสำนักงานอัยการภาค 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.12$, $\sigma = 0.393$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสำเร็จในงานของบุคคล รองลงมา คือ ด้านสัมพันธระหว่างบุคคล ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านปกครองบังคับบัญชา ด้านเงินเดือนและผลประโยชน์ ด้านนโยบายบริหารงาน และด้านความก้าวหน้าของตำแหน่งหน้าที่ ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การทดสอบปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันของข้าราชการธุรการที่มีต่อสำนักงานอัยการภาค 6

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันของข้าราชการธุรการ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ตัวพยากรณ์	B	Std.Error	Beta	t	Sig.
ปัจจัยด้านลักษณะงาน					
ด้านความรับผิดชอบ	.146	.053	.193	2.754**	.006
ด้านความสำเร็จในงานของบุคคล	-.150	.055	-.208	-2.722**	.007
ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ	-.033	.053	-.048	-.621	.535
ด้านความก้าวหน้าของตำแหน่งหน้าที่	.075	.044	.106	1.684	.093
ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน					
ด้านนโยบายบริหารงาน	.093	.043	.128	2.157*	.032
ด้านปกครองบังคับบัญชา	.095	.053	.132	1.792	.074
ด้านสัมพันธระหว่างบุคคล	.059	.052	.084	1.128	.260
ด้านเงินเดือนและผลประโยชน์	.283	.048	.415	5.955**	.000
ค่าคงที่	1.657	.241		6.880**	.000
R = .611 R ² = .373 SEE = .350					
F = 18.243** Sig = .000					

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 พบว่า ปัจจัยด้านลักษณะงาน คือ ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านความก้าวหน้าของตำแหน่งหน้าที่ และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน คือ ด้านปกครองบังคับบัญชา ด้านสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ไม่ส่งผลต่อความผูกพันของข้าราชการธรรการที่มีต่อสำนักงานอัยการภาค 6 ส่วนปัจจัยด้านลักษณะงาน คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความสำเร็จในงานของบุคคล ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน คือ ด้านเงินเดือนและผลประโยชน์ ส่งผลต่อความผูกพันของข้าราชการธรรการที่มีต่อสำนักงานอัยการภาค 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน คือ ด้านนโยบายบริหารงาน ส่งผลต่อความผูกพันของข้าราชการธรรการที่มีต่อสำนักงานอัยการภาค 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.611 และสามารถพยากรณ์ได้ว่าปัจจัยดังกล่าวความผูกพันของข้าราชการธรรการที่มีต่อสำนักงานอัยการภาค 6 (R^2) ร้อยละ 37.3 และมีความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์ 0.350

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Beta) ของตัวแปรอิสระแต่ละตัวที่นำมาใช้ในการพยากรณ์พบว่า ความผูกพันของข้าราชการธรรการที่มีต่อสำนักงานอัยการภาค 6 มากที่สุด คือ ด้านเงินเดือนและผลประโยชน์ ($Beta = 0.415$) รองลงมา คือ ด้านความรับผิดชอบ ($Beta = 0.193$) ด้านนโยบายบริหารงาน ($Beta = 0.128$) และด้านความสำเร็จในงานของบุคคล ($Beta = -.208$) ส่วนด้านอื่นไม่ส่งผลต่อความผูกพันของข้าราชการธรรการที่มีต่อสำนักงานอัยการภาค 6

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางในการส่งเสริมความผูกพันของข้าราชการธรรการ สำนักงานอัยการภาค 6

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า แนวทางในการส่งเสริมความผูกพันของข้าราชการธรรการ สำนักงานอัยการภาค 6 นั้น ควรเข้าไปสนับสนุนส่งเสริมข้าราชการใน 2 ประเด็นหลัก คือ

1. ด้านการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร

1.1 ด้านผลตอบแทนและสวัสดิการ หน่วยงานควรดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างค่าตอบแทนและสวัสดิการให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป อนึ่ง ผลตอบแทนที่รับรู้ได้อาจจะไม่ได้อยู่ในรูปของตัวเงินโดยตรง แต่เป็นสิ่งที่จูงใจ ไม่น้อยไปกว่าค่าตอบแทนที่เป็นตัวเงิน

1.2 ด้านความรู้ในงานโอกาสก้าวหน้า องค์กรควรเพิ่มจัดให้มีการฝึกอบรม เพื่อเพิ่มพูนทักษะความรู้ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการทำงาน ให้โอกาสในการเลื่อนตำแหน่งหรือความก้าวหน้าใน สายอาชีพ เพื่อเติบโตในสายงานที่ปฏิบัติงาน

1.3 ด้านความมั่นคงในการทำงาน หน่วยงานส่งเสริมให้ ข้าราชการธรรการมีโอกาสก้าวหน้าในงานอื่น ๆ รวมทั้งมีการวางแผนพัฒนาและถ่ายทอดองค์ความรู้ไปยังข้าราชการธรรการ เพื่อให้ข้าราชการธรรการเหล่านั้นสามารถเติบโตและมีประสิทธิภาพในอนาคต

1.4 ด้านจิตอาารมณ์ หน่วยงานรักษาและส่งเสริมบรรยากาศที่ดีให้เกิดขึ้นภายในองค์กร ทั้งนี้เพื่อให้ข้าราชการเกิดความสุขในขณะที่ปฏิบัติงาน ซึ่งความสุขที่เกิดขึ้นจะช่วยสร้าง กระบวนการทางคิดที่ดี ช่วยให้ที่ปฏิบัติหรืองานที่ได้รับมอบหมาย สำเร็จตามเป้าหมาย ผลงานที่ได้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในสิ่งใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาองค์กรให้ดียิ่งขึ้น

1.5 ด้านการปฏิบัติงาน หน่วยงานจะต้องมีการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา หรือจัดการฝึกอบรมให้แก่ข้าราชการธุรการให้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในงานที่ตนเองปฏิบัติ ตลอดจนต้อง สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้สำหรับการปฏิบัติงานที่ สะดวก รวดเร็ว มีความปลอดภัย และมีประสิทธิภาพ

2. ด้านแรงจูงใจ

2.1 ด้านความต้องการเพื่อการดำรงอยู่ หน่วยงานเล็งเห็นถึงการเพิ่มสวัสดิการให้แก่ข้าราชการธุรการตามสถานการณ์ในปัจจุบันรวมทั้งการเพิ่มค่าครองชีพ เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้กับข้าราชการธุรการในการทำงาน ซึ่งการจัดให้มีสวัสดิการที่มากพอจะทำให้ข้าราชการธุรการเกิดความตั้งใจในการทำงาน ผลงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.2 ด้านความต้องการด้านความสัมพันธ์ทางสังคม หน่วยงานมีการรักษาความสัมพันธ์ หรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ผู้บริหาร และข้าราชการธุรการสำนักงานต่าง ๆ สามารถพบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยนความรู้ความสามารถของตนเองระหว่างกัน ทั้งนี้เพื่อช่วยเชื่อมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างข้าราชการ

2.3 ด้านความต้องการความเจริญก้าวหน้า หน่วยงานมีการจัดการฝึกอบรมเกี่ยวกับงานในหน้าที่ อยู่สม่ำเสมอ เพื่อให้ข้าราชการมีความเชี่ยวชาญ ความชำนาญในงานที่ปฏิบัติซึ่งจะส่งผลให้ข้าราชการสามารถเติบโตและก้าวหน้าในสายงานของตนเอง

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ระดับความผูกพันของข้าราชการธุรการที่มีต่อสำนักงานอัยการภาค 6

ความผูกพันของข้าราชการธุรการที่มีต่อสำนักงานอัยการภาค 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ความผูกพันของข้าราชการธุรการที่มีต่อสำนักงานอัยการภาค 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความต้องการที่จะดำรงความเป็นสมาชิกขององค์กร รองลงมา คือ การยอมรับเป้าหมาย นโยบายการบริหารขององค์กร และการทุ่มเทและพยายามในการปฏิบัติงานตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชญาณัฐ วุฒิสักดิ์ (2563 : 6) ศึกษาเรื่อง การสร้างความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรส่วนงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ในธุรกิจค้าปลีก กรณีศึกษาธุรกิจค้าปลีกมรรค ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรมีความผูกพันต่อองค์กรโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า บุคลากรมีความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับมากในทุกด้าน เรียงลำดับคือ ด้านความเต็มอกเต็มใจที่ใช้

ความพยายามอย่างเต็มที่ที่จะทำงานเพื่อองค์กร ด้านความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะรักษาสมาชิกภาพขององค์กร และด้านความเชื่อมั่นและยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันของข้าราชการธุรการที่มีต่อสำนักงานอัยการภาค 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสำเร็จในงานของบุคคล รองลงมา คือ ด้านสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านปกครองบังคับบัญชา ด้านเงินเดือนและผลประโยชน์ ด้านนโยบายบริหารงาน และด้านความก้าวหน้าของตำแหน่งหน้าที่ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพิชฌาย์ ลิ้มตระกูลไทย และ ประสพชัย พสุนนท์ (2561 : 2437-2449) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง ผลการวิจัยพบว่า ระดับความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่งโดยรวมอยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครู คือ ความท้าทายของงาน ความก้าวหน้าของงาน ความยากง่ายของงาน การตอบสนองจากองค์กร และความรู้สึกว่าตนมีความสำคัญในองค์กร

การทดสอบปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันของข้าราชการธุรการที่มีต่อสำนักงานอัยการภาค 6

ปัจจัยด้านลักษณะงาน คือ ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านความก้าวหน้าของตำแหน่งหน้าที่ และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน คือ ด้านปกครองบังคับบัญชา ด้านสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ไม่ส่งผลต่อความผูกพันของข้าราชการธุรการที่มีต่อสำนักงานอัยการภาค 6 ส่วนปัจจัยด้านลักษณะงาน คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความสำเร็จในงานของบุคคล ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน คือ ด้านเงินเดือนและผลประโยชน์ ส่งผลต่อความผูกพันของข้าราชการธุรการที่มีต่อสำนักงานอัยการภาค 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน คือ ด้านนโยบายบริหารงาน ส่งผลต่อความผูกพันของข้าราชการธุรการที่มีต่อสำนักงานอัยการภาค 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.611 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอนงค์ศิริ โรจนโสดม (2561 : 64) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน ปัจจัยแรงจูงใจในการทำงานของครูและความผูกพันต่อองค์กรของครู มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.60 – 0.87, 0.54-0.82, 0.20-0.81 0.20-0.86 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95, 0.94, 0.94 และ 0.97 ตามลำดับ

แนวทางในการส่งเสริมความผูกพันของข้าราชการธุรการ สำนักงานอัยการภาค 6

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า แนวทางในการส่งเสริมความผูกพันของข้าราชการธุรการ สำนักงานอัยการภาค 6 นั้น ควรเข้าไปสนับสนุนส่งเสริมข้าราชการใน 2 ประเด็นหลัก คือ 1) ด้านการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรคือ ควรดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างค่าตอบแทนและสวัสดิการ จัดให้มีการฝึกอบรม เพื่อเพิ่มพูนทักษะความรู้ ส่งเสริมให้ข้าราชการธุรการมีโอกาสก้าวหน้าในสายงานอื่น ๆ รักษาและส่งเสริมบรรยากาศที่ดีให้เกิดขึ้นภายในองค์กร และหน่วยงานต้องมีการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา หรือ

จัดการฝึกอบรมให้แก่ข้าราชการธุรการ 2) ด้านแรงจูงใจ คือ เพิ่มสวัสดิการให้แก่ข้าราชการธุรการตามสถานการณ์ในปัจจุบันรวมทั้งการเพิ่มค่าครองชีพ รักษาความสัมพันธ์หรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ จัดการฝึกอบรมเกี่ยวกับงานในหน้าที่อยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกรณีธัญ กิมศุภ (2563 : 34) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานที่มีระบบการทำงานทางไกลแบบทำที่บ้าน (Work from home) ผลการวิจัยพบว่า สำหรับปัจจัยที่มีผลให้พนักงานแสดงออกถึงพฤติกรรมของความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน 3 พฤติกรรม อันได้แก่ 1) การพูดเกี่ยวกับองค์กรในทางบวกต่อผู้ร่วมงานและมีแนวโน้มไปสู่การพูดกับลูกค้าขององค์กรในแง่บวก 2) ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะเป็นสมาชิกขององค์กร และ 3) การใช้ความพยายามอย่างสุดความสามารถและทำตามหน้าที่ให้ดีที่สุด มีความเป็นไปได้ที่จะช่วยเหลือสนับสนุนเพื่อความสำเร็จทางธุรกิจขององค์กร ได้แก่ ความก้าวหน้าในงานและโอกาสในการพัฒนาและปัจจัยคุณภาพชีวิตเท่านั้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานควรดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างค่าตอบแทนและสวัสดิการให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งเสริมให้ข้าราชการธุรการมีโอกาสก้าวหน้าในสายงานอื่น ๆ รวมทั้งมีการวางแผนพัฒนาและถ่ายทอดองค์ความรู้ไปยังข้าราชการธุรการ เพื่อให้ข้าราชการธุรการเหล่านั้นสามารถเติบโตและมีประสิทธิภาพในอนาคต

2. หน่วยงานควรรักษาและส่งเสริมบรรยากาศที่ดีให้เกิดขึ้นภายในองค์กร ทั้งนี้เพื่อให้ข้าราชการเกิดความสุขในขณะปฏิบัติงาน ซึ่งความสุขที่เกิดขึ้นจะช่วยสร้างกระบวนการทางคิดที่ดี ช่วยให้ที่ปฏิบัติหรืองานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จตามเป้าหมาย ผลงานที่ได้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในสิ่งใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาองค์กรให้ดียิ่งขึ้น

3. หน่วยงานควรส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา หรือจัดการฝึกอบรมให้แก่ข้าราชการธุรการให้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในงานที่ตนเองปฏิบัติ ตลอดจนต้องสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้สำหรับการปฏิบัติงานที่สะดวก รวดเร็ว มีความปลอดภัย และมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาแนวทางการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานอัยการภาค 6
2. ควรศึกษาการพัฒนาศักยภาพของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการภาค 6
3. ควรศึกษาผลสัมฤทธิ์ต่อการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการภาค 6

เอกสารอ้างอิง

- กรณ์ธัญญ์ กิมศุก. (2563). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานที่มีระบบการทำงานทางไกลแบบทำที่บ้าน (Work from home)*. สารนิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการธุรกิจ. วิทยาลัยการจัดการ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชญาณัฐ วุฒิศักดิ์. (2563). *การสร้างความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรส่วนงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในธุรกิจค้าปลีก กรณีศึกษาธุรกิจค้าปลีกมรรค*. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. คณะบริหารธุรกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
- สำนักงานอัยการภาค 6. (2564). ประวัติความเป็นมาของสำนักอัยการภาค 6. *ออนไลน์*. สืบค้น 15 ตุลาคม 2564. แหล่งที่มา: <http://www.region6.ago.go.th/>.
- สำนักงานอัยการสูงสุด. (2564). บทบาทหน้าที่ของสำนักอัยการ. *ออนไลน์*. สืบค้น 15 ตุลาคม 2564. แหล่งที่มา: <http://www.ago.go.th/>.
- สุพิชฌาย์ ลิ้มตระกูลไทย และ ประสพชัย พสุนนท์. (2561). *ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง*. วารสารวิชาการ *Veridian E – Journal, Silpakorn University* ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ. 11 (1), 2437-2449.
- สุวรรณา พูนพะเนา. (2552). *ความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรข้าราชการวิมิดลอุดุลยเดช กรมอู่ทหารเรือ*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (แขนงวิชาบริหารรัฐกิจ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- เสริมศักดิ์ สรวณรัมย์. (2556). *ความพึงพอใจในสวัสดิการและค่าตอบแทนของพนักงานรัฐวิสาหกิจองค์การตลาด กระทรวงมหาดไทย (อต.)*. วิทยานิพนธ์โครงการบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. คณะบริหารธุรกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อนงค์ศิริ โรจนโสธม. (2561). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ
เทศบาลตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์
**The Participation of People in Making the Local Development Plan of
Bankoh Sub-district Municipality Mueang Uttaradit
District Uttaradit Province**

ภัทราวดี อ่ำคุณ และ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Phattarawadee Aumkoon and kampanart wongwatthanaphong

Pibulsongkram Rajabhat University

Corresponding Author, E-mail : Phattarawadee.a@psru.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบ้านเกาะ 2) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบ้านเกาะ และ 3) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบ้านเกาะ ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ จากการวิจัยเชิงสำรวจ ด้วยจากการแจกแบบสอบถามกับประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 380 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบง่ายในสูตรของยามานะ (Yamana) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t-test และ F-test (One Way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า 1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาอาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบ้านเกาะ ไม่แตกต่างกัน 3. ปัญหา อุปสรรคที่สำคัญที่สุด คือ ระยะเวลา ในการประชุม ประชาคมไม่เหมาะสม รองลงมา คือ การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึงทำให้ไม่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร สถานที่ในการประชุมประชาคมไม่สะดวกต่อการเดินทาง และไม่ได้รับความต้องการตามเสนอบรรจุไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่นตามลำดับ ข้อเสนอแนะ พบว่า เทศบาลตำบลบ้านเกาะควรจัดวัน เวลา ในการประชุมประชาคมให้มีความเหมาะสม หรือเป็นวันหยุด โดยการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึงผ่านเสียงตามสายในหมู่บ้าน เพื่อให้ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร ทั้งยังต้องจัดสถานที่ในการประชุมประชาคมให้เกิดความสะดวกต่อการเดินทางและควรจัดโครงการที่

* วันที่รับบทความ: 6 มีนาคม 2565; วันที่แก้ไขบทความ: 6 พฤษภาคม 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 10 พฤษภาคม 2565

ตอบสนองความต้องการของประชาชนตามเสนอบรรจุไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยให้ความสำคัญกับปัญหาที่
ต้องการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมของประชาชน; การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

Abstracts

The objectives of this research were 1) to study the level of the participation of people in making the local development plan of Bankoh Sub-district Municipality 2) to compare the personal factors to the participation of people in making the local development plan of Bankoh Sub-district Municipality and 3) to study the problems, obstacles and suggestions for the participation of people in making the local development plan of Bankoh Sub-district Municipality. This research applied the Quantitative Research with the Survey Research. The sample was 380 people from the calculation formula of Taro Yamane. The research instrument was the questionnaire. The statistics used frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test with One Way ANOVA.

Results of the Research 1) Overall, the level of the participation of people in making the local development plan of Bankoh Sub-district Municipality was at the high level. 2) The comparison of the personal factors to the participation of people in making the local development plan of Bankoh Sub-district Municipality found that the people having the different genders, ages, education, occupations, income, and duration in living had no the different opinion to the participation of people in making the local development plan of Bankoh Sub-district Municipality, Mueang Uttaradit District, Uttaradit Province. Therefore, the hypothesis was denied. 3) The problems, obstacles and suggestions for the participation of people in making the local development plan of Bankoh Sub-district Municipality found that the obstacle was that the time in the meeting was improper, the public relations was not thoroughly, and the place of the meeting was inconvenient to the travel. The suggestions were that the Bankoh Sub-district Municipality should provide the date and time in the meeting proper or the holiday, have the public relations thoroughly with a voice-over in the village, provide the place in the meeting convenient to the travel, provide the project responding to the demand of the people according the local development plan by giving the importance in the resolution rapidly.

Keywords : Participation of People; Making the Local Development Plan

บทนำ

ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 250 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและกิจการมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติการจัดทำบริการสาธารณะและกิจการมสาธารณะใดที่สมควรให้เป็นหน้าที่และอำนาจโดยเฉพาะขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ หรือให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลัก

ในการดำเนินการใด ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติซึ่งต้องสอดคล้องกับรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นต้องให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการบริหาร การจัดทำบริการสาธารณะ การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา การเงินและการคลัง และการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งต้องทำเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม การป้องกันการทุจริต และการใช้จ่ายเงินอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความแตกต่างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ และต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ และการป้องกันการก้าวก่ายการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการส่วนท้องถิ่นด้วย (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560 : 74-75) แผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้การวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่กำหนดจุดมุ่งหมายการพัฒนา การกำหนดภารกิจและแนวทางการดำเนินงาน อย่างเป็นระบบ ซึ่งจะช่วยให้การกำหนดแผนงานโครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีทิศทางที่สอดคล้อง ประสานสนับสนุนในจุดมุ่งหมายร่วมกัน นอกจากจะทำให้ปัญหาและความต้องการได้รับการตอบสนอง อย่างเหมาะสมแล้วยังเป็นการบริหารทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด (พวงทอง โยธาใหญ่, 2545 : 2)

เทศบาลตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2548 และที่แก้ไขเพิ่มเติมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่สามารถแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นกับประชาชนได้เท่าที่ควร เนื่องจากการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผ่านมาถูกกำหนดขึ้นโดยบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหลักขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน มีผลให้แผนพัฒนาท้องถิ่นเมื่อนำมาปฏิบัติไม่สามารถแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นกับประชาชนได้อย่างแท้จริง ประชาชนยังคงเผชิญกับปัญหาต่างๆ มาอย่างต่อเนื่อง จึงจำเป็นต้องรีบดำเนินการแก้ไขให้ทันต่อเหตุการณ์ ในฐานะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด รับรู้และเข้าใจปัญหาของประชาชนย่อมทำหน้าที่ในการแก้ไขปัญห และช่วยเหลือประชาชนได้ดีกว่าหน่วยงานอื่น ในขณะเดียวกันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องปรับเปลี่ยนและพัฒนาองค์กรให้มีความพร้อมที่จะทำงานเพื่อประชาชนมากขึ้น มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ และต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและความต้องการได้อย่างเต็มที่ (เทศบาลตำบลบ้านเกาะ, 2564 : 64)จะเห็นได้ว่ากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นจึงถือเป็นหัวใจสำคัญของการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะว่าประชาชนจะมีความรู้และความเข้าใจดีว่าตนเองต้องการอะไร เนื่องจากประชาชนจะเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการนำแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาปฏิบัติในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนในทุกขั้นตอน ทั้งนี้เมื่อนำ

แผนมาปฏิบัติจะได้ประสบผลสำเร็จมากขึ้น และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนและชุมชนอย่างยั่งยืน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยในตำแหน่งนักวิเคราะห์นโยบายและแผน ปฏิบัติงานอยู่ในเทศบาลตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์

ระเบียบวิธีวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ จากการแจกแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตปกครองเทศบาลตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 7,478 คน (เทศบาลตำบลบ้านเกาะ, 2564 : 64)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตปกครองเทศบาลตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 380 คน ที่ได้จากสูตรของยามาเน่ (Yamane)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open-Ended Form)

2.2 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ คือ ศึกษาเอกสาร แนวคิด หลักการ และทฤษฎี กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย ดำเนินการสร้างและปรับแบบสอบถาม นำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาคูณภาพความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.935

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขอนหนังสือคณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยต่อนายกเทศมนตรีตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์

3.2 นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปเก็บรวบรวมข้อมูลโดยกระจายกลุ่มตัวอย่างสุ่มเลือกจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 380 ชุด ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยตนเองและนำแบบสอบถามมาตรวจสอบหาความสมบูรณ์ของข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.3 นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์เพื่อการวิจัยต่อไป

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

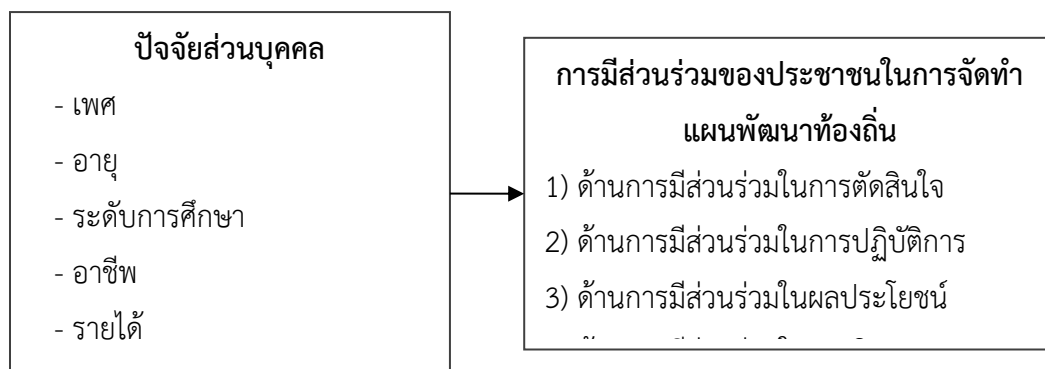
4.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (%), ค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inference Statistics) ได้แก่ ค่าสถิติทดสอบ t-test ใช้เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่มที่มีอิสระต่อกัน ค่าสถิติทดสอบ F-test ใช้ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากรมากกว่า 2 กลุ่ม การวิเคราะห์ความแปรปรวน (One-Way Analysis of Variance)

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ประกอบบริบท นำเสนอเป็นความเรียงประกอบตาราง โดยการแจกแจงความถี่ของผู้ตอบคำถามปลายเปิด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์” จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์

ตาราง 1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยภาพรวม

ลำดับ	การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.53	0.561	มาก
2	ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ	3.50	0.463	ปานกลาง
3	ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	3.59	0.588	มาก
4	ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล	3.49	0.476	ปานกลาง
ภาพรวม		3.53	0.404	มาก

จากตาราง 1 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.53$, S.D.= 0.404) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ รongลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผล ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การทดสอบสมมติฐานการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์

ตาราง 2 ผลสรุปการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า F	Sig	ผลการศึกษา	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
เพศ	การมีส่วนร่วมของประชาชน	0.709	-	0.478	-	✓
อายุ	การมีส่วนร่วมของประชาชน	-	0.323	0.863	-	✓
การศึกษา	การมีส่วนร่วมของประชาชน	-	1.317	0.256	-	✓
อาชีพ	การมีส่วนร่วมของประชาชน	-	1.317	0.256	-	✓
รายได้	การมีส่วนร่วมของประชาชน	-	1.409	0.240	-	✓
ระยะเวลาอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน	การมีส่วนร่วมของประชาชน	-	2.451	0.063	-	✓

จากตาราง 2 พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์

ตาราง 3 ปัญหา อุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์

ที่	ปัญหา อุปสรรค	ความถี่ (f)
1	วันเวลา ในการประชุมประชาคมไม่เหมาะสม	195
2	การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึงทำให้ไม่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร	85
3	สถานที่ในการประชุมประชาคมไม่สะดวกต่อการเดินทาง	62
4	ไม่ได้รับความต้องการตามเสนอบรรจุไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่น	38

จากตาราง 3 พบว่า ปัญหา อุปสรรคที่สำคัญที่สุด คือ วันเวลา ในการประชุมประชาคมไม่เหมาะสม รองลงมา คือ การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึงทำให้ไม่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร สถานที่ในการประชุมประชาคมไม่สะดวกต่อการเดินทาง และไม่ได้รับความต้องการตามเสนอบรรจุไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่น ตามลำดับ

ตาราง 4 ข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์

ที่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่ (f)
1	ควรจัดวัน เวลา ในการประชุมประชาคมให้มีความเหมาะสม หรือเป็นวันหยุด เพื่อให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในอย่างเต็มที่	50
2	ประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึงผ่านเสียงตามสายในหมู่บ้าน เพื่อให้ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร	79
3	จัดสถานที่ในการประชุมประชาคมให้เกิดความสะดวกต่อการเดินทาง	53
4	ควรจัดโครงการที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนตามเสนอบรรจุไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยให้ความสำคัญกับปัญหาที่ต้องการแก้ไขอย่างเร่งด่วน	31

จากตาราง 4 พบว่า เทศบาลตำบลบ้านเกาะควรจัดวัน เวลา ในการประชุมประชาคมให้มีความเหมาะสม หรือเป็นวันหยุด โดยการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึงผ่านเสียงตามสายในหมู่บ้าน เพื่อให้ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร ทั้งยังต้องจัดสถานที่ในการประชุมประชาคมให้เกิดความสะดวกต่อการเดินทางและควรจัดโครงการที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนตามเสนอบรรจุไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยให้ความสำคัญกับปัญหาที่ต้องการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล บ้านเกาะ อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลให้ความสำคัญกับความต้องการของประชาชนเป็นหลักในการตัดสินใจต่อการกำหนดโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เทศบาลให้ความสำคัญประชาชนจึงรับฟังปัญหา ความต้องการ และข้อคิดเห็น เพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจำลอง บุตรจันทร์ (2559 : 43) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลพสุพรรณ อำเภอกำแพงแสน จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในแผนพัฒนาสามปี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ การมีส่วนร่วมรับประโยชน์ การมีส่วนร่วมตัดสินใจ การมีส่วนร่วมปฏิบัติและการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการมองเห็นปัญหา ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านบุคลิกลักษณะประจำตัวบุคคลด้านอำนาจตามกฎหมาย ด้านการได้รับผลประโยชน์ ด้านค่านิยมส่วนบุคคล ด้านแรงกดดันทางสังคม และด้านผู้นำชุมชนตามลำดับ

ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีส่วนร่วมในการเสนอแผนงาน โครงการแก้ไขปัญหาก็เกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานและด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการพิจารณาความเหมาะสมของแผนงาน โครงการ ตามความต้องการของประชาชนในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนตีสลักษณ์ ยกเทพ และยุภาพร ยุภาศ (2560 : 182-191) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านเตื่อ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านเตื่อ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ได้รับประโยชน์จากแผนงานโครงการตามการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นตรงตามความต้องการครอบคลุมครบทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การดำเนินการตามแผนพัฒนาท้องถิ่นนั้นประชาชนเป็นผู้

ได้รับประโยชน์จากแผนงานโครงการตามการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นตรงตามความต้องการเช่น เส้นทางคมนาคม สาธารณูปโภค เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอัครวิทย์ ศาสณพิทักษ์ และ วิมลรัตน์ ยิ้มละมัย (2561 : 135-145) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลวิเศษไชยชาญ อำเภอวิเศษไชยชาญ จังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลวิเศษไชยชาญ มีระดับการมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงตามลำดับคือ 1) การวางแผนพัฒนาท้องถิ่น 2) การนำแผนพัฒนาท้องถิ่นไปปฏิบัติ และ 3) การติดตาม ประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น

ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีส่วนร่วมในการประเมิน ติดตาม ตรวจสอบผลการดำเนินงานตามแผนงานโครงการที่ได้รับอนุมัติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนให้ความสำคัญกับการประเมิน ติดตาม ตรวจสอบผลการดำเนินงานตามแผนงาน แต่ในบางเรื่องประชาชนก็ไม่ได้เป็นผู้ตัดสินใจ เช่น งบประมาณ การรายงานผล เป็นต้นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปัญญา เฉลียวชาติ (2560 : 64) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และระดับน้อย จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ตามลำดับ

ผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์

การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาอาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกุสุมา เขียวเพกา (2560 : 4) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลร่อนทอง อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้แต่กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศอายุ ระดับ การศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ยังพบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปาน

กลางกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลร่อนทอง อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่า ปัญหา อุปสรรคที่สำคัญที่สุด คือ วัน เวลา ในการประชุมประชาคมไม่เหมาะสม รองลงมา คือ การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึงทำให้ไม่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร สถานที่ในการประชุมประชาคมไม่สะดวกต่อการเดินทาง และไม่ได้รับความต้องการตามเสนอบรรจุไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่น ตามลำดับ ข้อเสนอแนะ พบว่า เทศบาลตำบลบ้านเกาะควรจัดวัน เวลา ในการประชุมประชาคมให้มีความเหมาะสม หรือเป็นวันหยุด โดยการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึงผ่านเสียงตามสายในหมู่บ้าน เพื่อให้ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร ทั้งยังต้องจัดสถานที่ในการประชุมประชาคมให้เกิดความสะดวกต่อการเดินทาง และควรจัดโครงการที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนตามเสนอบรรจุไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยให้ความสำคัญกับปัญหาที่ต้องการแก้ไขอย่างเร่งด่วนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฬาลักษณ์ กอบัวกลาง (2560 : 3) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองเก่าอำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่มีจำนวนมากที่สุดคือ ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนทราบ รองลงมา คือ ควรมีกลยุทธ์ที่จะทำให้ประชาชนเข้าร่วมประชาคมให้มากขึ้น และมีความสำคัญในการจัดทำแผน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามามีส่วนร่วมในการทำแผนให้มากขึ้นตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. เทศบาลตำบลบ้านเกาะควรจัดสถานที่ในการประชุมประชาคมให้เกิดความสะดวกต่อการเดินทาง รวมทั้งวัน เวลา ในการประชุมประชาคมให้มีความเหมาะสม เพื่อให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในอย่างเต็มที่
2. เทศบาลตำบลบ้านเกาะควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึงผ่านเสียงตามสายในหมู่บ้าน และใช้รถประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ได้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น
3. เทศบาลตำบลบ้านเกาะควรจัดโครงการที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนตามเสนอบรรจุไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยให้ความสำคัญกับปัญหาที่ต้องการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความพึงพอใจต่อของประชาชนต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์
2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์
3. ควรศึกษาผลสัมฤทธิ์ต่อการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์

เอกสารอ้างอิง

- กุสุมา เขียวเพกา. (2560). การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในองค์การ บริหารส่วนตำบล ร่อนทอง อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จำลอง บุตรจันทร์. (2559). การมีส่วนร่วมของประชาชนในแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลพุ สวรรค์ อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด.
- จุฬาลักษณ์ กอบัวกลาง. (2560). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล เมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- เทศบาลตำบลบ้านเกาะ. (2564). ทะเบียนและบัตร. อุดรดิตถ์: งานทะเบียนและบัตร เทศบาลตำบลบ้าน เกาะ.
- ปัญญา เกลียวชาติ. (2560). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วน ตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหา บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครสวรรค์.
- พวงทอง โยธาใหญ่. (2545). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การ บริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2560). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. หน้า 74-75. 6 เมษายน 2560.

- สุนะติลักษณ์ ยกเทพ และ ยุภาพร ยูภาศ. (2560). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านเตื่อ อำเภอมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*. 5 (ฉบับพิเศษ) : 182-191.
- อัศวินท์ ศาสนพิทักษ์ และ วิมลรัตน์ ยี่มละมัย. (2561). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลวิเศษไชยชาญ อำเภวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง. *การประชุมวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติ ครั้งที่ 1 “มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ : พลังปัญญาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน”* ณ หอประชุมเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษาฯ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา : 135-145.

การศึกษาความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน
ในเขตตำบลท่าเยี่ยม อำเภอสาเหล็ก จังหวัดพิจิตร
**A Study of Knowledge, Attitude and Behavior on Solid Waste Management
of People in Tha Yiem Subdistrict Saklek District Phichit Province**

กนกวรรณ ศรีมน และ โชติ บดีรัฐ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Kanokwan Sornmanee and Chot Bodeerat

Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail : kanokwan.so@psru.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน 2) ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะกับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน และ 3) แนวทางการส่งเสริมความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการแจกแบบสอบถามกับประชาชน ที่ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 352 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบง่ายในสูตรของยามานะ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน พบว่า 1.1) ความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน อยู่ในระดับสูง 1.2) ทักษะในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับ 1.3) พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะกับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน พบว่า ทักษะการคัดแยกขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ($r_{xy} = 0.685$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 3) แนวทางการส่งเสริมความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดโครงการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะมูลฝอย ด้านการลดการใช้ การใช้อุปกรณ์ให้เข้าใจต่อวิธีการลดขยะมูลฝอย และควรจัดกิจกรรมการแปรรูปของใช้จากขยะมูลฝอย เพื่อใช้ขยะมูลฝอยให้เกิดประโยชน์ และควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบต่อกระบวนการเก็บขยะมูลฝอย และขนขยะมูลฝอยไปกำจัด เพื่อให้ประชาชนได้นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

คำสำคัญ : ความรู้; ทักษะ; พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย

* วันที่รับบทความ: 6 มีนาคม 2565; วันที่แก้ไขบทความ: 6 พฤษภาคม 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 10 พฤษภาคม 2565

Received: March 6, 2022; Revised: May 6, 2022; Accepted: May 10, 2022

Abstracts

The objectives of this research were to study 1) the level of knowledge, attitude, and solid waste management behavior of the people, 2) the relationship between the attitude and the solid waste management behavior of the people, and 3) the approach to promoting knowledge, attitude, and management behavior. People's solid waste It is a quantitative research. collecting data by distributing questionnaires to the public were selected as a sample of 352 subjects obtained by substituting the values in the Yamane formula. The data were analyzed by using statistics such as frequency, percentage, mean, standard deviation. and Pearson's correlation coefficient test.

The results of the research were as follows: 1) The level of knowledge, attitude and behavior of people on solid waste management found that 1.1) the knowledge of solid waste management of the people. 1.2) People's attitudes on waste management The overall level was at 1.3) people's solid waste management behavior. 2) The relationship between attitude and solid waste management behavior of the people found that the attitude of solid waste sorting had a moderate positive relationship with solid waste management behavior. The correlation coefficient ($r_{xy} = 0.685$) was statistically significant at 0.01 and 3) guidelines for promoting knowledge, attitudes and behaviors of solid waste management of the people. solid waste management Reducing the use Reuse to understand how to reduce solid waste. and should organize activities for processing goods from solid waste to make good use of the waste and should be publicized to the public about the waste collection process and transporting solid waste to dispose of for people to use in their daily lives

Keywords : Knowledge; Attitude; Behavior on Solid Waste Management

บทนำ

ในอดีตขยะมูลฝอยที่เกิดจากการบริโภค อุปโภคของคนในครัวเรือน สามารถกำจัดได้ทั้งหมดในครัวเรือน เพราะมีปริมาณน้อย และส่วนใหญ่เป็นขยะอินทรีย์ย่อยสลายเองได้ แต่ในปัจจุบันปริมาณขยะมูลฝอยในครัวเรือน มีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เนื่องจากจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น สภาพเศรษฐกิจทั้งในครัวเรือน ชุมชนและระดับประเทศมีสถานะที่ดี พฤติกรรมการบริโภคสินค้าอาหาร และรูปแบบการดำเนินชีวิตประจำวันที่เปลี่ยนไป ของประชาชน ทำให้ประชาชนไม่สามารถกำจัดขยะมูลฝอยในครัวเรือนเองได้ การกำจัดขยะมูลฝอยจึงเป็นภาระหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ต้องดำเนินการให้หมดในแต่ละวัน หากปล่อยให้ตกค้างสะสม อาจก่อให้เกิดปัญหาต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน เช่น กลิ่นเหม็น เป็นแหล่งเพาะเชื้อโรคและแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์นำโรค ก่อให้เกิดความรำคาญ (จำรูญ ยาสมุทร, 2555 : 25)

จังหวัดพิจิตรได้ดำเนินงานด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ภายใต้โครงการ “จังหวัดสะอาด” ที่ห้องประชุมศาลากลางจังหวัดพิจิตร ซึ่งเป็นการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ “ประเทศไทยไร้ขยะ” โดยสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดพิจิตร ได้จัดทำแผนการประชุมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ทั้ง 12 อำเภอ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ ทศนคติ แนะนำวิธีการจัดการขยะแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ครบทุกแห่ง นอกจากนี้ ยังได้รวมกลุ่มพื้นที่ในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย (Cluster) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตจังหวัดพิจิตร พบว่า มีการกำจัดขยะในหลายวิธี เช่น มีสถานที่ทิ้งเป็นของตัวเอง กำจัดด้วยวิธีการฝังกลบ ทำปุ๋ยหมัก และมีสถานที่ทิ้งขยะร่วมกันระหว่าง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และจ้างเอกชนในการจัดการขยะมูลฝอยด้วยการฝังกลบ เทกองควบคุม นอกจากนี้ ร้อยละ 50 ของจำนวน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพิจิตร จัดการขยะมูลฝอยโดยชาวบ้านในชุมชนจัดการกันเอง ตามหลักการ 3 R คือ Reduce ลดการใช้การบริโภคทรัพยากรที่ไม่จำเป็น ซึ่งจะช่วยลดขยะ Reuse คือ การใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าที่สุด โดยการนำสิ่งของเครื่องใช้มาใช้ซ้ำ และ Recycle คือ การนำสิ่งของที่ใช้ประโยชน์ในรูปแบบเดิมไม่ได้แล้ว ไปจัดการด้วยกระบวนการต่าง ๆ แล้วแปรรูปมาเป็นสิ่งใหม่ และนำมาใช้ใหม่ (จังหวัดพิจิตร, 2564 : ออนไลน์)

องค์การบริหารส่วนตำบลท่าเยี่ยม อำเภอสามโก้ จังหวัดพิจิตร ซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐที่เป็นส่วนหนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่ในการกำจัดมูลฝอย โดยในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเองยังมีวิธีการจัดการกับขยะมูลฝอยในครัวเรือนและในพื้นที่ของตนเองยังไม่ถูกต้องมากนัก ซึ่งพบว่าในครัวเรือนมีการจัดการขยะมูลฝอยกันเอง อาจจะใช้วิธีเผาหรือนำไปทิ้งตามแม่น้ำ ลำคลอง ข้างถนน หรือทิ้งตามจุดทิ้งขยะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ชุมชนของตนเองจัดเตรียมให้ แต่การทิ้งขยะของชุมชนก็ยังไม่มีการแยกทิ้งตามลักษณะประเภทของขยะ เช่น ขยะที่ย่อยสลายได้ ขยะที่สามารถนำกลับไปใช้ใหม่ได้หรือขยะรีไซเคิล ขยะทั่วไป และขยะอันตราย ทำให้สัตว์ต่าง ๆ มากุ้ยเฉี่ย เกิดความสกปรก เลอะเทอะบนท้องถนน และทำให้ผู้ใช้รถใช้ถนนเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย ซึ่งส่งผลกระทบต่อจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่ ประกอบกับพบผู้ที่มาร้องเรียนเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยจำนวนมาก ทั้งในเรื่องของการร้องเรียน จากการที่มีผู้ลักลอบนำขยะมาทิ้งในบริเวณพื้นที่ว่างเปล่าหรือพื้นที่สาธารณะของชุมชน ทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ใกล้เคียงได้รับความเดือดร้อนจากปัญหากลิ่นเหม็นของกองขยะ น้ำ ในลำคลองเน่าเสีย ดินที่อยู่พื้นที่ใกล้เคียงเสื่อมโทรมปลูกพืชไม่ได้ และความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยจากการวางกองขยะมูลฝอยตามข้างถนนสายหลักที่มีรถสัญจรไปมา รวมไปถึงจำนวนรถเก็บขนและจำนวนรอบที่จัดเก็บขยะมูลฝอยไม่เพียงพอต่อปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น จึงเป็นเหตุให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอยตกค้างในชุมชนจึงเป็นปัญหาที่จะต้องเร่งแก้ไข (องค์การบริหารส่วนตำบลท่าเยี่ยม, 2564 : 6-16)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลท่าเยี่ยม อำเภอสามโก้ จังหวัดพิจิตร ว่าประชาชนนั้นมีความรู้ มีทัศนคติ และพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยอย่างไร เพื่อให้ทราบผลสะท้อนและปัญหาที่เกิดขึ้น และนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลท่าเยี่ยม
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลท่าเยี่ยม
3. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลท่าเยี่ยม

ระเบียบวิธีวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยวิธีการสำรวจกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนในเขตรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าเยี่ยม อำเภอสาทเหล็ก จังหวัดพิจิตร จำนวน 2,873 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลท่าเยี่ยม, 2564 : 6-16)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในเขตรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าเยี่ยม จำนวน 352 คน ที่ได้จากสูตรของยามานะ (Yamane)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม มีทั้งหมด 5 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามประเภทตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 ความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ซึ่งเป็นคำถามที่ทดสอบความรู้และเข้าใจในการจัดการขยะโดยมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ซึ่งมีคำถามทั้งหมด 15 ข้อ ประกอบด้วย ด้านประเภทของขยะ ด้านการคัดแยกขยะ ด้านการลดปริมาณขยะ และด้านการกำจัดขยะ เป็นแบบตัวเลือกตอบ “ใช่” หรือ “ไม่ใช่” ตอบถูกให้คะแนน 1 คะแนน ตอบผิดให้ คะแนน 0 คะแนน

ตอนที่ 3 ทักษะในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลท่าเยี่ยม เป็นแบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ 1 หมายถึง น้อยที่สุด 2 หมายถึง น้อย 3 หมายถึง ปานกลาง 4 หมายถึง มาก 5 หมายถึง มากที่สุด

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลท่าเยี่ยม เป็นแบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ 1 หมายถึง น้อยที่สุด 2 หมายถึง น้อย 3 หมายถึง ปานกลาง 4 หมายถึง มาก 5 หมายถึง มากที่สุด

ตอนที่ 5 แนวทางการส่งเสริมความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลท่าเยี่ยม ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิด

2.2 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ คือ ศึกษาเอกสาร แนวคิด หลักการ และทฤษฎี กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย ดำเนินการสร้างและปรับแบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) หรือค่าความสอดคล้อง (Index of Item–Objective Congruence) โดยค่าความสอดคล้องในแต่ละข้อนั้นมีค่ามากกว่า 0.5 ขึ้นไปทุกข้อ และหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.869

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขอนหนังสือจากคณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยต่อนายกองคการบริหารส่วนตำบลท่าเยี่ยม เพื่อเก็บข้อมูลกับประชาชนในพื้นที่ต่อไป

3. 2. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปสำรวจกับประชาชนในตำบลท่าเยี่ยม ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 352 ชุด ชี้แจงให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.3 นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) คือ นำมาแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

4.2 การวิเคราะห์ความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ดำเนินการดังนี้ วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) คือ นำมาแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) หลังจากนั้นวิเคราะห์ข้อคำถามที่ประชาชนตอบคำถามถูกและผิด โดยใช้เกณฑ์คำนวณของบุญชม ศรีสะอาด (2560 : 76) เพื่อหาคะแนนรวมที่ประชาชนตอบถูกต้องซึ่งมีคำถามทั้งหมด 15 ข้อ แต่ละข้อมีคะแนนเท่ากับ 1 คะแนน หากประชาชนตอบถูกคิดเป็น 1 คะแนน และตอบผิดคิดเป็น 0 คะแนน แล้วนำคะแนนรวมที่ได้มาจัดระดับความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอย แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ คะแนนรวม 0-5 หมายถึง มีความรู้อยู่ในระดับต่ำ คะแนนรวม 6-10 หมายถึง มีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง และคะแนนรวม 11-15 หมายถึง มีความรู้ในระดับสูง

4.3 การวิเคราะห์ทัศนคติในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน โดยผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) วิเคราะห์โดยใช้ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (2560 : 76) ดังนี้

- ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ มากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ มาก
- ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ น้อย
- ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ น้อยที่สุด

4.4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน วิเคราะห์โดยใช้สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) สำหรับทดสอบสมมติฐาน โดยใช้การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อหาค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรสองตัวที่อิสระต่อกัน หรือหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล 2 ชุด ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (2560 : 76) ดังนี้

ระดับความสัมพันธ์ :

- ถ้าค่า r มีค่ามากกว่า 0.91 – 1.00 แสดงว่า มีความสัมพันธ์ในระดับสูงมาก
- ถ้าค่า r มีค่ามากกว่า 0.71 – 0.90 แสดงว่า มีความสัมพันธ์ในระดับสูง
- ถ้าค่า r มีค่ามากกว่า 0.31 – 0.70 แสดงว่า มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง
- ถ้าค่า r มีค่ามากกว่า 0.01 – 0.30 แสดงว่า มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

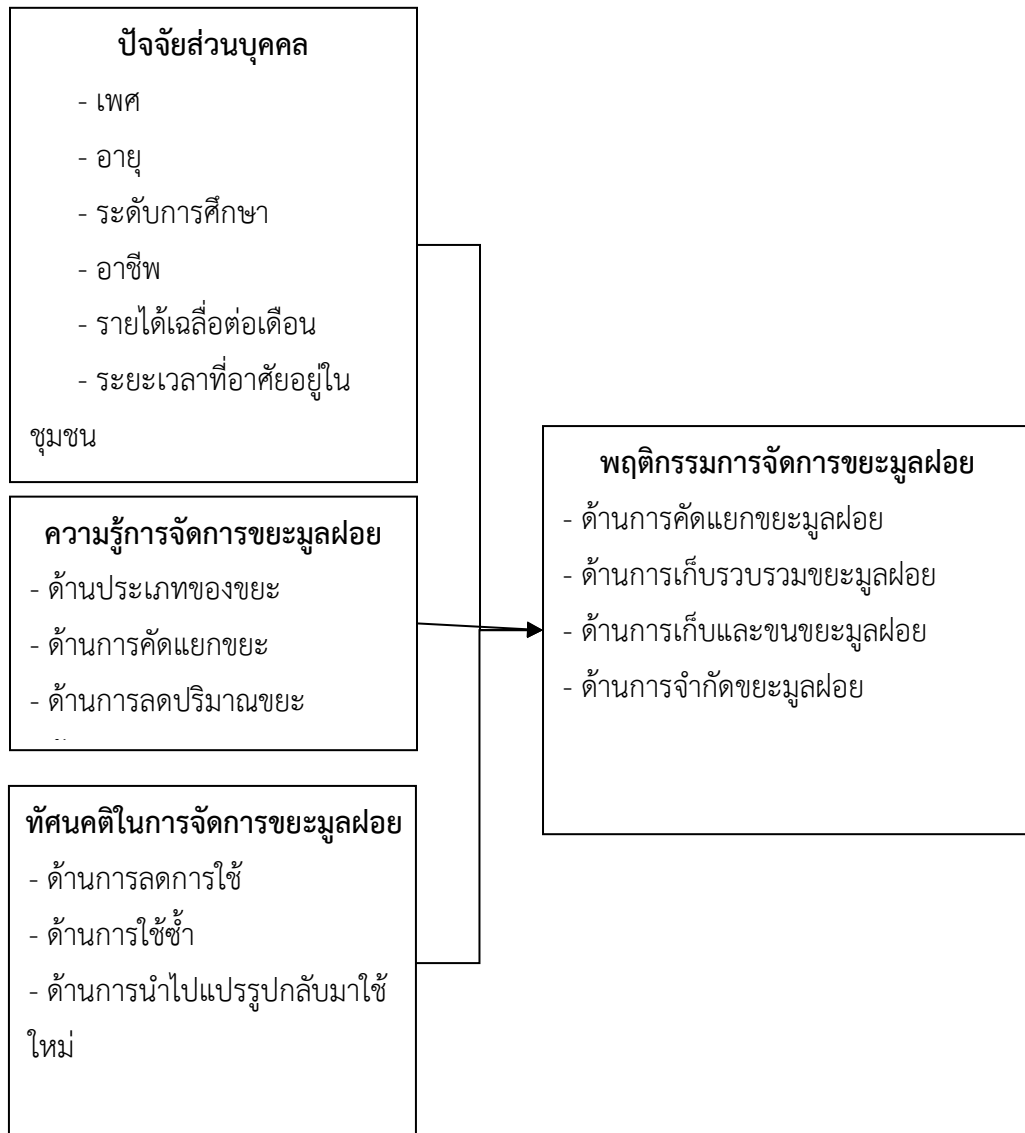
ทิศทางความสัมพันธ์ :

- ถ้าค่า r มีค่า 0.01 – 1.00 แสดงว่า มีความสัมพันธ์ในทางบวก
- ถ้าค่า r มีค่า (-0.01) – (-1.00) แสดงว่า มีความสัมพันธ์ในทางลบ

5. วิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท นำเสนอเป็นความเรียงประกอบตาราง โดยการแจกแจงความถี่ของผู้ตอบคำถามปลายเปิด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลท่าเยียม

1. ความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลท่าเยียม

ตาราง 1 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลท่าเยียม

ความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอย	จำนวน	ร้อยละ
มีความรู้อยู่ในระดับสูง (11-15)	317	90.05
มีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง (6-10)	35	9.95
มีความรู้อยู่ในระดับต่ำ (0-5)	0	0.00
รวม	352	100.00

จากตาราง 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลท่าเยียม อยู่ในระดับสูง จำนวน 317 คน คิดเป็นร้อยละ 99.05 รองลงมา มีความรู้ในระดับปานกลาง จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 9.95

2. ทักษะในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลท่าเยียม

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานทัศนคติในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลท่าเยียม โดยภาพรวม

ลำดับ	ทัศนคติในการจัดการขยะมูลฝอย	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านการลดการใช้	3.49	0.58	ปานกลาง
2	ด้านการใช้ซ้ำ	3.55	0.56	มาก
3	ด้านการนำไปแปรรูปกลับมาใช้ใหม่	3.58	0.56	มาก
ภาพรวม		3.54	0.44	มาก

จากตาราง 2 พบว่า ทักษะในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลท่าเยียม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = 0.44) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการนำไปแปรรูปกลับมาใช้ใหม่ ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.56) รองลงมา คือ ด้านการใช้ซ้ำ ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = 0.56) และด้านการลดการใช้ ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = 0.58) ตามลำดับ

3. พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลท่าเยี่ยม

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลท่าเยี่ยม โดยภาพรวม

ลำดับ	พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย	3.52	0.58	มาก
2	ด้านการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย	3.59	0.60	มาก
3	ด้านการเก็บและขนขยะมูลฝอย	3.52	0.60	มาก
4	ด้านการกำจัดขยะมูลฝอย	3.58	0.58	มาก
ภาพรวม		3.55	0.43	มาก

จากตาราง 3 พบว่า พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลท่าเยี่ยม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.55$, S.D.= 0.43) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย ($\bar{X}=3.59$, S.D.= 0.60) รองลงมา คือ ด้านการกำจัดขยะมูลฝอย ($\bar{X}=3.58$, S.D.= 0.58) ด้านการเก็บและขนขยะมูลฝอย ($\bar{X}=3.52$, S.D.= 0.60) และด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย ($\bar{X}=3.52$, S.D.= 0.58) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลท่าเยี่ยม

ตาราง 4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลท่าเยี่ยม

	X ₁	X ₂	X ₃	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	X _{รวม}	Y _{รวม}
X ₁	1								
X ₂	.456**	1							
X ₃	.361**	.440**	1						
Y ₁	.342**	.376**	.460**	1					
Y ₂	.279**	.326**	.488**	.333**	1				
Y ₃	.458**	.395**	.301**	.433**	.236**	1			
Y ₄	.312**	.449**	.418**	.340**	.395**	.353**	1		
X _{รวม}	.779**	.804**	.765**	.501**	.465**	.492**	.501**	1	
Y _{รวม}	.489**	.540**	.580**	.732**	.685**	.720**	.723**	.685**	1

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตาราง 4 พบว่า ทักษะการคัดแยกขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลท่าเยี่ยม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ($r = 0.685$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของทักษะการคัดแยกขยะมูลฝอยกับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลท่าเยี่ยม

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการส่งเสริมความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลท่าเยี่ยม

ตาราง 5 แนวทางการส่งเสริมความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลท่าเยี่ยม

ที่	แนวทางในการส่งเสริม	ความถี่ (f)
1	จัดโครงการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะมูลฝอย ด้านการลดการใช้ การใช้ซ้ำเพื่อให้เข้าใจต่อวิธีการลดขยะมูลฝอย	125
2	ควรจัดกิจกรรมการแปรรูปของใช้จากขยะมูลฝอย เพื่อใช้ขยะมูลฝอยให้เกิดประโยชน์	65
3	ควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบต่อกระบวนการเก็บขยะมูลฝอย และขนขยะมูลฝอยไปกำจัด เพื่อให้ประชาชนได้นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน	32

จากตาราง 5 พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดโครงการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะมูลฝอย ด้านการลดการใช้ การใช้ซ้ำเพื่อให้เข้าใจต่อวิธีการลดขยะมูลฝอย และควรจัดกิจกรรมการแปรรูปของใช้จากขยะมูลฝอย เพื่อใช้ขยะมูลฝอยให้เกิดประโยชน์ และควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบต่อกระบวนการเก็บขยะมูลฝอย และขนขยะมูลฝอยไปกำจัด เพื่อให้ประชาชนได้นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

อภิปรายผลการวิจัย

ระดับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลท่าเยี่ยม

1. ความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลท่าเยี่ยม ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลท่าเยี่ยม อยู่ในระดับสูง ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ความเข้าใจต่อการจัดการขยะมูลฝอย เช่น การเลือกใช้บรรจุภัณฑ์ขนาดใหญ่แทนขนาดเล็กและใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเป็นการลดขยะในครัวเรือน เป็นต้น ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของพรจิตร ภารสุวรรณ (2559 : 23) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความรู้และทัศนคติในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตะพาน อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ผล

การศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนตามแนวคิด 3Rs ในระดับน้อย คะแนนเฉลี่ย 10.5 คะแนน

2. ทักษะในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลท่าเยี่ยม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการนำไปแปรรูปกลับมาใช้ใหม่ รองลงมา คือ ด้านการใช้ซ้ำ และด้านการลดการใช้ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจอมจันทร์ นทีวัฒนา และวิชัย เทียนถาวร (2560 : 316-330) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความรู้และทัศนคติที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการลดขยะชุมชนแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ผลการวิจัยพบว่า มีทัศนคติและพฤติกรรมในการลดขยะในการซื้อสิ่งของตามความจำเป็น หลัก 5R และการจัดการขยะตามลำดับขั้นการจัดการขยะ อยู่ในระดับเห็นด้วยและระดับมาก

3. พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลท่าเยี่ยม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย รองลงมา คือ ด้านการกำจัดขยะมูลฝอย ด้านการเก็บและขนขยะมูลฝอย และด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย ตามลำดับ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของอัญญิ ชัยชนะ, เบญจมาศ สุขเจริญ และ อังคณา จันทรเกตุ (2559 : 684-695) ศึกษาเรื่อง ความรู้และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 5Rs ของนักศึกษาคณะสาธารณสุขศาสตร์และสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการจัดการมูลฝอยตามหลัก 5Rs โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง

ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติ กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลท่าเยี่ยม พบว่า ทักษะการคัดแยกขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลท่าเยี่ยม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ($r = 0.685$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของทัศนคติการคัดแยกขยะมูลฝอยกับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลท่าเยี่ยม รายด้านทุกด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก โดยมีค่าความสัมพันธ์ (r) ระหว่าง 0.488 - 0.108 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของพรจิตร ภารสุวรรณ (2559 : 23) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความรู้และทัศนคติในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตะพาน อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ผลการศึกษาพบว่าผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า ทักษะมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนตามแนวคิด 3Rs อย่างมีนัยสำคัญค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.205 ($p\text{-value} = 0.01$) ดังนั้น จึงควรมีการวางแผนในการจัดกิจกรรมรณรงค์ให้ความรู้ และทัศนคติในการจัดการขยะมูลฝอยตามแนวคิด 3Rs ให้แก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง

แนวทางการส่งเสริมความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลท่าเยี่ยม พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดโครงการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะมูลฝอย ด้านการลดการใช้ การใช้ซ้ำเพื่อให้เข้าใจต่อวิธีการลดขยะมูลฝอย และควรจัดกิจกรรมการแปรรูปของใช้จากขยะมูลฝอย เพื่อใช้ขยะมูลฝอยให้เกิดประโยชน์และควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบต่อกระบวนการเก็บขยะมูลฝอย และขนขยะมูลฝอยไปกำจัด เพื่อให้ประชาชนได้นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐวุฒิ ผดุงเพียร (2560 : 54) ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขยะของเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า ด้านความตรงต่อเวลาในการจัดเก็บขยะเทศบาลควรกำหนดเวลาจัดเก็บขยะที่ชัดเจนของแต่ละชุมชน และติดประกาศเวลาดังกล่าวไว้ในชุมชนเพื่อให้ประชาชนได้ทราบกำหนดการจัดเก็บขยะที่แน่นอน ด้านความพร้อมและความเหมาะสมของอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดเก็บขยะเทศบาลควรติดป้ายกำกับอุปกรณ์ในการจัดเก็บขยะให้ตรงกับประเภทของขยะที่จัดเก็บ ด้านจำนวนถังขยะในชุมชน เทศบาลควรเพิ่มจำนวนถังขยะให้เพียงพอต่อความต้องการของชุมชน รวมถึงควรแยกสีของถังขยะตามประเภทของขยะด้วย ด้านการให้ความรู้ในการคัดแยกขยะ เทศบาลควรจัดทำโครงการอบรมการคัดแยกขยะเป็นประจำทุกปี รวมถึงให้รางวัลชุมชนที่มีการคัดแยกขยะได้ถูกต้องเหมาะสมด้านการประชาสัมพันธ์ เทศบาลควรจัดทำเทศบาลสัญจรออกพบปะประชาชน เพื่อประชาสัมพันธ์และรับฟังปัญหาข้อร้องเรียนรวมถึงตอบปัญหาข้อสงสัยของประชาชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดโครงการส่งเสริมการเรียนรู้และการจัดการขยะมูลฝอยโดยผ่านการดำเนินกิจกรรม หรือ การสัมมนาเชิงปฏิบัติ เพื่อให้ประชาชนเข้าใจต่อวิธีการลดขยะมูลฝอยและการใช้ขยะมูลฝอยให้เกิดประโยชน์
2. องค์การบริหารส่วนตำบลต้องประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบต่อกระบวนการเก็บขยะมูลฝอยและขนขยะมูลฝอยเพื่อนำไปกำจัดตามหลักและวิธีการ
3. องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดกิจกรรมการแปรรูปของใช้จากขยะมูลฝอย เพื่อให้ประชาชนได้นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าเยี่ยม อำเภอสาทเหล็ก จังหวัดพิจิตร และตำบลอื่นต่อไป
2. ควรศึกษาแนวทางการดำเนินงานภายในองค์กรภาครัฐต่อการจัดการขยะมูลฝอยในจังหวัดพิจิตร และจังหวัดอื่นต่อไป

3. ควรศึกษารูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมในเขตพื้นที่ตำบลไกรนอก และตำบล
อื่นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จอมจันทร์ นันทิวัฒนา และวิชัย เทียนถาวร. (2560). ความรู้และทัศนคติที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการลดขยะชุมชน
แม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*. 25 (2), 316-330.
- จังหวัดพิจิตร. (2564). Cluster พื้นที่จัดการขยะมูลฝอย สนับสนุนวาระแห่งชาติด้านการจัดการขยะ.
ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 30 มิถุนายน 2564. แหล่งที่มา: [http://www.phichit.go.th/
phichit/index.php/phichit-today-all/6308-60041102](http://www.phichit.go.th/phichit/index.php/phichit-today-all/6308-60041102).
- จำรูญ ยาสุมพร. (2555). *อนามัยสิ่งแวดล้อม เรื่อง การจัดการขยะมูลฝอย*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). เชียงใหม่: แสง
ศิลป์.
- ณัฐวุฒิ ผดุงเพียร. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขยะของเทศบาลนคร
พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐ
ประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสยาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยา
สาสน์.
- พรจิตร การสุวรรณ. (2559). *ความรู้และทัศนคติในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน ในเขต
พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตะพาน อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง*. งานนิพนธ์สาธิตสุขศา
สตรมหาบัณฑิต (สาธิตสุขศาสตร์). คณะสาธิตสุขศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- องค์การบริหารส่วนตำบลท่าเยี่ยม. (2564). *แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ.2561 - 2565)*. พิจิตร : องค์การบริหาร
ส่วนตำบลท่าเยี่ยม.
- อัจฉรี ชัยชนะ, เบญจมาศ สุขเจริญ, และอังคณา จันทร์เกตุ (2559) *ความรู้และพฤติกรรมการจัดการขยะมูล
ฝอยตามหลัก 5Rs ของนักศึกษาคณะสาธิตสุขศาสตร์และสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิม
พระเกียรติ*. การประชุมสัมมนาวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ เครือข่ายบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏ ภาคเหนือ ครั้งที่ 16 และการประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
เพชรบูรณ์ ครั้งที่ 3 : 684-695.

การจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในเขตอำเภอเมืองพิชัย จังหวัดพิจิตร

New Public Management of the administrative organization Local parts in the district of Muang Phichit Phichit Province

พีรพงษ์ แสงแก้ว และ กันปนาท วงษ์วัฒนพงษ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Peerapong Sangkaew and kampanart wongwatthanaphong

Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail : aoomhojung@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ 3) ข้อเสนอแนะและแนวทางการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ จากการแจกแบบสอบถามกับบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 289 คน ได้จากการสุ่มแบบง่ายในสูตรของยามานะ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t-test และ F-test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One Way ANOVA

ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบพบว่า บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ อายุ ประเภท/ตำแหน่งและประสบการณ์ทำงาน แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 3) ข้อเสนอแนะและแนวทางการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ต้องกำหนดมาตรฐานและมาตรฐานวัดผลการปฏิบัติงานที่ชัดเจน โดยเน้นการปรับโครงสร้างให้เล็กลง โดยมีขนาดให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน ให้มีความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน โดยการประยุกต์ใช้รูปแบบการบริหารงานแบบภาคเอกชน โดยเน้นการวางแผน การจ่ายค่าตอบแทนผลงาน การจัดจ้างบุคคลภายนอกให้เข้ามาปฏิบัติงานเป็นการชั่วคราว การพัฒนาระบบสารสนเทศ การมุ่งหวังผลสัมฤทธิ์ของงาน อีกทั้งต้องเสริมสร้างวินัยอย่างเข้มงวดในการใช้ทรัพยากรมุ่งเน้นการเสริมสร้างวินัยในการใช้จ่ายงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด โดยเน้นความประหยัดและความคุ้มค่าของการใช้ทรัพยากร

* วันที่รับบทความ: 5 มีนาคม 2565; วันที่แก้ไขบทความ: 6 พฤษภาคม 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 10 พฤษภาคม 2565

คำสำคัญ : การจัดการภาครัฐแนวใหม่; องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstracts

The objectives of this research were to study the 1) new public management of the local administrative organizations 2) compare the personal factors to the new public management of the local administrative organizations and 3) present the guidelines for developing the new public management of the local administrative organizations This research applied the Quantitative Research with the Survey Research by collecting the questionnaires from 289 personnel in the local administrative organizations from the calculation formula of Taro Yamane. The statistics used frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test with One Way ANOVA.

Results of the Research 1) Overall, the level of the new public management of the local administrative organizations in Mueang Phichit District, Phichit Province was at the high level. 2) The comparison of the personal factors to the new public management of the local administrative organizations in Mueang Phichit District, Phichit Province found that the personnel having the different ages, occupations, and experience had the different opinion to the new public management of the local administrative organizations in Mueang Phichit District, Phichit Province at 0.01 3) The suggestion and guidelines for developing the new public management of the local administrative organizations in Mueang Phichit District, Phichit Province were that the organizations should set the standards and the measure in working clearly by adjusting the structure appropriate to the working and flexible in working by applying the model of private sector management with planning, paying the compensation, purchasing the outsiders for the temporary working, and developing the information system and the results based management. It should strengthen the discipline strictly in using the resources, and strengthen the discipline in the budget spending limited, economical and worthy.

Keywords : New Public Management; Administrative organization Local parts

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ที่มีลักษณะเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน ซึ่งได้มีการยึดหลักการกระจายอำนาจในการปกครอง (Self Government) หรือที่เรียกว่าการปกครองท้องถิ่น (Local Government) เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองได้อย่างแท้จริง การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น จึงเป็นการจัดความสัมพันธ์ทางอำนาจหน้าที่ระหว่างส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น เพื่อให้สามารถอำนวยความสะดวกและบริการให้แก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึง โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นกลไกหลักที่สำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น มีหลักการบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดซึ่งหลักการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) เป็นการปรับเปลี่ยนการจัดการภาครัฐโดยนำหลักการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบราชการและการแสวงหาประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศ โดยการนำเอาแนวทางหรือวิธีการบริหารงานของภาคเอกชนมาปรับใช้กับการบริหารงานภาครัฐ เช่น การบริหารงานแบบมุ่งเน้น

ผลสัมฤทธิ์ การบริหารงานแบบมืออาชีพ การคำนึงถึงหลักความคุ้มค่า การจัดการโครงสร้างที่กะทัดรัดและ
แนวราบ การเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาแข่งขัน การให้บริการสาธารณะการให้ความสำคัญต่อ
ค่านิยม จรรยาบรรณวิชาชีพ คุณธรรมและจริยธรรม ตลอดจนการมุ่งเน้นการให้บริการแก่ประชาชนโดยคำนึงถึง
คุณภาพเป็นสำคัญ (บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์, 2563 : 35)

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นถือเป็นกลไกสำคัญในการแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการ
ของประชาชนในชุมชนท้องถิ่น โดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเป็นหน่วยงานราชการที่จะสนับสนุนและ
ส่งเสริม รวมทั้งกำกับ ตรวจสอบการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นไปด้วยความถูกต้องตาม
กฎหมาย ระเบียบ และสามารถจัดบริการสาธารณะที่มีคุณภาพได้ การดำเนินงานของกรมส่งเสริมการปกครอง
ท้องถิ่นจะยึดแนวทางตามนโยบายรัฐบาล กระทรวงมหาดไทย ในด้านบุคลากร ได้มุ่งเน้นพัฒนาบุคลากรของ
ท้องถิ่นทั้งฝ่ายการเมืองและฝ่ายประจำ เพื่อพัฒนาวิสัยทัศน์ เทคนิค ความรู้การปฏิบัติงานสมัยใหม่ รวมทั้ง
จริยธรรมในการบริหารงาน ยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีในการบริหารงานให้เกิดความโปร่งใส มี
ประสิทธิภาพ ตรวจสอบได้ ตอบสนองนโยบายรัฐบาล กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเป็นองค์กรที่มีขนาดใหญ่
เป็นระบบราชการที่มีบุคคลจำนวนมาก มีสายการบังคับบัญชาและระบบการทำงานที่ซับซ้อน มี
วัตถุประสงค์หลักเพื่อให้บริการประชาชนอย่างทั่วถึง จากการที่เป็นองค์กรภาครัฐที่มีขนาดใหญ่ ทำให้ยากต่อ
การควบคุมและมีการบริหารจัดการทำงานที่ล่าช้า การให้บริการแก่ประชาชนจึงไม่ประสบความสำเร็จตาม
วัตถุประสงค์ที่วางไว้ ซึ่งก็ส่งผลถึงความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศและการพัฒนาประเทศให้ก้าวสู่การ
แข่งขันบนเวทีระดับโลก เพราะหากไม่มีการปรับองค์กรให้มีขนาดเล็กลง ไม่มีการบริหารจัดการและพัฒนา
องค์กรในอนาคตแล้ว ก็จะทำให้ประเทศชาติไม่พัฒนาไม่สามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้
แต่อย่างไรก็ตามองค์กรภาครัฐก็ยังให้ความสำคัญโดยการปรับลดขนาดองค์กรให้เล็กลง) และมีการกระจาย
อำนาจทางการบริหารการปกครองภายในประเทศให้ท้องถิ่น สามารถบริหารจัดการด้วยตนเอง ทั้งนี้เพื่อให้
หน่วยงานมีขนาดเล็กลง มีความคล่องตัวในการทำงานสูงขึ้น นอกจากนี้ก็ทำให้ท้องถิ่นสามารถเรียนรู้ที่จะ
บริหารจัดการท้องถิ่นได้ด้วยตนเองและยังสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ได้
อย่างดียิ่งและสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วเพราะหากให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถ
บริหารจัดการตนเองได้แล้วก็จะทำให้ท้องถิ่นเข้มแข็ง รู้ความต้องการที่แท้จริงของประชาชนและสามารถ
แก้ปัญหาของท้องถิ่นนั้นๆ ได้ตรงจุด มีอิสระในการบริหารงานไม่ว่าจะเป็นการบริหารจัดการงบประมาณกำลัง
บุคลากร กำลังความสามารถของอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้และหน้าที่ความรับผิดชอบที่เกี่ยวกับประโยชน์
ต่อท้องถิ่นอย่างแท้จริง (ชาญชัย จิตรเหล้าอาพร, 2552 : 21)

แม้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร ได้ให้ความสำคัญกับการ
จัดการภาครัฐแนวใหม่ในการกำหนดนโยบายการพัฒนาท้องถิ่น ภายใต้ภารกิจและบทบาทในการให้บริการ
สาธารณะและพัฒนาท้องถิ่นให้น่าอยู่เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน และประชาชนได้รับประโยชน์
สูงสุด มีคุณภาพชีวิตที่ดี ทำให้ผู้ศึกษาต้องการศึกษาระดับการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร ตลอดจนเพื่อเปรียบเทียบ ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการจัดการภาครัฐแนวใหม่ ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาดังกล่าวจะเป็นแนวทางพัฒนาการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร ให้ไปสู่การจัดการภาครัฐแนวใหม่โดยแท้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. เพื่อนำเสนอแนวทางพัฒนาการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ระเบียบวิธีวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ จากการแจกแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร จำนวน 1,046 คน (สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดพิจิตร, 2564 : 54)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร จำนวน 289 คน ได้จากการแทนค่าในสูตรของยามานะ (Yamana)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบตรวจรายการ ตอนที่ 2 การจัดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร เป็นแบบสอบถามประเมินค่ามีลักษณะการประเมินค่า 5 ระดับ ตอนที่ 3 แนวทางพัฒนาการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิด

2.2 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ คือ ศึกษาเอกสาร แนวคิด หลักการ และทฤษฎี กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย ดำเนินการสร้างและปรับแบบสอบถาม นำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาคุณภาพความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 3 ท่าน มีค่าความสอดคล้องในแต่ละข้อตั้งแต่ 0.5 - 1.0 และหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) กับบุคลากรของ

เทศบาลเมืองบางมูลนาก จำนวน 30 คน ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.815

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขอหนังสือจากคณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยต่อนายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมืองพิจิตร เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรในหน่วยงาน

3.2 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปสำรวจกับบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 289 คน ซึ่งแจ้งให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.3 นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

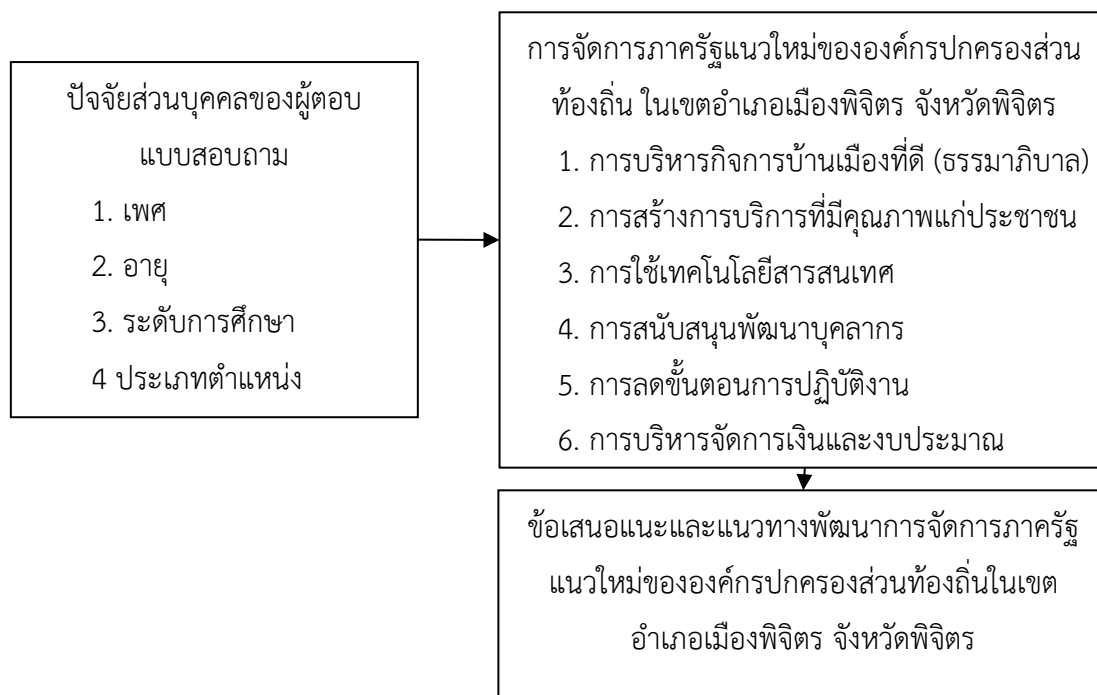
4.1 สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.2 สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) สถิติที่ใช้คือ การทดสอบค่า t-test ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม และการทดสอบค่า F-test (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด คือ วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ประกอบบริบท นำเสนอเป็นความเรียงประกอบตาราง โดยการแจกแจงความถี่ของผู้ตอบคำถามปลายเปิด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผู้วิจัยได้สรุปกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยภาพรวม

ลำดับ	การจัดการภาครัฐแนวใหม่ของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	ระดับความคิดเห็น (n=289)		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ธรรมาภิบาล)	3.91	0.99	มาก
2	การสร้างการบริการที่มีคุณภาพแก่ประชาชน	3.85	0.57	มาก
3	การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	3.83	0.57	มาก

4	การสนับสนุนพัฒนาบุคลากร	3.96	0.64	มาก
5	การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน	3.99	0.61	มาก
6	การบริหารจัดการเงินและงบประมาณ	3.91	0.62	มาก
ภาพรวม		3.91	0.39	มาก

จากตาราง 1 พบว่า การจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$, $S.D. = 0.39$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน รองลงมา คือ การสนับสนุนพัฒนาบุคลากร การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ธรรมาภิบาล) การบริหารจัดการเงินและงบประมาณ การสร้างการบริหารที่มีคุณภาพแก่ประชาชน และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตารางที่ 2 ผลสรุปการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า F	Sig	ผลการศึกษา	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
เพศ	การจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	-0.47	-	0.64	-	✓
อายุ	การจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	-	11.72*	0.00	✓	-
การศึกษา	การจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	-	0.16	0.98	-	✓
ประเภท / ตำแหน่ง	การจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	-	4.33**	0.01	✓	-

ประสบการณ์ทำงาน	การจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	-	14.31* *	0.00	✓	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 2 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ อายุ ประเภท ตำแหน่ง และประสบการณ์ทำงาน แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการภาครัฐแนวใหม่ของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกัน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตาราง 3 ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ลำดับ	ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนา	ความถี่ (f)
1	กำหนดมาตรฐานและมาตรวัดผลการปฏิบัติงานที่ชัดเจน เช่น การกำหนดวัตถุประสงค์และตัวชี้วัด โดยมุ่งวัดผลงานจากตัวชี้วัดที่กำหนด	86
2	เน้นการปรับโครงสร้างให้เล็กลง โดยมีขนาดให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน ให้มีอำนาจอิสระและมีความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน	62
3	การประยุกต์ใช้รูปแบบการบริหารงานแบบภาคเอกชน โดยเน้น การวางแผน การจ่ายค่าตอบแทนผลงาน การจัดจ้าง บุคคลภายนอกให้เข้ามาปฏิบัติงานเป็นการชั่วคราว การพัฒนาระบบสารสนเทศ การมุ่งหวังผลสัมฤทธิ์ของงานโดยเน้นความประหยัดและความคุ้มค่าของการใช้ทรัพยากร	39
4	การเสริมสร้างวินัยอย่างเข้มงวดในการใช้ทรัพยากรมุ่งเน้นการเสริมสร้างวินัยในการใช้จ่ายงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด	24

จากตาราง 3 ข้อเสนอแนะและแนวทางการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ต้องกำหนดมาตรฐานและมาตรฐานวัดผลการปฏิบัติงานที่ชัดเจน โดยเน้นการปรับโครงสร้างให้เล็กลง โดยมีขนาดให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน ให้มีความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน โดยการประยุกต์ใช้รูปแบบการบริหารงานแบบภาคเอกชน โดยเน้นการวางแผน การจ่ายค่าตอบแทนผลงาน การจัดจ้างบุคคลภายนอกให้เข้ามาปฏิบัติงานเป็นการชั่วคราว การพัฒนาระบบสารสนเทศ การมุ่งหวังผลสัมฤทธิ์ของงาน อีกทั้งต้องเสริมสร้างวินัยอย่างเข้มงวดในการใช้ทรัพยากรมุ่งเน้นการเสริมสร้างวินัยในการใช้จ่ายงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด โดยเน้นความประหยัดและความคุ้มค่าของการใช้ทรัพยากร

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า

1.1 การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ธรรมาภิบาล) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สร้างจิตสำนึกแก่ข้าราชการของหน่วยงานในการประหยัดการใช้ทรัพยากร เพื่อให้เกิดความคุ้มค่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า หน่วยงานภาครัฐได้สร้างความสำนึกแก่ข้าราชการโดยใช้กฎ ระเบียบด้วยความเป็นธรรมซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติพงษ์ พิพิธกุล, ภูวนิดา คุณผลิน และ กนกอร บุญมี (2562 : 189-198) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการภาครัฐแนวใหม่กับประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า ระดับการจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่ส่งผลต่อการบริหารงานขององค์กรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาพรวมอยู่ในระดับสูง

1.2 การสร้างการบริหารที่มีคุณภาพแก่ประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการกำหนดตัวชี้วัดประเมินผลการปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในการสร้างการบริหารที่มีคุณภาพแก่ประชาชน ได้มีการวางแผน กำหนดขั้นตอน วิธีการทำงาน เพื่อสร้างความเข้าใจในเป้าหมายและผลสำเร็จตามที่คาดหวัง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนารี สุกิจปาณินิจ, ศุภณัฐ ทรัพย์นาวิณ, โสภาพร กล่ำสกุล (2562 : 1157-1172) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่ส่งผลต่อการจัดบริการสาธารณะเชิงผลสัมฤทธิ์ของเทศบาล อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยทางด้านแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่ส่งผลต่อการจัดบริการสาธารณะเชิงผลสัมฤทธิ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงส่งลงไป คือ ยึดมั่นภารกิจหน้าที่เป็นสำคัญหน่วยงานของรัฐหาเงินมากกว่าใช้จ่ายเงิน เปิดโอกาสให้มีการแข่งขันเพื่อให้ได้สินค้าและบริการที่ดี ปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ตามลำดับ

1.3 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การนำระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อสร้างที่ร่วเว็บไซต์ที่สามารถบูรณาการบริการต่างๆ ที่เคยอยู่กระจัดกระจายมารวมอยู่ที่เดียวกัน เพื่อให้่ายต่อการปฏิบัติงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าหน่วยงานภาครัฐได้นำคอมพิวเตอร์ เครือข่ายระบบสารสนเทศที่ทันสมัยมาใช้ในการบริหารงาน และการปฏิบัติงานของภาครัฐ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของกริช เทียมสุวรรณ (2560 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการภาครัฐแนวใหม่ ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองนมวัว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ ตามการรับรู้ของประชาชน จากการศึกษาพบว่า ระดับของการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองนมวัว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ ตามการรับรู้ของประชาชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านเน้นการให้ความสำคัญต่อบริการประชาชน ด้านการลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน ด้านระบบสารสนเทศที่ดี ด้านการมีธรรมาภิบาล ด้านมีแนวทางการให้บริการที่ชัดเจน ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอยู่ในระดับปานกลาง

1.4 การสนับสนุนพัฒนาบุคลากร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการตามตัวชี้วัดที่มีอย่างตรงไปตรงมาอย่างยุติธรรมกับผลสำเร็จของผู้ปฏิบัติราชการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การสนับสนุนพัฒนาบุคลากรมีการพัฒนาความรู้ ทักษะในสายงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การส่งเสริมการศึกษา การอบรมตามโครงการต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาภัทร์ อินโซชัย, สมเกียรติ เกียรติเจริญ และรังสรรค์ อินทน์จันทน (2562 : 208-224) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานตาม บทบาทหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดร้อยเอ็ดผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามบทบาท หน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทั้ง 8 ด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ด้านประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ด้านบริหาร จัดการบ้านเมืองที่ดีด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน ด้านกระจายอำนาจ ด้าน การบริหารจัดการแบบ มีอาชีพ ด้านประเมินผลการปฏิบัติงาน ด้านสมรรถนะ และด้านใช้วิธีการปฏิบัติงานเชิงกลยุทธ์ ความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทั้ง 8 ด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ด้านบริการด้านเป็นผู้นำชุมชน ด้านเป็นตัวแทนภาครัฐ ด้านอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน ด้านปกครองและการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านพัฒนา เศรษฐกิจและการพัฒนาสังคม และด้านส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานการบริหารจัดการแบบมีอาชีพ การกระจายอำนาจ การประเมินผลการปฏิบัติงาน การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีและประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม และด้านประเมินผลการปฏิบัติงาน

1.5 การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการแต่งตั้งคณะทำงานศึกษาระบบงานที่จะปรับปรุงเพื่อลดขั้นตอนและระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าคณะทำงานปรับปรุงระยะเวลาที่เหมาะสมและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็วยิ่งขึ้น ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของกรรณิกา ทองคำ (2563 : 29 – 41) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการภาครัฐแนวใหม่กับการบริหารเครือข่ายของวิทยาลัยในกำกับสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นของบุคลากรเกี่ยวกับการจัดการภาครัฐแนวใหม่ของวิทยาลัยในกำกับสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

1.6 การบริหารจัดการเงินและงบประมาณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการกำหนดนโยบายหรือมาตรการในการบริหารงบประมาณ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า มีการกำหนดเป้าหมาย สำรวจความต้องการในการจัดงบประมาณโดยให้ความสำคัญกับนโยบายหรือมาตรการในการบริหาร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนารี สุกิจปาณินิจ, ศุภณัฏฐ์ ทรัพย์นาวิ และ โสภพร กล่ำสกุล (2562 : 1157-1172) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่ส่งผลต่อการจัดบริการสาธารณะเชิงผลสัมฤทธิ์ของเทศบาล อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยทางด้านแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่ส่งผลต่อการจัดบริการสาธารณะเชิงผลสัมฤทธิ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงส่งสุดลงไป คือ ยึดมั่นภารกิจหน้าที่เป็นสำคัญหน่วยงานของรัฐบาลเงินมากกว่าใช้จ่ายเงิน เปิดโอกาสให้มีการแข่งขันเพื่อให้ได้สินค้าและบริการที่ดี ปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ตามลำดับ

2. การทดสอบการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลกับการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร พบว่า บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ อายุ ประเภท ตำแหน่ง และประสบการณ์ทำงาน แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอายุ ประเภท ตำแหน่ง และประสบการณ์ทำงาน ที่แตกต่างกันนั้นทำให้มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันออกไป เนื่องจากบุคลากรที่มีอายุมาหลายปี มีประสบการณ์ในการทำงาน และมีประเภท ตำแหน่งที่สูงขึ้นทำให้มีความคิดที่อาจจะยึดอยู่กับการทำงานในแบบเดิมเพราะมีความเข้าใจ รับรู้วิธีการและขั้นตอนในการปฏิบัติงาน จึงทำให้ไม่ยากเปลี่ยนแปลงระบบการทำงานใหม่เพราะอาจจะกลัวการเริ่มต้นการทำงานใหม่ การศึกษาระบบการทำงานใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติพงษ์ พิพิธกุล, ภูวนิดา คุณผลิน และกนกอร บุญมี (2562 : 189-198) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการภาครัฐแนวใหม่กับประสิทธิภาพการบริหารงาน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า ระดับการจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่ส่งผลต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

องค์ประกอบเชิงยืนยันในภาพรวม เป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อปัจจัยคัดสรรตามแบบจำลองสมการโครงสร้าง และเกณฑ์ในการพิจารณา จากค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป คือ 2.1) ปัจจัยด้านการจัดการภาครัฐแนวใหม่ ได้แก่ การประเมินผลการปฏิบัติงาน การบริหารแบบมีส่วนร่วม การจ้างเหมาบริการภายนอก องค์การแห่งการเรียนรู้และการใช้เทคโนโลยีเพื่อการบริหารงาน 2.2) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์การ ได้แก่ การมุ่งทำงานให้ประสบผลสำเร็จการปลูกฝังค่านิยมการทำงาน การปลูกฝังจิตสาธารณะการนำเทคนิคใหม่ๆ มาปรับใช้การสร้างค่านิยมการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด และการถ่ายทอดความรู้ในการปฏิบัติงาน 2.3) ปัจจัยด้านสมรรถนะการบริหาร ได้แก่ การให้ความสำคัญ ต่อการวางแผน การเตรียมพร้อมเพื่อรับสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน ความมีจริยธรรมของผู้บริหารท้องถิ่น ความสามารถของผู้บริหารในการสร้างทีมงาน ความสามารถของผู้บริหารในการจัดหาทรัพยากรและความมีวิสัยทัศน์ของผู้บริหารท้องถิ่น 2.4) ปัจจัยด้านประสิทธิผลการบริหารงาน ได้แก่ด้านผลลัพธ์การดำเนินงาน ด้านการพัฒนาองค์การด้านกระบวนการภายใน ด้านการจัดหาทรัพยากรและด้านความสามารถในการ สร้างความพึงพอใจ

3. ข้อเสนอแนะและแนวทางพัฒนาการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ต้องกำหนดมาตรฐานและมาตรวัดผลการปฏิบัติงานที่ชัดเจน โดยเน้นการปรับโครงสร้างให้เล็กลง โดยมีขนาดให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงานให้มีความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน โดยการประยุกต์ใช้รูปแบบการบริหารงานแบบภาคเอกชน โดยเน้นการวางแผน การจ่ายค่าตอบแทนผลงาน การจัดจ้างบุคคลภายนอกให้เข้ามาปฏิบัติงานเป็นการชั่วคราว การพัฒนาระบบสารสนเทศ การมุ่งหวังผลสัมฤทธิ์ของงาน อีกทั้งต้องเสริมสร้างวินัยอย่างเข้มงวดในการใช้ทรัพยากรมุ่งเน้นการเสริมสร้างวินัยในการใช้จ่ายงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด โดยเน้นความประหยัดและความคุ้มค่าของการใช้ทรัพยากรซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุณารี สุกิจปาณีนิจ, ศุภณัฐ ทรัพย์นาวิ และโสภาพร กล้าสกุล (2562 : 1157-1172) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่ส่งผลต่อการจัดบริการสาธารณะเชิงผลสัมฤทธิ์ของเทศบาล อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่เหมาะสมคือ เทศบาลควรทำงานเชิงรุกโดยลงพื้นที่สำรวจปัญหาและความต้องการของประชาชนนำมาจัดลำดับความสำคัญก่อนหลังโดยเน้นประชาชนเป็นศูนย์กลางในการปฏิบัติงาน เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำบริการสาธารณะ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมแก้ไขปัญหา และร่วมรับผลประโยชน์ อีกทั้งควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ เป้าหมายที่ชัดเจนในการทำงานและมีการประเมินผลการทำงานเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน มีการกระจายอำนาจ ทำงานเป็นทีมและทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส ตรวจสอบได้ ใช้ทรัพยากรในการจัดทำบริการสาธารณะให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด และนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดทำบริการสาธารณะและเปิดช่องทางการสื่อสารหลากหลายช่องทางเพื่อให้เข้าถึงประชาชนมากที่สุดโดยเน้นการสื่อสารสองทาง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ส่งเสริมและสนับสนุน เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถเข้าใจ ทักษะและเจตคติที่ดี มีวัฒนธรรมการทำงานที่เหมาะสม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตามหลักการจัดการภาครัฐแนวใหม่อย่างสม่ำเสมอ
2. กรรรมสร้างเสริมความเข้มแข็งของกลไกภาคประชาชน ในการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานท้องถิ่นให้มากขึ้น สร้างความรู้ ความเข้าใจและทัศนคติที่ดีต่อการจัดการภาครัฐแนวใหม่อย่างสม่ำเสมอ
3. เปิดรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนทั้งภาคประชาชน และเจ้าหน้าที่ รวมทั้งนักการเมือง เพื่อรับทราบถึงปัญหา อุปสรรค ข้อคิดเห็น เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมที่สุด

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความพึงพอใจของข้าราชการต่อการบริหารจัดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. ควรประเมินผลการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามหลักการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิกา ทองคำ. (2563, กันยายน-ตุลาคม). ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการภาครัฐแนวใหม่กับการบริหารเครือข่ายของวิทยาลัย ในกำกับสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*. 6 (5), 29-41.
- กริช เทียมสุวรรณ. (2560). *การจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรบริหารส่วนตำบลหนองนวม อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ ตามการรับรู้ของประชาชน*. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐแนวใหม่. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- กิตติพงษ์ พิพิธกุล, ภูวนิดา คุณผลิน และ กนกอร บุญมี. (2562). การจัดการภาครัฐแนวใหม่กับประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*. 19 (4), 189-198.
- ชาญชัย จิตรเหล้าอาพร. (2552). *การบริหารจัดการงานท้องถิ่น*. กรุงเทพมหานคร: สมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์. (2563). เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ และการประเมินผลนโยบาย. โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิภาภัทร์ อินชัย, สมเกียรติเกียรติเจริญ และ รังสรรค์ อินทน์จันทน์. (2562). ปัจจัยการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานตาม บทบาทหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 6 (2), 208-224.
- ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดพิจิตร, สำนักงาน. (2564). แผนอัตรากำลัง 3 ปี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 - 2566 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร. พิจิตร: สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดพิจิตร.
- สุนารี สุกิจปาณีนิจ, ศุภณัฐ ทรัพย์นาวิ และ โสภาพร กล้าสกุล. (2562). รูปแบบการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่ส่งผลต่อการจัดบริการสาธารณะเชิงผลสัมฤทธิ์ของเทศบาล อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *Veridian E –Journal, Silpakorn University*. 12 (5), 1157-1172.

การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

**Formulation of local development plans by participation of the people
case studies Wangnokaen Sub-district Administrative Organization
Wangthong District, Phitsanulok Province**

นเรศ คนหลัก และ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Nares Konluk and kampanart wongwatthanaphong

Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail : nares.k@psru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น 2) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อความคิดเห็นในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน 3) เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ จากการแจกแบบสอบถามกับประชาชนที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไป มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน 400 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบง่ายในสูตรของยามาเน่ (Yamane) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t-test และ F-test

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบ พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน หมู่บ้านที่อาศัย ระยะเวลาอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน และตำแหน่งทางสังคมในตำบล ที่แตกต่างกันมีความเห็นต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน ไม่แตกต่างกันทุกด้าน 3) แนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น พบว่า (1) ประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง และจัดเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่เพื่อให้ความรู้ (2) สร้างความตระหนักกับประชาชน (3) ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาหมู่บ้านอย่างเท่าเทียมกัน และ (4) ทำ MOU ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหา และร่วมกันพัฒนาหมู่บ้านในเขตพื้นที่

คำสำคัญ : การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น; การมีส่วนร่วมของประชาชน; องค์การบริหารส่วนตำบล

Abstracts

The objectives of this research were 1) to study the level of the participation of people in the formulation of the local development plans, 2) to compare the personal factors to the opinion in the formulation of the local development plans by the participation of people, and 3) to study the guidelines for promoting the participation of people in the local development planning. This research applied the Quantitative Research. The sample was 400 people aged 18 years old and older from the calculation formula of Taro Yamane. The research instrument was the questionnaire. The statistics used frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test.

Results of the Research 1) Overall, the level of the participation of people in the formulation of the local development plans at Wangnokaen Sub-district Administrative Organization, Wangthong District, Phitsanulok Province was at the high level. When considering each aspect, it was found that the participation on the collaborative creation was at the highest level. Then, it was the participation on the empowerment to the people, the participation on the role, the participation on listening to the opinion, and the participation on giving the information. 2) The comparison found that the people having the different genders, ages, education, occupations, income, villages, duration in living, and social status had no the different opinion to the formulation of the local development plans by the participation of people. Therefore, the hypothesis was denied. 3) The guidelines for promoting the participation of people in the local development planning were that 1) publicize the local development planning thorough and provide the staffs for giving the information to the people, 2) make the awareness to the people, 3) give the importance in the development of villages equally, and 4) make the MOU to the related organizations for the resolution and the development of villages together.

Keywords : Formulation of Local Development Plans, Participation of the People, Sub-District Administrative Organization

บทนำ

แผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่จะกำหนดทิศทางการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามนโยบายของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ได้กำหนดและนำเสนอประชาชนก่อนการเลือกตั้ง ตลอดจนทั้งที่ได้นำเสนอต่อสภาท้องถิ่นก่อนที่ผู้บริหารจะเริ่มปฏิบัติงานตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนท้องถิ่น พ.ศ.2548 แก้ไขเพิ่มเติม ถึงฉบับที่ 3 พ.ศ.2561 พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นว่าให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้มีแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นของตนเอง รวมทั้งประสานจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดให้เป็นไปตามระเบียบกฎหมาย มติคณะรัฐมนตรี ซึ่งประกอบกับกระทรวงมหาดไทยได้ออกระเบียบว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2548 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2561 ซึ่งมีสาระสำคัญเกี่ยวกับแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น องค์การจัดทำแผนพัฒนา ผู้ทรงคุณวุฒิการจัดทำแผนพัฒนา การแก้ไข การเพิ่มเติมหรือการเปลี่ยนแปลงแผนพัฒนาท้องถิ่น การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ รวมถึงการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา

ท้องถิ่น ซึ่งแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาจะกล่าวถึงการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเข้ามามีบทบาท ตั้งแต่ องค์การจัดทำแผนพัฒนา การจัดทำแผนพัฒนา จนถึง การติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น (คณะ วิชาการ, 2562 : 5)

ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีกฎหมายรัฐธรรมนูญบัญญัติให้สามารถ ดำเนินการได้ในรูปแบบวิธีการต่าง ๆ และมีการส่งเสริมสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ดำเนินการ แต่ ก็ยังคงมีปัญหาสำคัญปรากฏให้เห็นอยู่ 2 ประการ คือ ประการแรกโครงสร้างกฎหมายยังไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเพียงพอเช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภา ท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นพ.ศ.2542 กำหนดสัดส่วนจำนวนผู้มีสิทธิถอดถอน และสัดส่วนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ที่มาลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอน มีจำนวนสูงมากเป็นผลให้การใช้สิทธิและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ ลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเกิดขึ้นได้น้อยมาก ซึ่งนับตั้งแต่มีการ ประกาศใช้พระราชบัญญัติมีประชาชนในท้องถิ่นเข้าชื่อถอดถอนสมาชิกสภาหรือผู้บริหารท้องถิ่นรวมทั้งหมด 14 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.17 จากจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศและบทบัญญัติกฎหมายการจัดตั้ง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ชัดเจนเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ในกลไกวิธีการดำเนินงาน และกระบวนการให้ ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงาน การเปิดเผยข้อมูลการรับฟังความคิดเห็น การจัดให้มีการออกเสียง ประชามติ และการรายงานผลการดำเนินงานให้ประชาชนทราบ จึงเป็นเหตุผลสำคัญทำให้องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นมีปัญหาในทางปฏิบัติประการที่สองกลไกการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงาน ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังไม่มีประสิทธิภาพ กรณีการทำประชาคมท้องถิ่น ซึ่งเป็นกระบวนการที่ เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การแสดงและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ผ่านมายังไม่มีรูปแบบ องค์ประกอบและกลไก วิธีการดำเนินงานที่เป็นความร่วมมือของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างแท้จริง เป็นเพียง 4 กระบวนการจัดขึ้น เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของฝ่ายจัดกระบวนการเท่านั้น และยังไม่มีความชัดเจนในการตั้งงบประมาณเพื่อ ดำเนินงานตามกระบวนการประชาคมท้องถิ่น รวมทั้ง ยังไม่มีมาตรฐานกลางตัวชี้วัดการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการปกครองท้องถิ่น ซึ่งที่ผ่านมาไม่ได้กำหนดให้มีตัวชี้วัดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น ที่มีความครอบคลุมทุกบทบาทการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้ไม่ทราบว่าประชาชนเข้า มามีส่วนร่วมในการดำเนินงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้วหรือไม่ เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วน ร่วมมากน้อยเพียงใดบุคลากรท้องถิ่นไม่มีมาตรฐานกลางในการปฏิบัติงานด้านการมีส่วนร่วม ทำให้ไม่สามารถ ทำหน้าที่ได้ตามความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2548 : 10)

การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลวังนกแอ่นที่ผ่านมา พบว่า มีการบริหารจัดการโดยยึดหลัก ธรรมาภิบาล บุคลากรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่องมีการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามี ส่วนร่วมในการนำเสนอแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นและดำเนินงานส่วนต่างๆ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ให้ ประชาชนทราบอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ แต่ประชาชนในพื้นที่ยังเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำ

แผนพัฒนาท้องถิ่นค่อนข้างน้อยกว่าที่ควรจะเป็น จะมีเฉพาะผู้นำหมู่บ้าน ประชาคม แกนนำภาคประชาสังคม กลุ่มผู้สูงอายุ และประชาชนบางกลุ่มในหมู่บ้าน/ตำบล เท่านั้นที่ให้ความสำคัญและเข้าร่วมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ในกลุ่มประชาชนวัยทำงานจะเข้ามามีส่วนร่วมน้อย เนื่องจากไม่สามารถสละเวลาในการประกอบอาชีพหารายได้ ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจ การตระหนักและให้ความสำคัญในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลวังนกแอ่น (องค์การบริหารส่วนตำบลวังนกแอ่น, 2564 : 7) จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะบุคลากรที่ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบลวังนกแอ่น โดยตรงในตำแหน่งนักวิเคราะห์นโยบายและแผน และทำงานในส่วนของการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลวังนกแอ่น จึงมีความสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อนำข้อมูลจากการวิจัยเสนอผู้บริหารท้องถิ่นเป็นข้อมูลในการตัดสินใจ นำไปพัฒนา ปรับปรุง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลกต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อความคิดเห็นในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนกรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

ระเบียบวิธีวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ จากการแจกแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไป และมีสิทธิเลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 13,040 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไป และมีสิทธิเลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวังนกแอ่นอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 400 คน ที่ได้มาจากการแทนค่าในสูตรของยามาเน่ (Yamane)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม เป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลวังนกแอ่นอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับการแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open-Ended Form)

2.2 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ คือ ศึกษาเอกสาร แนวคิด หลักการ และทฤษฎี กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย ดำเนินการสร้างและปรับแบบสอบถาม นำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาคุณภาพความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.927

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขอนหนังสือจากคณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยต่อนายกององค์การบริหารส่วนตำบลวังนกแอ่นอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

3.2 นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปเก็บรวบรวมข้อมูลโดยกระจายกลุ่มตัวอย่างสุ่มเลือกจากประชาชนที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไป และมีสิทธิเลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 400 ชุด ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยตนเองและนำแบบสอบถามมาตรวจสอบหาความสมบูรณ์ของข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.3 นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์เพื่อการวิจัยต่อไป

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

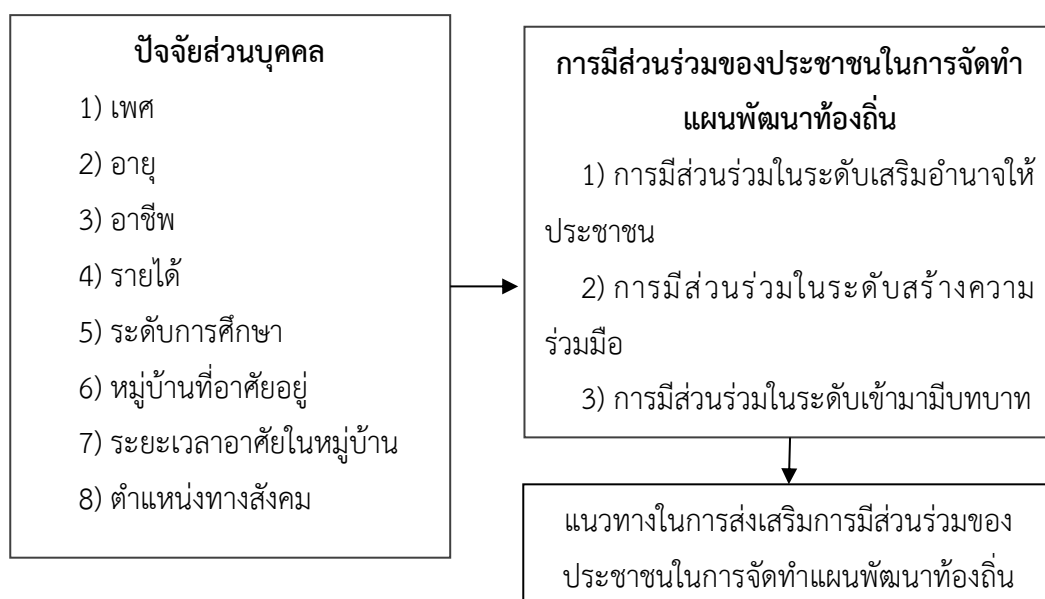
4.1 สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนา ปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และอธิบายการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลวังนกแอ่นอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.2 สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) สำหรับทดสอบการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนกรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก โดยใช้สถิติการทดสอบค่า t -test (Two-Independent Sample Test) และสถิติทดสอบค่า F -test (One-Way ANOVA) และจากการทดสอบรายคู่ (Least Significant Difference : LSD.)

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ประกอบบริบท นำเสนอเป็นความเรียงประกอบตาราง โดยการแจกแจงความถี่ของผู้ตอบคำถามปลายเปิด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเรื่อง “การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนกรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก” จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

(n=400)

ลำดับ	การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	การมีส่วนร่วมในระดับเสริมอำนาจให้ประชาชน	3.64	0.576	มาก
2	การมีส่วนร่วมในระดับสร้างความร่วมมือ	3.68	0.625	มาก
3	การมีส่วนร่วมในระดับเข้ามามีบทบาท	3.66	0.608	มาก
4	การมีส่วนร่วมในระดับรับฟังความคิดเห็น	3.66	0.598	มาก
5	การมีส่วนร่วมในระดับให้ข้อมูลข่าวสาร	3.60	0.570	มาก
ภาพรวม		3.65	0.429	มาก

จากตาราง 1 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.65$, S.D.= 0.429) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมในระดับสร้างความร่วมมือ รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในระดับเสริมอำนาจให้ประชาชน การมีส่วนร่วมในระดับเข้ามามีบทบาท การมีส่วนร่วมในระดับรับฟังความคิดเห็น และการมีส่วนร่วมในระดับให้ข้อมูลข่าวสาร ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

ตาราง 2 ผลสรุปการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า F	Sig	ผลการศึกษา	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
เพศ	การมีส่วนร่วมของประชาชน	-1.025	-	0.306	-	✓
อายุ	การมีส่วนร่วมของประชาชน	-	0.703	0.591	-	✓
การศึกษา	การมีส่วนร่วมของประชาชน	-	1.236	0.291	-	✓
อาชีพ	การมีส่วนร่วมของประชาชน	-	2.195	0.069	-	✓
รายได้ต่อเดือน	การมีส่วนร่วมของประชาชน	-	0.493	0.688	-	✓
หมู่บ้านที่อาศัย	การมีส่วนร่วมของประชาชน	-	0.661	0.857	-	✓
ระยะเวลาอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน	การมีส่วนร่วมของประชาชน	-	0.825	0.481	-	✓
ตำแหน่งทางสังคมในตำบล	การมีส่วนร่วมของประชาชน	-	1.368	0.252	-	✓

จากตาราง 2 พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน หมู่บ้านที่อาศัย ระยะเวลาอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน และตำแหน่งทางสังคมในตำบล ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

ตาราง 3 แนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

ที่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่ (f)
1	องค์การบริหารส่วนตำบลควรประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง และจัดเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนได้รับรู้และรับทราบข้อมูล	70
2	องค์การบริหารส่วนตำบลควรสร้างความตระหนักกับประชาชนให้เห็นความสำคัญของแผนพัฒนาท้องถิ่น	54
3	องค์การบริหารส่วนตำบลควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาหมู่บ้านอย่างเท่าเทียมกัน ทั้งโครงการต่าง ๆ และการจัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสม	38
4	องค์การบริหารส่วนตำบลควรทำ MOU ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ไขปัญหา และร่วมกันพัฒนาหมู่บ้านในเขตพื้นที่ทับซ้อน	24

จากตาราง 3 พบว่า แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า

- 1) องค์การบริหารส่วนตำบลควรประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง และจัดเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนได้รับรู้และรับทราบข้อมูล
- 2) องค์การบริหารส่วนตำบลควรสร้างความตระหนักกับประชาชนให้เห็นความสำคัญของแผนพัฒนาท้องถิ่น
- 3) องค์การบริหารส่วนตำบลควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาหมู่บ้านอย่างเท่าเทียมกัน ทั้งโครงการต่าง ๆ และการจัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสม
- 4) องค์การบริหารส่วนตำบลควรทำ MOU ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ไขปัญหา และร่วมกันพัฒนาหมู่บ้านในเขตพื้นที่

อภิปรายผลการวิจัย

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลวังนกแอ่น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า

การมีส่วนร่วมในระดับเสริมอำนาจให้ประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลให้ความสำคัญกับความต้องการของประชาชนเป็นหลักในการตัดสินใจต่อการกำหนดโครงการ และกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งนี้อาจเพราะว่าองค์การบริหารส่วนตำบลให้ประชาชนเข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อเสนอปัญหาความต้องการของชุมชนและหมู่บ้านซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเลิศชาย หอมหวน และพิชัยรัฐ หมั่นด้วง (2564 : 210-222) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาอาน อำเภอมืองเลย จังหวัดเลย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาอาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์

การมีส่วนร่วมในระดับสร้างความร่วมมือ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ องค์การบริหารส่วนตำบลได้แต่งตั้งคณะกรรมการร่วมทั้งภาครัฐเอกชนและประชาชน เพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าองค์การบริหารส่วนตำบลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการเสนอแนะเกี่ยวกับความบกพร่องในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนตลักษณ์ ยกเทพ และ ยุภาพร ยุภาศ (2560 : 182-191.) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านเตื่อ อำเภอมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านเตื่อ อำเภอมือง หนองคาย จังหวัดหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

การมีส่วนร่วมในระดับเข้ามามีบทบาท โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประชาชนในชุมชนได้มีส่วนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อพิจารณาคัดเลือกและกำหนดแผนงานโครงการลงในแผนพัฒนาท้องถิ่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาภายในชุมชนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฬาลักษณ์ กอบัวกลาง (2560 : 32) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี

โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ส่วนด้านอื่นๆ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมในระดับรับฟังความคิดเห็น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประชาชนได้เข้าร่วมประชุมประชาคมระดับหมู่บ้าน/ตำบล เพื่อนำเสนอปัญหาในชุมชนของตนเองในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นทุกครั้ง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า องค์การบริหารส่วนตำบลให้ประชาชนมีโอกาสรับฟังและแสดงความคิดเห็นในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอัครวินท์ ศาสนพิทักษ์ และวิมลรัตน์ ยัมละมัย (2561 : 135-145) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลวิเศษไชยชาญ อำเภวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลวิเศษไชยชาญ มีระดับการมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงตามลำดับคือ (1) การวางแผนพัฒนาท้องถิ่น (2) การนำแผนพัฒนาท้องถิ่นไปปฏิบัติ และ (3) การติดตามประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น

การมีส่วนร่วมในระดับให้ข้อมูลข่าวสาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ องค์การบริหารส่วนตำบลได้สำรวจข้อมูลทั้งหลายที่อยู่อย่างกระจัดกระจายในหมู่บ้าน ทำให้ทราบถึงจุดเด่น จุดด้อยและสภาพปัญหาของหมู่บ้าน เพื่อนำมาวิเคราะห์ถึงสาเหตุและหาทางแก้ไขปัญหา ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าองค์การบริหารส่วนตำบลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหาและความต้องการของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพร สาตร์เงิน (2561 : 189-199) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าแค จังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในแผนพัฒนา ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ ประชาชนขาดจิตสำนึกสาธารณะในการมีส่วนร่วม ขาดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับแผนพัฒนา กฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง ไม่มีความยืดหยุ่นที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน งบประมาณและทรัพยากรไม่เพียงพอต่อการสนับสนุนทุกโครงการในแผนพัฒนา และขาดการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ

การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน หมู่บ้านที่อาศัย ระยะเวลาอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน และตำแหน่งทางสังคมในตำบล ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอัครวินท์ ศาสนพิทักษ์ และวิมลรัตน์ ยัมละมัย (2561 : 135-145) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลวิเศษไชยชาญ อำเภวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของ

ประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลวิเศษไชยชาญ พบว่า ความแตกต่างด้านปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ อาชีพ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่อการมีส่วนร่วมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นปัจจัยด้านการศึกษาที่มีความแตกต่างกัน

แนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า 1) องค์การบริหารส่วนตำบลควรประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง และจัดเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนได้รับรู้และรับทราบข้อมูล 2) องค์การบริหารส่วนตำบลควรสร้างความตระหนักกับประชาชนให้เห็นความสำคัญของแผนพัฒนาท้องถิ่น 3) องค์การบริหารส่วนตำบลควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาหมู่บ้านอย่างเท่าเทียมกัน ทั้งโครงการต่าง ๆ และการจัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสม และ 4) องค์การบริหารส่วนตำบลควรทำ MOU ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ไขปัญหา และร่วมกันพัฒนาหมู่บ้านในเขตพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนตลักษณ์ ยกเทพ และยุภาพร ยุภาส (2560 : 182-191.) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านเตื่อ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านเตื่อ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย มีข้อเสนอแนะดังนี้ ควรได้เข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อสนองปัญหาความต้องการของ ชุมชนทุกครั้ง ควรให้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบความ โปร่งใสของการปฏิบัติงานของเทศบาล เทศบาลควรแต่งตั้งประชาชนเข้าร่วมเป็น กรรมการในการติดตามและประเมินผลการ ปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาเทศบาล ควรให้มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา/ความต้องการของชุมชนเพื่อจัดทำแผนพัฒนา เทศบาลควรได้จัดทำ โครงการที่เกี่ยวข้องกับเครื่องอุปโภค บริโภค เครื่องมือ เครื่องใช้ในการประกอบอาชีพของกลุ่ม แม่บ้านเพื่อ แจกจ่ายให้กับประชาชนในท้องถิ่น เทศบาลควรให้เงินค่าตอบแทน/มอบของรางวัลให้แก่ประชาชน ที่ได้เข้า ร่วมโครงการกับเทศบาล ควรให้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนา ควรให้มีส่วนร่วมในโครงการก่อสร้างที่เทศบาลได้ดำเนินการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์การบริหารส่วนตำบลควรประชาสัมพันธ์การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นให้ทั่วถึง และจัดเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่เพื่อให้ความรู้ และสร้างความตระหนักกับประชาชนให้เห็นความสำคัญของแผนพัฒนาท้องถิ่น
2. องค์การบริหารส่วนตำบลควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาหมู่บ้านอย่างเท่าเทียมกัน ทั้งโครงการต่าง ๆ และการจัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสม และยุติธรรม
3. องค์การบริหารส่วนตำบลควรสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐด้วยการทำ MOU ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่าด้วยความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาหมู่บ้านในเขตพื้นที่ทับซ้อนร่วมกัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษากระบวนการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐด้วยการทำ MOU ร่วมกัน เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาหมู่บ้านในเขตพื้นที่ทับซ้อนขององค์การบริหารส่วนตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก และหน่วยงานอื่นต่อไป
2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก และหน่วยงานอื่นต่อไป
3. ควรศึกษาความต้องการของประชาชนในแก้ไขปัญหาและพัฒนาหมู่บ้านขององค์การบริหารส่วนตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก และหน่วยงานอื่นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น.(2548). *คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงมหาดไทย.
- คณะวิชาการ. (2562). *รวมกฎหมายท้องถิ่น*. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์อักษร.
- จุฬาลักษณ์ กอบัวกลาง. (2560). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี*. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- พชร สาตร์เงิน. (2561). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าแค จังหวัดลพบุรี*. *วารสารเกษมบัณฑิต*. 19 (ฉบับพิเศษ), 189-199.
- เลิศชาย หอมหวน และพิชัยรัฐ หมื่นด้วง. (2564, พฤศจิกายน). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาอาน อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย*. *Journal of Roi Kaensarn Academi*. 6 (11), 210-222.

- สุนะติลักษณ์ ยกเทพ และ ยุภาพร ยุภาศ. (2560). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านเตื่อ อำเภอมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร.* 5 (ฉบับพิเศษ), 182-191.
- องค์การบริหารส่วนตำบลวังนกแอ่น. (2564). *แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ.2561-2565)*. พิษณุโลก: องค์การบริหารส่วนตำบลวังนกแอ่น.
- อัศวินท์ ศาสณพิทักษ์ และ วิมลรัตน์ ยี่มละมัย. (2561). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลวิเศษไชยชาญ อำเภวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง. *การประชุมวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติ ครั้งที่ 1 “มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ : พลังปัญญาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน”* ณ หอประชุมเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษาฯ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา : 135-145.

ศักยภาพและแนวโน้มการจัดการธุรกิจค้าปลีกในเขตอำเภออุซัน
จังหวัดศรีสะเกษ

**Potential and Prospect of Retail Business Management in
Kukhan District, Srisaket Province**

ณัฐพรกรณ์ สีหะวงษ์สกุล และ รพีพร โสภาคกุล

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Natthapakon Seehawongsakun and Rapeeporn Sopakul

Sisaket Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail : rapeeporn.s@sskru.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกในเขตอำเภออุซัน จังหวัดศรีสะเกษ (2) เพื่อศึกษาแนวโน้มความเป็นไปได้การจัดการธุรกิจค้าปลีก ในเขตอำเภออุซัน จังหวัดศรีสะเกษ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกในเขตอำเภออุซัน จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 45 ราย ผลการศึกษา พบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา มีระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจมาแล้ว 5-10 ปี ทำเลที่ตั้งของร้านค้าจะอยู่ติดกับถนนใหญ่ แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการดำเนินกิจการส่วนใหญ่ใช้เงินส่วนตัว และใช้เงินลงทุนในการดำเนินกิจการตั้งแต่ 50,000 บาทขึ้นไป ดังนั้น ร้านค้าปลีกในเขตอำเภออุซัน จังหวัดศรีสะเกษ ควรมีการปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับสภาพที่เปลี่ยนไปทั้งเพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาดำเนินธุรกิจ ทำเลที่ตั้ง แหล่งเงินทุนและเงินทุนที่ลงทุนในกิจการ ร้านค้าปลีกในเขตอำเภออุซัน จังหวัดศรีสะเกษเป็นร้านค้าขนาดเล็ก ขายสินค้าสะดวกซื้อ เพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคกลุ่มเล็กๆ อาจจะเป็นร้านค้าแผงลอย ผู้ประกอบการกิจการต้องมีการปรับตัวในด้านทำเลที่ตั้ง การออกแบบ ร้านค้า การจัดวางสินค้า ราคาและการส่งเสริมการขาย

ด้านการปรับตัวในการดำเนินธุรกิจ เพื่อให้อยู่รอดภายใต้สภาวะเศรษฐกิจตกต่ำของร้านค้าปลีกในเขตอำเภออุซัน จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกมีการปรับตัวทั้งทางด้านผลิตภัณฑ์ ด้านบริการ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่ายสินค้า ด้านการส่งเสริมการตลาดและด้านการปรับขนาดของธุรกิจร้านค้า เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันและสามารถอยู่ได้ในสภาวะที่มีการแข่งขันด้านธุรกิจสูงขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต ดังนั้นผู้ประกอบการร้านค้าปลีกจะต้องปรับตัว มีแนวทางการปรับตัว ดังนี้ การสร้างความเข้าใจกับลูกค้าเกี่ยวกับการหาผลิตภัณฑ์มาจัดจำหน่ายตามความต้องการของลูกค้า เทคนิคการ

บริหารแบบสมัยใหม่ การจัดรูปแบบร้านค้าให้ทันสมัย สะดวก เหมาะกับการหาสินค้าที่เป็นหมวดหมู่ การเปิด-ปิดร้านต่างเวลากับร้านค้าอื่นๆ ที่อยู่ใกล้เคียง เป็นต้น

คำสำคัญ: ศักยภาพ; การจัดการ; ธุรกิจค้าปลีก

Abstracts

This study has the following objectives (1) To study the potential of retail business operators in the Kukhan district of Sisaket (2) To study the trend of retail business management possibilities in the Kukhan district of Srisaket.

The sample group used for the research was 45 entrepreneurs of retail store in the Kukhan district of Srisaket Province. As a result of the study, most of entrepreneurs of retail store business are female, aged 25 or older, graduated from high school, and have been in business for 5 to 10 years, and the location of the store is next to the main street, and most of the operating funds are used for private funds and operating funds of 50,000 Baht or more. So, the ways to survive under the economic downturn of retail business in Khukhan District, Sisaket Province, should be reorganized into small stores selling convenience goods in response to changes in gender, age, education level, business period, location, financial resources and funds invested in Khukhan District, Sisaket Province, It is a small store selling convenience goods to respond the needs of a small group of consumers, It might be a floating-panel store, and the operator must adjust in terms of location, design, store, layout, price and promotion.

In terms of business adjustment, in order to survive under the economic downturn of retail business in Khukhan District, Sisaket Province, it was found that retailers have adjusted about productivity, service, price, marketing promotion and scalability of the store business to match the current economic conditions and to continue operations in a more competitive environment of current and future. Therefore, retailers must adapt to the following guidelines: building customer understanding of finding products to be distributed according to customer needs, modern management techniques, modernizing, convenient, suitable for finding categorical items and opening / closing - time must be different from other nearby stores, etc.

Keywords: Potential; Management; Retail business

บทนำ

ในอดีตที่ผ่านมา การจับจ่ายใช้สอยเพื่อเลือกซื้อสินค้าอุปโภคและบริโภคที่จำเป็นมีไม่มาก ผู้บริโภคนิยมมุ่งตรงไปยังร้านค้าปลีกในรูปแบบห้องแถว ซึ่งมักจะอยู่บริเวณถนนใกล้ตลาด หรือปากซอย ไม่ติดแอร์ และมีคนขายคอยหยิบสินค้าที่ต้องการให้ ต่อมาเมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไป จากยุคการค้าแบบดั้งเดิม (Traditional Trade) มาสู่ยุคไฮเทคหรือ “ยุคโลกาภิวัตน์” (Globalization) ความต้องการและพฤติกรรมของผู้บริโภคได้มีการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น มาตราฐานการดำเนินชีวิตไม่ว่าจะเป็นผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนเมืองหรือนอกชุมชนเริ่มดีขึ้น ผู้บริโภคมีความรู้และมีโอกาสรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้มากยิ่งขึ้น ทำให้ผู้บริโภคมีความต้องการที่จะได้รับการ

บริการและสินค้าที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ที่สำคัญไปกว่านั้นยุคนี้เป็นยุคที่เวลาเป็นปัจจัยสำคัญทำให้ผู้บริโภคต้องการความสะดวกสูงขึ้น ประกอบกับการเพิ่มขึ้นของร้านค้าซึ่งมีหลายรูปแบบ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าภาพรวมของธุรกิจค้าปลีกในปัจจุบันจึงมีความแตกต่างกับอดีตอย่างสิ้นเชิง ผู้ค้าปลีกสมัยใหม่ต้องมีความรู้ในตัวสินค้า มีความรู้ในการจัดการร้านค้า การจัดวางสินค้าในร้าน การเลือกสินค้าเข้าร้าน การตั้งราคา การส่งเสริมการขาย การป้องกันการสูญหาย ตลอดจนการหาทำเลที่ตั้งร้านค้า และทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามพฤติกรรมผู้บริโภค

การค้าปลีกถือเป็นส่วนสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ โดยไตรมาสที่ 4 ปีพ.ศ. 2564 ธุรกิจค้าปลีกมีอัตราการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง เพิ่มขึ้น 2.9% จากไตรมาสที่ 3 ที่มีการขยายตัวที่ 2.7% (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) อุตสาหกรรมค้าปลีกในประเทศไทยมีวิวัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง จากอดีตที่ร้านค้าปลีกดั้งเดิม เช่น โชห่วย ร้านขายของชำ เคยมีส่วนแบ่งตลาดถึง 75% ในปี 2544 มาเป็นร้านค้าปลีกสมัยใหม่ เช่น ห้างสรรพสินค้า ซูเปอร์มาร์เก็ต ที่แข่งขันมามีส่วนแบ่งตลาด 61% ในปี 2556 ซึ่งการค้าปลีกทั้งสองแบบล้วนเป็นธุรกิจค้าปลีกแบบมีหน้าร้าน (กรุงเทพธุรกิจ, 2563 : ออนไลน์)

ร้านค้าปลีกลักษณะนี้มักมีผู้ประกอบการเป็นนายทุนรายใหญ่ที่มีเครือข่ายสาขาจำนวนมาก และเป็นผู้ซื้อรายใหญ่ จึงมีอำนาจต่อรองเหนือผู้ผลิตหรือตัวแทนจำหน่ายสินค้า ส่งผลให้ร้านค้าปลีกสมัยใหม่สามารถตั้งราคาที่ถูกลงกว่าแบบดั้งเดิม รวมถึงการขยายสาขาเพื่อเข้าถึงฐานลูกค้าที่กว้างขึ้น ช่วยให้ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงและมีความสะดวกสบายในการซื้อสินค้าหลายประเภทพร้อมกันจากร้านค้าแห่งเดียว โดยประเภทของร้านค้าปลีกสมัยใหม่มักแบ่งตามขนาดพื้นที่ กลุ่มลูกค้าเป้าหมาย และประเภทสินค้าที่แตกต่างกัน ทำให้ธุรกิจค้าปลีกขนาดเล็กหรือธุรกิจค้าปลีกรายย่อยต้องเผชิญหน้ากับการแข่งขันที่รุนแรง และได้รับผลกระทบในการดำเนินธุรกิจ ทั้งด้านต้นทุน การบริหารจัดการ และความได้เปรียบทางการแข่งขัน(กรุงเทพธุรกิจ, 2563 : ออนไลน์)

จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นของร้านค้าปลีกที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจศึกษาศักยภาพและแนวโน้มการจัดการธุรกิจค้าปลีกในเขตอำเภออุซันต์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยศึกษาปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ที่มีผลต่อการปรับตัวทางด้านส่วนประสมทางการตลาดของธุรกิจค้าปลีกในเขตอำเภออุซันต์ จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการดำเนินธุรกิจในอนาคต และสามารถพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการธุรกิจค้าปลีกของตนเองได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ที่มีผลต่อการปรับตัวของร้านค้าปลีกในเขตชุมชน จังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อศึกษาการปรับตัวด้านส่วนประสมทางการตลาดของร้านค้าปลีกในเขตชุมชน จังหวัดศรีสะเกษ

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ประกอบการร้านค้าปลีก 75 ราย ในเขตอำเภอชุมชน จังหวัดศรีสะเกษ (สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน, 2562 : ออนไลน์)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงสำรวจครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกในเขตอำเภอชุมชน จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 45 ราย ซึ่งได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น ใช้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของ เครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan 1970 : 607-610)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยค้นคว้าจากเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งโครงสร้างของแบบสอบถามออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาดำเนินธุรกิจ ทำเลที่ตั้ง แหล่งเงินทุน และจำนวนของเงินทุน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นในการปรับตัวของร้านค้าปลีก ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์สินค้า ด้านการบริการ ด้านราคาสินค้า ด้านการจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านการปรับขนาดของธุรกิจ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

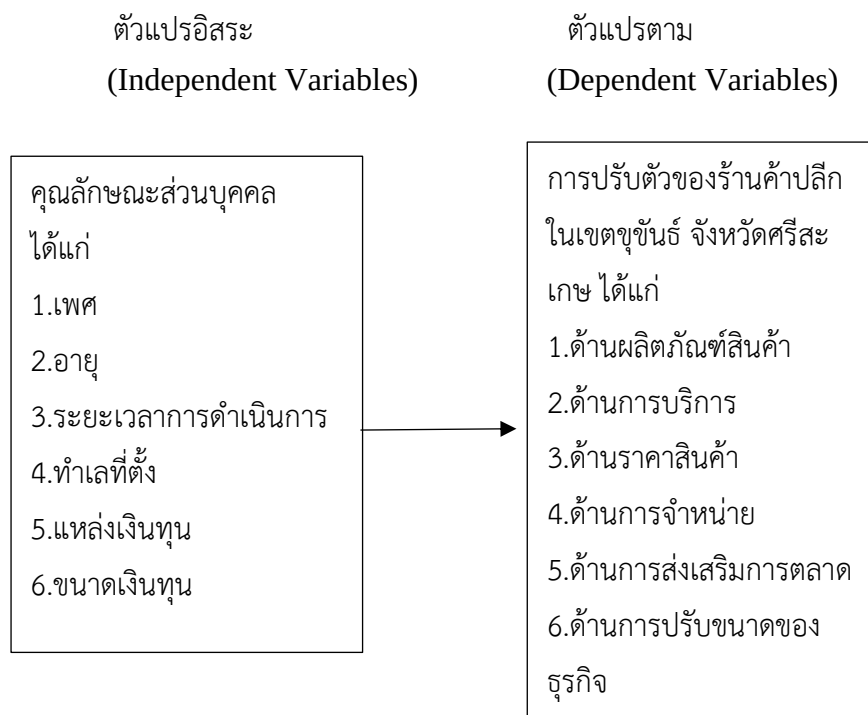
3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม คือ การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้วิธีหาค่า Alpha Coefficient ตามวิธีของ Cronbach

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t-test และค่า F-test

กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ เพศ อายุ ระยะเวลาการดำเนินการ ทำเลที่ตั้ง แหล่งเงินทุน และขนาดเงินทุน
2. ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ การปรับตัวของธุรกิจค้าปลีกด้านผลิตภัณฑ์สินค้า ด้านการบริการ ด้านราคาสินค้า ด้านการจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านการปรับขนาดของธุรกิจ ของร้านค้าปลีกในเขตอำเภอชุมพวง จังหวัดศรีสะเกษ และได้ศึกษาหาความสัมพันธ์ของเรื่องดังกล่าว โดยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ประกอบด้วยข้อมูล ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการค้าปลีก พบว่าผู้ประกอบการค้าปลีก ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 66.70 เพศชาย 15 คน คิดเป็นร้อยละ 33.30 มีอายุอยู่ในช่วง 41-45 ปี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 26.70 รองลงมา คือ อายุอยู่ในช่วง 25-40 ปี และช่วงอายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 24.40 มีระดับการศึกษาอยู่ใน

ระดับชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 42.20 รองลงมา คือ ระดับประถมศึกษา จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 24.40 มีระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจเป็นเวลา 5-10 ปี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 28.80 รองลงมา คือ 11-15 ปี และ 16-25 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 มีทำเลที่ตั้งติดถนนใหญ่ จำนวน 26 ร้าน คิดเป็นร้อยละ 57.80 รองลงมา คือ อยู่ในชุมชนแออัด จำนวน 16 ร้าน คิดเป็นร้อยละ 35.60 มีแหล่งเงินทุนในการดำเนินกิจการส่วนใหญ่เป็นเงินทุนส่วนตัว จำนวน 32 ราย คิดเป็นเงินร้อยละ 71.10 รองลงมา คือ เงินกู้จากสถาบันการเงิน จำนวน 10 ราย คิดเป็นร้อยละ 22.20 และใช้เงินทุนเริ่มต้นที่ 150,001-200,000 บาทและ มากกว่า 200,000 บาท จำนวน 16 ราย คิดเป็นร้อยละ 35.60 รองลงมา คือ 100,001-150,000 บาท จำนวน 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 11.00

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับการปรับตัวของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกในเขตอำเภออุซัน
ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการปรับตัวของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ทั้ง 6 ด้าน

การปรับตัวในการดำเนินธุรกิจ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านผลิตภัณฑ์	3.67	0.92	มาก
2. ด้านการบริการ	3.72	0.98	มาก
3. ด้านราคาสินค้า	3.50	0.99	ปานกลาง
4. ด้านการจัดจำหน่าย	3.34	1.08	ปานกลาง
5. ด้านการส่งเสริมการตลาด	2.96	1.25	ปานกลาง
6. ด้านการปรับขนาดของธุรกิจ	3.12	1.13	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 การวิเคราะห์ระดับการปรับตัวของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

การปรับตัวด้านผลิตภัณฑ์ พบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกในเขตอำเภออุซัน จังหวัดศรีสะเกษ มีการปรับตัวในการดำเนินธุรกิจด้านผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.67$) โดยทางร้านจะมีสินค้าที่มีตราสินค้าที่เป็นนิยมในท้องตลาดไว้ที่ร้าน ($\bar{X}=3.91$) รองลงมา คือ ร้านมีสินค้าที่หลากหลายชนิดและหลายขนาดไว้ให้ลูกค้าได้เลือกซื้อ ($\bar{X}=3.71$)

การปรับตัวด้านการบริการ พบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกในเขตอำเภออุซัน จังหวัดศรีสะเกษ มีการปรับตัวในการดำเนินธุรกิจ ด้านการบริการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.72$) โดยทางร้านจะทำการตรวจสอบสินค้าก่อนจำหน่ายให้กับลูกค้า เช่น วันหมดอายุ ($\bar{X}=4.13$) รองลงมา คือ ร้านจะให้การต้อนรับลูกค้าเป็นอย่างดีเมื่อลูกค้าเข้ามาในร้าน ($\bar{X}=4.02$)

การปรับตัวด้านราคาสินค้า พบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกในเขตอำเภออุซัน จังหวัดศรีสะเกษ มีการปรับตัวในการดำเนินธุรกิจ ด้านราคาสินค้า อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.50$) โดยร้านจะทำการเปรียบเทียบราคาสินค้ากับร้านอื่นๆ และจำหน่ายให้กับลูกค้าในราคายุติธรรม ($\bar{X}=3.80$) และนอกจากนี้ยังมีโปรโมชั่นในการลดราคาสินค้าให้กับลูกค้า ($\bar{X}=3.49$)

การปรับตัวด้านการจัดจำหน่ายสินค้า พบว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกในเขตอำเภออุซัน จังหวัดศรีสะเกษ มีการปรับตัวในการดำเนินการด้านการจัดจำหน่ายสินค้า อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.34$) โดยทางร้านมีการจำแนกสินค้าไว้เป็นหมวดหมู่ เพื่อความสะดวกในการเลือกซื้อของลูกค้า ($\bar{X}=3.98$) รองลงมา คือ มีการจัดบรรยากาศภายในร้านให้มีความเหมาะสมแก่การเลือกซื้อสินค้า ($\bar{X}=3.60$)

การปรับตัวด้านการส่งเสริมการตลาด พบว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกในเขตอำเภออุซัน จังหวัดศรีสะเกษ มีการปรับตัวในการดำเนินธุรกิจด้านการส่งเสริมการตลาดอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.96$) โดยร้านมีรายการลดราคา เพื่อส่งเสริมการขาย ($\bar{X}=3.13$) รองลงมา คือ ร้านค้ามีการส่งบัตรกำนัล บัตรอวยพร แก่ลูกค้า และร้านค้ามีการประชาสัมพันธ์ร้านผ่านสื่อต่างๆ เช่น Facebook สื่อวิทยุ สื่อหนังสือพิมพ์ เป็นต้น ($\bar{X}=2.98$)

การปรับตัวด้านการปรับขนาดของธุรกิจ พบว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกในเขตอำเภออุซัน จังหวัดศรีสะเกษ มีการปรับตัวในการดำเนินธุรกิจด้านการปรับขนาดของธุรกิจอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.12$) โดยในภาวะที่เศรษฐกิจรุ่งเรืองทางร้านจะมีการเพิ่มทุนขึ้น ($\bar{X}=3.51$) แต่ในช่วงภาวะเศรษฐกิจซบเซาทางร้านมีการลดค่าใช้จ่ายลง เช่น การลดพนักงาน ($\bar{X}=3.24$) และมีการลดขนาดของธุรกิจลง คือ ไม่ขยายสาขาเพิ่ม

อภิปรายผลการวิจัย

การปรับตัวในการดำเนินธุรกิจ เพื่อให้อยู่รอดภายใต้สภาวะเศรษฐกิจตกต่ำของร้านค้าปลีกในเขตอำเภออุซัน จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกต้องมีการปรับตัวทั้งทางด้านผลิตภัณฑ์ ด้านบริการ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่ายสินค้า ด้านการส่งเสริมการตลาดและด้านการปรับขนาดของธุรกิจร้านค้า เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันและสามารถอยู่ได้ในสภาวะที่มีการแข่งขันด้านธุรกิจสูงขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งการค้าปลีกจะประสบความสำเร็จได้นั้นขึ้นอยู่กับหลายๆ ปัจจัยทั้งการบริการ สินค้าที่มีคุณภาพและความพึงพอใจของลูกค้าเป็นหลัก ดังนั้นผู้ประกอบการร้านค้าปลีกจะต้องปรับตัวมีแนวทางการปรับตัว ดังนี้ การสร้างความเข้าใจกับลูกค้าเกี่ยวกับการหาผลิตภัณฑ์มาจัดจำหน่ายตามความต้องการของลูกค้า เทคนิคการบริหารแบบสมัยใหม่ การจัดรูปแบบร้านค้าให้ทันสมัย สะดวก เหมาะกับการหาสินค้าที่เป็นหมวดหมู่ การเปิด-ปิดร้านต่างเวลากับร้านอื่นๆ ที่อยู่ใกล้เคียง เป็นต้น

จากผลการวิจัยพบว่า การปรับตัวในการดำเนินธุรกิจร้านค้าปลีกในเขตอำเภอขุนขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ มีความสอดคล้องกับงานวิจัย ของ กิตติกร ไสยรินทร์ (2562 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสถานการณ์ของร้านค้าปลีกดั้งเดิมในอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันและการปรับตัวของร้านค้าปลีกดั้งเดิมในอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เก็บข้อมูลเชิงสำรวจกับร้านค้าปลีกดั้งเดิม จำนวน 50 ร้าน และสัมภาษณ์เชิงลึกกับร้านค้าปลีกดั้งเดิม จำนวน 10 ร้าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เชิงสถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาศักยภาพของร้านค้าปลีกดั้งเดิม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 41-50 ปี สถานภาพสมรส จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพค้าขาย/อาชีพอิสระ สมาชิกในครอบครัว 3-4 คน สิทธิในการถือครองร้านเป็นเจ้าของกิจการเอง ระยะเวลาในการเปิดดำเนินการ 10 ปีขึ้นไป ไม่มีการจ้างแรงงาน ประเภทสินค้าหลักที่ขาย คือ สินค้าอุปโภคและบริโภค เปิดให้บริการ 9-12 ชั่วโมงต่อวัน ที่ตั้งของร้านติดถนนใหญ่ลักษณะของร้านไม่มีแอร์ เปิดโล่ง ลูกค้าสามารถจอดรถได้ 1 คัน มีการจัดส่งเสริมการขาย (ลด แลก แจก แถม) ผลกระทบที่มีต่อกิจการร้าน ในปัจจุบัน คือ ลูกค้าลดลง มียอดขายโดยประมาณ 1,001-3,000 บาท/วัน กำไรต่อเดือนโดยเฉลี่ย 5,001-10,000 บาท การขยายตัวของร้านค้าปลีกต่างชาติดึงผลให้ธุรกิจมีกำไรลดลง ในละแวกร้านคามีร้านค้าปลีกดิสเคาน์ทส์ คือ 7-11 มีระยะห่างประมาณ 1-2 กิโลเมตร มีการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน คือเป็นผู้สนับสนุนงานประเพณีท้องถิ่น/กีฬา และผลการศึกษากการปรับตัวของร้านค้าปลีกดั้งเดิม พบว่า ในภาพรวมมีระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจัดซื้อสินค้าเข้าร้าน มีการปรับตัวในระดับมาก และด้านสารสนเทศเทคโนโลยี ด้านการเงิน ด้านการตลาด มีการปรับตัวระดับปานกลาง จากการสัมภาษณ์ร้านค้าปลีกดั้งเดิม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นกิจการในครอบครัว มีเงินทุนเป็นของตนเอง ลูกค้าอาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงร้าน ไม่มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ มีการควบคุมต้นทุนขาย มีพื้นที่ใช้สอยน้อย การบริหารกิจการแบบง่าย ๆ ไม่มีการจ้างแรงงานเพิ่มเติม ปัจจุบันยอดขายของร้านค้าปลีกดั้งเดิมลดลง เนื่องจากผู้บริโภคนิยมซื้อสินค้าจากร้านสะดวกซื้อที่ทันสมัย และร้านค้าปลีกดั้งเดิมมีการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบวิธีการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของร้านค้าปลีกทางด้านการดำเนินงานเป็น
ทีมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กิตติกร ไสยรินทร์. (2562). สถานการณ์ของร้านค้าปลีกดั้งเดิมในอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารวิทยาการจัดการ*. 6 (2), 390-391.
- กรุงเทพธุรกิจ.(2563). การขยายตัวของธุรกิจค้าปลีก. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 16 มีนาคม 2565. แหล่งที่มา: <https://www.bangkokbiznews.com/business/899946>
- สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน. (2562). รายงานสถานการณ์แรงงานจังหวัดศรีสะเกษ ไตรมาส 3 ปี 2562. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 16 มีนาคม 2565. แหล่งที่มา: <https://www.bangkokbiznews.com/business/899946>
- Krejcie, R. V., and Morgan, D. W. (1970).“Determining Sample Size for Research Activi- ties” *Educational and Psychological Mea- surement*. 30, 607 – 610.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับมือปัญหาอุทกภัย ในพื้นที่ตำบลปากแคว
อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย

**Public participation in coping with floods in Pak Khware subdistrict,
Mueang Sukhothai district, Sukhothai province**

ศุภวิชญ์ มีศิริพันธุ์ และ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Supawit Meesiripan and kampanart wongwatthanaphong

Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail : SupawitM18@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับมือปัญหาอุทกภัย 2) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับมือปัญหาอุทกภัย และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการดำเนินการป้องกันอุทกภัย ดำเนินการตามระเบียบวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ จากแบบสอบถาม กับประชาชนที่เป็นตัวแทนครัวเรือน จำนวน 363 คน ซึ่งได้จากการสุ่มค่าในสูตรของยามาเน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t-test และ F-test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One Way ANOVA และการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาและการตีความ ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับมือปัญหาอุทกภัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบ พบว่า ประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับมือปัญหาอุทกภัย ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3) แนวทางการดำเนินการป้องกันอุทกภัย พบว่า การดำเนินการป้องกันอุทกภัยในพื้นที่ตำบลปากแคว คือ การป้องกันและลดผลกระทบ การเตรียมความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลและประชาชน การจัดการในภาวะฉุกเฉิน/การสูบน้ำท่วม และการจัดการหลังเกิดภัยอย่างเหมาะสม

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมของประชาชน; การรับมือปัญหาอุทกภัย; ตำบลปากแคว

Abstracts

The objectives of this research were 1) to study the level of people's participation in flood coping, 2) to compare personal factors for people's participation in flood coping, and 3) to propose a guideline. carry out flood prevention Conducted in accordance with the integrated research methodology. during quantitative research A survey study was used, a questionnaire with 363 people representing households, obtained by substituting the values in the Yamane formula. The data were analyzed by using statistics such as frequency, percentage, mean, standard deviation. and t-test and F-test by One Way ANOVA and qualitative research. It consists of in-depth interviews with 5 key informants using content analysis and interpretation techniques. The results of the research showed that 1) people's participation in flood response Overall, it was at a high level. 2) Comparison found that people with different personal factors had opinions on people's participation in flood coping. no different Therefore, the hypothesis was rejected. 3) Flood prevention action guidelines found that flood prevention actions in Pak Khwae sub-district were prevention and mitigation of impacts preparedness of sub-district service organizations and people Emergency/Flood Disaster Management and Appropriate Post Disaster Management.

Keywords : Public participation; coping with floods; Pak Khware sub-district

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ได้กำหนดเป้าหมายของประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ขับเคลื่อนด้วยการกระตุ้นระบบเศรษฐกิจชุมชนฐานราก โดยเน้นฐานรากของประเทศแข็งแรง การสร้างชุมชนเข้มแข็งเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยขับเคลื่อนประเทศให้นำไปสู่การพึ่งพาตนเอง และตอบสนองต่อความต้องการของรัฐบาล ซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบายหลักและเพื่อการพาณิชย์สนับสนุนการดำเนินงานด้านความมั่นคงและสนับสนุนนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจตามนโยบาย Thailand 4.0 ของรัฐบาล กลไกสำคัญที่จะขับเคลื่อนกรอบยุทธศาสตร์ชาติและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติให้สำเร็จคือ ทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ (เทพกัญญา พรหมขัติแก้ว, 2560 : ออนไลน์) ในการส่งเสริมการจัดการชุมชนโดยใช้ยุทธศาสตร์กระบวนการแผนชุมชนเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการเรียนรู้ของคนในชุมชนการแก้ไขปัญหาของชุมชนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนแผนชุมชนที่ได้รับการนำไปใช้ประโยชน์จากส่วนท้องถิ่นต้องเป็นแผนชุมชนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานแก้ไขปัญหาของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนภาคีการพัฒนาผู้นำชุมชนและผู้อาศัยในชุมชนจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจกระบวนการแผนชุมชนอย่างชัดเจนองค์ประกอบที่สำคัญของการพัฒนาชุมชนได้แก่ คนในชุมชนและวิธีในการพัฒนาโดยมีเป้าหมายสูงสุดคือการพัฒนาให้คนมีคุณภาพคุณธรรมและความสุขอันจะส่งผลให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและยั่งยืนอย่างไรก็ดี การพัฒนาชุมชนจะสำเร็จได้จะต้องอาศัยความเป็นผู้นำของคนในชุมชนเป็นอย่างมากดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องสร้างรูปแบบและกลไกการสร้างผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนที่สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปของสังคมไทยและพัฒนาความเป็นผู้นำให้กับชุมชนอันจะนำไปสู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วมีความซับซ้อนโดยเฉพาะการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นการให้ความสำคัญต่อการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนผสมผสานการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนการนำทุนทางสังคมในงานพัฒนาชุมชนออกมาใช้การบูรณาการการพัฒนาในด้านต่างๆของชุมชนให้เกิดขึ้นพร้อมๆกัน การดำเนินงานพัฒนาชุมชนในปัจจุบันมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนการกระตุ้นประชาชนให้ร่วมมือกันแก้ปัญหาของตนเอง (ชาญชัย จิวจินดา และสมบุญ สุธาสารณ, 2560 : 84-98)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับมือปัญหาอุทกภัย ในพื้นที่ตำบลปากแคว อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย ซึ่งหากประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพของตนเองโดยมีส่วนร่วมกับหน่วยงานราชการ หรือหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการมีส่วนร่วมกันในกลุ่มก็จะเป็นการป้องกันและลดความสูญเสียในชีวิตและทรัพย์สินเมื่อเกิดอุทกภัยได้ ซึ่งการมีส่วนร่วมรับมืออุทกภัยให้ประสบความสำเร็จจะต้องมีพื้นฐานมาจากการพัฒนาศักยภาพของประชาชนและรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง หากประชาชนเข้าใจถึงกระบวนการการมีส่วนร่วมและสามารถนำมาจัดการกับการป้องกันอุทกภัยที่เกิดขึ้นเป็นประจำทุกปีได้ ก็จะสามารถยกระดับให้เป็นแบบอย่างให้แกหมู่บ้านหรือชุมชนอื่นๆในการป้องกันและแก้ไขปัญหามองเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับมือการเกิดอุทกภัยดังกล่าวจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับมือปัญหาอุทกภัย ในพื้นที่ตำบลปากแคว อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย ในครั้งนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับมือปัญหาอุทกภัย ในพื้นที่ตำบลปากแคว อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับมือปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ตำบลปากแคว อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย
3. เพื่อเสนอแนวทางการดำเนินการป้องกันอุทกภัย ในพื้นที่ตำบลปากแคว อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ จากแบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 5 คน มีวิธีการดำเนินดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลปากแคว อำเภอมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย จำนวน 3,867 ครัวเรือน 9 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านวังหิน หมู่ที่ 2 บ้านบางควาย หมู่ที่ 3 บ้านบางคลอง หมู่ที่ 4 บ้านปากแคว หมู่ที่ 5 บ้านท่าพระ หมู่ที่ 6 บ้านบางคลอง หมู่ที่ 7 บ้านสง หมู่ที่ 8 บ้านบางคลอง และ หมู่ที่ 9 บ้านห้วยลาภ

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลปากแควอำเภอมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย ซึ่งเป็นผู้แทนครัวเรือนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 363 ราย ซึ่งได้จากการสุ่มแบบสุ่มอย่างง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

1) แบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับมือปัญหาอุทกภัย ในพื้นที่ตำบลปากแควอำเภอมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และตำแหน่งหน้าที่ทางสังคม ลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบตรวจรายการ (Check List) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสาธารณภัยเป็นแบบสอบถามประเมินค่ามีลักษณะการประเมินค่าแบบลิเคิร์ตสเกล (Likert scale) โดยแบ่งค่าคะแนนออกเป็น 5 ระดับ ตอนที่ 3 แนวทางการดำเนินการป้องกันอุทกภัย ในพื้นที่ตำบลปากแคว อำเภอมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย

2) แบบสัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับมือปัญหาอุทกภัย ในพื้นที่ตำบลปากแควอำเภอมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัยในประเด็นคำถาม คือ ท่านคิดว่าแนวทางการดำเนินการป้องกันอุทกภัย ในพื้นที่ตำบลปากแคว อำเภอมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย ควรอย่างไร

2.2 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ คือ ศึกษาเอกสาร แนวคิด หลักการ และทฤษฎี กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย ดำเนินการสร้างและปรับแบบสอบถาม นำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาคุณภาพความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ = 0.921

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แบบสอบถาม

1. ขอนหนังสือจากคณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อขอความร่วมมือให้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยตอบแบบสอบถาม
2. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 363 ชุด และเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง แล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้อง ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ทั้งหมด จำนวน 363 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด
3. เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนและสมบูรณ์ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ และวิเคราะห์เนื้อหาต่อไป

3.2 แบบสัมภาษณ์

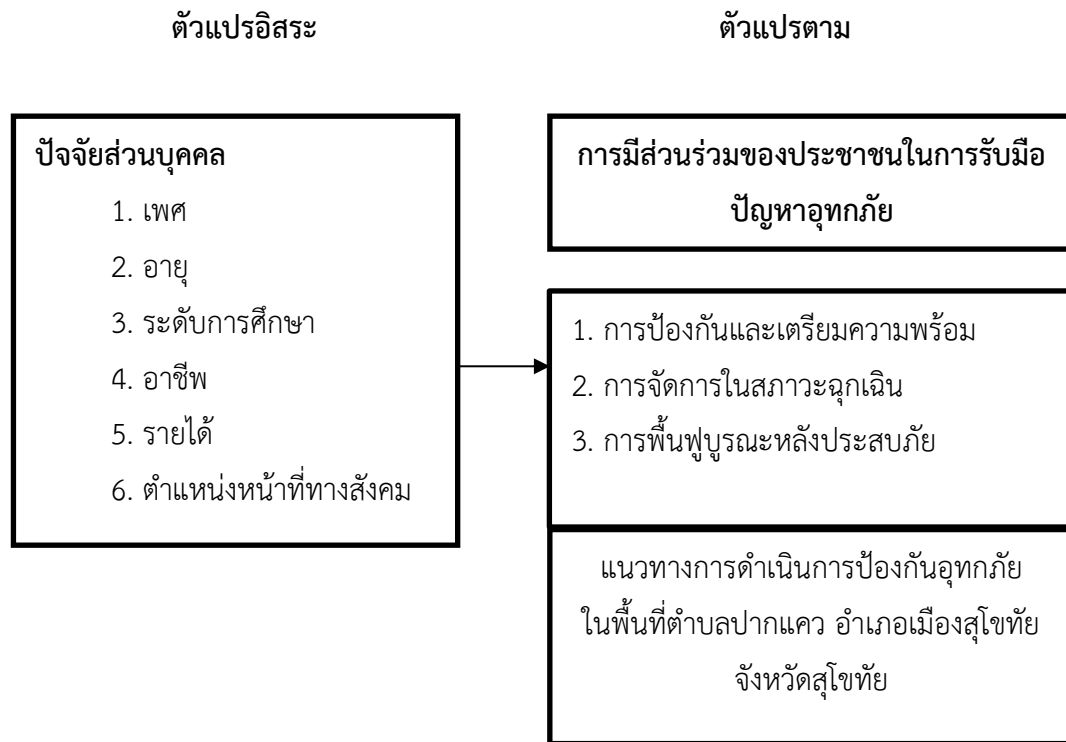
1. ขอนหนังสือจากคณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์
2. ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้
3. ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดนัดไว้ จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์
4. นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (%), ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
2. สถิติเชิงอนุมาน (Inference Statistics) ได้แก่ ค่าสถิติทดสอบ t-test ใช้เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่มที่มีอิสระต่อกัน ค่าสถิติทดสอบ F-test ใช้ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากรมากกว่า 2 กลุ่ม ใช้วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance)
3. ข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากภาคสนามเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์โดยการสร้างข้อสรุป (Analysis Induction)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผู้วิจัยได้สรุปกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับมือปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ตำบลปากแคว อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย

การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับมือปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ตำบลปากแคว อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับมือปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ตำบลปากแคว อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย โดยภาพรวม

(n=363)

ลำดับ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับมือปัญหาอุทกภัย	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	การป้องกันและการลดผลกระทบ	3.58	0.584	มาก
2	การจัดการในสถานะฉุกเฉิน	3.66	0.543	มาก
3	การฟื้นฟูบูรณะหลังประสบภัย	3.68	0.516	มาก
ภาพรวม		3.64	0.491	มาก

จากตาราง 1 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับมือปัญหาอุทกภัย ในพื้นที่ตำบลปากแคว อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.64$, S.D.=0.491) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การฟื้นฟูบูรณะหลังประสบภัย รองลงมา คือ การจัดการในสถานะฉุกเฉิน และการป้องกันและการลดผลกระทบ ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การทดสอบสมมติฐานการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับมือปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ตำบลปากแคว อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย

ตาราง 2 ผลสรุปการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับมือปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ตำบลปากแคว อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า F	Sig	ผลการศึกษา	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
เพศ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับมือปัญหาอุทกภัย	-0.436	-	0.663	-	✓

อายุ	การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการ รับมือปัญหาอุทกภัย	-	0.555	0.645	-	✓
การศึกษา	การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการ รับมือปัญหาอุทกภัย	-	0.875	0.479	-	✓
อาชีพ	การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการ รับมือปัญหาอุทกภัย	-	0.385	0.819	-	✓
รายได้	การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการ รับมือปัญหาอุทกภัย	-	1.061	0.366	-	✓
ตำแหน่งหน้าที่ทางสังคม	การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการ รับมือปัญหาอุทกภัย	-	2.213	0.067	-	✓

จากตาราง 2 พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และตำแหน่งหน้าที่ทางสังคม ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับมือปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ตำบลปากแคว อำเภอมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการดำเนินการป้องกันอุทกภัย ในพื้นที่ตำบลปากแคว อำเภอมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน ผู้วิจัยสรุปแนวทางการดำเนินการป้องกันอุทกภัยในพื้นที่ตำบลปากแคว ซึ่งได้ดำเนินการอยู่ คือ 1) การป้องกันและลดผลกระทบ ด้วยการประเมินความเสี่ยง การสร้างความรู้ความเข้าใจและการตระหนักเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 2) การเตรียมความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลและประชาชน ให้มีความสามารถในการอยู่กับน้ำของประชาชน ด้วยการสร้างแผนการจัดการบริหารจัดการน้ำท่วม การประเมินสถานการณ์น้ำอย่างต่อเนื่อง และการเตรียมพร้อมบุคลากรเพื่อรับมือกับน้ำท่วม 3) การจัดการในภาวะฉุกเฉิน/การสูบน้ำท่วม มีการบริหารจัดการในภาวะวิกฤต การสร้างความร่วมมือในการสูบน้ำท่วม ระบบการสื่อสารและการติดต่อกับ ประชาชนในช่วงวิกฤต การจัดตั้งศูนย์บัญชาการฉุกเฉินและศูนย์พักพิงชั่วคราว และ 4) การจัดการหลังเกิดภัยอย่างเหมาะสม มีการเยียวยาและฟื้นฟูจิตใจประชาชน การจ่ายค่าชดเชยผู้ประสบภัย นอกจากนี้แล้วแนวทางที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือ การ

กำหนดแผนงานการป้องกันแบบบูรณาการทุกหน่วยงานในพื้นที่ เพื่อสร้างระบบการบริหารจัดการเพื่อป้องกันอุทกภัยอย่างเป็นระบบ และแก้ไขได้ตรงจุด และเพื่อกระจายความรับผิดชอบต่อการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานที่ได้ขอบเขตอำนาจโดยตรงกับบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงาน และตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับ ในเพื่อการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ได้อย่างตรงจุด

อภิปรายผลการวิจัย

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับมือปัญหาอุทกภัย ในพื้นที่ตำบลปากแคว อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านการป้องกันและการลดผลกระทบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีส่วนร่วมในการสร้างความตระหนักต่อการป้องกันและการลดผลกระทบ ผ่านสื่อ/กิจกรรมต่าง ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ทุกภาคส่วนมีการวางแผน และมีความตระหนักถึงสถานการณ์น้ำท่วมที่เกิดขึ้นทุกปีจึงเข้ามามีส่วนร่วมในการสำรวจจุดเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาอุทกภัยในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธเนศ ปราบปราม และ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์ (2562 : 1-12) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับมืออุทกภัยในพื้นที่บ้านดอนตัน ตำบลศรีภูมิ อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมต่อการรับมือกับอุทกภัยอยู่ในระดับสูง เพราะประชาชนตระหนักถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตนเองเมื่อเกิดอุทกภัยประชาชนจะมีความพร้อมในการรับมือ ซึ่งหากประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพของตนเองโดยมีส่วนร่วมกับหน่วยงานราชการ หรือหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการมีส่วนร่วมกับในชุมชน ก็จะเป็นการป้องกันและลดความสูญเสียในชีวิตและทรัพย์สินเมื่อเกิดอุทกภัยได้ ซึ่งการมีส่วนร่วมรับมืออุทกภัยให้ประสบความสำเร็จ จะต้องมีความรู้พื้นฐานมาจากการพัฒนาศักยภาพของประชาชนและรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง หากประชาชนเข้าใจถึงกระบวนการการมีส่วนร่วมและสามารถนำมาจัดการกับการป้องกันอุทกภัยที่เกิดขึ้นเป็นประจำทุกปีได้ ก็จะสามารถยกระดับให้เป็นแบบอย่างให้แก่หมู่บ้านหรือชุมชนอื่นๆ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยได้ต่อไปในอนาคต สำหรับผลการศึกษามีส่วนร่วมของประชาชนในการรับมืออุทกภัย ในพื้นที่บ้านดอนตัน ตำบลศรีภูมิ อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน

ด้านการจัดการในสถานะฉุกเฉิน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีส่วนร่วมในการสื่อสารและทำความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ทุกภาคส่วนให้ความสำคัญต่อการจัดการในสถานะฉุกเฉินโดยเข้ามามีส่วนร่วมในการแจ้งเตือนคนในชุมชนให้อพยพเมื่อเกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรารักษ์ ศรีบุญ และคณะ (2560 : 45-60) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของเครือข่ายประชาชนในการจัดการภัยพิบัติ ตำบลรุงชิงอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า เครือข่ายประชาชนจัดตั้งมาจากผู้นำชุมชนที่เป็นตัวแทนของกลุ่มย่อยในเครือข่าย มีการจัดตั้งแบบเป็นทางการ จัดแบ่งหน้าที่ในเครือข่าย จัดประชุมคณะกรรมการ

ดำเนินการและประชุมประชาชน โดยในการจัดการภัยพิบัติของเครือข่ายมีการดำเนินงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ ผู้นำชุมชน ประชาชนในพื้นที่ ได้แก่ ในระยะขั้นก่อนเกิดเหตุการณ์กรรมการและตัวแทนประชาชนจัดประชุมเพื่อเตรียมความพร้อม ติดตามข่าวสาร จัดเตรียมสถานที่ จัดฝึกอบรมการเตือนภัยในระยะขณะเกิดเหตุ เครือข่ายได้ประสานงานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อขอความช่วยเหลือและรับบริจาค ตัวแทนประชาชนมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัย ประชาชนมีการเตรียมพร้อมอพยพ ระยะหลังเกิดเหตุ เครือข่ายขอรับของบริจาค ซ่อมแซม พื้นฟู สิ่งชำรุด และตัวแทนประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินความเสียหายและให้ความช่วยเหลือประชาชน นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนให้ความช่วยเหลือในระยะหลังเกิดเหตุ เช่น สิ่งของบริจาค เป็นต้น

ด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีส่วนร่วมในการให้ความช่วยเหลือซ่อมสร้างที่พัก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการถอดบทเรียนจากเหตุอุทกภัยเพื่อนำไปกำหนดแนวทางการป้องกันในต่อไปและในระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทศพล อัครพงษ์ไพบูลย์, เพ็ญศรี ฉิรินัง, อรุณ รักธรรม และสมพร เพ็ญจันทร์ (2563 : 14-23) ได้ศึกษาการบูรณาการการจัดการภัยพิบัติในยุค 4.0 ได้อภิปรายประเด็นการบูรณาการในการจัดการภัยพิบัติ ระยะก่อนเกิดภัย ระหว่างเกิดภัย และหลังเกิดภัย โดยใช้เทคโนโลยีเข้าช่วยเพื่อให้ตอบสนองนโยบายไทยแลนด์ 4.0 โดยนำแนวคิดทฤษฎีต่างๆ มาร่วมวิเคราะห์ประกอบด้วยแนวคิดการจัดการภัยพิบัติ แนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ แนวคิดการบริหารจัดการ แนวคิดการบูรณาการโดยนำแนวคิดทฤษฎีต่างๆมาประยุกต์ใช้กับการจัดการภัยพิบัติได้และสามารถปรับแนวทางการปฏิบัติงานด้านภัยพิบัติให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงกับกระแสโลกและภัยพิบัติที่ยังทวีความรุนแรงมากขึ้นตามแนวคิดการจัดการภัยพิบัติ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของโลกนั้นถือว่าเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการในหลายด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ภัยธรรมชาติต่างๆ ด้วยการบริหารจัดการภัยพิบัติในปัจจุบันจึงควรปรับเปลี่ยนจากแนวทางการปฏิบัติแบบเดิมให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงเพื่อการบริหารจัดการที่ดีมากยิ่งขึ้น โดยใช้เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนในการบริหารจัดการภัยพิบัติ พัฒนา ให้ความรู้แก่บุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านภัยพิบัติ ให้มีความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีและอุปกรณ์ รวมถึงการปรับเทคโนโลยีให้เข้ากับการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านภัยพิบัติด้วย อันจะเป็นการช่วยลดขั้นตอนการทำงาน เพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน และที่สำคัญคือเป็นการลดความสูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน ของประชาชนได้อีกทางหนึ่งด้วย

การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับมือปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ตำบลปากแคว อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และตำแหน่งหน้าที่ทางสังคม ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับมือปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ตำบลปากแคว อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รพรัชย์ อุทยานารักษ์, เกียรติชัย วีระญาณนันท และอนันต์ ธรรมชาลัย

(2564 : 214-216) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการความเสี่ยงด้านการผลิตจากอุทกภัยของโรงงานอุตสาหกรรมในเขตภาคกลางตอนบนการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการความเสี่ยงด้านการผลิตจากอุทกภัยของโรงงานอุตสาหกรรมในเขตภาคกลางตอนบน ใช้วิธีวิจัยแบบเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงงานอุตสาหกรรมในเขตภาคกลางตอนบน จำนวน 297 โรงงาน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ปัจจัยการบริหารจัดการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72 ซึ่งพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านกิจกรรมควบคุม และด้านการติดตามประเมินผล มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.74 และด้านการจัดการและตอบโต้ความเสี่ยง มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดมีค่าเท่ากับ 4.70 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยจังหวัดที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรม ปัจจัยประเภทอุตสาหกรรม ปัจจัยจำนวนปีที่ดำเนินธุรกิจ โดยรวมและทุกปัจจัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในส่วนปัจจัยพื้นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรม และจำนวนพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรม พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีพื้นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมและจำนวนพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมต่างกันมีการจัดการความเสี่ยงด้านการผลิต โดยรวมและทุกด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติผลการทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่า ด้านกลยุทธ์องค์กร (X1) ด้านโครงสร้างองค์กร (X2) ด้านรูปแบบการบริหาร (X3) ด้านระบบการปฏิบัติงาน (X4) ด้านบุคลากร (X5) ด้านทักษะความสามารถ (X6) ด้านค่านิยมร่วม (X7) สามารถพยากรณ์การจัดการความเสี่ยงด้านการผลิตจากอุทกภัยของโรงงานอุตสาหกรรมในเขตภาคกลางตอนบน ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยสามารถนำเสนอในรูปสมการได้ดังนี้ $\hat{Y} = -.081 + .312 X1 + .054 X2 + .102 X3 + .169 X4 - .072 X5 + .028 X6 + .392 X7$ ด้านค่านิยมร่วม

แนวทางการดำเนินการป้องกันอุทกภัย ในพื้นที่ตำบลปากแคว อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย
จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน ผู้วิจัยสรุปแนวทางการดำเนินการป้องกันอุทกภัยในพื้นที่ตำบลปากแคว ซึ่งได้ดำเนินการอยู่ คือ 1) การป้องกันและลดผลกระทบ ด้วยการประเมินความเสี่ยง การสร้างความรู้ความเข้าใจและการตระหนักเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 2) การเตรียมความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลและประชาชน ให้มีความสามารถในการอยู่กับน้ำของประชาชน ด้วยการสร้างแผนการจัดการบริหารจัดการน้ำท่วม การประเมินสถานการณ์น้ำอย่างต่อเนื่อง และการเตรียมพร้อมบุคลากรเพื่อรับมือกับน้ำท่วม 3) การจัดการในภาวะฉุกเฉิน/การสูบน้ำท่วม มีการบริหารจัดการในภาวะวิกฤต การสร้างความร่วมมือในการสูบน้ำท่วม ระบบการสื่อสารและการติดต่อกับ ประชาชนในช่วงวิกฤต การจัดตั้งศูนย์บัญชาการฉุกเฉินและศูนย์พักพิงชั่วคราว และ 4) การจัดการหลังเกิดภัยอย่างเหมาะสม มีการเยียวยาและฟื้นฟูจิตใจประชาชน การจ่ายค่าชดเชยผู้ประสบภัย นอกจากนี้แล้วแนวทางที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือ การ

กำหนดแผนงานการป้องกันแบบบูรณาการทุกหน่วยงานในพื้นที่ เพื่อสร้างระบบการบริหารจัดการเพื่อป้องกันอุทกภัยอย่างเป็นระบบ และแก้ไขได้ตรงจุด และเพื่อกระจายความรับผิดชอบต่อการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานที่ได้ขอบเขตอำนาจโดยตรงกับบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงาน และตามกฎระเบียบข้อบังคับ ในเพื่อการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ได้อย่างตรงจุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปวิข เรียงศิริ, บุชบา แฝงสาเคน และชัชพันธ์ ยิ้มอ่อน (2564 : 146-154) ได้ศึกษาการวิเคราะห์ปัญหาอุทกภัย และข้อเสนอแนะการจัดการความเสี่ยงของผู้ประกอบการรับจ้างเรือท่องเที่ยวชุมชนท่าเรือหน้าวังจันทร์เกษม อำเภอเมืองพระนครศรีอยุธยา มีจุดประสงค์ในการวิเคราะห์ปัญหาอุทกภัย และเสนอทางแก้ไขปัญหให้กับผู้ประกอบการรับจ้างเรือท่องเที่ยวชุมชนท่าเรือหน้าวังจันทร์เกษม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนท่าเรือหน้าวังจันทร์เกษมประสบปัญหาอุทกภัยอย่างสม่ำเสมอ สถานการณ์ดังกล่าวมีผลกระทบต่อผู้ประกอบการรับจ้างเรือท่องเที่ยวชุมชนท่าเรือหน้าวังจันทร์เกษมให้ต้องหยุดเดินเรือเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนตามความรุนแรงของปัญหาอุทกภัย ดังนั้นข้อเสนอเพื่อจัดการความเสี่ยงดังกล่าว คือ 1) แผนการเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติจากวิถีชีวิตชุมชนจากความรู้ที่อยู่ในตน (Tacit Knowledge) 2) ทักษะการสื่อสารและการแปลข้ามวัฒนธรรมเพื่อใช้สื่อสารกับชาวต่างชาติเพื่อสร้างความตระหนักรู้และเตรียมความพร้อมรับมืออุทกภัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) องค์การบริหารส่วนตำบลต้องปรับบทบาทการทำงานในเชิงรุกและเชิงการประสานงานร่วมกับกลุ่มองค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งประชาชนในพื้นที่ ในการเตรียมจัดทำแผนป้องกันและการแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติที่ผ่านกระบวนการปรึกษาหารือและการบริหารงานท้องถิ่นในลักษณะเครือข่าย
- 2) องค์การบริหารส่วนตำบลควรเตรียมความพร้อมในการรับมือ การเตรียมความพร้อมสำหรับการจัดการในสถานการณ์ฉุกเฉิน รวมถึงแผนการจัดการหลังจากเกิดภัยพิบัติ หรือปัญหาอุทกภัยในพื้นที่
- 3) องค์การบริหารส่วนตำบลควรสร้างเครือข่าย (Networks) การทำงานภายใต้วิกฤติน้ำท่วมอย่างชัดเจน เพื่อการทำงานร่วมกันของเครือข่าย เนื่องจากด้วยสถานะที่จํานนด้วยภัยทางธรรมชาติ ทุกฝ่ายต่างต้องหันหน้าเข้าหากันเพื่อร่วมกันหาทางช่วยเหลือท้องถิ่นในระหว่างที่เกิดภัย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลในการรับมือปัญหาอุทกภัย ในพื้นที่ตำบลปากแคว อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย
- 2) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลในการรับมือปัญหาอุทกภัย ในพื้นที่ตำบลปากแคว อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย

3) ควรศึกษารูปแบบการดำเนินวิถีชีวิตร่วมกับธรรมชาติอย่างสมดุล เพื่อปรับตัวให้เข้ากับปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ตำบลปากแคว อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย

เอกสารอ้างอิง

- เทพกัญญา พรหมขัติแก้ว. (2560). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทยในอีก 20 ปี ตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2564. แหล่งที่มา: <https://library.ipst.ac.th/bitstream/handle/ipst/5522/204>.
- ธเนศ ปราบปราม และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์. (2562). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับมืออุทกภัยในพื้นที่บ้านดอนตัน ตำบลศรีภูมิ อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน. *วารสารวณิฆองแหรทพทุทศศศศตรปริทรรศศศ*. 6 (2), 1-12.
- วรารณ ศรีบุญ และคณะ. (2560). การมีส่วนร่วมของเครือข่ายประชาชนในการจัดการภัยพิบัติตำบลกรุงชิง อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*. 12 (1), 45-60.
- ทศพล อัครพงษ์ไพบูลย์, เพ็ญศรี ฉิรินัง, อรุณ รักธรรม, และ สมพร เพื่องจันทร์. (2563). การบูรณาการการจัดการภัยพิบัติในยุค 4.0. *วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*. 8 (3), 14-23.
- ปวิข เรียงศิริ, บุชบา แผงสาเคน, และชัชพันธุ์ ยิ้มอ่อน. (2564). การวิเคราะห์ปัญหาอุทกภัย และข้อเสนอแนะการจัดการความเสี่ยงของผู้ประกอบการรับจ้างเรือท่องเที่ยวชุมชนท่าเรือหน้าวังจันทร์เกษม อำเภอเมืองพระนครศรีอยุธยา. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 11(1), 146-154.
- รพรชัย อุทยานรักษ์, เกียรติชัย วีระญาณนันท และอนันต์ ธรรมชาลัย. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการความเสี่ยงด้านการผลิตจากอุทกภัยของโรงงานอุตสาหกรรมในเขตภาคกลางตอนบน. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์*. 7 (2), 214-216.
- ชาญชัย จิวจินดา และสมบูรณ์ สุขสราญ. (2560). ยุทธศาสตร์การสร้างผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ของกรมการพัฒนาชุมชน. *วารสารรังสิตบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์*. 3 (1-2), 84-98.

ประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจน กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล
ตำบลมหาชัย อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร

**Efficiency of poverty alleviation projects a Case study of Baansriwilai
Mahachai Sub-district, Saingam District, Kamphaeng Phet Province**

ญาณิศา ยอดสิน และ โชติ บดีรัฐ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Yanisa Yodsins and Chot Bodeerat

Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail : porliza@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจน 2) เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจน และ 3) ปัญหา และอุปสรรคการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจน ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ จากการแจกแบบสอบถามกับประชาชน จำนวน 271 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบง่ายในสูตรของยามานะ (Yamane) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t-test และ F-test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One Way ANOVA

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาอยู่ในพื้นที่ ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจน กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3) ปัญหา และอุปสรรคการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจน พบว่า โครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจน ไม่มีศูนย์ปฏิบัติการที่ชัดเจน การพิจารณาโครงการและอนุมัติเงินยืมให้แก่ครัวเรือนเป้าหมาย คณะกรรมการโครงการหมู่บ้านไม่ค่อยคำนึงถึงหลักเกณฑ์ความเป็นไปได้และประเภทอาชีพของโครงการ ไม่มีการสนับสนุน ติดตาม การประกอบอาชีพของครัวเรือนเป้าหมาย และครัวเรือนเป้าหมายที่ขึ้นทะเบียนบัญชีเป็นผู้นำนายทุนไม่ได้เป็นครัวเรือนเป้าหมาย ที่มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน

คำสำคัญ : ประสิทธิภาพ; การดำเนินงาน; โครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจน

* วันที่รับบทความ: 5 มีนาคม 2565; วันที่แก้ไขบทความ: 6 พฤษภาคม 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 10 พฤษภาคม 2565

Received: March 5, 2022; Revised: May 6, 2022; Accepted: May 10, 2022

Abstracts

The objectives of this research were to study the 1) efficiency of poverty alleviation projects 2) compare the personal factors to the efficiency of poverty alleviation projects and 3) problems and obstacles of poverty alleviation projects. This research applied the Quantitative Research with the Survey Research. The sample was 271 people from the calculation formula of Taro Yamane. The research instrument was the questionnaire. The statistics used frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test.

Results of the Research 1) Overall, the efficiency of poverty alleviation projects was at the high level. 2) The comparison of the personal factors to the efficiency of poverty alleviation projects found that the people having the different genders, ages, status, education occupations, income and duration in living had no the different opinion to the efficiency of poverty alleviation projects: a case study of Baansriwilai Mahachai Sub-district, Saingam District, Kamphaeng Phet Province. Therefore, the hypothesis was denied. 3) The problems and obstacles of poverty alleviation projects were that the poverty alleviation projects had no the obvious operation center, the committee of the poverty alleviation projects did not consider the rules, the possibility and the types of the occupation for the consideration in the project management and the loan approval, the poverty alleviation projects did not support and follow the occupation of the target households, and the target households had the income lower than the standard of the base needs.

Keywords : Efficiency; Operation; Poverty alleviation project

บทนำ

ปัญหาความยากจนถือได้ว่าเป็นปัญหาที่สำคัญในอันดับแรกของประเทศซึ่งเป็นทั้งปัญหาเชิงระบบและเชิงโครงสร้างในระดับชาติอีกทั้งสั่งสมมาเป็นระยะเวลายาวนานแม้ว่าทุกรัฐบาลได้พยายามที่จะหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนโดยมีการสนับสนุนงบประมาณให้กับหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ดำเนินการจัดปัญหาความยากจนให้ครอบคลุมทั่วถึงทั้งประเทศและประสบความสำเร็จรวมทั้งช่วยลดปริมาณครัวเรือนยากจนลงได้แต่รูปแบบในการบริหารจัดการทั้งแผนงานโครงการงบประมาณต่างๆรวมถึงหน่วยงานยังคงเป็นไปแบบแยกดำเนินการต่างคนต่างปฏิบัติหน้าที่หรืออาจเรียกได้ว่าต่างคนต่างทำจึงทำให้การดำเนินงานจัดความยากจนขาดพลังในการขับเคลื่อนในการแก้ไขปัญหาและประชาชนยังคงไม่ได้รับความช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาความยากจนได้อย่างไม่เต็มที่อีกทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่นั้นถือได้ว่าประชาชนเป็นผู้ที่รู้และเข้าใจปัญหานั้นมากที่สุดและเป็นผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนอย่างแท้จริงจึงเห็นควรให้ประชาชนเป็นผู้แก้ไขปัญหาของตนเองโดยที่มีหน่วยงานของรัฐให้การสนับสนุนช่วยเหลือ (พาริซาร์ สะมะ, 2558 : 1)

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชรได้ดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 จนถึงปัจจุบัน โดยมีหมู่บ้านเป้าหมาย จำนวน 46 หมู่บ้านการบริหารจัดการโครงการ กข.คจ. แต่ละหมู่บ้านมีประสิทธิภาพ มีการบริหารจัดการแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับศักยภาพของแต่ละหมู่บ้าน กองทุนแก้ไขปัญหาความยากจน บ้านศรีวิไล

หมู่ที่ 8 ตำบลมหาชัย อำเภอกำแพงเพชรมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 260 ครัวเรือน มีประชากรจำนวน 837 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำการเกษตร ในปี พ.ศ. 2540 บ้านศรีวิไลได้รับการสนับสนุนงบประมาณตามโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจน จำนวน 280,000 บาท และได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโดยเลือกจากครัวเรือนในหมู่บ้านซึ่งเป็นไปตามระเบียบ และเป็นปัจจุบันมีเยาวชนคนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการโดยมีการวางแผนการดำเนินโครงการอย่างชัดเจนมีหลักการบริหารจัดการภายใต้หลักการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วม และประชาชนในหมู่บ้านเป้าหมายในการร่วมคิดร่วมทำร่วมรับผิดชอบและร่วมรับผลประโยชน์จนทำให้การดำเนินกิจกรรมของโครงการต่าง ๆ ประสบผลสำเร็จ ปัจจุบันโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจน มีเงินทุน จำนวน 349,727.16 บาทซึ่งการดำเนินงานส่งผลให้ประชาชนในหมู่บ้านมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ยกตัวอย่างเช่น ครัวเรือนของนายบุญทิ้งมีการนำเงินกองทุน กข.คจ. มาใช้เป็นเงินทุนในการ “พัฒนาคุณภาพชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง” โดยการนำเงินมาลงทุนขายไก่ย่างและเสริมรายได้ด้วยการปลูกพืช ผักสวนครัว มะนาว เลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ เลี้ยงกบ เป็นต้น (องค์การบริหารส่วนตำบลมหาชัย, 2561 : 1-4)

จะเห็นได้ว่าคณะกรรมการกองทุนโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจน ได้ดำเนินโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งได้มีการประเมินศักยภาพโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจน มีผู้นำชุมชน และคณะกรรมการฯ ที่มีความเข้มแข็ง มีความมุ่งมั่นตั้งใจจริง ที่จะร่วมกันแก้ไขปัญหาคาความยากจนภายในหมู่บ้าน รวมทั้งเข้าใจบทบาทหน้าที่ตามระเบียบและแนวทางฯ และมีความตั้งใจที่จะขับเคลื่อนกองทุน กข.คจ. ให้เป็นเงินทุนของหมู่บ้าน

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษางานวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจนบ้านศรีวิไลหมู่ที่ 8 ตำบลมหาชัย อำเภอกำแพงเพชร ว่าคณะกรรมการกองทุนฯ มีหลักการบริหารจัดการโครงการอย่างไรให้ประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีปัญหและอุปสรรคในการบริหารโครงการฯ เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจนและเพื่อหาข้อเสนอแนะในการบริหารโครงการซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการบริหารจัดการโครงการ กข.คจ. สำหรับและหมู่บ้านอื่นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจน กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอกำแพงเพชร
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจน กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอกำแพงเพชร

3. เพื่อศึกษาปัญหา และอุปสรรคการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร

ระเบียบวิธีวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ จากการแจกแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาคครั้งนี้ คือ ประชาชนหมู่ที่ 8 บ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 837 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลมหาชัย, 2561 : 1-4)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนหมู่ที่ 8 บ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 271 คน ที่ได้มาจากการแทนค่าในสูตรของยามานะ (Yamana)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามประเภทตรวจสอบรายการ (Check list) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร เป็นแบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) ตอนที่ 3 ปัญหา และอุปสรรคในการบริหารโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended) เป็นคำถามปลายเปิด ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

2.2 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ คือ ศึกษาเอกสาร แนวคิด หลักการ และทฤษฎี กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย ดำเนินการสร้างและปรับแบบสอบถาม นำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาคุณภาพความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.928

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขอนหนังสือจากคณบดีคณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยกับนายกองค์การบริหารส่วนตำบลมหาชัย อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร

3.2 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปสำรวจกับประชาชนหมู่ที่ 8 บ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 271 ชุด ซึ่งแจ้งให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.3 นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

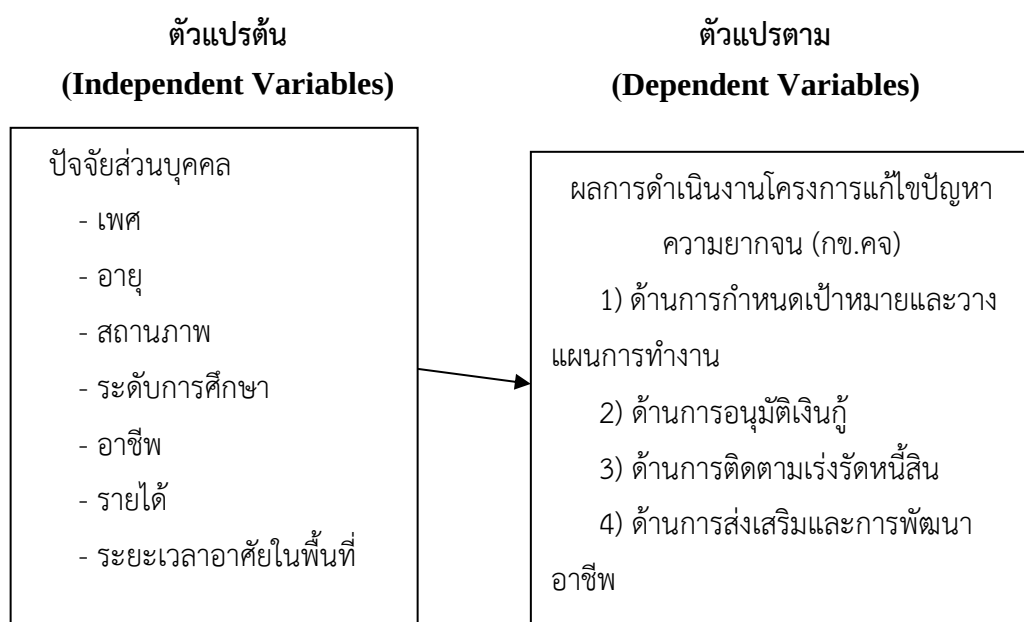
สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนา ปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), และอธิบายระดับประสิทธิภาพการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน ครัวศึกษานบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอนาทอง จังหวัดกำแพงเพชร คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) สำหรับทดสอบการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อการบริหารโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน ครัวศึกษานบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอนาทอง จังหวัดกำแพงเพชร โดยใช้สถิติการทดสอบค่า t-test (Two-Independent Sample Test) และสถิติทดสอบค่า F-test (One-Way ANOVA) และจากการทดสอบรายคู่ (Least Significant Difference : LSD.)

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด (Open ended Question) วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท นำเสนอเป็นความเรียงประกอบตาราง โดยการแจกแจงความถี่ของผู้ตอบคำถามปลายเปิด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่อง ประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอไทรทอง จังหวัดกำแพงเพชร โดยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร

การวิเคราะห์ประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร โดยภาพรวม

(n=271)

ลำดับ	ประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านการกำหนดเป้าหมายและวางแผนการทำงาน	3.67	0.546	มาก
2	ด้านการอนุมัติเงินกู้	3.70	0.473	มาก
3	ด้านการติดตามเร่งรัดหนี้สิน	3.69	0.477	มาก
4	ด้านการส่งเสริมและการพัฒนาอาชีพ	3.71	0.449	มาก
ภาพรวม		3.70	0.333	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.333) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการส่งเสริมและการพัฒนาอาชีพ รองลงมา คือ ด้านการอนุมัติเงินกู้ ด้านการติดตามเร่งรัดหนี้สิน และด้านการกำหนดเป้าหมายและวางแผนการทำงาน ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การทดสอบสมมติฐานการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร

ตาราง 2 ผลสรุปการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า F	Sig	ผลการศึกษา	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
เพศ	ประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการ	1.827	-	0.069	-	✓
อายุ	ประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการ	-	0.183	0.908	-	✓
สถานภาพ	ประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการ	-	1.733	0.179	-	✓
การศึกษา	ประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการ	-	0.874	0.455	-	✓
อาชีพ	ประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการ	-	1.593	0.191	-	✓
รายได้	ประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการ	-	0.610	0.609	-	✓
ระยะเวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่	ประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการ	-	0.624	0.600	-	✓

จากตาราง 2 พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาอยู่ในพื้นที่ ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ปัญหา และอุปสรรคการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน
กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร

ตาราง 3 ปัญหา และอุปสรรคการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบล
มหาชัย อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร

ที่	ปัญหา และอุปสรรค	ความถี่ (f)
1	โครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน ไม่มีศูนย์ปฏิบัติการที่ชัดเจน	56
2	การพิจารณาโครงการและอนุมัติเงินยืมให้แก่ครัวเรือนเป้าหมาย คณะกรรมการไม่ค่อยคำนึงถึง หลักเกณฑ์ความเป็นไปได้และประเภท อาชีพของโครงการ รวมทั้งศักยภาพ ของครัวเรือนเป้าหมายทุกครั้งที่ อนุมัติเงินยืม	35
3	คณะกรรมการ กข.คจ. หมู่บ้าน ไม่มีการสนับสนุน ติดตาม การ ประกอบอาชีพ ของครัวเรือนเป้าหมายเป็นประจำทุกเดือน	25
4	ครัวเรือนเป้าหมายที่ขึ้นทะเบียนบัญชีเป็นผู้ยืมเงินไม่ได้เป็นครัวเรือน เป้าหมาย ที่มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ความจำ เป็นพื้นฐาน (จปฐ.)	19

จากตาราง 3 พบว่า ปัญหา และอุปสรรคการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน
กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชรพบว่า โครงการแก้ไขปัญหาคความ
ยากจน ไม่มีศูนย์ปฏิบัติการที่ชัดเจน การพิจารณาโครงการและอนุมัติเงินยืมให้แก่ครัวเรือนเป้าหมาย
คณะกรรมการ กข.คจ. หมู่บ้านไม่ค่อยคำนึงถึงหลักเกณฑ์ความเป็นไปได้และประเภทอาชีพของโครงการ ไม่มี
การสนับสนุน ติดตาม การประกอบอาชีพของครัวเรือนเป้าหมาย และครัวเรือนเป้าหมายที่ขึ้นทะเบียนบัญชี
เป็นผู้ยืมเงินไม่ได้เป็นครัวเรือนเป้าหมาย ที่มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ความจำ เป็นพื้นฐาน (จปฐ.)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน กรณีศึกษาบ้าน
ศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร” ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยดังต่อไปนี้

ผลการวิเคราะห์ระดับผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล
ตำบลมหาชัย อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร

ประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอ
ไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า

1. ด้านการกำหนดเป้าหมายและการวางแผนการทำงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คณะกรรมการมีแผนการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจนเป็นไปตามกำหนดของโครงการเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คณะกรรมการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน รับฟังความคิดเห็นประชาชน และเป็นไปตามมติของชุมชนก่อนการตัดสินใจเพื่อการดำเนินการต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพงษ์เสฐียร เหลืองอลงกต, นิภา นภาเศรษฐม, และ ทิพย์วรรณ อิศรางกูร ณ อยุธยา (2556 : 33-46) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจนกรณีศึกษาบ้านหนองมาตร ตำบลช้างทุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด และบ้านดาวเรือง หมู่ที่ 10 ตำบลพลับพลา อำเภอมะนัง จังหวัดจันทบุรี พบว่า ผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจนของบ้านหนองมาตร ตำบลช้างทุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด พบว่า คณะกรรมการได้มาโดยวิธีการประชุมเลือกตั้ง ทั้งหมดมีจำนวน 9 คน ในการวางแผนการทำงานจะให้ความสำคัญเรื่องการพิจารณาปล่อยเงินยืม โดยสื่อสารให้สมาชิกนำแบบฟอร์มการยืมเงินไปกรอกและพิจารณาการยืมเงินจากวัตถุประสงค์การยืม มีการใช้ศาลาประชาคม หมู่ที่ 4 บ้านหนองมาตรเป็นสถานที่ประชุมโดยคณะกรรมการรับผิดชอบตามหน้าที่ที่แบ่งงานกันในส่วนของการดำเนินงานคณะกรรมการมีหลักเกณฑ์คัดเลือกครัวเรือนเป้าหมายโดยพิจารณาครัวเรือนที่ตกเกณฑ์จปฐ. และครัวเรือนยากจนที่มีความตั้งใจจริงในการประกอบอาชีพเสริม และมีการพิจารณาจากโครงการที่ส่งมาโดยดูจากเหตุผลและความเป็นไปได้ของโครงการ ซึ่งประมาณกลางเดือนสิงหาคมของทุกปี สมาชิกที่ยืมเงินไปต้องส่งใช้คืนเงินหลังจากนั้นกรรมการจะพิจารณาอนุมัติเงินยืมใหม่โดยกระบวนการพิจารณาเงินยืมประมาณ 1 อาทิตย์ แต่กระบวนการขั้นตอนจนถึงการเบิกจ่ายใช้เวลาประมาณครึ่งเดือน ในการจ่ายเงิน/โอนเงิน นายอำเภอบ่อไร่จะเป็นผู้ลงนามส่วนใหญ่สมาชิกจะยืมเงินไปประกอบอาชีพเสริม เช่น ปลูกผักสวนครัว เลี้ยงสัตว์ เป็นต้น ในส่วนของการจูงใจ คณะกรรมการมีการแจ้งให้ผู้ยืมทราบว่าถ้าคืนเงินเร็วก็ยืมเงินรอบใหม่ได้เร็ว ในเวลาที่มีปัญหาคณะกรรมการจะนำมาพูดคุยกัน ร่วมกันหาทางออก ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ในส่วนของการควบคุม มีการหมุนเวียนผลัดเปลี่ยนให้ครัวเรือนที่มีความต้องการให้ผลัดกันยืมเงิน และมีคณะกรรมการติดตามสมาชิกที่กู้ยืมเงินไป โดยวิธีการพูดคุยและเยี่ยมเยียน ผลลัพธ์ คือ ครัวเรือนส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าเดิม

2. ด้านการอนุมัติเงินกู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ในการพิจารณาอนุมัติเงินยืมแก่ครัวเรือนเป้าหมายได้จัดทำไว้ครั้งแรกจนครบถ้วนก่อน จึงให้ครัวเรือนเป้าหมายที่เกิดขึ้นใหม่ภายหลังได้ยืมในลำดับถัดไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การอนุมัติเงินยืมให้แก่ประชาชนเป็นไปอย่างเหมาะสม มีการประชุมทุกครั้งก่อนการอนุมัติเงินยืมมีการแจ้งเหตุผลที่ไม่อนุมัติเงินยืม หรือการปรับลดวงเงินยืมให้ประชาชนทราบซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพาริซาร์ สะมะ (2558 : 1) ศึกษาการแก้ไขปัญหาคความยากจนตามโครงการการบริหารจัดการครัวเรือนยากจนแบบบูรณาการ อำเภอมะนัง จังหวัดปัตตานี พบว่า 1) จากการนำกระบวนการทั้ง 4 กระบวนการมาใช้ในการแก้ไขปัญหาคครัวเรือนยากจนนั้นทำให้สามารถที่จะบูรณาการการทำงาน ofหน่วยงานได้จริง เพราะกระบวนการดังกล่าวนี้ผ่านการประชุมวางแผนเป็นอย่างดี 2) เป็นกระบวนการที่เน้น

ให้ประชาชนครัวเรือนยากจนรู้จักการดูแลและยกระดับครัวเรือนยากจนด้วยตัวของเขาเอง เป็นการส่งเสริมอาชีพที่สามารถที่จะทำได้ เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ 3) นอกจากการนาระบบการทั้ง 4 กระบวนการมาบูรณาการแล้ว สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองปัตตานียังนำหลักทฤษฎีมาบูรณาการพร้อมๆ กระบวนการทั้ง 4 กระบวนการ ดังนั้นบางครัวเรือนสามารถที่จะยกระดับครัวเรือนยากจนให้เป็นครัวเรือนมั่นคง ผ่านการแก้ไขปัญหายากจนมาแล้วและสามารถที่จะนำหลักทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงในการเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือนยากจน 4) การนำกระบวนการทั้ง 4 กระบวนการนั้นไม่สามารถที่จะวัดความจนเป็นรูปธรรมได้ 5) การแก้ไขปัญหาคครัวเรือนยากจนของสำนักงานพัฒนาชุมชนจะยึดตัวชี้วัดที่กรมได้กำหนดไว้ ซึ่งผลของการดำเนินงานจะต้องผ่านตัวชี้วัดต่างๆที่กรมกำหนดแค่หลักความเป็นจริงบางครัวเรือนยังไม่สามารถที่จะพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตตัวเองเลย 6) การดำเนินงานแก่นั้นในระยะเวลาเพียง 1 ปีตามที่กรมกำหนด ไม่สามารถที่จะพัฒนาและยกระดับครัวเรือนยากจนนั้นได้ เพราะการที่จะสามารถแก้ไขปัญหายากจนและสามารถที่จะยกระดับครัวเรือนของตงเองได้นั้นจะต้องใช้เวลาและต้องให้เวลาด้วย ไม่ใช่การแก้ไขเพียงระยะเวลาสั้นๆ แล้วจะประสบความสำเร็จได้

3. ด้านการติดตามเร่งรัดหนี้สิน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คณะกรรมการโครงการแก้ไขปัญหาคครัวเรือนยากจน ไม่ใช่อำนาจในทางที่ผิดในการติดตามการรับคืนเงินยืม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คณะกรรมการโครงการแก้ไขปัญหาคครัวเรือนยากจน มีการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินยืมของประชาชนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการโครงการ และเพื่อติดตามตรวจสอบประเมินศักยภาพในการคืนเงินยืมกับโครงการซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวิมล สืบสุนทร (2561 : 6) การนำนโยบายการแก้ไขปัญหาคครัวเรือนยากจนไปปฏิบัติตามโครงการคนกาฬสินธุ์ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง (Kalasin happiness model) กรณีศึกษาอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการการนำนโยบายการแก้ไขปัญหาคครัวเรือนยากจนไปปฏิบัติ ตามโครงการคนกาฬสินธุ์ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลังมีการวางแผนการปฏิบัติงานที่ครอบคลุม มีกระบวนการที่ชัดเจน ตั้งแต่การสำรวจครัวเรือนยากจน การดูแลช่วยเหลือ แต่ละกลุ่มครัวเรือน จนถึงการหลุดพ้นการเป็นครัวเรือนยากจน มีการประเมินผลติดตามครัวเรือนอย่างต่อเนื่อง ผ่านระบบโปรแกรมที่สะดวกและเข้าถึงง่ายมุ่งเน้นให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง รวมทั้งให้ชุมชนช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการแก้ไขปัญหาคครัวเรือนยากจนเป็นหลัก

4. ด้านการส่งเสริมและการพัฒนาอาชีพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คณะกรรมการโครงการแก้ไขปัญหาคครัวเรือนยากจน มีการประชุมทำกิจกรรมร่วมกันกับหมู่บ้าน เพื่อการส่งเสริมการออมทรัพย์และการพัฒนาอาชีพให้สมาชิกภายในหมู่บ้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คณะกรรมการโครงการแก้ไขปัญหาคครัวเรือนยากจน ดำเนินกิจกรรมสร้างความมั่นคงทางอาหารในระดับครัวเรือนเพื่อลดรายจ่ายในการดำรงชีวิตของประชาชนกลุ่มเป้าหมายเข้าถึงแหล่งทุนด้วยการส่งเสริม “การปลูกผักสวนครัว” ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวัลลภ ศัพท์พันธุ์ (2561 : 185-197.) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาคครัวเรือนยากจน (กข.คจ.) บ้านเขาใหญ่ ตำบลพลวงทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า

การดำเนินโครงการด้านบริหารกองทุนประสบผลสำเร็จ โดยคณะกรรมการดำเนินโครงการดังกล่าว ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารทั้งในด้าน การบริหารองค์กร เงินทุน ส่งผลให้สมาชิกกลุ่มมีคุณภาพชีวิตที่ดี คณะผู้วิจัยเห็นควรมอบให้ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องติดตามการดำเนินงาน ให้การสนับสนุนและให้กำลังใจ รวมทั้งจัดการเพิ่มศักยภาพให้กับคณะกรรมการอย่างสม่ำเสมอมีการดำเนินงาน 2 ประการ 1) การแต่งตั้งคณะกรรมการ กข.คจ. บ้านเขาใหญ่ ชุดนี้ได้มาจากการเลือกตั้งจากที่ประชุมสมาชิกมีองค์ประกอบครบ ตามหลักเกณฑ์ที่สอดคล้องกับระเบียบของกระทรวงมหาดไทยว่าด้วย การบริหารและการใช้จ่ายเงินโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน พ.ศ. 2553 ในเรื่องโครงสร้างการบริหารและบทบาทหน้าที่ และถือได้ว่าคณะกรรมการชุดใหม่ได้รับการยอมรับจากสมาชิกด้วยกัน ส่งผลให้การบริหารงานกองทุน กข.คจ. ตรงไปตรงมาไม่เห็นแกพวกพ้อง 2) การบริหารจัดการเงินกองทุนประกอบด้วย ด้านการวางแผน การจัดตั้งกระบวนการด้านการดำเนินงาน การจูงใจ และการควบคุม พบว่าคณะกรรมการได้มีศูนย์กลางการบริหารกลุ่มที่แน่นอน ได้แก่ ศาลาประชาชนหมู่ที่ 4 บ้านเขาใหญ่ และยังเป็นที่พักประชุมสมาชิก โดยได้วางแผนประชุมทุกวันเสาร์แรกของเดือน ซึ่งในการประชุมจะมีการชี้แจงกฎระเบียบต่างๆ ให้สมาชิกรวมถึงได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการแก้ไขปัญหาหารือร่วมกันระหว่างสมาชิกด้วยคณะกรรมการ นอกจากนี้คณะกรรมการได้แบ่งภาระหน้าที่กันช่วยออกติดตามการยืมเงินไปประกอบอาชีพอีกด้วย

ผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร

การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจนกรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาอยู่ในพื้นที่ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิบูลย์ รัตนารณวงศ์, วราภรณ์ รุ่งเรืองกลกิจ, จำเนียร ราชแพทยาคม, และสุภมาส อังคุโชติ (2563 : 261-280) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการแก้ปัญหาคความยากจนของชุมชนในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า จากการวิเคราะห์เชิงปริมาณพบว่า รูปแบบการแก้ปัญหาคความยากจนของชุมชนในประเทศไทยที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 4 ตัวแปร ได้แก่ 1) มาตรการของรัฐและท้องถิ่น 2) แนวทางการดำเนินการของพฤติกรรมบุคคลและครอบครัว 3) แนวทางการดำเนินการของชุมชน และ 4) ผลการแก้ปัญหาคความยากจน มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงปริมาณ และผลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) สอดคล้องเป็นไปตามผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณ รูปแบบดังกล่าวสามารถแก้ปัญหาคความยากจนของชุมชนได้ ส่วนการตรวจสอบรูปแบบกับตัวอย่างชุมชน 2 ชุมชน ในจังหวัดชุมพร พบว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในชุมชนตัวอย่างทั้งสองแห่ง

ปัญหา และอุปสรรคการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอลำปาง จังหวัดกำแพงเพชร

ปัญหา และอุปสรรคการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอลำปาง จังหวัดกำแพงเพชรพบว่า โครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน ไม่มีศูนย์ปฏิบัติการที่ชัดเจน การพิจารณาโครงการและอนุมัติเงินยืมให้แก่ครัวเรือนเป้าหมาย คณะกรรมการ กข.คจ. หมู่บ้านไม่ค่อยคำนึงถึงหลักเกณฑ์ความเป็นไปได้และประเภทอาชีพของโครงการ ไม่มีการสนับสนุน ติดตาม การประกอบอาชีพของครัวเรือนเป้าหมาย และครัวเรือนเป้าหมายที่ขึ้นทะเบียนบัญชีเป็นผู้ยืมเงินไม่ได้เป็นครัวเรือนเป้าหมาย ที่มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพริษฐ์ สะมะ (2558 : 1) ศึกษาการแก้ไขปัญหาคความยากจนตามโครงการการบริหารจัดการครัวเรือนยากจนแบบบูรณาการ อำเภอลำปาง จังหวัดปัตตานีพบว่า การดำเนินงานแก้ไขปัญหาคครัวเรือนยากจนนั้นในแง่ของความสัมพัทธ์นั้น ทำให้ลดช่องว่างระหว่างครัวเรือนยากจนกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน ทำให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความสะดวกประชาชนให้ความร่วมมือในกิจกรรมที่สำนักงานพัฒนาชุมชนเสนอจัดให้แก่ครัวเรือนยากจนนั้น การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบูรณาการในกระบวนการครั้งนี้ประชาชนบางส่วนกลับมาปฏิบัติจริง ในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาคครั้งนี้สำนักงานพัฒนาชุมชนและหน่วยงานอื่นจะต้องให้เวลาในการแก้ไขปัญหาค และต้องมีความยืดหยุ่นของระยะเวลา และในการประเมินตัวชี้วัดจะต้องไม่ประเมินให้ผ่านตัวชี้วัดทุกครัวเรือน เพราะจะมีบางครัวเรือนที่ยังไม่สามารถที่จะยกระดับรายได้ของตนเองที่ตัวชี้วัดที่กำหนดได้ ทำให้ครัวเรือนยากจนนั้น ยังคงมีความยากจนอยู่ตลอดไม่สามารถที่จะยกระดับรายได้ของตนเองได้สักที

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์การบริหารส่วนตำบลควรให้การสนับสนุนงบประมาณเพื่อจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการที่ชัดเจน
2. องค์การบริหารส่วนตำบลควรกำหนดบทลงโทษต่อการยืม – คืน เงินของประชาชน เพื่อให้ประชาชนนำเงินที่ได้รับเงินไปประกอบอาชีพตามโครงการที่เสนอ
3. องค์การบริหารส่วนตำบลควรกำหนดบทลงโทษเพื่อให้คณะกรรมการโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจนจัดทำบัญชี และติดตามเงินตามโครงการของลูกหนี้อย่างเสมอ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอลำปาง จังหวัดกำแพงเพชร
2. แนวทางการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอลำปาง จังหวัดกำแพงเพชร

3. การพัฒนาศักยภาพของประชาชนในการดำเนินอาชีพในโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจน
กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร

เอกสารอ้างอิง

- พงษ์เสฐียร เหลืองอลงกต, นิภา นภาพรธรรม, และ ทิพย์วรรณ อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2556). การดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจน กรณีศึกษาบ้านหนองมาตร ตำบลช้างทุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด และบ้านดาวเรือง หมู่ที่ 10 ตำบลพลับพลา อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม*. 9 (2), 33-46.
- พาริชาร์ สมะ. (2558). การศึกษาการแก้ไขปัญหาคาความยากจนตามโครงการการบริหารจัดการครัวเรือนยากจนแบบบูรณาการ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี. *โครงการงานปฏิบัติวิสาหกิจรัฐศาสตร์บัณฑิต สาขาการปกครองท้องถิ่น. คณะรัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*.
- วัลลภ ศัพท์พันธุ์. (2561). การศึกษาการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจน (กข.คจ.) บ้านเขาใหญ่ ตำบลพลวงทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี. *วารสารการเมืองการบริหารและกฎหมาย*. 10 (3), 185-197.
- วิบูลย์ รัตนภรณ์วงศ์ และคณะ. (2563). การพัฒนารูปแบบการแก้ปัญหาคาความยากจน ของชุมชนในประเทศไทย. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาพุทธ*. 5 (4), 261-280.
- สุวิมล สืบสุนทร. (2561). การนำนโยบายการแก้ไขปัญหาคาความยากจนไปปฏิบัติตามโครงการคนกาฬสินธุ์ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง (*Kalasin happiness model*) กรณีศึกษาอำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดกาฬสินธุ์. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- องค์การบริหารส่วนตำบลมหาชัย. (2561). *แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2561 – 2565)*. กำแพงเพชร: องค์การบริหารส่วนตำบลมหาชัย.

การบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5
**The Academic Administration According to the Four Sangahavatthu
Dhammas of Primary Schools Under the Office of Khon Kaen
Primary Educational Service Area 5**

ปณิตตา แพงदान,
พระฮอนด้า วาทสโท และ สมบัติ รัตนคร
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
**Pantita Paengdan,
PhraHonda Vadasuddo and Sombat Rattanakorn**
Mahachulalongkornrajavidya university, KhonKaen Campus, Thailand
Corresponding Author, E-mail: Plugfire1994@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1.) เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 2.) เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสานวิธี กลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เป็นผู้บริหารและครูจำนวน 317 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้บริหาร 5 ครู 5 รวม 10 คน โดยใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลด้วยหาค่า ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

- 1.) การบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีระดับปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการวัดผลและประเมินผล ตามลำดับ
- 2.) แนวทางบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ด้านการพัฒนาหลักสูตร โรงเรียนควรจัดทำคำสั่งแต่งตั้งการจัดทำหลักสูตรและส่งเสริมครูเข้าอบรมการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนควรจัดทำคำสั่งแต่งตั้งครูผู้สอนตามวิชาเอกและใช้วาจาสุภาพกับนักเรียน ด้านการวัดผลและประเมินผล โรงเรียนควรมีการ

* วันที่รับบทความ: 6 มีนาคม 2565; วันที่แก้ไขบทความ 26 มีนาคม 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 31 มีนาคม 2565

Received: March 6, 2022; Revised: March 26, 2022; Accepted: March 31, 2022

วัดผลประโยชน์ผลที่มีประสิทธิภาพและหลากหลาย และด้านการนิเทศการศึกษา โรงเรียนควรส่งเสริมให้
คณะทำงานกำกับนิเทศติดตามแนะนำครูผู้สอนอย่างสุภาพอย่างเป็นกัลยาณมิตร

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ; สังคหวัตถุ 4; โรงเรียนประถมศึกษา.

Abstracts

The objectives of this research were 1) to study academic administration according to the Four Sangahavatthu Dhammas of primary schools under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 5; 2) to propose guidelines for academic administration according to the Four Sangahavatthu Dhammas of primary schools under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 5. This study was carried out utilizing a mixed-method research methodology. The samples by simple random sampling included 317 administrators and teachers, and the key informants included five administrators and teachers (10). The statistics used in the data analysis were: Frequency, Percentage, Mean and Standard Deviation. The obtained data were interpreted by the content analysis.

The research results were as follows:

1) The academic administration, according to the Four Sangahavatthu Dhammas of primary schools under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 5 overall, was rated at the highest level of practice. The highest practice rate was the aspect of 'learning management,' followed by 'the development of curriculum' and 'measurement and evaluation.'

2) The guidelines for academic administration according to the Four Sangahavatthu Dhammas of primary schools under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 5 were that in terms of curriculum development, schools should make an order of curriculum preparation and encourage teachers to attend curriculum development training. In terms of learning management, schools should appoint teachers according to their major and use polite words. In terms of measurement and evaluation, schools should have adequate and diverse assessment measures. In educational supervision, schools should encourage the supervisory team to follow up and guide teachers friendly and courteously.

Keywords: The Academic Administration; Four Sangahavatthu Dhammas; Primary Schools.

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และ มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขมาตรา 10 การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย สอดคล้องกับมาตรา 17 ให้มีการศึกษาภาคบังคับจำนวนเก้าปี โดยให้เด็กซึ่งมีอายุย่างเข้าปีที่เจ็ด เข้าเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจนอายุย่างเข้าปีที่สิบหก เว้นแต่สอบได้ชั้นปีที่เก้าของการศึกษาภาคบังคับ หลักเกณฑ์และวิธีการนับอายุให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง การจัดการ

ศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญาอารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ

งานวิชาการเป็นงานที่รวมภารกิจของหน่วยงานหรือสถานศึกษาที่บ่งบอกถึงปรัชญาจุดมุ่งหมายในการปฏิบัติงานเพื่อให้ผู้รับบริการได้แก่ นักเรียน หรือบุคคลในชุมชนได้รับการพัฒนาตนเองด้านความรู้ เจตคติ และทักษะในศาสตร์ต่างๆ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษาโดยเฉพาะงานวิชาการจึงเกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตรกระบวนการถ่ายทอดความรู้ไปยังกลุ่มเป้าหมายหรือผู้เรียนการจัดสื่อและเทคโนโลยีการศึกษา การวัดผลและประเมินผล การประกันคุณภาพรวมถึงการจัดบรรยากาศเพื่อประโยชน์ทางวิชาการ (ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์, 2551 : 53) การบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 การบริหารงานวิชาการที่เป็นหลักพื้นฐานในการวิจัยและวิจัยนำ 4 ด้านนี้มาศึกษาจากจุดเน้นของเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ดังต่อไปนี้ 1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2. ด้านการจัดการเรียนรู้ 3. ด้านการวัดผลและประเมินผล 4. ด้านการนิเทศการศึกษาและนำหลักสังคหวัตถุ 4 กล่าวถึงหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 สังคหวัตถุ แปลว่า ธรรมที่เป็นที่ตั้งแห่งการสงเคราะห์กัน ธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจกัน หมายถึง หลักการครองใจคน หลักยึดเหนี่ยวใจกันไว้ วิธีทำให้คนรัก หลักสังคมสงเคราะห์ ซึ่งเป็นเครื่องประสานใจและเหนี่ยวรั้งใจคนให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ และทำให้อยู่กันด้วยความรักความปรารถนาดีต่อกัน เหมือนลิ่มสลักที่ตรึงตัวรถไว้มิให้ชิ้นส่วนกระจายไป ทำให้รถแล่นไปได้ตามที่ต้องการ สังคหวัตถุมีสี่ประการ คือ 1. ทาน การให้ การเสียสละ การแบ่งปันเพื่อประโยชน์แก่คนอื่น ช่วยปลูกฝังให้เป็นคนที่ไม่เห็นแก่ตัว แบ่งปันกัน (แบ่งปันไปมา) 2. ปิยวาจา การพูดจาด้วยถ้อยคำไพเราะอ่อนหวาน จริงใจ ไม่พูดหยาบคายก้าวร้าว พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์ เหมาะกับกาลเทศะ พูดดีต่อกัน (พูดจาจับใจ) 3. อัตถจริยา ช่วยเหลือกัน (ช่วยกิจกันไป) 4. สมานัตตตา การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ โดยประพฤติตัวให้มีความเสมอต้นเสมอปลาย วางตัวดีต่อกัน (นิสัยเป็นกันเอง) (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), 2548 : 5) ซึ่งการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในโรงเรียนถือว่าเป็นสิ่งที่เหมาะสมสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

จากการรายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2563 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 และด้านการทดสอบระดับชาติการสอบ RT (Reading Test) การสอบ NT (National Test) การสอบ O-net (Ordinary National Education Test) ภาพรวม พบว่ากลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 เป้าหมายความสำเร็จ 1. ผู้เรียนในสังกัดผ่านเกณฑ์การประเมินการอ่าน การเขียน และการคิดคำนวณตามจุดเน้นของหลักสูตร ร้อยละ 90 ขึ้นไป 2. ผู้เรียนในสังกัดผ่านเกณฑ์การประเมินสมรรถนะสำคัญที่จำเป็นในการเรียนรู้ตามที่กำหนดในหลักสูตร ร้อยละ 90 ขึ้นไป 3. คะแนนผลการสอบ NT ของนักเรียนชั้น ป.3 เพิ่มด้านใดด้านหนึ่งไม่น้อยกว่าร้อยละ 3 หรือเพิ่มขึ้นทุกด้าน 4.

คะแนนผลการสอบ O-NET ของนักเรียนชั้น ป.6 และม.3 เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา 5. ผู้เรียนร้อยละ 100 มีความรู้คุณธรรมจริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรและค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ตามช่วงวัย (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 รายงานผลการดำเนินงานประจำปี, 2563 : ออนไลน์)

จากรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2563 พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 2,236 คนทุกโรงเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 มีคะแนนค่าเฉลี่ยทั้ง 4 กลุ่มสาระ ได้แก่ วิชาภาษาไทย วิชาคณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ และวิชาภาษาอังกฤษอยู่ในเกณฑ์ระดับต่ำกว่าระดับประเทศ ทั้งนี้ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจึงได้สนใจที่จะศึกษาปัญหาและเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนในสถานศึกษานำไปประกอบการวางแผนพัฒนาประสิทธิภาพของการบริหารวิชาการให้มีประโยชน์ต่อไป

จากสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาข้างต้นนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำการวิจัยการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาปัญหา เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ผลข้อมูล สรุปและอภิปรายผลการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย มีเป้าหมายในการศึกษา แกไขสภาพปัญหาโดยทั่วไปของทุกๆ โรงเรียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5
2. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้รูปแบบ (mixed method) โดยเป็นการผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) กับข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งเป็นการผสมผสานในระดับข้อมูลในการวิเคราะห์ตัวแปรต้น (Independent Variables) ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

และกรอบแนวคิดการวิจัย(Conceptual Framework) วิเคราะห์ข้อมูล ในรูปแบบเชิงปริมาณและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ประชากร (Population) การวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนรวมทั้งสิ้น 1,830 คนจากโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำนวน 186 โรงเรียน

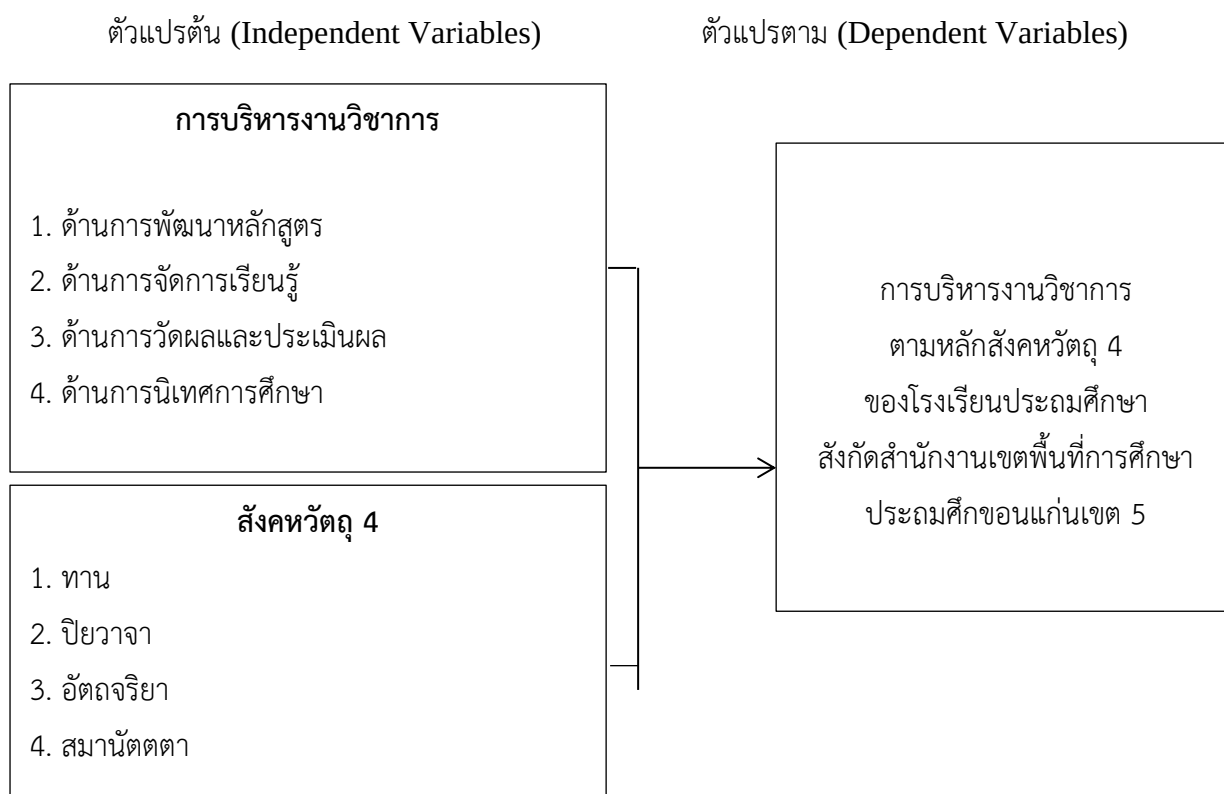
กลุ่มตัวอย่าง (sample group) ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูรวมทั้งสิ้น 317 คนจากโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ซึ่งได้มาโดยวิธีสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) (ธีรภูมิ เอกะกุล, 2543 : 4) โดยการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ทและแบบตรวจสอบรายการโดยจำแนกเนื้อหาในการสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการนิเทศการศึกษา แบบตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยวิธีวัดค่าดัชนีความสอดคล้องความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (Index of Item Objective Congruence : IOC) กับผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ได้ค่ามากกว่า 0.5 ทุกข้อ และตามวิธีของลิเคิร์ทหาค่าความเชื่อมั่นหรือค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1971 : 65) นำแบบสอบถามไป Try out นอกเขตพื้นที่จำนวน 30 คน ได้เท่ากับ 0.96 และนำไปเก็บข้อมูลต่อไปและแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview)

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) วิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบเชิงปริมาณและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้ศึกษากลยุทธ์และนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 และจากการสังเคราะห์เอกสาร ได้กำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย (Conceptual Framework) เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักสัจพัตถ์ 4 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 และเพื่อเสนอแนวทางการบริหารวิชาการตามหลักสัจพัตถ์ 4 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวม ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.33) ซึ่งอยู่ในระดับมาก ระดับการบริหารงานวิชาการอันดับที่ 1 อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.21) อันดับที่ 2 อยู่ในระดับมาก คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.47) อันดับที่ 3 อยู่ในระดับมาก คือ ด้านการวัดผลและประเมินผล ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.31) และอันดับที่ 4 อยู่ในระดับมากคือ ด้านการนิเทศการศึกษา ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.33) ตามลำดับ

1.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตร พบว่า การบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวม มีระดับปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ โรงเรียนวางแผนโครงสร้างหลักสูตรประจำปีการศึกษาอย่างต่อเนื่องและเหมาะสม ($\bar{X} = 4.61$) ตามลำดับ

1.2 ด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่า การบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวม มีระดับปฏิบัติการในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.60$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการในการนำไปใช้จริงของแต่ละรายวิชาอย่างเหมาะสม ($\bar{X}=4.80$) ตามลำดับ

1.3 ด้านการวัดผลและประเมินผล พบว่า การบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวม มีระดับปฏิบัติการในระดับมาก ($\bar{X}=4.33$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ โรงเรียนมีการสนับสนุนบุคลากรให้เข้ารับการอบรมการวัดผลและประเมินผลการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}=4.44$) ตามลำดับ

1.4 ด้านการนิเทศการศึกษา พบว่า การบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวม มีระดับปฏิบัติการในระดับมาก ($\bar{X}=4.33$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ โรงเรียนจัดให้มีโครงการที่สอดคล้องกับแผนการดำเนินงานการนิเทศ ($\bar{X}=4.35$) ตามลำดับ

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 มีดังนี้

2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตร อันดับแรก โรงเรียนควรจะทำคำสั่งแต่งตั้ง การดำเนินงานจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามความสามารถ คุณวุฒิ และประสบการณ์ของครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูพัฒนาสาระของหลักสูตร หลักสูตรท้องถิ่น เพื่อนำไปสอนนักเรียนตามสภาพของแต่ละท้องถิ่น โรงเรียนควรสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้มีการอบรมพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรอยู่เสมอ โรงเรียนควรส่งเสริมการประสานงานระหว่างสถานศึกษาภายในกลุ่มเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนหลักสูตรท้องถิ่นด้วยมิตรไมตรี โรงเรียนควรสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชน โรงเรียนควรปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางและปรับหลักสูตรตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ โรงเรียนควรส่งเสริมการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร โรงเรียนควรจะมีการประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ในปีการศึกษาที่ผ่านมา โรงเรียนควรจะนำหลักสูตรไปใช้ให้เหมาะสมกับความต้องการและความถนัดของนักเรียนแต่ละบุคคล โรงเรียนควรเผยแพร่หลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาดีแล้วให้เป็นที่ยอมรับต่อสาธารณชน เช่น การทำเทียนไขไต้ยุง การทอเสื่อกก เป็นต้น

2.2 ด้านการจัดการเรียนรู้ อันดับแรก โรงเรียนควรจะทำคำสั่งแต่งตั้งครูผู้สอนตามวิชาเอก ความถนัด และประสบการณ์ของครูผู้สอน เพื่อผลสัมฤทธิ์ของการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โรงเรียนควรสนับสนุนให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ตามขอบข่ายเนื้อหาสาระ มาตรฐาน ตัวชี้วัดของสาระการเรียนรู้ โรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูพูดจาไพเราะ สุภาพในการจัดการเรียนรู้ภายในชั้น

เรียน โรงเรียนควรจะสนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ PLC ของครูกลุ่มสาระต่างๆภายในศูนย์เครือข่ายกุดกว้างโนนสะอาด โรงเรียนควรจะสนับสนุนให้ครูทำสื่อการจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัยและเหมาะสมกับนักเรียน โรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูใช้รูปแบบการสอนที่หลากหลาย ทันสมัย และเหมาะสมกับวัยของนักเรียน เช่น Active Learning BBI เป็นต้น โรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนทำวิจัยในชั้นเรียน อย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 เรื่อง โรงเรียนควรจะมีการจัดการเรียนการสอนตามความต้องการและความสนใจของผู้เรียน เช่น กิจกรรมชุมนุม เป็นต้น โรงเรียนควรส่งเสริมการจัดการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อระเบียบวินัย การเอาตัวรอด ทักษะชีวิต และการอยู่ร่วมกับสังคมอย่างมีความสุข โรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อให้นักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ เช่น การบวกลบ ใช้ในการใช้จ่ายเงิน การออมเงิน เป็นต้น

2.3 ด้านการวัดผลและประเมินผล อันดับแรก โรงเรียนควรสนับสนุนให้ครูผู้สอนอบรมการวัดผลและประเมินผลการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนควรกำหนดรูปแบบข้อสอบวัดผลให้มีความหลากหลาย เช่น ข้อสอบปรนัย ข้อสอบอัตนัย ข้อสอบแบบปลายเปิด เป็นต้น โรงเรียนควรสนับสนุนให้ครูผู้สอนใช้วิธีการวัดผลและประเมินผลผู้เรียนที่หลากหลาย เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน เช่น แบบสังเกตพฤติกรรม แบบประเมินการทำงานกลุ่ม เป็นต้น โรงเรียนควรสนับสนุนวิธีวัดผลและประเมินแบบอิงกลุ่มมากกว่าการใช้แบบอิงเกณฑ์ โรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนใช้คำพูดสุภาพกับนักเรียนระหว่างการวัดผลและประเมินผลในชั้นเรียน เพื่อให้นักเรียนรู้สึกอบอุ่น กล้าคิด กล้าตอบ กล้าทำ โรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนทำการวัดผลและประเมินผลอย่างตรงไปตรงมา ไม่ลำเอียงกับนักเรียนคนใดคนหนึ่ง โรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เพื่อใช้ในการวัดผลและประเมินผลผู้เรียน โรงเรียนควรสนับสนุนให้ครูผู้สอนใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการวัดผลและประเมินผล เช่น Excel เป็นต้น โรงเรียนควรจัดหาวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ครูผู้สอนในการวัดผลและประเมินผลอย่างเหมาะสม โรงเรียนควรจัดทำปฏิทินการจัดการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผลไว้อย่างถูกต้องชัดเจน เช่น ตารางเรียน ตารางสอบ เป็นต้น

2.4 ด้านการนิเทศการศึกษา อันดับแรก โรงเรียนควรส่งเสริมให้มีการทำคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานฝ่ายกำกับนิเทศและติดตามการจัดการเรียนรู้ภายในสถานศึกษาทุกปีการศึกษา โรงเรียนควรกำหนดวันนิเทศติดตามผลการจัดการเรียนรู้ให้ชัดเจน เพื่อครูผู้สอนจะได้เตรียมตัวรับการนิเทศ โรงเรียนควรส่งเสริมให้คณะทำงานกำกับนิเทศติดตามแนะนำครูผู้สอนอย่างสุภาพอย่างเป็นกัลยาณมิตร โรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีทัศนคติที่ดี การนิเทศคือการให้กำลังใจในการปฏิบัติงาน โรงเรียนควรกำหนดบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการนิเทศ หัวหน้านิเทศ ผู้รับการนิเทศให้วางตนอย่างเหมาะสม โรงเรียนควรมีการบริหารงานวิชาการ ด้านการนิเทศการศึกษา ตามแนวนโยบายของ สพป.ขอนแก่น เขต 5 คือ "บริการเหนือความคาดหวัง คนทำดีต้องมีที่ยืน หากเปลี่ยนทางลมไม่ได้ให้กลับใบเรือ" ซึ่งสอดคล้องการบริหารงาน

ตามหลักสังคหวัตถุ 4 โรงเรียนควรจะมีการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อติดตามสนับสนุนช่วยเหลือด้านการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนควรจะมีการนิเทศและ PLC สัปดาห์ละ 2 ครั้งเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมแก้ปัญหา หรือพัฒนาการจัดการเรียนรู้ต่อไป โรงเรียนควรจะมีประเมินผลปรับปรุงรูปแบบการนิเทศติดตามให้ดีกว่าปีการศึกษาที่ผ่านมา โรงเรียนควรจะมีสรุปผลการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาเผยแพร่ต่อสาธารณชน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ผู้วิจัยจะได้นำเสนอประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจนำมาอภิปรายผล ดังนี้

จากการศึกษาวิจัย ความคิดเห็นของผู้บริหารหรือระดับปฏิบัติของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนในโรงเรียนที่มีต่อการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 มี 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการพัฒนาหลักสูตร 2. ด้านการจัดการเรียนรู้ 3. ด้านการวัดผลและประเมินผล 4. ด้านการนิเทศการศึกษา พบว่า การบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวมมีระดับปฏิบัติการอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีระดับปฏิบัติการอยู่ในระดับมากขึ้นไปเกือบทุกด้านซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ใช้และปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถสรุปอภิปรายผลได้ดังนี้

ด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่าระดับการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เล็งเห็นถึงปัญหาการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนของนักเรียนประถมศึกษา โดยการนำเทคนิควิธีการต่าง ๆ มาจัดการเรียนรู้ เช่น การใช้สื่อ การใช้เทคโนโลยีอื่นๆ เป็นต้น ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีค่าเพิ่มมากยิ่งขึ้น เป็นผลจากการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 คือ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมานัตตตาและครูผู้สอนนำนโยบายของผู้บริหารโรงเรียนไปปฏิบัติหน้าที่อย่างเอาใจใส่ และผลการศึกษาระบบการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ข้อที่มีค่าระดับปฏิบัติการมากที่สุด คือ โรงเรียนส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการในการนำไปใช้จริงของแต่ละรายวิชาอย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิยม รัชตะวัฒน์วินัย ได้วิจัยเรื่อง “แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน มัธยมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดนครสวรรค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหารงานหลักสูตร ด้านการวัดและประเมินผล และด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา ส่วนด้านที่ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาบุคลากรทางวิชาการ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกิ่งแก้ว เพ็ญศิลา ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนวัดโพรงมะเดื่อ (ศรีวิทยาการ)” ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนวัดโพรงมะเดื่อ (ศรีวิทยาการ) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 11 ด้าน โดยเรียงลำดับค่ามัธยเทศจากมากไปน้อย คือ การวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การคัดเลือก หนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน และมาตรฐานการศึกษา การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น การนิเทศการศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การแนะแนว การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงาน ด้านวิชาการของสถานศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ และอยู่ในระดับปานกลาง 6 ด้าน โดย เรียงลำดับค่ามัธยเทศจากมากไปน้อย คือ การวางแผนงานด้านวิชาการ การประสานความร่วมมือในการ พัฒนาศึกษากับสถานศึกษาและองค์กรอื่น การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวย องค์กร หน่วยงานสถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา และการพัฒนาและใช้สื่อนเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสัจจกต 4 ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า ผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบงานบริหารงานวิชาการส่วนใหญ่ได้เสนอแนวทางไว้หลายประเด็นซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์ประเด็นสำคัญไว้ ดังนี้

2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตร

1. โรงเรียนควรนำหลักสูตรไปใช้ตามความถนัดและความต้องการของผู้เรียน 2. โรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเอง อบรมการใช้หลักสูตรอยู่เสมอ

2.2 ด้านการจัดการเรียนรู้

1. โรงเรียนควรมีการใช้สื่อ นวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน 2. โรงเรียนควรส่งเสริมให้ ครู ใช้ คำพูดสุภาพกับนักเรียนในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน

2.3 ด้านการวัดผลและประเมินผล

1. โรงเรียนควรสนับสนุนให้ครูใช้วิธีการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย มีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย 2. โรงเรียนควรสนับสนุนให้ครูวัดและประเมินผลตามความเป็นจริง ยุติธรรมและไม่เอนเอียง

2.4 ด้านการนิเทศการศึกษา

1. โรงเรียนควรกำหนดบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการนิเทศ หัวหน้านิเทศ ผู้รับการนิเทศให้วางตนอย่างเหมาะสม 2. โรงเรียนควรส่งเสริมให้ใช้คำพูดสุภาพและมีกิริยาแบบกาลยาณมิตร

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย การบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดสรรครูที่ตรงเอกและมีความสามารถเฉพาะด้านมายังโรงเรียนประถมศึกษามากยิ่งขึ้น
- 1.2 ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาแต่งตั้งคำสั่งการปฏิบัติงานด้านต่างๆ เพื่อให้เหมาะสมตามคุณวุฒิและประสบการณ์ สามารถเข้าถึงนักเรียนได้ทุกกลุ่มทุกวัย

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

- 2.1 โรงเรียนควรให้ความสำคัญด้านการนิเทศการศึกษา เพราะเป็นด้านที่มีระดับปฏิบัติการที่ต่ำที่สุดในการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4
- 2.2 โรงเรียนควรส่งเสริมให้มีครูพัฒนาเนื้อหาสาระของหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและความต้องการของนักเรียน
- 2.3 โรงเรียนควรกระตุ้นให้ครูจัดเตรียม แผนการจัดการเรียนรู้ก่อนทำการสอน
- 2.4 โรงเรียนควรส่งเสริมการใช้เอกสาร คู่มือ และระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลเพื่อให้ครูได้จัดทำคู่มือการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้
- 2.5 โรงเรียนควรมีการให้ข้อเสนอแนะ และข้อคิดเห็นในการพัฒนางานของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและเหมาะสม

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 3.1 ควรทำงานวิจัยการบริหารงานวิชาการในรูปแบบงานวิจัย (Research and Development) เพื่อพัฒนาการบริหารงานวิชาการต่อไป
- 3.2 ควรทำการศึกษาภาวะผู้นำของการบริหารงานวิชาการสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของการบริหารงานวิชาการต่อไป
- 3.3 ควรทำการศึกษาปัจจัยหรือแรงจูงใจในการบริหารงานวิชาการ
- 3.4 ควรทำการศึกษาปัจจัยหรือแรงจูงใจในการบริหารงานกิจการนักเรียน
- 3.5 ควรทำการศึกษาตามหลักธรรมอื่น เช่น การบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 การบริหารงานวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7

เอกสารอ้างอิง

- ชุมศักดิ์ อินทร์รัช. (2551). *การบริหารงานวิชาการ*. ปัตตานี: ฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา สำนักงานวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2543). *ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. อุบลราชธานี : สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2548). *ราชบัณฑิตยพจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ ชุดคำวัด*. วัดราชโอรสาราม กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. *รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563. ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2565. แหล่งที่มา: <http://ita.kkn5.go.th/?p=442>
- Cronbach. (1971). *Essentials of psychological testing*. 5th ed. New York: Harper & Row.

การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของบุคลากรในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัยในช่วงสถานการณ์
การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

**A Comparison of the Efficiency in Team Work of School's Personnel under
the Secondary Educational Service Area Office Sukhothai during the
Coronavirus Disease (COVID-19) Epidemic Situation**

หทัยชนก สิงห์คำ,
ณิรดา เวชญาลักษณ์ และ จารุวรรณ นาทัน
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
**Hataichanok Singkham,
Nirada Wechayaluck and Jaruwan Natun**
Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: hataichanok.s@psru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมและเปรียบเทียบประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีม ตามแนวปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของบุคลากรในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้แก่ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย จำนวน 27 แห่ง โดยผู้ให้ข้อมูลประกอบไปด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 24 คน และครู จำนวน 96 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 120 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย ทั้ง 5 ด้าน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.70 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายเดียวกัน รองลงมาได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วม ช่วยเหลือกัน ด้านการสื่อสารที่ดีและเปิดเผย ด้านการรับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ด้านการมอบหมายบทบาทงานที่ชัดเจนตามลำดับ

* วันที่รับบทความ: 28 กุมภาพันธ์ 2565; วันที่แก้ไขบทความ 26 มีนาคม 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 31 มีนาคม 2565

Received: February 28, 2022; Revised: March 26, 2022; Accepted: March 31, 2022

2. การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน โดยมีเฉพาะด้านการรับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีม; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย; โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

Abstracts

This research aims to study the level of effectiveness of officers' teamwork and the comparison of effectiveness of officers' teamwork according to the policy of guidance for COVID-19 prevention for schools' officers in schools in Secondary Educational Service Area Office Sukhothai. These schools are classified by the size of the schools. The population and sample are 27 schools in Secondary Educational Service Area Office Sukhothai. The informants consisted of 24 school administrators and 96 teachers. There are 120 aimed informants in total. The instrument used in the study is a questionnaire. the statistics of percentage, average, standard deviation, and One-way ANOVA are employed to the analysis.

Findings:

1. The study of the effectiveness of the schools' officers in schools in Secondary Educational Service Area Office Sukhothai found that the total average of all 5 sections at the average of 4.70. With the analysis of each section found that the highest average point is 'Sharing the same aims' section. 'Helping and participation' section, 'Good communication and announcement' section, 'Hearing and exchanging opinion' section, and 'Assigning distinct role' are ranked respectively.

2. The comparison of effectiveness of schools' officers in schools in Secondary Educational Service Area Office Sukhothai classified by the size of the schools found that the overall of every section are not different. However, 'Hearing and exchanging opinion' section shows a different statistical significance level of 0.05.

Keywords : Comparison of team performance; Sukhothai Secondary Education Service Area Office; Coronavirus Disease 2019 (COVID-19)

บทนำ

ประสิทธิภาพการทำงานนั้น เป็นสิ่งบ่งชี้ถึงความสำเร็จขององค์กรได้เป็นอย่างดี ประสิทธิภาพขององค์กร คือการที่องค์กรสามารถดำเนินการต่าง ๆ ตามภารกิจหน้าที่ขององค์กร โดยใช้ทรัพยากรปัจจัยต่าง ๆ รวมทั้งกำลังคนอย่างคุ้มค่าที่สุด มีการสูญเสียน้อยที่สุด มีลักษณะของการดำเนินงานไปสู่วัตถุประสงค์ได้ด้วยดี โดยประหยัดทั้งเวลา ทรัพยากร และบุคคล มีการบริหารจัดการที่เอื้อต่อผลผลิตและการบริการได้ตามเป้าหมาย องค์กรมีความสามารถประยุกต์ศาสตร์ กลยุทธ์ วิธีการเทคนิค และเทคโนโลยีอย่างฉลาด ทำให้เกิด

วิธีการทำงานอย่างเหมาะสม มีความราบรื่นในการดำเนินงาน มีอุปสรรคและความขัดแย้งน้อยที่สุด บุคลากรมีขวัญและกำลังใจที่ดี มีความสุขความพอใจในการทำงานสนใจ ลักษณะ (2552 : 43)

การทำงานเป็นทีมเป็นพื้นฐานสำคัญขององค์กรอย่างหนึ่ง ประกอบด้วยบุคลากรหลากหลายตำแหน่ง และมีภาระหน้าที่แตกต่างกันออกไป การทำงานเป็นทีมเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยสร้างความภาคภูมิใจของทุกคนที่ร่วมทีมและทำให้การทำงานง่ายขึ้น เพื่อทำให้องค์กรประสบความสำเร็จมีความก้าวหน้าและอยู่รอดได้เป็นอย่างดี (พชรวิทย์ จันทรศิริสิริ, 2554 : 55)

ในการทำงานเป็นทีม ขนาดของทีมงานหรือขนาดของโรงเรียนก็มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีม จำนวนสมาชิกทีมที่แตกต่างกันจะมีประสิทธิภาพการทำงานที่ต่างกันด้วย ซึ่ง เมตต์ เมตต์การุณจิต (2559 : 21) ได้กล่าวว่า ขนาดของทีมหรือกลุ่มมีความเกี่ยวข้องกับขอบเขต และปริมาณงาน ซึ่งจะส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรมและผลของงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อริศรรา อุ่มสิน (2560 : 5-6) ได้ศึกษาการทำงานเป็นทีมของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17 ผลการเปรียบเทียบการทำงานเป็นทีมของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวม แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ขนาดของทีมที่มีความเหมาะสมมีผลกับประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีม และทำให้เกิดแนวความคิดใหม่ ๆ ในการทำงานเพื่อประโยชน์ต่อการทำงานร่วมกันและต่อองค์กร และยังสอดคล้องกับ กรชนก สุตะพาหะ (2561 : 98) ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียน พบว่า ปัจจัยด้านขนาดของทีม ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครู ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงขนาดของโรงเรียน ผู้วิจัยเห็นว่าขนาดสถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่ขึ้น บุคลากรก็จะมากตามไปด้วย ปัญหา และอุปสรรคที่มักเกิดขึ้นภายในโรงเรียนก็มีเพิ่มมากขึ้นไปด้วย แต่หากว่ามีการบริหารจัดการทีมที่ดี บุคลากรในโรงเรียนมีการทำงานเป็นทีมที่ดีก็จะส่งผลทำให้โรงเรียนพัฒนาไปได้ด้วยดี เนื่องจากการที่มีสมาชิกในทีมเยอะขึ้น ก็หมายความว่า การแสดงออกทางความคิด ในเรื่องต่าง ๆ ก็จะมากขึ้นไปด้วย ซึ่งการจะทำงานเป็นทีมให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีนั้น ทีมควรจะมีองค์ประกอบ หรือคุณลักษณะที่สำคัญเช่น การมีวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายเดียวกัน การมีส่วนร่วมช่วยเหลือกัน ของทุกคนในองค์กร มีการสื่อสารที่ดีและเปิดเผย มีการรับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการมอบหมายบทบาทงานที่ชัดเจน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่องค์กรตั้งไว้ ซึ่งการทำงานในสถานการณ์ปกติการเกิดปัญหาในเรื่องของการทำงานให้มีประสิทธิภาพนั้นมิให้เห็นอยู่บ่อย ๆ การจะทำงานให้บรรลุตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์กรถ้าหากสมาชิกในทีม หรือในองค์กร ไม่สามารถร่วมมือกันทำงานต่าง ๆ ได้ ขาดการเอาใจใส่ต่อหน้าที่ ขาดการติดต่อประสานงานที่ดี ไม่มีความเชื่อใจเพื่อนร่วมทีม ไม่มีการบริหารจัดการทีมงานที่ดี ขาดการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ก็จะทำให้การทำงานเป็นไปอย่างลำบาก หรือแม้แต่การกระจายงานให้สมาชิกในทีม ถ้าสมาชิกในทีมคนใดคนหนึ่งได้รับมอบหมายงานที่มากเกินไป งานที่ได้ก็อาจจะเสร็จไม่ทันตามกำหนดเวลา

คุณภาพของงานที่ได้ก็อาจจะลดน้อยลง ซึ่งปัญหาเหล่านี้มีทุกองค์กร มากน้อยขึ้นอยู่กับบุคลากรในทีม แต่เนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่แพร่ระบาดทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศอยู่นั้น ก็ยังทำให้การทำงานของแต่ละองค์กรมีความยากขึ้นไปอีก เช่น การทำงานของบุคลากรของสถานศึกษา ที่การทำงานนั้นมีผลกระทบต่อบุคคลหลายกลุ่ม ทั้งตัวบุคลากรเอง ผู้เรียน ผู้ปกครอง ซึ่งก็มีประกาศเกี่ยวกับมาตรการการป้องกันและแนวทางการปฏิบัติในสถานการณ์ดังกล่าวเป็นจำนวนมาก ในด้านของกระทรวงศึกษาธิการก็เช่นกัน โดยกระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นอย่างมาก ซึ่งเริ่มจากสถานการณ์การแพร่ระบาดรอบแรก ที่ได้รับการยืนยันโดยกระทรวงสาธารณสุขว่ามีผู้ติดเชื้อภายในประเทศ ทางกระทรวงศึกษาธิการได้มีประกาศกระทรวงเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติของสถานศึกษา ซึ่งออกเป็นประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง ให้สถานศึกษาในสังกัดและในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการปิดเรียนด้วยเหตุพิเศษ โดยให้สถานศึกษาทุกแห่งของรัฐและเอกชน ทั้งในระบบและนอกระบบ ซึ่งอยู่ในสังกัดและในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการ ปิดเรียนด้วยเหตุพิเศษ ตั้งแต่วันที่ 18 มีนาคม 2563 เป็นต้นไป จนกว่าจะมีการประกาศเปลี่ยนแปลง

เนื่องด้วยประกาศข้างต้นทำให้บุคลากรในสถานศึกษาเข้าสู่การทำงานในรูปแบบ **Work From Home** แทน ซึ่งกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2564 : ออนไลน์) ได้เผยแพร่ข่าวสารผ่านทางเว็บไซต์ว่า หนึ่งในปัญหาที่พบในการทำงานรูปแบบ **Work From Home** คือ ภาวะหมดไฟในการทำงาน การทำงานที่บ้านทำให้แรงจูงใจในการทำงานลดลง มีอุปสรรคด้านการทำงาน ไม่คล่องตัวเหมือนการทำงานที่ออฟฟิศ ทั้งปัญหาด้านอุปกรณ์การทำงาน ระบบไอที การสื่อสารกันภายในทีม หรือระหว่างทีม ซึ่งส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมเช่นกัน ซึ่ง สมใจ ลักษณะ (2552 : 43) ได้กล่าวถึงประสิทธิภาพในการทำงาน โดยจำแนกออกได้เป็น 2 ระดับคือ

1. ประสิทธิภาพส่วนบุคคล และ 2. ประสิทธิภาพขององค์กร เมื่อประสิทธิภาพส่วนบุคคลลดลงก็ส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กรเช่นกัน

จากความเป็นมาและความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมตามแนวปฏิบัติสำหรับสถานศึกษา ในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของบุคลากรในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เพื่อเป็นข้อมูลไปปรับใช้ในการบริหารการทำงานของทีมในองค์กร และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาให้มากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีม ตามแนวปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของบุคลากรในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย

2. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีม ตามแนวปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของบุคลากรในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมและเปรียบเทียบประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีม ตามแนวปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของบุคลากรในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1 ประชากร ได้แก่ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย โดยแบ่งตามขนาดสถานศึกษา จำนวน 27 แห่ง ประกอบด้วย โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 14 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลางจำนวน 6 โรงเรียน โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 4 โรงเรียน โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษจำนวน 3 โรงเรียน

2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย จำนวน 27 แห่ง โดยใช้เกณฑ์การกำหนดจำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 : 608) จากนั้นดำเนินการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) เลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบไปด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 27 คน และครู จำนวน 108 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 135 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) แบบสอบถามประกอบด้วย 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐาน ประกอบด้วย 1. สถานะ 2. ขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 ได้แก่ ประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ประกอบด้วย 5 ด้าน

ทั้งนี้ได้นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.966

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากสำนักงานประสานการจัดบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย เพื่อขออนุญาตในการเก็บข้อมูลประกอบการวิจัยจากบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย
2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างตามสถานศึกษาผ่านทางแพลตฟอร์มออนไลน์ จำนวน 135 ฉบับ

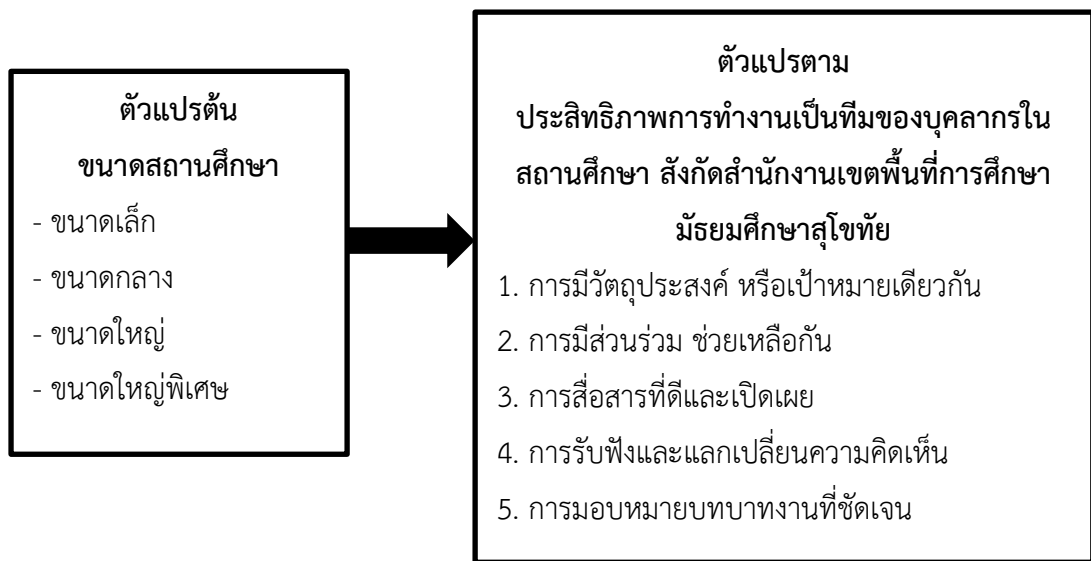
3. ผู้วิจัยติดตามการตอบแบบสอบถาม และรวบรวมข้อมูล โดยได้รับการตอบแบบสอบถามจำนวน 120 ฉบับ ประกอบไปด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 24 คน และครู จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 88.89

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามทำการวิเคราะห์โดยหาค่าจำนวนร้อยละ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)
2. ระดับประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีม ของบุคลากรในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)
3. เปรียบเทียบประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของของบุคลากรในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส โคโรนา 2019 (COVID-19) จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของบุคลากรในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสุโขทัย ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ดัง ภาพ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีม ตามแนวปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของบุคลากรในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 ประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย โดยภาพรวม

ประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีม	n = 120		ระดับ	ลำดับ
	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านการมีวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายเดียวกัน	4.76	0.33	มากที่สุด	1
2. ด้านการมีส่วนร่วม ช่วยเหลือกัน	4.69	0.39	มากที่สุด	2
3. ด้านการสื่อสารที่ดีและเปิดเผย	4.68	0.38	มากที่สุด	3
4. ด้านการรับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	4.68	0.39	มากที่สุด	4
5. ด้านการมอบหมายบทบาทงานที่ชัดเจน	4.67	0.38	มากที่สุด	5
รวม	4.70	0.37	มากที่สุด	

จากตาราง 1 การศึกษาประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีประสิทธิภาพในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ 1.) ด้านการมีวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายเดียวกัน รองลงมาคือ 2.) ด้านการมีส่วนร่วม ช่วยเหลือกัน 3.) ด้านการสื่อสารที่ดีและเปิดเผย 4.) ด้านการรับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 5.) ด้านการมอบหมายบทบาทงานที่ชัดเจน ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ดังนี้

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และลำดับประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

ประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีม	ขนาดเล็ก (n=55)				ขนาดกลาง (n=30)			
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านการมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายเดียวกัน	4.78	0.36	มากที่สุด	2	4.71	1.31	มากที่สุด	1
2. ด้านการมีส่วนร่วม ช่วยเหลือกัน	4.74	0.39	มากที่สุด	3	4.61	0.40	มากที่สุด	3
3. ด้านการสื่อสารที่ดีและเปิดเผย	4.71	0.37	มากที่สุด	4	4.62	0.42	มากที่สุด	2
4. ด้านการรับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	4.79	0.31	มากที่สุด	1	4.53	0.47	มากที่สุด	5
5. ด้านการมอบหมายบทบาทงานที่ชัดเจน	4.70	0.38	มากที่สุด	5	4.58	0.38	มากที่สุด	4
รวม	4.74	0.32	มากที่สุด		4.61	0.34	มากที่สุด	

ตาราง 2 (ต่อ)

ประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีม	ขนาดใหญ่ (n=20)				ขนาดใหญ่พิเศษ (n=15)			
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านการมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายเดียวกัน	4.73	0.29	มากที่สุด	1	4.80	0.37	มากที่สุด	1
2. ด้านการมีส่วนร่วม ช่วยเหลือกัน	4.62	0.40	มากที่สุด	4	4.79	0.35	มากที่สุด	2
3. ด้านการสื่อสารที่ดีและเปิดเผย	4.64	0.35	มากที่สุด	2	4.71	0.37	มากที่สุด	5
4. ด้านการรับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	4.59	0.34	มากที่สุด	5	4.73	0.41	มากที่สุด	4
5. ด้านการมอบหมายบทบาทงานที่ชัดเจน	4.63	0.36	มากที่สุด	3	4.78	0.39	มากที่สุด	3
รวม	4.64	0.30	มากที่สุด		4.76	0.36	มากที่สุด	

จากตาราง 2 การศึกษาระดับประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการรับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมอบหมายบทบาทงานที่ชัดเจน โรงเรียนขนาดกลาง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการมีวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายเดียวกัน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการรับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โรงเรียนขนาดใหญ่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการมีวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายเดียวกัน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการรับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นราย

ด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายเดียวกัน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านการสื่อสารที่ดีและเปิดเผย

ตาราง 3 เปรียบเทียบประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

ประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีม	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. ด้านการมีวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายเดียวกัน	ระหว่างกลุ่ม	0.12	3.00	0.04	0.35	0.79
	ภายในกลุ่ม	13.05	116.00	0.11		
	รวม	13.17	119.00			
2. ด้านการมีส่วนร่วมช่วยเหลือกัน	ระหว่างกลุ่ม	0.56	3.00	0.19	1.23	0.30
	ภายในกลุ่ม	17.59	116.00	0.15		
	รวม	18.15	119.00			
3. ด้านการสื่อสารที่ดีและเปิดเผย	ระหว่างกลุ่ม	0.20	3.00	0.07	0.46	0.71
	ภายในกลุ่ม	16.57	116.00	0.14		
	รวม	16.77	119.00			
4. ด้านการรับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	ระหว่างกลุ่ม	1.53	3.00	0.51	3.67*	0.01
	ภายในกลุ่ม	16.15	116.00	0.14		
	รวม	17.68	119.00			
5. ด้านการมอบหมายบทบาทงานที่ชัดเจน	ระหว่างกลุ่ม	0.50	3.00	0.17	1.18	0.32
	ภายในกลุ่ม	16.52	116.00	0.14		
	รวม	17.02	119.00			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	0.46	3.00	0.15	1.43	0.24
	ภายในกลุ่ม	12.41	116.00	0.11		
	รวม	12.87	119.00			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการรับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้วิจัยได้ทดสอบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ในด้านที่แตกต่างกัน ดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 ผลการทดสอบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ในด้านที่แตกต่างกัน (ด้านการรับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น)

ขนาดสถานศึกษา	$\bar{x}$	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่	ขนาดใหญ่พิเศษ
ขนาดเล็ก	4.74	-	0.26* (0.003)	0.20* (0.041)	-
ขนาดกลาง	4.61	0.26* (0.003)	-	-	-
ขนาดใหญ่	4.64	0.20* (0.041)	-	-	-
ขนาดใหญ่พิเศษ	4.76	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4 ผลการทดสอบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้านการรับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดกลาง มีประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p = 0.003$) และ โรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดใหญ่ มีประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p = 0.041$) ส่วนคู่อื่นๆไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีม ตามแนวปฏิบัติสำหรับสถานศึกษา ในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเนื่องจากการบริหารจัดการภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย มีการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ มีวัตถุประสงค์ของการทำงานที่มี

ความชัดเจน บุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการทำงาน รับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีความเห็นพ้องกันของส่วนรวม มีการสื่อสารที่ดีและเปิดเผย บุคลากรในสถานศึกษาทุกคนสามารถรับรู้และเข้าถึงได้ มีบทบาทและการมอบหมายงานที่ชัดเจน ทำให้เข้าใจแนวทางการทำงาน และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการมีวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายเดียวกัน อาจเนื่องจากสถานศึกษามีการกำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายในการปฏิบัติงานร่วมกันของบุคลากรล่วงหน้า ซึ่งสอดคล้องกับ นันทน์ภัส วงศ์สุรินทร์ (2559 : 87) ได้ศึกษาเรื่อง การทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านความชัดเจนของวัตถุประสงค์ และด้านภาวะผู้นำร่วม และสอดคล้องกับ ลำเทียน เผ่าอาจ (2559 : 43) ได้ศึกษาเรื่องการทำงานเป็นทีมของข้าราชการครูในโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอเมืองตรารัต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรารัต พบว่า ข้าราชการครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมของข้าราชการครูในโรงเรียนขยายโอกาสเมืองตรารัต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรารัต โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ด้านการมีเป้าหมายเดียวกัน และสอดคล้องกับ กุสุมาวดี บัตรสูงเนิน (2562 : 32) ได้ศึกษาปัจจัยด้านภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 พบว่า ประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการมีเป้าหมายเดียวกัน ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ และด้านการยอมรับนับถือ ตามลำดับ และสอดคล้องกับจารุกัญญา โกพล (2562 : 98) ได้ศึกษาการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนสหวิทยาเขตพระธาตุมาชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว่า การทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนสหวิทยาเขตพระธาตุมาชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของทีม ด้านการยอมรับนับถือ และด้านการกำหนดบทบาทหน้าที่ ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัยให้ความสำคัญกับเป้าหมายของสถานศึกษา มีการเปิดโอกาสให้บุคลากรในสถานศึกษาได้ร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายในการปฏิบัติงาน และมีการชี้แจงวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติงานให้แก่บุคลากรได้รับทราบ บุคลากรในสถานศึกษามีความเข้าใจวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายการปฏิบัติงานทำให้การดำเนินการเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการมอบหมายบทบาทงานที่ชัดเจน อาจเนื่องจากในสถานศึกษามีบุคลากรไม่เพียงพอ ไม่มีการกำหนดหรือมอบหมายงานให้ชัดเจน และมีการปฏิบัติงานที่ซ้ำซ้อนกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของไพเราะ เชื้อสาย (2557 : 23) ได้ศึกษาประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครู สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี พบว่า ประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครูด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านบทบาทและการมอบหมายงานที่ชัดเจน และสอดคล้องกับสุวัฒน์ นาวงษ์ (2562 : 34) ได้ศึกษาทักษะการบริหารในยุคศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ในด้านการงานเป็นทีมพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายงานที่เหมาะสมกับความสามารถของสมาชิกในองค์กรมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

2. การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีม ตามแนวปฏิบัติสำหรับสถานศึกษา ในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องจากสถานศึกษามีการปฏิบัติงานตามแนวทางของเขตพื้นที่การศึกษา ที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับ อีระ ไชยสิทธิ์ (2555 : 56) ได้ศึกษาเรื่องสภาพการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานจังหวัดระยอง พบว่าสภาพการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานจังหวัดระยองจำแนกตามประเภทของสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพเราะ เชื้อสาย (2557 : 23) ได้ศึกษาประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี พบว่า ประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครู จำแนกตามขนาดสถานศึกษาที่ต่างกันมีประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทั้งนี้การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีม ตามแนวปฏิบัติสำหรับสถานศึกษา ในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย จำแนกตามขนาดสถานศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการรับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเนื่องจากจำนวนขนาดของทีมหรือกลุ่มมีความเกี่ยวข้องกับขอบเขต และปริมาณงาน ซึ่งจะส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรมและผลของงาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 เขตพื้นที่การศึกษา ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรในสถานศึกษาทุกขนาดมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ ควรส่งเสริมให้บุคลากรทางการศึกษา มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นมากขึ้น

1.3 ให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ทราบถึงระดับประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของบุคลากรในสถานศึกษาในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา เพื่อปรับปรุง แก้ไขการดำเนินงานและการบริหารจัดการการทำงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางในการพัฒนาการทำงานเป็นทีมของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมให้มีประสิทธิภาพดีขึ้น

2.2 ควรศึกษาแนวทางในการทำงานหลากหลายรูปแบบเพื่อประยุกต์ใช้ในช่วงสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- กรชนก สุตะพาหะ. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2564). เมื่อการ Work From Home ลบเส้นแบ่งเวลา ทำให้เวลาส่วนตัวกลายเป็นเวลาทำงาน. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2565. แหล่งที่มา: <https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=31065>
- กุสุมาวดี บัตรสูงเนิน. (2562). ปัจจัยด้านภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จารุกัญญา โกพล. (2562). การทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนสหวิทยาเขตพระธาตุมหาราชสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธีระ ไชยสิทธิ์. (2555). ศึกษาสภาพการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- นันทน์ภัส วงศ์สุนทร. (2559). การทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์).
- พชรวิทย์ จันทรศิริสร. (2554). การพัฒนาสมรรถนะทางการบริหาร. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- ไพเราะ เชื้อสาย (2557). *ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมกับความพึงพอใจในการทำงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2559). *ทีมงาน (Teamwork) :พลังที่สร้างความสำเร็จ*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์
- ลำเทียน เผ่าอาจ. (2559). *การทำงานเป็นทีมของข้าราชการครูในโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมใจ ลักษณะ. (2552). *การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน (พิมพ์ครั้งที่ 6)*. กรุงเทพมหานคร: คณะวิทยาการจัดการ. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สุวัฒน์ นาวงษ์. (2562). *เปรียบเทียบทักษะการบริหารในยุคศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- อริศรา อุ่มสิน. (2560). *การศึกษาการทำงานเป็นทีมของครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement*. 30 (3), 607-610.

คุณภาพการให้บริการสวนสาธารณะของเทศบาลนครพิษณุโลก

อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

Public park service quality of Phitsanulok Municipality Muang District Phitsanulok Province

ธนวรรณ พงษ์แดง และ ธนัสถา โรจนตระกูล

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Thanawan Pongtang and Tanastha Rojanatrakul
Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author, E-mail : Thanawan.po@psru.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา คือ 1) คุณภาพการให้บริการสวนสาธารณะ 2) เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อคุณภาพการให้บริการสวนสาธารณะ และ 3) ข้อเสนอแนะและแนวทางในการส่งเสริมการให้บริการสวนสาธารณะ ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ จากการแจกแบบสอบถามกับประชาชนที่มาใช้บริการ จำนวน 398 คน ซึ่งได้จากการแทนค่าในสูตรของยามานะ (Yamane) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t-test และ F-test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One Way ANOVA

ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณภาพการให้บริการสวนสาธารณะโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ประชาชนที่มีอายุ การศึกษาอาชีพ รายได้ และระยะเวลาอยู่ในพื้นที่ ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการสวนสาธารณะแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ส่วนประชาชนที่มี เพศ อาชีพ และรายได้ มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการสวนสาธารณะไม่แตกต่างกัน 3) ควรจัดให้มีจุดปฐมพยาบาลเบื้องต้น มีจุดประสานงานบริการการแพทย์ฉุกเฉิน ควรเพิ่มจำนวนต้นไม้ใหญ่ให้มากขึ้นเพื่อความร่มรื่นของสวนสาธารณะ ควรปรับปรุงป้ายประชาสัมพันธ์และจัดระเบียบการจอดรถยนต์ในพื้นที่ ควรมีเพิ่มจำนวนเครื่องออกกำลังกายให้เพียงพอ พร้อมใช้งานอยู่เสมอ ควรปรับปรุงความสะอาดของห้องน้ำ จัดเจ้าหน้าที่ให้คอยทำความสะอาดอยู่ประจำ และ รับฟังข้อเสนอแนะ ข้อร้องเรียน หรือความต้องการต่อของผู้ใช้บริการ

คำสำคัญ : คุณภาพ; การให้บริการ; สวนสาธารณะ

Abstracts

The objectives of this research were to study the 1) to study the level of the public park service quality, 2) to compare the personal factors affecting the public park service quality and 3) to study the suggestion and guidelines for promoting the public park service quality . This research applied the Quantitative Research with the Survey Research. The sample was 398 people from the calculation formula of Taro Yamane. The research instrument was the questionnaire. The statistics used frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test with One Way ANOVA.

Results of the Research 1) Overall, the level of the public park service quality of Phitsanulok Municipality, Muang District, Phitsanulok Province was at the high level. When considering each aspect, it was found that the improvement and development was at the highest level. Then, it was the security, the physical characteristics, the standard and the treatment. 2) the people having the different ages, degrees of education and duration in living had the different opinion to the public park service quality of Phitsanulok Municipality, Muang District, Phitsanulok Province at 0.05 and 0.01 of statistical significance. However, the people having the different genders, occupations and income had no the different opinion to the public park service quality of Phitsanulok Municipality, Muang District, Phitsanulok Province. 3) provide the place for the first aid, and coordinate in the emergency medicine, increase the big trees for the shady park, repair the notice boards and arrange the car parking, increase the exercise equipment adequate and ready to use, adjust the cleanness of the toilets and provide the staff for cleaning, and listen to the suggestions, the complaints and the demand of users.

Keywords : Quality; Service; Public Park

บทนำ

ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและพื้นที่สีเขียว สามารถพิจารณาได้จากแนวทางการพัฒนาประเทศที่ให้ความสำคัญด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีการกำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่มีวิสัยทัศน์ประเทศคือ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” และเป้าหมายการพัฒนาประเทศ คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี กำหนดไว้เพื่อให้ประเทศไทยบรรลุตามวิสัยทัศน์ และเป้าหมายการพัฒนาประเทศในระยะยาว จึงจำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศให้ออกมาเป็นแผนระยะยาวการพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติจะมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่าง การพัฒนาความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในรูปแบบ “ประชารัฐ” ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ 6 ด้านที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม โดย ยุทธศาสตร์ข้อที่ 5 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม กำหนดรายละเอียดไว้ดังนี้ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมธรรมาภิบาล และความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือ

ระหว่างกัน ทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างบูรณาการใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งในการกำหนดกลยุทธ์และแผนงาน และการให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในแบบทางตรงให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้โดยเป็น การดำเนินการบนพื้นฐานการเติบโตร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิต โดยให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลทั้ง 3 ด้าน อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนเพื่อคนรุ่นต่อไปอย่างแท้จริง โดยยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีมีการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และการประเมินไว้ในระยะยาว (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562 : 53)

โดยพื้นที่เขตเทศบาลนครพิษณุโลกมีอาคารหลากหลายประเภท เช่น อาคารแบบสูง อาคารพาณิชย์ บ้านเรือน ชุมชน ศูนย์การค้า หรือพื้นที่สาธารณะที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน ได้แก่ ถนน ทางสาธารณะเป็นต้น จึงไม่ค่อยมีพื้นที่เพียงพอสำหรับก่อสร้างสวนสาธารณะในเขตเทศบาล ผู้บริหารเทศบาลนครพิษณุโลก ได้ตระหนักถึงความสำคัญของสุขภาพกายและจิตใจของคนในเขตพื้นที่ จึงผลักดันให้มีการเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างต่อเนื่อง สืบเนื่องจากยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในระดับประเทศ สู่แผนพัฒนาจังหวัดพิษณุโลกที่มีการกำหนด แนวทางการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายและตัวชี้วัด โดยเทศบาลนครพิษณุโลกมีการกำหนดโครงการให้ สอดคล้องกับระดับประเทศและจังหวัด เป็นไปตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลนครพิษณุโลก ซึ่งในด้าน สิ่งแวดล้อมและพื้นที่สีเขียวที่มีการเชื่อมโยงไปสู่โครงการพัฒนาสวนสาธารณะของเทศบาลนครพิษณุโลก ได้ อยู่ในยุทธศาสตร์ที่ 3 การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่มีเป้าประสงค์เพื่ออนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้น มีตัวชี้วัดคือ ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ ในสภาวะแวดล้อมที่ดี และปราศจากภาวะมลพิษ รวมถึงมีการใช้พื้นที่สาธารณะให้เป็นประโยชน์ ตรงตาม วัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจากข้อมูลปัจจุบันของเทศบาลพิษณุโลกนั้นมีพื้นที่สีเขียวจากสวน สาธารณประโยชน์ ทั้ง 3 แห่ง รวมเป็นพื้นที่ 305,900 ตารางเมตร ประกอบกับพื้นที่สีเขียวที่เป็น สวนหย่อม ขนาดเล็ก เกาะกลางถนน ภายในเขตเทศบาลอีก 58,771 ตารางเมตร รวมแล้วปัจจุบัน เทศบาลนคร พิษณุโลก มีพื้นที่สีเขียว รวมทั้งสิ้น 367,151 ตารางเมตร สัดส่วนของพื้นที่สีเขียวต่อประชากร คือ 9 ตาราง เมตร ต่อ 1 คน ซึ่งปัจจุบันเทศบาลนครพิษณุโลกมีพื้นที่สีเขียว 5.24 ตารางเมตร ต่อ 1 คน จึงยังไม่เพียงพอ ต่อความต้องการตามเกณฑ์ที่กำหนด การเพิ่มพื้นที่สีเขียวจึงเป็นโครงการเชิงกลยุทธ์ ที่เทศบาลต้องพยายาม มุ่งฝ่าฟันต่อไป เพื่อให้เมืองพิษณุโลกมีพื้นที่สีเขียวได้ตามเกณฑ์มาตรฐานตามที่องค์การอนามัยโลกกำหนด เพื่อให้พิษณุโลกเป็นเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืนต่อไป (เทศบาลนครพิษณุโลก, 2564 : 64) ดังนั้นผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะ ศึกษาถึงคุณภาพการให้บริการสวนสาธารณะของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ตาม นโยบายตามที่นายกเทศมนตรีนครพิษณุโลกแถลงต่อสภาเทศบาล ภายใต้วิสัยทัศน์ “พิษณุโลกเป็นเมืองที่มีภูมิ ทัศน์สวยงาม ประชาชนมีความสุข” กล่าวคือการเพิ่มพื้นที่สีเขียวทั้งพื้นที่สีเขียวจากสวนสาธารณะ และพื้นที่ อื่นๆของเทศบาลนครพิษณุโลก เป็นนโยบายเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ในเรื่องสิ่งแวดล้อม ทั้งด้านพื้นที่สวนสาธารณะ และพื้นที่สีเขียวอื่นๆ ทั้งการพัฒนาปรับปรุง และการเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้สอดคล้อง

กับหลักเกณฑ์ของสากล ซึ่งผลการศึกษาทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์ที่ทั้งในด้านคุณภาพการให้บริการ เพื่อพิจารณาว่าการดำเนินการของเทศบาลนั้น สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการสวนสาธารณะของเทศบาลนครพิษณุโลกอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อคุณภาพการให้บริการสวนสาธารณะของเทศบาลนครพิษณุโลกอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะและแนวทางในการส่งเสริมการให้บริการสวนสาธารณะของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ระเบียบวิธีวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ จากการแจกแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ ประชาชนในเขตเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 66,418 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในเขตเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 398 คน ที่ได้จากสูตรของยามาเน่ (Yamane)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ **ตอนที่ 1** ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามประเภทตรวจสอบรายการ (Check list) **ตอนที่ 2** แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการสวนสาธารณะของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เป็นแบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ **ตอนที่ 3** แนวทางการส่งเสริมการให้บริการสวนสาธารณะของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended)

2.2 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ คือ ศึกษาเอกสาร แนวคิด หลักการ และทฤษฎี กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย ดำเนินการสร้างและปรับแบบสอบถาม นำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาคุณภาพความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ

เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.876

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขอหนังสือจากคณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยต่อนายกเทศมนตรีนครพิบูลโลกเพื่อขอเก็บข้อมูลกับประชาชนที่ไปใช้บริการสวนสาธารณะในเขตพื้นที่

3.2 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปสำรวจกับประชาชนที่ไปใช้บริการสวนสาธารณะในเขตพื้นที่ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 398 ชุด ชี้แจงให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.3 นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

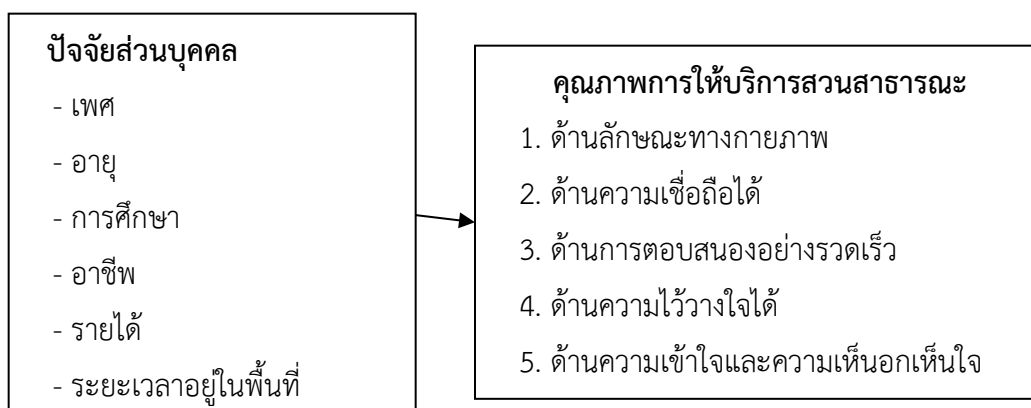
4.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) คือ ความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.2 สถิติการเชิงอนุมาน คือ การทดสอบค่า t-test แบบ Two-Independent Sample Test และการทดสอบค่า F-test โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA)

4.3 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท นำเสนอเป็นความเรียงประกอบตาราง โดยการแจกแจงความถี่ของผู้ตอบคำถามปลายเปิด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผู้วิจัยได้สรุปกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับคุณภาพการให้บริการสวนสาธารณะของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน คุณภาพการให้บริการสวนสาธารณะของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวม

(n=398)

ลำดับ	คุณภาพการให้บริการสวนสาธารณะ	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านลักษณะทางกายภาพ	3.70	0.629	มาก
2	ด้านความเชื่อถือได้	3.71	0.472	มาก
3	ด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว	3.68	0.473	มาก
4	ด้านความไว้วางใจได้	3.78	0.460	มาก
5	ด้านความเข้าใจและความเห็นอกเห็นใจ	3.82	0.529	มาก
ภาพรวม		3.74	0.299	มาก

จากตาราง 1 พบว่า คุณภาพการให้บริการสวนสาธารณะของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.78$, S.D.=0.299) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความเข้าใจและความเห็นอกเห็นใจ รองลงมา คือ ด้านความไว้วางใจได้ ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านความเชื่อถือได้ และด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การทดสอบสมมติฐานการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับคุณภาพการให้บริการสวนสาธารณะของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ตาราง 2 ผลสรุปการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับคุณภาพการให้บริการสวนสาธารณะของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า F	Sig	ผลการศึกษา	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
เพศ	คุณภาพการให้บริการสวนสาธารณะ	1.443	-	0.150	-	✓

อายุ	คุณภาพการให้บริการ สวนสาธารณะ	-	5.394**	0.001	✓	-
การศึกษา	คุณภาพการให้บริการ สวนสาธารณะ	-	3.039*	0.017	✓	-
อาชีพ	คุณภาพการให้บริการ สวนสาธารณะ	-	1.856	0.136	-	✓
รายได้	คุณภาพการให้บริการ สวนสาธารณะ	-	0.640	0.590	-	✓
ระยะเวลาอยู่ในพื้นที่	คุณภาพการให้บริการ สวนสาธารณะ	-	10.968* *	0.000	✓	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตาราง 2 พบว่า ประชาชนที่มี อายุ การศึกษาอาชีพ รายได้ และระยะเวลาอยู่ในพื้นที่ ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการสวนสาธารณะของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มี เพศ อาชีพ และรายได้ มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการสวนสาธารณะของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ข้อเสนอแนะและแนวทางในการส่งเสริมการให้บริการสวนสาธารณะของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ตาราง 3 ข้อเสนอแนะและแนวทางในการส่งเสริมการให้บริการสวนสาธารณะของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ที่	ข้อเสนอแนะและแนวทางในการส่งเสริม	ความถี่ (f)
1	เทศบาลนครพิษณุโลกควรจัดให้มีจุดปฐมพยาบาลเบื้องต้น มีจุดประสานงานบริการการแพทย์ฉุกเฉิน และมีบุคลากรที่ผ่านการอบรมการปฐมพยาบาลเบื้องต้น ในช่วงที่มีผู้ใช้บริการหนาแน่น	115
2	ควรเพิ่มจำนวนต้นไม้ใหญ่ให้มากขึ้นเพื่อความร่มรื่นของสวนสาธารณะ และจัดให้มีเจ้าหน้าที่คอยอย่างต่อเนื่อง	79
3	ควรปรับปรุงป้ายประชาสัมพันธ์และป้ายห้ามต่าง ๆ และจัดระเบียบการจอดรถยนต์ในพื้นที่	53
4	ควรมีเพิ่มจำนวนเครื่องออกกำลังกายให้เพียงพอ พร้อมใช้งานอยู่เสมอ	31
5	ควรปรับปรุงความสะอาดของห้องน้ำ เพิ่มจำนวนห้องน้ำให้มีจำนวนมากขึ้น พร้อมจัดเจ้าหน้าที่ให้คอยทำความสะอาดอยู่ประจำ	24
6	การบริหารจัดการสวนสาธารณะต้องรับฟังข้อเสนอแนะ ข้อร้องเรียน หรือความต้องการต่อของผู้ใช้บริการ	15

จากตาราง 3 ข้อเสนอแนะและแนวทางในการส่งเสริมการให้บริการสวนสาธารณะของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า 1) เทศบาลนครพิษณุโลกควรจัดให้มีจุดปฐมพยาบาลเบื้องต้น มีจุดประสานงานบริการการแพทย์ฉุกเฉิน และมีบุคลากรที่ผ่านการอบรมการปฐมพยาบาลเบื้องต้น ในช่วงที่มีผู้ใช้บริการหนาแน่น 2) ควรเพิ่มจำนวนต้นไม้ใหญ่ให้มากขึ้นเพื่อความร่มรื่นของสวนสาธารณะ และจัดให้มีเจ้าหน้าที่คอยอย่างต่อเนื่อง 3) ควรปรับปรุงป้ายประชาสัมพันธ์และป้ายห้ามต่าง ๆ และจัดระเบียบการจอดรถยนต์ในพื้นที่ 4) ควรมีเพิ่มจำนวนเครื่องออกกำลังกายให้เพียงพอ พร้อมใช้งานอยู่เสมอ 5) ควรปรับปรุงความสะอาดของห้องน้ำ เพิ่มจำนวนห้องน้ำให้มีจำนวนมากขึ้น พร้อมจัดเจ้าหน้าที่ให้คอยทำความสะอาดอยู่ประจำ และ 6) การบริหารจัดการสวนสาธารณะต้องรับฟังข้อเสนอแนะ ข้อร้องเรียน หรือความต้องการต่อของผู้ใช้บริการ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณภาพการให้บริการสวนสาธารณะของเทศบาลนครพิษณุโลกอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก” ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยดังต่อไปนี้

คุณภาพการให้บริการสวนสาธารณะของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านลักษณะทางกายภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ พื้นที่สวนหย่อมภายในสวนสาธารณะมีจุดสำหรับการถ่ายรูป เชื้อคอน มีจุดดึงดูดใจให้พักผ่อน หย่อนใจ เช่น การให้อาหารปลา เป็นต้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เทศบาลนครพิษณุโลกเห็นความสำคัญของสวนสาธารณะจึงได้จัดตั้งอำนวยความสะดวกเพื่อการพักผ่อน ออกกำลังกาย ดึงดูดใจผู้รับบริการ และเพื่อเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุรรัตน์ จำปาเงิน (2559 : 86) ศึกษาแนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ ในกรุงเทพมหานคร พบว่า วิเคราะห์สภาพสวนสาธารณะสำรวจสวนสาธารณะ โดยประเมิน 4 ประเด็นได้แก่ ขนาด/ประเภทสวน การเข้าถึง กิจกรรม และองค์ประกอบภายในสวนสาธารณะที่เอื้อต่อการใช้ของผู้สูงอายุส่วนที่ พบว่าสวนสาธารณะในกรุงเทพมหานคร ขาดด้านการเข้าถึงที่สะดวก เส้นทางที่เชื่อมชุมชนบริบทรอบสวนเข้ากับสวน อีกทั้งองค์ประกอบภายในสวนเป็นสวนสำคัญที่จะทำให้สวนเป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ ถ้าทางเดินมีทางลาด พื้นไม่ลื่น เรียบเสมอกัน และไม่มีสิ่งกีดขวาง ก็จะเอื้อต่อการใช้สวนมากขึ้น

ด้านความเชื่อถือได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เทศบาลให้ความสำคัญกับสุขภาพของประชาชนที่มาใช้บริหารสวนสาธารณะจึงมีการกำหนดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ เพื่อให้ผู้มาใช้บริการเป็นแนวทางในการปฏิบัติร่วมกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เทศบาลนครพิษณุโลกเห็นความสำคัญของสุขภาพของประชาชนซึ่งได้กำหนด กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติร่วมกัน และเพื่อสร้างความเชื่อถือต่อผู้มาใช้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัสวีย์ เปี่ยมศักดิ์กมล (2560 : 3) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสวนสาธารณะของเครือข่ายเยาวชนกรณีศึกษา สภาเด็กและเยาวชนเทศบาลเมืองสตูล พบว่า ปัจจัยด้านเทศบาลเมืองสตูลพบว่า ปัจจัยของการเกิดความสำเร็จในการบริหารจัดการสวนสาธารณะจากพื้นที่รกร้างกลายเป็นพื้นที่ที่เปลี่ยนแปลงทำให้สวนสาธารณะเขาโต๊ะพญาวังมีความสวยงามและเป็นประโยชน์ต่อประชาชนชาวจังหวัดสตูล คือเด็กและเยาวชนของสภาเด็กและเยาวชนเทศบาลเมืองสตูลมีความรู้ ความสามารถ กล้าคิด กล้าทำ กล้านำเสนอ และมีศักยภาพในด้านต่างๆอีกมากมาย แต่ไม่มีเวทีในการแสดงศักยภาพ จึงทำให้นำไปสู่ปัจจัยให้เกิดการกำหนดนโยบายเพื่อให้เด็กและเยาวชน ส่งการและอนุมติงบประมาณในการเข้าพัฒนาสวนสาธารณะให้เด็กและเยาวชนได้มีพื้นที่ทำกิจกรรมต่างๆ ควบคู่ไปกับการพัฒนาสวนสาธารณะเขาโต๊ะพญาวังเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวของประชาชนชาวเทศบาลเมืองสตูลด้วยเช่นกัน

ด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เทศบาลให้ความสำคัญกับความต้องการด้านลานจอดรถ ถนนปูนเชื่อมต่อสวนสาธารณะ ด้านความปลอดภัยและความร่มรื่น ของผู้รับบริการในสวนสาธารณะ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เทศบาลนครพิษณุโลกจัดโครงการเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้มาใช้บริการ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้ผู้มาใช้บริการสวนสาธารณะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสกลรัชต์ คงรอด และอัญญาณี อดทน (2561 : 53-64) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาความพึงพอใจในการใช้บริการสวนสาธารณะในเขตเทศบาลนคร เมืองอุบลราชธานีผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการสวนสาธารณะในเขตเทศบาลนครเมืองอุบลราชธานี ทั้ง 2 ด้านคือ 1) ด้านสถานที่ 2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและกิจกรรม ในภาพรวม ผู้ที่ใช้บริการสวนสาธารณะมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ด้านความไว้วางใจได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เทศบาลกำหนดเวลา ปิด-เปิดให้บริการอย่าง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เทศบาลนครพิษณุโลก ได้กำหนดระเบียบ เพื่อการให้บริการสวนร่วมกัน ทั้งยังเป็นการป้องกันอันตราย สิ่งต่างๆ อันจะเกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของน้ำเพชร โพธิ์โพธิ์ (2561 : 5) ศึกษาการประเมินคุณภาพของพื้นที่สาธารณะสีเขียวในเขตพื้นที่คลองสาน กรุงเทพมหานคร โดยทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างสวนสาธารณะในลักษณะที่มีการเข้าถึง และการเกิดกิจกรรมในสวนของผู้ใช้งาน มุ่งเน้นศึกษาพื้นที่สวนสาธารณะที่มีรูปแบบการเข้าถึงและมีกิจกรรมภายในสวน โดยประเมินทั้ง 5 มิติพื้นที่สาธารณะที่ดี ประเด็นได้แก่ 1) ความครอบคลุม 2) กิจกรรมที่มีความหมาย 3) ความสะดวกสบาย 4) ความปลอดภัย และ 5) ความพึงพอใจ พบว่า ผู้ใช้งานพื้นที่สวนสาธารณะมีความต้องการที่มียุทธศาสตร์แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มคือ อุทยานเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ บรมราชชนนี คือ กลุ่มคะแนนดีโดยพบว่าคือมิติด้านความปลอดภัย ซึ่งมีค่าคะแนนรวมปัจจัยอยู่ที่ 11.1 คะแนน โดยปัจจัยที่สำคัญ คือปัจจัยในเรื่องของการเดินทางเข้าถึง ไม่ว่าจะเป็น สัญญาณไฟจราจร ทางม้าลาย การแยกถนนและทางเดินอย่างชัดเจน อีกทั้งภายในสวนพบว่ายังขาดเรื่องของการความปลอดภัยจากวัสดุอุปกรณ์ด้วย ขาดป้ายเตือนความเสี่ยงอันตราย และขาดคำแนะนำในการใช้งานอุปกรณ์ และขาดการซ่อมแซมสถานที่และอุปกรณ์

ด้านความเข้าใจและความเห็นอกเห็นใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การดำเนินการต่างๆ ในสวนสาธารณะทางเทศบาลได้ให้ความสำคัญต่อการทำประชาคม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เทศบาลนครพิษณุโลก ให้ความสำคัญต่อผู้ให้บริการเข้าใจและความเห็นอกเห็นใจต่อผู้ให้บริการ ในการดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ของเทศบาล และเพื่อให้ตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการได้อย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสกลรัชต์ คงรอด และอัญญาณี อดทน (2561 : 53-64) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาความพึงพอใจในการใช้บริการสวนสาธารณะในเขตเทศบาลนคร เมืองอุบลราชธานีผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการสวนสาธารณะในเขตเทศบาลนครเมือง

อุบลราชธานี ทั้ง 2 ด้านคือ 1) ด้านสถานที่ 2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและกิจกรรม ในภาพรวม ผู้ที่ใช้บริการสวนสาธารณะมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อคุณภาพการให้บริการสวนสาธารณะของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ประชาชนที่มี อายุ การศึกษาอาชีพ รายได้ และระยะเวลาอยู่ในพื้นที่ ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการสวนสาธารณะของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มี เพศ อาชีพ และรายได้ มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการสวนสาธารณะของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสกลรัชต์ คงรอด และอัญญาณี อุดทน (2561 : 53-64) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาความพึงพอใจในการใช้บริการสวนสาธารณะในเขตเทศบาลนคร เมืองอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ใช้บริการสวนสาธารณะในเขตเทศบาลนครเมืองอุบลราชธานี ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และระดับรายได้ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะและแนวทางในการส่งเสริมการให้บริการสวนสาธารณะของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ข้อเสนอแนะและแนวทางในการส่งเสริมการให้บริการสวนสาธารณะของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า 1) เทศบาลนครพิษณุโลกควรจัดให้มีจุดปฐมพยาบาลเบื้องต้น มีจุดประสานงานบริการการแพทย์ฉุกเฉิน และมีบุคลากรที่ผ่านการอบรมการปฐมพยาบาลเบื้องต้น ในช่วงที่มีผู้ใช้บริการหนาแน่น 2) ควรเพิ่มจำนวนต้นไม้ใหญ่ให้มากขึ้นเพื่อความร่มรื่นของสวนสาธารณะ และจัดให้มีเจ้าหน้าที่คอยอำนวยความสะดวก 3) ควรปรับปรุงป้ายประชาสัมพันธ์และป้ายห้ามต่าง ๆ และจัดระเบียบการจอดรถยนต์ในพื้นที่ 4) ควรมีเพิ่มจำนวนเครื่องออกกำลังกายให้เพียงพอ พร้อมใช้งานอยู่เสมอ 5) ควรปรับปรุงความสะอาดของห้องน้ำ เพิ่มจำนวนห้องน้ำให้มีจำนวนมากขึ้น พร้อมจัดเจ้าหน้าที่ให้คอยทำความสะอาดอยู่ประจำ และ 6) การบริหารจัดการสวนสาธารณะต้องรับฟังข้อเสนอแนะ ข้อร้องเรียน หรือความต้องการต่อของผู้ใช้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณ-ณรี แก่นทอง (2563 : 6) ศึกษาเกี่ยวกับสิ่งดึงดูดใจต่อพฤติกรรมการเข้าใช้พื้นที่สวนสาธารณะกรณีศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี เพื่อศึกษาองค์ประกอบทางกายภาพของสวนสาธารณะภายในสถานศึกษาที่มีผลกระทบต่อการใช้บริการของผู้ใช้งาน พบว่าการออกแบบพื้นที่สวนสาธารณะที่เหมาะสมจะต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกันกับพฤติกรรมของผู้ใช้งานเป็นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับการออกแบบองค์ประกอบทางกายภาพที่เสริมสร้างให้ผู้ใช้งานมีสุขภาพจิตที่ดีตามวัตถุประสงค์หลักของการจัดสรรพื้นที่สวนสาธารณะ การออกแบบสวนสาธารณะจึงควรให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการออกแบบองค์ประกอบทางกายภาพด้านพื้นที่ สีเขียวแหล่งน้ำต่าง ๆ ตลอดจนองค์ประกอบที่ช่วยในการสร้างความสวยงามเป็นเอกลักษณ์ในพื้นที่ เนื่องจากผลการศึกษาพบว่าองค์ประกอบทางกายภาพในหมวดหมู่ไม้พุ่ม ไม้ประดับต้นไม้ใหญ่ และ

ประติมากรรมต่าง ๆ เป็นองค์ประกอบที่มีผลต่อการรับรู้เชิงบวกของผู้ใช้งานมากที่สุด และเพื่อให้พื้นที่สวนสาธารณะนั้น ๆ บรรลุเป้าหมายของการใช้งานพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การออกแบบและปรับปรุงพื้นที่จึงควรมุ่งเน้นไปที่การบริหารจัดการพื้นที่ซึ่งเอื้อต่อการดูแลรักษา ทั้งในแง่ของความสะดวกและด้านความสมบูรณ์คงทนต่อการใช้งาน เนื่องจากผลการศึกษาก่อนหน้านี้ พบว่า ภาพถ่ายที่พบจากการสำรวจด้วยวิธีการ CEMs ที่แสดงถึงองค์ประกอบทางกายภาพที่มีผลต่อการรับรู้เชิงลบของผู้ใช้งานภายในพื้นที่ส่วนใหญ่ มีลักษณะร่วมกันคือ ประกอบด้วยพื้นที่ที่ชำรุดทรุดโทรมขาดการดูแลรักษา และมีขยะหรือสิ่งสกปรกภายในพื้นที่ ดังนั้น การออกแบบพื้นที่สาธารณะโดยคำนึงถึงการบริหารจัดการที่ดีตั้งแต่แรกเริ่ม จะช่วยให้สามารถป้องกันการเกิดพื้นที่ที่ส่งผลต่อการรับรู้เชิงลบต่อผู้ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. เทศบาลนครพิษณุโลกควรจัดให้มีจุดปฐมพยาบาลเบื้องต้น มีจุดประสานงานบริการการแพทย์ฉุกเฉิน และมีบุคลากรที่ผ่านการอบรมการปฐมพยาบาลเบื้องต้น ในช่วงที่มีผู้ใช้บริการหนาแน่น
2. เทศบาลนครพิษณุโลกควรจัดโครงการเพื่อพัฒนาสวนสาธารณะตามความต้องการของประชาชน เช่น การเพิ่มจำนวนต้นไม้ใหญ่ให้มากขึ้น เป็นต้น
3. เทศบาลนครพิษณุโลก ควรปรับปรุงป้ายประชาสัมพันธ์และป้ายห้ามต่าง ๆ และต้องจัดสถานที่เพื่อเป็นสถานที่จอดรถยนต์อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย
4. เทศบาลนครพิษณุโลกควรปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกในสวนสาธารณะ เช่น ก่อสร้างห้องสุขาเพิ่มเติม จัดเจ้าหน้าที่ให้คอยทำความสะอาดอยู่ประจำ เป็นต้น
5. การดำเนินโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ หรือการบริหารจัดการสวนสาธารณะต้องรับฟังข้อเสนอแนะ ข้อร้องเรียน หรือความต้องการต่อของผู้ใช้บริการ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาค้นคว้าความต้องการของผู้ใช้บริการสวนสาธารณะของเทศบาลนครพิษณุโลก
2. ศึกษาศักยภาพที่ส่งผลต่อความปลอดภัยของผู้ใช้บริการสวนสาธารณะของเทศบาลนครพิษณุโลก
3. ศึกษาศักยภาพมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาสวนสาธารณะของเทศบาลนครพิษณุโลก

เอกสารอ้างอิง

- ณ-ณรี แก่นทอง. (2563). *สิ่งดึงดูดใจต่อพฤติกรรมการเข้าใช้พื้นที่สวนสาธารณะ กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราช
มงคลธัญบุรี*. (รายงานการวิจัย). คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคลธัญบุรี.
- เทศบาลนครพิษณุโลก. (2564). *แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2561-2565)*. พิษณุโลก: เทศบาลนครพิษณุโลก.
- น้ำเพชร โพธิ์โพธิ์. (2561). *การศึกษาการประเมินคุณภาพพื้นที่สาธารณะสีเขียว ในเขตพื้นที่คลองสาน
กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรการผังเมืองมหาบัณฑิต สาขาวิชาผังเมือง คณะสถาปัตยกรรม
ศาสตร์และการผังเมือง. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พัสวีย์ เปี่ยมศักดิ์กมล. (2560). *การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสวนสาธารณะของเครือข่ายเยาวชน
กรณีศึกษา สภาเด็กและเยาวชนเทศบาลเมืองสตูล*. การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
บริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สกลรัชต์ คงรอด และอัญญาณี อดทน. (2561). ศึกษาความพึงพอใจในการใช้บริการสวนสาธารณะในเขต
เทศบาลนครเมืองอุบลราชธานี. *วารสารราชธานีวิศวกรรมทางสังคมศาสตร์*. 2 (1), 53-64.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 –
2580*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุรรัตน์ จำปาเงิน. (2559). *แนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมเมืองที่เป็นมิตรต่อ
ผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
สถาปัตยกรรม. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์.

การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนร่วมกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์
**Developing Reading Comprehension Skills of Secondary 3 Students
by Using Computer Assisted Instruction Lessons
with Constructivist Theory**

อนรรักษ์ นวลศรี และ อ้อมรจิต เป้นศรี

มหาวิทยาลัยนเรศวร

Anurak Nualsree and Omthajit Pansri

Naresuan University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: anurak0114@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกลุ่มสาระภาษาไทย เรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญร่วมกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระหว่างก่อนและหลังเรียน 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 ปีการศึกษา 2564 ภาคเรียนที่ 2 โรงเรียนมัธยมศึกษาเทศบาลเมืองสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย 1 ห้องเรียน จำนวน 41 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกลุ่มสาระภาษาไทย เรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญร่วมกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน 3) แผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนร่วมกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ผลการวิจัย พบว่า 1) บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกลุ่มสาระภาษาไทย เรื่องการอ่านจับใจความสำคัญร่วมกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 83.02/80.16 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: คอมพิวเตอร์ช่วยสอน; ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์; การอ่านจับใจความสำคัญ

Abstracts

The objectives of this research were 1) develop computer-assisted instruction in Thai language group on reading comprehension together with constructivist theory of secondary 3 students who are effective according to the criteria 80/80 2) compare the students academic achievement before and after learning 3) study the tasks score that student create of learning with the computer assisted instruction lessons. The samples used in this study are secondary 3 students at Muang Sawankhalok Municipal Secondary school in the second semester of Academic year 2564, a total of 41 people from the choose a specific. Equipment used in the study include 1) the computer-assisted instruction on reading comprehension together with constructivist theory 2) the academic achievement test 3) teaching plan of computer-assisted instruction on reading comprehension together with constructivist theory 4) the satisfaction questionnaire.

The result found that 1) The performance of the computer-assisted instruction on reading comprehension together with constructivist theory the efficiency is 83.02/80.16 percent 2) The students academic achievement after learning with computer-assisted instruction was statistically significantly higher than before at the .05 level. 3) Satisfaction of students learning with computer-assisted instruction was at the highest level.

Keywords: Computer Assisted Instruction; Constructivist Theory; Reading Comprehension Skills

บทนำ

ผลคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O - NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563 ในรายวิชาภาษาไทย ที่มีผู้เข้าสอบจำนวน 357,051 คน พบว่ามีคะแนนเฉลี่ย 54.29 เมื่อพิจารณาแยกตามสาระการเรียนรู้พบว่า สาระที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ สาระที่ 3 การฟัง การดูและการพูด อันดับที่สอง คือ สาระที่ 1 การอ่าน อันดับที่สาม คือ สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม อันดับที่สุด คือ สาระที่ 4 คือ หลักการใช้ภาษาไทย และสาระที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ สาระที่ 2 การเขียน ซึ่งผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O - NET) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มัธยมศึกษาเทศบาลเมืองสวรรคโลก สังกัดเทศบาลเมืองสวรรคโลก อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ประจำปีการศึกษา 2563 พบว่ามีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 50.63 ซึ่งต่ำกว่าระดับประเทศ และเมื่อแยกดูรายละเอียดตามมาตรฐานการเรียนรู้ จะพบว่าในทุกสาระจะมีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าระดับประเทศ โดยเฉพาะ สาระที่ 1 การอ่าน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 55.57 ส่วนระดับประเทศเท่ากับร้อยละ 59.67 เมื่อวิเคราะห์ลักษณะของแบบทดสอบภาษาไทย พบว่า เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ ทักษะที่เป็นปัจจัยสำคัญในการทำข้อสอบคือทักษะการอ่าน โดยเน้นไปที่การอ่านจับใจความและคิดวิเคราะห์ข้อความหรือบทความ ทักษะการอ่านจึงมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการอ่านจับใจความ และการอ่านเพื่อสรุปประเด็นสำคัญ การที่

นักเรียนยังขาดทักษะนี้ อาจทำให้ไม่ได้รับประโยชน์จากการอ่านและได้คะแนนในการทำแบบทดสอบไม่ดีเท่าที่ควร

จากปัญหาข้างต้น นาทพงษ์ หนูสวัสดิ์ (2560 : 258 – 259) ได้กล่าวว่า ส่วนหนึ่งอาจเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องการอ่าน กล่าวคือ การจัดการเรียนการสอนนั้นไม่สามารถสอนทักษะการอ่านให้กับนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอนที่ไม่ส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการอ่านเท่าที่ควร นักเรียนจึงไม่ได้รับการฝึกฝนความสามารถด้านการอ่านอย่างเต็มศักยภาพ หรืออีกปัจจัยหนึ่งอาจเกิดจากหนังสือที่ครูใช้จัดการเรียนการสอนภาษาไทยมีประเภทบทอ่านไม่หลากหลาย และแตกต่างจากบทอ่านที่ปรากฏในข้อสอบวัดความรู้ นักเรียนส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการฝึกให้อ่านบทอ่านแบบ infographic กราฟ แผนภาพ ตาราง หรือการ์ตูน ประกอบกับครูในวิชาอื่น ๆ ก็ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการอ่าน แม้นักเรียนต้องเรียนรู้รายวิชาต่าง ๆ ผ่านการอ่านก็ตาม ดังนั้นจึงทำให้นักเรียนมีปัญหาในการทำความเข้าใจบทอ่านลักษณะต่าง ๆ ในข้อสอบ

บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนจึงถือเป็นอีกทางเลือกหนึ่ง ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เหมาะกับการนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการทบทวนเนื้อหาวิชาภาษาไทย เรื่อง การอ่านจับใจความได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับ อัจฉริย์ (คำแถม) พิมพ์พูล (2550 : 24 - 25) ที่กล่าวว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่ง ที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการสอนให้กับครู นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และยังสามารถทบทวนความรู้ได้ตลอดเวลา ซึ่งข้อดีของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนนั้นเป็นสิ่งที่นักเรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ตลอด ใช้ลดเวลาในการเรียนเมื่อเปรียบเทียบกับการเรียนการสอนในชั้นเรียน นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรับผิดชอบ ฝึกแก้ปัญหาและการฝึกคิดอย่างมีเหตุผล ลดความเหลื่อมล้ำระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กกับขนาดใหญ่ มีการนำเสนอเนื้อหาจับใจ ช่วยลดเวลาการสอนในรายวิชาที่จำเป็นต้องฝึกทักษะ ในบริบทของนักเรียนที่มีความสามารถต่างกัน เกิดความพึงพอใจในการเรียน ก่อให้เกิดเจตคติที่ดีต่อบทเรียน และมีการควบคุมการเรียนของนักเรียนได้อย่างเป็นระบบ โดยคอมพิวเตอร์จะบันทึกการเรียนของนักเรียนแต่ละคนเก็บไว้ เหมาะกับการนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการทบทวนเนื้อหาวิชาภาษาไทย เรื่อง การอ่านจับใจความได้เป็นอย่างดี

แนวคิดทฤษฎีจิตวิทยาการศึกษาที่นำมาใช้เพื่อพัฒนารูปแบบวิธีการสอน และนิยมนำมาจัดรูปแบบการเรียนรู้กันอย่างแพร่หลาย คือ ทฤษฎีการเรียนรู้แบบคอนสตรัคติวิสต์ ที่มีรากฐานที่สำคัญมาจากทฤษฎีทางเชาวนปัญญาของเพียเจต์และวิกทอว์สกี Cognitive constructivism ที่เชื่อว่าควรกระตุ้นให้นักเรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเองอย่างเต็มตัว เป็นความสามารถในการปรับโครงสร้างทางปัญญาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม โดยการเชื่อมโยงระหว่างความรู้เดิมและสิ่งที่ต้องเรียนใหม่ แนวคิดสำคัญ ได้แก่ Zone of proximal development ภาษา สังคม วัฒนธรรม ช่วยในการสร้างการเรียนรู้ตลอดจนบริบทที่มีความหมาย และไม่ควรร

แยกบริบทจากการเรียนรู้และความรู้ที่นักเรียนพัฒนามาจากสภาพชีวิตจริง (Real world) ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เป็นการค้นหาความรู้ให้กับตนเอง มีการรวบรวมความรู้ใหม่ ๆ เข้าไปในจิตใต้สำนึกภายในจิตใจ (Schemata) โดยการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อม ยอมรับสิ่งใหม่ ๆ เข้ามาในสิ่งแวดล้อม พิสูจน์ความเป็นจริงจากสมมุติฐานที่ตั้งขึ้นและสรุปเอง โดยสร้างการเชื่อมโยงและเปรียบเทียบบทสรุปของตนเองกับผู้อื่น เพื่อเป็นพื้นฐานในการสร้างความรู้ใหม่ (Troutman and Lichtenberg 1998 : 25 อ้างถึงในกรณีการ หาญพิทักษ์ 2559 : 27) ซึ่งสอดคล้องกับ บุญเลี้ยง ทุมทอง (2556 : 56) ที่กล่าวว่า ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism) เชื่อว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการสร้างมากกว่าการรับความรู้ ดังนั้น เป้าหมายของการสอนจะสนับสนุนการสร้างมากกว่าความพยายามในการถ่ายทอดหรือการบอกความรู้ โดยการมุ่งเน้นการสร้างความรู้ใหม่อย่างเหมาะสมของแต่ละบุคคลและสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญในการสร้างความหมายตามความเป็นจริง มีหลักการที่สำคัญเกี่ยวกับการเรียนรู้มุ่งเน้นให้นักเรียนลงมือกระทำในการสร้างความรู้ การจัดการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ จึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ครูจัดสถานการณ์ให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ใหม่ของตนเอง โดยให้นักเรียนได้ศึกษา คิด ค้นคว้า ทดลอง ระดมสมอง ศึกษาความรู้จาก สื่อหรือแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งจะมีการเชื่อมโยงความรู้ใหม่ ที่เกิดขึ้นกับความรู้เดิมที่นักเรียนมีอยู่แล้ว โดยครูจะเป็นผู้ช่วยเหลือ มีการตรวจสอบ ความรู้ใหม่ ซึ่งสามารถกระทำได้ทั้งการตรวจสอบกันเอง ระหว่างกลุ่ม หรือครูช่วยเหลือในการตรวจสอบความรู้ใหม่

จากที่ประเด็นปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเกี่ยวกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนและทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์มาประกอบกัน แล้วสังเคราะห์จนเกิดเป็นนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนร่วมกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์นั้น เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบที่เน้นให้นักเรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง อาศัยความรู้เดิมของนักเรียนประกอบกับแรงจูงใจภายในของตนเองเป็นจุดเริ่มต้น และพยายามนำความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้ที่ตนเองมี มาสร้างเป็นโครงสร้างทางปัญญา โดยนักเรียนจะต้องเรียนรู้ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีการถ่ายทอดเนื้อหาสาระคล้ายคลึงกับการเรียนการสอนในชั้นเรียนอย่างเป็นระบบ นักเรียนสามารถพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะต่าง ๆ ด้วยตนเองได้ตามความต้องการของนักเรียนเอง สามารถศึกษาได้ทุกที่ในเวลาที่ต้องการจะเรียนรู้ตามความสนใจ สามารถทบทวนดูได้ซ้ำ ๆ จนเกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น โดยไม่จำเป็นต้องเรียนเฉพาะในห้องเรียน ที่มีเวลาจำกัด อีกทั้งการเรียนผ่านบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน จะมีภาพเสียง เนื้อหา ที่เป็นทั้งภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว สามารถช่วยให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจได้ดีอีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกลุ่มสาระภาษาไทย เรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญร่วมกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระหว่างก่อนและหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกลุ่มสาระภาษาไทย เรื่องการอ่านจับใจความสำคัญร่วมกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกลุ่มสาระภาษาไทย เรื่องการอ่านจับใจความสำคัญร่วมกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงวิจัยและพัฒนา (Research and Development – R&D) เพื่อให้การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ในครั้งนี้นับบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนมัธยมศึกษาเทศบาลเมืองสวรรคโลก สังกัดเทศบาลเมืองสวรรคโลก อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย จำนวน 233 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 ปีการศึกษา 2564 ภาคเรียนที่ 2 โรงเรียนมัธยมศึกษาเทศบาลเมืองสวรรคโลก สังกัดเทศบาลเมืองสวรรคโลก อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย 1 ห้องเรียน จำนวน 40 คน ที่ความสามารถในการเรียนรู้ ได้แก่ เก่ง ปานกลาง และอ่อน โดยใช้วิธีการเลือกแบบการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling)

2. เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัยโดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกลุ่มสาระภาษาไทย เรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญร่วมกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 8 ชุด ประกอบด้วย ชุดที่ 1 เรื่องหลักและวิธีการอ่านจับใจความสำคัญ ชุดที่ 2 เรื่องการอ่านจับใจความจากข้อความ ชุดที่ 3 การอ่านจับใจความจากนิทาน ชุดที่ 4 เรื่องการอ่านจับใจความจากข่าว ชุดที่ 5 การอ่านจับใจความจากบทความ ชุดที่ 6 เรื่องการอ่านจับใจความจากสารคดี ชุดที่ 7 เรื่องการอ่านจับใจความจากเพลง และชุดที่ 8 เรื่องการอ่านจับใจความจากวรรณกรรมประเภทบทร้อยกรอง

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกลุ่มสาระภาษาไทย เรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญร่วมกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

2.3 แผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกลุ่มสาระภาษาไทย เรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญร่วมกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 8 แผน เวลา 12 ชั่วโมง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องหลักและวิธีการอ่านจับใจความสำคัญ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่องการอ่านจับใจความจากข้อความ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่องการอ่านจับใจความจากนิทาน แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องการอ่านจับใจความจากข่าว แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่องการอ่านจับใจความจากบทความ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 เรื่องการอ่านจับใจความจากสารคดี แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 เรื่องการอ่านจับใจความจากเพลง และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 เรื่องการอ่านจับใจความจากวรรณกรรมประเภทบทร้อยกรอง

2.4 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกลุ่มสาระภาษาไทย เรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญร่วมกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) จำนวน 16 ข้อ

3. การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

3.1 การสร้างและหาคุณภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีลำดับขั้นตอนดังนี้

3.1.1 ศึกษาทฤษฎีการสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1.2 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

3.1.3 ศึกษาหนังสือเรียน ตำรา และแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ ในเนื้อหาเรื่องการอ่านจับใจความสำคัญ แล้วนำเนื้อหาจัดทำเป็นบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน โดยใช้โปรแกรม Adobe Flash

3.1.4 จัดทำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญ ร่วมกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

3.1.5 นำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญ ร่วมกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่สร้างเสร็จแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยี 1 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล 1 ท่าน เพื่อประเมินในด้านความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา พร้อมให้ข้อเสนอแนะด้าน

จุดประสงค์ เนื้อหา ความเหมาะสมของสื่อการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผลในแต่ละชุด

3.1.6 นำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญ ร่วมกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้จากการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าเฉลี่ยผลการประเมินทั้ง 10 ชุด โดยใช้หลักเกณฑ์การให้คะแนนตามแบบประเมินมาตราส่วนแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของ ลิเคิร์ต (Likert)

3.1.7 นำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญ ร่วมกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ไปดำเนินการหาคุณภาพเครื่องมือตามขั้นตอนต่อไปนี้

1) การหาคุณภาพเครื่องมือเป็นรายบุคคล (1: 1) ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนในการใช้และการทำงานของโปรแกรมบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และนำผลที่ได้จากการสังเกตมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง

2) การหาคุณภาพเครื่องมือเป็นกลุ่มเล็ก (1: 10) ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนในการใช้และการทำงานของโปรแกรมบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และนำผลที่ได้จากการสังเกตมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง

3) การหาคุณภาพเครื่องมือภาคสนาม (1: 100) ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนในการใช้และการทำงานของโปรแกรมบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และนำผลที่ได้จากการสังเกตมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง

3.1.8 นำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญ ร่วมกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มาทำการวิเคราะห์ผลการหาคุณภาพของเครื่องมือ ซึ่งผลการวิเคราะห์คุณภาพของบทเรียนมีค่า (E_1/E_2) เท่ากับ 83.02/80.16

3.1.9 นำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องการอ่านจับใจความสำคัญที่ผ่านการทดลองมีคุณภาพ (E_1/E_2) ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 แล้ว ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

3.2 การสร้างและหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ มีลำดับขั้นตอนดังนี้

3.2.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

3.2.2 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

3.2.3 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

3.2.4 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

3.2.5 สังเคราะห์รูปแบบและกระบวนการจัดการเรียนรู้ของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และทฤษฎีการเรียนรู้แบบคอนสตรัคติวิสต์ ประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นสอน ขั้นตรวจสอบความเข้าใจ และขั้นประยุกต์ใช้ความรู้

3.2.6 ดำเนินการเลือกบทอ่านตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงนักเรียนเป็นสำคัญ

3.2.7 ดำเนินการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

3.2.8 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมของเนื้อหา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

3.2.9 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่แก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม เพื่อพิจารณาตรวจสอบสอดคล้องของเนื้อหาและประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้หลักเกณฑ์การให้คะแนนตามแบบประเมินมาตราส่วนแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของ ลิเคิร์ต (Likert)

3.2.10 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขจนสมบูรณ์แล้วไปจัดพิมพ์ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3.3 การสร้างและหาคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีลำดับขั้นตอนดังนี้

3.3.1 ศึกษาทฤษฎีการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

3.3.2 วิเคราะห์เนื้อหามาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด วัตถุประสงค์ และวิธีการวัดและประเมินผล

3.3.3 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก โดยให้ครอบคลุมเนื้อหาตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และวัตถุประสงค์ จำนวน 30 ข้อ

3.3.4 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมของเนื้อหา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

3.3.5 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่แก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม เพื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และวัตถุประสงค์ เป็นการหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence) หรือ IOC หากมีค่า 0.60 ขึ้นไปถือว่าใช้ได้

3.3.6 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ปรับปรุงแก้ไขสมบูรณ์แล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำมาวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบทดสอบ โดยการวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (P) ค่าอำนาจจำแนก (D) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตร KR-20 (Kuder Richardson)

3.3.7 คัดเลือกแบบทดสอบจำนวน 30 ข้อ ที่ผ่านเกณฑ์กำหนด มาหาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยใช้สูตร KR-20 (Kuder Richardson) โดยกำหนดว่าต้องมีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.76 ขึ้นไป ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าแบบทดสอบมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90

3.3.8 จัดทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3.4 การสร้างและหาคุณภาพของแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน มีลำดับขั้นตอนดังนี้

3.4.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ

3.4.2 สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของ ลิเคิร์ต (Likert)

3.4.3 นำแบบทดสอบถามความพึงพอใจให้ผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม พิจารณาความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และวัตถุประสงค์ เป็นการหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence) หรือ IOC หากมีค่า 0.60 ขึ้นไปถือว่าใช้ได้

3.4.4 นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปดำเนินการจัดพิมพ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ทดสอบความรู้ความเข้าใจของนักเรียนก่อนเรียน ด้วยการใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนเรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญ แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

4.2 ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกลุ่มสาระภาษาไทย เรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญร่วมกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

4.3 ทดสอบความรู้ความเข้าใจหลังเรียน ด้วยการใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญ ฉบับเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน จำนวน 30 ข้อ

4.4 สอบถามความพึงพอใจของนักเรียน โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญ ร่วมกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

4.5 นำผลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อหาค่าประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ตรวจสอบความมีนัยสำคัญของค่าเฉลี่ยของคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน และผลความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

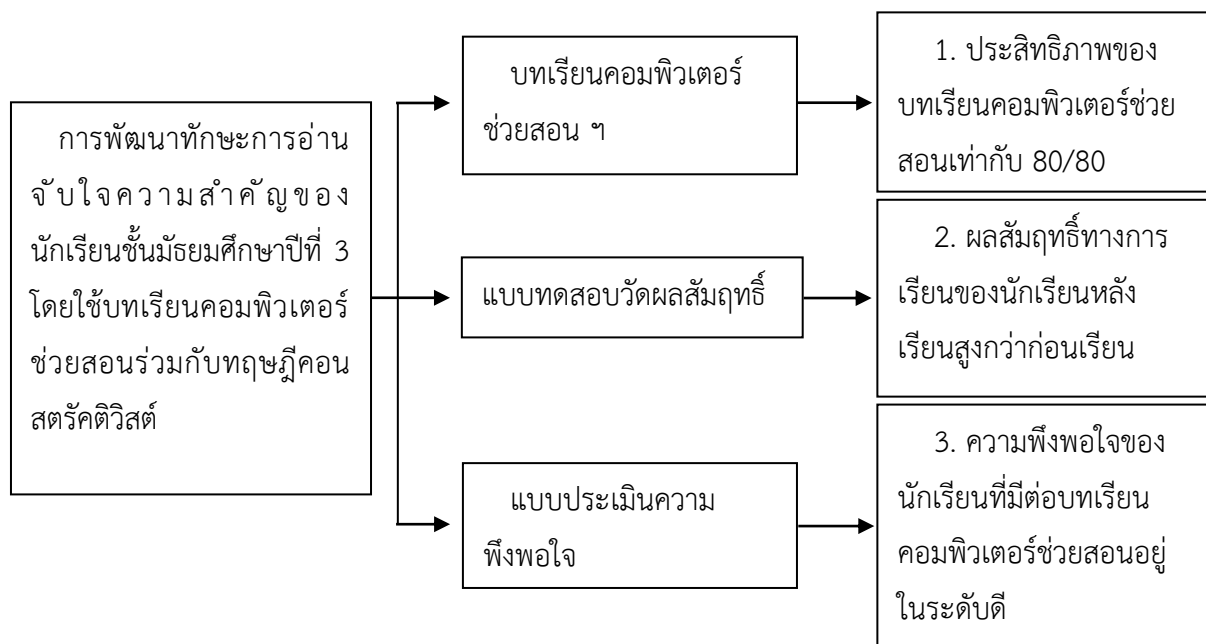
ตอนที่ 1 การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มสาระภาษาไทย เรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญร่วมกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 เสนอเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการเรียนรู้และประสิทธิภาพของผลลัพธ์

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เสนอเป็นค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเสนอเป็นค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนร่วมกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงวิจัยและพัฒนา (Research and Development – R&D) เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนร่วมกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกลุ่มสาระภาษาไทย เรื่องการอ่านจับใจความสำคัญ ร่วมกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.02/80.16 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ (80/80)

ตารางที่ 1 แสดงค่าประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มสาระภาษาไทย เรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญร่วมกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

การทดสอบ	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	$\bar{x}$	S. D.	ประสิทธิภาพ E_1/E_2
กระบวนการ	41	80	2,723	66.41	1.21	83.02
ผลลัพธ์	41	30	986	24.05	1.91	80.16

จากตารางที่ 1 พบว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มสาระภาษาไทย เรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญร่วมกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการเรียนรู้ E_1 เท่ากับ 83.02 และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ E_2 เท่ากับ 80.16 แสดงให้เห็นว่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ของบทเรียนมีค่าเท่ากับ 83.02/80.16 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 80/80

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกลุ่มสาระภาษาไทย เรื่องการอ่านจับใจความสำคัญร่วมกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มสาระภาษาไทย เรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญร่วมกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

การทดสอบ	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S. D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	41	30	14.00	2.26	31.41*	0.00
หลังเรียน	41	30	24.05	1.91		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มสาระภาษาไทย เรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญร่วมกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ($\bar{x} = 24.05$, S. D. = 2.26) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของคะแนนก่อนเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ($\bar{x} = 14.00$, S. D. = 1.91)

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกลุ่มสาระภาษาไทย เรื่องการอ่านจับใจความสำคัญร่วมกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 3 แสดงผลค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มสาระภาษาไทย เรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญร่วมกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

หัวข้อที่ประเมิน	$\bar{x}$	S. D.	แปลผล
ด้านตัวอักษรและเสียง	4.60	0.49	มากที่สุด
ด้านการนำเสนอ	4.60	0.49	มากที่สุด
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	4.77	0.42	มากที่สุด
ด้านเนื้อหา	4.58	0.49	มากที่สุด
รวม	4.66	0.24	มากที่สุด

จากตารางที่ 6 พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มสาระภาษาไทย เรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญร่วมกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.66$, S. D. = 0.24) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{x} = 4.77$, S. D. = 0.42) รองลงมาคือ ด้านตัวอักษรและเสียง ด้านการนำเสนอ ที่มีผลเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{x} = 4.60$, S. D. = 0.49) และด้านเนื้อหา ($\bar{x} = 4.58$, S. D. = 0.49) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนร่วมกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยมาอภิปรายผล ดังนี้

1. จากผลการทดลองหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มสาระภาษาไทย เรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญร่วมกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยได้ตั้งสมมุติฐานไว้ 80/80 ผลการทดสอบหาประสิทธิภาพ พบว่า บทเรียนมีประสิทธิภาพ 83.02/80.16 เป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัยข้อที่ 1 อันหมายถึงบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มสาระภาษาไทย เรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญร่วมกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นั้น สามารถช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ระหว่างเรียน คิดเป็นร้อยละของคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 83.02 และนักเรียนสามารถทำคะแนนจากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คิดเป็นร้อยละของคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 80.16 โดยผลคะแนนดังกล่าวอาจมาจากเหตุผลดังต่อไปนี้

1.1 บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกลุ่มสาระภาษาไทย เรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญร่วมกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น มีการพัฒนาอย่างเป็นระบบตามขั้นตอนที่ถูกต้อง คือ เริ่มจากการศึกษาปัญหาของการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) มีการสอบถามผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรและเนื้อหาของบทเรียน ศึกษาทฤษฎีการสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนและทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ จากนั้นนำผลที่ได้จากการศึกษามาสังเคราะห์เป็นแนวทางในการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน โดยผ่านการประเมินคุณภาพ ทั้งในด้านเนื้อหาและการนำเสนอ ด้านภาพและการใช้ภาษา ด้านการออกแบบจอภาพ และด้านการจัดการบทเรียน จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยี 1 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล 1 ท่าน และได้ดำเนินการทดสอบหาประสิทธิภาพเป็นลำดับต่อไป

จากนั้นผู้วิจัยได้นำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนไปปฏิบัติตามแนวคิดด้านการทดลองหาประสิทธิภาพตามขั้นตอนของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556 : 14) ดังนี้ 1) การทดสอบประสิทธิภาพแบบเดี่ยว (1: 1) เป็นการทดสอบประสิทธิภาพ ครู 1 คน ต่อเด็ก 1 - 3 คน โดยนำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่สร้างขึ้นไปทดลองกับนักเรียนจำนวน 3 คน โดยเลือกจากนักเรียนที่มีระดับผลการเรียนสูง ปานกลางและต่ำ ะดับละ 1 คน เพื่อดูว่าบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเหมาะสมกับผู้เรียนอย่างไรและมีข้อบกพร่องอย่างไรแล้วนำไปปรับปรุงแก้ไข 2) การทดสอบประสิทธิภาพแบบกลุ่ม (1: 10) เป็นการทดสอบประสิทธิภาพที่ครู 1 คน ทดสอบประสิทธิภาพกับเด็ก 6 - 12 คน โดยให้มีนักเรียนคละกันทั้งเด็กเก่ง ปานกลาง เด็กอ่อน โดยนำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ปรับปรุงแก้ไขจากการทดลองแบบเดี่ยว ไปทดลองใช้กับนักเรียน ซึ่งผู้วิจัยเลือกจากระดับผลการเรียนสูง 3 คน ปานกลาง 4 คน และเด็กเก่ง 3 คนแล้วปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องอีกครั้ง

หนึ่ง และ 3) การทดสอบประสิทธิภาพภาคสนาม (1: 100) เป็นการทดสอบประสิทธิภาพที่ใช้ครู 1 คน กับนักเรียนทั้งชั้น จำนวน 30 – 40 คน โดยนำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ทดสอบกับกลุ่มเล็กและปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ละความสามารถ โดยเลือกจากนักเรียนที่มีระดับผลการเรียนสูง ปานกลางและต่ำ จำนวน 41 คน แล้วนำผลที่ได้มาหาค่าประสิทธิภาพ เพื่อตรวจสอบหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนว่าเหมาะสมเพียงใด

สาเหตุอีกประการหนึ่ง อาจเป็นเพราะบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกลุ่มสาระภาษาไทย เรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญร่วมกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยสร้างขึ้นร่วมกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เป็นการส่งเสริมการสร้างความรู้ให้กับนักเรียน กล่าวคือ ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการและวิธีการของบุคคลในการสร้างความรู้ มุ่งเน้นไปที่กระบวนการเรียนรู้ที่มีการปฏิสัมพันธ์ภายในสมอง ด้วยการสร้างความรู้ใหม่โดยอาศัยประสบการณ์หรือความรู้เดิมเป็นพื้นฐาน สอดคล้องกับ พรสวรรค์ สีป้อ (2550 : 61) ที่ได้กล่าวว่าทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เป็นทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้และการเรียนรู้ที่มีความเชื่อว่านักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองโดยอาศัยประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ นักเรียนจะต้องเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่เข้าด้วยกัน และครูต้องเป็นผู้จัดกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยผู้วิจัยได้สร้างบทเรียน ที่มีกระบวนการเรียนรู้เป็นลำดับขั้นตอนดังนี้ 1) ชี้นำเข้าสู่บทเรียน เป็นขั้นเตรียมความพร้อมและสร้างความสนใจของนักเรียน โดยการทบทวนความรู้เดิมและเผชิญสถานการณ์ใหม่ เพื่อให้นักเรียนเกิดความขัดแย้งทางปัญญา สู่ในการสร้างโครงสร้างใหม่ทางปัญญา 2) ขั้นสอน เป็นขั้นแสวงหาความรู้ โดยให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นขั้นดำเนินการที่จะทำให้นักเรียนเกิดโครงสร้างแนวคิดใหม่ จัดระเบียบความรู้ จากการเรียนรู้ด้วยตัวนักเรียนเอง ซึ่งนักเรียนจะเผชิญกับสถานการณ์ ปัญหาและทำการแก้ปัญหาด้วยตนเอง 3) ขั้นตรวจสอบความเข้าใจและขั้นประยุกต์ใช้ความรู้ เป็นขั้นที่ตรวจสอบว่าโครงสร้างแนวคิดที่เกิดขึ้น ได้เกิดการเชื่อมประสานระหว่างกันและจัดระเบียบเป็นโครงสร้างความรู้แล้วหรือไม่ จากการทำแบบฝึกหัดเมื่อเรียนจบในแต่ละหน่วย ซึ่งกระบวนการสอนตามขั้นตอนดังกล่าว เช่นเดียวกับ เวชฤทธิ์ อังกะนัทรขจร (2555 : 68) ที่ได้กล่าวว่าแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์สามารถจำแนกเป็นขั้นตอนการสอนได้ 4 ขั้น ได้แก่ 1) ขั้นเกิดความขัดแย้งทางปัญญา 2) ขั้นแสวงหาคำตอบ 3) ขั้นตรวจสอบความเข้าใจ 4) ขั้นการประยุกต์ใช้ความรู้ หากไม่เข้าใจในขั้นตอนใด นักเรียนสามารถย้อนกลับมาทบทวนบทเรียนได้ตลอดตามความต้องการของตนเอง เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีของความรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุชา คะชาชัย (2554 : 314 - 330) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องระบบต่าง ๆ ในร่างกายสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดอู่ตะเภาผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย 82.00/81.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ร้อยละ 42.67 3) ผลงานผัง

มโนคติของนักเรียน อยู่ในระดับดีมาก 4) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย อยู่ในระดับมากที่สุด

2. จากผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มสาระภาษาไทย เรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญร่วมกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ($\bar{x} = 24.05$, S. D. = 2.26) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของคะแนนก่อนเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ($\bar{x} = 14.00$, S. D. = 1.91) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เนื่องมาจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มสาระภาษาไทย เรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญร่วมกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.02/80.16 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริยาภรณ์ แสงปัญญา (2561 : 22) ที่ได้ศึกษาผลการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญ โดยใช้ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า 1) บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 81.05/83.44 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ 2) บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ .6518 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 65 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งจากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

3. จากผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียน พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มสาระภาษาไทย เรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญร่วมกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.66$, S. D. = 0.24) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{x} = 4.77$, S. D. = 0.42) รองลงมาคือ ด้านตัวอักษรและเสียงและด้านการนำเสนอ ที่มีผลเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{x} = 4.6$, S. D. = 0.49) และด้านเนื้อหา ($\bar{x} = 0.58$, S. D. = 0.49) ตามลำดับ สาเหตุที่ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นเช่นนั้น อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนนั้น มีกระบวนการสอนที่ชัดเจน มีการจัดลำดับเนื้อหาจากง่ายไปยาก มีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง มีภาพ เสียง เนื้อหา ที่เป็นทั้งภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว สามารถช่วยให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจได้ดี อีกทั้งยังใช้กระบวนการเรียนรู้ด้วยทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างสนุกสนาน มีอิสระในการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พชร ใจโต (2558 : 2) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบเกมด้วยเทคนิคช่วยจำ เรื่อง ชนิดของคำในภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหัววังผลการวิจัยพบว่า นักเรียนความพึงพอใจต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบเกมด้วยเทคนิคช่วยจำ เรื่อง ชนิดของคำในภาษาไทย อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.27$, S. D. = 0.86)

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนร่วมกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครูผู้สอนต้องมีความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนร่วมกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ อย่างถ่องแท้ เพื่อนำมาพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

1.2 ครูผู้สอนควรจัดเตรียมเครื่องคอมพิวเตอร์ สถานที่ สภาพแวดล้อม ที่เอื้อต่อการเรียนจัดการเรียนรู้ เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้และสามารถอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียนในขณะที่ทำกิจกรรมได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาต่อไป

2.1 ควรศึกษา พัฒนา ปรับปรุงบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อนำไปใช้ในทักษะอื่น ๆ เช่น การฟัง การดู และการเขียน หรือนำไปใช้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ

2.2 ควรพัฒนารูปแบบบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเป็นรูปแบบแอปพลิเคชัน ที่สามารถนำไปใช้กับอุปกรณ์ประเภทอื่น ๆ ได้ เช่น สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต เป็นต้น

2.3 ควรพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนให้เป็นระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อเผยแพร่บทเรียนให้แก่ผู้สนใจได้ศึกษาอย่างสะดวก

เอกสารอ้างอิง

กรรณิการ์ หาญพิทักษ์. (2559). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ที่มีต่อมโนทัศน์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง รูปสามเหลี่ยม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย 5 (1), 7-20.

นาทพงษ์ หนูสวัสดิ์. (2560). พัฒนาการรู้เรื่องการอ่านอย่างไรให้สำเร็จ. วารสารครุศาสตร์. 45 (3), 252 – 263.

บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2556). ทฤษฎีและการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: เอสพริ้นติงไทย แพคตอรี.

ปรียาภรณ์ แสงปัญญา. (2561). ผลการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญโดยใช้ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

- พรสวรรค์ สีสื่อ. (2550). *สุดยอดวิธีสอนภาษาอังกฤษนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่*. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.
- พัชร ใจโต. (2558). *การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบเกมด้วยเทคนิคช่วยจำ เรื่อง ชนิดของคำในภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. การค้นคว้าอิสระ ศษ.ม., บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.*
- เวชฤทธิ์ อังกะภักทขจร. (2555). *ครบเครื่องเรื่องความรู้สำหรับครูคณิตศาสตร์: หลักสูตรการสอนและการวิจัย*. กรุงเทพมหานคร: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- อนุชา คชะชัย. (2554). *การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องระบบต่าง ๆ ในร่างกายสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดอุตะเถา. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ (Veridian E -Journal) บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร. 5 (1), 314 - 330.*
- อัจฉรีย์ (คำแถม) พิมพ์บูล. (2550). *คอมพิวเตอร์ช่วยสอน*. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

คุณภาพของการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของสำนักทะเบียนท้องถิ่น
เทศบาลนครพิษณุโลก

**Quality of Civil Registration Services of the Phitsanulok
Municipality Local Registration Office**

บุษกร รังษิณนทร และ ธนัสถา โรจนตระกูล

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Butsakorn Rungsipanodorn and Tanastha Rojanatrakul

Pibulsongkram Rajabhat University

Corresponding Author, E-mail : butsakorn.r@psru.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพของการให้บริการงานทะเบียนราษฎร
สำนักทะเบียนท้องถิ่น 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อคุณภาพของการให้บริการงานทะเบียน
ราษฎรสำนักทะเบียนท้องถิ่น 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะและแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของการ
ให้บริการงานทะเบียนราษฎรสำนักทะเบียนท้องถิ่น ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ จากการแจก
แบบสอบถามกับประชาชนที่มาใช้บริการ จำนวน 398 คน ซึ่งได้จากการแทนค่าในสูตรของยามานะ วิเคราะห์
ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t-test และ F-
test

ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณภาพของการให้บริการงานทะเบียนราษฎรสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนคร
พิษณุโลก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบปัจจัย พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ การศึกษาอาชีพ
รายได้ และจำนวนครั้งที่มาใช้บริการ ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพของการให้บริการงานทะเบียน
ราษฎร ไม่แตกต่างกัน 3) ข้อเสนอแนะและแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนา พบว่า 1) การปรับปรุงสถานที่
ให้บริการ 2) พัฒนาระบบการให้บริการโดยการลดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน 3) กระจายอำนาจไปให้หน่วยงานใน
ระดับท้องถิ่น และ 4) การกำหนดจุดรับบริการแยกตามประเภทของการให้บริการ

คำสำคัญ : คุณภาพการให้บริการ; งานทะเบียนราษฎร; การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

Abstracts

The objectives of this research were 1) to study the level of the quality of civil registration services 2) to compare the personal factors affecting the quality of civil registration services and 3) to study the suggestion and guidelines for improve the quality of civil registration services. This research applied the Quantitative Research with the Survey Research. The sample was 398 people from the calculation formula of Taro Yamane. The research instrument was the questionnaire. The statistics used frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test with One Way ANOVA.

Results of the Research. 1) Overall, the level of the quality of civil registration services was at the high level. 2) The comparison of the personal factors affecting the quality of civil registration services found that the people having the different genders, ages, degrees of education, occupations, income and times in service had no the different opinion to the quality of civil registration services under the Coronavirus Disease 2019 epidemic of the Phitsanulok Municipality Local Registration Office. 3) Suggestions and guidelines for improvement and development found that 1) improvement of service areas 2) improvement of service systems by reducing operational procedures 3) Decentralization of powers to local agencies and 4) Determination of service points by type of service.

Keywords : Services Quality; Civil Registration; Coronavirus Disease 2019 Epidemic

บทนำ

การให้บริการประชาชนเป็นนโยบายที่ทุกรัฐบาลให้ความสำคัญและพยายามผลักดันให้มีการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนให้ดีขึ้นมาโดยตลอด ทั้งนี้เนื่องจากในสังคมประชาธิปไตยนั้นการตอบสนองความต้องการของประชาชนเป็นพันธกิจอันสำคัญอันดับแรกของรัฐพึงกระทำ ยิ่งในช่วงปัจจุบันได้มีกระแสการเรียกร้องให้ปรับเปลี่ยนสภาพสังคมให้เข้าสู่ความเป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์คือการยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง (Citizen - Centered) การบริหารราชการแผ่นดินต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน สามารถช่วยเพิ่มรายได้และลดรายจ่ายให้แก่ประชาชน โดยได้กำหนดให้การพัฒนาคุณภาพการให้บริการเป็นเป้าประสงค์อันดับแรกของยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการเพื่อให้ประชาชนชาวไทยมีความพึงพอใจในคุณภาพการให้บริการของหน่วยงานของรัฐมากขึ้นลดขั้นตอนและระยะเวลาการปฏิบัติงานให้น้อยลงเพื่อบริการประชาชน ในปัจจุบันความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐและประชาชนได้เพิ่มมากขึ้นรวมทั้งประชาชนมีการเรียกร้องการบริการจากภาครัฐที่ดีขึ้น เนื่องจากเทคโนโลยีสมัยใหม่เปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปหรือองค์กรประชาชนเปิดเผยความต้องการของคนให้สังคมได้รับรู้ง่ายขึ้น ประชาชนมีระดับการศึกษาและค่านิยมประชาธิปไตยที่สูงขึ้นทำให้ต้องการการบริการของภาครัฐที่มีความโปร่งใสและรับผิดชอบในการดำเนินงานมากขึ้น รวมถึงการทำงานที่มีประสิทธิภาพและคุ้มค่ากับเงินภาษีของประชาชน และการที่ภาครัฐเองก็ตระหนักดีว่าหากไม่ได้รับความร่วมมือที่ดีจากประชาชนแล้วนโยบายของรัฐก็จะไม่เกิดผลและจะกระทบถึงเสถียรภาพของรัฐบาลในระยะยาวอีกด้วย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2552 : 1-2)

สำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครพิษณุโลก มีการบริการงานด้านทะเบียนราษฎร ซึ่งประกอบด้วย การแจ้งการเกิด การแจ้งการตาย การแจ้งย้ายที่อยู่ การขอเลขที่บ้าน การเพิ่มชื่อและรายการบุคคลในทะเบียนบ้าน การจำหน่ายชื่อและรายการบุคคลออกจากทะเบียนบ้าน การแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการในทะเบียนบ้าน การทำบัตรประจำตัวประชาชน ปัจจุบันมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานทะเบียนราษฎรซึ่งจะให้บริการทั้งงานทะเบียนราษฎรและบัตรประจำตัวประชาชน สำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครพิษณุโลก ได้พยายามพัฒนาคุณภาพของการให้บริการแต่ก็ยังมีปัญหาอุปสรรคอยู่มากพอสมควร เนื่องจากการให้บริการต้องผ่านกระบวนการหลายขั้นตอนตามระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับ และคำสั่งที่กำหนดไว้ ฉะนั้นเมื่อมีกระบวนการ มีขั้นตอนในทางปฏิบัติจึงพบปัญหาที่เกิดขึ้นมาจากสาเหตุ เช่น เจ้าหน้าที่ของทางราชการที่เป็นผู้ปฏิบัติ ไม่มีความพร้อมในการให้บริการประชาชนหลายด้าน ประชาชนผู้มาใช้บริการขาดความรู้ความเข้าใจระบบราชการ รวมทั้งกฎหมาย ระเบียบของทางราชการที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ถือปฏิบัติได้กำหนดขั้นตอน และระยะเวลาอย่างเป็นขั้นตอน รวมทั้งในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (covid-19) ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อการให้บริการและการรับบริการของประชาชนที่มาติดต่อราชการ คือ สำนักทะเบียนต้องหยุดให้บริการกับประชาชนตามระเบียบของทางราชการ และเมื่อเปิดทำการตามปกติได้กำหนดระเบียบ ขั้นตอนในการเข้ารับบริการของประชาชน ซึ่งทำให้ประชาชนที่มาติดต่อราชการนั้นเกิดความล่าช้า และให้บริการได้อย่างไม่ทั่วถึง ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อันอาจจะเกิดขึ้นได้หากไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ (เทศบาลนครพิษณุโลก, 2564 : 45)

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง คุณภาพของการให้บริการงานทะเบียนราษฎรภายใต้ของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครพิษณุโลก เพื่อต้องทราบคุณภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ รวมทั้งจะได้ทราบแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการให้บริการงานทะเบียนราษฎรภายใต้ของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนางานทะเบียนราษฎรของสำนักทะเบียนท้องถิ่นของเทศบาลนครพิษณุโลก เพื่อให้ประชาชนผู้รับบริการมีความพึงพอใจสูงสุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพของการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อคุณภาพของการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครพิษณุโลก
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครพิษณุโลก

ระเบียบวิธีวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ จากการแจกแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ประชาชนที่มาใช้บริการสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครพิษณุโลก จำนวน 63,718 คน (เทศบาลนครพิษณุโลก, 2564 : 45)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่มาใช้บริการสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครพิษณุโลก จำนวน 398 คน ที่ได้จากสูตรของยามาเน่ (Yamane) ซึ่งใช้ระดับความเชื่อมั่นที่ 0.05

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ **ตอนที่ 1** ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และจำนวนครั้งที่มารับบริการ เป็นแบบสอบถามประเภทตรวจสอบรายการ (Check list) **ตอนที่ 2** แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพของการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครพิษณุโลก ประกอบด้วย 1) การให้บริการอย่างเท่าเทียม 2) การให้บริการอย่างรวดเร็วและทันเวลา 3) การให้บริการอย่างเพียงพอ 4) การให้บริการอย่างต่อเนื่อง 5) การให้บริการอย่างก้าวหน้า เป็นแบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ **ตอนที่ 3** แนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครพิษณุโลก ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended)

2.2 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ คือ ศึกษาเอกสาร แนวคิด หลักการ และทฤษฎี กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย ดำเนินการสร้างและปรับแบบสอบถาม นำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาคุณภาพความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 3 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ถึง 1.0 และหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) กับประชาชนที่ใช้บริการของเทศบาลเมืองอรัญญิก จำนวน 30 คน ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.900

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขอนหนังสือจากคณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยต่อนายกเทศมนตรีนครพิษณุโลก เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้มารับบริการงานทะเบียนราษฎร

3.2 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปสำรวจกับประชาชนที่มาใช้บริการสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครพิษณุโลก ที่เป็นตัวอย่าง จำนวน 398 คน ชี้แจงให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.3 นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

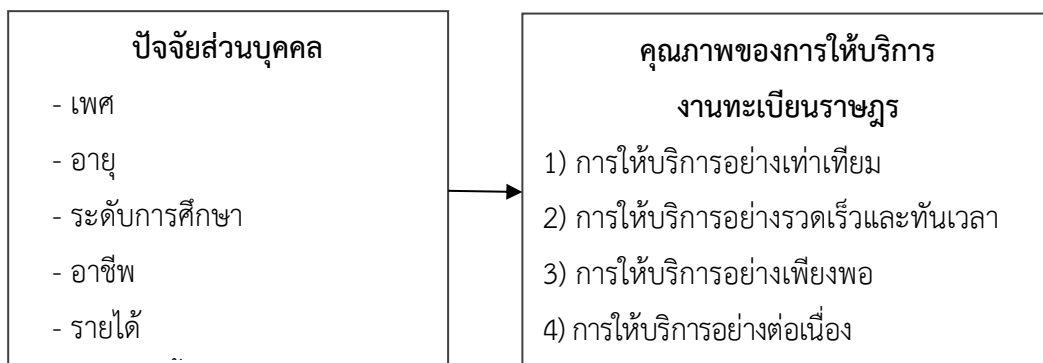
4.1 สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.2 สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) คือ การทดสอบค่า t-test ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม และการทดสอบค่า F-test (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่าง จะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ (Least Significant Difference : LSD.)

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท นำเสนอเป็นความเรียงประกอบตาราง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผู้วิจัยได้สรุปกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ 1 ระดับคุณภาพของการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครพิษณุโลก

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน คุณภาพของการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครพิษณุโลก โดยภาพรวม

ลำดับ	คุณภาพของการให้บริการงานทะเบียนราษฎร	ระดับความคิดเห็น (n=398)		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	การให้บริการอย่างเท่าเทียม	3.86	0.801	มาก
2	การให้บริการอย่างรวดเร็วและทันเวลา	3.89	0.532	มาก
3	การให้บริการอย่างเพียงพอ	3.69	0.906	มาก
4	การให้บริการอย่างต่อเนื่อง	3.75	0.670	มาก
5	การให้บริการอย่างก้าวหน้า	3.85	0.584	มาก
ภาพรวม		3.80	0.506	มาก

จากตาราง 1 พบว่า คุณภาพของการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครพิษณุโลก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.80$, $S.D.=0.506$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การให้บริการอย่างรวดเร็วและทันเวลา รองลงมา คือ การให้บริการอย่างเท่าเทียม การให้บริการอย่างก้าวหน้า การให้บริการอย่างต่อเนื่อง และการให้บริการอย่างเพียงพอ ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับคุณภาพของการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครพิษณุโลก

ตาราง 2 ผลสรุปการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับคุณภาพของการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครพิษณุโลก

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า F	Sig	ผลการศึกษา	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
เพศ	คุณภาพของการให้บริการงานทะเบียนราษฎร	-1.818	-	0.070	-	✓

อายุ	คุณภาพของการ ให้บริการงาน ทะเบียนราษฎร	-	1.028	0.380	-	✓
การศึกษา	คุณภาพของการ ให้บริการงาน ทะเบียนราษฎร	-	0.958	0.431	-	✓
อาชีพ	คุณภาพของการ ให้บริการงาน ทะเบียนราษฎร	-	1.065	0.364	-	✓
รายได้	คุณภาพของการ ให้บริการงาน ทะเบียนราษฎร	-	1.274	0.283	-	✓
จำนวนครั้งที่มาใช้บริการ	คุณภาพของการ ให้บริการงาน ทะเบียนราษฎร	-	0.473	0.623	-	✓

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 2 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ การศึกษาอาชีพ รายได้ และจำนวนครั้งที่มาใช้บริการ ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพของการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครพิษณุโลก ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในการรับบริการของประชาชนไม่ว่าจะเป็นเพศไหน มีอายุเท่าไร หรือมีปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันอย่างไร การเข้ารับบริการงานทะเบียนของสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครพิษณุโลก ต้องปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และตามมาตรฐานในการเข้ารับบริการที่กำหนดไว้ เพื่อให้การบริการมีคุณภาพ ผู้รับบริการและผู้ให้บริการปลอดภัย ดังนั้นผู้รับบริการทุกคนจึงต้องปฏิบัติตามมาตรฐานในการเข้ารับบริการอย่างเคร่งครัด

วัตถุประสงค์ที่ 3 แนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครพิษณุโลก

ตาราง 3 แนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของการให้บริการงานทะเบียนราษฎร ของสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครพิษณุโลก

แนวทางในการปรับปรุงและพัฒนา	ความถี่ (f)
การปรับปรุงสถานที่บริการให้กว้างขวาง มีระบบระบายอากาศที่ดี ปลอดโปร่ง เพื่อลดความเสี่ยงจากการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เช่น การติดตั้งลูกหมุนบนหลังคา พัดลมดูดอากาศ และเพิ่มการระบายอากาศในบริเวณเฉพาะ เป็นต้น	145
พัฒนาระบบการให้บริการโดยการลดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน และกระจายอำนาจไปให้หน่วยงานในระดับท้องถิ่นอื่น ๆ เพื่อลดการเข้ามาใช้บริการ เพื่อให้เกิดการบริการประชาชนให้มีความสะดวก รวดเร็ว	86
การกำหนดจุดรับบริการ แยกตามประเภทของการให้บริการ เพื่อความสะดวก รวดเร็ว สามารถเข้ารับบริการได้ตรงตามความต้องการ	35

จากตาราง 3 พบว่า แนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของการให้บริการงานทะเบียนราษฎรภายใต้สำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครพิษณุโลก คือ 1) การปรับปรุงสถานที่บริการให้กว้างขวาง มีระบบระบายอากาศที่ดี ปลอดโปร่ง เพื่อลดความเสี่ยงจากการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เช่น การติดตั้งลูกหมุนบนหลังคา พัดลมดูดอากาศ และเพิ่มการระบายอากาศในบริเวณเฉพาะ เป็นต้น 2) พัฒนาระบบการให้บริการโดยการลดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน และกระจายอำนาจไปให้หน่วยงานในระดับท้องถิ่นอื่น ๆ เพื่อลดการเข้ามาใช้บริการ เพื่อให้เกิดการบริการประชาชนให้มีความสะดวก รวดเร็ว และ 3) การกำหนดจุดรับบริการ แยกตามประเภทของการให้บริการ เพื่อความสะดวก รวดเร็ว สามารถเข้ารับบริการได้ตรงตามความต้องการ

อภิปรายผลการวิจัย

ระดับคุณภาพของการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครพิษณุโลก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านการให้บริการอย่างเท่าเทียม พบว่า คุณภาพของการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครพิษณุโลก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เจ้าหน้าที่ให้บริการอย่างเป็นธรรมตามขั้นตอน วิธีการให้บริการ เรียงตามลำดับ ก่อนหลัง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครพิษณุโลกให้ความสำคัญกับผู้มาใช้บริการอย่างเท่าเทียมกัน และด้วยสถานการณ์โควิด 19 จึงให้ผู้มาติดต่อปฏิบัติตามมาตรการอย่างเคร่งครัดซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย

ของรณรงค์ ชันแก้ว และพิชิต รัชตพิบูลภพ (2561 : 174 -184) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง คุณภาพการให้บริการประชาชนของสถานีตำรวจในอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับมีคุณภาพมาก เมื่อพิจารณาจำแนกรายด้านพบว่า ด้านการบริการทั่วไป มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาเป็นด้านการควบคุมและจัดการจราจร และด้านการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ด้านการให้บริการอย่างรวดเร็วและทันเวลา พบว่า คุณภาพของการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของสำนักงานทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครพิษณุโลก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีจัดให้บริการแบบเบ็ดเสร็จ One-Stop Service เป็นการลดขั้นตอนในการให้บริการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าด้วยสถานการณ์โควิด 19 สำนักงานทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครพิษณุโลก ตระหนักถึงความปลอดภัยจึงได้ลดขั้นตอนในการให้บริการโดยคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ใช้บริการ จึงจัดให้มีการให้บริการแบบ One-Stop Service เสร็จสิ้นในจุดเดียวเพื่อลดความเสี่ยงต่อการติดต่อรับบริการในหลายจุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยณัฐ จันทร์เกิด (2560 : 3) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง คุณภาพการให้บริการของเทศบาลนครนครสวรรค์ ตามการรับรู้ของประชาชน ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพการให้บริการของเทศบาลนครนครสวรรค์ พบว่า การให้บริการของเทศบาลนคร นครสวรรค์ตามการรับรู้ของประชาชนโดยรวม มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ และด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ มีคุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ และด้านการรู้จักและเข้าใจผู้รับบริการ มีคุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับมาก

ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ พบว่า คุณภาพของการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของสำนักงานทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครพิษณุโลก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการประชาสัมพันธ์ระเบียบ กฎหมาย ข้อมูลหลักฐานเอกสาร ทำให้ผู้รับบริการเตรียมเอกสารได้ถูกต้อง ครบถ้วน ส่งผลให้การบริการรวดเร็ว ปิยณัฐ จันทร์เกิด (2560 : 3) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง คุณภาพการให้บริการของเทศบาลนครนครสวรรค์ ตามการรับรู้ของประชาชน ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพการให้บริการของเทศบาลนครนครสวรรค์ พบว่า การให้บริการของเทศบาลนคร นครสวรรค์ตามการรับรู้ของประชาชนโดยรวม มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ และด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ มีคุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ และด้านการรู้จักและเข้าใจผู้รับบริการ มีคุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับมาก

ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง พบว่า คุณภาพของการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของสำนักงานทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครพิษณุโลก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ แบบฟอร์มต่างๆ สามารถดาวน์โหลดผ่านเว็บไซต์ได้ก่อนเข้ามารับบริการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เพื่อเป็นการลดการสัมผัสใกล้ชิดกัน จึงให้บริการสามารถดาวน์โหลดแบบฟอร์มต่าง ๆ ผ่านเว็บไซต์เพื่อจะได้เตรียมเอกสารต่าง ๆ มาให้พร้อม และสามารถยื่นเอกสารเพื่อขอรับบริการได้เลย ทั้งยังเป็นการลดเวลา

ในการติดต่อขอรับบริการให้น้อยลงด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชัยรัตน์ จันทนดิษฐ์, วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวัน, วรณีย์ ลีรัตนวงศ์ชัย และปราโมทย์ กลิ่นลำดวน (2562 : 200-208) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของงานทะเบียนราษฎรสำนักงานเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของฝ่ายทะเบียน สำนักงานเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คุณภาพการให้บริการทุกด้านอยู่ในระดับมาก อันดับหนึ่ง คือ ด้านประชาสัมพันธ์ รองลงมา คือ ด้านกระบวนการบริการ และด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ เป็นอันดับที่ 2 และ 3 ส่วนด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและสถานที่ เป็นอันดับสุดท้าย

ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า พบว่า คุณภาพของการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของสำนักงานทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครพิษณุโลก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ จัดให้เจ้าหน้าที่คอยให้คำปรึกษาในเรื่องต่างๆ ผ่านสายด่วนสอบถามข้อมูล ในเวลาทำการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าด้วยสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อเป็นการลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคจึงได้จัดให้มีเจ้าหน้าที่คอยให้คำปรึกษาในเรื่องต่างๆ ผ่านสายด่วนสอบถามข้อมูลในเวลาทำการ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกและป้องกันโรคที่จะเกิดขึ้นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนุชิตา ทับศรีและ ศิริพงษ์ ทองจันทร์ (2560 : 153-164) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของสำนักทะเบียน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า ระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของสำนักทะเบียน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัด มหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านกระบวนการบริการ ด้านสถานที่/สภาพแวดล้อมการให้บริการ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน คือ ด้านการส่งเสริมแนะนำบริการ โดยแต่ละด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ดังนี้ ด้านกระบวนการบริการ คือ มีการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในงานบริการ ด้านสถานที่/สภาพแวดล้อมการให้บริการ คือ สถานที่ให้บริการมีแสงสว่างเพียงพอด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ คือ เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกันไม่เลือกปฏิบัติ และด้านการส่งเสริมแนะนำบริการ คือ มีป้ายประชาสัมพันธ์บริเวณจุดบริการมองเห็นได้อย่างชัดเจน

ผลการทดสอบสมมติฐานการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อคุณภาพของการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครพิษณุโลก พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และจำนวนครั้งที่มาใช้บริการ ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพของการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครพิษณุโลก ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในการรับบริการของประชาชนไม่ว่าจะเป็นเพศไหน มีอายุเท่าไร หรือมีปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกันอย่างไร การเข้ารับบริการงานทะเบียนของสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครพิษณุโลก ต้องปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และตามมาตรฐานในการเข้ารับบริการที่กำหนดไว้ เพื่อให้การบริการมีคุณภาพ ผู้รับบริการและผู้ให้บริการปลอดภัย ดังนั้นผู้รับบริการทุกคนจึงต้องปฏิบัติตามมาตรฐานในการเข้ารับ

บริการอย่างเคร่งครัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนุชิตา ทับศรีและ ศิริพงษ์ ทองจันทร์ (2560 : 153-164) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของสำนักทะเบียน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า ระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของสำนักทะเบียนอำเภอ กันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ที่มีเพศแตกต่างกัน มีระดับความพึงพอใจทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ความพึงพอใจของประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีระดับความพึงพอใจโดยรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนรายด้านพบว่า ด้านการส่งเสริมแนะนำบริการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความพึงพอใจของประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีระดับความพึงพอใจโดยรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนรายด้านพบว่า ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการที่มีประเภทของงานที่เข้ารับบริการแตกต่างกัน มีความพึงพอใจโดยรวมไม่ แตกต่างกัน ส่วนรายด้านพบว่า ด้านสถานที่/สภาพแวดล้อมการให้บริการ ด้านการส่งเสริมแนะนำบริการ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ และด้านกระบวนการบริการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

แนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของการให้บริการงานทะเบียนราษฎร ของสำนักทะเบียน ท้องถิ่นเทศบาลนครพิษณุโลก พบว่า สำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครพิษณุโลก ควรปรับปรุงสถานที่บริการ ให้กว้างขวาง มีระบบระบายอากาศที่ดี ปลอดภัย โปร่ง พัฒนาระบบการให้บริการโดยการลดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน กระจายอำนาจไปให้หน่วยงานในระดับท้องถิ่นอื่น ๆ และกำหนดจุดรับบริการ แยกตามประเภทของการให้บริการ เพื่อความสะดวก รวดเร็ว เพื่อเป็นการป้องกันและลดความเสี่ยงจากการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสิทธิกร สมบูรณ์พร้อม (2563 : 64) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง คุณภาพการให้บริการของสำนักทะเบียน อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของสำนักทะเบียนอำเภอศรี สงคราม จังหวัดนครพนม ได้แก่ นายอำเภอ ปลัดอำเภอ ควรกำกับดูแล และกำชับให้เจ้าหน้าที่เอาใจใส่ในการแก้ไขปัญหาพร้อมที่จะให้คำแนะนำแก่ประชาชนผู้มาใช้บริการอย่างเท่าเทียมและเสมอภาค ควรจัดเตรียมอุปกรณ์เครื่องมือและเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แก่ผู้มารับบริการ ให้มีความพร้อมกับการให้บริการและเพียงพอต่อผู้มาใช้บริการ ควรมีการจัดสภาพแวดล้อมให้มีความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อยที่เหมาะสมกับการให้บริการ และตรวจสอบกระบวนการและขั้นตอนในการทำงาน เพื่อให้เกิดการพัฒนากระบวนการให้บริการให้สะดวกและรวดเร็วมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครพิษณุโลกควรปรับปรุงสถานที่บริการให้กว้างขวาง มีระบบระบายอากาศที่ดี และปลอดโปร่ง เพื่อลดความเสี่ยงจากและทำตามมาตรการกาป้องกันกาติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

2. สำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครพิษณุโลกควรกำหนดจุดรับบริการแยกตามประเภทของการให้บริการ เพื่อความสะดวก รวดเร็ว สามารถเข้ารับบริการได้ตรงตามความต้องการ

3. ภายใต้ของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ภาครัฐควรพัฒนาระบบการให้บริการโดยการลดขั้นตอนในการให้บริการ และกระจายอำนาจไปให้หน่วยงานในระดับท้องถิ่นอื่นๆ เพื่อลดการเข้ามาใช้บริการ เพื่อให้เกิดการบริการประชาชนให้มีความสะดวก รวดเร็ว

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ความพร้อมของเจ้าหน้าที่การให้บริการงานทะเบียนราษฎรผ่านระบบออนไลน์เพื่อป้องกันและลดความเสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

2. การพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ในการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครพิษณุโลก ภายใต้ของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

3. แนวทางการพัฒนาระบบการให้บริการแบบจุดเบ็ดเสร็จ One-Stop Service เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

เอกสารอ้างอิง

- ชัยรัตน์ จันทนดิษฐ์, วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวัน, วรณิ ลือรัตนองค์ชัย และปราโมทย์ กลิ่นลำดวน. (2562). ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของงานทะเบียนราษฎรสำนักงานเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร. *การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 7 ณ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาสังคมไทยในศตวรรษที่ 21*. 200-208.
- เทศบาลนครพิษณุโลก. (2564). *แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2561-2565)*. พิษณุโลก: เทศบาลนครพิษณุโลก
- นุชิดา ทับศรีและ ศิริพงษ์ ทองจันทร์. (2560, มกราคม). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของสำนักทะเบียนอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม. *วารสารช่อพะยอม*. 28 (1), 153-164.
- ปิยณัฐ จันทรเกิด. (2560). *คุณภาพการให้บริการของเทศบาลนครนครสวรรค์ ตามการรับรู้ของประชาชน*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐแนวใหม่. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

- ร่มทร์ ชันแก้ว และ พิชิต รัชตพิบูลภพ. (2561). คุณภาพการให้บริการประชาชนของสถานีตำรวจในอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ฉบับเสริมครบรอบ 12 ปี มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์*. 174 -184.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบข้าราชการ. (2552). *คู่มือคำอธิบายตัวชี้วัดระดับความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2552*. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สิทธิกร สมบูรณ์พร้อม. (2563). *คุณภาพการให้บริการของสำนักทะเบียนอำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม. ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.*

การบริหารจัดการน้ำโครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน เพื่อการเกษตรแบบมีส่วนร่วม
ในเขตตำบลบ้านยาง อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก
**Water Management of Khwae Noi Bamrung Dan Project for participatory
agriculture in Ban Yang Subdistrict Wat Bot
District Phitsanulok Province**

นัชชา เกิดอินทร์ และ โชติ บดีรัฐ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Nadcha Kerd-int and Chot Bodeerat

Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail : Nam.sweetmulet@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำโครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดนเพื่อการเกษตรแบบมีส่วนร่วม 2) เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำโครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน เพื่อการเกษตรแบบมีส่วนร่วม และ 3) แนวทางการบริหารจัดการน้ำโครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน เพื่อการเกษตรแบบมีส่วนร่วม เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจจากแบบสอบถามกับประชาชน จำนวน 344 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มค่าในสูตรของยามานะ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test และ F-test และการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาและการตีความ ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารจัดการน้ำโครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดนเพื่อการเกษตรแบบมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ประชาชนที่มี เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาอยู่ในพื้นที่ ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการน้ำโครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน เพื่อการเกษตรแบบมีส่วนร่วม ในเขตตำบลบ้านยาง อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3) แนวทางการบริหารจัดการน้ำที่ดีที่สุด คือ การบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของภาครัฐและภาคประชาชนภาครัฐและภาคประชาชน คือ จัดตั้งกลไกคณะทำงานร่วมระหว่างภาครัฐและภาคประชาชน เพื่อสร้างความตระหนักร่วมกัน โดยการกำหนดเป้าหมาย ทิศทาง และการจัดทำแผนบูรณาการการทำงานร่วมกัน เพื่อสร้างความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ ซึ่งกันละกัน ด้วยการจัดเวทีพูดคุยเสวนา และต้องมีระบบติดตาม ประเมินผลโครงการ โดยมีคณะกรรมการเป็นกลไกหลักในการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : การบริหารจัดการ; โครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน; การเกษตรแบบมีส่วนร่วม

* วันที่รับบทความ: 6 มีนาคม 2565; วันที่แก้ไขบทความ: 6 พฤษภาคม 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 10 พฤษภาคม 2565

Received: March 6, 2022; Revised: May 6, 2022; Accepted: May 10, 2022

Abstracts

The objectives of this research were to study the 1) level of the water management of Khwae Noi Bamrung Dan Project for the participatory agriculture 2) compare the personal factors to the water management of Khwae Noi Bamrung Dan Project for the participatory agriculture and 3) guidelines for the water management of Khwae Noi Bamrung Dan Project for the participatory agriculture. This research applied the Mixed Methods Research with the Quantitative Research by collecting the questionnaires from 344 households from the calculation formula of Taro Yamane and the Qualitative Research by the in-depth interviews from 9 key informants. The statistics used frequency percentage mean standard deviation t-test and F-test The data analysis used the content analysis and the interpretation. Results of the Research 1) Overall the level of the water management of Khwae Noi Bamrung Dan Project for the participatory agriculture was at the high level. 2) The people having the different genders ages education occupations income and duration in living had no the different opinion to the water management of Khwae Noi Bamrung Dan Project for the participatory agriculture. Therefore the hypothesis was denied. 3) The participative water management of the public sector and the people. It should build the mechanism in the working group to make the awareness together by sitting the goal direction and the plan for working integration to make the clarity of the role together in the discussion forum and have the evaluation system of the projects by the committee as the main mechanism in the water management in the area clearly.

Keywords : Management; Khwaenoibamrungdan Project; Participatory Agriculture

บทนำ

น้ำเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญมากเป็นแหล่งกำเนิดชีวิตทั้งสัตว์และพืชน้ำยังมีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตทั้งในการบริโภคและอุปโภค กล่าวคือ การกิน การใช้ ทั้งในภาคเกษตรกรรมอุตสาหกรรมตลอดสิ่งมีชีวิตทั้งหลายบนโลกนี้อีกทั้งมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศขณะเดียวกันปัญหาที่เกิดจากทรัพยากรน้ำก็มีไม่ย่นย่อไปกว่ากัน คือ หากปริมาณน้ำน้อยลงก็จะก่อให้เกิดความแห้งแล้งเกิดความเสียหาย หรือ หากปริมาณน้ำมากเกินไปก็ทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วมสร้างความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินหรือแม้กระทั่งปัญหาน้ำเสียที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิต (กรมทรัพยากรน้ำ, 2564 : 5) ซึ่งสถานการณ์น้ำในปัจจุบันนี้มีปริมาณมากกว่าปกติ แต่ก็ไม่ได้มากจนเกินไป และฝนที่ตกส่วนใหญ่จะตกในพื้นที่หลังเขื่อน ขณะที่ปริมาณน้ำในเขื่อนขนาดใหญ่ เช่น เขื่อนภูมิพล และเขื่อนสิริกิติ์ ณ ปัจจุบันยังมีปริมาณน้ำอยู่ที่ประมาณ 47% หรือไม่ถึงครึ่งหนึ่งของปริมาณความจุของเขื่อน ดังนั้นหากมีฝนตกเหนือเขื่อนก็ไม่น่ากังวล แต่หากเกินปริมาณน้ำมากเกินกว่าปกติก็ต้องเร่งการระบายน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาลงสู่อ่าวไทยให้ได้เร็วที่สุด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเร่งตรวจสอบและซ่อมแซม ตรวจสอบจุดชำรุด ตรวจสอบเส้นทางน้ำ เพื่อให้การใช้งานของระบบเครือข่ายคูคลองน้ำเกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพ เร่งตรวจสอบการใช้งานของเครื่องสูบน้ำ ระบบไฟฟ้า ระบบท่อ ให้สามารถใช้งานได้ดีในขณะสูบน้ำ เพื่อให้มวลน้ำสามารถไหลไปสู่สถานีสูบน้ำ ที่สำคัญต้องยอมให้ปล่อยน้ำเข้าทุ่งรับน้ำเพื่อให้ น้ำไหลผ่านพื้นที่ลุ่มต่ำเพื่อระบายน้ำลงสู่แม่น้ำ

ไปสู่ระบบเครือข่ายคลอง และลงสู่อ่าวไทยต่อไป การป้องกันความเสียหายต่อภาคเศรษฐกิจของเมือง "พื้นที่ต่ำลุ่มน้ำ เปรียบเสมือนเป็นทุ่งรับน้ำหรือเป็นแก้มลิงตามธรรมชาติ อาทิ ทุ่งเชียงราก ทุ่งท่าวัง ทุ่งบางบาล ทุ่งป่าโมก ทุ่งรังสิต ฯลฯ หากมองในเชิงกายภาพภูมิประเทศเหล่านี้เป็นพื้นที่รับน้ำหรือเก็บกักน้ำตามธรรมชาติอยู่แล้ว ในอดีตมีการกระจายอยู่มากมายในพื้นที่ภาคกลาง แต่ปัจจุบันถูกบุกรุกในหลายพื้นที่ ทุ่งต่างๆ หายไป เช่น บึงบอระเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์ หรือพื้นที่ในอำเภอบางบาล จังหวัดอยุธยา (กรมทรัพยากรน้ำ, 2564 : 5)

ตลอดหลายปีที่ผ่านมากรมชลประทานได้น้อมนำหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร มาเป็นหนึ่งในแนวปฏิบัติ ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน เปิดการแสดงความคิดเห็น ร่วมกันคิดและแก้ไขปัญหาเรื่อง "น้ำ" รวมถึงการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบ โดยจัดตั้งหน่วยงาน ภายในชื่อว่า สำนักส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน เมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2551 (ปัจจุบัน คือ กองส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน) กรมชลประทานได้ส่งเสริมให้ชุมชนรวมตัวกันและจัดตั้งกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานขึ้น เป็นองค์กรของเกษตรกร ใช้น้ำชลประทานในรูปแบบของคณะกรรมการที่คัดเลือก มาจากสมาชิกผู้ใช้น้ำที่อยู่ในระบบส่งน้ำคลองชลประทานสายเดียวกัน เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำและร่วมมือกันจัดสรรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ รังสรรค์ประโยชน์ให้กับทุกฝ่าย มีการส่งน้ำอย่างทั่วถึงพอเพียงต่อความต้องการ แม้ว่าจะมีการประชาสัมพันธ์และขอความร่วมมือแต่ปัญหายังปรากฏอยู่ต่อเนื่อง กรมชลประทานจึงได้ปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการน้ำชลประทานในพื้นที่ใหม่ โดยการให้เกษตรกรผู้ใช้น้ำเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ เริ่มต้นจากการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำพื้นฐานและพัฒนาเป็นกลุ่มบริหารการใช้น้ำทำให้ปัญหาต่าง ๆ คลี่คลายไปในทางที่ดี เพราะในยามที่น้ำขาดแคลนเกษตรกรจะสนทนากัน รับฟังถึงปัญหาจนเกิดความเข้าใจและหาทางแก้ไขปัญหาร่วมกันจนสำเร็จ การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการบริหารจัดการน้ำจึงต้องพัฒนาไกลและกระบวนการบริหารจัดการอย่างบูรณาการขึ้นมา โดยเสริมสร้างเครือข่ายการประสานงานและการทำงานร่วมกันของฝ่ายราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรชุมชน และประชาชนในท้องถิ่นในการพัฒนา การใช้และฟื้นฟูทรัพยากรน้ำ โดยให้ความสำคัญกับการให้ความรู้แก่แกนนำชุมชน เพื่อเพิ่มศักยภาพกระบวนการเรียนรู้และริเริ่มในชุมชน พัฒนาระบบรวบรวมและจัดทำข้อมูลระดับท้องถิ่นให้สอดคล้องกัน สร้างกระบวนการเรียนรู้การมีส่วนร่วมคิดร่วมทำ ฯลฯ เหล่านี้จะช่วยเพิ่มศักยภาพทางสังคมสามารถร่วมกันนำพาให้การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทุกด้านเป็นไปอย่างมีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (กรมชลประทาน, 2564 : 2-6)

โครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน เขตตำบลบ้านยาง อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ประสบปัญหาทางด้านน้ำเพื่อใช้ในการบริโภค อุปโภค อันมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัยซึ่งเกิดจากภาคการเกษตรการเพาะปลูกเลี้ยงสัตว์ปัญหาการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้งปัจจุบันเกิดขึ้นในระดับวิกฤตในหลายพื้นที่รับผิดชอบและความรุนแรงมาก ขณะเดียวกันความต้องการใช้น้ำกลับมีมากและเพิ่มขึ้นเรื่อยๆเป็นสิ่งที่บอกเหตุสำคัญที่แสดง

ให้เห็นถึงแนวโน้มความรุนแรงของภัยแล้งปัญหาที่พบคือปัญหาการชะล้างพังทลายของดินเนื่องจากผิวดินถูกเปลี่ยนสภาพไปเป็นพื้นที่การเกษตรจำนวนมากทำให้หน้าดินเปิดโล่งเมื่อมีฝนตกลงมาอย่างหนักจึงก่อให้เกิดการชะล้างพังทลายได้ง่ายการใช้น้ำในปริมาณมากและใช้อย่างฟุ่มเฟือยปัญหาสำคัญ อีกประการหนึ่งคือปัญหาการเปลี่ยนแปลงของสภาพดินฟ้าอากาศมีผลทำให้ปริมาณน้ำจืดมี การเปลี่ยนแปลงในปี 2561-2564 ทางโครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดนได้อนุมัติโครงการต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เช่น โครงการขุดลอกคลอง โครงการขุดลอกสระน้ำ โครงการขุดเจาะบ่อบาดาล เป็นต้น (โครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน, 2564 : 67) ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัย “การบริหารจัดการน้ำ โครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน เพื่อการเกษตรแบบมีส่วนร่วม” ทั้งนี้เพื่อต้องการทราบถึงความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำของในพื้นที่ ซึ่งจะเป็นตัวบ่งชี้ว่าการดำเนินงานในด้านการจัดการทรัพยากรน้ำของโครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน นั้นมีประสิทธิภาพหรือไม่อย่างไร ประชาชนมีความพอใจต่อการให้บริหารงานหรือไม่ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการน้ำต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำโครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน เพื่อการเกษตรแบบมีส่วนร่วม
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำโครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน เพื่อการเกษตรแบบมีส่วนร่วม
3. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการน้ำโครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน เพื่อการเกษตรแบบมีส่วนร่วม

ระเบียบวิธีวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบแบบแผนวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ จากแบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ประชากร คือ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปในเขตส่งน้ำคลองชลประทานตำบลบ้านยาง อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 2,430 ครัวเรือน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปในเขตส่งน้ำคลองชลประทานตำบลบ้านยาง อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 344 ครัวเรือน ที่ได้จากสูตรของยามาเน (Yamane)

1.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในการบริหารจัดการน้ำ โดยใช้วิธีเลือกแบบจำเพาะเจาะจง ประกอบด้วย ผู้รับผิดชอบในการบริหารจัดการน้ำ คณะกรรมการ และประชาชนผู้ใช้น้ำ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

1) แบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำ โครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน เพื่อการเกษตรแบบมีส่วนร่วม มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการน้ำโครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดนเพื่อการเกษตรแบบมีส่วนร่วม

2) แบบสัมภาษณ์ คือ สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการน้ำโครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน เพื่อการเกษตรแบบมีส่วนร่วม

2.2 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ คือ ศึกษาเอกสาร แนวคิด หลักการ และทฤษฎี กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย ดำเนินการสร้างและปรับแบบสอบถาม นำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาคุณภาพความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.865

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แบบสอบถาม การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

1. ลงพื้นที่ตำบลบ้านยาง อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามของประชาชนในพื้นที่

2. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูล กับประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 344 ชุด และเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง แล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้อง ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ทั้งหมด จำนวน 344 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด

3. นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

3.2 แบบสัมภาษณ์ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

1. ขอนหนังสือจากจากวิทยาลัยการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์
2. ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้
3. ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดไว้ จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์
4. นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 แบบสอบถาม

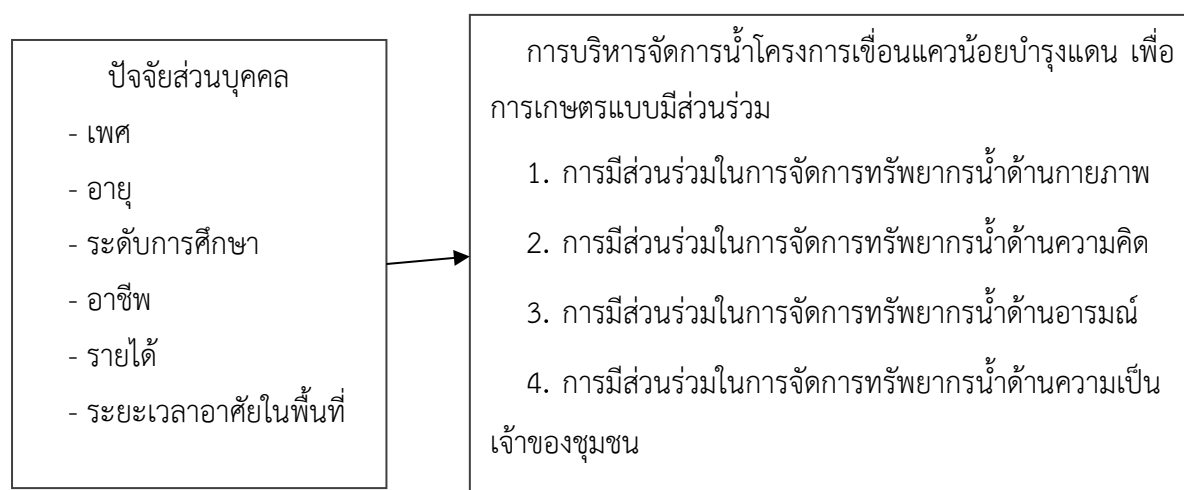
1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (%), ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
2. สถิติเชิงอนุมาน (Inference Statistics) ได้แก่ ค่าสถิติทดสอบ t-test ค่าสถิติทดสอบ F-test (One-Way Analysis of Variance)

4.2 แบบสัมภาษณ์

1. ข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
2. ข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากภาคสนามเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์โดยการสร้างข้อสรุป (Analysis Induction)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารจัดการน้ำโครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน เพื่อการเกษตรแบบมีส่วนร่วม

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารจัดการน้ำโครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน เพื่อการเกษตรแบบมีส่วนร่วม โดยภาพรวม

ลำดับ	การบริหารจัดการน้ำโครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน เพื่อการเกษตรแบบมีส่วนร่วม	ระดับความคิดเห็น (n=344)		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำด้านกายภาพ	3.95	0.663	มาก
2	การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำด้านความคิด	4.07	0.631	มาก
3	การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำด้านอารมณ์	3.98	0.710	มาก

4	การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำด้าน ความเป็นเจ้าของชุมชน	3.81	0.610	มาก
ภาพรวม		3.95	0.538	มาก

จากตาราง 1 พบว่า การบริหารจัดการน้ำโครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน เพื่อการเกษตรแบบมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.538) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำด้านความคิด รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำด้านอารมณ์ การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำด้านกายภาพ และการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำด้านความเป็นเจ้าของชุมชน ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การทดสอบสมมติฐานการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการบริหารจัดการน้ำโครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน เพื่อการเกษตรแบบมีส่วนร่วม
ตารางที่ 2 ผลสรุปการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการบริหารจัดการน้ำโครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน เพื่อการเกษตรแบบมีส่วนร่วม

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า F	Sig	ผลการศึกษา	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
เพศ	การบริหารจัดการน้ำ	0.913	-	0.362	-	✓
อายุ	การบริหารจัดการน้ำ	-	0.406	0.748	-	✓
การศึกษา	การบริหารจัดการน้ำ	-	0.667	0.573	-	✓
อาชีพ	การบริหารจัดการน้ำ	-	0.342	0.795	-	✓
รายได้	การบริหารจัดการน้ำ	-	0.075	0.973	-	✓
ระยะเวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่	การบริหารจัดการน้ำ	-	1.303	0.273	-	✓

จากตาราง 2 พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาอยู่ในพื้นที่ ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการน้ำโครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน เพื่อการเกษตรแบบมีส่วนร่วม ไม่แตกต่างกันทุกด้าน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการบริหารจัดการน้ำโครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดนเพื่อการเกษตรแบบมีส่วนร่วม

การสัมภาษณ์นี้มีจุดมุ่งหมายในการศึกษารวบรวมข้อมูลประกอบการวิเคราะห์แนวทางการบริหารจัดการน้ำโครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดนเพื่อการเกษตรแบบมีส่วนร่วม จากสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้ง 9 คน ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ในการบริหารจัดการน้ำของโครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดนเพื่อการเกษตรนั้น สิ่งสำคัญ

ที่สุด คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่เพราะฉะนั้นแนวทางการบริหารจัดการน้ำที่ดีที่สุด คือ การบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของภาครัฐและภาคประชาชน คือ จัดตั้งกลไกคณะทำงานร่วมระหว่างภาครัฐและภาคประชาชน เพื่อสร้างความตระหนักร่วมกัน โดยการกำหนดเป้าหมาย ทิศทาง และการจัดทำแผนบูรณาการการทำงานร่วมกัน เพื่อสร้างความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ ซึ่งกันละกัน ด้วยการจัดเวทีพูดคุยเสวนา และต้องมีระบบติดตาม ประเมินผลโครงการ โดยมีคณะกรรมการเป็นกลไกหลักในการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

การบริหารจัดการน้ำโครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน เพื่อการเกษตรแบบมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า

1. การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำด้านกายภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เข้าร่วมประชุมและสัมมนาเพื่อวางแผนโครงการที่จะนำมาใช้ปฏิบัติในการบริหารจัดการน้ำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การดำเนินของโครงการเขื่อนแควน้อยนั้นให้ความสำคัญกับเข้าร่วมประชุมและสัมมนาของประชาชน เพื่อวางแผนการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฐกรกาญจน์ จิรเดช , มยุรี รัตนเสริมพงศ์ และ สมบูรณ์ สุขสำราญ (2561 : 537-552.) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหาร จัดการน้ำอย่างยั่งยืนของจังหวัดอุทัยธานี ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการน้ำของจังหวัดอุทัยธานีตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ภาพรวมมีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีส่วนร่วมในการดำเนินการมากที่สุด รองลงมาเป็นการมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือ ปัญหาที่พบด้านการบริหารจัดการน้ำตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน ได้แก่ ประชาชนไม่ให้ความสำคัญกับการประชุมกลุ่ม องค์กรหรือกลุ่มผู้ใช้น้ำไม่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการน้ำ

2. การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำด้านความคิด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีส่วนร่วมบริจาคเงินหรือวัสดุสิ่งของในกิจกรรมเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การดำเนินของโครงการเขื่อนแควน้อยนั้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนในการช่วยรณรงค์ชักชวนเพื่อนบ้านให้ใช้น้ำอย่างประหยัด และเพื่อการบริหารจัดการน้ำ

3. การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำด้านอารมณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เจ้าหน้าที่ของโครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน มีการวางแผน การจัดสรรน้ำ การแจกจ่ายน้ำอย่างทั่วถึง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การดำเนินของโครงการเขื่อนแควน้อยนั้นให้ความสำคัญกับประชาชนเพื่อให้ได้รับผลประโยชน์จากการบริหารจัดการน้ำของโครงการเขื่อนแควน้อยบำรุง

แดน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ น้ำจากโครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดนมีปริมาณเพียงพอต่อ ความต้องการของประชาชน

4. การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำด้านความเป็นเจ้าของชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการติดตามและประเมินผลต่อการบริหารจัดการน้ำจากโครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การดำเนินของโครงการเขื่อนแควน้อยนั้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเข้าร่วมประชุมเพื่อสรุปวิเคราะห์ ปัญหาการบริหารจัดการน้ำจากโครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน

การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำโครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดนเพื่อ
การเกษตรแบบมีส่วนร่วม พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาอยู่ในพื้นที่ ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการน้ำโครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน เพื่อการเกษตรแบบมีส่วนร่วม ในเขตตำบลบ้านยาง อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งอาจเป็นเพราะว่า น้ำเป็นทรัพยากรที่สำคัญทั้งของมนุษย์ ของสัตว์ ของพืช และยังมีความจำเป็นทั้งในภาคเกษตรกรรม และอุตสาหกรรม ขณะเดียวกันปัญหาที่เกิดจากทรัพยากรน้ำก็มีไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าคุณประโยชน์เลย ถ้าหากปริมาณน้ำน้อยลงก็จะก่อให้เกิดความแห้งแล้งเสียหายหรือหากปริมาณน้ำมากเกินไปก็ทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วมสร้างความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สิน ดังนั้นประชาชนจึงมีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกันต่อการบริหารจัดการน้ำของโครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดนเพราะเป็นการบริหารจัดการน้ำเป็นความพยายามที่จะนำจากแหล่งน้ำส่งไปให้ประชาชนในการทำการเกษตร โดยอาศัยหลักการจัดการเพื่อให้การส่งน้ำเกิดประโยชน์สูงสุดตามวัตถุประสงค์ของโครงการ และจะยังประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับประชาชนในพื้นที่ได้อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุธรรมา จันทรา (2556 : 72 – 83) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการทรัพยากรน้ำจากโครงการชลประทานแม่น้ำชี กรณีศึกษาโครงการสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านกุดแซ่ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำในระดับสูงโดยปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่จำนวนสมาชิกในครัวเรือนลักษณะการถือครองที่ดินระยะเวลาการเป็นสมาชิกสหกรณ์ผู้ใช้น้ำความรู้เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรน้ำและการให้คุณค่าทรัพยากรน้ำส่วนการศึกษาปัญหาและอุปสรรคผลการศึกษาพบว่ามีปัญหาดังต่อไปนี้คือปัญหาการเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผนการแสดงความคิดเห็นปัญหาการไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรน้ำปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรน้ำปัญหาการขาดความร่วมมือและการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเกษตรกรในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการร่วมกัน

แนวทางการบริหารจัดการน้ำโครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดนเพื่อการเกษตรแบบมีส่วนร่วม จากสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้ง 9 คน ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ในการบริหารจัดการน้ำของโครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดนเพื่อการเกษตรนั้น สิ่งสำคัญที่สุด คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่เพราะฉะนั้นแนวทางการบริหารจัดการน้ำที่ดีที่สุด คือ การบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของภาครัฐและภาคประชาชน คือ จัดตั้งกลไกคณะทำงานร่วมระหว่างภาครัฐและภาคประชาชน เพื่อสร้างความตระหนักร่วมกัน โดยการกำหนดเป้าหมาย ทิศทาง และการจัดทำแผนบูรณาการการทำงานร่วมกัน เพื่อสร้างความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ ซึ่งกันละกัน ด้วยการจัดเวทีพูดคุยเสวนา และต้องมีระบบติดตาม ประเมินผลโครงการ โดยมีคณะกรรมการเป็นกลไกหลักในการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ที่ชัดเจนยิ่งขึ้นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของยุทธนา ตาละลักษมณ์, บัญชา ขวัญยืน และวราวุธ วุฒิวินัย (2557 : 15-23) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำเพชรบุรีแบบบูรณาการ ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารจัดการน้ำในลุ่มน้ำเพชรบุรีควรเปลี่ยนแปลงจากการพัฒนาไปสู่การจัดสรรน้ำและการบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณฝนกับปริมาณเก็บกักน้อยที่สุดของอ่างเก็บน้ำแก่งกระจานที่จะไม่ทำให้เกิดการขาดน้ำ ถูกพัฒนาขึ้น ภายใต้การบริหารจัดการอ่างเก็บน้ำแก่งกระจานตามเกณฑ์ปฏิบัติการอ่างเก็บน้ำ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการประเมินสถานการณ์น้ำในลุ่มน้ำและวางแผนการบริหารจัดการน้ำจากปริมาณฝนคาดการณ์ในอดีตไป พร้อมทั้งได้ประเมินโอกาสที่จะเกิดสภาวะการขาดน้ำเนื่องจากปริมาณฝนที่ตกน้อยกว่าที่คาดการณ์ ซึ่งแสดงถึงความเสี่ยงที่จะเกิดการขาดน้ำ ในการศึกษาได้เสนอแนวทางถึงความเสี่ยงที่จะเกิดการขาดแคลนน้ำ ด้วยการจัดสรรน้ำระหว่างภาคการใช้ น้ำต่างๆ ในสัดส่วนที่เท่ากันอย่างเป็นธรรม ซึ่งจะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างภาคการใช้ น้ำต่างๆ ผลการศึกษาก็ได้สามารถใช้เป็นเครื่องมือช่วยในการตัดสินใจในการวางแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ นอกจากควรปรับปรุงเกณฑ์ปฏิบัติการอ่างเก็บน้ำแก่งกระจานให้เหมาะสมกับสภาพการใช้น้ำในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดตั้งกลไกคณะทำงานร่วมระหว่างภาครัฐและภาคประชาชน เพื่อสร้างความตระหนักร่วมกัน ด้วยการจัดทำแผนบูรณาการการทำงานร่วมกัน
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดเป้าหมาย ทิศทาง และการจัดทำแผนบูรณาการการทำงานร่วมกัน เพื่อสร้างความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ซึ่งกันละกัน
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดเวทีพูดคุยเสวนา โดยมีคณะกรรมการเป็นกลไกหลักในการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น
4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีระบบติดตาม ประเมินผลการบริหารจัดการน้ำโครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการน้ำโครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน เพื่อการเกษตรแบบมีส่วนร่วมในเขตตำบลบ้านยาง อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก
2. ควรศึกษากระบวนการพัฒนาพืชผลทางการเกษตรของชุมชนแบบ 3 ป “ปลอดภัย ปลอดสาร ปลอดโรค ปลอดภัย” ภายใต้การใช้ทรัพยากรน้ำแบบทรงคุณค่าโครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดนบ้านยาง อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก
3. ควรศึกษาการพัฒนาศักยภาพของชุมชนในการดำเนินอาชีพภายใต้การใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดนในเขตตำบลบ้านยาง อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

เอกสารอ้างอิง

- กรมทรัพยากรน้ำ. (2552). *ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. 2552*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- กรมชลประทาน. (2564). *แผนยุทธศาสตร์กรมชลประทาน พ.ศ. 2561-2580*. กรุงเทพมหานคร: กรมชลประทาน.
- โครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน. (2564). *แผนปฏิบัติการประจำปี 2564*. พิษณุโลก: โครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน.
- ฐกรกาญจน์ จิรเดช, มยุรี รัตนเสริมพงศ์ และสมบูรณ์ สุขสำราญ. (2561). รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืนของจังหวัดอุทัยธานีตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*. 6 (2), 537-552.
- สุธรรมา จันทรา. (2556). การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการทรัพยากรน้ำจากโครงการชลประทานแม่น้ำชี กรณีศึกษาโครงการสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านกุดแซ่ จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารวิทยบริการ*. 24 (1), 72 – 83.
- ยุทธนา ตาละลักษณณ์, บัญชา ขวัญยืน และวราวุธ วุฒินิชย์. (2557). การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในกลุ่มน้ำเพชรบุรีแบบบูรณาการ. *วารสารสมาคมวิศวกรรมเกษตรแห่งประเทศไทย*. 20 (2), 15-23.

บทบาทของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองนาคำ ในการเสริมสร้างความ
เข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นในอำเภอเมือง อุดรธานีจังหวัดอุดรธานี
**The Roles of Members in Nong Na Kham Subdistrict Administrative
Organization Council in Strengthening the Local Community
in Mueang Udon Thani District Udon Thani Province**

บุญเหลือ บุญพามาลา

วิทยาลัยพณิชยบัณฑิต

Boonlua Boobpamala

Pitchayabundit College, Thailand

E-mail: nuspong.ggg@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) บทบาทของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองนาคำในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน 2) ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองนาคำในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนกับผลของการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองนาคำ และ 3) วิเคราะห์ถึงปัญหาและอุปสรรคของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองนาคำ ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ คือ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองนาคำ 10 ราย และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองนาคำ จำนวน 367 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire)

ผลการวิจัยพบว่า

1. บทบาทของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองนาคำ ในการส่งเสริมความ เข้มแข็งของชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านการสนับสนุน ส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี ท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก ด้านการส่งเสริม สนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มองค์กร เครือข่ายชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการแสวงหา/ระดมทุนเพื่อชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง และด้านการสร้างกลไกกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง

2. การทดสอบสมมติฐานพบว่าบทบาทของสมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบลหนองนาคำ ในการเสริมสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชนมีความสัมพันธ์ กับผลของการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองนาคำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

* วันที่รับบทความ: 20 กุมภาพันธ์ 2565; วันแก้ไขบทความ 16 มีนาคม 2565; วันตอบรับบทความ: 22 มีนาคม 2565

Received: February 20, 2022; Revised: March 16, 2022; Accepted: March 22, 2022

3. การสัมภาษณ์สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองนาคำ เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองนาคำ สรุปได้ว่าข้อจำกัดด้านงบประมาณประชาชนบางส่วนยังไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเครือข่ายชุมชนยังไม่มี ความเข้มแข็ง และปัญหาการพัฒนาเมืองที่ไร้ขอบเขตซึ่งจากกระแสการท่องเที่ยวที่ ไหลเข้ามาองค์การบริหาร ส่วนตำบลหนองนาคำ อย่างรวดเร็วทำให้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมการดำรงชีวิตของประชาชน เปลี่ยนแปลงไป

คำสำคัญ : บทบาทของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล; การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น

Abstracts

The objectives of this research were to study 1) the role of members of the Nong Na Kham Subdistrict Administrative Organization Council in strengthening the community; 2) the relationship between the roles of the members of the Nong Na Kham Subdistrict Administrative Organization Council in enhancing the and 3) analyze the problems and obstacles of the members of the Nong Na Kham Subdistrict Administrative Organization Council. in strengthening the community The sample group used in the interview were 10 members of the Nong Na Kham Subdistrict Administrative Organization and the sample group used to answer the questionnaire. There were 367 people who had the right to vote in the Nong Na Kham Subdistrict Administrative Organization. The instrument used for data collection was a questionnaire.

The results showed that :

1. Roles of members of Nong Na Kham Subdistrict Administrative Organization Council in promoting the strength of the community moderate by support promote the conservation of local cultures and traditions at a high level Promotion Supporting the establishment of an organization group The community network was at a moderate level. The aspect of seeking/raising funds for the community was at a moderate level. and the creation of a mechanism for people's participation process was at a moderate level.

2. The hypothesis test found that the role of the council members Nong Na Kham Subdistrict Administrative Organization to strengthen The strength of the community is related. with the effect of strengthening the community in the Nong Na Kham Subdistrict Administrative Organization statistically significant at the .05 level

3. Interview with members of Nong Na Kham Subdistrict Administrative Organization Council about problems and obstacles in action to strengthen the community in the Nong Na Kham Subdistrict Administrative Organization It can be concluded that some people's budget constraints are not yet co-operating in community networking activities. and the problem of boundless urban development caused by the tourism trend flows into Nong Na Kham Subdistrict Administrative Organization quickly made the way of life and culture of the people's livelihood change.

Keywords: Role of Sub-District Administrative Organization Council Members; Strengthening Local Communities

บทนำ

การพัฒนาโดยการพึ่งตนเองการค้นหามิติปัญหาท้องถิ่นโดยคำนึงวัฒนธรรมของท้องถิ่นรวมทั้งผู้นำท้องถิ่นและองค์กรพัฒนาเอกชนต่างมีส่วนผลักดันให้การพัฒนาที่เน้นการพึ่งตนเองเป็นไปอย่างเป็น รูปธรรม ประกอบกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ได้เน้นการอนุรักษ์ และการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาพร้อมกับเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในการดำเนินงาน รวมทั้งลดขนาดและบทบาทของภาครัฐแต่เพิ่มบทบาทภาคประชาชนมากขึ้น นโยบายดังกล่าว ต่อเนื่องมาถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 9 และฉบับที่ 10 ที่มุ่งเน้นให้เกิดการ พัฒนาที่ยั่งยืนและ ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยให้สามารถพึ่งตนเองได้เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เข้มแข็งและมี ดุลยภาพดังนั้นการ พัฒนาให้เกิดความเข้มแข็งในท้องถิ่นจึงเป็น บทบาทของสมาชิกสภา อบต.ในท้องถิ่นใน การเสริมสร้างความ เข้มแข็งของชุมชนให้บทบาทของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองนาคำ อำเภอเมือง จังหวัด อุดรธานี ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลหนองนาคำ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ชุมชนที่มีความเก่าแก่ ทางด้านประเพณีและวัฒนธรรมซึ่งเป็นชนพื้นเมืองที่มีประเพณี วัฒนธรรมที่มีมายาวนาน เนื่องจาก สภาพการณ์ทางสังคมในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองนาคำ อำเภอ เมือง จังหวัดอุดรธานี มีการ เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเนื่องด้วยกระแสการทองเที่ยวที่มีการพัฒนาอย่าง รวดเร็วจนส่งผลกระทบต่อ ชุมชนด้านต่าง ๆ การปกครองท้องถิ่นในรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น มีรูปแบบของการดำเนินงานให้ประชาชน มีส่วนร่วมในการเข้ามาพัฒนาท้องถิ่นของตนเองอย่างเต็มที่โดยการ ให้ประชาชนมีสิทธิในการลงสมัครรับ เลือกตั้งไม่ว่าจะเป็นฝ่ายบริหารมีหน้าที่ในการออกนโยบายในการบริหาร งานขององค์การบริหารส่วนตำบลหรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีหน้าที่เป็นฝ่ายตรวจสอบการ บริหารงานนโยบายต่างของนายกเทศมนตรีและฝ่ายร่างเทศบัญญัติในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วน ตำบล ซึ่งประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล มีสิทธิในการออกเสียงเลือกผู้นำท้องถิ่น ของตนเองได้ ดังนั้นกล่าวได้ว่าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ถือเป็นตัวแทนของประชาชนที่ต้องเข้ามาทำหน้าที่ใน การพัฒนาแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ตลอดจนตอบสนองความต้องการของประชาชนในด้าน ต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง สามารถดำรงอยู่ในสถานการณ์ทางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ ตลอดเวลาคณะผู้ศึกษาจึงเล็งเห็นความสำคัญบทบาทของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นปัจจัย สำคัญ ที่จะช่วยผลักดันให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง ความมั่นคง เกิดเสถียรภาพทางด้านเศรษฐกิจ เกิดการ รวมกลุ่มกัน ที่ชัดเจน และมีการขับเคลื่อนทางสังคมไปในทิศทางที่ดี มีความโดดเด่นที่ชัดเจนได้เนื่องด้วย สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นตัวแทนของประชาชนที่จะต้องทำหน้าที่เรียกร้องปกป้องและ ค้ำครองผลประโยชน์ของประชาชนในชุมชน ทั้งนี้เพื่อที่จะนำข้อมูลจากผลการศึกษาใช้เป็นแนวทางการพัฒนา

ให้ท้องถิ่นมีความเข้มแข็งจากกระแสโลกาภิวัตน์ที่เข้ามาสู่ชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองนาคำ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานีอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้มีแนวทางพัฒนาไปสู่มิติด้านต่าง ๆ เช่น มิติทางประเพณี วัฒนธรรม มิติทางทรัพยากรธรรมชาติมิติทาง สังคม และมิติทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อมให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับวิถีชีวิตและ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1) เพื่อศึกษาบทบาทของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองนาคำ ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในเขตอบต.หนองนาคำ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

2.2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองนาคำ ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนกับผลของการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองนาคำ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

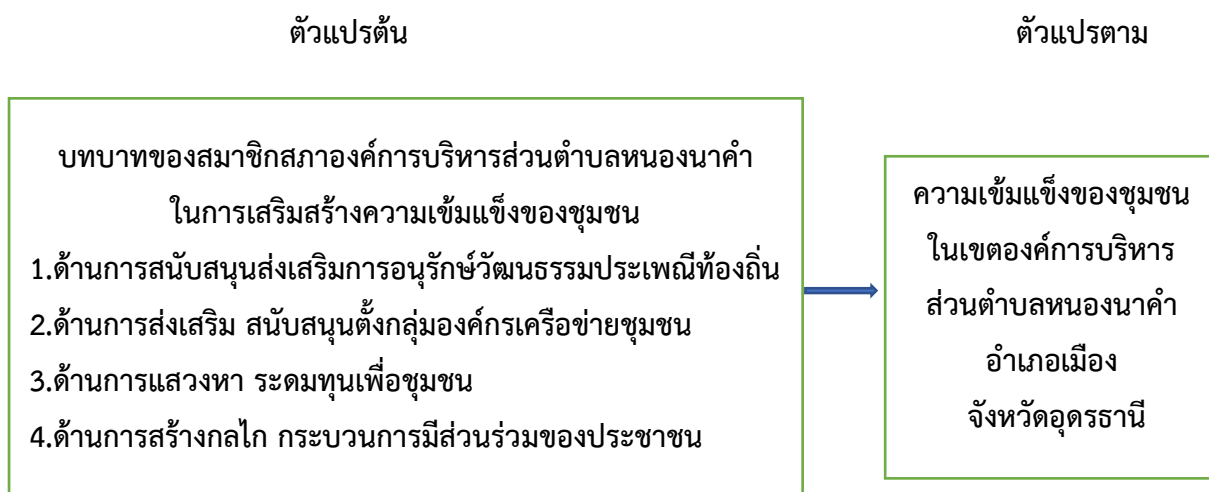
2.3) เพื่อวิเคราะห์ถึงปัญหาและอุปสรรคของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองนาคำ ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองนาคำ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย 2 กลุ่มคือสมาชิกสภา.อบต.หนองนาคำจำนวน 26 คน /ปช,มีสิทธิเลือกตั้ง 1 สมาชิกสภา.อบต.หนองนาคำ จำนวน 8000 คน (ข้อมูลผู้มีสิทธิเลือกตั้งปีพ.ศ.2558) กลุ่ม ตัวอย่างกลุ่มที่1 สมาชิกสภาอบต.จำนวน 26 คน สุ่มตัวอย่าง อย่างง่าย สัมภาษณ์จำนวน 10 คน กลุ่มที่ 2 ปช .ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตสมาชิกสภา.อบต.หนองนาคำ จำนวน 8000 คน ใช้วิธีหาขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบ ทรานจำนวนประชากรที่ชัดเจนแน่นอน โดยการใช้ตารางสำเร็จรูปคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ R.V.Krejciec และD.W.Morgan (จำนวน 8000 คนตามตารางเทียบค่า=ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่แท้จริง = 367 คน) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติสถิติที่ใช้ได้แก่การแจกแจง ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ที่ใช้ในการ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของสมาชิกสภาอบต.หนองนาคำ ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของ ชุมชนกับผลของการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในเขตอบต.หนองนาคำ โดยใช้สถิติ Pearson Correlation สำหรับข้อมูลจากการสัมภาษณ์นำเขียนสรุปวิเคราะห์พรรณนาตามประเด็นคำถามเพื่อให้ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยถึงความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองนาคำ ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองนาคำ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตามแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองนาคำ 3 ปี พ.ศ. 2560 - 2563 องค์การบริหารส่วนตำบลหนองนาคำ ประกอบด้วยบทบาทใน ด้านการสนับสนุน ส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น/ ด้านการส่งเสริม สนับสนุนตั้งกลุ่มองค์กรเครือข่ายชุมชน/ ด้านการแสวงหา ระดมทุนเพื่อชุมชน/ด้านการสร้างกลไก กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ตามภาพข้างล่างนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

บทบาทของสมาชิกสภาอบต.หนองนาคำในการส่งเสริมความเข้มแข็งในชุมชนภาพรวมในการแสดงบทบาทของสมาชิกสภาอบต.หนองนาคำ ในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนทั้ง 4 ด้าน ด้านส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น $X = 3.48$, $S.D. = 0.83$ อยู่ในระดับมาก/ด้านการส่งเสริมสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มองค์กรเครือข่ายชุมชน/ด้านการแสวงหา/ระดมทุนเพื่อชุมชน/ด้านการสร้างกลไกกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน $X = 3.35$, $X = 3.27$, $X = 3.33$, $S.D. 0.76$, $S.D. 0.80$, $S.D. 0.84$ ปานกลาง ตามลำดับ ภาพรวมการแสดงบทบาทของสมาชิกสภา.อบต.หนองนาคำ ในการส่งเสริมความเข้มแข็งในชุมชน $X 3.36$, $S.D 0.76$ ปานกลาง

ภาพรวมกลุ่มตัวอย่างประชาชนที่อาศัยในชุมชน.อบต.หนองนาคำ ได้ประเมินผลของการเสริมสร้างความเข้มแข็งในชุมชน ของสมาชิกสภา.อบต.หนองนาคำ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.44 อยู่ในระดับมาก

ผลของการทดสอบสมมติฐานผลของการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทด้านการ สนับสนุน ส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น กับผลของการเสริมสร้างความเข้มแข็งในชุมชน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของสมาชิกสภาอบต.หนองนาคำ มีค่าเท่ากับ 0.701 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

ผลของการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทด้านการส่งเสริมสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มองค์กร เครือข่าย ชุมชนกับผลของการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของสมาชิกสภาอบต.หนองนาคำมีค่าเท่ากับ 0.854 มี ความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

ผลของการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทด้านการแสวงหา/ระดมทุนเพื่อชุมชน กับผลของการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่าความสัมพันธ์ ระหว่างบทบาทของสมาชิกสภาอบต.หนองนาคำ มีค่าเท่ากับ 0.611 มีความสัมพันธ์กันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

ผลของการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทด้านการสร้างกลไก/กระบวนการมีส่วนร่วมของ ประชาชน กับผลของการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของสมาชิกสภาอบต.หนองนาคำ มีค่าเท่ากับ 0.325 มี ความสัมพันธ์กันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของ สมาชิกสภาอบต.หนองนาคำ ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน อันประกอบไปด้วย (1) ด้านการ สนับสนุน ส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น (2) ด้านการส่งเสริม สนับสนุน การจัดตั้ง กลุ่ม องค์กร เครือข่ายชุมชน (3) ด้านการแสวงหา/ระดมทุนเพื่อชุมชน และ (4) ด้านการสร้าง กลไก/กระบวนการมี ส่วนร่วมของประชาชน กับผลของการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในเขตอบต.หนองนาคำ มี ความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ทุกด้าน บทบาทของสมาชิกสภาอบต.หนองนาคำและ แนวทางในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนจากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างประชาชนมีข้อเสนอแนะ ต่อ บทบาทของสมาชิกสภาอบต.หนองนาคำในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน สรุปได้ดังนี้

1. สมาชิกสภาอบต.จะต้องอยู่ใกล้ชิดกับชุมชนมีความสัมพันธ์กับคนในชุมชนและเป็นที่ยอมรับ ของคนในชุมชน ทำให้มีความสามัคคีกลมเกลียวกันในชุมชน 2)สมาชิกสภาอบต.หนองนาคำจะต้องทำ หน้าที่

เป็นผู้กระตุ้นให้สมาชิกทาส่งที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน3)สมาชิกสภาอบต.หนองนาคำจะต้องมีภาวะผู้นำที่ดี โดยสามารถทำหน้าที่ในการชี้แนวทาง/ให้คำแนะนำกับชุมชน 4) สมาชิกสภาอบต.หนองนาคำ จะต้องทำหน้าที่เป็น ตัวแทนชุมชนในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐในการขอการสนับสนุน งบประมาณในการพัฒนาชุมชน ตลอดจนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐในการทำงานด้านต่าง ๆ ในการพัฒนาชุมชน 5) สมาชิกสภาอบต.หนองนาคำจะต้องเป็นผู้ที่มีความพร้อม เสียสละเวลาส่วนตัว เพื่อทำให้งานให้ชุมชนได้อย่างเต็มที่ 6) สมาชิกสภาอบต.หนองนาคำจะต้องเป็นผู้ที่เอาใจใส่ชุมชน สอบถามความต้องการ ปัญหาความเดือดร้อนของชุมชนตลอดเวลา 7) สมาชิกสภาอบต.หนองนาคำ จะต้องทำงานด้วยความโปร่งใส ไม่มีผลประโยชน์แอบแฝง แลเห็นผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว 8) สมาชิกสภาอบต.หนองนาคำจะต้องเป็นผู้มีจิตอาสา ชอบทำงานกับชุมชน ประชาชน และให้ความช่วยเหลือชุมชนอย่างต่อเนื่อง กลุ่มตัวอย่างประชาชนที่อาศัยในเขต อบต.หนองนาคำ ได้มีข้อคิดเห็นต่อแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในเขต อบต.หนองนาคำ สรุปได้ดังนี้1) มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับ กิจกรรม โครงการ การดำเนินงานของอบต.ด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง 2) ควรมีการจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาเรื่องร้องทุกข์ต่าง ๆ 3) ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรม โครงการ การดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของ อบต.หนองนาคำอย่างต่อเนื่อง หลากหลายรูปแบบ 4) อบต.หนองนาคำ สมาชิกสภาอบต. จะต้องเน้นการทำงานเชิงรุก เข้าพบปะ พูดคุย กับประชาชนอย่างต่อเนื่อง 5) ควรจัดสรรงบประมาณ เครื่องมือ อุปกรณ์สำหรับการพัฒนาอาชีพ การทำกิจกรรมของชุมชนอย่างเพียงพอ 6)) อบต.หนองนาคำ สมาชิกสภาอบต. ควรให้การสนับสนุน จัดให้มีนักวิชาการที่มีความชำนาญในด้านการพัฒนาอาชีพ การฝึกอบรมอาชีพ มาให้ความรู้หรือฝึกอบรมให้แก่กลุ่มอาชีพต่าง ๆ ของชุมชนอย่างต่อเนื่อง 7) อบต.หนองนาคำ สมาชิกสภาอบต. ต้องร่วมกันชุมชน ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ท้องถิ่น ตลอดจนจัดหาแหล่งตลาดรองรับชุมชน 8) กิจกรรม โครงการพัฒนาชุมชนอบต.หนองนาคำสมาชิกสภาอบต. ที่ดำเนินการทุกกิจกรรม โครงการต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน คงเอกลักษณ์และคุณค่าของการเป็นอบต. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์สมาชิกสภาอบต.หนองนาคำ ผู้ศึกษาวิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกสภาอบต.หนองนาคำ ด้วยการใช้ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก กับจำนวนสมาชิกสภาอบต.หนองนาคำ รวม 10 คนซึ่งผลการสัมภาษณ์ นำเสนอออกเป็นสมาชิกสภาอบต.หนองนาคำ ที่ให้สัมภาษณ์ได้กล่าวถึง ประเด็นปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในเขต อบต.หนองนาคำ ซึ่งผู้ ศึกษาได้สรุปได้ดังนี้1) งบประมาณ สำหรับการพัฒนาชุมชนด้านต่าง ๆ มีจำนวนจำกัด ประกอบการ อบต.หนองนาคำ มีโครงการ กิจกรรมจำนวนมาก ดังนั้นจึงส่งผลให้งบประมาณสำหรับสนับสนุน กิจกรรม โครงการด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนมีไม่เพียงพอ 2) กิจกรรม โครงการเพื่อเสริมสร้างความ เข้มแข็งของชุมชน

ในเขตอบต.หนองนาคำ มีไม่หลากหลาย 3) ประชาชน มีความคิดเห็น ความ ต้องการให้ออบต. ช่วยเหลือที่
หลากหลายจำนวนมาก ซึ่งสมาชิกสภาอบต.หนองนาคำ จำเป็นต้องคัดเลือก ประเด็นปัญหาหรือความต้องการ
เร่งด่วนก่อน ซึ่งบางครั้งทำให้ประชาชนมองว่า การทำงานของสมาชิก สภาอบต.หนองนาคำ นิ่งเฉย ไม่สนใจ
ปัญหาของประชาชน 4)ประชาชน บางส่วนยังไม่ให้ความร่วมมือในการทำ กิจกรรม ทำงานช่วยชุมชนร่วมกับ
สมาชิกสภาอบต.หนองนาคำ อบต. มองว่าเป็นหน้าที่ของภาครัฐ จึงนิ่งเฉย ไม่เข้ามามีส่วนร่วม 5) กระบวนการ
ชุมชนและเครือข่ายชุมชนต่าง ๆ ยังไม่มีความเข้มแข็ง ยังไม่มีความ เชื่อมโยงกันในระหว่างเครือข่าย ลักษณะ
การทำงานร่วมกันยังยึดอยู่ที่ผลประโยชน์ที่ได้รับเป็นหลัก ทำให้ การพัฒนาชุมชนเป็นไปในทางกายภาพ
เท่านั้น ไม่ลงลึกถึงจิตวิญญาณของการพัฒนาที่แท้จริง ทำให้ชุมชน เกิดความไม่เข้มแข็งที่แท้จริง 6) ขาดการ
ถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม ประเพณีที่ดีงามที่ เป็นรูปธรรมให้แก่กลุ่มเด็กและเยาวชนใน
ระดับของสถานศึกษาในชุมชน 7) ปัญหาเรื่องการสื่อสาร ทั้ง ข้อมูลข่าวสารในเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน
การสร้างเครือข่าย และความรู้ต่าง ๆ ยังมีการสื่อสาร ไปสู่ชุมชนน้อยมาก ทำให้การเรียนรู้ของชุมชนยังไปได้ไม่
ไกลนัก

2. สมาชิกสภาอบต.หนองนาคำ ที่ให้สัมภาษณ์ได้เสนอแนะแนวทางที่เหมาะสม สำหรับการ
ดำเนินการเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในเขตอบต.หนองนาคำซึ่งผู้ศึกษาได้ สรุปได้ดังนี้¹⁾ให้
ความสำคัญกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ รู้จักมัธยัสถ์สร้าง
จิตสำนึกให้รู้จักคุณค่าของการมีชีวิตที่พอดีรวมทั้งรู้จักคุณค่าของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติรอบ ๆ
ชุมชน 2) ผู้นำชุมชน ต้องเป็นแกนหลักในการแก้ไขปัญหาชุมชน เพื่อให้ชุมชน เปลี่ยนจากการเป็นผู้รอรับ
ความช่วยเหลือมาเป็นผู้มีส่วนช่วยเหลือ โดยคนในชุมชนต้องเรียนรู้ที่จะเสียสละ เพื่อชุมชน 3) การดำเนิน
กิจกรรม โครงการต่าง ๆ ของอบต.ต้องเปิดเผยข้อมูล คำ ชี้แจงและเหตุผล ใน การดำเนินกิจกรรมใด ๆ ที่อาจมี
ผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัยคุณภาพชีวิต หรือส่วน ได้เสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับชุมชน
ท้องถิ่น และต้องให้ชุมชนมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนในเรื่อง ดังกล่าว 4) มีการดำ เนินการส่งเสริมให้มี
การใช้ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรรณรงค์ให้ประชาชนใน
ชุมชนใช้ประโยชน์จากป่าไม้อย่างอนุรักษ์และสร้างสรรค์ไม่ สร้างความเสื่อมโทรมให้กับป่าไม้มารวมทั้งร่วมกัน
ดูแลรักษาป่าไม้ให้มีสภาพสมบูรณ์มากขึ้นและยั่งยืน ตลอดไป 5) การพัฒนาชุมชนที่เกิดขึ้น ไม่ควรเน้นการ
พัฒนาที่ตอบสนองการท่องเที่ยวมากนักควรเน้นการพัฒนาที่สอดคล้อง สมดุล กับความเป็นเมืองวัฒนธรรม
หลากหลายชาติพันธุ์ 6) ควรดำเนินการติดตาม ตรวจสอบ ดูแลการใช้พื้นที่ประโยชน์ที่ดินของประชาชนให้ม
ีความเหมาะสม สร้างอาชีพ และให้ประชาชน ใช้ประโยชน์ที่ดินได้เต็มที่ ก่อให้เกิดรายได้เพื่อป้องกันการนำ
ที่ดินไปขายให้แก่กลุ่มนายทุน นักธุรกิจจาก ภายนอกชุมชน 7) ส่งเสริมให้มีการนำทรัพยากรที่สามารถนำมาใช้

ใหม่ได้นำมาใช้ในระดับชุมชนมากยิ่งขึ้น เช่น การคัดแยกขยะ การทำปุ๋ยจากขยะ เป็นต้น 8) ควรหาทางช่วยเหลือและส่งเสริมในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพของประชาชนในชุมชน การแนะนำอาชีพที่เหมาะสมให้กับประชาชนในท้องถิ่น การจัดหางานและการสร้างงานในชุมชนให้มากยิ่งขึ้น 9) ควรให้ความสำคัญและให้การสนับสนุนงบประมาณในด้านสาธารณูปโภค ด้านสาธารณสุข ด้านการส่งเสริมอาชีพเพื่อนำไปใช้ในการสร้าง ปรับปรุง และพัฒนาชุมชนให้มากยิ่งขึ้น 10) ส่งเสริมให้เกิดอุตสาหกรรมการเกษตรเป็นหลักพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน โดยสนับสนุนให้ขยายเป้าหมายของการรวมกลุ่มไปทางด้านการผลิต การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรให้เกิดมูลค่าเพิ่มในชุมชน

3. สมาชิกสภาอบต.หนองนาคำ ที่ให้สัมภาษณ์ได้มีข้อเสนอแนะต่อบทบาทของ สมาชิกสภาที่ดีเอื้อต่อการดำเนินการ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในเขตอบต.หนองนาคำ ซึ่งผู้ศึกษาได้สรุปได้ดังนี้ 1) เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในสภาพปัญหา ความต้องการของชุมชน เป็นอย่างดี 2) เป็นผู้ที่มิวิสัยทัศน์ในการทำ งาน มองการณ์ไกล สามารถนำการพัฒนาเข้ามาในชุมชนได้ อย่างเหมาะสม และคงความเป็นเมืองวัฒนธรรมได้อย่างสมดุล 3) เป็นผู้ที่เสียสละทำงานเพื่อชุมชนได้ ตลอดเวลา 4) เป็นผู้ทำงานด้วยความโปร่งใสปราศจากผลประโยชน์ 5) สามารถทำหน้าที่เป็นปากเสียง เรียกร้อง ความช่วยเหลือ การสนับสนุน ส่งเสริมจากภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ด้านต่าง ๆ ให้แก่ชุมชน 6) เป็นผู้ที่ มีความกล้าคิด กล้าทำกล้าตัดสินใจ สามารถผลักดันให้มีโครงการ กิจกรรมการพัฒนาชุมชนด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง และหลากหลาย 7) เป็นผู้ที่มีความสามารถในการชักชวน โน้มน้าวให้ประชาชนเข้ามามีส่วน ร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อชุมชนมากยิ่งขึ้น อีกทั้งเห็นคุณค่าของการเข้ามาทำ กิจกรรมเพื่อสังคม 8) เป็นผู้ที่ มีความเป็นตัวของตัวเอง ไม่ถูกชักจูง หรือชี้นำได้(มีความคิดเห็นเป็นของตนเอง ไม่ให้กลุ่มผลประโยชน์ นายทุนชี้นำให้ทำในสิ่งที่ผิด หรือแสวงหาผลประโยชน์ที่มีชอบ 9) เป็นผู้ที่แสวงหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อนำมา พัฒนาชุมชนตลอดเวลา 10) เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบรับบทบาทหน้าที่ของตนเองว่าจะต้องทำอะไรบ้าง

สรุปผลการวิจัยการศึกษาเรื่อง บทบาทของสมาชิกสภาอบต.หนองนาคำ ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบทบาทของสมาชิกสภาอบต.หนองนาคำในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของ ชุมชนท้องถิ่น และศึกษาปัญหาและอุปสรรคของสมาชิกสภาอบต.หนองนาคำในการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ของชุมชนท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะในเขตพื้นที่อบต.หนองนาคำ รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพโดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขต อบต.หนองนาคำ จำนวน 367 คน เก็บรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกสภาอบต.หนองนาคำ จำนวน 10 คน สัมภาษณ์เชิงลึก นำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติสถิติการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กลุ่มตัวอย่าง ปช. ในอบต.หนองนาคำ จำนวน 367 คนพบว่า เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 31-40 ปีมีการศึกษาในระดับอนุปริญญา/เทียบเท่า ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป อาศัย

อยู่ในชุมชนอบต.หนองนาคำ ระหว่าง 11 – 20 ปีได้เข้าร่วมกิจกรรม โครงการของ อบต.หนองนาคำ เป็นบางครั้ง และส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารจาก อบต.หนองนาคำ จากเสียงตามสาย ภาพรวมกลุ่มตัวอย่าง ปช. ในอบต.หนองนาคำ ได้ประเมินการแสดงบทบาท ของสมาชิกสภาอบต.หนองนาคำ ในการส่งเสริม ความเข้มแข็งของชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาบทบาท ของสมาชิกสภาอบต.หนองนาคำ ในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ทั้ง 4 ด้านพบดังนี้ 1) ด้านการสนับสนุน ส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น พบว่าภาพรวมกลุ่มตัวอย่าง ปช. ในอบต.หนองนาคำ ได้ประเมินการแสดงบทบาทของสมาชิกสภาอบต.หนองนาคำ ในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ในด้านการสนับสนุน ส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาบทบาทของสมาชิกสภาอบต.หนองนาคำในการส่งเสริม ความเข้มแข็งของชุมชนในด้านการสนับสนุน ส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น ในแต่ละประเด็นพบว่า ทุกประเด็น กลุ่มตัวอย่างประชาชนในของสมาชิกสภาอบต.หนองนาคำ ประเมินอยู่ในระดับมาก ลำดับแรกคือ ผลักดันให้มีโครงการ กิจกรรมในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีที่ดั้งเดิมของชุมชน รองลงมาคือส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เฒ่าผู้แก่ หรือปราชญ์ชาวบ้านถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ในการ อนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีที่ดั้งเดิมของชุมชนให้แก่กลุ่มเด็กและเยาวชนได้เรียนรู้เรียนรู้ เชิญชวน ชักจูง กระตุ้น ให้ประชาชน ในชุมชนเห็นคุณค่า ความสำคัญของการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีที่ดั้งเดิมของชุมชนเป็น ต้น 2) ด้านการส่งเสริม สนับสนุนการจัดตั้งกลุ่ม องค์กร เครือข่ายชุมชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างประชาชนในอบต.หนองนาคำ ได้ประเมินการแสดงบทบาทของสมาชิกสภาของสมาชิกสภาอบต.หนองนาคำ ในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ในด้านการส่งเสริม สนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มองค์กร เครือข่ายชุมชน อยู่ใน ระดับปานกลางเมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น กลุ่มตัวอย่างประชาชนในอบต.หนองนาคำได้ประเมิน การแสดงบทบาทของสมาชิกสภาของสมาชิกสภาอบต.หนองนาคำ ในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ในด้าน การส่งเสริม สนับสนุนการจัดตั้งกลุ่ม องค์กร เครือข่ายชุมชน อยู่ในระดับมาก ในการดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนมีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้น่าอยู่ เช่น ทำความ สะอาดชุมชน ปลูกป่า เป็นต้น และได้ร่วมเป็นคณะกรรมการทำงานในกลุ่มเครือข่าย องค์กรต่าง ๆ ใน ชุมชนนอกจากนี้สมาชิกสภาอบต.หนองนาคำ ได้มีบทบาทในระดับปานกลาง ในการดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนให้มีการรวมกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน เป็นที่ ปรีกษาและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการรวมกลุ่ม ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม เครือข่ายองค์กรต่าง ๆ ใน ชุมชนจัดให้มีวิทยากรหรือผู้มีความเชี่ยวชาญมาให้ความรู้ด้านการพัฒนากลุ่มเครือข่าย องค์กรต่าง ๆ แก่ ประชาชนในชุมชนถ่ายทอดองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ แก่แก่กลุ่มเครือข่าย และองค์กรของ ประชาชนในชุมชน เป็นผู้ประสานงานให้กลุ่ม เครือข่าย องค์กรต่าง ๆ ในชุมชน กับกลุ่ม องค์กร เครือข่าย ภายนอกชุมชน ตลอดจนหน่วยงานรัฐ หน่วยงานเอกชน อยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น 3) ด้านการ แสวงหา/ระดมทุนเพื่อชุมชน พบว่า ภาพรวมกลุ่มตัวอย่างประชาชนในอบต.หนองนาคำ ได้ ประเมินการแสดงบทบาทของสมาชิกสภาอบต.หนองนาคำ ในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนใน

ด้านการแสวงหา/ระดมทุนเพื่อชุมชน อยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า กลุ่ม ตัวอย่างประชาชนในอบต.หนองนาคำ ได้ประเมินการแสดงบทบาทของสมาชิกสภาอบต.หนองนาคำ ในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ในด้านการแสวงหา/ระดมทุนเพื่อชุมชน อยู่ในระดับ ปานกลางทุกประเด็นลำดับแรก ได้แก่สมาชิกสภาอบต.หนองนาคำได้ดำเนินการกระตุ้นให้ประชาชนรู้จัก สามัคคี ช่วยเหลือกันและกันในชุมชน รองลงมาคือ เป็นตัวแทนจากประชาชนในการร้องขอการสนับสนุน งบประมาณเครื่องมือ อุปกรณ์ต่าง ๆ จากหน่วยงานรัฐ เอกชน เพื่อน มาท ากิจกรรม โครงการต่าง ๆ ของ ชุมชน และเป็นผู้ให้ข้อมูล คำแนะนำแก่ประชาชนในการแสวงหาทุน/งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์เครื่องมือ ในการท ากิจกรรม โครงการต่าง ๆ ของชุมชน เป็นต้น 4) ด้านการสร้างกลไกกระบวนการมีส่วนร่วมของ ประชาชน พบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างประชาชนในอบต.หนองนาคำในได้ประเมินการแสดง บทบาทของสมาชิกสภาอบต.หนองนาคำ ในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนในด้านการสร้างกลไก กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน อยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า กลุ่ม ตัวอย่างประชาชนในอบต.หนองนาคำ ในได้ประเมินการแสดงบทบาทของสมาชิกสภาอบต.หนองนาคำ ในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ในด้านการสร้างกลไกกระบวนการมีส่วนร่วมของ ประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง ทุกประเด็น ลำดับแรก ได้แก่ สมาชิกสภาอบต.หนองนาคำ มีบทบาทในการจัด ให้มีเวทีประชาคมในระดับชุมชน เพื่อให้สมาชิกในชุมชนได้แสดงความคิดเห็นความต้องการในด้านต่าง ๆ ในการพัฒนาชุมชน รองลงมาคือ ส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ประเมินผล โครงการกิจกรรมของอบต. และสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจ และกำหนดว่า หมู่บ้าน/ชุมชนควรมีกิจกรรม โครงการอะไรบ้าง เป็นต้น

ผลของการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในอบต.หนองนาคำในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างประชาชนที่อาศัยในชุมชนอบต.หนองนาคำได้ประเมินผลของการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในอบต.หนองนาคำอยู่ในระดับมากโดยกลุ่มตัวอย่างประชาชนที่อาศัยในชุมชนอบต.หนองนาคำ ได้ประเมินผลของการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในอบต.หนองนาคำ อยู่ในระดับมาก ได้แก่ทำให้คนชุมชนเกิดความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง คนในชุมชนช่วยกันระดมทรัพยากรในชุมชนอย่างเต็มที่และมี ประสิทธิภาพคนในชุมชนร่วมกันคิด ตัดสินใจในการทำกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน คน ในชุมชนมีจิตสำนึก และมีความรักหวงแหนวัฒนธรรม ประเพณีที่ดั้งเดิมของชุมชน เกิดการรวมกลุ่ม เครือข่ายของคนในชุมชน เพื่อร่วมกันทำกิจกรรมพัฒนาชุมชน เป็นต้นขณะเดียวกันกลุ่มตัวอย่างประชาชนที่อาศัยในชุมชนอบต.หนองนาคำ ได้ประเมินผลของการเสริมสร้างความเข้มแข็งของ ชุมชนในอบต.หนองนาคำอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมิน ตรวจสอบกิจกรรม โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เกิดเครือข่ายความร่วมมือกับภาคีการ พัฒนากับชุมชนอื่น หน่วยงานรัฐ หน่วยงานเอกชน นักวิชาการ และอื่น ๆ และคนในชุมชนพร้อมที่จะ ร่วมกันจัดการกับปัญหาของตนเองและชุมชน

ผลการทดสอบสมมติฐานผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของ สมาชิกสภาอบต.หนองนาคำ ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอันประกอบไปด้วย(1)ด้านการสนับสนุน ส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น(2) ด้านการส่งเสริม สนับสนุนการจัดตั้ง กลุ่ม องค์กร เครือข่าย ชุมชน (3) ด้านการแสวงหา/ระดมทุนเพื่อชุมชน และ (4) ด้านการสร้างกลไก/ กระบวนการมีส่วนร่วมของ ประชาชน กับผลของการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในเขตอบต.หนองนาคำมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน

อภิปรายผลการวิจัย

บทบาทของสมาชิกสภาอบต.หนองนาคำ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ท้องถิ่น มีประเด็นที่น่าสนใจ ได้นำมาอภิปรายผลได้ตามวัตถุประสงค์การศึกษา ดังนี้ ผลการศึกษาบทบาท ของสมาชิกสภาเทศบาลในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยให้ประชาชนในเขตอบต.หนองนาคำ เป็นผู้ประเมินนั้นพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ได้ประเมินบทบาทของสมาชิกสภาอบต.หนองนาคำ ในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการสนับสนุน ส่งเสริมการอนุรักษ์ วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น พบว่าสมาชิกสภาอบต.หนองนาคำ ในการส่งเสริมความเข้มแข็งของ ชุมชนในระดับมาก โดยสามารถผลักดันให้มีโครงการ กิจกรรมในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีที่ดีงาม ของชุมชน เชิญชวนชักจูง กระตุ้นให้ประชาชนในชุมชนเห็นคุณค่า ความสำคัญของการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีที่ดีงามของชุมชนด้านการส่งเสริม สนับสนุนการจัดตั้งกลุ่ม องค์กร เครือข่ายชุมชน พบว่า สมาชิกสภาอบต.หนองนาคำ มีบทบาทโดยรวมในระดับปานกลาง โดยให้การส่งเสริม สนับสนุน ให้ประชาชนในชุมชนมีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้น่าอยู่ เช่น ทำความสะอาด ชุมชน ปลูกป่า เป็นต้น และได้ร่วมเป็นคณะกรรมการทำงานในกลุ่ม เครือข่าย องค์กรต่าง ๆ ในชุมชนใน ระดับมาก ขณะที่ให้การส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนให้มีการรวมกลุ่ม อาชีพต่าง ๆ เพื่อ เสริมสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน เป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการรวมกลุ่ม ดำเนินกิจกรรม ต่าง ๆ ของกลุ่ม เครือข่าย องค์กรต่าง ๆ ในชุมชนจัดให้มีวิทยากรหรือผู้มีความเชี่ยวชาญมาให้ความรู้ด้าน การพัฒนา กลุ่ม เครือข่าย องค์กรต่าง ๆ แก่ประชาชนในชุมชนถ่ายทอดองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ แก่แก่กลุ่มในระดับปานกลางเท่านั้น จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่า บทบาทในด้านนี้ของสมาชิกสภาอบต.หนองนาคำ สามารถดำเนินการได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น เนื่องจากในปัจจุบันการรวมกลุ่มของ ประชาชน ยังไม่มีความหลากหลาย ประกอบกับประชาชนยังมีเป้าหมายหลักที่ผลประโยชน์ที่จะได้รับ มากกว่าความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ดังนั้น การเกิดกระบวนการเรียนรู้กระบวนการคิดด้วยตนเองจึงไม่ เกิดการพัฒนามากนัก ประกอบกับกลุ่มประชาชนมีความต้องการให้ช่วยเหลือ สนับสนุนจากสมาชิกสภาอบต.หนองนาคำ และอบต. หลากหลาย ขณะที่สมาชิกสภาอบต.หนองนาคำ สามารถ ดำ เนินการได้เฉพาะในประเด็นที่เร่งด่วน หรือเดือนร้อนจริง ๆ ได้เท่านั้น นอกจากนั้นงบประมาณสำหรับ การสนับสนุนการทำงานของ กลุ่ม เครือข่ายต่าง ๆ ของ

ชุมชนที่อบต.จัดสรรให้มีจำนวนจำกัด จึงส่งผล ให้สมาชิกสภาอบต.หนองนาคำ ให้การช่วยเหลือสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่ม องค์กร เครือข่ายชุมชนได้ในระดับปานกลางเท่านั้นด้านการแสวงหา/ระดมทุนเพื่อชุมชน พบว่าสมาชิกสภาอบต.หนองนาคำ มีบทบาทโดยรวมในระดับปานกลาง โดยสามารถกระตุ้นให้ประชาชนรู้จักสามัคคีช่วยเหลือกัน และกันในชุมชน เป็นตัวแทนจากประชาชนในการร้องขอการสนับสนุนงบประมาณเครื่องมือ อุปกรณ์ ต่าง ๆ จากหน่วยงานรัฐ เอกชน เพื่อนำมาทำกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ของชุมชน และเป็นผู้ให้ข้อมูล คำแนะนำแก่ประชาชนในการแสวงหาทุน/งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์เครื่องมือในการทำกิจกรรมโครงการ ต่าง ๆ ของชุมชนได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น ทั้งนี้สาเหตุที่สมาชิกสภาเทศบาลหนองนาคำ มีบทบาทในการแสวงหา/ระดมทุนเพื่อชุมชนได้ในระดับปานกลาง เนื่องจากปัจจุบันอบต.หนองนาคำ มี โครงการ กิจกรรมหลากหลาย ประกอบกับงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐมีจำนวนจำกัด ดังนั้นจึงส่งผล ให้ไม่สามารถจัดสรรงบประมาณให้ชุมชนได้เพียงพอ นอกจากนี้การดำเนินการขอสนับสนุนช่วยเหลือด้าน งบประมาณ จากหน่วยงานภาครัฐ เอกชน จำเป็นต้องอาศัยความสัมพันธ์ความคุ้นเคยส่วนตัวด้วย ซึ่ง หน่วยงานภาครัฐ เอกชน บางครั้งก็เห็นความสำคัญของการช่วยเหลือชุมชน ด้วยการสนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ตลอดจนจัดให้นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ มาให้ความรู้อบรมอาชีพแก่ประชาชน ให้แก่ชุมชนบ้างก็ตาม แต่ยังไม่มีความต่อเนื่อง ดังนั้นการดำเนินงานในส่วนของชุมชนยังต้องพึ่งพาตัวเอง ระหว่างคนในชุมชนเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งก็มีผลต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนยังอยู่ในขอบเขตที่ จำกัดอยู่ นอกจากนี้การดำเนินการแสวงหา/ระดมทุนเพื่อชุมชนจำเป็นต้องอาศัยผู้ที่มีประสบการณ์ มี ทักษะการทำงานที่สอดคล้องประสานกับหน่วยงานแหล่งทุนต่าง ๆ ได้ดีซึ่งสมาชิกสภาอบต.หนองนาคำ บางคน ยังมีความรู้ทักษะความชำนาญในการทำงานไม่นัก ประกอบกับยังขาดประสบการณ์ ทำ งาน ในการแสวงหาความร่วมมือ ระดมทุนกับหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ดังนั้นจึงส่งผลให้สมาชิก สภาอบต.หนองนาคำ มีบทบาทในด้านได้ในระดับหนึ่งเท่านั้นด้านการสร้างกลไกกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า สมาชิกสภาอบต.หนองนาคำ มีบทบาทในการเสริมสร้างกลไก กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยรวมในระดับปานกลาง โดยจัดให้มีเวทีประชาคมในระดับชุมชน เพื่อให้สมาชิกในชุมชนได้แสดงความคิดเห็นความต้องการในด้านต่าง ๆ ในการพัฒนาชุมชน รองลงมาคือ ส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ประเมินผลโครงการ กิจกรรมของอบต.หนองนาคำ และสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจ และก าหนดว่าหมู่บ้าน/ชุมชนควรมีกิจกรรม โครงการอะไรบ้างในระดับหนึ่งเท่านั้น ทั้งนี้สาเหตุที่สมาชิกสภาอบต.หนองนาคำ มีบทบาทในนี้ในระดับปานกลาง เนื่องจากการดำเนินงานพัฒนาชุมชนของเทศบาลและหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ที่ผ่านมา การมีส่วนร่วมของประชาชนค่อนข้างจำกัดเฉพาะกลุ่มบุคลากร เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ ผู้นำชุมชนเพียงบางส่วนเท่านั้น อีกทั้งการประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ประชาชนได้เข้าร่วมกิจกรรมยังมีการดำเนินการไม่ทั่วถึงครอบคลุมทุกพื้นที่ในชุมชน นอกจากนี้แล้วประชาชน บางส่วนยังไม่ค่อยเห็น ความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมโครงการพัฒนาชุมชนที่เกี่ยวข้องและมองว่าการทำงานพัฒนา ชุมชน เป็นหน้าที่

ของหน่วยงานรัฐ ดังนั้นจึงนิ่งเฉย ปล่อยให้เป็นที่ของหน่วยงานรัฐไปดังนั้นจึงส่งผล ให้การสร้างกลไก กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนของสมาชิกสภาอบต.หนองนาคำ อยู่ใน ระดับปานกลางเท่านั้น

ปัญหาและอุปสรรคของสมาชิกสภาอบต.หนองนาคำ ในการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ของชุมชนท้องถิ่น จากการสัมภาษณ์สมาชิกสภาอบต.หนองนาคำ ค้นพบว่าปัญหาและอุปสรรคใน การดำเนินการเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในเขตอบต.หนองนาคำ ประสบปัญหาหลักๆ ในลำดับแรกคืองบประมาณสำหรับการพัฒนาชุมชนด้านต่าง ๆ มีจำนวนจำกัดกิจกรรมโครงการเพื่อ เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนมีไม่หลากหลายประชาชนบางส่วนยังไม่ให้ความร่วมมือในการทำ กิจกรรม ทำงานช่วยชุมชนกระบวนการชุมชน และเครือข่ายชุมชนต่าง ๆ ยังไม่มีความเข้มแข็งยังไม่มี ความเชื่อมโยงกันในระหว่างเครือข่ายลักษณะการทำงานร่วมกันยังยึดอยู่ที่ผลประโยชน์ที่ได้รับเป็นหลัก ขาด การถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม ประเพณีที่ดีงามที่เป็นรูปธรรมให้แก่กลุ่มเด็กและ เยาวชน ปัญหาเรื่องการสื่อสาร ทั้งข้อมูลข่าวสารในเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน การสร้างเครือข่าย และความรู้ต่าง ๆ ยังมีการสื่อสารไปสู่ชุมชนน้อยมากปัญหาการพัฒนาเมืองที่ไร้ขอบเขต ซึ่งจากกระแส การท่องเที่ยวที่ไหลเข้ามาอบต.หนองนาคำ อย่างรวดเร็ว ส่งผลต่อวิถี การดำเนินชีวิตของประชาชนใน ชุมชนเปลี่ยนแปลงไป สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ธนวัฒน์ยอดใจ (2546 : 65) ที่ได้ศึกษาบทบาทของ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ค้นพบว่า การแสดงบทบาทของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขต เมือง มีข้อจำกัดในด้านงบประมาณ กล่าวคือ งบประมาณอุดหนุนจากรัฐบาลมีจำนวน น้อย ลำบาก ส่งผลให้ การดำเนินการพัฒนาชุมชนล่าช้า และไม่หลากหลาย และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ มนัส สุริยสิงห์ (2548 : 5) ที่ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทในกระบวนการกำหนดนโยบายของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ค้นพบว่า บทบาทในกระบวนการกำหนดนโยบายของสมาชิก สภาองค์การบริหารส่วนตำบลค่อนข้างมีจำกัด เนื่องจากสมาชิกสภาฯ ยังขาดความรู้ความเข้าใจในหลัก ระเบียบ ข้อบังคับ ตลอดจนยังมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทอำนาจและหน้าที่ของตนเอง ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้ ส่งผล ให้สมาชิกสภาฯ ถูกชี้นำจากกลุ่มผู้บริหาร ไปสอดคล้องกับ ศิริพร ใจสุข (2552 : 64) ศึกษาเรื่อง กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของ ชุมชนอย่างยั่งยืน:กรณีศึกษาชุมชนบ้านวังป่อง ตำบลเหมืองแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ผล การศึกษาพบว่าประชาชนบ้านวังป่องมีลักษณะวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย อยู่ในระดับมากทั้งในด้านการ เคารพเหตุผลมากกว่าตัวบุคคล การประนีประนอม การมีระเบียบวินัย และ ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม เป็นการด ารงชีวิตประจ าววันที่เน้นบทบาทหน้าที่ของบุคคลในสังคมอันเป็นสิ่ง สำคัญในกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนอย่างยั่งยืนเมื่อพิจารณาจากปัญหาและอุปสรรคของ สมาชิกสภาอบต.หนองนาคำ ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นดังกล่าวนี้คณะผู้วิจัยเห็นว่า นโยบาย การบริหาร การพัฒนาท้องถิ่นของผู้บริหาร อบต.หนองนาคำและนโยบาย พัฒนาในระดับจังหวัด อุดรธานี ที่ผ่านมา มุ่งเน้นการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน ส่งเสริมให้จังหวัดอุดรธานี เป็นเมืองท่องเที่ยว

และน ำการพัฒนาแบบใหม่ ๆ ทั้งแหล่งสาธิตอุปโภค แห่ล่งอ านวย ความสะดวกต่าง ๆ เข้ามาสู่อบต. หนองนาคำ โดยขาดการควบคุม บริหารจัดการดูแลให้ สอดคล้องกับการเป็นเมืองวัฒนธรรมที่แวดล้อมไปด้วย แหล่งอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาตินอกจากนี้ งบประมาณสำหรับการพัฒนาอบต.หนองนาคำ ส่วนใหญ่มักจะถูก จัดสรรไปในการส่งเสริมการ ท่องเที่ยว การพัฒนาเมืองเป็นหลักแต่ละเลยการพัฒนาความเป็นชุมชน เพื่อให้ประชาชนเกิดความ เข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้นอกจากนี้การพัฒนาเมืองที่เกิดขึ้น ส่งผลต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนและ ความเข้มแข็งของชุมชน เนื่องจากนโยบาย และกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการ พัฒนา เสริมสร้างความ เข้มแข็งของชุมชน มีไม่ต่อเนื่อง ไม่หลากหลาย งบประมาณมีไม่เพียงพอ อีกทั้งการ สนับสนุนส่งเสริมให้ ชุมชนได้เรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานที่หลากหลายด้านนั้น ยังจำกัดเฉพาะ ภายในชุมชน เป็นหลัก ส่งผลให้ขอบเขตความรู้และประสบการณ์การทำงานของชุมชนมีไม่หลากหลาย และ กว้างขวาง ถึงแม้ว่า ความเป็นชุมชนของอบต.หนองนาคำ จะมีจุดเด่นในด้านวัฒนธรรม ประเพณีและวิถีการ ดำรงชีวิตที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น ตลอดจนประชาชนยังคงเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม ของ ชุมชนมาโดยตลอด ประกอบกับชุมชนอบต.หนองนาคำ มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ลัทธิ ศาสนา ชุมชนที่ ผลิติดอกมามีเอกลักษณ์เฉพาะตัวไม่สามารถหาซื้อได้ที่ไหนนอกจากอบต.หนองนาคำ เท่านั้น ซึ่ง จุดเด่นใน ด้านนี้หากผู้นำ ชุมชน สมาชิกสภาอบต.หนองนาคำ รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไม่สามารถนำจุดเด่น จุดนี้ มาพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนได้แล้ว การพัฒนาหรือเสริมความเข้มแข็งของชุมชนก็อาจเกิดขึ้นได้ เช่นกัน ซึ่งผู้ ศึกษาเห็น การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องดึงความ เป็นชุมชน คือ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความรักหวงแหนในวัฒนธรรม ประเพณีการอนุรักษ์เห็น คุณค่าของ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน เป็นต้น ออกมาให้เป็นรูปธรรม และมีการพัฒนา อนุรักษ์ให้ ความเป็นชุมชนเดิมเอาไว้ขณะเดียวการพัฒนาเมืองที่เกิดขึ้น จะต้องมีความสมดุล สอดคล้อง กับความเป็น ชุมชนที่คงเดิม คือการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความรักหวงแหนในวัฒนธรรม ประเพณีการ อนุรักษ์เห็นคุณค่า ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

สมาชิกสภาอบต.หนองนาคำ จะต้องอยู่ใกล้ชิดกับชุมชนมีความสัมพันธ์คนในชุมชน และเป็นที่ยอมรับ ของคนในชุมชน ทำให้มีความสามัคคีกลมเกลียวกันในชุมชน เป็นผู้กระตุ้นให้สมาชิกทำ สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อ ชุมชน มีภาวะผู้นำที่ดีโดยสามารถทำหน้าที่ในการชี้แนะทาง/ให้คำแนะนำกับชุมชน ทำหน้าที่เป็นตัวแทน ชุมชนในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐในการขอการสนับสนุน งบประมาณ ในการพัฒนาชุมชน ตลอดจนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐในการทำงานด้านต่าง ๆ ในการพัฒนาชุมชน เป็นผู้ที่มีความพร้อม เสียสละ เวลาส่วนตัว เพื่อทำงานให้ชุมชนได้อย่างเต็มที่ เป็นผู้ที่เอาใจใส่ชุมชน สอบถาม ความต้องการปัญหา ความ เดือนร้อนของชุมชนตลอดเวลาทำงานด้วยความโปร่งใส ไม่มีผลประโยชน์แอบ แฝงและเห็นผลประโยชน์

ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัวและเป็นผู้มีจิตอาสาชอบทำงานกับชุมชนประชาชนและ ให้ความช่วยเหลือชุมชนอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- ธนวัฒน์ยอดใจ. (2546). *บทบาทของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเขต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่*. การค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์การเมือง. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- มนัส สุริยสิงห์. (2548). *บทบาทในกระบวนการกำหนดนโยบายของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วน ตำบลอำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมือง และการปกครอง. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศิริพร ใจสุข. (2552). *กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน:กรณีศึกษา ชุมชนบ้านวังป่อง ตำบลเหมืองแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมือง และการปกครอง. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

การพัฒนาเมืองคาร์บอนต่ำผ่านระบบการจัดการเมืองอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษา

การบริหารจัดการขยะเทศบาลนครขอนแก่น

**Achieving Low Carbon Growth in Cities through Sustainable Urban
System Management: Case Study of Waste Management
Khon Kaen Municipality**

อำนาจ โอกระโทก และ ศุภวัฒนากร วงศ์ธนาสุ

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Amnart O-krathoag and Supawatanakorn Wongthanasu

Khon Kaen University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: amnaok@kku.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์กระบวนการบริหารจัดการขยะ และปัจจัยที่ส่งผลให้ประสบความสำเร็จการดำเนินโครงการพัฒนาเมืองคาร์บอนต่ำผ่านระบบการจัดการเมืองอย่างยั่งยืน งานวิจัยนี้ใช้การวิจัยเอกสาร เป็นวิธีการหลักในการศึกษาวิจัยและนำเสนอการศึกษาโดยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษาพบว่า โครงการส่งเสริมการคัดแยกขยะเพื่อลดปริมาณขยะที่ต้องจัดการมีเครือข่ายการคัดแยกขยะจำนวน 32 แห่ง มีปริมาณขยะอินทรีย์จำนวน 3,303 ตัน คำนวณปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้ 1,739 ตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า และมีศูนย์การเรียนรู้การจัดการขยะอินทรีย์ด้วยวิธีดีพอเพียงเป็นชุมชนต้นแบบทำให้เกิดโครงการครอบครัวคาร์บอนต่ำ โครงการหลักสูตรรักษาสีเสื้อและโครงการแปรรูปขยะมูลฝอยเป็นพลังงานไฟฟ้า โดยเทศบาลนครขอนแก่นได้จัดทำบันทึกข้อตกลงกับบริษัทเอกชนในการแปรรูปขยะมูลฝอยเป็นพลังงานไฟฟ้า และมีเงื่อนไขคือเอกชนเป็นผู้ลงทุนทั้งหมด ส่งผลให้มีการดำเนินงานทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ซึ่งลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้ 98,413.46 ตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่าใกล้เคียงกับเป้าหมายที่จังหวัดขอนแก่นได้รับคือ 100,500 ตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า และพบว่าเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้การพัฒนาเมืองคาร์บอนต่ำเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม คือ ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ภาคประชาสังคม สถาบันการศึกษา และภาคส่วนอื่น ๆ ในพื้นที่ บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการมีแผนงานขับเคลื่อนที่ชัดเจนมีความสำคัญอย่างมาก

คำสำคัญ : เมืองคาร์บอนต่ำ; การจัดการเมืองอย่างยั่งยืน; การบริหารจัดการขยะ

Abstracts

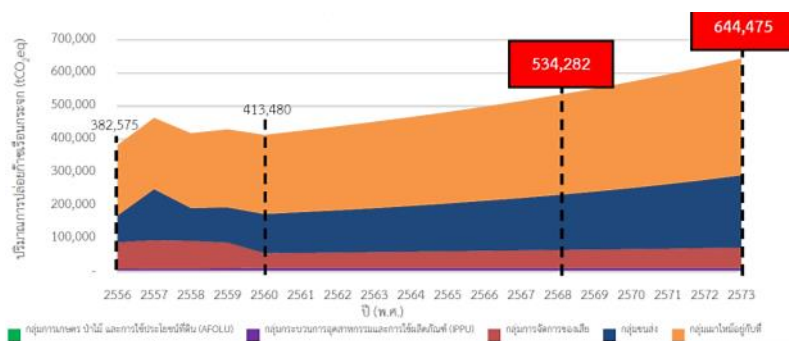
This research had the objective to investigate the question of whether the City of KhonKaen has achieved low carbon growth through a sustainable urban management system. This study identified factors affecting success or failure in achieving low carbon growth. This research is a documentary research of waste management, and the factors behind a successful waste management system. The author conducted a review of the related literature. This study had the following findings.

The waste sorting promotion project to reduce the amount of waste in KhonKaen City has 32 waste sorting networks with a total capacity of 3,303 tons of organic waste. The amount of greenhouse gas emissions is calculated at 1,739 tons of carbon-dioxide-equivalent. There is a learning center on organic waste management which applies sufficiency economy principles as a model community of how a low-carbon family operates. There is an Environmental Conservation Curriculum Project and a project to convert solid waste into electric power. The Khon Kaen Municipality has entered into a memorandum of understanding with private companies to convert solid waste into electricity on the condition that all investors are private. As a result, operations are carried out at both upstream, midstream, and downstream. The system is able to reduce greenhouse gas emissions by 98,413.46 tons of carbon-dioxide-equivalent. That quantity is close to the target that Khon Kaen has set of 100,500 tons of carbon-dioxide-equivalent. It was found that the key condition for the development of a low-carbon city is cooperation between government agencies, the private sector, Civil Society, educational institutions, and other sectors in the area. It is also very important that the local administrative organization(s) is a key player and that there is a clear roadmap for implementing the system.

Keywords: Low Carbon Cities; Sustainable Urban Management; Waste Management

บทนำ

การพัฒนาและการเจริญเติบโตของเทศบาลขอนแก่น ไม่เพียงแต่เป็นการเจริญเติบโตในด้านประชากร เศรษฐกิจ การศึกษา และทางการแพทย์เพียงเท่านั้น การคมนาคมขนส่งความต้องการใช้พลังงาน รวมถึง ปริมาณขยะก็มากขึ้นเช่นกัน จากการคาดการณ์การปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกของเทศบาลนครขอนแก่น พบว่า ในอนาคตอันใกล้เทศบาลนครขอนแก่นจะมีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกถึง 644,475.58 ตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า ในปี พ.ศ. 2573 (จากปี พ.ศ. 2560 มีการปล่อย 413,480.28 ตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า) ดังนั้น การริเริ่มดำเนินโครงการเพื่อทำการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก จึงมีความจำเป็นอย่างมากในเทศบาลขอนแก่น

แผนภาพที่ 1 การคาดการณ์ปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในปี พ.ศ. 2573

ที่มา: ข้อมูลปริมาณก๊าซเรือนกระจกระดับเมือง (City Carbon Footprint: CCF)

(เทศบาลนครขอนแก่น, 2562 : ออนไลน์)

จังหวัดขอนแก่นเคยได้ขึ้นชื่อว่าเป็นเมืองที่มีปริมาณขยะตกค้างอันดับ 1 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อันดับ 8 ของประเทศ กระจายอยู่ในพื้นที่ 26 อำเภอ กว่า 8 แสนตัน (สำนักข่าว MThai, 2557 : ออนไลน์) โดยประเภทขยะที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เป็นขยะเศษจากอาหารมีถึงร้อยละ 53.80 รองลงมาเป็นพลาสติก ร้อยละ 19.6 อีกทั้งยังพบว่าการทิ้งขยะอันตราย ร้อยละ 0.08 จากสถานการณ์ปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นจะเห็นได้ว่าขยะอินทรีย์เป็นขยะที่สัดส่วนมากที่สุด (นรจิต จิรภัทรธรรม และคณะ, 2561 : ออนไลน์) นอกจากนี้ยังรวมถึงเศษใบไม้ กิ่งไม้ที่เกิดจากการตัดแต่งกิ่ง และการลักลอบทิ้งตามที่ว่างต่าง ๆ เป็นประจำ ก่อให้เกิดเป็นปัญหาในการจัดการขยะซึ่งการจัดการของเสียของเทศบาลนครขอนแก่นสามารถจำแนกออกเป็น 4 กลุ่มหลัก ได้แก่ การฝังกลบขยะ การจัดการมูลฝอยวิธีการทางชีวภาพ การเผาไหม้ขยะมูลฝอยติดเชื้อ และการจัดการน้ำ ดังนั้นวิธีการที่จัดการของเสียจึงต้องมีรูปแบบและวิธีการที่ครอบคลุมกับขยะในแต่ละประเภทเพื่อให้เหมาะสมและลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้ได้มากที่สุด

การจัดการเมืองในทุกมิติของการพัฒนาโดยเฉพาะการจัดการสิ่งแวดล้อม (Smart Environment) มุ่งสู่การเป็นเทศบาลนครขอนแก่นอัจฉริยะ (KKM SMART CITY) ที่มีเป้าประสงค์เป็นนครสีเขียวและมลพิษต่ำ (Low Carbon City) และเป็นนครแห่งการเอื้ออาทร แบ่งปัน และสมานฉันท์ ได้จัดตั้งคณะทำงานยุทธศาสตร์ลดปริมาณขยะหรือเรียกว่าชมรมคนขอนแก่นหัวใจไร้มลพิษ (Khon Kaen Low Carbon City) เพื่อให้การดำเนินงานมีความชัดเจนและเป็นรูปธรรม ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ คือ การป้องกันการเกิดขยะ การรณรงค์ลดการสร้างขยะ การสร้างเครือข่ายผู้คัดแยกขยะ และการคัดแยกขยะไปจัดการอย่างเหมาะสม โดยใช้แนวทาง 3Rs (Reduce, Reuse, and Recycle) ผ่านกลไกทางสังคมในลักษณะที่เรียกว่า “ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” (Inclusive Development) (ศุภวัฒน์กร วงศ์ธนวุธและคณะ, 2562 : 41) เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการมีส่วนร่วมช่วยลดปริมาณก๊าซเรือนกระจกได้ 98,413.46 ตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่าในช่วง ปี พ.ศ. 2560-2564

ด้วยเหตุนี้การศึกษาโครงการพัฒนาเมืองคาร์บอนต่ำผ่านระบบการจัดการเมืองอย่างยั่งยืน ด้านการบริหารจัดการขยะจึงนำมาสู่ปัญหาหรือคำถามในงานศึกษาชิ้นนี้ที่ต้องการค้นหาคำตอบว่าการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเมืองขอนแก่นที่เป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาให้เป็นเมืองอัจฉริยะที่มีประสิทธิภาพได้นั้น จะต้องมีการบริหาร แนวทาง วิธีดำเนินโครงการที่เหมาะสม และมีปัจจัยที่ส่งผลให้ประสบความสำเร็จอย่างไรเพื่อเป็นต้นแบบให้กับพื้นที่อื่นได้นำไปปรับใช้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์กระบวนการบริหารจัดการขยะของโครงการพัฒนาเมืองคาร์บอนต่ำผ่านระบบการจัดการเมืองอย่างยั่งยืนโดยเทศบาลนครขอนแก่น
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลให้ประสบความสำเร็จด้านการบริหารจัดการขยะ ในการดำเนินโครงการพัฒนาเมืองคาร์บอนต่ำผ่านระบบการจัดการเมืองอย่างยั่งยืน โดยเทศบาลนครขอนแก่น

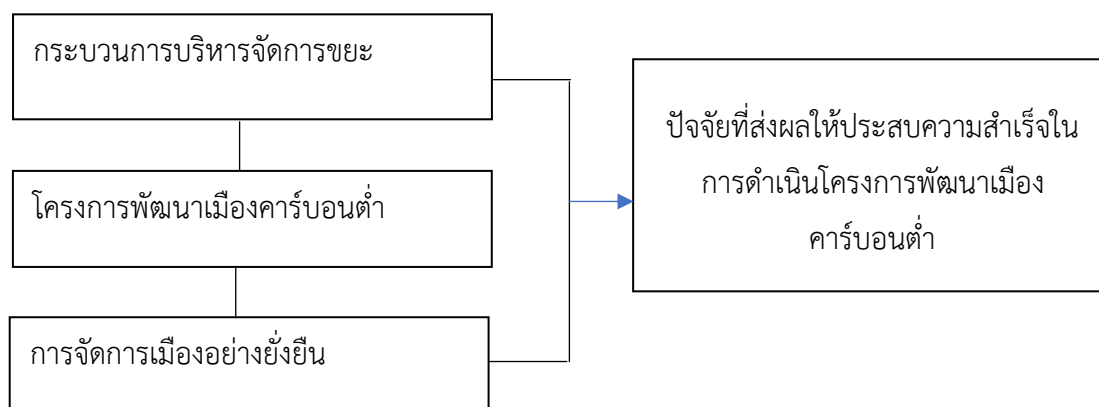
ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยใช้แหล่งข้อมูลจากเอกสารทุติยภูมิ (Secondary data) ผู้เขียนเอกสารได้ศึกษา และรวบรวมข้อมูลและศึกษาจากเอกสาร งานวิจัย แผนการปฏิบัติงาน เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ วารสารสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมืองคาร์บอนต่ำผ่านระบบการจัดการเมืองอย่างยั่งยืน ด้านการบริหารจัดการขยะ ผู้วิจัยได้คัดเลือกการศึกษาโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากข้อมูลทุติยภูมิ ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลและศึกษาจากเอกสาร งานวิจัย แผนการปฏิบัติงาน เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ วารสารสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะของประเทศไทยและจังหวัดขอนแก่น หลังจากที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลครบถ้วนแล้ว ได้นำข้อมูลไปตรวจสอบความครบถ้วนและวิเคราะห์ประเด็นที่เป็นสาระสำคัญของข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์โครงการพัฒนาเมืองคาร์บอนต่ำผ่านระบบการจัดการเมืองอย่างยั่งยืน ด้านการบริหารจัดการขยะ จากการรวบรวมเอกสาร
2. ข้อมูลที่วิเคราะห์ได้ถูกรวบรวมโดยจัดสร้างรหัสอ้างอิงประเด็นที่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ เพื่อแสดงให้เห็นว่าการบริหารจัดการขยะ มีวิธีการทำอย่างไรหรือกิจกรรมใดจึงสามารถจัดการกับขยะได้อย่างมีประสิทธิภาพ และอภิปรายผลซึ่งแสดงให้เห็นความสอดคล้องของการวิเคราะห์ข้อมูล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยนี้มีความสำคัญกับการวิเคราะห์กระบวนการบริหารจัดการขยะภายใต้โครงการพัฒนาเมืองคาร์บอนต่ำ และแนวคิดการจัดการเมืองอย่างยั่งยืน ว่ามีผลการดำเนินงานเป็นอย่างไรบ้าง และ อะไรคือ ปัจจัยที่ส่งผลให้ประสบความสำเร็จการดำเนินโครงการพัฒนาเมืองคาร์บอนต่ำผ่านระบบการจัดการเมืองอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย ดังภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

เทศบาลนครขอนแก่นได้ทำการดำเนินโครงการฯ ภายใต้ความร่วมมือจากหลายภาคส่วน และที่สำคัญของการดำเนินการ คือ การดำเนินการควบคู่ไปกับแผนพัฒนาเทศบาลนครขอนแก่น 5 ปี (พ.ศ. 2561-2565) ซึ่งมีวิสัยทัศน์ “พัฒนาเมืองสู่สากล สร้างสังคมแห่งความสุข” มุ่งพัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นแก่ประชาชน และยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองคาร์บอนต่ำ (Low Emission Development Strategy: LEDS) ของเทศบาลนครขอนแก่น ส่งผลให้การดำเนินโครงการจัดการขยะทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ และการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานขยะ ได้ผลการดำเนินโครงการตลอดโครงการ (จนถึงกรกฎาคม พ.ศ. 2564) โดยมีโครงการได้แก่ 1) โครงการการคัดแยกขยะรีไซเคิล 2) ศูนย์การเรียนรู้การจัดการขยะอินทรีย์ด้วยวิธีพอเพียง และ 3) โครงการบริหารจัดการและกำจัดขยะมูลฝอย ด้วยวิธีการแปรรูปขยะมูลฝอยเป็นพลังงานไฟฟ้า (Waste to Energy) ซึ่งรวมแล้วสามารถลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้ 98,413.46 ตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า ซึ่งใกล้เคียงกับเป้าหมายที่จังหวัดขอนแก่นได้รับคือ 100,500 ตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า

ผลการวิเคราะห์กระบวนการบริหารจัดการขยะของโครงการพัฒนาเมืองคาร์บอนต่ำผ่านระบบการจัดการเมืองอย่างยั่งยืน ในการเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาเมืองอัจฉริยะจังหวัดขอนแก่น การดำเนินโครงการพัฒนาเมืองคาร์บอนต่ำผ่านระบบการจัดการเมืองอย่างยั่งยืนด้านการบริหารจัดการขยะเทศบาลนครขอนแก่น เทศบาลนครขอนแก่นได้ดำเนินการ ดังนี้

1.1 โครงการส่งเสริมการคัดแยกขยะเพื่อลดปริมาณขยะที่ต้องจัดการ

เทศบาลฯ ได้กำหนดให้การคัดแยกขยะเป็นยุทธศาสตร์ในการจัดการขยะ โดยกลยุทธ์ในการดำเนินงานประกอบด้วย 1) การป้องกันการเกิดขยะ 2) การรณรงค์ลดการสร้างขยะ 3) การสร้างเครือข่ายผู้คัดแยกขยะ และ 4) การคัดแยกขยะไปจัดการอย่างเหมาะสม โดยเน้นการสร้างการมีส่วนร่วมตั้งแต่ **ต้นทาง** คือ การลดปริมาณและคัดแยกขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด **กลางทาง** คือ เพิ่มประสิทธิภาพการเก็บขนขยะมูลฝอย และ **ปลายทาง** คือ การกำจัดขยะมูลฝอยด้วยการแปรรูปเป็นพลังงานไฟฟ้า และให้ความสำคัญกับการให้ความรู้แก่ชุมชน โดยมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมดำเนินการจัดการให้ความรู้ในหัวข้อ “คนขอนแก่นหัวใจไร้มลพิษ” ในการลดปริมาณขยะภายในชุมชน และส่งเสริมการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า ด้วยการลดการใช้ การนำกลับมาใช้ซ้ำ และการนำกลับมาใช้ใหม่ (Reduce Reuse and Recycle: 3Rs) ซึ่งการดำเนินงานประกอบด้วย 2 โครงการย่อย ได้แก่

1.1.1 การเพิ่มจุดคัดแยกขยะรีไซเคิล

ผลการสำรวจของเทศบาลนครขอนแก่น ในปี พ.ศ. 2561 (อีอาร์เอ็ม-สยาม, 2562) พบว่า มีขยะอันตรายที่ถูกนำไปกำจัดกว่า 3.7 ตัน แต่การสำรวจการทิ้งขยะทั่วไปพบว่ายังมีการทิ้งขยะอันตรายปะปนกับขยะทั่วไปเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาที่ต้นทางนี้ เทศบาลนครฯ จึงได้มีเพิ่มสถานีการคัดแยกขยะรีไซเคิลและขยะอันตรายที่เกิดขึ้นในชุมชน 50 สถานี มีการขับเคลื่อนผ่านเครือข่ายและมีกิจกรรมเน้นการคัดแยกขยะทั้ง 4 ประเภท ได้แก่ ขยะอินทรีย์ ขยะรีไซเคิล ขยะอันตราย และขยะทั่วไป ตามกลยุทธ์ 3Rs โดยในปัจจุบันได้จัดตั้งสถานีคัดแยกและรูปแบบถังขยะอันตรายแบบตั้งเดียวในหน่วยงาน จำนวน 73 จุด และจุดบริการสถานีคัดแยกขยะจำนวน 47 จุด โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากโครงการพัฒนาเมืองคาร์บอนต่ำผ่านระบบการจัดการเมืองอย่างยั่งยืน (Achieving Low Carbon Growth in Cities through Sustainable Urban Systems Management in Thailand) ซึ่งได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อมโลก (Global Environment Facility: GEF) โดยสำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (Inclusive Green Growth and Sustainable Development Unit United Nations Development Programme Thailand: UNDP) จำนวน 885,740 บาท ซึ่งร้อยละ 55 ของงบประมาณได้นำไปจัดทำสถานีเรียนรู้การคัดแยกขยะ แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบสถานี ได้แก่ ตู้คัดแยกขยะอันตราย ตู้คัดแยกขยะรีไซเคิล และคัดแยกขยะทั่วไป ขณะเดียวกันยังมีการให้ความรู้แก่ประชาชนในการคัดแยกขยะให้ถูกต้อง โดยแบ่งถังขยะออกเป็น 4 สี 4

ประเภท ได้แก่ สีฟ้า ขยะทั่วไป สีเหลือง ขยะรีไซเคิลสีเขียว ขยะเปียก และสีแดง ขยะอันตราย แล้วนำขยะรีไซเคิลมาขายกับคณะกรรมการชุมชนกลุ่มย่อย เพื่อเป็นการตอบแทนผลประโยชน์ให้แก่คนในชุมชน

1.1.2 โครงการบุญทวีด้วยรีไซเคิลและโครงการฅาปนกิจเปลี่ยนขยะเป็นบุญ

โครงการบุญทวีด้วยรีไซเคิล ซึ่งหมายถึง การรับบริจาคขยะรีไซเคิลจากชุมชน โดยเทศบาลจะมีจุดตั้งรับบริจาคขยะรีไซเคิลครอบคลุมทั้ง 95 ชุมชน โดยพนักงานจะรวบรวมขยะ แยกประเภท และบันทึกน้ำหนักขยะ จากนั้นพนักงานจะนำขยะรีไซเคิลที่รวบรวมได้ส่งขายที่ร้านรับซื้อของเก่าอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง และโครงการฅาปนกิจเปลี่ยนขยะเป็นบุญ ซึ่งเทศบาลจัดตั้งศูนย์รับซื้อขยะรีไซเคิล จำนวน 19 ศูนย์ เพื่อรับซื้อขยะจากสมาชิกกองทุนฅาปนกิจเปลี่ยนขยะเป็นบุญ โดยจะมีการคัดแยกประเภทขยะ บันทึกน้ำหนัก และรายงานน้ำหนักขยะเดือนละ 1 ครั้งต่อเทศบาลนครขอนแก่น และ 2) การขายขยะรีไซเคิลให้ร้านรับซื้อของเก่า เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์รับซื้อขยะจำขยะรีไซเคิลที่สมาชิกนำมาขาย ส่งขายที่ร้านรับซื้อของเก่าอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

ผลจากการดำเนินงาน การติดตั้งสถานีคัดแยกขยะเพิ่มขึ้นและการให้ความรู้ประชาชนในชุมชน ทำให้มีประชาชนจำนวนมากหันมาสนใจการคัดแยกขยะ และทำให้ผู้คนเล็งเห็นถึงมูลค่าของขยะที่คัดแยกได้ ชุมชนต่างจัดการจำหน่ายขยะของตนเอง ส่งผลให้สถานีคัดแยกขยะถูกใช้ได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ จากการเก็บบันทึกพบว่าตลอด 3 ปี (พ.ศ. 2561-2564) ในการดำเนินโครงการ มีจำนวนขยะรีไซเคิลที่ตรวจสอบแล้ว 879 ตัน และเมื่อสิ้นสุดโครงการ (กรกฎาคม 2564) จะมีขยะรีไซเคิลคัดแยกได้เป็นจำนวน 1,226 ตัน สามารถแปลงเป็นการลดปริมาณก๊าซเรือนกระจกเข้าสู่ชั้นบรรยากาศได้

1.1.3 การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้การจัดการขยะอินทรีย์ด้วยวิธีพอเพียง

การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้การจัดการขยะอินทรีย์ด้วยวิธีพอเพียง ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อมโลก (GEF) โดยสำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) จำนวน 2,445,000 บาท ดำเนินการก่อสร้างปรับปรุงอาคารโรงปุ๋ยและจัดซื้อเครื่องมือ เครื่องยนต์ หรือเครื่องจักรกล เพื่อพัฒนาศักยภาพในการคัดแยกขยะอินทรีย์จากแหล่งกำเนิด และแก้ปัญหาด้านแรงงาน เพื่อให้อัตราการจ้างงานเพิ่มมากขึ้นไม่น้อยกว่า 10 ตันต่อวันสามารถรองรับการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ได้ไม่น้อยกว่า 50 ตันต่อวัน ผลการดำเนินงานในปัจจุบันมีเครือข่ายการคัดแยกขยะอินทรีย์ที่เป็นสถานประกอบการ ร้านค้า ตลาดสดเข้าร่วม จำนวน 32 แห่ง มีปริมาณขยะอินทรีย์ที่จัดเก็บได้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561-2564 จำนวน 3,303 ตัน คำนวณเป็นปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้ที่ 1,739 ตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า และศูนย์การเรียนรู้การจัดการขยะอินทรีย์ด้วยวิธีพอเพียงยังเป็นแหล่งเรียนรู้การจัดการขยะอินทรีย์ชุมชนต้นแบบครบวงจรให้กับประชาชนผู้สนใจเพื่อเรียนรู้และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันด้วย

ผลการดำเนินงานโครงการการคัดแยกขยะรีไซเคิล (โครงการบุญทวีด้วยรีไซเคิล และโครงการ ฌาปนกิจเปลี่ยนขยะเป็นบุญ) และการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้การจัดการขยะอินทรีย์ด้วยวิธีพองเพียง ส่งผลให้ เกิดแหล่งเรียนรู้การจัดการขยะรีไซเคิลและขยะอินทรีย์ ทำให้เกิดชุมชนต้นแบบครบวงจร ขับเคลื่อนภายใต้ 5 ยุทธศาสตร์ของเทศบาลนครขอนแก่น ได้แก่ 1) สังคมแห่งต้นไม้ 2) สังคมไร้มลพิษ 3) สังคมพิชิตพลังงาน 4) สังคมที่มีการบริโภคอย่างยั่งยืน และ 5) การสร้างสังคมรุ่นใหม่หัวใจสีเขียว

1.2 โครงการบริหารจัดการและกำจัดขยะมูลฝอยด้วยวิธีการแปรรูปขยะมูลฝอยเป็นพลังงาน ไฟฟ้า (Waste to Energy)

ในปี พ.ศ. 2563 เทศบาลนครขอนแก่นได้จัดทำบันทึกข้อตกลง (Memorandum of Understanding: MOU) กับบริษัทอัลโลแอนซ์ คลีน เพาเวอร์ จำกัด ในการแปรรูปขยะมูลฝอยเป็นพลังงาน ไฟฟ้าภายใต้เงื่อนไขหลัก 4 ข้อ ได้แก่ 1) เอกชนต้องเป็นผู้ลงทุนเองทั้งหมด 2) ราคาค่าธรรมเนียมกำจัดขยะ ใหม่ไม่เกิน 250 บาทต่อตัน ใน 3 ปีแรกและเพิ่มขึ้นไม่เกินร้อยละ 10 ทุก ๆ 3 ปีถัดไป 3) เทคโนโลยี “เผาตรง ระบบปิด ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม” และ 4) ดำเนินโครงการไม่เกิน 20 ปี ซึ่งประกอบด้วย ระบบการแปรรูป ขยะ 9 ระบบ คือ 1) ระบบลำเลียงและจัดเก็บขยะ 2) ระบบห้องเผาไหม้มูลฝอย 3) ระบบผลิตไอน้ำ 4) ระบบ ผลิตไฟฟ้า 5) ระบบน้ำใช้หมุนเวียนการจัดการน้ำเสียและน้ำทิ้ง 6) ระบบบำบัดกำจัดมลพิษทางอากาศก๊าซโอ เสียม 7) ระบบบำบัดน้ำชะขยะ 8) ระบบจัดการเถ้าหนักและเถ้าเบา และ 9) ระบบระบายอากาศสู่ชั้น บรรยากาศ

2. ปัจจัยที่ส่งผลให้ประสบความสำเร็จด้านการบริหารจัดการขยะ ในการดำเนินโครงการพัฒนา เมืองคาร์บอนต่ำผ่านระบบการจัดการเมืองอย่างยั่งยืน

จากการดำเนินโครงการพัฒนาเมืองคาร์บอนต่ำผ่านระบบการจัดการเมืองอย่างยั่งยืน ความสำเร็จ ของการบริหารจัดการขยะโดยเทศบาลนครขอนแก่น ประสบความสำเร็จลงได้ อันเนื่องมาจากปัจจัยสนับสนุน คือ ผู้นำ การได้รับความร่วมมือของทุกภาคส่วน การต่อยอดและขยายผลโครงการ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ มีการแบ่งหน้าที่ มีการมอบหมายงานอย่างชัดเจน ผู้บริหารของเทศบาลนคร ขอนแก่นได้กำหนดให้มีคณะทำงานอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งนำไปสู่การทำงานตามหน้าที่และบทบาทที่ได้รับอย่าง ชัดเจน จะเห็นได้จากการที่เทศบาลนครขอนแก่นได้จัดตั้งคณะทำงาน “คนขอนแก่น หัวใจไร้มลพิษ” เพื่อให้ การดำเนินโครงการบรรลุเป้าประสงค์และนำไปสู่การเป็นนครสีเขียวและมลภาวะต่ำ (Low Carbon City) โดยได้มีการดำเนินงานโครงการเฉพาะด้าน 2 โครงการ คือ 1) โครงการครอบครัวลดโลกร้อนหรือครอบครัว คาร์บอนต่ำ (Low Carbon Family) ภายใต้แนวคิดการเริ่มต้นที่ดีที่สุดคือการปลูกฝังจากครัวเรือน “พอดี เรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ และคุ้มค่า” ดำเนินการตาม 5 วิธี คือ 1) ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า 2) ปลูกอยู่ ปลูกกิน เพิ่มพื้นที่สีเขียว 3) เดินทางอย่างยั่งยืน 4) ไม่ก่อมลพิษ (3Rs) และ 5) ใช้สินค้าที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อม โดยเน้นความสมัครใจจากครัวเรือน และ 2) โครงการหลักสูตรรักษาสีสิ่งแวดล้อม โดยมีการจัดทำ

หลักสูตรเพื่อเน้นย้ำให้เด็กและเยาวชนเกิดความตระหนัก ความรู้ความเข้าใจจากหลักสูตรการสอน เกิดความรัก และความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาเมืองในรุ่นถัดไป โดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1) จัดกิจกรรมส่งเสริมและปลูกฝังให้นักเรียนทุกระดับชั้นได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภาวะโลกร้อน 2) เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและเห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ พลังงาน และสิ่งแวดล้อม 3) เพื่อให้มีความรู้ นำไปใช้ในการวางแผนการลดปริมาณขยะและการจัดการขยะอย่างถูกวิธี และ 4) เพื่อให้รู้บทบาทหน้าที่ มีทักษะการเป็นผู้นำ ดำเนินการจัดการเรียนรู้มุ่งสู่ 4 ยุทธศาสตร์ คือ 1) สังคมแห่งต้นไม้ 2) สังคมไร้มลพิษ 3) สังคมพิชิตพลังงาน และ 4) คนรุ่นใหม่หัวใจสีเขียว

2) การต่อยอดและขยายผลของโครงการอย่างไม่หยุดนิ่ง

ผลจากการดำเนินกิจกรรมภายใต้โครงการก่อให้เกิดศูนย์เรียนรู้ต้นแบบการจัดการขยะเหลือศูนย์ระดับโรงเรียน โดยเริ่มที่โรงเรียนศรีฐาน “ศรีฐาน Zero Waste” ที่มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ไปยังโรงเรียนและชุมชนโดยรอบ จนได้รับรางวัลถ้วยพระราชทานสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประจำปี 2562 และมีผลประโยชน์ (Co-Benefits) ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ คือ การนำขยะอินทรีย์มาผลิตเป็นปุ๋ย นอกจากการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกแล้วยังสามารถลดมลพิษทางอากาศ น้ำ และดิน ลดความต้องการใช้สารฆ่าแมลง การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นตัวบ่งชี้ความเป็นกรดด่างของดิน และเป็นแหล่งอินทรีย์วัตถุที่เสถียรในระยะยาว ด้านสังคม ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสร้างความตระหนักของชุมชนต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัยและความปลอดภัยจากการใช้ผักปลอดสารพิษ ด้านเศรษฐกิจ สามารถสร้างรายได้ให้กับเทศบาลและชาวบ้าน โดยเป็นการลดต้นทุนการผลิตและลดการซื้อสารเคมี นอกจากนี้ยังตอบสนองและเชื่อมโยงเป้าหมายด้านความยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 12 แผนการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน และเป้าหมายที่ 13 การรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ที่มีการส่งเสริมให้เข้าใจและปฏิบัติทั้งในระดับครัวเรือนและระดับเมือง

3) ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน ภาคประชาสังคม และชุมชน ซึ่งมีความสำคัญอย่างมากในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองคาร์บอนต่ำให้ประสบความสำเร็จ เนื่องจาก เทศบาลนครขอนแก่น ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชื่อว่า การทำงานโดยปราศจากความร่วมมือ และแรงสนับสนุนนั้นเพียงไม่อาจทำให้การพัฒนาเกิดความก้าวหน้าอย่างเป็นรูปธรรมได้ ดังนั้น เทศบาลนครขอนแก่น จึงได้ประสานความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญที่ต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นสถาบันการศึกษา ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ที่ทำงานด้านการขับเคลื่อนการพัฒนาเมือง โดยเทศบาลนครขอนแก่นให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้ภาคส่วนต่าง ๆ สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ จนกระทั่งเกิดเป็นภาคีเครือข่ายที่มีความเข้มแข็ง ร่วมกันขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายเดียวกันคือ การยกระดับพัฒนาเมือง กิจกรรมที่เกิดขึ้นภายใต้โครงการนี้ล้วนพัฒนามาจาก “ความตระหนัก” ของกลุ่มคนที่มีภาวะผู้นำซึ่งทำงานในท้องถิ่น ภาครัฐ หรือบริษัทเอกชนซึ่งเป็นคนขอนแก่นโดยกำเนิดและมีความต้องการให้เมืองมีการพัฒนาขึ้น เป็นฟันเฟืองชิ้นสำคัญ

ในการขับเคลื่อนแผนพัฒนาเมืองให้ก้าวหน้าอย่างมีประสิทธิภาพ สมบูรณ์ และมีความยั่งยืน ขณะเดียวกันยังเป็นการส่งเสริมและปลูกฝังให้ทุกภาคส่วน และคนในท้องถิ่นเห็นความสำคัญของการจัดการขยะและการใช้พลังงานเพิ่มมากขึ้น อันจะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตให้กับคนในพื้นที่ รวมถึงช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจให้กับทางจังหวัด ซึ่งจะช่วยให้ดึงดูดนักลงทุนเข้ามาลงทุนในอนาคตได้อีกด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

ความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายของโครงการพัฒนาเมืองคาร์บอนต่ำผ่านระบบการจัดการเมืองอย่างยั่งยืน ที่ได้เรียนรู้และนำมาปรับใช้ในการดำเนินการ ได้แก่ 1) การ “ระเบิดจากข้างใน” ด้วยใจรักบ้านเกิดซึ่งหมายถึงการสร้างความรักบ้านเกิด การอยากให้มีบ้านที่น่าอยู่และสิ่งแวดล้อมที่ดี จนนำไปสู่การเกิดนักเคลื่อนไหวทางสังคมที่คอยออกมารณรงค์และพัฒนากิจการของตนเองให้น่าอยู่ สอดคล้องกับแนวคิดของซูสีทรี ชูชาติ และคณะ (2544 : 28) ที่ว่า ในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้น ชุมชนต้องมีความรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการและต้องคำนึงถึงการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ และในการพัฒนาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2) ความร่วมมือแบบบูรณาการ (Integrated Collaboration) คือการได้รับการสนับสนุนอย่างดียิ่งจากหลายภาคส่วน รวมถึงการเกิดปรากฏการณ์ใหม่ๆ ที่เกิดจากความร่วมมือของ 5 เทศบาลในจังหวัดขอนแก่น อันนำไปสู่การขับเคลื่อนในการพัฒนาเมืองขอนแก่นไปสู่เป้าหมายต่าง ๆ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการบริหารจัดการ โดยเฉพาะภาคประชาชนเพราะถือว่าเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการนำนโยบายมาใช้ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความพร้อมและต้องการที่จะปฏิบัติของทุกฝ่าย โดยผ่านกระบวนการการสร้างแรงกระตุ้นหรือแรงจูงใจ เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ดังเช่น กรณีของเกาะหมากนั้นได้มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ร่วมกันแสดงความคิดเห็น และหาทางออกร่วมกันได้อย่างเต็มที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉัตรชนก ไตรวัฒนกุล (2559 : 344-361) ที่กล่าวไว้ว่า หากต้องการให้ได้รับความร่วมมือ ร่วมแรงในการทำงานด้านการพัฒนาชุมชน ควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ โดยเน้นให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดโครงการ เช่นเดียวกับกรณีของเทศบาลนครขอนแก่น ที่ได้จัดตั้งจุดแยกขยะไว้ในชุมชนและให้ชุมชนเป็นเจ้าของ เป็นผู้จัดการ ดูแลแต่ละจุดคัดแยก รวมทั้งกิจกรรมเปลี่ยนขยะเป็นบุญหรือฅาปนกิจขยะ ก็มีชุมชนเป็นเจ้าของและเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์เช่นเดียวกัน และการศึกษาของชลลดา แสงมณี ศิริสาธิตกิจ (2557 : 66-79) ที่ศึกษาการพัฒนาแบบการท่องเที่ยวตลาดน้ำภาคใต้เพื่อการพัฒนายั่งยืน กล่าวว่า ปัจจัยสำคัญในการดำรงอยู่ของการท่องเที่ยวตลาดน้ำภาคใต้ คือการดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นฐานในการพัฒนา

3) ศักยภาพในการขับเคลื่อนและแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติ (Policy Implementation) คือ การขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ ด้วยการนำวาระเป้าหมายต่าง ๆ บรรจุลงในแผนยุทธศาสตร์ และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อรับผิดชอบโครงการในการดำเนินการ และ 4) การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร (Capacity Building) โดยการพัฒนาผู้บริหาร สมาชิกสภาเทศบาล และพนักงานเทศบาล ให้มีความรู้ พร้อมที่จะเป็นองค์กรที่มีสมรรถนะสูง ซึ่งทั้งหมดคือปัจจัยแห่งความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการพัฒนาเมืองคาร์บอนต่ำผ่านระบบการจัดการเมืองอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานของอมรเทพฤทธิ์ อินทร์แย้ม, วัชรินทร์ อินทรพรหม และ พัลลมน สีนหัง (2563 : 363-380) ที่กล่าวถึงรูปแบบการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เทศบาลตำบลเมืองแกลงเป็นเมืองคาร์บอนต่ำว่า มีปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เมืองคาร์บอนต่ำ ด้านนโยบาย คือ วิสัยทัศน์ของผู้บริหาร และความสามารถการบริหารจัดการ มีการเชื่อมโยงการทำงาน ofหน่วยงานภายใน ด้านการบริหารโครงสร้าง ตรงกับที่ นิคมศม อักษรประดิษฐ์ (2558 : 65) กล่าวถึง การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำของพื้นที่เกาะหมากจังหวัดตราดประสบความสำเร็จได้ อันเนื่องมาจากการที่ผู้บริหารมีนโยบายที่ชัดเจน และคำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น ในด้านสังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ รวมทั้งมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะแนวทางการขับเคลื่อนชุมชนสู่การเป็นชุมชนคาร์บอนต่ำในบริบทการเป็นชุมชนกึ่งเมืองระดับชุมชน

1) สร้างความรู้และความตระหนักให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนทุกกลุ่ม ต่อการขับเคลื่อนชุมชนสู่การเป็นชุมชนคาร์บอนต่ำ เพราะเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จของการขับเคลื่อนชุมชนคาร์บอนต่ำ เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชนที่ดีอย่างยั่งยืน ต้องเน้นให้เห็นความเชื่อมโยง ความยากจน และสังคมคาร์บอนต่ำ

2) สร้างเสริมศักยภาพให้กับโครงสร้างทางสังคม (Institutional Capacity Building) ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีบทบาทนำในการขับเคลื่อนชุมชนสู่การเป็นชุมชนคาร์บอนต่ำ ทั้งการกำหนดนโยบาย ระเบียบข้อบังคับ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและให้การสนับสนุนต่าง ๆ ที่มีความเฉพาะและสอดคล้องไปกับภูมิลักษณะและบริบทชุมชน

3) สร้างเสริมศักยภาพให้กับสำหรับประชาชน ในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในชีวิตประจำวัน ทั้งจากการประกอบอาชีพ วิธีการบริโภค และการอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อม

4) สร้างแรงจูงใจในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้กับประชาชน โดยใช้แรงจูงใจทาง เศรษฐกิจ เพราะประชาชนยังยากจนและประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ

ระดับนโยบายประเทศ

1) การประกาศใช้แนวคิดชุมชนคาร์บอนต่ำ ให้เป็นยุทธศาสตร์การดำเนินงานในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศ เพื่อระดมทรัพยากรในการสนับสนุนการขับเคลื่อนในระดับพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม และกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นกลไกดำเนินงานในระดับพื้นที่

2) การผลักดันให้เกิดการจัดสานเสวนา (coherent dialogue) ระหว่างชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การขับเคลื่อนที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางและการตัดสินใจด้วยชุมชนเอง ภายใต้การสนับสนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3) การประกาศใช้นโยบายเกษตรคาร์บอนต่ำ ให้เป็นยุทธศาสตร์การดำเนินงานในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากภาคเกษตรกรรมของประเทศ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาความพร้อมของเมืองหรือเทศบาลในการเข้าสู่ความเป็นเมืองคาร์บอนต่ำว่า เพื่อเข้าสู่การบริหารจัดการเมืองให้เป็นเมืองคาร์บอนต่ำได้ เช่นเดียวกับเทศบาลนครขอนแก่นได้นั้น จะต้องมีการเตรียมความพร้อมในเรื่องใดบ้าง อะไรที่จะเป็นปัจจัยผลักดัน ปัจจัยที่เอื้ออำนวยให้เกิด และอะไรจะเป็นอุปสรรคในการพัฒนาไปสู่เมืองคาร์บอนต่ำ เพื่อค้นหาอุปสรรคและแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการวางแผนยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานได้อย่างรอบคอบและรัดกุม

เอกสารอ้างอิง

- ฉัตรชนก โตวัฒนกุล และ อีริน วาณิชเสน. (2559). ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรและแรงจูงใจในการบริการสาธารณะเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของสมาชิกในองค์กรไม่แสวงหากำไร กรณีศึกษา: สโมสรโรตารี (ประเทศไทย). *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*. 8 (1), 344 – 361.
- ชูสิทธิ์ ชูชาติ และคณะ. (2544). *รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตลุ่มน้ำแม่ว่าง*. (รายงานวิจัย). เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์สถาบันราชภัฏเชียงใหม่.
- ชลลดา แสงมณีศิริสาธิตกิจ. (2557). การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวตลาดน้ำภาคใต้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*. 6 (1), 66 – 79.
- นิคมศม อักษรประดิษฐ์. (2558). *กระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) กรณีศึกษาพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นรชิต จิรภัทรธรรม และ กานต์พิชชา แก้วกล้า. (2561). รีไซเคิลขยะสร้างมูลค่ามากกว่าเผาเพื่อผลิตไฟฟ้า. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 21 เมษายน 2564. แหล่งที่มา: <https://theisaanrecord.co/2018/04/19/waste-electrical-power-plant/>.

- เทศบาลนครขอนแก่น. (2555). ระบบรายงานข้อมูลก๊าซเรือนกระจกขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเมือง รายงานคาร์บอนฟุตพริ้นท์ เทศบาลนครขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 30 กันยายน 2555. แหล่งที่มา: <http://lowcarboncity.tgo.or.th/database/report/2555/136>
- ศุภวัฒนากร วงศ์ธนวสุ และคณะ. (2562). *ขอนแก่นโมเดล: The Khon Kean Model*. ขอนแก่น: วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น.
- สุนิษา มินรินทร์. (2557). *การพัฒนาเมืองสู่สังคมคาร์บอนต่ำด้วยการบูรณาการแผนด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน และการคมนาคมขนส่ง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการผังเมืองมหาบัณฑิต สาขาวิชาการผังเมือง. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สำนักข่าว MThai. (2557). ตะลึง!ขอนแก่น ชะงักต่ำกว่า 8 แสนตัน. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 30 กันยายน 2564. แหล่งที่มา: <https://news.mthai.com/general-news/394823.html>.
- อมรเทพฤทธิ์ อินทร์แย้ม, วัชรินทร์ อินทพรหม และ พัลลยม สีนหัง. (2563). *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*. 11 (2), 363 – 380.
- อีอาร์เอ็ม-สยาม. (2562). *รายงานฉบับสมบูรณ์ ข้อมูลปริมาณก๊าซเรือนกระจกระดับเมือง (City Carbon Footprint: CCF)*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท อีอาร์เอ็ม-สยาม จำกัด.

การพัฒนาจริยธรรมนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู
**The Development of Student Ethics in Basic Educational Institutions,
Sibunruang District, Nong Bua Lamphu Province**

พลศักดิ์ พรหมมน,

สมบัติ รัตนกร และ สุนทร สายคำ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Phunsak Phrommon,

Sombat Rattanakorn and Sunthon Saikham

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand

Corresponding Author, E-mail: oil0320fanta@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาจริยธรรมนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู 2) เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาจริยธรรมนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน และครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของเครซีและมอร์แกน จำนวน 265 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 คน เป็นการศึกษาแบบผสานวิธี สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (4.44) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความขยัน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (4.47) รองลงมา คือ ด้านความมีระเบียบวินัย มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (4.46) ด้านความเสียสละ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (4.45) ด้านการประหยัด มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (4.42) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความรับผิดชอบ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (4.41)

2. แนวทางการส่งเสริมการพัฒนาจริยธรรมนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 1) ด้านความมีระเบียบวินัย อบรมส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียนและกฎหมายต่าง ๆ 2) ด้านความ

รับผิดชอบ มาโรงเรียนให้ทันเวลา ไม่หนีเรียน รับผิดชอบหน้าที่ 3) ด้านความขยัน ส่งเสริมยกย่อง ชมเชยนักเรียนที่มีความตั้งใจและขยันหมั่นเพียร โดยการมอบเกียรติบัตร 4) ด้านการประหยัด สอนให้นักเรียนรู้จักการใช้สิ่งของอย่างคุ้มค่า 5) ด้านความเสียสละ ส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตอาสาช่วยเหลืองานในสังคม โดยไม่หวังสิ่งตอบแทนนักเรียนมีน้ำใจ มีจิตสาธารณะ

คำสำคัญ: การพัฒนาจริยธรรม; สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

Abstracts

The objectives of this research were as follows: 1) to study the development of student ethics in basic educational institutions, Sibunruang District, Nong Bua Lamphu Province; 2) to suggest guidelines for the development of student ethics in basic educational institutions, Sibunruang District, Nong Bua Lamphu Province. The samples of this study included 265 school directors and teachers in basic education institutions, selected by Krejcie & Morgan formula. Selected by Purposive Sampling, the key informants were five school directors and teachers in basic education institutions. This study was carried out utilizing the mixed-method methodology, and the statistics used in data analysis were: Frequency, Percentage, Mean and Standard Deviation.

The research results were as follows:

1) School administrators and teachers had their overall opinions on developing student ethics of basic education institutions at a high level (4.44) based on the mean value. Classified by the studied aspects, the aspect with the highest average was 'diligence' with a high level of practice (4.47), followed by 'discipline' (4.46), 'sacrifice' (4.45), and 'economy' (4.42). The aspect with the lowest mean value was 'responsibility' rated at a high level (4.41).

2) Guidelines for promoting the development of student ethics in basic education institutions: 1) Discipline: to organize training to encourage students to comply with school regulations and laws; 2) Responsibility: encourage students to come to school on time, do not skip school and take responsibility for their duties; 3) Diligence: to promote, praise and compliment students for their determination and diligence by awarding certificates; 4) Economy: teach students how to use things worthwhile; 5) Sacrifice: encourage students to volunteer to work in society without expecting anything in return to cultivate kindness and public mind.

Keywords: Ethical Development; Basic Educational Institutions

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลัก ในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 ในส่วนของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถให้มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรม รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : 1) แต่การที่จะพัฒนาดังที่กล่าวมานั้น จะต้องมียุทธศาสตร์เข้ามาเกี่ยวข้องเป็นสำคัญ ซึ่งยุทธศาสตร์ที่ว่านี้ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ภายนอก เป็นยุทธศาสตร์ที่บุคคลแสดงออกทางพฤติกรรมภายนอกที่ปรากฏให้เห็นเป็นที่สังเกต ได้ชัดเจน เช่น ความรับผิดชอบ ความเป็นระเบียบ ความมีวินัย ความตรงต่อเวลา และความขยันหมั่นเพียร เป็นต้น ยุทธศาสตร์ภายใน เป็นยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกรู้คิดหรือทัศนคติของบุคคลตามสภาพของจิตใจ และสภาพแวดล้อม เช่น ความเมตตากรุณา ความกตัญญูกตเวที ความซื่อสัตย์ เป็นต้น (นพมาศ สุวชาติ, 2554 : 11)

ดังนั้น การพัฒนายุทธศาสตร์จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้คนมียุทธศาสตร์ได้ ซึ่งการพัฒนา ยุทธศาสตร์ คือ กระบวนการในการปลูกฝังให้เกิดความเจริญงอกงามแก่บุคคล ให้มีความประพฤติ สอดคล้องกับระเบียบแบบแผน และบรรทัดฐานที่สังคมบัญญัติไว้ สอดคล้องกับศีลธรรมอันดีงาม คือ การพัฒนาจิตใจ ซึ่งเป็นกระบวนการในการสร้างจิตสำนึกที่ดี รับผิดชอบ รู้จักแยกแยะสิ่งที่ควรทำและ ไม่ควรทำออกจากกันได้ด้วยตัวเอง ให้เกิดขึ้นอย่างถาวรในจิตใจของบุคคล (ชัยวัฒน์ นาสุย, 2554 : 12) สอดคล้องกับราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย (ราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย สมาคมกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย, 2557 : 12 – 13) ระบุว่า ช่วงวัยอนุบาล 3 – 5 ปี และ ช่วงวัยประถมศึกษาตอนต้น จะเป็นช่วงที่สามารถสอนในสิ่งที่ดีงามผ่าน การเล่านิทาน เล่าถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นรอบตัวเกี่ยวกับความเสียสละ ความเอื้ออาทร การแบ่งปันน้ำใจ การช่วยเหลือผู้อื่น เป็นต้น ทฤษฎีต้นไม้มียุทธศาสตร์สำหรับคนไทยของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (อ้างถึงใน กลีบผกา ภูศรี โสม, 2558 : 64) ที่มีแนวคิดในการพัฒนายุทธศาสตร์แก่เยาวชน ตามกลุ่มอายุดังกล่าว คือ เด็กในช่วง อายุ 9 - 13 ปี ควรพัฒนาลักษณะจริยธรรม การควบคุมตนเอง การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา และ ความมีเหตุผล ส่วนเยาวชนในช่วงอายุ 14 - 19 ปี ควรพัฒนายุทธธรรมการเห็นแก่ส่วนรวม และมี มนุษยธรรมสูง

การพัฒนาจริยธรรมเป็นกระบวนการคิดวางแผนจัดการและควบคุมดูแลการประพฤติปฏิบัติตนของบุคคลให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งต้องอาศัยทักษะ ความรู้ ประสบการณ์ในการจัดการของผู้บริหาร ผู้บริหารจึงมีความแตกต่างกันในความสามารถ ขึ้นอยู่กับกระบวนการทัศน์ ความรู้ความสามารถ และความมุ่งมั่นของแต่ละบุคคล (เปรม กิรติ, 2552 : 11) สถานศึกษา ถือว่า เป็นแหล่งที่มีบทบาทต่อการปลูกฝังจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชนรองลงมาจากสถาบันครอบครัว ซึ่งมีหน้าที่ให้ความรู้และบริการเกี่ยวกับการเรียนการสอน รวมถึงการจัดสิ่งแวดล้อม และสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา การบริหารและให้บริการต่าง ๆ ในสถานศึกษา การเป็นตัวอย่างอันดีงามของครูอาจารย์ การเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ ตามหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาที่เกี่ยวกับจริยศึกษา โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษา นับว่าครูมีความสำคัญกับนักเรียนอย่างมาก ครูจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมแก่นักเรียน (พระธรรมโกศาจารย์, 2559 : 45) แต่ถ้ามองสิ่งที่ทำให้วิญญูณของความเป็นครูตกต่ำ อย่างนี้เรียกว่า ชาติลักษณะของความเป็นครูไปเสียแล้ว เป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสมไม่ควร จึงทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมาย ดังปัญหาการขาดระเบียบวินัยของนักเรียน เมื่อกล่าวโดยรวมเกิดขึ้นมาจากหลายสาเหตุหลายด้านด้วยกัน สาเหตุในด้านการแต่งกาย เกิดจากสภาพการณ์ในปัจจุบันของสังคม และค่านิยมที่เปลี่ยนไป การบริโภคเทคโนโลยีการสื่อสาร โดยไม่คำนึงถึงวิถีไทย ในการประพฤติตนให้อยู่ในระเบียบวินัย (อ้างถึงใน กลีบผกา ภูศรีโสม, 2558 : 75) ส่วนสาเหตุในด้านความประพฤติ มาจากนักเรียนขาดการเล็งดูอบรมสั่งสอนและให้การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมที่เหมาะสม สำหรับการปฏิบัติตน สาเหตุมาจากครูเวรประจำวันไม่มาควบคุมในระหว่างเดินแถวเข้าชั้นเรียน และการกวดขันวินัยในด้านดังกล่าว อาจมีน้อย เป็นต้น โดยประเด็นยุทธศาสตร์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1, 2561 : 7) ในยุทธศาสตร์ที่ 1 ข้อ 2 ปลูกฝังผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ 2.1 ส่งเสริมการสนับสนุนการจัดกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม

จากเหตุผลสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อเป็นข้อสารสนเทศจะได้นำไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมการพัฒนาและแก้ไขเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านจริยธรรมของนักเรียนเฉพาะด้านที่ประสบปัญหามากที่สุด 5 ด้านด้วยกัน คือ 1) ด้านความมีระเบียบวินัย 2) ด้านความรับผิดชอบ 3) ด้านความขยันหมั่นเพียร 4) ด้านการประหยัด และ 5) ด้านความเสียสละ เพื่อประโยชน์ต่อการบริหารงานพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนและเป็นการส่งเสริมสนับสนุนด้านการเรียนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาจริยธรรมนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาจริยธรรมนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยแบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

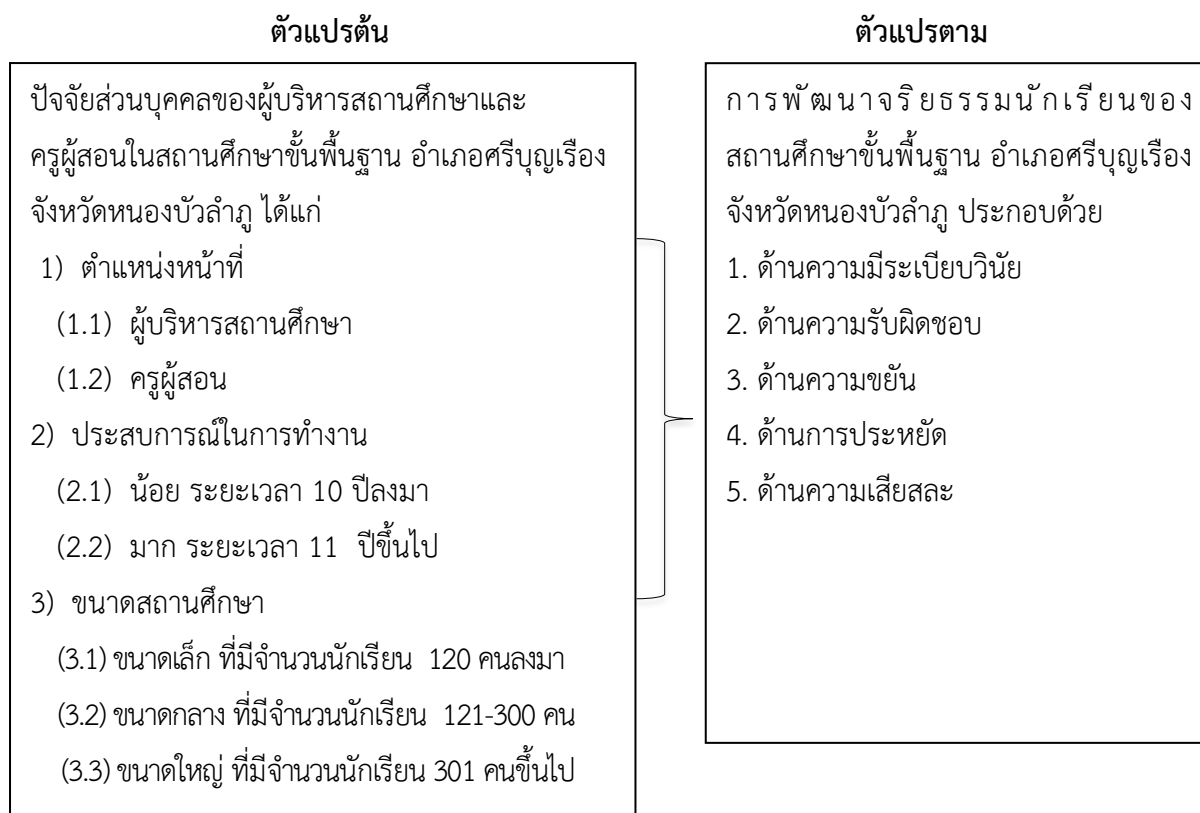
ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 837 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 265 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Margan) และสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามตำแหน่งหน้าที่และเทียบสัดส่วนจากประชากร ได้กลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มย่อย โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถาม (Questionnaire) ตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อปฏิบัติที่มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เกี่ยวกับ ตำแหน่งหน้าที่ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert) ตอนที่ 3 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางส่งเสริม และการพัฒนาจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open - Ended) 2) แบบสัมภาษณ์ ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อนำมาวิเคราะห์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ 1) ค่าความสอดคล้อง IOC) 2) ค่าความเชื่อมั่น 3) ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม 1) ค่าความถี่ 2) ค่าร้อยละ 3) ค่าเฉลี่ย และ 4) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎี จากเอกสารต่าง ๆ ทำการสังเคราะห์จนได้กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 265 คน ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามตำแหน่ง ส่วนใหญ่เป็นตำแหน่งครูผู้สอน จำนวน 235 คน คิดเป็นร้อยละ 88.68 รองลงมา ผู้บริหาร จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 11.32 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ส่วนใหญ่ น้อย ระยะเวลา 10 ปีลงมา จำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 64.15 รองลงมา มาก ระยะเวลาตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 35.85 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ส่วนใหญ่ ขนาดกลาง ที่มีจำนวนนักเรียน 121 - 300 คน จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 60.38 รองลงมา ขนาดเล็ก ที่มีจำนวนนักเรียน 120 คนลงมา จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 32.07 ขนาดใหญ่ ที่มีจำนวนนักเรียน 301 คนขึ้นไป จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 7.55

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์

2.1 การพัฒนาจริยธรรมนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (4.44) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความขยัน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (4.47) รองลงมา คือ ด้านความมีระเบียบวินัย มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (4.46) ด้านความเสียสละ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (4.45) ด้านการประหยัด การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (4.42) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความรับผิดชอบ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (4.41)

2.2 แนวทางการส่งเสริมการพัฒนาจริยธรรมนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ด้านความมีระเบียบวินัย การอบรมส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียนและกฎหมายต่าง ๆ ทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านความรับผิดชอบ ปลูกฝังให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ เช่น มาโรงเรียนให้ทันเวลา และเข้าเรียนให้ตรงเวลา ไม่หนีเรียน ด้านความขยัน ส่งเสริมยกย่องชมเชยนักเรียนที่มีความตั้งใจและขยันหมั่นเพียร ด้านการประหยัด สอนให้นักเรียนรู้จักการใช้สิ่งของอย่างคุ้มค่า วางแผนทางการเงิน ทำให้ไม่ฟุ่มเฟือย ด้านความเสียสละ ส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตอาสาช่วยเหลืองานในสังคม โดยไม่หวังสิ่งตอบแทนนักเรียนมีน้ำใจ มีจิตสาธารณะ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง การพัฒนาจริยธรรมนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความขยัน รองลงมา คือ ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความเสียสละ ด้านการประหยัด ตามลำดับ ผู้วิจัยขอนำมาอภิปรายผลตามลำดับผลการวิจัย ดังนี้

ด้านความขยัน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์ ส่งเสริมนักเรียนได้ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมของกลุ่ม ของห้องเรียนหรือของโรงเรียนร่วมกับผู้อื่น สร้างความตระหนักให้นักเรียนให้ความสนใจและเอาใจใส่ในกิจกรรมของทางโรงเรียนที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติ ส่งเสริมนักเรียนมีจิตอาสาในกิจกรรมที่ครูให้ทำใบงาน ในการทำงานกลุ่ม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับ อุดมลีลา (2561 : 197-213) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และ 2 ผลการวิจัยพบว่า 1. จริยธรรมของนักเรียน ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ได้แก่ ความกตัญญูต่อเวที ความซื่อสัตย์ และความอดทน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ความมีวินัยและความรับผิดชอบ 2. สภาพการพัฒนาจริยธรรมนักเรียนในภาพรวม พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อการ

พัฒนาจริยธรรมนักเรียน ปัญหาในภาพรวม พบว่า ขาดผู้เชี่ยวชาญ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมน้อย การขับเคลื่อนไม่ต่อเนื่อง ส่วนปัจจัยที่เกี่ยวข้องในภาพรวม พบว่า จำนวนบุคลากรมีความเพียงพอและมีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาจริยธรรมนักเรียน วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นเอื้อต่อการพัฒนาจริยธรรมนักเรียน 3. กลยุทธ์การพัฒนาจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และ 2 ที่พัฒนาขึ้นมี 9 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างจริยธรรมที่ดั่งงาม 2) ขับเคลื่อนกิจกรรมเพื่อสร้างความเข้มแข็งของจริยธรรมนักเรียน 3) ส่งเสริมวิถีชีวิตที่ดั่งงามตามหลักศาสนาและวัฒนธรรมให้กับนักเรียน 4) พัฒนาการวางแผนการพัฒนาจริยธรรมนักเรียนให้มีคุณภาพ 5) พัฒนาบุคลากรให้เป็นแบบอย่างที่ดี มีความสามารถในการพัฒนาจริยธรรมนักเรียน 6) ขับเคลื่อนแผนพัฒนาจริยธรรมนักเรียนสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ 7) พัฒนาการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาจริยธรรมนักเรียน 8) ส่งเสริมการนำผลการประเมินการดำเนินงานตามแผนพัฒนาจริยธรรมนักเรียนไปปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องและ 9) ยกระดับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนาจริยธรรมนักเรียน 4.การประเมินกลยุทธ์การพัฒนาจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และ 2 พบว่า กลยุทธ์มีความสอดคล้อง ความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความเป็นไปได้และการยอมรับได้อยู่ในระดับมาก

ด้านความมีระเบียบวินัย มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ส่งเสริมการแต่งกายให้ถูกต้องเรียบร้อยตามระเบียบของโรงเรียน มีแนวทางการประพฤติปฏิบัติตนตามขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม มีการอบรมสั่งสอนมารยาทและการมีสัมมาคารวะต่อครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้อื่น ครูมีกิจกรรมกระตุ้นนักเรียนมาโรงเรียนแต่เช้า ก่อนเข้าแถวเคารพธงชาติ และไม่หนีกลับก่อนเวลาเลิกเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับ วิทยานิพนธ์ สมบูรณ์ อริยา (2562 : 419-426) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ค่าโดยรวมทุกคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับมาก แนวทางการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายที่ได้จากการจัดกิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการอยู่ในลักษณะเป็นแผนยุทธศาสตร์พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนที่ประกอบด้วยวิสัยทัศน์ให้โรงเรียนเป็นโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีพันธกิจ วัตถุประสงค์ กลยุทธ์ ที่ชัดเจนต่อการปฏิบัติให้บรรลุวิสัยทัศน์ และมีการนำกระบวนการบริหารจัดการ ของ Henri Fayol : POCCE มาใช้ในการบริหารแนวทางดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน การติดตามผลการนำแนวทางพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนไปใช้ระยะเวลา 3 เดือน พบว่า มีการดำเนินการตามแนวทางพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน และมีการขอเสนอแนะให้ผู้ปกครอง ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วม การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโดยเน้นคุณลักษณะอันพึง

ประสงค์แก่นักเรียน ในโรงเรียนครูควรสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม แต่ละคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในแผนการจัดการเรียนรู้ของทุกกลุ่มสาระ

ด้านความเสียสละ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู นักเรียนให้เพื่อนยืมอุปกรณ์การเรียน เครื่องใช้ในการเรียน ด้วยความเต็มใจ ครูเน้นย้ำนักเรียนให้ช่วยบำรุงรักษาสาธารณสมบัติของโรงเรียนและพัฒนาสาธารณะประโยชน์ของสังคม ครูปลูกฝังนักเรียนให้มีจิตอาสา รับอาสาช่วยครูทำงานในเวลาว่างจากการเรียนหรือช่วยครูถือสิ่งของของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดซึ่งสอดคล้องกับประไพรัตน์ ลำไจ (2557 : 46-58) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สรุปผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้ การศึกษาความต้องการจำเป็นและการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่า มีความต้องการเรียงลำดับดังนี้ ด้านเทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการพัฒนา ด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการพัฒนาและด้านการวัดผล ประเมินผลมีความมีวินัย ความซื่อสัตย์และความมีจิตสาธารณะ มีความจำเป็นในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 1) สภาพปัญหาและความจำเป็น 2) หลักการและเหตุผลของรูปแบบ 3) แนวคิดพื้นฐาน 4) วัตถุประสงค์ 5) โครงสร้างของรูปแบบ 6) กิจกรรมการพัฒนา 7) สื่อและแหล่งเรียนรู้ 8) การวัดและประเมินผล นักเรียนมีพฤติกรรมการมีคุณธรรม จริยธรรมด้านความมีวินัย ความซื่อสัตย์และความมีจิตสาธารณะและมีเหตุผลเชิงจริยธรรมหลังการทดลองใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนการทดลองใช้รูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาอยู่ในระดับมาก

ด้านการประหยัด การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ครูปลูกฝังการใช้จ่ายเงินเท่าที่จำเป็นในแต่ละวัน น้อยกว่าจำนวนเงินที่ได้รับจากผู้ปกครอง ครูปลูกฝังการรักษาอุปกรณ์การเรียนไม่ให้ชำรุดเสียหาย เป็นการประหยัดช่วยผู้ปกครอง ครูสนับสนุนนักเรียนเขียนสมุดให้ครบทุกหน้าโดยไม่เว้นหน้ากระดาษ หรือนำสมุดที่เหลือใช้ สมุดเก่าที่ยังไม่ได้ใช้กลับมาใช้ใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดซึ่งสอดคล้องกับ พระวัชร ส่วโร (กสิวัฒน์) (2559 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนวัดรังสิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จังหวัดปทุมธานี พบว่า การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนวัดรังสิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จังหวัดปทุมธานี ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 ทางโรงเรียนให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม ด้านความกตัญญูกตเวที อยู่ในระดับมาก ด้านความประหยัด อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านความซื่อสัตย์สุจริต อยู่ในระดับ

ต่ำสุด ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อ การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนวัดรังสิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จังหวัดปทุมธานี พิจารณาเป็นรายข้อทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านกตัญญูกตเวที ด้านความประหยัด ด้านการมีเมตตา ด้านการมีวินัยและรับผิดชอบ และด้านความซื่อสัตย์ สุจริต โดยภาพรวม พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ข้อเสนอแนะ

1. เชีงนโยบาย

1.1 สถานศึกษาควรปรับปรุงแก้ไขจริยธรรมของนักเรียน ด้านความรับผิดชอบ

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการพัฒนาจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาต่อไป

2. เชีงปฏิบัติการ

2.1 ควรสนับสนุนในเรื่องการปรับปรุงและพัฒนาจริยธรรมให้เกิดขึ้น

2.2 ควรมีกิจกรรมที่เน้นส่งเสริมให้นักเรียนอยู่ในระเบียบวินัยของโรงเรียน

3. สำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ในอำเภอศรีบุญเรือง หรืออำเภออื่นหรือเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ

3.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษา ในอำเภอศรีบุญเรือง หรืออำเภออื่นหรือเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ เพื่อนำข้อค้นพบที่ได้มาศึกษาเปรียบเทียบกับ

เอกสารอ้างอิง

กลีบผกา ภูศรีโสม. (2558). การบริหารงานพัฒนาจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอขยงตลาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภพสินธุ์ เขต 2. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ชัยวัฒน์ นำสุย. (2554). การพัฒนาเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและด้านความรับผิดชอบต่อส่วนรวม. มหาสารคาม: รายงานวิจัย.

นพมาศ สุวชาติ. (2554). จริยธรรมธุรกิจและบรรษัทภิบาล. ขอนแก่น: คณะวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- ประไพรัตน์ ลำไจ. (2557). รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา*. 2 (2). 46-58.
- เปรม กิรติวงศ์ชัชวาล. (2552). *กฎทองแห่งผู้นำ*. กรุงเทพมหานคร: ทีบีเค มีเดีย พับลิชชิง.
- พระธรรมโกศาจารย์. (2559). *คู่มือมนุษย์ ฉบับ 3 ภาษา*. กรุงเทพมหานคร:ธรรมสภา.
- พระวัชร ส่วโร (กสิวัฒน์). (2559). *การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนวัดรังสิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จังหวัดปทุมธานี*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย สมาคมกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย. (2557). *คู่มือสำหรับพ่อแม่ เพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านการดูแลและพัฒนาเด็ก ตอนเด็กวัยเรียน 6 – 12 ปี*. กรุงเทพมหานคร: ราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย สมาคมกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย.
- สมบูรณ์ อริยา. (2562). การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. *วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ*. 12 (3), 419-426.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1. (2561). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน 5 ปี (พ.ศ.2561 - 2565)*. หนองบัวลำภู: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1. (เอกสารอัดสำเนา).
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 – 2579*. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- อุดม ลีลา. (2561). กลยุทธ์การพัฒนาจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และ 2. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์*. 19 (2), 197-213.

แรงจูงใจที่เปลี่ยนผู้ปฏิบัติงานเป็นสมาชิกในองค์กร

Motivations to Change Worker are Members of the Organization

วรพงศ์ แสงผัด¹ และ เพ็ญศรี จิรินัง²

มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด¹

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์²

Worophong Sangpud¹ and Pensri Chirinang²

Stamford International University, Thailand¹

Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand²

Corresponding Author, E-mail: Worophong.sangpud@stamford.edu

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาเรื่องความเป็นสมาชิกขององค์กร ทำอย่างไรองค์กรจึงจะสามารถรักษาความเป็นสมาชิกขององค์กรที่มีคุณภาพไว้ได้อย่างยาวนาน ซึ่งพบว่า สิ่งสำคัญคือ องค์กรต้องเข้าใจความต้องการหรือแรงจูงใจของผู้ปฏิบัติงาน และเมื่อเข้าใจความต้องการแล้ว องค์กรจะตอบสนองความต้องการนั้นอย่างไรที่จะทำให้ทั้งองค์กรและผู้ปฏิบัติงานเกิดการผูกพันร่วมกันจนกลายเป็นความรู้สึกว่าตัวผู้ปฏิบัติงานไม่ใช่แค่คนทำงานแต่เป็นสมาชิกคนหนึ่งขององค์กร บทความนี้ได้อธิบายถึงความสำคัญของแรงจูงใจ ซึ่งเป็นแรงกระตุ้นที่ทำให้เกิดการตอบสนองซึ่งกันและกันระหว่างองค์กรและสมาชิกในองค์กร ขณะเดียวกันภายใต้แรงจูงใจยังมีองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้ความเป็นสมาชิกขององค์กรยั่งยืนยาวนานและมีความผูกพันได้นั้นจำเป็นต้องมี 3 สิ่งคือ 1.การสรรหาที่เป็นธรรม 2.การธำรงรักษา 3.สิ่งตอบแทนเมื่อเกษียณอายุงาน ทั้ง 3 องค์ประกอบนี้ต่างมีวิธีในการทำดำเนินการด้วยรูปแบบที่อาจจะแตกต่างกันไป แต่ต้องประกอบด้วย คำว่าสำคัญ คือ เป็นธรรม มีคุณธรรม มีจริยธรรม และมีความเท่าเทียม จึงจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานรู้สึกผูกพันในความเป็นสมาชิกขององค์กร

คำสำคัญ: ผู้ปฏิบัติงาน; สมาชิกองค์กร; แรงจูงใจ

* วันที่รับบทความ: 3 มีนาคม 2565; วันที่แก้ไขบทความ 30 มีนาคม 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 31 มีนาคม 2565

Received: March 3, 2022; Revised: March 30, 2022; Accepted: March 31, 2022

Abstracts

This paper is part of the current corporate membership study. How can an organization maintain long-term membership of a quality organization? It is found that it is important for the organization to understand the needs or motivations of the operators. and when the need is understood How will the organization respond to that need that will bring both the organization and the operator together to the point that the worker is not just a worker but a member of the organization. This article describes the motivation. This is an important element that creates a mutual response between the organization and its members. At the same time, the key elements for organizational membership to be sustainable, long-lasting and connected must have 3 things. 1. Fair recruiting 2. Maintenance 3. Retirement Remuneration These 3 components have different ways of doing it in different ways. But it must contain important words: fairness, morality, ethics and equality. Therefore, it will make the workers feel bound to be a member of the organization.

Keywords: : Worker; Members of the Organization.; Motivations

บทนำ

ในสภาพการณ์ของสังคมที่มีการแข่งขันสูง ไม่ว่าจะทางด้านอาชีพ การศึกษา หรือ ธุรกิจ ทำให้ทุกคนต้องในสังคมต้องกระตือรือร้นตลอดเวลา เพื่อให้สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งหลายต่อหลายครั้งที่มนุษย์ต้องคอยกลับมาคิดย้อนเพื่อสำรวจความต้องการของตนเองและแสวงหาสิ่งที่ตนเองอยากจะกระทำและไม่อยากจะกระทำจากงาน ค้นหาเป้าหมายและสิ่งที่เรียกว่า “แรงจูงใจ” หรือ “Motivations” ในตัวเอง และไม่ง่ายเลยที่เราจะสำรวจตนเองเพื่อให้ค้นพบเป้าหมายที่ตนเองวางไว้ และไม่ง่ายเช่นกันที่ตัวเราเองจะสร้างแรงกระตุ้นเพื่อให้เกิด แรงจูงใจไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ การที่จะทำให้เกิดแรงจูงใจ หรือแรงกระตุ้นทางใจนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยองค์ประกอบทั้งจากสภาพแวดล้อม ความสามารถของตนเอง และโอกาส เป็นแรงผลักดันให้เกิดแรงจูงใจเพื่อก้าวไปสู่เป้าหมายที่แต่ละบุคคลวางไว้ สอดรับกับงานวิจัยของสุกัญญา จันทรมณี (2557 : 77) ได้กล่าวว่าปัจจัยสภาพแวดล้อมในการทำงานนั้นมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความผูกพันต่อองค์กร ได้แก่ ความเชื่อถือ ความเต็มใจ และความปรารถนา ขณะเดียวกันในบทความของทัศนธร ธนกุลบริรักษ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช (2556 : ออนไลน์) ในบทความเรื่อง “ความผูกพันของสมาชิกกับองค์กร” ได้กล่าวว่า ความผูกพันในสมาชิกขององค์กรสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ เช่น พฤติกรรมการแสดงออกอยากสม่ำเสมอต่อเนื่อง มีความทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจให้กับงาน เพื่อความสำเร็จขององค์กร กับลักษณะของทัศนคติจากสมาชิกองค์กร โดยเข้าไปมีส่วนร่วมในองค์กรในกิจกรรมต่าง ๆ ที่องค์กรจัด ออกมาในรูปแบบ องค์กรทำอะไรสมาชิกร่วมมือทำด้วย จัดกิจกรรมอะไรก็เข้าไปทำด้วยความเต็มใจที่สำคัญมีความจงรักภักดีต่อองค์กร รักและผูกพันต่อองค์กร ในบทความดังกล่าวยังพูดถึงปัจจัย

สำคัญระหว่างองค์กรกับสมาชิกในองค์กรที่จะก่อให้เกิดความผูกพันได้นั้นจำเป็นต้องศึกษา บริบทภาวะผู้นำขององค์กร ค่าตอบแทน และ ความก้าวหน้าในสายงาน รวมไปถึงอายุงาน ซึ่งมักมีผลต่อความรู้สึกของผู้ปฏิบัติงานในการทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจให้กับการทำงานนั้นอย่างภาคภูมิใจในฐานะสมาชิกขององค์กร

แรงจูงใจกับคนทำงาน

โดยทั่วไปแล้วแรงจูงใจในมนุษย์นั้นเกิดขึ้นจากความต้องการทั้งทางกายภาพและทางจิตใจ ซึ่งมีผลมาจากสภาพภายในตัวบุคคลที่ดี สภาพแวดล้อมภายนอกที่ดี ผลักดันให้เกิดความรู้สึกต้องการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเมื่อได้สิ่งนั้นที่ปรารถนาแล้ว ก็มักเกิดความพึงพอใจ แต่ในความพึงพอใจนั้นอาจพัฒนาความต้องการมากขึ้นหรือไม่ขึ้นอยู่กับเป้าหมายของตัวผู้ปฏิบัติงาน ขณะเดียวกันนั้นหากมองให้ลึกซึ้งในประเด็นของแรงจูงใจจะพบว่า มีนักทฤษฎีที่พยายามให้รูปแบบของแรงจูงใจไว้หลากหลายลักษณะ อาทิ ทฤษฎีแรงจูงใจของ Frederick Herzberg ได้กล่าวว่า แรงจูงใจประกอบไปด้วย 2 ปัจจัยหลักคือ ปัจจัยค่าจ้างหรือปัจจัยสุขวิทยา และ ปัจจัยจูงใจ ซึ่งหมายความว่า โดยปกติแล้วองค์กรจะพยายามทำให้ปัจจัยค่าจ้างให้เป็นปัจจัยขั้นพื้นฐานที่สมาชิกในองค์กรพึงจะได้รับจากองค์กรนั้นๆ ได้แก่ เงินเดือน สภาพแวดล้อมในที่ทำงาน บรรยากาศในที่ทำงาน หรือแม้กระทั่งสวัสดิการขององค์กร ขณะที่ปัจจัยจูงใจ คือ ความคาดหวังในเรื่องการเจริญก้าวหน้าในงาน การเติบโตในสายปฏิบัติงาน การได้รับการยอมรับจากสังคมการทำงาน (วันชัย มีชาติ, 2555 : 50-51) นอกจากนี้ยังพบว่า การศึกษา Hawthorne Studies ของ Elton Mayo และคณะ ในปี ค.ศ. 1927-1932 ทำให้เห็นว่าการนอกเหนือจากเรื่องของการจูงใจด้วย ความก้าวหน้าในตำแหน่งงานหรือสายบังคับบัญชา การเติบโตของผู้ปฏิบัติงานตามความชำนาญหรือเชี่ยวชาญแล้ว ปัจจัยทางสังคม หรือความเป็นกลุ่มยังสามารถมีผลกับแรงจูงใจให้กับผู้ปฏิบัติงานได้เช่นกัน (ศิริภัสสรค์ วงศ์ทองดี, 2556 : 215) จากข้อมูลของนักทฤษฎีทำให้ตระหนักได้ว่าหากจะจัดสรรแรงจูงใจให้กับผู้ปฏิบัติงานนั้นจำเป็นต้องเรียนรู้ว่าผู้ปฏิบัติงานแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่ม มีความต้องการจากตัวตนของเขาในรูปแบบไหนหรือลักษณะใด และควรใช้รูปแบบวิธีการอย่างไรเพื่อให้ได้มาซึ่งความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานไปพร้อมกับผลงานที่มีคุณภาพ ซึ่งอาจจะสะท้อนออกมาใน 2 รูปแบบของแรงจูงใจ คือ

1. แรงจูงระดับต้น หรือแรงจูงใจขั้นพื้นฐาน

แรงจูงใจขั้นนี้ถือเป็นความต้องการของบุคคลทั่วไปนั่นคือ เสื้อผ้า อาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค หรือเรียกได้ว่า ปัจจัย 4 ของชีวิตมนุษย์ รวมไปถึงความต้องการทางด้านความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน หากจะกล่าวมาถึงเรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินหมายถึงอะไร และอย่างไร

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินนี้ ผู้เขียนขอแยกเป็น 2 ประเภทคือ ความปลอดภัยในความหมายอย่างแคบ หมายถึง ความรู้สึกว่าตนเองได้รับการดูแลจากคนรอบข้าง เช่น ลูกได้รับความปลอดภัยเมื่อได้อยู่ใกล้ผู้ปกครอง ประชาชนได้รับความปลอดภัยเมื่ออยู่ใกล้ตำรวจ ผู้ปฏิบัติงานได้รับความปลอดภัยและการดูแล

ที่ดีจากนายจ้าง ส่วนความปลอดภัยในความหมายอย่างกว้าง หมายถึง ความสามารถในการดำรงชีวิตอยู่ของมนุษย์ที่ได้รับความปลอดภัยโดยมีกลไกของสวัสดิการรองรับในชีวิตของเขาเหล่านั้น อาทิเช่น ความปลอดภัยในอาชีพที่องค์การสร้างให้กับบุคลากรขององค์การ (ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ สวัสดิการจากองค์การ) รวมไปถึงการได้รับการคุ้มครองจาก กฎหมาย ในฐานะพลเมือง เราอาจมองสิ่งเหล่านี้เป็นความปลอดภัยที่มนุษย์พึงจะได้รับ

2.แรงจูงใจขับเคลื่อนเป้าหมาย

อีกหนึ่งของแรงจูงใจในชีวิตของมนุษย์ คือ สิ่งที่เราเรียกว่า “ความก้าวหน้า” สิ่งนี้คือความคาดหวังจากผู้ปฏิบัติงานไปสู่องค์กรโดยมุ่งหมายว่า องค์กรจะทำการสนับสนุนให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งในลักษณะของความก้าวหน้าในงาน เช่น การได้รับการยอมรับในความเป็นผู้เชี่ยวชาญ หรือการเห็นคุณค่าของตัวบุคคลจากองค์กรนั้นๆ ซึ่งอาจจะสะท้อนผ่านตำแหน่งงานที่สูงขึ้น ภายใต้ประสิทธิผลและประสิทธิภาพจากการปฏิบัติงาน ผลของความก้าวหน้า มักจะนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของผู้ปฏิบัติงาน ฉะนั้นผู้ปฏิบัติงานมักจะวางแผนเป้าหมายในการเติบโตทางสายงานเมื่อได้เข้าไปปฏิบัติงานกับองค์กรใดองค์กรหนึ่ง แต่หากองค์กรนั้นขาดซึ่งความชัดเจนในเรื่องความก้าวหน้าทางสายงานในองค์กร องค์กรจะต้องเผชิญปัญหาที่เรียกว่า “ภาวะการ Turnover สูง” หรืออัตราการเปลี่ยนผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งมักจะส่งผลกระทบต่อองค์กรในด้านความต่อเนื่องในงาน เนื่องจากองค์กรจำเป็นต้องเปิดรับพนักงานใหม่ นั้นหมายความว่าองค์กรต้องฝึกฝน สร้างระบบการเรียนรู้ในงานใหม่ ให้กับพนักงาน โดย อาจต้องใช้ระยะเวลาทดลองงาน หรือ ทดสอบการทำงานในระยะหนึ่ง เพื่อประเมินว่าบุคคลๆท่านั้นเหมาะสมกับการทำงานแทนที่ผู้ปฏิบัติงานที่ลาออกไปหรือไม่ นอกจากนี้ยังพบว่า ความชัดเจนของตัวงานและตำแหน่งงานที่ทำให้ตัวผู้ปฏิบัติงานรู้สึกถึงความมีตัวตนในงานนั้นๆ เป็นหนึ่งในแรงจูงใจสำคัญที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานอยากที่ปฏิบัติงานกับองค์กรนั้นอยู่หรือไม่ ซึ่งหากสิ่งที่กล่าวนี้ขาดหายไป อาทิ องค์กรละเลยสมรรถนะของผู้ปฏิบัติงาน ไม่มีการกำหนดหน้าที่ชัดเจนจนเกิดการทับซ้อนของการทำงาน สิ่งเหล่านี้อาจเป็นฉนวนหนึ่งของการหมดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานและเกิดปัญหาการลาออกในระยะเวลาต่อมา สอดคล้องกับงานวิจัยของชลภัตสรณ์ ศรีวรรณธรรมา และประสพชัย พสุนนท์ (2558 : 196) ได้กล่าวไว้ว่าความไม่ชัดเจนของระบบงานมักส่งผลต่อความตั้งใจที่จะลาออกจากงานของผู้ปฏิบัติงานหากองค์กรมอบหมายงานที่มีเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจน มีการวางแผนสายตำแหน่งงานที่ชัดเจน จะช่วยลดระดับความตั้งใจที่จะลาออกของพนักงานลงได้

ฉะนั้นองค์กรที่ดีควรมีระบบการให้ความก้าวหน้าทางสายงานให้กับผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้เป็นเป้าหมายสำคัญของผู้ปฏิบัติ และสร้างความชัดเจนในเรื่องของตำแหน่งการระบบงานที่ชัดเจน จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานรู้สึกถึงความใส่ใจที่องค์กรมีต่อผู้ปฏิบัติงานและถือเป็นส่วนประกอบของแรงจูงใจของผู้ปฏิบัติงานที่จะจริงจัง ความมุ่งมั่น ตั้งใจ หรืออยากจะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้ประสบความสำเร็จให้กับองค์กร เช่น ความอยากปฏิบัติงาน หรือความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน แต่หากขาดแรงจูงใจ และไม่สามารถตอบสนองความต้องการ

ของผู้ปฏิบัติงานได้ องค์กรอาจต้องเสียทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสามารถไปและถูกทดแทนด้วยพนักงานใหม่ที่ต้องอาศัยระยะเวลาการเรียนรู้ซึ่งก็มักจะทำให้เกิดปัญหาความต่อเนื่องในงานและส่งผลให้การพัฒนาองค์กรเป็นไปอย่างล่าช้าในที่สุด

เปลี่ยนคนทำงานให้เป็นสมาชิกในองค์กร

การสร้างบุคลากรผู้ปฏิบัติงานให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองไม่ได้เป็นแค่พนักงาน แต่มีความสำคัญมากกว่านั้นคือการได้รับความรู้สึกว่าเป็นสมาชิกในองค์กรและเป็นส่วนสำคัญอย่างมากที่ทำให้องค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายหรือพันธกิจที่องค์กรตั้งไว้ ซึ่งแน่นอนว่าองค์กรต้องอาศัยทรัพยากรบุคคลที่เป็นผู้ปฏิบัติงานในการพาองค์กรก้าวเดินไปข้างหน้า สิ่งสำคัญคือองค์กรต้องแสดงให้เห็นว่าทุกคนมีความสำคัญอย่างไร หากขาดส่วนใดส่วนหนึ่งไปแล้ว หรือบุคลากรคนใดคนหนึ่งไปแล้ว เป้าหมายที่องค์กรได้ตั้งไว้ว่าจะไม่สามารถสำเร็จ การสร้างความเป็นสมาชิกในองค์กรอาจไม่สามารถทำได้รวดเร็ว ต้องอาศัยแรงกระตุ้นจากองค์กรเพื่อสร้างแนวทางความก้าวหน้าทั้งตัวองค์กรและความก้าวหน้าของสมาชิกในองค์กร ในหลายองค์กรใช้เครื่องมือที่สำคัญเป็นแรงกระตุ้น อันประกอบไปด้วยหลายส่วน เช่น การพัฒนาบุคลากร การวางเส้นทางในสายการปฏิบัติงานให้กับพนักงาน การสร้างสวัสดิการในฐานะสมาชิกองค์กร ไปจนกระทั่งการให้สมาชิกในองค์กรเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกระบวนการต่างๆ ขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานของ ธเนศ ยุคันตวนิชชัย (2560 : 52) ในแง่ของเทคนิคการสร้างความเป็นสมาชิกในองค์กรนั้น องค์กรไม่สามารถใช้ปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งในการสร้างความเป็นสมาชิก หรือความเป็นหนึ่งเดียวภายในองค์กร จำเป็นที่จะต้องทำการศึกษาพฤติกรรมของคนในองค์กร จนเข้าใจถึงความต้องการของสมาชิกในองค์กรแล้วจึงนำเทคนิควิธีการต่างๆ เข้าไปปรับใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกัน ขณะเดียวกันองค์กรจะต้องมองภาพกว้างของระบบทรัพยากรบุคคลว่า 3 ประเด็นหลักที่จะทำให้ สมาชิกในองค์กรอยากอยู่กับองค์กรไปถึงอายุของการเกษียณงาน คือ 1.เรื่องของการสรรหา 2.การดำรงรักษา 3.สิ่งตอบแทนเมื่อเกษียณงาน

1.การสรรหาที่เป็นธรรม

องค์กรจะต้องมีการสรรหา บรรจุ แต่งตั้ง ที่เป็นธรรม และสร้างความเท่าเทียมให้กับทุกคนที่อยากจะมาร่วมเป็นสมาชิกขององค์กรด้วยกระบวนการที่มีความโปร่งใส เป็นธรรม หรือมีกลไกการจัดตั้งกรรมการทำหน้าที่ สรรหา บรรจุ แต่งตั้ง ที่มีหลักเกณฑ์และมาตรฐานเพียงพอ อย่างไรก็ตามในปัจจุบันความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางสังคม และการปรับตัวของผู้คนสมัยใหม่ทำให้องค์กรต้องทบทวนตนเองไม่ควรยึดติดแต่เพียงหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกที่เกี่ยวข้องกับงานเท่านั้น แต่ควรคำนึงว่าเกณฑ์การคัดเลือกนั้นสอดคล้องกับกลยุทธ์ วัฒนธรรมขององค์กร และสภาพบริบททางสังคมร่วมด้วยหรือไม่ ซึ่งสุดท้ายแล้วองค์กรใดที่มีกระบวนการสรรหาอย่างเป็นระบบและมีความยุติธรรม ก็จะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้้องค์การดังกล่าว เกิดวัฒนธรรมความเป็นอยู่ในองค์กรที่ดี เพราะจะได้บุคลากรที่มีความต้องการที่จะเข้ามาปฏิบัติงานอย่างทุ่มเท

ให้องค์กรอย่างแท้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง จริยธรรมในการสรรหาและคัดเลือกบุคลากรขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลเมืองปู่เจ้าสมิงพราย จังหวัดสมุทรปราการ ของ ศุภกานต์ กุลเจริญ ที่ชี้ว่า ในการดำเนินการสรรหาและคัดเลือกผู้ปฏิบัติงานจะต้องยึดมั่นและยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง มีความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ และมีการมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นสำคัญ

2. การธำรงรักษา

เมื่อบุคคลเข้าสู่ความเป็นสมาชิกขององค์กร บุคคลมักมีความคาดหวังว่าองค์กรจะต้องมอบปัจจัยจูงใจต่างๆ ให้กับเขาในฐานะผู้ปฏิบัติงานไปจนกระทั่งความรู้ของการเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร แต่หากบุคคลที่เข้าไปสู่การเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรแล้วไม่ได้รับความรู้สึกจูงใจ แรงกระตุ้น แรงผลักดัน ทางบวกเช่น ไม่มีการนิเทศงาน ขาดสภาพแวดล้อมในที่ทำงานที่ดี สภาพสังคมในที่ทำงานที่ไม่อบอุ่น ระบบการขึ้นเงินเดือน และความก้าวหน้าในสายงานที่ก้าวหน้าไม่ชัดเจน สิ่งเหล่านี้จะเป็นองค์ประกอบสำคัญให้ตัวผู้ปฏิบัติงานไม่รู้สึกถึงความเป็นสมาชิกคนหนึ่งของคนในองค์กร และนำไปสู่การลาออกจากองค์กรในระยะเวลาต่อมา ฉะนั้นองค์กรจำเป็นต้องมีแนวทางการธำรงรักษาความเป็นสมาชิกขององค์กร ด้วยการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของสมาชิกองค์กรให้สูงขึ้นตราบเท่าที่สมาชิกเหล่านั้นยังมีพลังและความต้องการพัฒนาตนเอง เพื่อให้สมาชิกองค์กรอยู่กับองค์กรอย่างมีคุณค่า มากไปกว่านั้นองค์กรต้องมีแผนพัฒนาความก้าวหน้าในงานอาชีพของสมาชิกองค์กรซึ่งมีศักยภาพสูง เป็นแรงจูงใจทางบวกให้เกิดความรักองค์กรและรักงานที่ทำ ทุ่มเทกำลังใจและกำลังใจทำงานเต็มความสามารถ ผลิตผลงานที่ดีออกมา นอกจากนี้การเปิดรับฟังความเห็นของฝ่ายบริหารก็ควรจะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการดูแลให้ความเป็นธรรมและยอมรับในผลงานของผู้ปฏิบัติงาน สิ่งสำคัญคือเมื่องานมีคุณภาพ มักจะส่งผลให้องค์กรจะเกิดการพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง เพราะมีสมาชิกในองค์กรที่รู้งานเข้าใจในลักษณะงานมีความชำนาญสามารถคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในงานอยู่ตลอดเวลา ไม่ต้องคอยแก้ไขหรือคอยทบทวนการทำงานจนทำให้เสียโอกาสการพัฒนางานให้กับองค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของ พงศกร ศรีรงค์ทอง และจินดาลักษณ์ วัฒนสินธุ์ (2562 : 42) กล่าวว่า ถ้าสมาชิกองค์กรเกิดความผูกพันขึ้นกับองค์กรมากเท่าใด ก็จะส่งผลให้สมาชิกนั้นมีโอกาสคงอยู่ในองค์กรในระยะยาวนาน องค์กรจึงต้องให้ความสำคัญกับแรงจูงใจและความผูกพันกับตัวองค์กรและสมาชิกในองค์กรในระดับสูง เพราะหากมีแรงจูงใจที่ดีและความผูกพันที่อบอุ่น ความตั้งใจที่จะเปลี่ยนงานหรือลาออกจะลดน้อยลง

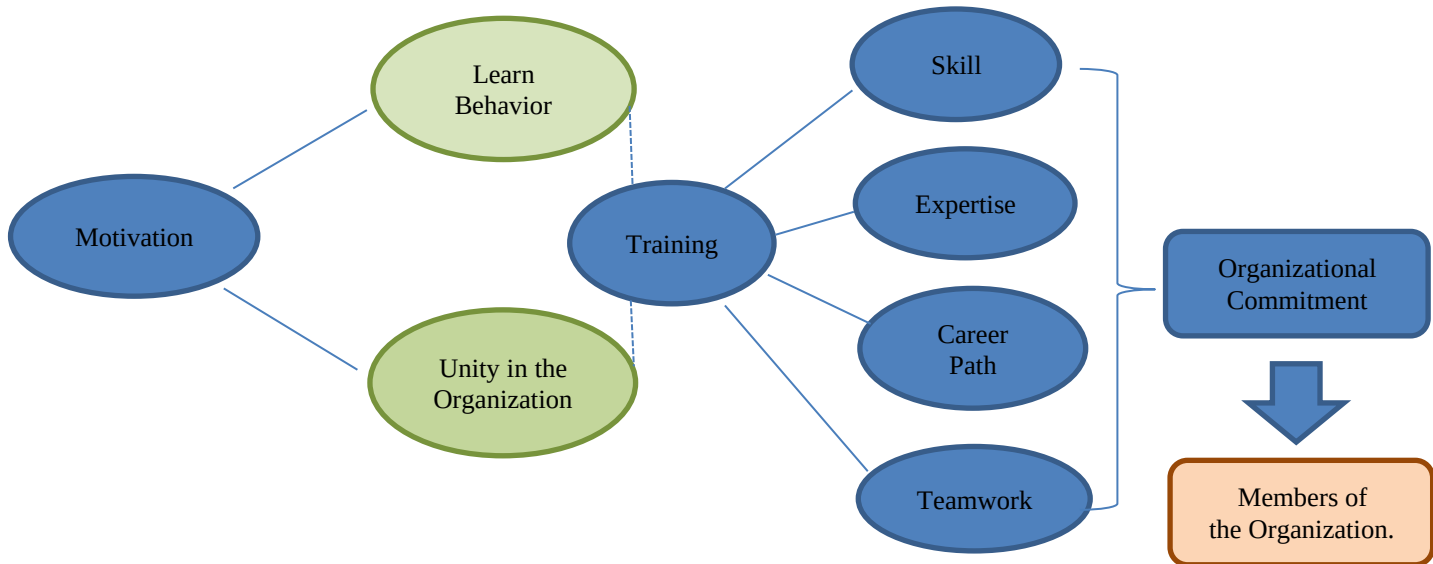
3. สิ่งตอบแทนเมื่อเกษียณงาน

ตามธรรมชาติของความเป็นสมาชิกองค์กรมักสิ้นสุดลงโดยทั่วไปอยู่ 3 รูปแบบ 1.สิ้นสุดลงเมื่อสมาชิกองค์กรลาออก สิ้นสุดลงเมื่อสมาชิกองค์กรถูกให้ออกจากการปฏิบัติหน้าที่ และสุดท้ายการสิ้นสุดความเป็นสมาชิกองค์กรจากการเกษียณงานตามข้อกำหนดขององค์กรซึ่งมีอายุงานและอายุตัวสมาชิกองค์กรเป็นเกณฑ์การเกษียณในงาน ซึ่งสำหรับการเกษียณในรูปแบบนี้มักมีความผูกพันที่เกิดขึ้นอยู่ระหว่างตัวองค์กรและตัวสมาชิกองค์กร สิ่งสำคัญคือองค์กรควรมีกระบวนการตอบแทนผู้เกษียณอายุงานอย่างไรที่จะทำให้การสิ้นสุด

ความเป็นสมาชิกขององค์กร นั้นรู้สึกถึงความอบอุ่นและประทับใจ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วในปัจจุบัน การสิ้นสุดด้วยการเกษียณอายุงานมักจะมีการถ่ายทอดให้กับสมาชิกในองค์กร อีกส่วนหนึ่ง การส่งเสริม และการเตรียมความพร้อมก่อนเกษียณอายุให้สมาชิกขององค์กร ถือเป็นงานสำคัญอย่างหนึ่งที่ต้องควรสร้างความมั่นคงทางใจให้กับสมาชิกขององค์กรที่กำลังจะเกษียณอายุ เตรียมพร้อมรับการความเปลี่ยนแปลง และสามารถดำรงชีวิตวัยเกษียณอย่างมีคุณค่า องค์กรบางแห่งอาจจะใช้สมาชิกที่กำลังจะเกษียณอายุมาเป็นวิทยากร บรรยายให้ความรู้กับคนรุ่นหลังๆ เพื่อเล่าประสบการณ์ การทำงาน แนะนำการใช้ชีวิตในช่วงเวลาการทำหน้าที่ของการเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ซึ่งประสบการณ์เหล่านี้จะเป็นประโยชน์ที่ดีต่อทัศนคติของสมาชิกขององค์กรที่กำลังอยู่ในวัยทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิสร ใจชื่อ (2563 : 39) ที่กล่าวว่า องค์กรควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการเตรียมความพร้อมก่อนการเกษียณอายุให้กับสมาชิกขององค์กรเพื่อให้เกิดการเรียนรู้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

สรุป

แรงจูงใจนั้นเป็นเหมือนกระจก 2 ด้าน กล่าวคือ มุมมองหนึ่งเพื่อกระตุ้นให้เกิดความสามัคคีภายในองค์กร การทุ่มเทให้กับองค์กร ขณะเดียวกันมุมมองหนึ่งองค์กรจะต้องเรียนรู้พฤติกรรมของตนเองว่า ได้ตั้งใจหรือมีนโยบายใดที่ทำให้เกิดคนในองค์กรมีความรู้สึกผูกพันกับองค์กรหรือไม่ หรือมีการปรับปรุงแก้ไขกระบวนการภายใน เพื่อทำให้สมาชิกในองค์กรมีความพึงพอใจ ทั้งนี้ทั้งนั้นก็เพื่อรักษาความเป็นสมาชิกขององค์กรไม่ให้เกิดสภาวะ สมองไหล กับองค์กร ฉะนั้นองค์กรควรแสดงออกเพื่อบ่งบอกถึงความต้องการพัฒนาศักยภาพของสมาชิกในองค์กร อาศัยช่องทางต่างๆ เช่นการฝึกอบรม การทำงานเป็นทีม เพื่อให้สมาชิกขององค์กรเกิดการแสดงออก และรับรู้ความรู้สึกว่าตนเองนั้นมีคุณค่าเปรียบเสมือนกลไกหนึ่งที่สำคัญขององค์กร ควบคู่กับการให้สวัสดิการ และแนวทางการก้าวสู่การเป็นผู้นำในองค์กรนั้นๆ กระบวนการเปลี่ยนผู้ปฏิบัติงานให้เป็นสมาชิกในองค์กรจะเป็นแรงกระตุ้นที่ท้าทายให้ผู้ปฏิบัติงานอยากทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุดเมื่อเป็นเช่นนั้นผู้ปฏิบัติงานจะมีความผูกพันในองค์กร เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน สิ่งที่ได้ตามมาคือความรักในองค์กร ไม่มองตนเองว่าเป็นแค่พนักงานหรือมนุษย์เงินเดือนขององค์กร แต่จะมองว่าตนเองเป็นสมาชิกขององค์กร และทุ่มเทแรงกาย แรงใจ และสมองเพื่อพัฒนาองค์กร ประโยชน์ที่ได้รับจึงจะเกิดขึ้นทั้ง ตัวองค์กรและผู้ปฏิบัติงานในที่สุด โดยได้จัดทำเป็นแผนภูมิดังนี้

แผนภาพที่ 1 การเชื่อมโยงแรงจูงใจสู่การพัฒนาศักยภาพทรัพยากรบุคคลให้กลายเป็นสมาชิกองค์กร

ที่มา : ผู้ศึกษา

ข้อเสนอแนะที่สำคัญที่สามารถนำมาปรับใช้กับการสร้างความเป็นสมาชิกในองค์กรคือ

1. ผู้บริหารควรประเมินสภาพแวดล้อมขององค์กรอยู่ตลอดเวลาโดยจำเป็นต้องเปรียบเทียบกับปัจจัยเชื่อมโยงที่สำคัญเช่น กระแสองค์กรภายนอก เทคนิคการจัดการสมัยใหม่ เพื่อนำมาปรับใช้ภายในองค์กร ควบคู่กับการให้ความสำคัญในการเติบโตในสายการทำงาน เพื่อเป็นแรงจูงใจกระตุ้นให้บุคลากรให้ความสำคัญกับงาน และนั่นเองคือการทำให้พนักงานหรือผู้ปฏิบัติงาน ไม่เป็นเพียงแค่มนุษย์เงินเดือน แต่นั่นหมายถึงการเป็นสมาชิกขององค์กร เป็นฟันเฟืองในการพัฒนาศักยภาพองค์กรให้บรรลุเป้าหมายต่อไป

2. ควรจัดทำการสำรวจความต้องการของพนักงานในประเด็นการพัฒนาศักยภาพ หรือทักษะการทำงาน และวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการตอบสนองสิ่งเหล่านั้นให้กับพนักงาน เพราะถือเป็นแรงจูงใจประการหนึ่งที่ทำให้พนักงานรู้ว่าตนเองมีคุณค่าในฐานะสมาชิกขององค์กร

เอกสารอ้างอิง

- ชลภััสสรณ์ ศรีวรรณภัทร และประสพชัย พสุนนท์. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจลาออกจากงานของพนักงานแผนกห่วงโซ่อุปทาน : กรณีศึกษาบริษัทผู้ผลิต สินค้าอุปโภคบริโภคแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University*. 8 (1), 185-200.
- ทัศนธร ธนกุลบริภัณฑ์. (2556). ความผูกพันของสมาชิกกับองค์กร. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 3 มกราคม 2565. แหล่งที่มา: <https://www.stou.ac.th/study/sumrit/3-60/page1-3-60.html>
- ธเนศ ยุคันทวนิชชัย. (2560). การจัดการทรัพยากรมนุษย์ในเศรษฐกิจยุคใหม่. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 8 (1), 48-67.
- นิสรา ใจซื่อ. (2563). แนวทางการส่งเสริมการเตรียมความพร้อมก่อนการเกษียณอายุให้กับทรัพยากรมนุษย์ขององค์กร. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 39 (4), 30-41.
- พงศกร ศรีรงค์ทอง และ จินดาลักษณ์ วัฒนสินธุ์. (2562). การธำรงรักษานวัตกรรมกลุ่มเจเนอเรชันวายขององค์กรภาครัฐและเอกชน. *วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง*. 8 (2), 26-47.
- วันชัย มีชาติ. (2555). *การบริหารองค์กร*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริภััสสรค์ วงศ์ทองดี. (2556). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุกัญญา จันทรมณี. (2557). แรงจูงใจและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัทฮานา เซมิคอนดักเตอร์ (อยุธยา) จำกัด. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

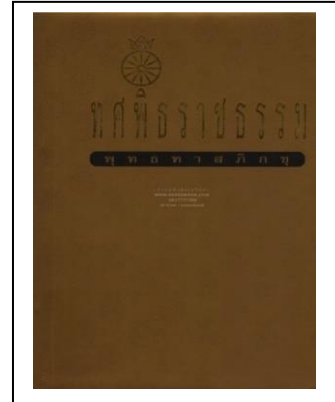
บทวิจารณ์หนังสือ : BOOK REVIEW

เรื่อง “ทศพิธราชธรรม”

ผู้เขียน : พุทธทาสภิกขุ

ปีที่พิมพ์ : 2549

สำนักพิมพ์ : สุขภาพใจ

พระกุศล เกียนติก และ สมเดช นามเกต

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

Phra Kuson Thienduk and Somdet Namket
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nongkhai Campus, Thailand
Corresponding Author, Email : arithat.loes@mcu.ac.th

บทนำ

การศึกษาธรรมบรรยายชุด “ทศพิธราชธรรม” เป็นผลจากการบรรยายธรรมทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เมื่อปี พุทธศักราช 2530 ซึ่งได้ท่านได้ใช้ภาษาร่วมสมัยของท่านอาจารย์พุทธทาสภิกขุ ในสังคมโลกซึ่งมีความเจริญรุ่งเรืองในด้านวัตถุส่วนมากมีการปกครองแบบประชาธิปไตย แต่ยังคงมีการต่อสู้ ดิ้นรน แก่งแย่ง และช่วงชิง ให้ได้มาซึ่งอำนาจ ความเป็นใหญ่ในสังคม เพื่อความอยู่รอดสนองกิเลสตัณหาของตน จนลืมมองดูคนรอบข้างที่อยู่ร่วมชะตากรรมเดียวกัน ไม่รู้ถึงจุดหมายปลายทางของพระพุทธเจ้าที่ทรงตรัสสั่งสอนไว้ แม้ระยะเวลาของพระพุทธศาสนาจะล่วงมาถึง 2600 กว่าปีแล้ว แต่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ยังทันสมัย และมีหลักธรรมสำคัญมากมายที่สอนไว้ในพระพุทธศาสนา โดยมีนักปราชญ์ราชบัณฑิต ตลอดจนผู้รู้ทั้งหลายท่านได้นำหลักธรรมที่ปรากฏในแต่และหมวดอธิบายให้มีความเข้าใจในแต่ละเรื่อง ในแต่ละหัวข้อหลักธรรม ให้มีความเข้าใจง่ายและกระชับ

* วันที่รับบทความ: 23 มกราคม 2565; วันที่แก้ไขบทความ 4 มีนาคม 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 7 มีนาคม 2565

Received: January 23, 2022; Revised: March 4, 2022; Accepted: March 7, 2022

จากแรงบันดาลใจในการอ่านหนังสือ “ทศพิธราชธรรม” ชุดการตามรอยพระยุคลบาทโดยทศพิธราชธรรม เพื่อที่จะศึกษาหลักสำคัญของการปกครองคนปกครองบ้านเมืองและ การปฏิบัติตนของผู้นำและผู้ตามซึ่งท่านอาจารย์พุทธทาสภิกขุได้บรรยายไว้ในปี 2530 เมื่อมีสำนักพิมพ์ถอดความออกมาแล้วพิมพ์เป็นหนังสือปรากฏว่า ท่านได้ใช้ภาษาร่วมสมัยมีความชัดเจนในคำอธิบายอย่างกะทัดรัด และเข้าใจถูกต้องตามหลักพุทธศาสนา

ท่านพุทธทาสภิกขุ เป็นพระเถระผู้ที่มีบทบาทสำคัญในทางพุทธศาสนา เป็นที่ยอมรับและเคารพนับถือทั้งชาวไทยและต่างประเทศ และได้รับคำยกย่องว่าเป็นปราชญ์ทางพุทธศาสนา การวิจารณ์ของเรื่อง “การตามรอยยุคลบาทโดยทศพิธราชธรรม” แต่ละบุคคล ย่อมมีความคิดเห็นแตกต่างกันไป ตามพื้นฐานทางสังคมวัฒนธรรม อีกทั้งความแตกต่างระหว่างยุคสมัย ซึ่งเป็นช่องว่างที่สำคัญในการขวางกั้นความเข้าใจหลักธรรมที่บันทึกไว้ในอดีต สิ่งเหล่านี้เป็นเหตุผลที่คัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเมื่อได้มีทรรศนะวิจารณ์ให้เหมาะสมกับยุคสมัย เพื่อให้พระพุทธศาสนาดำรงอยู่ได้ในวิถีชีวิตของผู้คนในปัจจุบัน

โครงสร้างหนังสือ

หนังสือทศพิธราชธรรม เป็นหนังสือที่สำนักพิมพ์สุขภาพใจ โดยผลิตจากวัสดุเป็นอย่างดีเข้ากับเล่มด้วยการเย็บกึ่ง ที่คงทนอยู่นาน เพิ่มสีสันและจัดรูปเล่มสีทองที่สวยงามยิ่งขึ้น ซึ่งจะสามารถรักษาหนังสือได้เป็นระยะเวลานาน เป็นหนังสือที่พิมพ์เผยแพร่ให้อุณยชนคนรุ่นหลังได้ศึกษามรดกธรรมเป็นทางส่องชีวิตในภายภาคหน้า

ทศพิธราชธรรม มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ราชธรรม เป็นคำสอนที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาที่ประสงค์จะให้เป็นคุณธรรมสำหรับพระราชชา ผู้นำนักปกครอง 10 ประการ ปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี เล่มที่ 28 ข้อที่ 280 ฉบับสยามรัฐ โดยท่านอาจารย์พุทธทาสภิกขุ ได้นำมาขยายความอย่างละเอียดทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยในปี พุทธศักราช 2530 ด้วยภาษาที่ร่วมสมัย และใช้เวลาในการบรรยายถึง 12 ครั้ง หนังสือเล่มนี้จึงเป็นหนังสือที่ทรงคุณค่าด้วยเหตุผลหลัก 3 ประการ คือ 1. ทศพิธราชธรรม เป็นยอดธรรมะสำหรับครองใจตนและคนทั่วไป 2. พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร พ่อหลวงของปวงชนชาวไทยทรงปฏิบัติทศพิธราชธรรมตลอดระยะเวลาในการครองราชย์ของพระองค์ 3. ท่านพุทธทาสภิกขุ ผู้ค้นคว้าและนำมาบรรยายธรรม ได้รับการยกย่องจากยูเนสโกให้เป็นบุคคลสำคัญของโลกในครวครบ 100 ปี ชาตกาล ในปี พ.ศ.2559 โครงสร้างเรื่องการตามรอยพระยุคลบาทโดยทศพิธราชธรรม เป็นการบรรยายทั้งหมด 12 ครั้ง ดังนี้

1. การบรรยายครั้งที่ 1 เป็นการกล่าวถึง การตามรอยทศพิธราชธรรม

โดยกล่าวถึงวันขึ้นปีใหม่ให้อยู่อย่างถูกต้องกว่าเดิม โดยการพยายามปฏิบัติตามรอยพระยุคลบาทโดยทศพิธราชธรรม เพราะทศพิธราชธรรมนั้น สามารถคุ้มครองบ้านเมืองป้องกันบ้านเมือง พัฒนาบ้านเมืองในฐานะเป็น “ธรรม” ซึ่งหมายถึงหน้าที่ หน้าที่คือธรรมะ หลักทศพิธราชธรรมเป็นสิ่งที่นำมาซึ่งความเจริญรุ่งเรือง ความสงบสุข สันติภาพ ความเป็นผู้มีอิสระเหนือความทุกข์เหนือปัญหาทุกประการได้แก่

1. ทานัง การให้	2. สีสัง ภาวะปกติ
3. ประจาคัง การบริจาค	4. อาชะวัง ความซื่อตรง
5. มัททะวัง ความอ่อนโยน	6. ตะปัง ความพากเพียร
7. อักโกธัง ความไม่โกรธ	8. อะวิหังสา ไม่เบียดเบียน
9. ชันติ ความอดทน	10. อะวิโรธะนังความไม่มีพิรุณ

การต้อนรับปีใหม่ด้วยการกระทำที่ถูกต้องกว่าปีเก่าที่มีหลักทศพิธราชธรรมทั้ง 10 ประการ ประพฤติปฏิบัติตามรอยพระยุคลบาทของสมเด็จพระราชบรมบพิตรพระราชสมภารอันเป็นประมุขของประเทศตามความหมายของคำว่า “ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” จะเป็นไปได้สมจริง เพราะความร่วมมือของพลชนิกร่วมมือร่วมกำลังกายร่วมกำลังจิตให้เกิดความเป็นไปได้ เกิดความสะดวกทางกาย และเกิดโอกาสในการสร้างสรรค์ทศพิธราชธรรมขึ้นมาทั้งสองฝ่าย ทั้งเบื้องบนเบื้องล่าง จนเต็มไปด้วยธรรมะ คือหน้าที่ถูกต้อง ที่จะสร้างสรรค์ความสงบสุข สันติภาพ สันติสุข อันถาวร (พุทธทาสภิกขุ, 2549 : 21)

การบรรยายครั้งที่ 2 ทศพิธราชธรรมข้อ ที่ 1 เรื่องทาน

คำว่าทศพิธราชธรรม หมายถึง ธรรมของพระราชาทำให้มหาชนพอใจ เป็นการส่งเสริมให้มีการปฏิบัติให้ถูกต้องระหว่างผู้นำและผู้ตาม เรื่องทานเป็นเรื่องแรกของทั้งหมด คือเราเกิดมาเป็นการให้ทานชีวิตของพ่อแม่ พ่อแม่ให้ทานชีวิตมา พอคลอดแล้ว ลูกได้รับประทานตั้งวันแรกคือการกินนมแม่ กินอาหาร ข้อนี้เป็นเรื่องที่สำคัญและรู้จักพระคุณข้อนี้ ทานจึงเป็นพื้นฐานของมนุษย์ในโลกนี้ ลัทธินายทุน ลัทธิคอมมิวนิสต์เกิดขึ้นไม่ได้

ทานมีผลสูงสุด ผลสูงสุดคือการทำลายความเห็นแก่ตัว ทาน 3 อย่าง

1. วัตถุทาน คือ การให้วัตถุ
2. ธรรมทาน คือ การให้ธรรมะ
3. อภัยทาน คือ การให้อภัย

สิ่งสำคัญของการให้คือการให้ทานทำลายความเห็นแก่ตัว จิตที่คิดจะให้ย่อมสบายกว่าจิตที่คิดจะ

ธรรมทาน คือการให้ความรู้และสามารถประพฤติปฏิบัติหน้าที่เอาตัวรอดได้ ธรรมทานมิได้ด้วยการให้ การสนับสนุนกำลังใจ ชี้แนะแนวทางโอกาสทำตัวอย่างให้ดูก็เป็นธรรมทาน สอนให้มีสัมมาทิฐิเป็นธรรมทานสุดยอด ธรรมทานประเสริฐอย่างนี้ ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า “ธรรมทานเลิศกว่าทานทั้งปวง”

อภัยทาน ข้อนี้นัยหมายถึงเมตตากรุณา ถ้อยคำอย่างนี้ทุกคน โลกจะอยู่อย่างสงบ

พระจริยวัตรของพระราชาบรมบพิตรพระราชสมภารแห่งสยามประเทศ เต็มไปด้วยการให้ลักษณะ3 อย่างนี้ ใครๆ ก็เห็นอยู่ รู้จักอยู่ ทรงกระทำให้เกิดโอกาส ให้เกิดวิธีใหม่ๆ ให้เกิดอุปการะ แห่งการทำมาหากิน ให้เกิดแหล่งน้ำ เป็นต้น เป็นวัตถุทาน ให้เกิดปัญญา ทรงตั้งเตือนอยู่ตลอดเวลา ทุกโอกาส เป็นการให้ธรรมทานตามโอกาส และทรงอภัยทานยกโทษแม้ในกรณีที่เป็นการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ

สมเด็จพระบรมบพิตรพระราชสมภารแห่งประเทศไทย ประกอบด้วยทานครบ ทั้ง 3 ประการ ดังนั้นให้พสกนิกรทั้งหลายเดินตามรอยพระยุคลบาทด้วยการร่วมมือกับพระองค์เป็นการสนองพระประสงค์ ดำเนินตามวัตถุทาน โดยเสด็จพระราชกุศลอย่างกว้างขวาง ดำเนินตามธรรมทาน คือเชื่อฟัง พยายามปฏิบัติตามให้สมตามพระราชประสงค์และมีการให้อภัยทาน พยายามไม่ให้มีเรื่องชุนเคืองพระราชหฤทัยและไม่ให้ความชุนเคืองแก่ผู้ใด ๆ

เมื่อรู้จักทาน และปฏิบัติให้เรื่องทาน นายทุนก็จะหมดไป คอมมิวนิสต์ก็จะหายไปจากโลกนี้ ไม่มีใครทะเลาะกัน ไม่ต้องมีใครมาพูดกันไม่รู้เรื่อง เพราะเจตนารมณ์ของสิ่งที่เรียกว่า “ทาน” (พุทธศาสนิกชน, 2549 : 23-35)

ครั้งที่ 3 บรรยาย ทศพิธราชธรรมข้อที่ 2 เรื่อง ศีล

เรื่องของศีลธรรมที่มีปรมัตถธรรมเป็นรากฐาน ใจความทุกข้อของทศพิธราชธรรม เป็นทั้งตัวศีลธรรมและปรมัตถธรรม คือเหตุผลของศีลธรรม เป็นรากฐานอันมั่นคงแห่งความมีศีลธรรมของมหาชน คำว่าศีลเป็นภาวะปกติ ศีลทำให้พระราชารับการร้องออกจากปากมหาชนว่า พอใจ พอใจ เกิดความเคารพรัก เกิดการเชื่อฟัง

ศีลโดยพยัญชนะ ปกติ โดยความหมาย หมายถึงระเบียบปฏิบัติทั้งหลายที่มีอยู่ชื่อว่า ศีลโดยปริยัติ คือวิชาความรู้ การรักษาระเบียบนั้นๆ ไว้ได้ ชื่อว่า ศีลละโดยการปฏิบัติ ประพฤติกระทำ ความสงบปกติที่เกิดขึ้นนี้ชื่อว่า ศีลละโดยปฏิเวธ คือผลแห่งการกระทำ

ศีลเป็นรากฐานของศีลธรรมทั้งปวง คือศีล 5 ได้แก่ ข้อที่ 1 ไม่ประทุษร้ายชีวิตและร่างกายของใครๆ ข้อ 2 ไม่ประทุษร้ายทรัพย์สินสมบัติของผู้อื่นให้เสียหาย โดยที่จะเอามาเป็นของตน หรือไม่เอามาเป็นของตนก็ตาม ข้อ 3 ไม่ประทุษร้ายของรักของผู้อื่น แม้แต่ลูกเด็กๆ เขามีอะไรเป็นที่รัก ของเล่นที่เป็นที่รัก ก็อย่าไปประทุษร้ายของเขา ข้อที่ 4 ไม่ประทุษร้ายความถูกต้องเป็นธรรมของผู้อื่นด้วยการใช้วาจาเป็นเครื่องมือ ข้อที่ 5 ไม่ประทุษร้ายความมีสติสมปฤติปกติภาวะของตน ด้วยสิ่งตรงกันข้าม คือมันสูญเสียสติสมปฤติ

ศิลปะทั้งปวง มีความไม่เห็นแก่ตัวเป็นรากฐาน ศิลปะมีหัวใจที่ดัดแปะ เป็นเครื่องล่อเลี้ยง ศิลปะมีสติสัมปชัญญะเป็นเครื่องประคับประคอง ศิลปะมีสมาธิเป็นเครื่องชักนำ คือกุศโลบาย

การรักษาศิลปะจะต้องไม่เมาศิลปะ บ้าศิลปะ หลงศิลปะ แต่รักษาศิลปะให้ถูกต้องตามความประสงค์มุ่งหมายว่าเป็นพื้นฐานความเป็นปกติ ภาวะในกายและทางวาจา ไม่มีความผิดทางกาย วาจา แล้วให้เป็นอุปกรณ์แห่งสมาธิ แล้วเป็นอุปกรณ์แห่งปัญญา

อานิสงส์แห่งการรักษาศิลปะ คือความเย็นอกเย็นใจ ไม่มีความทุกข์ ไม่มีความชั่ว ไม่มีกิเลสมารบกวน เป็นพื้นฐานของความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่เย็นอกเย็นใจ แล้วมีพื้นฐานแห่งความก้าวหน้าทุกประการ

มีคำเทียบเคียงกันได้ คือ “วินัย” หมายถึง การนำไปอย่างเรียบง่าย นำหมู่คณะ นำบุคลากรงานให้เป็นไปอย่างเรียบร้อย

ถ้าความมีศิลปะแพร่ไปทั่วโลก โลกนี้ก็จะมีความดีมีศีลธรรมเป็นหน้ากลอง ซึ่งหมายถึงไม่มีปัญหา ไม่มี ความทุกข์ ไม่มีความยุ่งยาก ไม่มีหลักต่อ ไม่มีเสี้ยนหนาม ทุกคนทุกฝ่ายจะได้ร้องแต่ว่า พอใจ พอใจ หรือว่า “ราชา ราชา ราชา” จึงควรอธิฐานจิตการดำเนินตามรอยพระยุคลบาทด้วยทศพิธราชธรรม (พุทธทาสภิกขุ, 2549 : 37-47)

การบรรยายครั้งที่ 4 บรรยายทศพิธราชธรรม ข้อที่ 3 บริจาค

บริจาค คือการสละสิ่งที่ไม่ควรมีอยู่ในตนในภายใน ซึ่งเป็นนามธรรม ไม่ต้องมีผู้รับ และไม่มีใครอยากรับ ถ้าการบริจาค คือการบริจาคกิเลสออกไป ออกให้พ้นจากตัวตน ไม่มีกิเลสใดๆ เหลืออยู่ บริจาคโดยแท้จริง คือการละอุปกิเลส 16 ประการ ขอให้การบริจาคความเห็นแก่ตัวออกเสีย ปัญหาทั้งหลายก็จะหมด เมื่อไม่เห็นแก่ตัวก็จะรักผู้อื่นโดยอัตโนมัติ จะเห็นแก่ธรรมะหรือความถูกต้องโดยอัตโนมัติ

ทาน ไม่บริจาค คือเป็นของภายใน ของภายนอกเป็นของทางวัตถุ เป็นของจิตใจ ทานยังเป็นตัวของตัวอยู่ 2 ฝ่าย อย่างซ่อนเร้น ต้องการประโยชน์ตอบแทน และต้องตอบแทน

ส่วนบริจาค เป็นรากฐานของทานที่แท้จริง ให้ทานบริสุทธิ์เป็นบริจาคมากขึ้น บริจาคจะทำให้ทานทุกๆ อย่าง กลายเป็นของถูกต้องทันที ดังนั้นให้เป็นไทจากความเห็นแก่ตัว คือเป็นไทจากกิเลส มีอิสระที่จะพัฒนาตัวเองไปในทางที่ถูกต้อง ถูกต้องทุกสิ่งทุกอย่าง จะละอบายมุขได้ จะละความเกียจคร้าน ความเหลวไหล ไม่มีงานทำได้ ละทุกอย่าง ทุกอย่างที่เกิดจากความเห็นแก่ตัว (พุทธทาสภิกขุ, 2549 : 49-62)

การบรรยายครั้งที่ 5 เรื่อง ทศพิธราชธรรมข้อที่ 4 อาชวะ

อาชวะ คือความซื่อตรง ในภาษาบาลี คือความตรงที่มนุษย์จะต้องมีต่อกันในฐานะเพื่อนเกิดแก่ เจ็บตาม ความซื่อตรงนี้เป็นรากฐานของ อัมมิกสังคม

ความตรงมีหลายอย่าง ได้แก่ ความตรงต่อวาจา เป็นการพูดที่ตรงกับตนเองและผู้อื่น ไม่หลอกลวงใคร ความตรงต่อผู้อื่นตรงต่อการกระทำและตรงต่อวาจาตั้งใจให้ผู้อื่นในครอบครัว ตรงผู้อื่นต่อทิศทั้งหก ได้แก่ ทิศข้างหน้า – บิดามารดา ทิศเบื้องซ้าย – มิตรสหาย

ทิศเบื้องหลัง – บุตรภรรยา ทิศเบื้องขวา- ครูอาจารย์ ทิศเบื้องบน-ผู้บังคับบัญชา ทิศเบื้องล่าง คือผู้ อยู่ใต้บังคับบัญชา ถ้าได้ครบหกทิศอย่างนี้เรียกว่า ครบรอบด้าน เป็นสังคมที่ถูกต้อง เป็นการตรงต่อทิศทั้งหก ตรงต่อเวลา เวลาที่สมควรจะทำอะไรก็ตรงเวลากับการทำงานนั้นไม่บิดพลิ้ว เรียกว่าตรงต่อเวลา และการ ตรงตัวเอง คือตรงต่อความเป็นมนุษย์ของตนเอง ตรงต่ออุดมคติของความเป็นมนุษย์ ตรงต่อสถานะของตน เหมาะสมแก่สถานะของตนว่าจะเป็นอย่างใด ตรงต่อธรรมชาติ คือกฎความจริงที่เป็นไปในตน ชีวิตที่รอดได้อย่าง สงบเย็นเพราะความถูกต้องต่อตนเอง และข้อสุดท้ายเป็นการตรงต่อความตรงคือตรงต่อความเป็นเช่นนั้นเอง ของธรรมชาติทั้งปวง

กิจกรรมในโลกมีความจำเป็นต้องตรงกับคนตรง ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การงาน การเล่าเรียนศึกษา กาประพฤตินิยมจรรยาของนักบวช และความตรงต่อวงศ์ตระกูลและประเทศชาติ

ความตรงทำให้อยู่เหนือปัญหาทั้งปวง ที่จะทำให้ออกมาจากปัญหา ขอให้ความตรงเป็นเครื่องยึด แล้วจะอยู่กันอย่างมีความสุข

ถ้าตรงแท้จะไม่เกิดการขัดแย้ง ตรงแท้จริงก็มี ตรงแท้ไม่จริงก็มี คือ ตรงด้วยมานะทิฐิ ตรงด้วยความโง่ อย่างนี้จะต้องเกิดการขัดแย้ง เกิดการกระทบกระทั่ง การขัดแย้งหรือการกระทบกระทั่งนี้ในบาลี เรียกว่า อุบาทว เรียกในภาษาไทย ว่า อุบาทว์ ที่ไหนมีการขัดแย้ง ที่นั่นมีอุบาทว์ ในบุคคลก็ดี ในสังคมก็ดี ใน สภาก็ดี ในอะไรก็ดี ถ้ามีความ (พุทธทาสภิกขุ, 2549 : 65-77)

การบรรยายครั้งที่ 6 เรื่อง ทศพิธราชธรรมข้อที่ 5

มัททวะ ความอ่อนโยน ทำให้โลกนี้มีความนิ่มนวล งดงาม มีสัญลักษณ์และเป็นปัจจัยแห่งมิตรภาพ

มัทท คือความอ่อนโยน กัมมณีย คือควรแก่การทำงาน เป็นเรื่องของจิต จิตที่มีลักษณะนิ่มนวล อ่อนโยน ควรแก่การทำงาน น้อมไปในญาณอันสูงขึ้นไป คือวิปัสสนาญาณ จิตที่ลักษณะเป็นสมาธิ เป็นจิตที่อ่อนโยนที่สุด ควรแก่การทำงานที่สุด แม้ในชีวิตปัจจุบันแต่ละคนมีหน้าที่การทำงานหลายอย่างหลายชนิด มีลักษณะต้องทำเป็น บิดามารดา บุตรภรรยา เพื่อนที่ดี มิตรสหายที่ดี ผู้บังคับบัญชาที่ดี ผู้ใต้บังคับบัญชาที่ดี เป็นอาจารย์ที่ดี เป็น ศิษย์ที่ดี มีลักษณะที่จะต้องเปลี่ยนจิตใจให้เหมาะสมอยู่อย่างนี้เสมอไป ในบุคคลเดียวกันต้องทำหน้าที่หลาย อย่าง จึงต้องเป็นผู้มีจิตใจที่อ่อนโยน มีความอ่อนโยนทางจิตได้ต้องตามที่ต้องการและได้อย่างดีที่สุด

ความอ่อนโยนเปรียบเหมือนกับน้ำ น้ำที่มีความแข็งยิ่งกว่าโลหะ เมื่อนำถูกบีบอัดลงไป ไม่มีทางที่ หลีกไปไหนได้ มีความแข็งยิ่งกว่าโลหะ เพราะโลหะมันยุบลงไปไม่ได้ เป็นความแข็งของน้ำ ซึ่งมีความอ่อนโยน อย่างที่สุด สามารถสร้างความกลมกลืน สมัคสมาน สามัคคีและรักษาความอ่อนโยนไว้ได้ ความอ่อนโยนและ ความแข็งแกร่งต่าง ตรงกับสุภาษิตที่ว่า “แข็งดั่งเหล็ก เงินจ้างอ่อนได้ใจ” ขอเปลี่ยนใหม่เป็น “แข็งดั่งเหล็ก มัททวะจ้างอ่อนได้ตั้งใจ”

พระมหากษัตริย์มีพระทัยอย่างหนึ่งในฐานะเป็นพระบิดรที่ดี เป็นพระสหายที่ดี เป็นอะไรที่มีอยู่ทั่วไป กระทั่งเป็นสหายอย่างยิ่งกับประชาชน แก่คนยากคนเข็ญใจ กระทั่งมีจิตใจที่อ่อนโยนเปลี่ยนได้ตามพระราชประสงค์ ผู้ที่เป็นพสกนิกรให้เป็นผู้มีน้ำใจอ่อนโยน ที่เปลี่ยนแปลงได้เข้ากับสถานการณ์ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอะไร หรือบุคคลใดๆ เวลาเท่าไร สถานที่ใด สิ่งต่าง ๆ อันเป็นอุปสรรคก็จักไม่เกิดขึ้น จักไม่มี มีแต่ลุล่วงด้วยดี โดยสามารถแห่งคุณธรรมอันเป็นทศพิธราชธรรมข้อที่ 5 นี้ (พุทธทาสภิกขุ, 2549 : 79-88)

การบรรยายครั้งที่ 7 เรื่อง ทศพิธราชธรรมข้อที่ 6 ตบะ

สำหรับพระราช ทศพิธราชธรรม คือไฟอันศักดิ์สิทธิ์สำหรับเผากิเลส อุปสรรค ศัตรู โดยประการทั้งปวง ไฟศักดิ์สิทธิ์เผาอุปสรรคโดยประการทั้งปวง ทั้งภายในและภายนอก เป็นเหตุให้เกิดความเป็นไปในข้อที่ว่า

พระราช คือ ผู้ที่ทำให้เกิดโอกาสที่มหาชนจะร้องออกมาว่า “พอใจ พอใจ”

คำว่า ตบะ หมายถึง อำนาจน่าเกรงขาม ในภาษาธรรม หมายถึง ธรรมะที่เผากิเลส

ตบะกัมมฐาน เปรียบปานไฟเผากิเลสน้อยมิให้เหลือ ความอดทนเป็นตบะเป็นเครื่องเผากิเลส ตบะเป็นสิ่งที่ทุกคนควรมี จะต้องมีในหน้าที่การงานเพื่อทำงานให้สำเร็จ จะต้องมีเพื่อให้เกิดความรอด

สิ่งที่เรียกว่าตบะ เป็นเครื่องเผาผลาญความเห็นแก่ตัว ซึ่งเป็นศัตรูที่เลวร้ายที่สุดของมนุษย์ เป็นเหตุให้ทำผิดทุกอย่าง ทั้งแก่ตนเองและคนอื่น ถ้ามีตบะแล้วมันก็เผาผลาญความเห็นแก่ตัว บังคับตัวเองได้

ถ้าระบุ ถึงชื่อธรรม ชื่อธรรมะเรียกกันว่าตบะ ข้อแรกสุดคือขันติ ความอดกลั้น ความอดทนจนเกิดความสมควรที่จะได้รับผิดแห่งการกระทำนั้น

แม้ธรรมะข้ออื่นๆ ที่จำกัดกำเลิศก็ได้ชื่อว่า ตบะ ได้ทั้งนั้น เช่น สมาธิ ปัญญา ความเพียร ความเมตตา ถ้าพระราชผู้ที่ได้รับมอบหมายเกิดตบะในการที่จะปฏิบัติหน้าที่ ในการกล่าวสั่งสอนสมาชิก อบรมสมาชิกให้ทำหน้าที่ ลงโทษผู้ที่ควรลงโทษ ให้รางวัลผู้ที่ควรให้รางวัล กระทำทุกคนให้กลับตัวอย่างถูกต้องโดยวิธีต่างๆ พระราชามีตบะ อำนาจสูงสุดในการควบคุมตัวเองบังคับตัวเอง ชะนตัวเองได้เสร็จ ก็สำเร็จประโยชน์ ตัวอย่างของพระเจ้าอโศกมหาราชผู้ประกาศธรรม ปกครองด้วยธรรมไปทั่วทั้งสี่ทิศ

ตบะจึงเป็นธรรมะที่เผาผลาญความชั่วความเลวร้ายทุกอย่างทุกประการในหมู่บ้าน ในบ้านเมือง ในประเทศ ในโลกและตลอดกาลจักรวาลให้ถูกต้อง เหมือนไฟที่เผาทอง หลอมทอง โล่สิ่งสกปรกออกไปแล้วเหลือแต่เนื้อทองที่บริสุทธิ์ ฉะนั้นใดก็ฉะนั้น (พุทธทาสภิกขุ, 2549 : 91-103)

คำบรรยายครั้งที่ 8 เรื่อง ทศพิธราชธรรม ข้อที่ 7 อักโกธะ

อักโกธัง แปลว่า ความไม่โกรธ หรือ ความที่ใครๆ ทำให้โกรธไม่ได้ โดยเนื้อความคือ ผู้ที่มีจิตไม่กำเริบเพราะอนิฏฐารมณ์ใดๆ อนิฏฐารมณ์ คือสิ่งที่ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความพอใจ ความไม่โกรธเป็นพรหมวิหาร คือวิหารธรรมของบุคคลผู้เป็นพรหม หรือว่าผู้ใดที่ธรรมะนี้เป็นวิหาร เป็นเครื่องอยู่แห่งธรรมการ การไม่โกรธชื่อว่าเป็นผู้ศีล สมาธิ และปัญญา

มนุษย์มีปัญหาเรื่องความโกรธกันอยู่มากมาย วิธีการที่จะระงับความโกรธ คือขอให้ระลึกให้มากนัก ถึงความเป็นมนุษย์คือมีจิตใจสูง ถ้าจิตสูงแล้วจะอยู่เหนือความรักและความโกรธ ซึ่งเป็นธรรมดาสามัญของโลก ในระดับพื้นฐานทั่วไป มีจิตใจสูงเหนือความรักและความโกรธ เสร็จแล้วจึงเหนือทุกอย่าง จนมีแต่ความสงบเย็น (พุทธทาสภิกขุ, 2549 : 105-116)

คำบรรยายครั้งที่ 9 เรื่อง ทศพิธราชธรรม ข้อที่ 8 อวิหิงสา

อวิหิงสา ความไม่เบียดเบียน คือไม่เบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่น ไม่เบียดเบียนทั้งภายในและภายนอก

ความไม่เบียดเบียนนี้ท่านตีไว้สูง เช่น ในคัมภีร์ชาดมีข้อความว่า

อะปิ เจ ปัตตะมาทายะ แม้จะถือกระบี่อง(ถือบาตร) เทียวขอทาน

อะนาการัง ปะริพพะเซ ไม่มีเหย้าเรือน เทียวไปโดยทั่วๆ ไป

อัญญัง อะหิงสะยัง โลเก ไม่เบียดเบียนผู้ใดในโลก

อะปิ รัชชนะ ตัง วะรัง ข้อนี้ประเสริฐกว่าการครองบ้านครองเมือง

ถ้าครองบ้านครองเมืองไม่มีการเบียดเบียน ก็ยังมีความประเสริฐสูงสุด โดยหลักเกณฑ์แล้ว ความไม่เบียดเบียนก็นำมาซึ่งความสุข การตามรอยพระยุคลบาทไม่มีทางที่จะเกิดการเบียดเบียน แม้จะลำบากก็เป็นไปเพื่อผลดีที่ทำลายความเบียดเบียนอันแท้จริง ความลำบากที่มีใช้การเบียดเบียน มีเพื่อทำลายความลำบาก ที่เป็นการเบียดเบียนอันแท้จริง ไม่มีการเบียดเบียนโดยประการทั้งปวง ในหมู่ประชาชนทั้งหลายก็ไม่มี การเบียดเบียน ในรัฐสภาก็ไม่มีการเบียดเบียน คณะรัฐมนตรีก็ไม่มีการเบียดเบียน เมื่อไม่เบียดเบียนกันทั้งโลก ซึ่งสำเร็จได้ด้วยธรรม สรุปรู้อยู่ที่ความไม่เห็นแก่ตัว ถ้าถอนความไม่เห็นแก่ตัวได้เมื่อไร ความเบียดเบียนก็ไม่มี (พุทธทาสภิกขุ, 2549 : 119-132)

คำบรรยายครั้งที่ 10 เรื่อง ทศพิธราชธรรม ข้อที่ 9 ขันติ

ขันติ คือความอดทน อดทนต่อความยากลำบากด้วยโรคภัยไข้เจ็บในการเบียดเบียน อดทนต่อความลำบากตรากตรำ ความเหนื่อยยากในการทำงาน ในการประกอบอาชีพ อดทนต่อความเจ็บไข้ได้ป่วย อดทนต่อความเจ็บใจ เพราะถูกประมาท นินทา คำทอ และสิ่งสำคัญที่สุดคือการอดทนสูงสุด คือ ความอดทนต่อการบีบคั้นของกิเลส เพราะการอดทนต่อกิเลส เป็นการอดทนต่อทุกสิ่งทุกอย่าง

ในการอดทนต่อทางสูง จะต้องอดทนต่อพระบรมสีหนาทราชโองการในการเป็นข้าละองธุลีพระบาท ในการเป็นข้าละองธุลีพระบาทที่ชื่อตรง เข้มแข็ง จะต้องมีความอดทนต่อพระบรมสีหนาทราชโองการ เพราะว่าธรรมดาที่พระราชาจะต้องมีที่เป็นพระบรมราชโองการ ข้าละองธุลีพระบาททั้งหลาย ต้องรับสนองปฏิบัติให้ถูกทาง สมบูรณ์ ซึ่งต้องมีความอดทน

ในโลกนี้มีสิ่งเป็นอันมากที่ขึ้นอยู่กับกาลเวลา ต้องอดทน รอได้ คอยได้ตามสมควรแก่เวลา แต่ในขั้นสูงสุดในหัวใจพระพุทธศาสนาแล้วอดทนโดยมีธรรมะสูงสุด คือ ตถตา ความเป็นเช่นนั้นเอง เป็นไปตามกฎอิทัปปัตติยา เป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา

การบำเพ็ญพรตต้องอาศัยความอดทนอย่างยิ่งต่อกิเลส ซึ่งเป็นเหตุที่ให้อยากทำอย่างที่ไม่บรรพชิตไม่ควรทำ ความอดทนจึงเป็นกำลังของนักพรต ชั้นดีมีแล้วทำให้เกิดความเข้มแข็ง ถ้าคนทั้งโลกมีความอดทนต่อกิเลสอดทนต่อการบังคับกิเลสแล้ว จะเข้มแข็ง จะละกิเลสได้ ไม่เห็นแก่ตัว จะไม่เกิดราคะ โทสะ โมหะ จะไม่เบียดเบียนตนเอง จะไม่เบียดเบียนผู้อื่น จะเกิดความก้าวหน้าไปตามลำดับจนถึงธรรมะระดับสูงสุดด้วยความอดทน (พุทธทาสภิกขุ, 2549 : 135-148)

คำบรรยายครั้งที่ 11 เรื่อง ทศพิธราชธรรม ข้อที่ 10 อวิโรธนะ

อวิโรธนะ หมายถึงความไม่พริศ ไม่วิปริต คือความไม่บกพร่อง ไม่เกินขอบเขตไม่แหวกแนว ขยายออกไปถึงความไม่พริศ ไม่ผิดไปจากทำนองคลองธรรม อวิโรธนะเป็นปัญญาสิกขา คือความรอบรู้จนไม่ทำให้เกิดสิ่งพริศหรือวิปริต เป็นความรู้ที่สมบูรณ์ รวมลงในสัมมาทิฐิความเห็นชอบ

ผู้ปกครองและผู้ทีมน้อยในฝ่ายผู้ปกครองให้มีคุณธรรมข้อนี้ให้เต็มที่ สัมมาทิฐิมีความเห็นชอบสามารถล่วงความทุกข์ได้ เป็นเหมือนแสงสว่างเป็นประทีปส่องทาง เป็นการเดินที่ถูกต้องที่สุด เมื่อทุกสิ่งประกอบกันเป็นชีวิตก็ไม่วิปริต ความมุ่งหมายชีวิตก็ไม่วิปริต การกระทำของชีวิตก็ไม่วิปริต ผลที่ได้จากการกระทำก็ไม่วิปริต (พุทธทาสภิกขุ, 2549 : 151-165)

คำบรรยายครั้งที่ 12 เรื่อง ทศพิธราชธรรม

ธรรมสโมธาน คือธรรมต่างๆ ที่ สงเคราะห์ลงในทศพิธราชธรรม ประโยชน์ของทศพิธราชธรรมในแง่ของผู้ปกครอง ฝ่ายผู้ปกครอง รวมถึงฝ่ายผู้ที่ถูกปกครอง ดังนี้

สิ่งที่เรียกว่า ทาน สร้างความสวามิภักดิ์ จงรักภักดี ความผูกพันกตัญญูกตเวที เป็นฐานรองรับให้เกิดความประสงค์ได้แม้จะเอาชีวิตเข้าแลก

ศีล สร้างความเคารพ ความไว้วางใจฝากกายถวายชีวิต เป็นบันไดจนกระทั่งถึงนิพพาน

บริจาค สร้างความเคารพเลื่อมใสให้นึกอยากจะเอาอย่าง การดำรงอยู่แห่งหมู่คณะนั้น ต้องอาศัยการบริจาคทุกอย่างที่ควรบริจาค

อาชวะ มีประโยชน์ประสานสังคมดังล่งสู่จุดหมาย สร้างความเคารพบูชา ความไว้วางใจ ความรักใคร่สวามิภักดิ์

มัททวะ สร้างความสนิทสนมความเสน่หามาม สามีคือนั่นแน่นแฟ้น มีอำนาจทำให้เกรงขามโดยไม่ต้องใช้อำนาจ เพราะรากฐานของความจงรักภักดี สวามิภักดิ์ขึ้นอยู่กับ ตบะ

อภิกโรธ เป็นความไม่ผลุนผลัน ไม่ต้องเสียใจที่หลัง เป็นความรักใคร่ไว้วางใจสมานสามัคคีและมิตรภาพ

อวิหิงสา ความไม่เบียดเบียน สร้างความรักทั่วไป ทั้งภายในภายนอกไม่กระทบกระทั่งในรอบด้าน
ได้ตลอดกาล

ขันติ สร้างความเคารพ ความเกรงใจ ความไวใจ สมัคสมานสามัคคี

อวิโรธนะ ปิดกั้นความผิดพลาดโดยประการทั้งปวง ส่งเสริมทุกอย่างที่จำเป็นแก่ความก้าวหน้า
(พุทธทาสภิกขุ, 2549 : 167-179)

บทวิจารณ์

หนังสือการตามรอยพระยุคลบาทโดยทศพิธราชธรรม เป็นหนังสือที่ท่านพุทธทาสได้บรรยายไว้ และได้ถอดความขึ้นเพื่อเผยแผ่ธรรม และชักชวนให้ผู้สนใจมาศึกษา ซึ่งท่านได้ใช้ภาษาร่วมสมัยหนังสือการตามรอยพระยุคลบาทโดยทศพิธราชธรรม จะมีคำหลักอยู่ จำนวนมาก และมีคำที่กล่าวไว้ในแต่ละเนื้อที่สาระที่น่าสนใจ ดังนี้

1) หลักธรรมทศพิธราชธรรม ท่านอาจารย์พุทธทาสภิกขุ ได้กล่าวไว้ว่าลุ่มลึกกว่า ทศพิธราชธรรม มีชื่อเรียกว่า ธรรมสำหรับราชา และขอให้มองให้ดีว่า ทศพิธราชธรรมนั้นสามารถคุ้มครองบ้านเมือง ปกป้องบ้านเมือง พัฒนาบ้านเมือง ในฐานะธรรมที่ช่วยได้จริง และแม้ว่าจะเป็นธรรมสำหรับพระราชา แต่พสกนิกรทั้งหลายสามารถนำมาเป็นหลักปฏิบัติได้เมื่อประพาสตามโอกาส พระมหากษัตริย์ไทยทรงดำรงอยู่ในทศพิธราชธรรมทำให้มีทศพิธราชธรรมเป็นเครื่องคุ้มครองบ้านเมือง หลักทศพิธราชธรรม คือ ธรรมของพระราชา คุณธรรมของผู้ปกครองบ้านเมือง ธรรมของนักปกครอง 10 ประการ ได้แก่

1. ทาน การให้ คือสละสิ่งของ บำรุงเลี้ยงดู ช่วยเหลือประชาราษฎร์ และบำเพ็ญสาธารณประโยชน์
2. ศีล ความประพฤติดีงาม คือความสำรวมกาย วาจา ประกอบแต่การสุจริต รักษาจิตดีคุณ ให้ควรเป็นตัวอย่าง และเป็นที่เคารพนับถือของประชาราษฎร์

3. บริจาคะ การบริจาค คือเสียสละความสุขสำราญ เป็นต้น ตลอดจนชีวิตของตนเพื่อประโยชน์ของประชาชน และความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง

4. อาชวะ ความซื่อตรง คือซื่อตรงทงสัตย์ไว้มารยา ปฏิบัติภารกิจโดยสุจริต มีความจริงใจ ไม่หลอกลวงประชาชน

5. มัทวะ ความอ่อนโอน คือมีอัธยาศัย ไม่เย่อหยิ่งหยาบคายกระด้างถือองคค์มีความสง่างามเกิดแต่ทวงท่ากริยาสุภาพนุ่มนวล ละมุนละไม ให้ได้ความรักภักดี แต่มีขาดยาเกรง

6. ตปะ ความทรงเดช คือแผดเผากิเลส มิให้ครอบงำจิต ระวังยับยั้งข่มใจได้ ไม่ยอมให้หลงใหลหมกมุ่นในความสุขสำราญและปรนเปรอมีความเป็นอยู่สม่ำเสมอ หรืออย่างสามัญ มุ่งมั่นแต่จะบำเพ็ญเพียรทำกิจให้สมบูรณ์

7. อักโกระ ความไม่โกรธ คือไม่กริ้วกราด ลุอำนาจความโกรธ จนเป็นเหตุให้วินิจฉัยความและกระทำการด้วยจิตอันราบเรียบเป็นตัวของตนเอง

8. อวิหิงสา ความไม่เบียดเบียน คือไม่บีบคั้นกดขี่ เช่น เก็บภาษีขูดรีด หรือเกณฑ์แรงงานเกินขนาด ไม่หลงระเริงอำนาจ ขาดความกรุณา หาเหตุเบียดเบียนลงโทษอาชญาแก่ประชาราษฎร์ผู้ใด เพราะอาศัยความอาฆาตเกลียดชัง

9. ขันติ ความอดทน คืออดทนต่องานที่ตรากตรำ ถึงจะลำบากกายเหนื่อยหน่ายเพียงไร ก็ไม่ท้อถอย ถึงจะถูกย่ำถูกหยันด้วยคำเสียดสีถากถางอย่างไร ก็ไม่หมดกำลังใจ ไม่ยอมละทิ้งกรณีย์ที่บำเพ็ญโดยชอบธรรม

10. อวิโรธนะ ความไม่คลาดธรรม คือวางองค์เป็นหลักหนักแน่นในธรรม คงที่ ไม่มีเอนเอียง หวั่นไหวเฉพาะถ้อยคำที่ร้าย ลากสักการะ หรืออัฐารมณณ์ อนิฏฐารมณณ์ใดๆ สถิตมั่นในธรรม ทั้งส่วนยุติธรรม คือความเที่ยงธรรม ก็ดี นิติธรรม คือระเบียบแบบแผนหลักการปกครอง ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามก็ดี ไม่ประพฤดิให้เคลื่อนคลาดวิบัติไป (พุทธทาสภิกขุ, 2549 : 16-18)

2) คำว่า **ธรรมะ** ท่านอาจารย์พุทธทาสภิกขุ ได้แปลว่า ธรรมะคือหน้าที่ เป็นหน้าที่สูงสุด จนถึงกับพระพุทธเจ้าทุกพระองค์เคารพหน้าที่ เรียกว่าเคารพธรรม คือเคารพหน้าที่ท่าน คือการดับทุกข์ได้อย่างไร ที่พระพุทธเจ้าทุกพระองค์ได้ตรัสรู้ ทรงยืนยันว่า พระพุทธเจ้าทุกพระองค์เคารพพระธรรม ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต

3) คำว่า **"ราชา"** ซึ่งเป็นคำที่ท่านอาจารย์พุทธทาสบรรยายไว้เป็นเรื่องที่น่าสนใจอย่างยิ่งว่า ราชา มีความหมายว่า พอใจ พอใจ คำนี้ควรศึกษาเป็นพิเศษ คำว่า ราชา มีมูลศัพท์มาจาก ระชะ ซึ่งออกมาเป็นศัพท์ว่า รากะ เพราะส่วนมากแล้วรู้ว่ารากะในแง่ของกิเลส รากะที่ไม่เป็นกิเลสมี เช่นในบาลีสันสกฤตนิยาย เรียกว่า ฉันทะรากะ คือ ผู้ใหญ่บ้านมีฉันทะรากะในลูกบ้าน ลูกบ้านมีความวิบัติเสียหาย นายบ้านก็เสียใจมาก นี้เรียกว่าฉันทะรากะของนายบ้านที่มีต่อลูกบ้าน

รากะ มิได้ หมายถึงกิเลสตัณหาที่น่าเกลียดเสมอไป ยังมี รากะรัตตะ ยินดีด้วยรากะ ยินดีในแก้วแหวนเงินทอง รากะรัตตะ มะณิกุณฑลสุ ในแก้วแหวนเงินทอง นี้เรียกว่า รากะรัตตะไม่ได้หมายถึงกิเลสโดยตรง

คำว่า ระชะ ยินดี ยินดีด้วยกิเลสก็มี มิใช่กิเลสก็มี ด้วยความถูกต้องก็มี เรียกว่า รากะ แม้คำว่า "ราชา" จะมีมูลฐานอันเดียวกับคำว่า "รากะ" ก็ไม่ขัดข้องอะไรกัน เพราะหมายถึงกำหนดยินดีในที่ถูกต้อง

"ราชาคณะ" พระราชาคณะ ผู้ทำงานร่วมคณะกับพระราชาในการทำสันติสุขให้เกิดขึ้นในบ้านเมือง พระราชาต้องการผู้ช่วย จึงตั้งพระเจ้าพระสงฆ์ขึ้นเป็นพระราชาคณะร่วมงานในการบำเพ็ญสันติสุข

คำว่า ราชนิธาน – นิธานของพระราชา ก็คือนิธานของผู้ที่ตั้งใจจะทำให้มหาชนออกมาด้วยความพอใจ

ราชูปถัมภ์ หมายถึง อุปถัมภ์ของพระราชา จากพระราชา มีความมุ่งหมายจะสร้างความพอใจ
ราชานุเคราะห์ อนุเคราะห์จากพระราชา ก็อนุเคราะห์ให้ได้รับความพอใจ (สมเด็จพระพุทธโฆษา
จารย์ (ประยุทธ์ ปยุตโต), 2535 : 285)

คำว่า “ราชา ราชา” จึงแปลว่า พอใจ มีรากศัพท์อันเดียวกันกับคำว่า ราคะ แต่ใช้ในทางที่ถูกต้อง
ที่มีสติปัญญา พระราชาคือผู้ที่ทำให้ผู้อื่นร้องออกมาว่า พอใจ พอใจ (พุทธทาสภิกขุ, 2549 : 9)

4) คำว่า “ดี” ท่านพุทธทาสได้ให้ความหมายที่น่าสนใจว่า “คำว่า”ดี เป็นความหมายที่กำกวม
กำกวมจนเป็นอันตราย ถึงกับท่านพุทธทาสได้กล่าวว่า มันบ้าได้ มันเมาได้ บ้าดีแล้ววิปลาสเลย ซึ่งคำที่ใช้ให้
ถูกต้องและให้ความหมายที่ชัดเจนท่านใช้คำว่า “กุศล” คือความฉลาด ส่วนคำว่า ดีนั้นให้ใช้อย่างระมัดระวัง
ของความหมายคำว่า ดี ดี ให้ถูกต้อง อย่าให้เป็นลักษณะบ้าดีเมาดี (พุทธทาสภิกขุ, 2549 : 9)

5) คำว่า “กุศล” ท่านพุทธทาสภิกขุนิยามความหมายถึงความฉลาด เมื่อมาดูความหมายตามคำ
แล้ว กุศล หมายถึง บุญ ความดี ฉลาด,สิ่งที่ดี กรรมดี (พระพุทธโฆษาจารย์ (ประยุทธ์ ปยุตโต), 2535 : 21) ซึ่ง
ในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ได้กล่าวถึง กุศลมูล 3 อันหมายถึงรากเหง้าของกุศล หรือต้นตอของความดี
ได้แก่ อโลภะ ความไม่โลภความเผลอแผ่ อโทสะ ความไม่คิดประทุษร้าย และอโมหะความไม่หลง (สมเด็จพระ
พุทธโฆษาจารย์ (ประยุทธ์ ปยุตโต), 2535 : 98)ส่วนคำว่ากุศลกรรมบถ คือ ทางแห่งกุศลกรรม ทำแต่ความดี
กรรมดี อันเป็นทางนำไปสู่สุคติ 10 อย่าง ได้แก่

กายกรรม 3

- 1.ปาณาติปาตาเวรมณี เว้นจากการปลงชีวิต
- 2.อทินนาทานา เวรมณี เว้นการถือเอาสิ่งของเจ้าของที่เขามีได้ให้โดยอาการขโมย
- 3.กาเมสุมิจฉนารวา เวรมณี เว้นจากการประพฤติดีในกาม

วจีกรรม 4 การกระทำทางวาจา

- 4.มสสาวาทาเวรมณี เว้นจากการพูดเท็จ
- 5.ปิสุณาย วาจา เวรมณี เว้นจากการพูดส่อเสียด
- 6.ผรุสสาย เวรมณี เว้นจากการพูดคำหยาบ
- 7.สัมผัปปลาปา เวรมณี เว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ

มโนกรรม

- 8.อนภิชฌา ความไม่คิดเพ่งเล็งอยากได้ของเขา
- 9.อพยาบาท ความไม่คิดประทุษร้าย
10. สัมมาทิฎฐิ ความเห็นชอบ ถูกต้องตามครรลองคลองธรรม (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์
(ประยุทธ์ ปยุตโต), 2535 : 236)

ท่านพุทธทาสได้ยกอุทาหรณ์มาสอนสัญชาติญาณแห่งการเดินตามรอยพระยุคลบาทที่มีอยู่ในพระบาลีที่พระพุทธองค์ทรงนำมาตรัสว่า เป็นเยี่ยงที่ดี เมื่อโคฟอฝูงเดินตรง โคลูกฝูงก็เดินคด

ท่านพุทธทาสได้กระตุ้นให้ผู้อ่านได้เร่งมือมาทำความดี มาปฏิบัติธรรมเพื่อให้เกิดการปฏิบัติธรรม โดยท่านกล่าวว่า จงต้อนรับปีใหม่ด้วยการกระทำที่ถูกต้องกว่าปีเก่าโดยให้มีหลักทศพิธราชธรรมทั้ง 10 ประการ ประพฤติปฏิบัติดำเนินตามรอยพระยุคลบาทของสมเด็จพระราชาธิบดีพระราชาชนมหาราชอันเป็นประมุขของประเทศ ตามความหมายของคำว่า “ระบอบประชาธิปไตย มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข” จงเป็นไปได้อย่างจริงก็เพราะความร่วมมือ ร่วมกำลังกาย ร่วมกำลังจิตให้เกิดความเป็นไปได้ เกิดความสะอาดกาย หรือเกิดโอกาสในการที่จะสร้างสรรค์ทศพิธราชธรรมขึ้นทั้งสองฝ่าย ให้ถูกฝาและถูกตัว ทั้งเบื้องบนและเบื้องล่าง จนเต็มไปด้วยธรรมะ คือหน้าที่ถูกต้อง ที่จะสร้างสรรค์ความสงบสุข สันติภาพ สันติสุข อันถาวร

ท่านพุทธทาส เป็นผู้ที่สนใจใฝ่หาธรรมะตลอดเวลาไม่เฉพาะพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทหรือหินยานแต่ครอบคลุมไปถึงพุทธศาสนาแบบมหายานและศาสนาอื่นๆ เช่น คริสต์ อิสลาม ฮินดู ลัทธิและ จากความรู้ที่กว้างขวางและลึกซึ้งนี้เองทำให้ท่านสามารถประยุกต์วิธีการสอน และปฏิบัติธรรมได้หลากหลาย ให้คนได้เลือกปฏิบัติให้สอดคล้องกับพื้นความรู้ และอุปนิสัยของตน โดยไม่จำกัดชนชั้น เชื้อชาติ ศาสนา ท่านเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนก็คือเพื่อน ร่วมเกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกันหมดทั้งสิ้น และสิ่งสำคัญทุกศาสนามีหัวใจเดียวกันคือ ต้องการให้คนพ้นจากความทุกข์ ท่านพุทธทาสได้ตั้งปณิธานอันแรงกล้า เพื่อแสดงให้เห็นอุดมคติสูงสุดในชีวิตของท่าน ท่านได้บันทึกไว้ว่า

“พุทธสสาห์ นิยามาเทมิ สรรณชีวิตตยจิหํ พุทธสสาหสมิ ทาโส ว พุทโธ เม สามิกิสสโร-อิติ พุทธาโส

ข้าพเจ้ามอบชีวิตและร่างกายนี้ถวายแด่พระพุทธเจ้า, ข้าพเจ้าเป็นทาสของพระพุทธเจ้า, พระพุทธเจ้าเป็นนายของข้าพเจ้า เพราะเหตุดังนี้ ข้าพเจ้าจึงชื่อว่า “พุทธทาส” และจากบันทึกของท่านเมื่อวันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2477 เขียนไว้ว่า “...ชีวิตของข้าพเจ้าสละทุกอย่างๆ มุ่งหมายต่อความสุขนี้และประกาศเผยแพร่ความสุขนี้เท่านั้น ไม่มีอะไรดีกว่านี้ในบรรดามีอยู่ในพุทธศาสนา”

พุทธให้เข้าใจง่ายก็คือ ท่านทำมาแล้ว รู้แล้ว เห็นแล้ว จึงมาบอกกล่าวให้พวกเราฟังให้ทำตามในสิ่งที่ท่านได้พบ ได้เห็น เพราะมันเป็นความสุขสุดยอดที่ทุกคนต้องการอย่างแท้จริง

ท่านพุทธทาสได้ตั้งปณิธานอย่างแน่วแน่ ในการเผยแพร่พุทธศาสนาเพื่อช่วยให้ชาวโลกได้พบสุขได้พ้นทุกข์ โดยการเผยแพร่หลักธรรมขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างไม่มีเงื่อนไขใดๆ หนังสือที่ท่านได้รจนาทุกๆ เล่มล้วนแต่เป็นหนังสือธรรมะสอนใจคน มีคติเตือนใจ และชักชวน เชิญชวนให้มาปฏิบัติธรรม ท่านมีเจตนาที่จะเผยแผ่หลักธรรม ให้เข้าใจถ่องแท้ในการประพฤติปฏิบัติตามหลักทศพิธราชธรรม

เรื่อง ตามรอยพระยุคลบาทโดยทศพิธราชธรรม ของท่านพุทธทาส อย่างรอบคอบหลาย วิเคราะห์ และในเนื้อหาในทุกๆตอน ผู้อ่านสรุปได้ว่าท่านมีจุดหมายในการเขียนเรื่องนี้เพื่อให้ชาวพุทธ

1. รู้เรื่องหลักการปฏิบัติหน้าที่ที่ถูกต้อง เป็นธรรมเคารพธรรม ที่ถูกต้อง ชัดเจน และยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตในปัจจุบันได้เป็นอย่างดี ซึ่งท่านได้อธิบายอย่างชัดเจนตั้งแต่เรื่องหลักการปฏิบัติหน้าที่ทั้งผู้นำและผู้ตาม ทำให้ผู้อ่านหรือผู้ที่สนใจศึกษามีความรู้ที่ถูกต้องชัดเจน

2. ให้พสกนิกรได้สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณขององค์พระมหากษัตริย์และดำเนินตามรอยพระองค์ ตามหลักทศพิธราชธรรม เพื่อเขาจะได้พ้นจากความทุกข์ “มนุษย์เราจะเป็นมนุษย์อยู่ได้ ก็เพราะประกอบอยู่ด้วยธรรมะ มิฉะนั้นจะต้องสูญเสียความเป็นมนุษย์... มนุษย์ที่ไม่ประกอบอยู่ด้วยธรรม ก็ต้องประกอบอยู่ด้วย อธรรม เป็นธรรมดาและจะต้องเป็น อมนุษย์ในร่างของมนุษย์ ด้วย! โลกนี้จะเป็นอย่างไร” ผู้อ่านได้ตีความในข้อความนี้ว่า นอกจากท่านจะให้ชาวพุทธทุกคนทราบเรื่องนิพพานแล้ว ท่านยังมุ่งหวังให้ชาวพุทธได้หันมาปฏิบัติธรรม เพื่อให้เป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์มีคุณธรรม ไม่สร้างปัญหาให้กับสังคมโลก เมื่อทุกคนประกอบแต่คุณงามความดีไม่เบียดเบียนกัน อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข สันติภาพโลกก็เกิดขึ้น และเมื่อปฏิบัติธรรมจนเป็นอาภิน จิตย่อมโน้มเข้าหาซึ่งนิพพานโดยสมบูรณ์ ไม่ช้าก็เร็ว

ท่านพุทธทาสในฐานะที่ท่านได้อ่านและศึกษาจากคัมภีร์ ในพระไตรปิฎก จนรอบรู้และสามารถเขียนในเรื่องที่ยากซึ่งปุถุชนทั่วไปไม่เข้าใจ และยังเข้าใจผิดๆมาช้านาน ท่านสื่อออกมาให้เป็นเรื่องที่เข้าใจง่าย และปฏิบัติตามได้พร้อมยกตัวอย่างและเหตุผลมาประกอบให้ผู้อ่านได้เข้าใจในสิ่งที่ท่านได้เขียน ซึ่งเรื่องที่ท่านได้เขียนนี้เป็นเรื่องที่สำคัญ และถือเป็นหัวใจของพุทธศาสนาให้พวกเราได้อ่านได้เข้าใจและปฏิบัติตาม

ท่านพุทธทาส ได้สรุปแก่นแท้ของพุทธศาสนาโดยเริ่มอธิบายเรื่องธรรมะ ความดี บุญ กุศล หลักทศพิธราชธรรม ที่อ่านแล้วเข้าใจง่ายพร้อมเปรียบเทียบให้เห็นชัดเจน ความเชื่อของพุทธบริษัทที่เข้าใจ แนะนำแนวทางในการปฏิบัติให้ชาวพุทธได้ทำตามเพื่อให้ถึงธรรมะ คือหน้าที่และการได้รับผลจากการปฏิบัติหน้าที่ ท่านได้กล่าวถึงกิเลสที่เป็นตัวห่อหุ้มจิตใจไม่ให้เราเข้าพบกับนิพพานได้ และท่านเชื่อมโยงไปถึงการมีสัมมาทิฐิ คือ ทั้งหมดของการเข้าถึงธรรม

สรุป

การตามรอยพระยุคลบาทโดยทศพิธราชธรรม เป็นหนังสือที่แต่งขึ้นโดยท่านพุทธทาสภิกขุ เพื่อเผยแผ่หลักธรรมในพุทธศาสนาให้ชาวพุทธได้รับรู้ในความเป็นจริงที่ถูกต้องโดยท่านได้ใช้ภาษาเขียนที่เข้าใจง่าย เหมาะกับทุกเพศทุกวัยสามารถ มาอ่านศึกษาได้ และท่านได้ยกเหตุการณ์ที่เป็นจริงในปัจจุบันเปรียบเทียบเพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจดียิ่งขึ้น ชาวพุทธเราได้เข้าใจที่ผิดๆอยู่มากในเรื่องของหลักธรรม โดยเฉพาะเรื่องของธรรมะนี้ โดยคิดว่าเป็นเรื่องที่อยู่ไกลตัว ไม่สามารถทำได้โดยปุถุชน คิดว่าเป็นเรื่องของพระอริยเจ้า พระอรหันต์ ฯลฯ จึงพากันไม่ใส่ใจมาศึกษา มาปฏิบัติ แต่ด้วยปณิธานที่แน่วแน่ของท่านพุทธทาส ที่ท่านยอมพลี

ชีวิตให้กับพุทธศาสนาเพื่อเผยแพร่หลักธรรมะ ท่านได้ศึกษาค้นคว้าในหลักธรรมตามพระไตรปิฎก และได้ปฏิบัติอย่างเคร่งครัดจนรู้วิธีในการถ่ายทอดที่เข้าใจง่าย ให้กับชาวโลกได้เห็น ท่านได้เปิดเผยความจริง เหมือนหงายของที่คว่ำอยู่ ให้ชาวพุทธได้มาดู มาศึกษา มารับผลประโยชน์ ท่านได้ชี้ชัดให้เห็น สภาพปัญหาลักษณะของกิเลสในยุคปัจจุบันตลอดจนผลที่เกิดจากการดับกิเลสลง ภาวะจิตใจที่สงบเป็นอย่างไรทำให้ผู้อ่านได้เข้าใจหลักธรรมตามที่ท่านชี้แนะเป็นตอนๆ ของเนื้อเรื่อง ทำให้ผู้อ่านเกิดความเห็นคล้อยตาม พร้อมทั้งได้กล่าวชักชวนพสกนิกรชาวไทยร่วมกันปฏิบัติธรรมตามหลักทศพิธราชธรรม เพราะการปฏิบัติหน้าที่ถูกต้องเป็นการดำเนินตามรอยพระยุคลบาทที่แท้จริง โดยเริ่มจากสัมมาทิฐิในระดับต้นๆ จนถึงขั้นสูงสุดว่าเป็นอย่างไร แล้วท่านได้กล่าวสรุปผลในการการปฏิบัติธรรม ในส่วนตอนท้ายของเรื่องพร้อมทั้งเชิญชวนให้ทุกคนมีความพอใจพอใจในการปฏิบัติตามหลักทศพิธราชธรรม

การได้ศึกษาประวัติและผลงานของท่านพุทธทาส และได้รับสิ่งดีๆ หลายอย่างไม่รู้ว่าจะเป็นหลักธรรมะ แนวคิดในการดำเนินชีวิต ความ پاکเพียร วิริยะ ความฉลาดหลักแหลมในการใช้ปัญญาแก้ไขปัญหาจากการอ่านผลงานของท่านพุทธทาสแล้วรู้สึกมีความเคารพ และศรัทธาต่อท่านเพิ่มทวีคูณ มีความตั้งใจในการปฏิบัติธรรมอย่างแรงกล้า และหันมาทบทวนพิจารณาว่าได้ทำอะไร ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมแล้วหรือยัง อย่างน้อยในฐานะพุทธบริษัทได้ทำหน้าที่สมบูรณ์แล้วหรือยัง การนำหลักธรรมต่างๆ ของพระพุทธองค์ไปเผยแพร่ในรูปแบบต่าง ๆ และปรับประยุกต์ใช้ในวิชาชีพเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อสร้างประโยชน์ให้เกิดขึ้นต่อสังคม

ประเด็นของการตั้งชื่อเรื่อง ในหนังสือ ตามรอยพระยุคลบาทโดยทศพิธราชธรรม แม้ชื่อจะเป็นคุณธรรมสำหรับผู้นำแต่มีได้หมายความว่าคนทั่วไปจะปฏิบัติได้ ในทางตรงกันข้าม หากทุกคนปฏิบัติตาม ก็จะเป็นการสร้างฐานคุณธรรม ก่อให้เกิดสังคมแห่งการช่วยเหลือเกื้อกูล การสมานฉันท์ ปราศจากเอารัดเอาเปรียบ เป็นสังคมแห่งความสุข สงบเย็นด้วยคุณธรรม

คุณค่าของหนังสือทศพิธราชธรรม

1 หนังสือ ทศพิธราชธรรม ได้ทราบถึงหลักธรรมที่สำคัญในการปกครองตนเอง การปกครอง ที่แฝงความหมายของข้อธรรมและเจตนารมณ์ของพระสัมมาสัมมาพุทธเจ้าเอาไว้ อาจเรียกได้ว่า เป็นบริบทภายในตัวคัมภีร์

2 ทำให้การวิจารณ์หนังสือเล่มนี้ ได้เรียนรู้ ข้อธรรมในการปฏิบัติและหลักสำคัญของการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ต้องปฏิบัติโดยเฉพาะหลักทศพิธราชธรรม

3.รูปแบบการเขียนบรรยายและถอดถอดความออกมาจากหนังสือของท่านพุทธทาสภิกขุ มีการใช้ภาษา สำนวนที่เรียบง่าย แม้จะเป็นการบรรยาย แต่เมื่อถอดความเป็นภาษาเขียน พบว่ามีการวางลำดับและอธิบายขยายความอย่างเป็นระบบในแต่ละหัวข้อธรรม

4. การมีพรรณนาวิจารณ์หนังสือนั้นควรมีคุณสมบัติ เช่น ความซื่อสัตย์ ความรู้ด้านภาษา ความเป็นนักบูรณาการ การปราศจากอคติ ไม่มีความลำเอียงหรือมีสมมติฐานล่วงหน้า หากแต่มีความซื่อตรงต่อเอกสาร

ที่นำมาวิจารณ์ และให้เอกสารนั้นๆ เปิดเผยตัวเองและตรวจสอบตัวเอง แม้เนื้อหาในเอกสารจะเปิดกว้าง ให้อิสระแก่ผู้อ่านได้ทรงอิสระวิจารณ์ด้วยตนเอง แล้วจึงสรุปตัดสินลงใจตีความเอกสาร แต่จะอย่างไรก็ตาม ควรปฏิบัติบนหลักการความเคารพและให้เกียรติเอกสารเสมอ

5. ทำให้สามารถมีความเข้าใจข้อธรรมได้ถูกต้องมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ใช้เป็นกรอบแนวคิดในการอธิบายความข้อธรรมต่างๆ ได้ เพราะถือว่าเป็นเครื่องมือในการศึกษาเป็นอย่างดี แทนที่จะใช้วิธีการตีความโดยอัตโนมัติ จากความคิดพื้นฐานของผู้ตีความเอง นอกจากนี้ ยังสามารถนำไปศึกษาวิเคราะห์วิพากษ์วิจารณ์ในประเด็นอื่นๆ อีกด้วย

6. ท่านพุทธทาสภิกขุ เป็นนักปราชญ์ ผู้ที่จุดประกายและส่องปัญญาให้กับผู้ที่ยังมืดมิดในเรื่องของหลักธรรมต่าง ท่านได้นำมโนทัศน์หลักธรรมจากพระไตรปิฎก และอธิบายหลักธรรมต่างๆ เพื่อให้อนุชนผู้ศึกษารุ่นต่อไปได้ศึกษาค้นคว้าทำความเข้าใจให้ชัด เพื่อนำไปประยุกต์และปฏิบัติในชีวิตประจำวันต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- พุทธทาส ภิกขุ . (2549). *ทศพิธราชธรรม*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุภาพใจ.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2536). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2536). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

บทวิจารณ์หนังสือ : BOOK REVIEW

เรื่อง “ภาวนาที่ปณี”

ผู้เขียน : พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร ป.ธ.9)

ปีที่พิมพ์ : 2544

สำนักพิมพ์ : มูลนิธิธรรมกาย

จำนวนหน้า : 242 หน้า

ISBN 974-689-119-7

พระมหาหยศธิดศักดิ์ เทชปญโญ และ สมเดช นามเกต

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

Phramahayoddhisak Techapanyo and Somdet Namket

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nongkhai Campus, Thailand

Corresponding Author, Email : arithat.loes@mcu.ac.th

บทนำ

หนังสือ “ภาวนาที่ปณี” นี้ เป็นหนังสือที่กล่าวถึงการปฏิบัติภาวนาในพระพุทธศาสนา ซึ่งผู้เขียนได้เขียนถึงการบำเพ็ญภาวนาอันปรากฏมีในพระบรมพุทธานุชาต มีเนื้อหาหลักสองประเภทคือ สมถภาวนาและวิปัสสนาภาวนา เริ่มตั้งแต่ความเข้าใจเรื่องปฏิบัติภาวนา ประเภทของการภาวนาอารมณ์ของการภาวนา องค์ธรรมที่ประกอบกับการภาวนา และแสดงถึงผลหรืออานิสงส์ของการภาวนาร่วมยกยาดกประกอบในแต่ละเรื่อง โดยได้เขียนถึงข้อแตกต่างของสมถภาวนาและวิปัสสนาภาวนา วัตถุประสงค์ของการรจนาเรื่องนี้ก็เพื่อให้ความกระจ่างเรื่องวิปัสสนากรรมฐาน โดยได้อธิบายถึงหัวข้อธรรมในภาวนาที่ยังไม่กระจ่างชัดให้กระจ่างยิ่งขึ้น โดยรวบรวมด้วยกถาที่ปรากฏอยู่ในอนาคตสถานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา และคัมภีร์รุ่นหลังๆ ซึ่งจารึกไว้เป็นภาษามคธแล้วนำมาเรียงร้อยเสียใหม่ เป็นภาษาไทยที่เข้าใจง่ายชัดเจนเป็นเรื่องราวๆ ไป อันเป็นความสะดวกแก่การค้นคว้าหาความรู้เฉพาะเรื่องนั้นๆ ดุจดังเป็นวิทยาทานทางธรรม นำให้หัวข้อธรรมนั้นๆ ชัดเจนยิ่งขึ้น อุปมาเหมือนแว่นขยายที่ทำให้พระพุทธพจน์ชัดเจนขึ้น อุปมาเหมือนบันไดที่

* วันที่รับบทความ: 23 มกราคม 2565; วันแก้ไขบทความ 4 มีนาคม 2565; วันตอบรับบทความ: 7 มีนาคม 2565

Received: January 23, 2022; Revised: March 4, 2022; Accepted: March 7, 2022

ทอดให้ไต่ขึ้นไปหาชุมทรัพย์ที่ถูกต้องคือพระพุทธรูป และอุปมาเหมือนเครื่องช่วยหายใจที่ช่วยให้ดำดิ่งลึกลงไปถึงอรรถแห่งพระพุทธรูปที่ลึกซึ่งคัมภีรภาพได้ โดยได้มุ่งเน้นในเรื่องวิปัสสนากาวนา ซึ่งเป็นเรื่องที่เราท่านผู้เป็นพุทธศาสนิกชนควรจรรีบทราบเอาไว้เป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้ก็เพราะว่าวิปัสสนากาวนานั้นเป็นกาวนากรรมอันประเสริฐ เป็นกาวนากรรมพิเศษ เป็นกาวนากรรมสูงสุด ที่มีปรากฏอยู่แต่เฉพาะในพระพุทธรูปเท่านั้น ในศาสนาอื่นไม่มี การที่พระบรมพุทธรูปศาสนาจักเป็นศาสนาที่มีอานุภาพพิเศษทรงไว้ซึ่งความประเสริฐยิ่งกว่าศาสนาอื่นใดในโลกทั้งหมด ก็เพราะมีวิปัสสนากาวนานี้แหละเป็นแก่นแท้คือเป็นหลักใหญ่ ผู้ที่เข้าถึงวิปัสสนากาวนาแล้ว ย่อมเข้าถึงแก่นแห่งธรรม มีความรู้ซึ่งถึงคำสอนแห่งพระพุทธรูปอย่างถูกต้อง

หนังสือ “กาวนาที่ปณี” นี้ มีด้านเนื้อหาสาระสำคัญของหนังสือที่สำคัญมีอยู่ 2 ส่วนใหญ่ คือ บทกาวนา ภาคที่ 1 ว่าด้วยเรื่องสมถกาวนา และ ภาคที่ 2 ว่าด้วยเรื่องวิปัสสนากาวนา ความยาวของหนังสือมีทั้งหมด 242 หน้า มี 6 บท พิมพ์ครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2507 เลขเรียกหนังสือ ISBN 974-689-119-7

สำหรับเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรายวิชาปฏิบัติวิปัสสนากกรรมฐาน ดังนั้น ผู้วิจารณ์จึงมีความประสงค์ที่จะเลือกวิจารณ์หนังสือเรื่องนี้ เพื่อศึกษาถึงรายละเอียดของหนังสือเรื่อง “กาวนาที่ปณี” อันเป็นผลงานทรงคุณค่าของพระพุทธรูป ทั้งด้านคำสอน และเนื้อหาสาระ และเพื่อวิจารณ์เนื้อหาสาระของหนังสือเรื่อง “กาวนาที่ปณี” นี้ เพื่อทำการวิจารณ์ให้เห็นถึงคุณค่าของหนังสือเรื่องในด้านต่างๆ ทั้งด้านโครงสร้างและการอธิบายเนื้อหาสาระเป็นต้น

โครงสร้างหนังสือ

รายละเอียดโครงสร้างของหนังสือ “กาวนาที่ปณี” มีทั้งหมด 6 บทคือ 1) บทปณามพจน์ 2) บทอารัมภกถา 3) บทกาวนา ภาคที่ 1 สมถกาวนา 4) บทกาวนา ภาคที่ 2 วิปัสสนากาวนา 5) บทอวสานกถา 6) บทปัจฉิมพจน์ รายละเอียดสาระสำคัญในหนังสือเล่มนี้ประกอบด้วยเนื้อหาประเด็นในแต่ละบทดังนี้

๑) บทปณามพจน์

ผู้เขียนได้กล่าวถึง การถวายนมัสการพระพุทธเจ้า พระอริยสงฆ์และครูบาอาจารย์ทั้งหลาย และกล่าวรจนากถาชื่อว่า กาวนาที่ปณี เพื่อชี้แจงเรื่องการบำเพ็ญกาวนาในพระพุทธศาสนา ตามคำสอนของพระพุทธเจ้า ขอให้ผู้ใดในกาวนากรรมทั้งหลาย จงตั้งใจฟังกานี้

2) บทอารัมภกถา

กล่าวถึงเรื่องราวของพระพุทธเจ้าก่อนตรัสรู้ ตั้งจิตอธิฐาน ได้รับพยากรณ์และช่วงที่เป็นพระโพธิสัตว์ บำเพ็ญบารมีในชาติต่างๆ จนถึงชาติสุดท้าย กล่าวถึงเหตุพุทธโคฉลาห การบำเพ็ญของพระทศพล และกล่าวถึงประเภทของกาวนาว่า กาวนามี 2 ประเภท คือ สมถกาวนา และ วิปัสสนากาวนา

3) บทภาวนา ภาคที่ 1 สมถภาวนา

ผู้เขียนเริ่มต้นด้วยพระภาชิตว่า กิเลส สมมติ กมโถ ธรรมใดมีอำนาจทำให้กิเลส มีกามฉันทนิเวศเป็นต้น สงบลงได้ ธรรมนั้น ชื่อว่า สมถะ อารมณ์ของสมถภาวนาอารมณ์ คือ อุปกรรมในการบำเพ็ญสมถภาวนา มี 40 อย่าง คือ กสิณ 10, อสุภ 10, อนุสติ 10, อัปปมัญญา 4, อาหारेปภิกุลสัณญา 1, จตุธาตวัตถาน 1, อรูปฌาน 4 ผลแห่งสมถภาวนา คือ ฌาน อภิญญามี 2 ประเภท ได้แก่ 1) โลเกียอภิญญา 2) โลกุตรอภิญญา ผู้ที่บำเพ็ญแต่สมถภาวนาล้วนๆ จะได้เพียงแคโลเกียอภิญญาเท่านั้น โลกุตรอภิญญาจะเกิดได้ด้วยวิปัสสนาภาวนา

ข้อคิดเรื่องอภิญญา ผลที่สุดของสมถภาวนาในชาตินี้คือ ฌาน ผลที่สุดของสมถภาวนาในชาติถัดไปคือ พรหมโลก จะบังเกิดในพรหมโลกชั้นใดขึ้นกับระดับของฌานที่ได้บรรลุ

4) บทภาวนาภาคที่ 2 วิปัสสนาภาวนา

ภาวนาภาคที่ 2 วิปัสสนาภาวนา รายละเอียดเนื้อหาตั้งนี้วิปัสสนาเป็นภาวนากรรมประเภทสูงสุดวิเศษสุด ซึ่งมีเฉพาะในพระพุทธศาสนาเท่านั้น ความหมายของวิปัสสนา ธรรมชาติใด ย่อมเห็นแจ้งในชั้น 5 หรือ รูปนาม โดยประการต่างๆคือ โดยอาการที่เป็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ธรรมชาตินั้น เรียกชื่อว่าวิปัสสนา ปัญญาที่สามารถรู้เห็นรูปนาม โดยอาการต่างๆ เป็นพิเศษ เรียกว่าวิปัสสนา จากคัมภีร์ปรมัตถทีปนีฎีกาอารมณวิปัสสนาภาวนา อารมณ์หรือเครื่องมือในการบำเพ็ญวิปัสสนาภาวนามีเพียงอย่างเดียวคือ “ชั้น 5” ซึ่งได้แก่ 1. รูปชั้น 2. เวทนาชั้น 3. สัญญาชั้น 4. สังขารชั้น 5. วิญญาณชั้น คือรูป นาม

วิปัสสนาภาวนาเป็นการบำเพ็ญเพื่อให้กิเลสทั้งหลายสิ้นไป โดยใช้ชั้น 5 รูปนามเป็นอารมณ์ในการภาวนา เมื่อบำเพ็ญไปอย่างถูกต้อง สภาวะแห่งวิปัสสนาญาณจะเกิดขึ้นและก้าวหน้าขึ้นตามลำดับ มีอรหัตโลกุตรภูมิเป็นที่สุด ก็จะเป็นผู้สิ้นกิเลสพ้นจากกองทุกข์ทั้งปวง ไม่ต้องเวียนว่ายตายเกิดในวัฏสงสารอีกต่อไป โลกุตระภูมิ ภูมิที่พ้นจากโลก มี 4 ลำดับดังนี้ 1. โสตาปन्नโลกุตรภูมิ 2. สกิทาคามีโลกุตรภูมิ 3. อนาคามีโลกุตรภูมิ 4. อรหัตโลกุตรภูมิ หลัก 3 ประการเพื่อการบรรลุโลกุตระธรรม พระโสดาปัตติมรรคญาณ และ พระสกิทาคามีมรรคญาณ บรรลุได้ด้วยอริศีล คือ ศีลชั้นยอดเยี่ยมสมบูรณ์ที่สุด พระอนาคามีมรรคญาณ บรรลุได้ด้วยอริจิต คือ จิตมีสมาธิชั้นยอดเยี่ยมสมบูรณ์ที่สุด พระอรหัตมรรคญาณบรรลุได้ด้วยอริปัญญา คือ ปัญญาเต็มเปี่ยมยอดเยี่ยมสมบูรณ์ที่สุด

5) อวสานกถา

กล่าวถึงสรุปผลของการบำเพ็ญสมถภาวนาและวิปัสสนาภาวนา ว่า สมถภาวนา บำเพ็ญเพื่อให้กิเลสต้นตอสงบระงับไปเปรียบเหมือนหินทับหญ้า วิปัสสนาภาวนา บำเพ็ญเพื่อให้กิเลสต้นตอหมดสิ้นไปเปรียบเหมือนการถอนรากถอนโคน วิปัสสนาภาวนาให้ผลประเสริฐกว่าสมถภาวนามากมาย ผลที่สุดคือตัดให้สิ้นซึ่งกองกิเลส

6) ปัจฉิมพจน์

กล่าวถึงประวัติของท่านผู้เขียน คือตั้งแต่ได้อุปสมบทศึกษาพระปริยัติธรรมจนจบเปรียญธรรม 9 ประโยค และได้เข้ากรรมฐานโดยมีพระวิปัสสนาจารย์ในครั้งแรก คือ พระอาจารย์เซ่ง อุตตรกุโธ ครั้งที่สองคือ พระอาจารย์ภักทันทะ อาสภเถระ ธัมมาจริยะ พระอาจารย์ภักทันทะได้ให้โอวาทว่า การทดแทนบุญคุณพระศาสนาสามารถทำได้หลายอย่าง การรจนาหนังสือหลักธรรมก็เป็นทางหนึ่ง ที่ได้ทดแทนคุณพระศาสนา และท่านพระอาจารย์ภักทันทะก็ได้อาราธนาให้ท่านรจนาหนังสืออีกสักเรื่อง ท่านจึงได้รจนาหนังสือเรื่อง ภาวนาที่ปณี จากนั้นท่านแต่งประพันธ์เป็นคำฉันท์ลักษณะภาษาบาลี

วิจารณ์หนังสือ

1) ด้านโครงสร้าง

ด้านโครงสร้างของหนังสือมีรายละเอียด ดังนี้

1) ด้านโครงสร้างของหนังสือ ผู้เขียนแบ่งออกเป็นทั้งหมด 6 บท คือ บทปณามพจน์ บทอารัมภกถา บทภาวนาภาคาที่ 1 สมถภาวนา บทภาวนาภาคาที่ 2 วิปัสสนาภาวนา บททวารานกถา บทปัจฉิมพจน์

2) สำหรับเนื้อหาที่เกี่ยวกับการภาวนา มี 2 คือบทภาวนาภาคาที่ 1 สมถภาวนา และบทภาวนาภาคาที่ 2 วิปัสสนาภาวนา ความยาวของหนังสือมีทั้งหมด 242 หน้า มีทั้งหมด 6 บท

ผู้วิจารณ์เห็นว่า การจัดโครงสร้างของเนื้อหาหนังสือมีความสมดุลและการจัดเรียงลำดับบทของ แต่ละบทมีความเป็นระเบียบง่ายต่อการอ่านและการค้นคว้า เรียกได้ว่างามทั้งเบื้องต้น งามทั้งท่ามกลาง งามทั้งเบื้องปลาย (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539 : 19/1441/319)

การจัดรูปแบบของโครงสร้างของหนังสือนี้ ถือได้ว่าเป็นขั้นครู นับว่าเป็นต้นแบบของการจัดโครงสร้าง รูปแบบของหนังสือที่มีคุณภาพของหลักการประพันธ์หนังสือที่ตีรูปแบบโครงสร้างการแต่งหนังสือของผู้เขียน นั้น มีความสอดคล้องกับการจัดรูปแบบโครงสร้างการแต่งหนังสือในคัมภีร์วิสุทธิมรรคของท่านพระพุทธโฆษาจารย์ ซึ่งมีทั้งบทปณามคถา บทอารัมภกถา บทอธิบาย บทสรุป และบทนิคมคถา (สมเด็จพระพุทธาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถระ), 2548 : 132)

ตรงนี้เป็นจุดเด่นของหนังสือภาวนาที่ปณีที่ผู้เขียนได้เติมอรรถรสแห่งหนังสือ ไม่เพียงเท่าให้เป็นหนังสือที่หน้าศึกษาเท่านั้นแต่เป็นอรรถรสที่ทรงคุณค่า

2)ด้านเนื้อหา

สำหรับการวิจารณ์ด้านเนื้อหานี้ ผู้วิจารณ์ นำเสนอบทวิจารณ์เฉพาะเนื้อหาหลักที่มีความเกี่ยวข้องกับการภาวนาเท่านั้น คือบทภาวนาภาคาที่ 1 สมถภาวนา บทภาวนาภาคาที่ 2 วิปัสสนาภาวนา ดังนี้

บทภาวนาภาคาที่ 1 สมถภาวนา ได้แก่ การอธิบายความหมายของสมถภาวนา อารมณ์ของสมถภาวนา ผลแห่งสมถภาวนา และการเปรียบเทียบระหว่างสมถภาวนาและวิปัสสนาภาวนาว่า การทำให้กิเลส มี

กามฉันทนิเวศน์เป็นต้นสงบลงได้ ชื่อว่า สมณะ อารมณ์ของสมณภวานาในการบำเพ็ญสมณภวานา มี 40 อย่าง คือ กสิณ 10, อสุภ 10, อนุสติ 10, อัปปมัญญา 4, อาหारेปภิกุลสัณญญา 1, จตุธาตววัตถาน 1, อรูปฌาน 4 อธิบายถึงวิธีการปฏิบัติในอารมณ์นั้น ผลของการปฏิบัติสมณภวานาคือการได้ฌาน ได้แก่ ได้แก่ ปฐมฌาน ทุติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน การอธิบายเนื้อหาในแต่ละประเด็นของผู้เขียนนั้นมีความละเอียด มีความชัดเจน ตรงประเด็นและได้ใจความสำคัญ เนื้อหาเกี่ยวกับการอธิบายความหมายและหลักของสมณภวานานั้น ผู้วิจารณ์ เห็นว่ามีความสอดคล้องกับการอธิบายเกี่ยวกับกัมมัฏฐานคหณนิเทศ (สมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถระ), 2548 : 133) ในคัมภีร์วิสุทธิมรรค **จุดเด่นของเนื้อหา** คือ ผู้เขียนได้จัดเรียงลำดับเนื้อหาอย่างชัดเจนและเป็นขั้นเป็นตอน ผู้เขียนได้อธิบายตามลำดับใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ไม่สับสน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอธิบายถึง อารมณ์ที่ทำให้บรรลุฌานและไม่ได้ฌานว่า ผลแห่งสมณภวานา คือ ฌาน แต่อารมณ์สมณภวานาไม่ได้ให้ผลเป็นฌานทั้งหมด อารมณ์ที่ให้ฌานได้ ได้กล่าวเปรียบเหมือนเรือที่จอดนิ่งอยู่ได้ในกระแสน้ำที่เชี่ยวกราก ด้วยอำนาจถ่วงไม้ใผ่ที่ปักไว้ มี 30 ประการ คือ กสิณ 10, อสุภ 10, กายคตาสติ, อาณานาฬาสติ, อัปปมัญญา 4, อรูปฌาน 4 อารมณ์ที่ไม่ได้ให้ถึงฌาน ได้เปรียบเหมือนเรือที่ทอดสมออยู่กลางน้ำลึก มี 10 คือ อนุสติ 8 ที่เหลือได้แก่ พุทธานุสสติ ธัมมานุสสติ สังฆานุสสติ เป็นต้น,อาหारेปภิกุลสัณญญา, จตุธาตววัตถาน อารมณ์ทั้ง 10 นี้ ให้เข้าถึงเพียง อุปจารภวานา ไม่ถึงอัปปนาภวานาคือ ฌานโดยผู้เขียนได้อธิบายเพิ่มเติมว่า การภาวนาพุทธานุสสติที่ไม่ได้ให้ฌานนั้น เพราะพุทธานุสสติมีอานุภาพกว้าง เหมือนบุคคลผู้ลอยอยู่กลางทะเลไม่รู้ว่าจะไป ณ ที่ไหน ดังนั้นอารมณ์ของผู้เจริญพุทธานุสสติจึงถึงที่อุปจารภวานา ไม่บรรลุถึงอัปปนาภวานา จุดเล็กๆ นี้เองที่นักภาวนาหลายต่อหลายคนได้เกิดความเข้าใจผิดและสับสนว่าได้บรรลุฌานแล้ว ซึ่งมีความสอดคล้องกับการอธิบายหลักการเจริญสมถกัมมัฏฐาน ในหนังสือสมถกัมมัฏฐาน ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงอธิบายว่า ก็อุปจารภวานานั้นได้ในกัมมัฏฐาน 10 ประการ คือ พุทธานุสสติธัมมานุสสติสังฆานุสสติสีลานุสสติจาคานุสสติเทวตานุสสติอุปสมานุสสติมรณัสสติอาหारेปภิกุลสัณญญาจตุธาตววัตถานะ เหล่านี้ย่อมให้ได้สำเร็จแต่เพียงอุปจารภวานาเท่านั้น ไม่ถึงอัปปนาภวานา เพราะเป็นกัมมัฏฐานสุขุมละเอียดยิ่งนักไม่ปรากฏชัดได้อันจิตและเจตสิกไม่แอบแนบติดสนิทตั้งอยู่ได้นาน จึงเป็นแต่อุปจารภวานาเท่านั้น ก็อัปปนาภวานานั้นได้ในกัมมัฏฐาน 30 คือ กสิณ 10 อสุภ 10 อาณานาฬาสติ 1 กายคตาสติ 1 พรหมวิหาร 4 อรูป 4 เหล่านี้ย่อมให้ได้สำเร็จตลอดถึงอัปปนาภวานา เพราะกัมมัฏฐานเหล่านี้เป็นอารมณ์หยาบปรากฏชัดอันจิตและเจตสิกแอบแนบติดสนิทตั้งอยู่ได้นาน จึงเป็นอัปปนาภวานาแต่รูปฌานและอรูปฌานนี้เป็นตัวอัปปนาภวานาอยู่แล้ว (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า, 2530: 35) ดังที่กล่าวมานั้นว่าเป็นการอธิบายความและการเรียงลำดับความที่มีความละเอียดและสุขุมของผู้เขียน ซึ่งเปรียบเหมือนกับการเดินในมรรคหนทางที่มีทั้งทางเลียบละเอียด และทางที่เป็นหลุมเป็นบ่อ ผู้วิจารณ์เห็นว่าการอธิบายของผู้เขียนนั้น เปรียบเหมือนการชี้ช่องทางให้เห็นว่ามรรคหนทางเส้นนี้มีหลุมอยู่ มีบ่ออยู่ นักเดินทางด้านสมณภวานาควรที่เหลียวเส้นทางและควรศึกษาเส้นทางให้ดีๆ โดยเฉพาะเรื่องอารมณ์

ของฉนวน เพื่อไม่ให้ผู้เริ่มศึกษาตกอยู่ภายใต้ความเข้าใจผิดของตน และควรที่ศึกษาด้านสมถภาวนานี้ให้มากๆ เพราะเรื่องสมถภาวนานี้มีความละเอียดและซับซ้อนมาก

สิ่งที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอในบทนี้ คือ การเจริญสมถภาวนานี้ให้ผลได้เพียงแค่วิถีญาณเท่านั้น ไม่บรรลุถึงโลกุตตรภูมิ คือ ผู้ปฏิบัติบำเพ็ญถ้ามีความประมาทในตนก็สามารถเสื่อมจากฉนวนเหล่านั้นได้ หรือเมื่อได้แล้วหากไม่มีสติก็สามารถเดินหลงทาง ซึ่งอาจนำตนไปสู่มีคญาณที่ผิดและอาจเกิดการสั่งสอนที่ผิด และเกิดแนวทางปฏิบัติที่น่าสับสนมาอย่างผิดๆ ก็ได้

บทภาวนาภาคที่ 2 วิปัสสนาภาวนา ผู้เขียนได้อธิบายถึงวิปัสสนาว่าเป็นภาวนากรรมประเภทสูงสุด วิเศษสุด ซึ่งมีเฉพาะในพระพุทธศาสนาเท่านั้น อธิบายความหมายของวิภูษังสาร คือ การท่องเที่ยวเวียนเกิดเวียนตายอยู่ในโลกอย่างไม่มีที่สิ้นสุด วิภูษังสารมี 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ 1) เภฏฐิมสังสาร 2) มัชฌิมสังสาร 3) อุปปิมสังสาร ประเภทของกิเลสมี 10 ประการ คือ 1) ทิฐิกิเลส 2) วิจิกิจฉากิเลส 3) โลกิกิเลส 4) โทสสิกิเลส 5) โมหิกิเลส 6) มานสิกิเลส 7) ถีนากิเลส 8) อุทธัจจกิเลส 9) อหิริกกิเลส 10) อนัตตปิกิเลส

ความหมายของวิปัสสนา คือ ธรรมชาติใด ย่อมเห็นแจ้งในขั้น 5 หรือ รูปนาม โดยประการต่างๆ คือ โดยอาการที่เป็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ธรรมชาตินั้น เรียกชื่อว่าวิปัสสนา ปัญญาที่สามารถรู้เห็นรูปนาม โดยอาการต่างๆ เป็นพิเศษ เรียกว่าวิปัสสนา อารมณวิปัสสนาภาวนา คือ อารมณ์หรือเครื่องมือในการบำเพ็ญวิปัสสนาภาวนามีเพียงอย่างเดียวคือ “ขั้น 5” ซึ่งได้แก่ 1. รูปขั้น 2. เวทนาขั้น 3. สัญญาขั้น 4. สังขารขั้น 5. วิญญาณขั้น คือรูป นามและอาณิสสของการเจริญวิปัสสนาภาวนาเพื่อให้บรรลุโลกุตตรภูมิ ภูมิที่พ้นจากโลก มี 4 ลำดับดังนี้ 1. โสตาปันนโลกุตตรภูมิ 2. สกิทาคามีโลกุตตรภูมิ 3. อนาคามีโลกุตตรภูมิ 4. อรหัตโลกุตตรภูมิ ผู้พิจารณาเห็นว่าการอธิบายของผู้เขียนนั้นมีความสอดคล้องกับชั้นธนิเทศ ในคัมภีร์วิสุทธิมรรค (สมเด็จพระพุทธปาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถระ), 2548 : 731)

สำหรับจุดเด่นในบทนี้ คือ การอธิบายถึงสภาวะญาณ และ ผลแห่งการเจริญวิปัสสนาภาวนา ผู้เขียนได้อธิบายอย่างละเอียดอธิบายเป็นลำดับวรรคตอนทำให้ผู้อ่านเข้าใจง่าย และไม่สับสน ซึ่งผู้เขียนได้อธิบายสภาวะญาณและผลแห่งการเจริญวิปัสสนาภาวนา ดังนี้ สภาวะญาณ 16 ได้แก่ 1) นามรูปปริจเฉทญาณ 2) ปัจจยปริคคหญาณ 3) สัมมสนญาณ 4) อุทัพพญาณ 5) ภังคญาณ 6) ภยญาณ 7) อาพินนญาณ 8) นิพพิทาญาณ 9) มุญจิตุกัมมตาญาณ 10) ปฏิสังขญาณ 11) สภาวญาณสังขารูปเบกขาญาณ 12) อนุลอมญาณ 13) โคตรญาณ 14) มรรคญาณ 15) ผลญาณ 16) ปัจจเวกขณญาณ ผลแห่งพระปฐมมรรค คือ โสตาปันนโลกุตตรภูมิผลแห่งพระทุติยมรรค คือ สกิทาคามีโลกุตตรภูมิผลแห่งพระตติยมรรค อนาคามีโลกุตตรภูมิ ผลแห่งพระจตุตถมรรค อรหัตโลกุตตรภูมิ

การอธิบายในบทนี้ ทำให้เห็นว่าผู้เขียนมุ่งหมายของการปฏิบัติไปที่ผลของโลกุตตรภูมิ ซึ่งผู้เขียนพยายามที่จะเสนอให้ผู้อ่านบรรลุถึงอหัตตภูมิ โดยเน้นเป้าหมายอยู่ที่การเจริญปัญญา การพิจารณาไตรลักษณ์ และการพิจารณาการเกิดดับของรูปนาม ผู้เขียนเปรียบให้เห็นถึงส่วนประกอบต่างของต้นไม้ แต่สิ่งที่ผู้คนมารับประทานได้คือผลไม้ ซึ่งผลไม้ที่ผู้เขียนยกขึ้นมาให้เห็นนั้นก็คือนิพัสสนาภูมินั่นเอง

สิ่งที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอในบทวิปัสสนาภาวนานี้ คือ การปฏิบัติภาวนาตามหลักของสติปัฏฐาน 4 หรือ การเจริญภาวนาแบบ ยุบหนอ พองหนอ

3) ด้านสำนวน

จุดเด่นของหนังสือ ภาวนาที่ปณี นี้ ด้านวรรณศิลป์ประกอบไปด้วยความไพเราะของบทประพันธ์ โดยผู้เขียนได้เรียบเรียงเนื้อหาไปตามขั้นตอน ซึ่งอ่านแล้วมีความเข้าใจง่ายไม่เกิดความสับสนในเนื้อหาและการแบ่งวรรคตอน ด้านอารมณ์และจิตนาการผู้เขียนได้เขียนโน้มน้าวให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ในการที่จะปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานและทำให้ผู้อ่านได้เกิดความศรัทธาถึงความมหัศจรรย์เกี่ยวกับการปฏิบัติภาวนาในพระบรมพุทธานุภาพ ได้ทราบถึงมรรค ผล นิพพานในพระบรมพุทธานุภาพอันประกอบไปด้วยโลกุตตรภูมิ คือ โสตาปัน โลกุตตรภูมิ สกาคามิโลกุตตรภูมิ อนาคามิโลกุตตรภูมิ อหัตตโลกุตตรภูมิ

วิธีการแต่ง ผู้เขียนได้จัดเรียงลำดับการแต่งแบ่งออกเป็นทั้งหมด 6 บท ดังนี้คือ 1) บทปณามพจน์ 2) บทอารัมภกถา 3) บทภาวนาภาคที่ 1 สมถภาวนา 4) บทภาวนาภาคที่ 2 วิปัสสนาภาวนา 5) บทอวสานกถา และ 6) บทปัจฉิมพจน์ สำหรับส่วนเนื้อหาที่เกี่ยวกับการภาวนามีเนื้อหาหลักประกอบด้วยกัน 2 บท คือ บทสมถภาวนาภาคที่ 1 สมถภาวนา และบทสมถภาวนาภาคที่ 2 วิปัสสนาภาวนา

ลักษณะการประพันธ์หนังสือ เป็นหนังสือวรรณกรรมประเภทร้อยแก้ว ลักษณะการเขียนเป็นการเขียนอธิบายแบบพรรณนาโวหารและเทศนาโวหาร มีการตั้งคำถามและเฉลยคำตอบในตัวเอง มีการยกประเด็นที่สำคัญและยกตัวอย่างชาดกประกอบ ส่วนบทที่มีความสำคัญเกี่ยวกับเนื้อหาสาระในหนังสือมี 2 บท คือ บทภาคสมถภาวนาและบทภาควิปัสสนาภาวนา

การเลือกใช้คำ ผู้เขียนได้เลือกใช้คำในการแต่งซึ่งประกอบด้วยคำศัพท์ที่เป็นภาษาบาลี และภาษาิตที่เป็นภาษาบาลี จากนั้นผู้เขียนได้อธิบายเนื้อความเหล่านั้นเป็นภาษาไทย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้แต่งมีความรู้และความชำนาญด้านภาษาและการเลือกใช้ภาษาเพื่อได้อรรถรสในการแต่ง และทำให้ผู้อ่านได้เรียนรู้ภาษาบาลีไปด้วย เช่น คำว่า ฌานลาภบุคคล เป็นต้น

สำนวนการแต่ง เป็นลักษณะการใช้สำนวนในการแต่ง มีอยู่ 3 ลักษณะ คือ การเลือกใช้การเขียนแบบพรรณนาโวหาร แบบเทศนาโวหาร และแบบถามตอบ เช่น ผู้เขียนอธิบายว่า วิปัสสนาภาวนา ซึ่งเป็นเรื่องที่เราน่าสนใจเป็นพุทธศาสนิกชนควรจรรีบทราบเอาไว้อย่างยิ่ง ทั้งนี้ก็เพราะว่าวิปัสสนาภาวนานั้นเป็นภาวนากรรมอันประเสริฐ เป็นภาวนากรรมพิเศษ เป็นภาวนากรรมสูงสุด ที่มีปรากฏอยู่แต่เฉพาะในพระพุทธศาสนาเท่านั้น ในศาสนาอื่นไม่มี การที่พระบรมพุทธานุภาพจักเป็นศาสนาที่มีอนุภาพพิเศษทรงไว้ซึ่ง

ความประเสริฐยิ่งกว่าศาสนาอื่นใดในโลกทั้งหมด ก็เพราะมีวิปัสสนาภาวนานี้แหละเป็นแก่นแท้คือเป็นหลักใหญ่ ผู้ที่เข้าถึงวิปัสสนาภาวนาแล้ว ย่อมเข้าถึงแก่นแห่งธรรม มีความรู้ซึ่งถึงคำสอนแห่งพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง การเทศนาโวหาร คือ การแยกอธิบายแบบเป็นประเด็นๆ เช่น ผู้เขียนกล่าวว่า ประเภทของภาวนาว่า ภาเวตพพาติ ภาวนา ธรรมที่บัณฑิตชนทั้งหลาย ควรทำให้เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกและครั้งหลังๆ ให้ติดต่อกันไปเป็นนิตย์ จนถึงเจริญขึ้นๆ เรื่อยไป ธรรมนั้นชื่อว่า ภาวนา ภาวนามี 2 ประเภท คือ สมถภาวนา และ วิปัสสนาภาวนา สำหรับการถามตอบนั้น ผู้เขียนได้ตั้งประเด็นเป็นคำถาม เพื่อให้ผู้อ่านได้เกิดความเข้าใจในข้อหัวที่ผู้เขียนจะได้อธิบายต่อไป เช่น ผู้เขียนได้ตั้งคำถามขึ้นว่า เหตุใดหนอ สัตว์ทั้งหลายจึงต้องวนเวียน ตายเกิดอยู่ในสังสารวัฏ อันน่าเบื่อนี้? เพราะกิเลสตัณหานั่นเอง ผูกพันสัตว์ทั้งหลายให้ติดข้องอยู่ในวัฏสงสารนี้ความหมายของกิเลส “กิเลสเนติ อุปตาเปตตีติ กิเลส” “ธรรมชาติใด มีสภาพเศร้าหมองเร่า ร้อน และยังสัมปยุตธรรมให้เศร้าหมองเร่าร้อน ธรรมชาตินั้นชื่อว่า กิเลส” กิเลสเกิดร่วมกับจิตหรือเจตสิกอื่นใด ก็ทำให้จิตและเจตสิกนั้นเร่าร้อนไปด้วย

ประโยค ในการแต่งหนังสือนี้ผู้เขียนได้เลือกใช้ประโยคอยู่ 2 แบบ คือ 1) ประโยคบอกเล่า 2) ประโยคคำถาม ในเนื้อหาของหนังสือนี้จะพบประโยคบอกเล่าและประโยคคำถามอยู่มากในแต่ละบท เช่น ผู้เขียนได้บอกเล่าถึงการบำเพ็ญของพระบรมศาสดา ก่อนที่จะตรัสสอนบุตรสัมาสัมโพธิญาณ กล่าวถึงช่วงที่เป็นพระโพธิสัตว์ เหตุเกิดพระพุทธโกลาหล ภาวนากรรมพระทศพล เป็นต้น

ความเรียงต่างๆ หรือการเรียงลำดับการอธิบายความ ผู้เขียนได้เลือกใช้การเรียงลำดับความให้มี ความสวยงาม ประณีต และเน้นที่ปลูกใจ ให้ผู้อ่านได้เกิดความเข้าใจในอรรถรสของการแต่ง และมีความศรัทธาที่จะปฏิบัติภาวนาเพื่อให้ได้บรรลุผลญาณในพระบวรพุทธศาสนา ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้ผู้อ่านอยากจะได้ลิ้มรสแห่งพระธรรมอันเกิดจากการปฏิบัติภาวนา เช่น ผู้เขียนเล่าว่า เมื่อญาณ 16 เกิดขึ้น ผลแห่งพระปฐมมรรค โสตาปันนโลกุตรภูมิก็เกิดขึ้น โดย 1) ประหารกิเลส 2 ตัว คือ ทิฐิกิเลส ความยึดมั่นว่ารูปนามเป็นของตน และ วิจิกิจฉากิเลส ความสงสัยในพระรัตนตรัย 2) ตัดวัฏสงสารคือ ต้องเกิดอีกอย่างมากที่สุดไม่เกิน 7 ชาติ, เอกพิชชีโสตาบัน บารมีกล้าเกิดอีก 1 ชาติ, โกลังโกลโสตาบัน บารมีปานกลาง เกิดอีก 2-3 ชาติ และสัตตักขัตตุปรมาโสตาบัน บารมีอ่อน เกิดอีก 7 ชาติ 3) ปิดประตูอบาย จะไม่เกิดในอบายภูมิ คือ นรก เปรต อสุรกาย เดียรจันาน อีกต่อไป

ประโยชน์ที่ได้รับ

ด้านพระพุทธศาสนา หนังสือ ภาวนาที่ป็นีถือว่า เป็นผลงานที่ทรงคุณค่าของพระพุทธศาสนา ที่รวบรวมเรื่องการภาวนาในแนวทางของพระพุทธศาสนาไว้อย่างครบถ้วน ชัดเจนและอ่านง่าย และเป็นผลงานที่อธิบายถึงหลักการภาวนาได้อย่างละเอียด โดยแสดงเกี่ยวกับวิธีการและผลลัพธ์ของการภาวนา ซึ่งเป็นคู่มือประกอบเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับหลักการปฏิบัติภาวนาในพระพุทธศาสนา

ด้านผู้ศึกษา และ ผู้อ่าน เปรียบเสมือนเป็นแผ่นที่ในการฝึกบำเพ็ญภาวนาในแนวทางพระพุทธศาสนาที่ชัดเจนมาก เนื้อหาอ่านง่ายและครบถ้วน สามารถอ่านเล่มเดียวแล้วเข้าใจในภาพรวมของการภาวนาในแนววิปัสสนาภาวนาในพระพุทธศาสนา³⁾ ชี้แจงถึงผลลัพธ์และประโยชน์ของการภาวนาอย่างชัดเจน เมื่อผู้ศึกษาอ่านจบแล้ว ทำให้เกิดแรงจูงใจ และสมาธิหรืออยากบำเพ็ญภาวนา

ด้านสังคม ได้แสดงให้เห็นถึงแนวความคิดในการพัฒนาสังคมว่า การที่เราจะทดแทนคุณของพระบรมพุทธศาสนานั้นมีหลายวิธี การเขียนหนังสือก็เป็นอีกวิธีหนึ่ง ในการทดแทนคุณพระบรมพุทธศาสนา ซึ่งถือว่าการพัฒนาสังคม และเป็นการสร้างปัญญาให้ผู้คนที่สนใจพระบรมพุทธศาสนาอีกด้วย

ด้านการนำไปประยุกต์ในสังคม จากศึกษาภาวนาที่ปณี นี้ สามารถนำเอาหลักการปฏิบัติภาวนาไปประยุกต์ในชีวิตประจำวันและสังคมได้แก่ การไม่ทำอกุศลทั้งปวง ไม่ว่าจะเป็นทางกาย และทางใจการสร้างสมแต่ความดี สร้างประโยชน์ให้แก่สังคมและครอบครัว ชุมชนและองค์กร และการทำจิตของตนให้มีความสงบผ่องใส และการเจริญปัญญา

สรุป

จากการที่ผู้วิจารณ์ได้ศึกษาหนังสือ ภาวนาที่ปณี นี้ สรุปได้ดังนี้

การตั้งชื่อเรื่อง มีความเหมาะสมเป็นอย่างมากและชื่อเรื่องก็มีส่วนสัมพันธ์กับเนื้อเรื่องได้เป็นอย่างดี ซึ่งผู้เขียนมีจุดมุ่งหมายที่จะให้หนังสือภาวนาที่ปณี นี้ เป็นดั่งแสงสว่างเพื่อเป็นแนวทางในการบำเพ็ญภาวนาในพระบรมพุทธศาสนา

ลักษณะของการเขียนเป็นการเขียนอธิบายแบบพรรณนาโวหารและเทศนาโวหาร มีการตั้งคำถามและเฉลยคำตอบในตัวเอง มีการยกประเด็นที่สำคัญและยกตัวอย่างชาดกประกอบ ส่วนบทที่มีความสำคัญเกี่ยวกับเนื้อหาสาระในหนังสือมี 2 บท คือ บทภาคสมถภาวนาและบทภาควิปัสสนาภาวนา

การเลือกใช้คำผู้เขียนได้เลือกใช้คำในการแต่งซึ่งประกอบด้วยคำศัพท์ที่เป็นภาษาบาลี และภาษาิตที่เป็นภาษาบาลี จากนั้นผู้เขียนได้อธิบายเนื้อความเหล่านั้นเป็นภาษาไทย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้แต่งมีความรู้และความชำนาญด้านภาษาและการเลือกใช้ภาษาเพื่อให้อรรถรสในการแต่ง และทำให้ผู้อ่านได้เรียนรู้ภาษาบาลีไปด้วย เช่น คำว่า ฌานลาภีบุคคล เป็นต้น

ด้านเนื้อหาเรื่องภาวนาครบถ้วนตั้งแต่เริ่มต้นจนจบ โดยได้เกริ่นนำประเภทการภาวนาในพระพุทธศาสนามีอะไรบ้าง รายละเอียดสมถภาวนาและวิปัสสนาภาวนา ครอบคลุมทั้งวิธีการและผลลัพธ์ของการภาวนาในแต่ละขั้น ผู้เขียนแสดงจุดเด่นของการภาวนา โดยได้มีการแบ่งเนื้อหาเป็น 2 หมวด เช่น ภาคของสมถภาวนา และภาคของวิปัสสนาภาวนา โดยการเรียงลำดับการอธิบายเนื้อหาในแต่ละภาคเพื่อให้เข้าใจได้ง่าย มีการยกพระสูตรและคัมภีร์ต่างๆ มาประกอบ ส่วนเรื่องที่เข้าใจยาก ก็เขียนอธิบายให้เข้าใจง่าย โดยอธิบายองค์ธรรมประกอบให้เข้าใจชัดเจนก่อน เช่น อธิบายเรื่อง สังสารวัฏ และกิเลสต้นเหตุ ก่อนจะเข้าสู่

รายละเอียดของวิปัสสนาภาวนา เพื่อให้ผู้ศึกษาเข้าใจถึงความแตกต่างของสมถภาวนากับวิปัสสนาภาวนาอย่างชัดเจน อธิบายว่าฌานและอภิญาเสียมได้เป็นต้น อธิบายถึงหลักเจริญวิปัสสนาภาวนาได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอธิบายถึงระดับญาณ 16 ซึ่งผู้เขียนได้อธิบายอย่างสมบูรณ์มาก เริ่มตั้งแต่ ความหมายของวิปัสสนา ความหมายของวิภูษะ วิปัสสนาภูมิ และการเข้าถึงญาณ 16 ของผู้บำเพ็ญวิปัสสนาภาวนา

สิ่งที่ผู้เขียนต้องนำเสนอในหนังสือภาวนาที่ป็นนี้ นี้ คือ การปฏิบัติภาวนาตามหลักของสติปัฏฐาน 4 หรือการเจริญภาวนาแบบ ยุบหนอ พองหนอ

เอกสารอ้างอิง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย,

สมเด็จพระพุทธาจารย์ (อาจ อาสมมหาเถระ) (แปลและเรียบเรียง). (2548). *คัมภีร์วิสุทธิมรรค*. พิมพ์ครั้งที่ 6).

กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. (2530). *สมถกัมมัฏฐาน*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์

มหามกุฏราชวิทยาลัย.

บทวิจารณ์หนังสือ : BOOK REVIEW

เรื่อง : ทุกข์ไม่ไปหรือเราไม่ปล่อย

ผู้เขียน : พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี)

ปีที่พิมพ์ : 2559

สำนักพิมพ์ : สปปายะ พับลิชชิ่ง จำกัด

จำนวนหน้า : 208 หน้า

ISBN: 9786169110002

พระสุรเชษฐ์ อิทธิเทโช และ พระครูพิศาลสารบัณฑิต

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

Phra Surachet Ithditecho and Phrakrupisansalabandit

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nongkhai Campus, Thailand

Corresponding Author, Email : arithat.loes@mcu.ac.th

บทนำ

หนังสือเรื่อง ทุกข์ไม่ไปหรือเราไม่ปล่อย เล่มนี้ เป็นผลงานของ ว.วชิรเมธี จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ บริษัทสปปายะ พับลิชชิ่ง จำกัด จัดจำหน่ายโดย บริษัทสปปายะ พับลิชชิ่ง จำกัด ขนาดรูปเล่ม 140 x 185 x 12 มม.ขนาดครึ่งกระดาษเอ 4 จำนวน 208 หน้า ราคา 59 บาท ได้รับการตีพิมพ์ครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2559 เลข ISBN: 9786169110002 (ปกอ่อน) เหตุผลในการเลือกหนังสือเล่มนี้มาเพื่อวิจารณ์เพราะ หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือที่ได้นำเสนอเนื้อหาที่สะท้อนแง่คิดให้คนในสังคมไทยยุคปัจจุบันที่มีวิถีชีวิตในการทำงานและการดำเนินชีวิตที่เต็มไปด้วยความทุกข์เพราะการยึดมั่นถือมั่นไม่รู้จักปล่อยวางกับปัญหาที่เกิดขึ้น เพราะในวิถีชีวิตของคนในสังคมปัจจุบันเต็มไปด้วยโลกธรรม 8 ต้องเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกับโลกธรรมให้ได้ เพราะทุกสิ่งมีการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไปเป็นธรรมดา มนุษย์ทุกวันนี้มีความทุกข์เพราะยึดติดในตัวกูของกู และทุกข์เพราะการไม่ได้ตามความต้องการ การพลัดพรากจากสิ่งที่รัก ถ้าทำใจให้ปล่อยวางทำใจให้อยู่กับความทุกข์ให้เป็นรู้จักทำใจปล่อยวางว่าสิ่งที่เราคิดจะครอบครองเป็นเจ้าของแท้ที่จริงสิ่งนั้นอาจกำลังเป็นเจ้าของเรา

* วันที่รับบทความ: 23 มกราคม 2565; วันแก้ไขบทความ 4 มีนาคม 2565; วันตอบรับบทความ: 7 มีนาคม 2565

Received: January 23, 2022; Revised: March 4, 2022; Accepted: March 7, 2022

อยู่ก็ได้ตราบดีที่ยังกำไม่ยอมปล่อยตราบนั้น อายุของความทุกข์ก็จะยังคงยึดเยื้อยาวนานออกไป และหนังสือเล่มนี้ยังได้แสดงถึงแนวทางการใช้ธรรมะในการรับมือกับความทุกข์ ผ่านแก่นแท้ทางพุทธศาสตร์ คือ การไม่ยึดติด ภายใต้เหตุผลที่ว่าสรรพสิ่งใดๆ ในโลกนี้ล้วนเปลี่ยนแปลง แดกดับ สลายไปอยู่ตลอดเวลา เหตุนี้เองจึงไม่อาจยึดเอาอะไรมาเป็นของเราได้อย่างแท้จริง เมื่ออ่านหนังสือเล่มนี้เราจะเห็นความทุกข์ในอีกแง่มุมหนึ่งที่เราอาจไม่เคยรู้จักมาก่อน สำคัญกว่านั้น คือ ได้รู้ศิลปะในการพลิกทุกข์ให้เป็นสุข ผู้วิจารณ์ได้เลือกหนังสือเล่มนี้เพื่อการวิจารณ์เพราะเห็นว่าเป็นหนังสือที่ให้ข้อคิดและมีสำนวนการเขียนที่อ่านง่ายเหมาะสำหรับทุกเพศวัย และสามารถนำไปสู่ภาคปฏิบัติได้อย่างแท้จริง

อีกนัยหนึ่งเหตุผลในการเลือกหนังสือเล่มนี้มาเพื่อการวิจารณ์เพราะหนังสือเล่มนี้ให้สาระที่เป็นแก่นธรรมชั้นสูงที่ท่านว.วชิรเมธี พยายามนำเสนอเนื้อหาธรรมที่เป็นแก่นแท้ของพุทธศาสนาออกมาเป็นธรรมบรรยายด้วยภาษาง่ายๆตามวิธีการของท่านเพื่อให้ผู้อ่านไม่ต้องติดขัดกับภาษาทางธรรมมากเกินไป เพราะถ้าหนังสือเล่มนี้ใช้ศัพท์แสงที่อิงพระไตรปิฎกมากเกินไปจะทำให้ผู้อ่านไม่เข้าใจและเป็นอุปสรรคต่อการเข้าใจในหลักธรรม ดังนั้นหนังสือเล่มนี้จึงเป็นการใช้ภาษาที่ผู้อ่านสามารถเข้าใจและเข้าถึงธรรม แล้วนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตได้จริงและเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

แนะนำผู้เขียน

ว. วชิรเมธี เป็นนามปากกาของ พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี ภูมิลำเนาของท่านอยู่ที่บ้านครึ่งใต้ ต.ครึ่ง อ.เชียงของ จ.เชียงราย ท่านเป็นคนที่มีรักการอ่านมาตั้งแต่เด็ก อ่านทุกอย่างที่ขวางหน้า จึงทำให้ท่านซึมซับความรู้ ทุกรูปแบบ เมื่อยังเด็ก มารดาได้พาท่านไปทำบุญที่วัดบ่อหย่าง ทุกวันพระ ซึ่งผลจากการติดตามมารดาไปทำบุญบ่อยๆ นี้เอง ต่อมาได้กลายเป็นแรงบันดาลใจให้ท่านสนใจหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา และทำให้หนังสือที่ท่านอ่านไม่ได้ ถูกจำกัดอยู่เพียงหนังสือความรู้หรือหนังสือบันเทิงทั่วไปเท่านั้น แต่หนังสือธรรมะก็เป็นหนังสือที่ท่านสนใจด้วยเช่นกัน หลังจากจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ท่านก็ได้ขออนุญาตมารดาบวชเป็นสามเณรที่วัดครึ่งใต้ แตกต่างจากเพื่อนๆ ในวัยเดียวกันที่มุ่งเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษา เมื่อบวชเป็นสามเณรแล้ว ท่านตั้งใจศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมแผนกนักธรรม จนจบนักธรรมชั้นเอก แล้วย้าย มาพำนักอยู่ ที่วัดพระสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย เพื่อศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จนสำเร็จการศึกษาเปรียญธรรม 6 ประโยค ต่อมาเมื่ออายุครบ 21 ปี จึงอุปสมบทเป็นพระภิกษุที่วัดบ้านเกิด และย้ายมาพำนักที่วัดเบญจมบพิตร ในกรุงเทพฯ เพื่อศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีต่อจนสำเร็จเป็นเปรียญธรรม 9 ประโยค ซึ่งถือเป็นการศึกษาขั้นสูงสุดของคณะสงฆ์ไทย ด้านการศึกษาทางโลกนั้น ท่านสำเร็จการศึกษาเป็น “ศึกษาศาสตรบัณฑิต” (สังคม-มัธยมศึกษา) จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และ “พุทธศาสตร มหาบัณฑิต” จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปัจจุบันท่านได้ รับเชิญให้เป็น อาจารย์สอนนักศึกษาในระดับ

ปริญญาโทที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ นอกจากนี้ก็ยังรับเชิญเป็นวิทยากรบรรยายวิชาการทางพระพุทธศาสนาให้กับหน่วยงานต่างๆ อีกมากมาย

โครงสร้างของหนังสือ

3.1 เนื้อหา เนื้อหาในหนังสือนี้แบ่งเป็น 2 ภาค มีจำนวน 6 บท ซึ่งมีเนื้อหาโดยย่อดังนี้

ภาคที่ 1 สัจธรรมชีวิต ประกอบด้วย

บทที่ 1 ฤดูกาลแห่งชีวิต ได้กล่าวถึง ถ้าจะเปรียบไปแล้ว ชีวิตคนเราในช่วงชีวิตหนึ่ง ก็เหมือนกับฤดูกาลต่างๆในรอบ 1ปีฤดูใบไม้ผลิ เมล็ดพืชพันธุ์ต่างๆเริ่มงอกและโผล่ออกมาจากพื้นดินต้นไม้ที่ไร้ใบในฤดูหนาว เริ่มผลิดอกออกใบ สัตว์ต่างๆที่จำศีลอยู่ใต้พื้นดินในระหว่างฤดูหนาวอันยาวนานก็เริ่มออกมาหาอาหารกิน มีฝนตกบ้างเป็นครั้งคราวก็เปรียบเสมือนการเกิดของชีวิต การเริ่มชีวิตใหม่ที่อุบัติขึ้น ค่อยๆเจริญเติบโตอย่างช้าๆหรือเปรียบเสมือนช่วงชีวิตของเราที่ได้ริเริ่มทำอะไรใหม่ๆ หรือการเริ่มต้นใหม่ชีวิตอาจมีอุปสรรคบ้าง เหมือนฝนที่ตกกระหน่ำลงมาในฤดูใบไม้ผลินี้แต่ฝน ก็ให้ความชุ่มชื้น และทำให้ต้นไม้เจริญเติบโต ชีวิตที่เรียนรู้จากปัญหา และอุปสรรค ย่อมมีการพัฒนาและเจริญเติบโตเช่นกัน

ฤดูร้อน เป็นฤดูที่ต้นไม้ใบไม้ผลิดอกออกใบเขียวขจี แม่น้ำลำธารมีน้ำใสไหลเย็นมีแสงแดดอันอบอุ่น ทุกคนต่างพากันชื่นชม ใครๆก็พากันออกไปเที่ยวเล่น ไปว่ายน้ำเดินทางท่องเที่ยวไปยังที่ต่างๆอย่างสะดวกสบาย เป็นฤดูที่พืชพันธุ์ธัญญาหารเจริญเติบโตรอเวลาที่จะเก็บเกี่ยว ในฤดูร้อน ก็มีฝนตกบ้างเป็นครั้งคราวก็เปรียบเสมือนชีวิตในวัยหนุ่มสาว ที่มีพลังในการทำงาน มีความคิดความอ่านแจ่มใส ทำงานได้อย่างคล่องแคล่วมีประสิทธิภาพ กระฉับกระเฉง แม้ชีวิตจะอยู่ในช่วงที่สดใสแข็งแรง แต่ก็มีความร้อนแรงดุจแสงอาทิตย์ บางครั้ง ต้องเผชิญกับความเครียด ความกดดันต่างๆ และอุปสรรคต่างๆ หรือจะเปรียบเสมือนช่วงรุ่งโรจน์ของชีวิต ที่มีทั้งความสุข ความสำเร็จแต่ก็มีความร้อนแรงจากการแข่งขัน หรือความอิจฉาริษยาจากคนอื่น แม้จะต้องเปียกปอน จากปัญหาและอุปสรรคต่างๆบ้าง แต่ก็ทำให้เราได้เรียนรู้จากปัญหาและได้ประสบการณ์ชีวิตมากขึ้น ทำให้เราฉลาดและเข้าใจชีวิตมากขึ้นด้วย

ฤดูใบไม้ร่วง เป็นฤดูที่ต้นไม้ใบไม้เปลี่ยนจากสีเขียว เป็นสีเหลือง สีแดง สีส้มและสีน้ำตาล รอรวันที่จะหลุดร่วงไปจากต้นในต้นฤดูหนาว เป็นช่วงเวลาแห่งการเก็บเกี่ยวและสะสมพืชพันธุ์ธัญญาหารไว้กินไว้ใช้ ในช่วงฤดูหนาวอันยาวนานอากาศเริ่มเย็นลงจนเกือบจะหนาว เปรียบเสมือนชีวิตในวัยที่ใกล้เกษียณจากการทำงาน หรือเมื่อผ่านจุดสูงสุดของชีวิตมาแล้วเมื่อคนเราทำงานไปนานๆ รายได้ก็มีมากขึ้น ธุรกิจที่ลงทุนไว้ ก็มีผลกำไรมากขึ้น ถึงเวลาที่จะได้พักผ่อน และใช้ชีวิตอย่างมีความสุขสงบในบั้นปลาย ในขณะที่เดียวกัน สุขภาพและกำลังวังชาก็ลดน้อยถอยลงไปด้วยหลังจากการตรากตรำทำงานหนักมาหลายปี

ฤดูหนาว เป็นฤดูที่ต้นไม้ผลัดใบร่วงออกจากต้นจนหมด เหลือแต่เพียงลำต้นและกิ่งก้านอากาศหนาวเหน็บ บางครั้งลมแรง มีพายุฝนหรือ มีหิมะตก สัตว์หลายชนิดพากันจำศีลไม่ออกมาหาอาหารกิน บางปีหิมะตกหนามาก การเดินทางไปไหนมาไหนไม่สะดวกพื้นดินถูกปกคลุมไปด้วยหิมะ ไม่สามารถเพาะหว่านพืชพันธุ์ธัญญาหารใดๆลงไปได้ได้แต่นำพืชพันธุ์ธัญญาหารที่สะสมไว้ตั้งแต่ในฤดูใบไม้ร่วง มาประทังชีวิตไปจนกว่าฤดูใบไม้ผลิจะย่างกรายเข้ามา และเริ่มการเพาะปลูกใหม่ได้อีก

ในบทแรกนี้ยังได้กล่าวถึงฤดู 4 ฤดู เปรียบเสมือนช่วงเวลาตั้งแต่เกิดจนถึงเจ็บป่วยของชีวิต หรือช่วงที่มีอุปสรรคมากมายจนเราต้องหยุดพัก ทบทวนสิ่งที่ผ่านมา รอนกว่าอุปสรรคนั้นจะผ่านพ้นไปหรือเปรียบเสมือนชีวิต ที่ก้าวเดินมาจนถึงจุดสุดท้าย มีความตายรออยู่ข้างหน้าภาพต้นไม้ไร้ใบ ช่างเจียบเหงา และว่าเหว เหมือนการที่คนเราต้องพลัดพรากจากทุกคนที่เรารักไปอย่างไม่มีวันกลับ บรรดาพืชพันธุ์ธัญญาหารที่เราสะสมไว้เพื่อประทังชีวิตในช่วงฤดูหนาว เปรียบเสมือนบุญกุศลที่เราทำไว้ก่อนตายซึ่งเป็นเสบียงไว้เลี้ยงจิตวิญญาณของเรา ก่อนที่เราจะได้มีชีวิตใหม่ในภพชาติต่อไป ธรรมทาส. (2550 : 254)

บทที่ 2 กล่าวถึง 1 ชีวิต 3 สัจธรรม ในการใช้ชีวิตเพื่ออยู่ไปวันๆ แต่จงใช้ชีวิตทุกวันอย่างมีความหมาย ผู้เขียนกล่าวในบทนี้เริ่มต้นด้วยบุพญา 3 ข้อ คือ

1) ชีวิตแสนสั้น เราได้ทำสิ่งที่ต้องการแล้วหรือยัง ในหนังสือยังได้แสดงให้เห็นความเป็นจริงของชีวิตดังที่พระพุทธเจ้าทรงอุปมาเปรียบช่วงแห่งการมีชีวิตของมนุษย์ไว้ดังนี้

(1) ชีวิตนี้สั้นดังหนึ่งน้ำค้างที่หยาดหยดลงบนยอดหญ้า หากอยากรู้ว่าเป็นอย่างไร พงุ่นนี้เข้าตื้นขึ้นมา ลองลุกออกไปเดินนอกบ้าน เราก็จะเห็นน้ำค้างใสพราวอยู่บนยอดหญ้า แต่พอเดินวกกลับมา น้ำค้างบนยอดหญ้างก็เหือดหายไปเรียบร้อย เช่นเดียวกับชีวิตของมนุษย์ทุกคนที่แสนสั้น ชั่วครั้งชั่วคราวดั่งน้ำค้าง

(2) ชีวิตนั้นสั้นเหมือนฟองของหยดน้ำ ซึ่งเดือดปุดๆ ขึ้นมาในหม้อ แล้วก็จางหายไป คำอุปมานี้ พระพุทธองค์ทรงเปรียบชีวิตมนุษย์กับกาดม่น้ำร้อน ก่อนที่น้ำจะเดือดถึงร้อยองศา เราจะสังเกตเห็นฟองน้ำเดือดปุดๆ ขึ้นมา ฟองน้ำเหล่านั้นทุกฟอง เดือดแล้วก็แตก เดือดแล้วก็แตก ชีวิตคนเราก็เป็นอย่างนั้นเกิดมาแล้วก็แตกดับไป

(3) ชีวิตนั้นสั้นและไม่มีตัวตนเหมือนกับพยับแดด ใครที่ขับรถไปตามถนนในช่วงเวลากลางวันแดดเปรี้ยงๆ คงจะเคยเห็นผิวถนนที่เต็มไปด้วยพยับแดดเด่นเร้าว่าวามระยิบระยับ แต่พอขับรถเข้าไปใกล้ๆ กลับพบว่า พยับแดดเหล่านั้นอันตรธานหายไป ไม่มีตัวตนแล้ว ชีวิตของคนเราก็เป็นเช่นนั้น เปลี่ยนแปลงเร็วยิ่งกว่าพยับแดดหาตัวตนไม่ได้

(4) ชีวิตนี้สั้นดังหนึ่งหยดน้ำที่หยาดหยดลงบนใบบัวใบบอน พระพุทธองค์ทรงเปรียบชีวิตคนเราแสนสั้นดังหยดน้ำที่อยู่บนใบบัว ท้นที่ที่หยดน้ำหยดลงบนใบบัวหรือใบบอน มันจะไม่ได้ค้างเติ่งอยู่นิ่งๆ แต่จะกลิ้งไปมาและแตกดับหายไปกับตา

ทั้งหมดนี้เป็นความจริงของชีวิต เมื่อมีเกิดก็ย่อมมีดับ จะตายวันตายพรุ่งก็ไม่มีใครรู้ล่วงหน้า ถ้าเรายังใช้เวลาอันแสนสั้นไปกับการหลับๆ ตื่นๆ อยู่ในความรัก โลภ โกรธ หลง โดยลืมไปว่าอะไรคือสิ่งที่ตนควรทำอย่างแท้จริง คิดดูเถิดว่าเราจะขาดทุนขนาดไหน คนจำนวนมากรู้ทั้งรู้ว่าชีวิตนั้นมีวันเวลาแสนสั้น แต่กลับไม่รู้จักรวางแผนชีวิตให้ดี เอาวันเวลาทั้งหมดนั้นไปใช้อย่างเปล่าเปลืองกับเรื่องไม่เป็นเรื่อง ส่วนเรื่องที่ควรทำจริงๆ กลับไม่ได้ทำ บางคนไปยุ่งเรื่องของชาวบ้านมากเกินไป บางคนยุ่งเรื่องของสังคมมากเกินไป บางคนก็ทำงานมากเกินไป บางคนเอาเวลาไปให้องค์กรมากเกินไป สุดท้ายสิ่งที่ตัวเองปรารถนาจะทำเพื่อชีวิตนี้ก็ไม่ได้ทำ เพราะเราทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อคนอื่น เพื่อสิ่งอื่น จนหลงลืมความปรารถนาที่แท้จริงของตัวเอง

2) เรา รู้จักใช้เวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุดแล้วหรือยัง พระพุทธเจ้าตรัสว่า “ชีวิตสั้นแสบเดียวเหมือนสายฟ้าแลบ” ในวันฝนตก ฟ้าคะนอง พายุโหมกระหน่ำ หากเรามองขึ้นไปบนฟ้า เราจะเห็นสายฟ้าแลบแปลบปลาบ แผล็บเดียวก็หาย ชีวิตคนเราก็คือเป็นเช่นนั้น แผล็บเดียวก็จางหายดังสายฟ้าแลบเมื่อชีวิตแสนสั้นอย่างนั้น หากเรายังเอาวันเวลาแสนสั้นนี้ไปเที่ยวไล่ทำตามความต้องการของคนอื่น ซึ่งไม่ใช่ความปรารถนาจากน้ำใสใจจริงของตัวเอง ถ้ามองว่า เราเกิดมาชาติหนึ่ง เสียตายชาติเกิดใหม่เกิดมาทั้งชีวิต เอาวันเวลาแสนสั้นนี้ไปเติมเต็มความปรารถนาของคนอื่น โดยที่ความฝันของตัวเองไม่ได้รับการเติมเต็ม และในหนังสือเล่มนี้ยังแนวคิดถึงวิธีการใช้ชีวิตให้มีคุณค่า โดยที่ผู้เขียนได้แสดงความต้องการสำหรับการดำรงชีวิตไว้ดังนี้

(1) ต้องการพื้นที่เล็กๆ สำหรับพำนัก ในชีวิตผู้เขียนไม่เคยคิดอยากจะเป็นเจ้าอาวาส ไม่เคยคิดจะเป็นเจ้าคุณ ไม่เคยคิดอยากจะเป็นสมเด็จฯ แต่ผู้เขียนอยากเป็นแค่ผู้มีที่ซุกหัวนอนเป็นของตัวเองแม้เพียงพื้นที่เท่าแมวดินตายแต่เป็นที่ที่เรบริหารจัดการได้เราก็จะหลับอย่างเป็นสุขทุกค่ำคืน

(2) ต้องการงานที่รักจริงๆ เพราะการที่คนเราได้ทำงานที่รักทุกวันนั้นถือเป็นความสุขของที่นี่และเดี๋ยวนี้ ไม่ใช่ความสุขของวันพรุ่งนี้ ไม่ใช่ความสุขเฉพาะวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ เมื่อวันทำงานกลายเป็นวันแห่งความสุขแม้ต้องทำงานทุกวันก็ไม่เกิดทุกข์ไม่ต่างอะไรกับการที่ชายหนุ่มได้แต่งงานกับหญิงสาวที่ตัวเองรัก ทุกวันจะกลายเป็นวันที่เขามีความสุข เช่นเดียวกับความสุขของผู้เขียนเกิดขึ้นทุกวันทั้งที่ทำงาน เมื่อมีความสุขในการทำงานเราก็สามารถนั่งลงทำงานนั้นอย่างประณีตบรรจงที่สุดงานทุกชิ้นจึงมีโอกาสรุ่งเรืองเป็นงานที่ดีเลิศ

(3) ต้องการเสรีภาพในการใช้ปัญญา มนุษย์ทุกคนต้องการเสรีภาพ คงไม่มีใครอยากเป็นนกน้อยที่สวยงามอยู่ในกรงทองแต่ไม่มีเสรีที่จะโบยบิน ผู้เขียนก็เช่นนั้น ต้องการเสรีภาพในการแสดงออกทางสติปัญญา จะได้ทำหน้าที่ของเราอย่างเต็มขีดความสามารถ อยากเขียนก็ขอให้เขียน อยากเทศน์ก็ขอให้เทศน์ อยากสอนก็ขอให้สอน อยากแสดงออกก็ขอให้ได้แสดงออก อยากเดินทางท่องเที่ยวสำรวจไปทั่วโลกก็ขอให้ได้อย่างที่ใจต้องการ ก็ขอให้ได้ท่องเที่ยว เสรีภาพคือสิ่งที่ทุกคนต้องการ

(4) ต้องการมีสุขภาพที่ดี เพราะผู้เขียนเชื่อว่าถ้าตัวเรามีสุขภาพดีก็จะได้มีเวลาบำเพ็ญประโยชน์ และหว่านโปรยธรรมะให้แก่คนทั้งโลกตราบนานเท่านาน

3) ระหว่าง ยศ ทรัพย์ อำนาจ ชื่อเสียงและสุขภาพ เราคิดว่าสิ่งใดเป็นสิ่งที่สูงค่ามากที่สุด คนจำนวนมากรู้ทั้งรู้ว่าชีวิตนั้นมีเวลาแสนสั้น แต่กลับไม่รู้จักรวางแผนชีวิตให้ดี เอาวันเวลาทั้งหมดนั้นไปใช้อย่างเปล่าเปลืองกับเรื่องไม่เป็นเรื่อง ส่วนเรื่องที่เราควรทำจริงๆ กลับไม่ได้ทำ ผู้เขียนจึงตั้งปณิธานไว้ว่า ชีวิตนี้จะเป็นอย่างไรก็จะเป็น และจะไม่เป็นอย่างไรที่คนอื่นอยากให้ เป็นเพราะถ้าเป็นอย่างไรที่คนอื่นอยากให้ เป็น คงไม่ต่างอะไรกับขายหนุ่มที่แต่งงานกับคนที่ตัวเองไม่รัก ผู้เขียนคงไม่มีความสุขไปตลอดชีวิต ผู้เขียนเลือกที่จะเป็นพระเล็กๆ ที่มีเสรีภาพในดำรงชีวิต ได้ทำงานที่ตัวเองรัก คืองานเผยแพร่ธรรมะด้วยการเขียนหนังสือ ด้วยการเดินสายบรรยายธรรมไปทั่วโลก ดีกว่าจะเอาตอนนี้ไปรับเอาแอกแห่งอำนาจราชศักดิ์ แล้วถูกจองจำอยู่ในข้อหาไซ้ตรวนของยศข้างขุนนางพระ หรือตำแหน่งแห่งหนบรรดามีทั้งหมดชีวิตของเรา เราต้องออกแบบด้วยตัวเอง อย่าใช้ชีวิตตามที่สังคมคาดหวังอยากให้ อยากให้เป็น จนสูญเสียอิสรภาพ แต่จงถามหัวใจตัวเองว่าเราอยากเป็นอะไร และมุ่งไปตามเส้นทางนั้น การเลือกที่จะเดินตามเสียงหัวใจตัวเองนี้แหละ ทำให้ทุกวันนี้ผู้เขียนมีชีวิตที่เรียกได้ว่ามีความสุขทุกวัน และเป็นความสุขที่ไม่ใช่ภาวะในอุดมคติ แต่เป็นความสุขที่เกิดขึ้นที่นี่ เดียวนี้ และจับต้องได้จริง โดยไม่ต้องรอที่จะมีความสุขต่อเมื่อได้เป็นเจ้าอาวาส ต่อเมื่อได้เป็นเจ้าคุณ หรือต่อเมื่อได้เป็นสมเด็จพระท่ามกลางชีวิตที่แสนสั้นนี้ เคยถามตัวเองหรือยังว่า เราได้ทำสิ่งที่ต้องการแล้วหรือยัง

บทที่ 3 การใช้ชีวิตให้คุ้มค่า ได้กล่าวถึงชีวิตที่คุ้มค่า นั่นคือชีวิตที่เกิดมาเพื่อตนและเพื่อคนอื่น ในทางเดียวกันหากมีชีวิตแต่ไม่ใช้ให้คุ้ม สู้ไม่มีเสียดีกว่าในโลกนี้มีคนอยู่ 3 กลุ่ม ดังนี้

- 1) กลุ่มที่มีชีวิตสักแต่มีชีวิต คือ พ่อแม่ให้กำเนิดมาแล้วก็ดำเนินชีวิตไป ความชั่วไม่มีความดีไม่ปรากฏ ใช้สิทธิ์แค่ได้โอกาสสมมติเป็นคน
- 2) กลุ่มที่มีชีวิตสักแต่ให้เท่านั้น คือ มีชีวิตแค่เท่านั้น เกิดมาแล้วไม่ต้องทำอะไรมากตัวเองมีฝันอะไรก็ทำสมหวังแล้วพอคนอื่นจะเป็นอย่างไรก็ช่างเขา เรื่องไม่เดือดร้อนถึงตัวเองไม่สนใจในชีวิตนี้มีบ้าน มีรถ อยากไปเที่ยวเมืองนอกแล้วก็ไป สังคมเป็นอย่างไรไม่สนใจ
- 3) กลุ่มที่มีชีวิตที่คุ้มค่า คือ กลุ่มคนที่เกิดมามีชีวิตที่คุ้มค่า ร่างกายจะครบ 32 ประการหรือไม่ก็ตาม พยายามสู้ชีวิตจนหยดยืนด้วยตนเองได้ ขณะเดียวกันก็ยื่นมือไปช่วยผู้อื่นได้

ภาค 2

บทที่ 1 วางเป็นก็เย็นใจ ในภาคนี้นักเขียนได้กล่าวถึงเรื่อง ธรรมทั้งหลายทั้งปวงอันบุคคลไม่ควรยึดติด ถือนั่น มนุษย์มักมองทุกสิ่งทุกอย่างว่าเป็นของเรา โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนที่เรารัก เช่น พ่อของเรา แม่ของเรา ลูกของเรา วิธีหย่าขาดกับความทุกข์มนุษย์จำนวนมากรู้ทั้งรู้ว่าพุทธธรรมคำสอนว่าเป็นอย่างไรแต่บางทีก็ทำไม่ได้ในทางปฏิบัติ ของใช้ไม่ใช้ของฉันทคนจำนวนมากรู้ทั้งรู้ว่าพุทธธรรมคำสอนเป็นอย่างไร แต่บางทีก็ทำไม่ค่อยได้ในทางปฏิบัติ นั่นจึงเป็นเหตุให้มนุษย์ทั้งโลกทำพิธีสมรสกับความทุกข์ แต่ไม่ยอมหย่าขาดจากความทุกข์ แม้จะทะเลาะกันนับครั้งไม่ถ้วน ทุกข์แทบล้มประดาตาย น้ำหูน้ำตาไหล บางคนคิดแม้กระทั่งจะฆ่า

ตัวตายเพื่อหนีความทุกข์ แต่ถึงกระนั้นชีวิตก็ยังไม่หมดทุกข์จึงเรียกว่ามงคลสมรสกับความทุกข์ไม่รู้วิธีจะหย่าขาดจากความทุกข์

ยึดติดมาก ยิ่งทุกข์มากความยึดมั่นถือมั่นในตัวกู เป็นอุปาทานอย่างหนึ่ง พอมีอุปาทานหรือความยึดมั่นแล้ว ไม่ว่าเรื่องอะไรก็ตาม ก็จะมีกิเลสตามมา และถ้ากิเลสนั้นไม่สมหวัง ไม่สมประสงค์ก็เกิดทุกข์ ถ้าไม่ระบายทุกข์ใส่คนอื่น ก็ระบายทุกข์ใส่ตัวเอง อันนี้รวมถึงความยึดมั่นสำคัญหมายว่าฉันเป็นคนดีด้วย มีความยึดมั่นแบบนี้ก็ทำให้ทุกข์ได้ เช่น ทุกข์เพราะว่าคนไม่เห็นความดีของฉัน ทุกข์เพราะว่าฉันทำดีไม่ได้ดี ทุกข์เพราะเห็นคนอื่นดีกว่าตัว ทำความดีนั้นเป็นสิ่งดี แต่พอยึดมั่นสำคัญว่าฉันเป็นคนดี ก็ทำให้อัฒตาฟูฟ่อง พอเจอคนที่เขาดีกว่า ก็ไม่พอใจ เกิดความอิจฉา นี่ก็เป็นทุกข์ของคนดี หรือทุกข์ของคนที่ยึดมั่นสำคัญหมายว่าฉันเป็นคนดี นี่ก็เป็นทุกข์เพราะการเกิดอีกแบบหนึ่ง คือเกิดตัวกูผู้เป็นคนดี เป็นการเกิดที่ปรุงขึ้นมาโดยมีรากเหง้ามาจากความยึดมั่นในตัวกูของกู แค่ปล่อยก็ลอยตัวกำจัดความรู้สึกว่าตัวกูเสียได้ ตรงนั้นแหละคือบรมสุขบรมสุข ไม่ได้หมายความว่า ต้องทานอาหารที่อร่อยที่สุดนั่งรถที่แพงที่สุด มีเงินให้มากที่สุดความจริงนั้นแหละคือบรมทุกข์ ที่รอเวลาอยู่ต่างหากเพราะเราไปเข้าใจว่าทุกข์มันเป็นสุขพอความทุกข์มันสำแดงธาตุแท้ออกมาเราจึงทุกข์มากกว่าชาวบ้านชาวเมืองยิ่งมีมากยิ่งทุกข์มากยิ่งมีน้อยยิ่งทุกข์น้อยยิ่งไม่มียิ่งไม่ทุกข์

บทที่ 2 ได้กล่าวถึงเรื่อง “พลิกทุกข์ให้เป็นสุข” ในชีวิตปัจจุบันคนเรามีความสุขหรือความทุกข์ คนส่วนใหญ่มักตอบว่า สุขบ้าง ทุกข์บ้าง ซึ่งเป็นปกติแต่จะมีสักกี่คนที่ตอบว่า ส่วนใหญ่ชีวิตฉันจะสุขมากกว่าทุกข์ ทำงานก็ไม่หนัก แต่เงินเดือนก็เยอะ เจ้านายก็โปรดปรานมาก เพื่อที่ทำงานเขาก็รักกันทุกคน มองหาเจ้ากรรมนายเวรก็ไม่เจอเลย พระพุทธเจ้าเคยตรัสเรื่องสังขธรรมไว้ข้อหนึ่งว่า ทุกขัง อริยสัจจัง แปลว่า ความทุกข์เป็นความจริงอันประเสริฐ การสบตากับความทุกข์ประการแรกเราต้องไม่กลัวความทุกข์ ปกติคนเรามีความทุกข์ ความทุกข์เปรียบเสมือนกระสุนลูกที่ 1 แต่ที่เราทุกข์เพิ่มขึ้น เพราะเรามักเอาจินตนาการเกินจริงมาตีมหัศจรรย์ เราชอบแสวงหาทุกข์ เอากระสุนนัดที่ 2 คือความทุกข์เกินจริงที่เราสร้างขึ้นมาซ้ำเติมตัวเอง ยกตัวอย่างวันหนึ่งทำงานผิดพลาด ลูกนายดำ แทนที่จะมาหาทางแก้ไขกับคิดว่าตัวเองไม่เหมาะกับงานนี้ ขยายทุกข์เพิ่มไปเรื่อย แล้วเราจะทำอะไรถึงไม่ขยายทุกข์หรือเพิ่มทุกข์ให้ตัวเองและเราต้องเห็นทุกข์

วิธีรับมือกับความทุกข์เวลาความทุกข์เกิดขึ้นมา ให้มองกลับไปว่าความทุกข์นั้นคืออะไร เราเคยวิเคราะห์ทุกข์ใหม่ จุดอ่อนของความทุกข์ คืออะไร ไม่มีใครชอบ แต่หากเรามีปัญญา เราจะรู้ว่าความทุกข์นั้นมีจุดแข็งมีวิธีแก้ทุกข์ คือ จงเรียนรู้จากความทุกข์ ถ้าเราเรียนรู้จากความทุกข์ การแก้ปัญหาคือ การแก้ทุกข์ เราจะได้โตจากทุกข์ ประเด็นต่อมา ให้รู้สังขธรรมของชีวิตว่าเกิดมาในโลกนี้ จะต้องเจอทั้งคำตำหนิและคำชม ความทุกข์บางอย่างก็เหมือนหนามถ้าเราไม่เอาเท้าไปตำไปเหยย มันก็ไม่เจ็บ มันอยู่ในที่ในทางของมัน มันมีอยู่แล้วอย่างนั้นเอง เป็นธรรมชาติของโลก ภาษาธรรมเรียกว่า โลกธรรม คือธรรมที่มีประจำโลก เช่น ได้ลาภเสื่อมลาภ ได้ยศเสื่อมยศ การสรรเสริญนินทา สุข ทุกข์ โลกธรรมเหล่านี้มีอยู่คู่โลกมาตลอดถ้าเรารู้เท่ารู้ทัน มันจะไม่เป็น

ปัญหาของชีวิต แต่พอรู้ไม่เท่าทันเรา ก็จะไปรับเอาโลกธรรมมาเป็น โลกกระทำ เลยพลอยทุกข์หนักหนาสาหัสขึ้นเอง

บทที่ 3 ไม่นั่น ไม่ได้ตั้งใจ ไม่มีอะไรสมบูรณ์ในบั้นนี้ได้กล่าวไว้ว่าวันไหนๆ ไม่สำคัญเท่าวันนี้มีเกิด ย่อมมีดับเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไปเกิดขึ้น หมายความว่า ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นแล้วในโลกนี้ตั้งอยู่ หมายความว่า สิ่งที่เกิดขึ้นแล้วในโลกนี้ จะตั้งอยู่เป็นเวลานานเท่าใด ขึ้นอยู่กับสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นดับไป หมายความว่า สิ่งที่เกิดขึ้นแล้วในโลกนี้ ย่อมดับไปตามกาลเวลา ขึ้นอยู่กับอายุขัยของสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไปมี 2 อย่าง คือ 1) รูปธรรม คือ สิ่งที่มีมองเห็น และจับต้องได้ 2) นามธรรม คือ สิ่งที่มีมองไม่เห็น และจับต้องไม่ได้ ไม่มีรูปมีแต่ชื่อ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2551 : 281)

ความทุกข์ที่เกิดขึ้นที่เรียกกันว่า ทุกขเวทนา เช่น ทุกข์เพราะหิวอาหาร เกิดจากร่างกายขาดอาหาร เมื่อหิวความทุกข์ก็เกิดขึ้น และจะตั้งอยู่ต่อไปจนกว่าจะมีอาหารมาเลี้ยงร่างกาย เมื่ออิ่มแล้ว ความทุกข์ที่เกิดจากความหิวนั้นจึงจะดับไป สุขเวทนา คือความพอใจ รักใคร่ ในสิ่งต่างๆ ที่เรียกว่า สุขที่อิงามิส เช่นพอใจในรูปที่สวยงาม พพอใจในเสียงที่ไพเราะ พพอใจในกลิ่นที่หอม พพอใจในรสชาติอาหารที่อร่อย พพอใจในสัมผัส หนาว ร้อน อ่อน แข็ง ความพอใจเหล่านี้เกิดขึ้นแล้วและตั้งอยู่ในจิต เป็นความสุขแล้ว สุขจะดับไป ต่อเมื่อเกิดความไม่พอใจในสิ่งต่าง ๆ ข้างต้น ดังที่กล่าวมาแล้ว เรียกว่า สุขดับไป

เพราะฉะนั้นเราจะเห็นได้ว่า ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้ ทั้งรูปและนาม จะเกิดขึ้น ตั้งอยู่ แล้วดับไปในที่สุดบางคนมีความยึดมั่นถือมั่นในตัวตน เรา เขา ความสุขหรือความทุกข์ ที่เกิดขึ้นจะตั้งอยู่ได้นาน เช่น ความโลภ ความโกรธ ความหลง ที่ครอบงำจิตของมนุษย์มาหลายชาติแล้ว ถ้าไม่มีการชำระกิเลส ก็จะเป็นเหตุให้เวียนว่าย อยู่ในวัฏสงสาร มีการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ แล้วดับไป ไม่จบสิ้น ความทุกข์ ความสุขจากการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป ไม่มีโอกาสที่จะหลุดพ้นได้เลย นอกจากผู้ที่ได้ศึกษาพระธรรมคำสอน เข้าใจในกฎแห่งกรรม รู้ว่าตัวเองมีความโลภ ความโกรธ ความหลง ครอบงำจิต เป็นเหตุให้เกิดความทุกข์ ความสุข รู้ว่าความสุขที่เกิดขึ้นนั้น เป็นความสุขที่อิงามิส ไม่ใช่ความสุขที่แท้จริง จึงพยายามประพฤติปฏิบัติธรรม ตามพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อนำมาชำระกิเลสที่เป็นเหตุของการเกิดทุกข์ ให้หมดสิ้นไป นี่คือการปฏิบัติเพื่อให้พ้นจากการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ให้ดับไปในที่สุด

ชีวิตนี้ต้องมีคุณภาพในเมื่อชีวิตเป็นสิ่งสูงค่าที่สุดในโลกนี้เราอย่าสักแต่ว่ามีชีวิตแต่ควรมีชีวิตที่ดีชีวิตที่ดีจะต้องเป็นชีวิตที่สุขสงบ ซึ่งหมายถึงชีวิตที่ต้องมีสมดุ 3 ประการคือ 1) สมดุลกาย สมดุลใจ 2) สมดุลงานสมดุลชีวิต 3) สมดุลส่วนตัวสมดุลส่วนรวม ชีวิตคนเราจะสมดุลก็ต้องมีการให้และการรับ ถ้าเรารับอย่างเดียวก็คือการเห็นแก่ตัว หรือถ้าเราให้อย่างเดียวก็จะหมดตัว เพราะฉะนั้นจึงรู้จักให้และรู้จักรับ ชีวิตก็จะสมดุล

ทัศนวิจารณ์หนังสือเรื่อง “ทุกซ์ไม่ไปหรือเราไม่ปล่อย”

จากการอ่านหนังสือเรื่องทุกซ์ไม่ไปหรือเราไม่ปล่อยแล้วได้พบข้อบกพร่อง/ข้อดีของหนังสือจึงนำมาเป็นประเด็นเพื่อการวิจารณ์ดังนี้

1) ด้านการนำเสนอเนื้อหาของหนังสือ พบว่า ผู้เขียนได้เขียนจากประสบการณ์ชีวิตของตนโดยการเล่าจากเรื่องวิธีการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย โดยเริ่มจากสิ่งที้ง่ายเกี่ยวกับการมีชีวิตที่เปรียบเหมือน 4 ฤดู ต่อด้วยการเตือนสติในการใช้ชีวิตไม่ให้ประมาทโดยชี้ให้เห็นว่าชีวิตนี้แสนสั้นจงรีบทำความดีด้วยการใช้เวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการดำเนินชีวิตอย่างคุ้มค่า ทำให้เห็นว่าในการนำเสนอเนื้อหาในหนังสือเป็นการปูพื้นฐานด้วยสิ่งที่เข้าใจง่ายไปสู่สิ่งที่ยากเป็นเหมือนการขึ้นบันไดไปทีละขั้นอย่างไม่ก้าวกระโดด เนื้อเรื่องจึงมีความเหมาะสมแก่ผู้อ่าน และสามารถนำไปฝึกปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวัน

2) ด้านภาษาที่ใช้ในการเขียน พบว่า เป็นภาษาที่เรียบง่ายเหมาะกับทุกเพศวัยอ่านแล้วเข้าใจ และได้ข้อคิดสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้จริงโดยมีผู้เขียนเป็นต้นแบบ และได้อธิบายความหมายของหลักที่ยากให้เข้าใจได้ง่ายด้วยภาษาที่ไม่เป็นวิชาการมากนัก

3) ด้านความเป็นวิชาการของหนังสือ พบว่า หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือประเภทอ่านนอกเวลา เพื่อการทำความเข้าใจในวิถีดำเนินชีวิตของมนุษย์รวมถึงกระบวนการรู้จักใช้ชีวิตที่แสนสั้นอย่างคุ้มค่าไม่ให้มีความประมาทในการใช้ชีวิต เป็นแต่เพียงการบอกกล่าวหรือบรรยายธรรมที่ขาดการอ้างอิงในเชิงวิชาการ อาจเป็นเพราะผู้เขียนมีเจตนารมณ์เช่นนั้นเพื่อผู้อ่านมีความเข้าใจง่ายและมีความบันเทิงใจในหลักธรรม

4) ด้านการเรียบเรียงและจัดหมวดหมู่ของเนื้อหา ผู้เขียนได้จัดหมวดหมู่ไว้อย่างชัดเจน มีการแบ่งเป็น 2 ภาค ตามความยากง่ายของเนื้อหา ซึ่งในการจัดหมวดหมู่และเรียงลำดับเนื้อหานั้นสามารถสังเคราะห์ให้เป็นหมวดหมู่ได้ดังนี้ ภาคที่ 1 สัจธรรมชีวิต เป็นการทำความเข้าใจกับธรรมชาติของชีวิตจะได้ไม่ประมาทในการใช้ชีวิต ส่วนภาคที่ 2 วางเป็นกัยเอ็นใจ เป็นการนำเสนอถึงการเรียนรู้และการทำความเข้าใจในดำเนินไปของชีวิตที่เป็นไปตามกฎของไตรลักษณ์

5) ด้านคุณค่าที่ได้รับจากหนังสือ ในประเด็นนี้ผู้วิจารณ์ได้แบ่งคุณค่าที่จะได้รับจากหนังสือเล่มนี้เป็น 2 นัย คือ

(1) คุณค่าที่มีต่อผู้อ่านโดยตรง หมายถึง ผู้อ่านจะได้แนวคิดและหลักธรรมที่สามารถนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อให้รู้ว่าพื้นฐานของชีวิตว่ามีความเป็นมาและจะเป็นไปอย่างไร รู้จักทำใจไม่ให้เกิดใจมากกับการได้สิ่งที่ต้องการและไม่เสียใจกับการพลัดพรากหรือไม่ได้ตามความต้องการ รวมถึงการได้เรียนรู้ถึงกระบวนการของชีวิตว่าชีวิตความเป็นมนุษย์ที่ได้มาแสนยากเข็ญและมีอายุขัยที่แสนสั้นเหลือเกินโดยมีการเปรียบเทียบให้เห็นเชิงประจักษ์ว่าชีวิตเหมือนน้ำค้างที่หยดลงบนยอดหญ้าเหมือนฟองของหยดน้ำซึ่งเดือดปุดๆ ขึ้นมาในหม้อแล้วก็จางหายไป ไม่มีตัวตนเหมือนกับพยับแดด และเหมือนหยดน้ำที่หยาดหยดลงบนใบบัวใบบอน ในเวลาไม่นานนักสิ่งที่พุดถึงนั้นก็พลันหายไปชีวิตมนุษย์ที่เกิดมากก็เป็นเช่นนั้นไม่มีความจริงยั่งยืนอะไร

เมื่อเราได้รู้เช่นนี้แล้วจึงต้องวางแผนการดำเนินชีวิตให้มีความคุ้มค่าและต้องดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท รับชนวนขวายในการทำความดีงามเพื่อเป็นเสบียงบุญในการเกิดหรือการถือครองอัตภาพใหม่ในภพชาติต่อไป พร้อมทั้งทำให้เราได้เจริญสติกับปัจจุบันรู้สภาวะของทุกขว่าเมื่อทุกขเกิดขึ้นทุกขนั้นตั้งอยู่ละทุกขนั้นดับไป เมื่อเรารู้สัจธรรมที่แท้จริงของชีวิตแล้วจะทำให้เราไม่ประมาทในชีวิตมีการเตรียมความพร้อมเพื่อรับความทุกข์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตและเมื่อเรารู้สัจธรรมที่แท้จริงของชีวิตแล้วชีวิตเราจะไม่เห็นแก่ตัวรู้จักแบ่งปันและมีเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์ร่วมโลก

(2) คุณค่าที่มีต่อสังคม เมื่อทุกคนได้อ่านหนังสือเล่มนี้แล้วผู้วิจารณ์เชื่อว่าสังคมจะมีความสงบสุขมีความปรองดองสามัคคีและทำหน้าที่ของตนให้สมบูรณ์ปราศจากความเห็นแก่ตัว สังคมจะเต็มไปด้วยการแบ่งปัน ให้อภัย เพราะเมื่อทุกคนเข้าใจในชีวิตแล้วย่อมมองเห็นความไม่มีแก่นสารในชีวิตและชีวิตนี้แสนสั้นนึกไม่รู้อะไรจะกอบโกยสมบัตินอกกายไปทำไม ทำให้สังคมมีการแบ่งปันแก่คนที่ขาดแคลนเป็นการเติมเต็มให้ชีวิตคนอื่นสมบูรณ์ขึ้นเพราะว่าเป็นเพื่อนร่วมโลกกับเราถ้ามองในแง่สัจธรรมแล้วไม่มีใครเหนือกว่าใครทุกคนล้วนตกอยู่ภายใต้กฎแห่งไตรลักษณ์เหมือนกัน ในลักษณะดังกล่าวนี้จะทำให้สังคมน่าอยู่ด้วยการมีความปลอดภัยในชีวิต

6) ด้านเจตนารมณ์ของผู้เขียนหนังสือเล่มนี้ ผู้วิจารณ์เห็นว่า ท่านว.วชิรเมธี พยายามนำเสนอเนื้อหาธรรมที่เป็นแก่นแท้ของพระพุทธศาสนาออกมาเป็นธรรมบรรยายด้วยภาษาง่ายๆตามวิธีการของท่าน เพื่อให้ผู้อ่านไม่ต้องติดขัดกับภาษาทางธรรมมากเกินไป เพราะถ้าหนังสือเล่มนี้ใช้ศัพท์แสงที่อิงพระไตรปิฎกมากเกินไปจะทำให้ผู้อ่านไม่เข้าใจและเป็นอุปสรรคต่อการเข้าใจในหลักธรรม ดังนั้นหนังสือเล่มนี้จึงเป็นการใช้ภาษาที่ผู้อ่านสามารถใจ และเข้าถึงธรรม นำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตได้จริงและเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมได้อย่างแท้จริง

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจารณ์หนังสือ

จากการอ่านและวิจารณ์หนังสือเล่มนี้ทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมที่เป็นไปเพื่อความสงบสุขอย่างแท้จริง ผู้วิจารณ์ได้สรุปองค์ความรู้ใหม่ไว้ดังนี้

1) คุณค่าของเวลา เวลาที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์มีเวลาที่สำคัญเพียง 3 เวลา ประกอบ 1) เวลาที่เป็นอดีต 2) เวลาที่เป็นปัจจุบัน 3) เวลาที่เป็นอนาคต ในเวลาที่มีอย่างจำกัดในแต่ละวันที่มีค่ากล่าวว่ามีเวลาที่ได้ในแต่ละวัน 24 ชั่วโมงเท่ากันเพียงแต่ว่าในเวลาที่เรานั้นเราจะบริหารเวลานั้นอย่างไรเพื่อให้เกิดความคุ้มค่าต่อชีวิตเรามากที่สุด ในวันเวลาที่เป็นอดีตเราไม่สามารถเรียกร้องให้หวนกลับคืนมาใหม่ได้อีกเรามีโอกาสในการใช้เวลาเพื่อทำกิจกรรมต่างๆได้เพียงครั้งเดียวเท่านั้นถ้าพลาดไม่ได้ทำก็ถือว่าพลาดโอกาสทันทีเวลาก็กลายเป็นอดีตไปแล้วเวลาที่ล่วงเลยเป็นอดีตนั้นถือว่าเป็นความจริงร้อยเปอร์เซ็นต์ปรับเปลี่ยนไม่ได้ ส่วนเวลาที่เป็นปัจจุบันเราจะต้องทำในสิ่งที่เราตั้งใจให้รับทำให้สำเร็จเมื่อสำเร็จแล้วจะเกิด

ความภาคภูมิใจ และเวลาในอนาคตเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอนรวมถึงชีวิตเราก็ไม่แน่นอนด้วยเพราะถ้าเราทำในวันพรุ่งนี้เราอาจมีชีวิตเพียงแค่วันนี้ไม่มีโอกาสเข้าถึงวันพรุ่งนี้ได้เลย

2) คุณค่าของชีวิต การได้กำเนิดมาเป็นมนุษย์ถือเป็นสิ่งยาก และเมื่อเกิดมาแล้วทำชีวิตความเป็นมนุษย์นี้เกิดคุณค่ายิ่งยากกว่า เมื่อรู้ว่าชีวิตนี้มีคุณค่าเราต้องมันประกอบแต่คุณความดีเพื่อการเติมต่อชีวิตตนเองและสังคมด้วยการตั้งตนอยู่ในความไม่ประมาททั้ง 5 สถานะ คือ 1) ไม่ประมาทในชีวิตเพราะชีวิตไม่ได้ยืนยาวดังที่พระพุทธเจ้าได้เปรียบเทียบให้เห็นแล้วเช่นชีวิตเหมือนน้ำค้างที่หยาดหยดลงบนยอดหญ้า พอถูกแสงแดดน้ำค้างก็หายวับไป 2) ไม่ประมาทในวัย อย่าคิดว่าเราจะเป็นหนุ่มสาวตลอดกาลทุกชีวิตตกอยู่ภายใต้กฎไตรลักษณ์ทั้งนั้น 3) ไม่ประมาทในสุขภาพ ต้องมันคอยดูแลเอาใจใส่เรื่องสุขภาพตัวเองให้มีความสุขเพราะเราไม่สามารถได้เลยว่าเราจะเจ็บป่วยวันเวลาไหนและเจ็บป่วยด้วยโรคอะไรทุกอย่างเป็นเรื่องของอนาคตทั้งสิ้นดังนั้นจึงต้องดูแลสุขภาพของตนในวันนี้ให้ดีที่สุดเพราะจะเป็นเหตุปัจจัยส่งถึงความสุขภาพดีในอนาคต 4) ไม่ประมาทในเวลา ความสำคัญของเวลาได้กล่าวแล้วในข้อที่ 1 แต่เพื่อให้เราใช้เวลาที่มีอยู่ให้คุ้มค่ากับการมีชีวิตอยู่อย่างจำกัดเพื่อทำคุณค่าให้เกิดต่อตนเองและสังคมให้มาก 5) ไม่ประมาทในการทำความดี เพราะความดีเป็นเสบียงธรรมที่จะติดตามตัวเราไปเหมือนเงาติดตามตัวเราไป ไม่พลัดวันประกันพรุ่งในการทำความดีถ้าคิดทำความให้รีบทำทันทีทำดีก็ได้ดีทันทีเมื่อเราได้สั่งสมคุณความดีไว้มากชีวิตนี้ก็มีแต่ความสุขๆที่เกิดจากการได้ทำความดีนั่นเอง

3) คุณค่าของเพื่อนมนุษย์ การเกิดบนโลกใบนี้ไม่ใช่มีแต่เพียงเราเท่านั้นยังมีเพื่อนมนุษย์ร่วมโลกกับเราอีกมากทั้งที่เรารู้จักเกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้อง การเห็นคุณค่าคนอื่นนับว่าสำคัญยิ่งเพราะอย่างน้อยที่สุดการเห็นคุณค่าคนอื่นก็จะเห็นคุณค่าในตัวเองเช่นกัน ในสังคมปัจจุบันนี้มีมากที่คนไม่เห็นค่าคนอื่นและยังไม่โอกาสคนอื่นได้แสดงคุณค่า ผู้เขียนเห็นว่าเมื่อเราเห็นคุณค่าคนอื่นมีการเติมเต็มในสิ่งที่คนอื่นขาดหายสังคมนี้จะเต็มไปด้วยความสุขที่มีมูลเหตุมาจากการให้(ให้อภัย ให้เกียรติ ให้น้ำใจและให้การแบ่งปันสิ่งของ)

4) การคืนกำไรให้กับสังคม ชีวิตเมื่อพร้อมมูลแล้วต้องคิดเสมอว่าเราจะให้อะไรเพื่อเป็นการตอบแทนสังคม หรือเป็นการฝากรอยความดีงามเอาไว้ให้กับสังคมเขากล่าวขานถึงในวันที่ไม่มีเราอยู่ในโลกนี้แล้วหรือในวันที่เรามีชีวิตอยู่ควรคำนึงเสมอว่าเราจะให้อะไรกับสังคม การให้ในความหมายนี้ไม่ใช่แต่เพียงการให้เป็นวัตถุสิ่งของเท่านั้น แต่การให้แนวคิด คติธรรมเพื่อการดำรงชีวิตแก่คนในสังคมและคนในสังคมได้นำข้อคิดคติธรรม นั้นไปปรับใช้ในการอยู่ร่วมแล้วเกิดความดีงามนำไปสู่ความสุขของสังคมเช่นนี้ก็ถือว่าเราได้เป็นส่วนหนึ่งที่ได้คืนกำไรให้แก่สังคมแล้ว ถ้าทุกคนมีจิตคิดจะให้แก่สังคมร่วมกันสังคมจะเต็มบริบูรณ์ด้วยความสุขสงบสันติ

5) ข้อจำกัดของชีวิต จากการอ่านและวิจารณ์หนังสือเรื่องนี้ทำให้ผู้เขียนได้รู้ว่าชีวิตนี้มีข้อจำกัดเพราะชีวิตมันแสนสั้นจริงๆ เราอยากจะทำในสิ่งที่คิดจะทำตั้งมากมายไว้ขีดจำกัดแต่ทว่าชีวิตนี้มีขีดจำกัดไม่สามารถทำในสิ่งปรารถนาทั้งหมดได้ เมื่อเป็นเช่นนี้จึงได้ข้อสรุปว่าเราจะทำในสิ่งที่มีคุณค่าที่สุดตราบเท่าที่มีเรี่ยวแรง

อยู่ เราไม่สามารถทำให้ทุกคนถูกใจจากสิ่งที่เราทำได้แต่สิ่งที่เรานั้นจะเป็นจุดกำเนิดแห่งการทำความดีที่ทุกคนสามารถนำไปต่อยอดในการสร้างชีวิตต่อไป

สรุป

จากการอ่านหนังสือเรื่องทุกข์ไม่ไปหรือเราไม่ปล่อยที่แบ่งเป็น 2 ภาค ประกอบด้วย ภาค 1 สัจธรรมชีวิต มีเนื้อกล่าวถึง ฤดูกาลแห่งชีวิต, หนึ่งชีวิต 3 สัจธรรม,และการใช้ชีวิตให้คุ้มค่า ภาค 2 วางเป็นก็เย็นใจ ที่มีเนื้อกล่าวถึง พลิกทุกข์ให้เป็นสุข, วางเป็นก็เย็นใจ และไม่แน ไม่ได้ตั้งใจ ไม่มีอะไรสมบูรณ์ เป็นหนังสือที่ชี้ให้เห็นว่าชีวิตมนุษย์ในปัจจุบันเต็มไปด้วยความทุกข์ เพราะความยึดมั่นไม่รู้จักปล่อยวาง ไม่เข้าใจในความเป็นกฎธรรมชาติ จะทำให้ชีวิตเต็มไปด้วยทุกข์ แต่ถ้าทำความเข้าใจกับทุกข์ว่าทุกข์เกิดขึ้น ทุกข์ตั้งอยู่ และทุกข์นั้นจะดับไปตามกฎไตรลักษณ์ จะทำให้ชีวิตนี้มีความสุข แต่ถ้ายังคงกำไม่ยอมปล่อยอายุของความทุกข์ก็จะยังคงยึดเยื้อยาวนานออกไป ปล่อยลงปลงได้ความทุกข์จะหมดอายุขัย จากหนังสือเล่มนี้ทำให้ได้ข้อคิดเพื่อการนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตของคนในสังคมปัจจุบันจะทำให้ไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต และสามารถอยู่กับความทุกข์ได้อย่างไม่ทุกข์เพียงเพื่อได้ทำความเข้าใจกับทุกข์ให้ได้อุณหภูมิต่ำความสุขก็จะเพิ่มขึ้นในชีวิตของเราอย่างมากมาย

ในความจริงของชีวิตของมนุษย์ที่ท่าน ว.วชิรเมธี ได้นำเสนอไว้ในหนังสือเล่มนี้เป็นหลักธรรมที่เราได้พบในชีวิตจริงของเราอยู่แล้วเพียงแต่เราขาดการใส่ใจและไม่ให้ความสำคัญในรายละเอียดของหลักธรรมที่มีอยู่อย่างครบถ้วนบริบูรณ์ เช่นในตอนหนึ่งของหนังสือที่ท่านว.วชิรเมธี ได้กล่าวอ้างถึงพุทธดำรัสที่ทรงอุปมาเปรียบช่วงแห่งการมีชีวิตของมนุษย์ไว้ว่า

1) ชีวิตนี้สั้นดังหนึ่งน้ำค้างที่หยาดหยดลงบนยอดหญ้า หากอยากรู้ว่าเป็นอย่างไร พงุ่นนี้เข้าตื่นขึ้นมา ลองลุกออกไปเดินนอกบ้าน เราก็จะเห็นน้ำค้างใสพราวอยู่บนยอดหญ้า แต่พอเดินวกกลับมา น้ำค้างบนยอดหญ้าก็เหือดหายไปเรียบร้อย เช่นเดียวกับชีวิตของมนุษย์ทุกคนที่แสนสั้น ชั่วครั้งชั่วคราวตั้งน้ำค้าง

2) ชีวิตนั้นสั้นเหมือนฟองพองของหยดน้ำ ซึ่งเดือดปุด ๆ ขึ้นมาในหม้อ แล้วก็จางหายไป คำอุปมานี้ พระพุทธองค์ทรงเปรียบเทียบชีวิตมนุษย์กับกาดัมมน้ำร้อน ก่อนที่น้ำจะเดือดถึงร้อยองศา เราจะสังเกตเห็นฟองน้ำเดือดปุด ๆ ขึ้นมา ฟองน้ำเหล่านั้นทุกฟอง เดือดแล้วก็แตก เดือดแล้วก็แตก ชีวิตคนเราก็เป็นอย่างนั้น เกิดมาแล้วก็แตกดับไป

3) ชีวิตนั้นสั้นและไม่มีตัวตนเหมือนกับพยับแดด ใครที่ขับรถไปตามถนนในช่วงเวลากลางวันแดดเปรี้ยง ๆ คงจะเคยเห็นผิวถนนที่เต็มไปด้วยพยับแดดเด่นเร่วับวามระยิบระยับ แต่พอขับรถเข้าไปใกล้ ๆ กลับพบว่า พยับแดดเหล่านั้นอันตรธานหายไป ไม่มีตัวตนแล้ว ชีวิตของคนเราก็เป็นเช่นนั้น เปลี่ยนแปลงเร็วยิ่งกว่าพยับแดดหาตัวตนไม่ได้

4) ชีวิตนี้สั้นดังหนึ่งหยดน้ำที่หยาดหยดลงบนใบบัวใบบอน พระพุทธองค์ทรงเปรียบชีวิตคนเราแสนสั้นดังหยดน้ำที่อยู่บนใบบัว ทันทิที่หยดน้ำหยดลงบนใบบัวหรือใบบอน มันจะไม่ได้ค้างเติ่งอยู่นิ่ง ๆ แต่จะกลิ้งไปมาและแตกดับหายไปกับตา

ข้อความพร้อมรายละเอียดซึ่งแสดงถึงความจริงที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น มีอยู่ในชีวิตของเราเพราะทุกชีวิตมีเกิดมีดับ จะตายวันไหน สถานที่ใดไม่มีใครรู้ล่วงหน้า ถ้าเรายังใช้เวลาอันแสนสั้นไปกับความประมาทติดกับดักแห่งรัก โลภ โกรธ หลง ชีวิตก็ดูว่างเปล่าไร้ความหมายของการเกิดมาเป็นมนุษย์ แต่ถ้ามีการเตรียมพร้อมและวางแผนชีวิตนี้ก็จะเต็มไปด้วยความหมายแห่งคุณค่าต่อตนเองและเพื่อนมนุษย์

เอกสารอ้างอิง

- ธรรมทาส. (2550). *การปฏิบัติธรรมสำหรับฆราวาส*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: ตถาตา.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2551). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์*. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร: บริษัทเอส.อาร์.พริ้นติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด,
- พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี). (2559). *ทุกข์ไม่ใช่หรือเราไม่ปล่อย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สัปปายะพัลลิกขิง(มหาชนจำกัด),

ภาคผนวก

คำแนะนำสำหรับผู้เขียนบทความ

1. ส่วนประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

1.1 บทความพิเศษ (Special Article) บทความทางวิชาการพิเศษ ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการอย่างเข้มข้น และผ่านการอ่านและพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้นๆ มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักวิชาการในวงการวิชาการ/วิชาชีพ

1.2 บทความวิจัย (Research Article) ได้แก่ รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ จะต้องไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อน

1.3 บทความทางวิชาการ (Academic Articles) ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการมีความโดดเด่น เพื่อนำเสนอองค์ความรู้ใหม่สู่สังคม

1.4 บทความปริทรรศน์ (Review Article) เป็นบทความที่รวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือ และวารสารใหม่ หรือจากผลงานและประสบการณ์ของผู้เขียนมาเรียบเรียงขึ้น โดยมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิเคราะห์ เปรียบเทียบ

1.5 ปกิณกะ (Miscellany) ได้แก่ บทความ ทบทวนความรู้ เรื่องแปล ย่อความจากวารสารต่างประเทศ การแสดงความคิดเห็น วิวิจารณ์ แนะนำเครื่องมือใหม่ ตำราหรือหนังสือใหม่ที่น่าสนใจ หรือข่าวการประชุมทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติ

2. การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ใน Journal of Modern Learning Development ให้ผู้เขียนทำตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 ให้ผู้เขียนบทความดาวน์โหลด Template บทความวิจัย หรือ Template บทความวิชาการ บทความพิเศษ Template บทความปริทรรศน์ ปกิณกะ ซึ่งเป็นตัวอย่างของการเขียนบทความวารสาร โดยสามารถดาวน์โหลดได้ดังนี้

2.1.1 Template บทความวิจัย (.pdf) ตัวอย่างบทความ (.pdf) (.docx)

2.1.2 Template บทความวิชาการ บทความพิเศษ (.pdf) ตัวอย่างบทความ (.pdf) (.docx)

2.1.3 Template บทความปริทรรศน์ ปกิณกะ (.pdf) ตัวอย่างบทความ (.pdf) (.docx)

2.2 ให้ผู้เขียนบทความดาวน์โหลดหนังสือรับรองก่อนตีพิมพ์บทความใน Journal of Modern Learning Development โดยสามารถดาวน์โหลดได้ที่ (.pdf) และให้กรอกรายละเอียดให้ครบถ้วน พร้อมทั้งบทความที่เขียนส่งเข้า คิวอาร์โค้ด Line หน้าเว็บวารสารเพื่อตรวจสอบเบื้องต้น

2.3 รอเจ้าหน้าที่ติดต่อกลับตามเอกสารที่แนบของผู้เขียนบทความที่ส่งเข้า คิวอาร์โค้ด Line หน้าเว็บวารสาร เจ้าหน้าที่ส่งแบบ Google Form ให้ผู้เขียนดำเนินการตามแบบฟอร์มดังกล่าว

2.4 เจ้าหน้าที่แจ้งให้เข้าในระบบสมัครสมาชิกออนไลน์ของวารสารและ/หรือ (กรณีผู้สมัครแล้วต้องดำเนินการตามขั้นตอนที่ 2.1 และ 2.2 เช่นเดียวกัน) ถึงให้เข้าระบบได้ตามลิงค์นี้ <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jomld/user/register> (สามารถศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ ระบบ Thaijo) เมื่อส่งบทความเข้าระบบแล้ว เจ้าหน้าที่จะดำเนินการตรวจสอบและดำเนินการตามขั้นตอนในการจัดทำบทความให้ผู้เขียนบทความทราบตามลำดับต่อไป

3. การตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้เขียนควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน พร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะส่งบทความให้กับบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้การพิจารณาตีพิมพ์มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร

4. รูปแบบการจัดเตรียมบทความ

4.1 สำหรับภาษาไทย บทความต้องเป็นตัวพิมพ์ดีด โดยใช้ชุดแบบอักษร (Font) ชนิดไทยสารบรรณ (TH SarabunPSK) ขนาดอักษร 16 จัดกั้นหลังตรง ส่วนบทความภาษาอังกฤษให้ใช้แบบอักษร Times New Roman ขนาดอักษร 12 ในการจัดให้มีระยะห่างระหว่างบรรทัดหนึ่งช่อง (Double spacing) ตลอดเอกสาร พิมพ์หน้าเดียวลงบนกระดาษพิมพ์สี่ขนาดเอ 4 (A4) ระยะขอบกระดาษบน 1.5 นิ้ว, ล่าง 1 นิ้ว, ซ้าย/ขวา 1 นิ้ว พร้อมใส่หมายเลขหน้ากำกับทางมุมขวาบนทุกหน้า บทความไม่ควรยาวเกิน 20 หน้ากระดาษพิมพ์สี่ โดย นับรวมภาพประกอบและตาราง

4.2 ชื่อเรื่องต้องมีภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลาง

4.3 ชื่อผู้เขียน ตำแหน่งทางวิชาการ สาขา คณะ สังกัด/หน่วยงานของผู้ร่วมหรือที่ปรึกษาทุกคน โดยเรียงจากผู้เขียนบทความ 1 ผู้ร่วม 2,3,4 ตำแหน่งได้ชื่อเรื่อง เยื้องชิดฝั่งขวาของหน้ากระดาษ มี E – mail ที่ติดต่อในการส่งบทความได้

4.4 มีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 500 คำต่อบทคัดย่อ

4.5 กำหนดคำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ 3-5 คำ

4.6 การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษรและหัวข้อย่อยขนาดเดียวกันต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ควรเว้น ระยะพิมพ์ 0.5 ช่วงบรรทัด

4.7 การใช้ตัวเลข คำย่อ และวงเล็บ ใช้เป็นตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Network Organization) เป็นต้น

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction) ระบุความสำคัญของปัญหาการวิจัย
- 3) วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)
- 4) ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่ม ตัวอย่าง และการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บ รวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 5) กรอบแนวคิดในการวิจัย
- 6) ผลการวิจัย/ผลการทดลอง (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ
- 7) อภิปรายผล/วิจารณ์ (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยง ของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อๆ แต่ ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด
- 8) ข้อเสนอแนะ (Suggestion) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป
- 9) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการที่มีการอ้างอิงไว้ในเชิงบรรณเท่านั้น เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

บทความพิเศษ บทความวิชาการ บทความปริทรรศน์ ปกิณกะ บทความวิจารณ์หนังสือ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับและมีกรอบแนวคิด ผลสัมฤทธิ์ของบทความ
- 4) บทสรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (References)

ตัวอย่างการจัดพิมพ์บทความ

ระบุหมายเลขไว้ด้านบนขวา (16 pt)

1. ^๒นิ้ว

1 นิ้ว

→ 1 นิ้ว

ข้อบ. ความภาษาไทย (20 pt)

Articles English (14 pt)

ชื่อ - นามสกุล ผู้เขียนบทความ (16 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (16 pt)

Name - Surname of Article author (12 pt)

Agency (12 pt)

E-mail (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt)

(16 pt ไม่เกิน 350 คำ)

คำสำคัญ : 3-5 คำ (16 pt)

Abstract (14 pt)

(12 pt ไม่เกิน 350 คำ).....

Keywords : 3-5 words (12 pt)

บทนำ (18 pt)

(16 pt ไม่เกิน) แสดงเนื้อหาสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ.....

เนื้อหาแต่ละประเด็น ตามแบบบทความวิชาการ/วิจัยและอื่นๆ (18 pt)

(16 pt ไม่เกิน) แสดงเนื้อหาสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ.....

សរុប (18 pt)

(16 pt ไม่เกิน) แสดงเนื้อหาสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt ไม่เกิน) แสดงเนื้อหาสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ.....

สำหรับการอ้างอิงเอกสารในบทความนั้นใช้ระบบ APA ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้ วงเล็บ เปิด-ปิด และระบุชื่อ-นามสกุล ของผู้เขียน ปี พ.ศ. และเลขหน้า ของเอกสารที่นำมาอ้างอิงกำกับท้ายเนื้อความที่ได้ อ้างอิง เอกสารที่อ้างอิงในบทความจะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ และผู้เขียน บทความต้องรับผิดชอบถึงความถูกต้องของเอกสารที่นำมาอ้างอิงทั้งหมด การอ้างอิงเป็นภาษาไทยหรือ ภาษาอังกฤษ โดยรูปแบบของการอ้างอิงเอกสาร มีดังนี้

1. หากชื่อผู้แต่งอยู่หน้าข้อความที่อ้างถึงให้ใช้ชื่อผู้แต่ง (ปีที่พิมพ์ : เลขหน้า) เช่น ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2545 : 15-16) หรือ Baruard, Chester L, (1938 : 50)

2. หากชื่อผู้แต่งอยู่ท้ายข้อความที่อ้างถึง ให้ใช้ (ชื่อผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์ : เลขหน้า) เช่น

1) กรณีผู้แต่ง 1 คน ให้เขียนเป็น (ชื่อผู้เขียน, ปีที่พิมพ์ : เลขหน้า) เช่น (ชวลิต ประภาวนนท์, 2545 : 19) หรือ (Chandler, Alfred D, 1962 : 42)

2) กรณีผู้แต่ง 2 คน ให้เขียนเป็น (ชื่อที่ 1 และชื่อที่ 2, ปีที่พิมพ์: เลขหน้า) เช่น (ทองใส นามดี และวิทยา แสงทอง, 2556 : 20) หรือ (Chandler,Ralph C. and Plano Jack C, 1982 : 3)

3) กรณีผู้แต่งมากกว่า 3 คนขึ้นไป ครั้งแรกให้เขียนชื่อผู้เขียนทั้งหมด และครั้งต่อไปให้เขียนเป็น คณะ เช่น (ชื่อผู้เขียนคนที่ 1 และคณะ, ปีที่พิมพ์: เลขหน้า) เช่น (สมศักดิ์ วานิชยาภรณ์ และคณะ, 2556 : 23) หรือ (Argyris et al.,1972 :9)

4) การอ้างอิงท้ายบทความ ให้ใช้รูปแบบ APA เวอร์ชัน 6 ดังตัวอย่างนี้ (<http://www.apastyle.org>)

1) หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์. เช่น

1.1) ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2543). 2475 การปฏิวัติสยาม. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

1.2) Simon,Herbert A. (1976). *Administrative Behavior*. (3rd ed.). New York: The Free Press.

2) บทความในวารสาร

ชื่อผู้เขียนบทความ. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่ (ฉบับที่), เลขหน้าที่ ปรากฏ บทความในวารสาร. เช่น

2.1) ฉลอง พัฒนา. (2556). การสร้างฐานความรู้ในการบริหารจัดการชุมชน. *วารสาร ปกครองท้องถิ่น*, 1(1), 52-67.

2.2) Jurkovich,R (1974). A Core Typology of Organization Environments. *Administrative Science Quarterly*, 19 (2), 380-394.

3) วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย

ชื่อผู้วิจัย. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ระดับของงาน.หน่วยงานที่รับผิดชอบ : มหาวิทยาลัย

3.1 สมพร เกษตรศิริ (2550). *การบริหารจัดการองค์กรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น. วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

3.2 Jaffee,D. (2001). *The Development on New Generation of Thai Farmers to Propel Thai Economy* . Research Report. College : Thepsatri Rajabhat University.

4) แหล่งข้อมูลจากเว็บไซต์

ชื่อผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ วัน เดือน ปี. แหล่งที่มา : Url

เช่น

พิรพล หาญพิชัยยุทธ. (2553). การขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 7 กันยายน 2555. แหล่งที่มา <http://www.buddhismth.com/index.hp?y>.

BBC New. (2016). Etnical Alzheimers or Social Advocates solution. *Online*. Retrieved May 3, 2017. from : <http://www.bbc.com/2016/ WORLD>

5) รายงานการประชุมหรือสัมมนาทางวิชาการ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. *ชื่อเอกสารรวมเรื่องรายงานการประชุม*. วัน เดือน ปี. สถานที่จัด. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

เช่น สมาน นิตดาทอง. (2550). การพัฒนาการเรียนรู้แห่งศาสตร์ทางการจัดการ. *เอกสารประกอบการประชุมการประชุมงานชุมชน*. 25 พฤศจิกายน 2550. โรงแรมณานิคม. กรุงเทพมหานคร: พิสดการพิมพ์.

Natthabhan, S. (2000). The Besuty of Wonmen in Theravada Philosophy. *Nebraska Symposium on Motivation : voll. 38. Perspectives on Motivation*. 18 July 2000. Lincoln. USA: University of Nebraska Prees.

6) พจนานุกรม

ชื่อหนังสือ. (ปีที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

เช่น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2525). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานราชบัณฑิตยสถาน.

Shoter Oxford English dictionary. (2002). New York: Oxford University Press.

6. ส่วนภาพประกอบ (Figure) และส่วนตาราง (Table)

ภาพประกอบและตารางควรมีเท่าที่จำเป็น โดยพิมพ์หน้าละ 1 ภาพ หรือ 1 ตาราง สำหรับคำบรรยายภาพและตารางให้พิมพ์เหนือภาพหรือตาราง ส่วนคำอธิบายเพิ่มเติมให้ใส่ใต้ภาพหรือตาราง

7. ลิขสิทธิ์

เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายลิขสิทธิ์ ผู้เขียนทุกท่านต้องลงลายมือชื่อในแบบฟอร์มใบมอบลิขสิทธิ์บทความให้แก่วารสาร พร้อมกับบทความต้นฉบับที่ได้แก้ไขครั้งสุดท้าย นอกจากนี้ ผู้เขียนทุกท่านต้องยืนยันว่าบทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์นั้น ได้ส่งมาตีพิมพ์เฉพาะใน Journal of Modern Learning Development เพียงแห่งเดียวเท่านั้น หากมีการใช้ภาพหรือตารางของผู้เขียนอื่นที่ปรากฏในสิ่งตีพิมพ์อื่นมาแล้ว ผู้เขียนต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน พร้อมทั้งแสดงหนังสือที่ได้รับการยินยอมต่อบรรณาธิการ ก่อนที่บทความจะได้รับการตีพิมพ์

8. การติดต่อโฆษณาและการสมัครสมาชิก

การติดต่อโฆษณา การสั่งซื้อ และการสมัครเป็นสมาชิกวารสารพัฒนาระบบการจัดการ กรุณาติดต่อ “กองบรรณาธิการวารสาร” ศูนย์พัฒนาเรียนรู้สมัยใหม่ บจก.พัฒนาเรียนรู้สมัยใหม่ เลขที่ 141 หมู่ 6 ตำบลบ้านชัย อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี 41190

<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jomld/index>

E-mail: journal1990jmsd@gmail.com

9. กำหนดการออกวารสาร

ฉบับที่ 1 มกราคม – กุมภาพันธ์

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 28 กุมภาพันธ์)

ฉบับที่ 2 มีนาคม – เมษายน

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 เมษายน)

ฉบับที่ 3 พฤษภาคม – มิถุนายน

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 มิถุนายน)

ฉบับที่ 4 กรกฎาคม – สิงหาคม

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 สิงหาคม)

ฉบับที่ 5 กันยายน – ตุลาคม

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 ตุลาคม)

ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 ธันวาคม)

10. อัตราค่าวารสาร

กำหนดออกวารสารปีละ 6 ฉบับ จำหน่ายราคาฉบับละ 300 บาท (ไม่รวมค่าส่ง)

11. อัตราค่าสมาชิก

ปีละ 500 บาท

ใบสมัครเป็นสมาชิก
Journal of Modern Learning Development

ที่.....
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรียน บรรณาธิการ Journal of Modern Learning Development

ข้าพเจ้า (ชื่อภาษาไทย).....

(ชื่อภาษาอังกฤษ).....

ที่อยู่ (ที่สามารถติดต่อได้).....

E-Mail : โทรศัพท์ โทรสาร.....

มีความประสงค์จะขอรับสมัครเป็นสมาชิก Journal of Modern Learning Development

() สมาชิกประเภทรายปี 500 บาท

() เล่มละ 300 บาท

พร้อมนี้ ข้าพเจ้าได้ส่ง

() เงินสด

() อื่นๆ.....

โปรดนำส่ง Journal of Modern Learning Development

สถานที่ติดต่อ ☐ ที่บ้าน ☐ ที่ทำงาน

เลขที่.....ถนน.....หมู่ที่.....ตำบล/แขวง.....

อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์ มือถือ.....

โทรสาร.....E-Mail :

ลงชื่อ.....

(สำหรับเจ้าหน้าที่)

(.....)

คำบารุงปี พ.ศ.....

เลขที่ใบเสร็จ.....

ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ลงบัญชีแล้ว.....

หนังสือรับรอง

ก่อนตีพิมพ์บทความใน Journal of Modern Learning Development

เรียน บรรณาธิการ Journal of Modern Learning Development

ตามที่ ข้าพเจ้า.....
ได้ส่งบทความเรื่อง.....
.....
.....
.....

เพื่อตีพิมพ์ใน Journal of Modern Learning Development

ทั้งนี้ ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วม ขอรับรองว่า บทความที่เสนอมานี้ (ถ้ามี) นี้ยังไม่เคยได้รับการตีพิมพ์หรือไม่ได้อยู่ระหว่างกระบวนการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารหรือแหล่งตีพิมพ์อื่นใด หรือได้รับการตอบรับให้ตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่น ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วมยอมรับหลักเกณฑ์การพิจารณาต้นฉบับ ทั้งยินยอมให้กองบรรณาธิการมีสิทธิพิจารณาและตรวจแก้ต้นฉบับได้ตามที่เห็นสมควร พร้อมนี้ขอมอบลิขสิทธิ์บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ให้แก่ ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่ หากมีการฟ้องร้องเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์เกี่ยวกับภาพ กราฟ ข้อความส่วนใดส่วนหนึ่ง และหรือข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วม/ยินยอมรับผิดชอบแต่เพียงฝ่ายเดียว

หาก กองบรรณาธิการ Journal of Modern Learning Development ตรวจพบว่าคำรับรองดังกล่าว ไม่เป็นความจริง กองบรรณาธิการ Journal of Modern Learning Development มีสิทธิยกเลิกบทความของผู้นิพนธ์ออกจาก Journal of Modern Learning Development ได้ทันทีโดยไม่ต้องแจ้งให้ผู้นิพนธ์ทราบล่วงหน้า และผู้นิพนธ์ทุกท่านขอรับรองและยินยอมปฏิบัติตามข้อตกลงดังกล่าว พร้อมทั้งลงนามรับรองไว้ที่ข้างท้ายของหนังสือรับรองฉบับนี้

ลงนามผู้เขียนหลัก (ชื่อที่ 1)

.....
(.....)

ลงนามผู้เขียนร่วม (ชื่อที่ 2)

.....
(.....)

ข้อมูลติดต่อ (เฉพาะผู้เขียนหลัก)

Facebook :

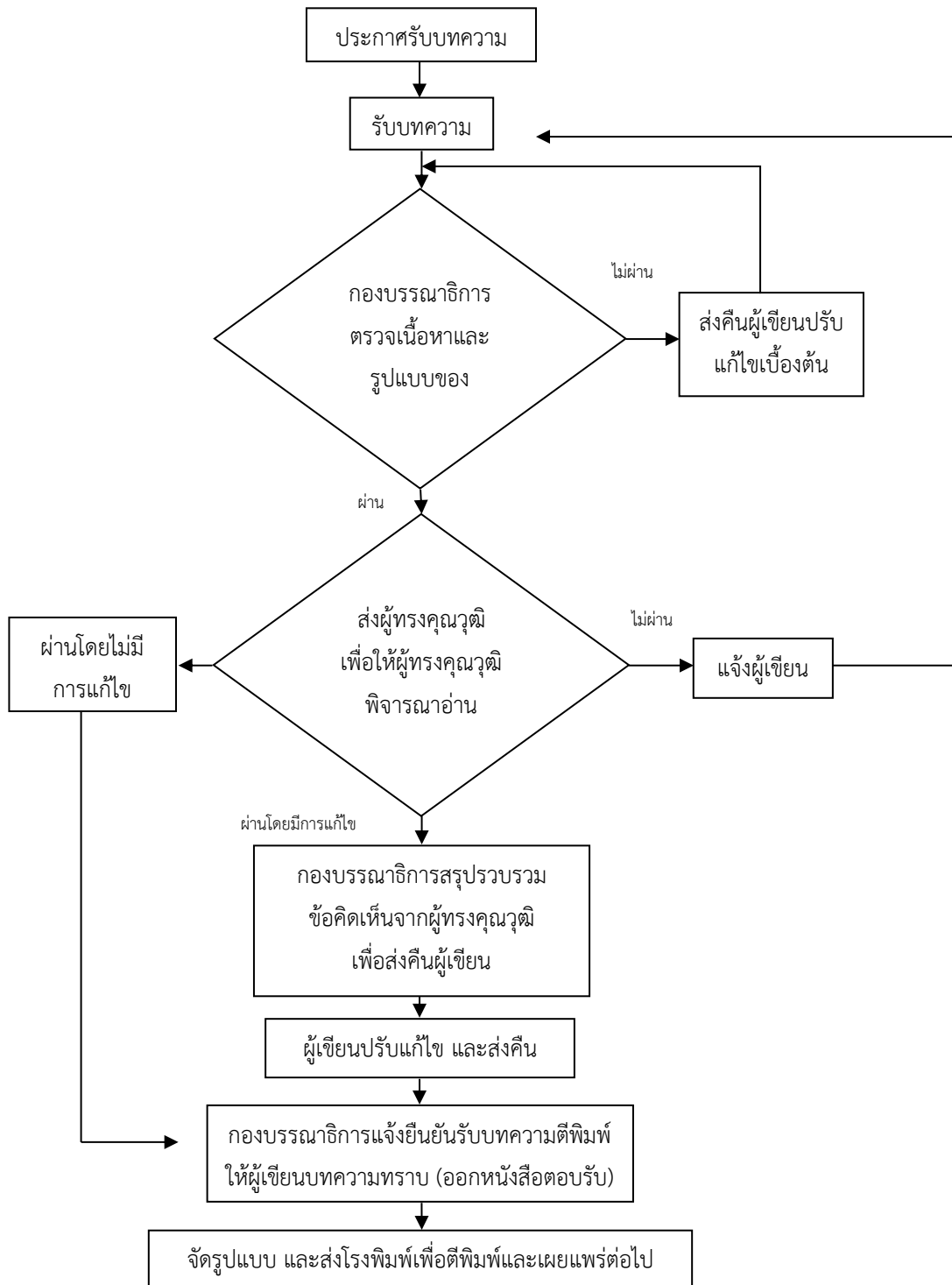
ID : Line

E : mail

เบอร์โทร

หมายเหตุ: ให้ผู้เขียนหลักและผู้เขียนร่วมลงนามให้ครบทุกท่าน หากมีผู้เขียนมากกว่า ท่าน สามารถเพิ่มเติมรายชื่อผู้ลงนาม 2
ข้างท้ายได้ตามจำนวนผู้เขียนบทความทั้งหมด

รูปแบบการตีพิมพ์ Journal of Modern Learning Development

จริยธรรมการตีพิมพ์

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการ

1. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาคุณภาพของบทความ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารนักรับผิดชอบ และต้องคัดเลือกบทความมาตีพิมพ์หลังจากผ่านกระบวนการประเมินบทความแล้ว โดยพิจารณาจากความชัดเจน และความสอดคล้องของเนื้อหา กับนโยบายของวารสารเป็นสำคัญ และจะต้องมีข้อความรู้ที่สะท้อนมุมมอง แนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากประสบการณ์ การสังเคราะห์เอกสาร หรืองานวิจัย มุ่งเน้นการนำเสนอแนวคิดทฤษฎีใหม่รวมถึงแบบจำลองเชิงแนวคิด (Conceptual Model) ที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันจะนำไปสู่การวิจัยในหัวข้อวิชาการที่สำคัญ
2. บรรณาธิการจะต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียน และผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงเวลาของการประเมินบทความ
3. บรรณาธิการจะต้องไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว โดยต้องมีการตรวจสอบการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) อย่างจริงจัง และใช้โปรแกรมที่เชื่อถือได้ เพื่อให้แน่ใจว่า บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น และหากตรวจพบ การคัดลอกผลงานของผู้อื่น จะต้องหยุดกระบวนการประเมิน และติดต่อผู้เขียนบทความหลักทันที เพื่อขอคำชี้แจง เพื่อประกอบการ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์บทความนั้นๆ
4. บรรณาธิการจะต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียน และผู้ประเมิน
5. บรรณาธิการต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง
6. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้อง และให้ผลที่น่าเชื่อถือ โดยนำผลของการวิจัยมาเป็นตัวชี้ว่า สมควรตีพิมพ์เผยแพร่หรือไม่
7. หากบรรณาธิการตรวจพบว่า บทความมีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูล ซึ่งสมควรถูกถอดถอน แต่ผู้เขียนปฏิเสธที่จะถอนบทความ บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียนซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ

บทบาทและหน้าที่ของผู้เขียนบทความ

1. ผู้เขียนบทความจะต้องรับรองว่า บทความที่ส่งมาพิจารณาไม่เคยได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และไม่ส่งต้นฉบับบทความซ้ำซ้อนกับวารสารอื่น
2. ผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัย จะต้องไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง
3. ผู้เขียนจะต้องปรับแก้ไขบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของวารสารในหัวข้อ “คำแนะนำสำหรับผู้เขียน”
4. ผู้เขียนที่มีชื่อในบทความจะต้องเป็นผู้มีส่วนในการจัดทำบทความหรือมีส่วนในการดำเนินการวิจัย
5. ผู้เขียนจะต้องอ้างอิงผลงาน ภาพ หรือตาราง หากมีการนำมาใช้ในบทความของตนเอง โดยให้ระบุ “ที่มา” เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ (หากมีการฟ้องร้องจะเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว ทางวารสารจะไม่รับผิดชอบใดๆ ทั้งสิ้น)
6. ผู้เขียนจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการเอกสารอ้างอิง ทั้งในแง่ของรูปแบบและเนื้อหา และไม่ควรนำเอกสารวิชาการที่ไม่ได้อ่านมาอ้างอิง หรือใส่ไว้ในอ้างอิง และควรอ้างอิงเอกสารเท่าที่จำเป็นอย่างเหมาะสม ไม่ควรอ้างอิงเอกสารที่มากเกินไป
7. ผู้เขียนจะต้องปรับแก้ไขบทความตามผลประเมินจากผู้ประเมินบทความและกองบรรณาธิการให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด
8. ผู้เขียนจะต้องระบุชื่อแหล่งทุนที่ให้การสนับสนุนในการทำวิจัย (ถ้ามี) และจะต้องระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (ถ้ามี)
9. ในบทความผู้เขียนจะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่ง หรือ เลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป
10. ผู้เขียนไม่ควรอ้างอิงเอกสารที่ถูกถอดถอนออกไปแล้ว เว้นแต่ข้อความที่ต้องการสนับสนุนนั้นเป็นข้อความที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการถอดถอน และจะต้องระบุไว้ใน เอกสารอ้างอิงด้วยว่า เป็นเอกสารที่ได้ถูกถอดถอนออกไปแล้ว

บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ

1. ผู้ประเมินบทความต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาแก่บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ
2. หลังจากได้รับบทความจากบรรณาธิการวารสาร และผู้ประเมินบทความ ตระหนักว่า ตนเองอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้พิมพ์ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ประเมินบทความควรแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้นๆ

3. ผู้ประเมินบทความ ควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาในบทความที่มีต่อสาขานั้นๆ คุณภาพของการวิเคราะห์ และความเข้มข้นของผลงานหรือระบุผลงานวิจัยที่สำคัญๆ และสอดคล้องกับบทความที่กำลังประเมิน แต่ผู้เขียนบทความไม่ได้อ้างถึง เข้าไปในการประเมินบทความด้วยผู้ประเมินไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความ

4. ผู้ประเมินบทความต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง

5. เมื่อผู้ประเมินบทความพบว่า มีส่วนใดของบทความ ที่มีความเหมือนกัน หรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่นๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ

Publication Ethics

Duties of Editors

1. The editor will assess the paper quality for publication and select only those passing through the reviewing process, in which the clarity of and congruence with the journal policy must be prioritized. The selected paper must contain a body of knowledge that reflects valuable perception and a theoretical framework derived from experiences or textual/research synthesis. A grounded theory or a conceptual model contributing to further research must be preferably included.
2. No information regarding the paper's author(s) or reviewers shall be revealed to irrelevant parties during the paper reviewing process.
3. The paper published formerly elsewhere must not be accepted by the editor for publication. Plagiarism must be scrutinized seriously by using the credible detecting software. The paper detected as bearing plagiarism must be frozen for further evaluation, the author(s) will be contacted to ask for explanation to support the editor's decision to accept or reject the said paper.
4. The editor must not bear any conflict of interest with the author(s) or the reviewer(s).
5. The editor must not claim a partial or all of the submitted paper as his/her own.
6. The editor must consider for publication only the paper conducted with valid methodology and yielding accurate findings, and the quality of which serves as the main indicator for publication.
7. In case the editor detects plagiarism or false data in the submitted paper and hence deciding for revocation with which the author(s) refuse(s) to comply, the editor has thus full rights and responsibility to proceed with the revocation process without the author(s)'s prior consent.

Duties of Authors

1. The author has to assure that his/her paper has not been previously published in nor simultaneously submitted to other journals.
2. The author shall not commit any degree of plagiarism in his/her paper.
3. The author shall produce his/her manuscript format in accordance with the 'guideline to authors' stated in the journal.
4. The author whose name listed in the paper shall contribute to paper production or research-related procedure.
5. All pictures, figures, or tables appearing in the paper must be cited properly with their source(s) accurately identified. The author(s) shall be solely liable to any legal suit, if any.
6. The author shall verify the accuracy of content and format in both 'in-text' citations and references, no citation(s) shall be made for unread references, and the proper number of citations is preferable.
7. The author is required to correct or rework on their paper in due time as assessed and advised by reviewers and the editorial board.
8. The author shall identify the source(s) of research fund (if any) as well as any applicable conflict of interest.

9. Findings must be presented in accordance with the acquired data. No exploitation (false summary, or distortion or biased selection of data/finding) shall be committed.

10. No reference shall be made to any revoked article unless the cited statement refers to that in the revocation procedures. A statement must be additionally provided in the said reference as ‘the revoked article’.

Duties of Reviewers

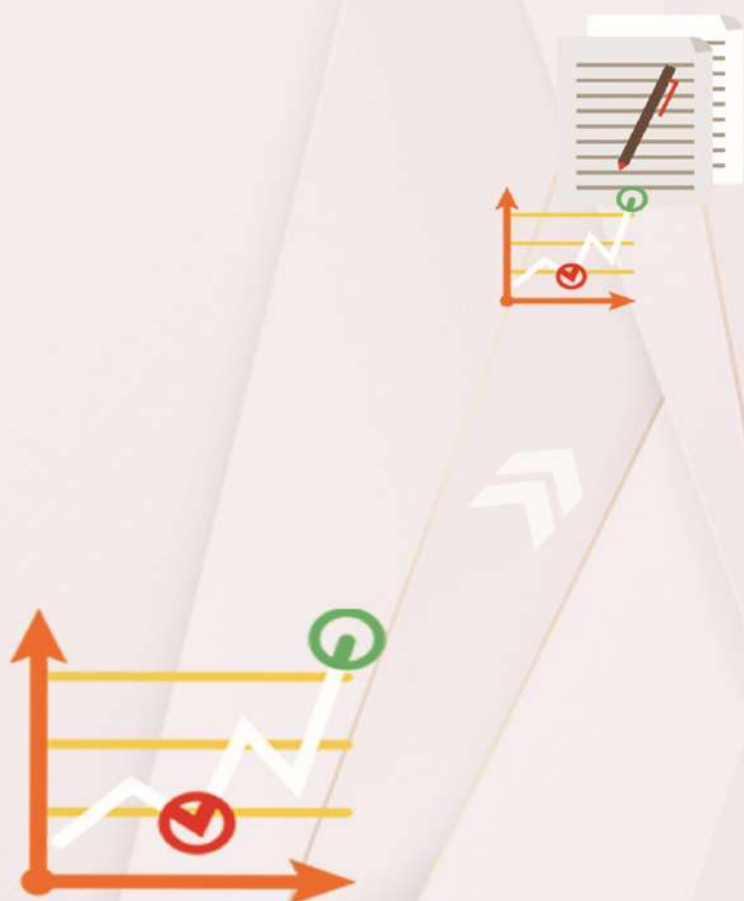
1. The reviewer must keep confidential of the submitted paper and avoid revealing a partial or all of the information of the said paper to irrelevant parties during the paper reviewing process.

2. Perceiving as having a conflict of interest with the paper’s author(s) that may inhibit his/her freedom of expression, the reviewer should notify the editor at once and deny taking part in the reviewing process of the said paper.

3. The reviewer should evaluate the paper that fits with their area of his/her expertise, by assessing the paper’s contribution to the discipline, quality of analysis, and intensity of literature review related to the topic of study. Advices should also be provided regarding the literature failed to be included by the author(s), and personal judgment without supportive evidences should not be used as a criterion for paper evaluation.

4. The reviewer must not claim a partial or all of the submitted paper as his/her own.

5. In case of the plagiarism detecting, the reviewer must notify the editor at once.

ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่

บจก.พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่ 141 หมู่ 6 ตำบลบ้านชัย อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี

<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jomld/index>

E-mail : journal1990jmsd@gmail.com

